

LENIN

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE

20

ORIGINALUL IN LIMBA RUSĂ
A FOST TIPĂRIT IN URMA HOTĂRIRII
CONGRESULUI AL IX-LEA AL P.C. (b)
DIN RUSIA ȘI A CONGRESULUI AL
II-LEA AL SOVIETELOR DIN U. R. S. S.

INSTITUTUL MARX — ENGELS — LENIN
de pe lângă C. C. al P. C. (b) al U. R. S. S.

V. I. LENIN

OPERE

EDITURA PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÂN

1950

V. I. LENIN

VOL.

20

Decembrie 1913 - August 1914

•

Traducerea în limba română apare în urma hotărîrii C.C. al P.M.R.
Ea a fost întocmită sub îngrijirea unei comisii a C.C. al P.M.R.
după originalul în limba rusă, ediția a 4-a.

PREFATĂ

Volumul al douăzecilea conține operele scrise de V. I. Lenin în perioada Decembrie 1913—August 1914. Face excepție articolul „Note critice în problema națională“, care a fost scris cu puțin înainte și publicat în fragmente în perioada Octombrie—Decembrie 1913.

Cea mai mare parte a volumului cuprinde lucrări consacrate luptei duse de bolșevici împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească rusă și din cea internațională: împotriva lichidatorilor, troțchiștilor, vperiodiștilor, socialiștilor-revoluționari și oportuniștilor din Internaționala a II-a. Din aceste lucrări fac parte: „Destrămarea blocului «din August»“, „Cum este disimulată călcarea unității prin țipete despre unitate“, „Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de desagregare în mișcarea muncitorească“, „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească“, „Despre «vperiodiști» și despre grupul «Vperiod»“, „Raportul C. C. al P. M. S. D. R. și instrucțiunile date delegației C.C. la consfătuirea dela Bruxelles“, „Graba strică treaba“, „Despre scrisoarea lui Kautsky“ și altele.

Lucrările „Note critice în problema națională“ și „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ sunt consacrate fundamentării și desvoltării programului bolșevic în problema națională.

Un loc important în acest volum ocupă articolele cu privire la problema agrară. Printre ele figurează „Țărănimea și munca salariată“, „Sistemul iobăgist la sate“, „Problema agrară în Rusia“.

În volumul de față se publică articole incluse pentru întâia oară în Operele lui V. I. Lenin: „Hotărârile marxiș-

tilor letoni și lichidatorii“ și „Răspuns la un articol din «Leipziger Volkszeitung»“. În aceste articole Lenin demască faptul că lichidatorii au denaturat hotărârile partidului, că au ascuns datele obiective cu privire la colectele de bani pentru ziarul marxist și cel lichidatorist. Pentru prima oară sunt incluse în Opere următoarele lucrări: „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale“ și articolul „Opoziția social-democrată poloneză la răspântie“, publicate anterior în „Culegeri din Lenin“, vol. XXX.

„Instrucțiunile“ date delegației C. C. la consfătuirea dela Bruxelles sunt completate cu o nouă scrisoare a lui V. I. Lenin.

În edițiile precedente ale Operelor, proiectul cuvântării „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii“ a fost tipărit după un manuscris din care se pierduseră patru pagini. În ediția a 4-a proiectul de cuvântare a fost completat cu paginile respective, care au fost găsite în 1941.

V. I. LENIN
1914

**NOTE CRITICE
ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ¹**

Scriș în Octombrie—Decembrie 1913.

*Publicat în 1913 în revista
„Prosvetșenie“ nr. 10, 11 și 12
Semnat: V. Ilin*

Se tipărește după textul revistei

Este evident că în momentul de față problema națională ocupă un loc de frunte printre problemele vieții publice din Rusia. Și naționalismul agresiv al reacțiunii, și trecerea liberalismului burghez contrarevoluționar pe pozițiile naționalismului (îndeosebi ale celui vellicorus, iar apoi pe pozițiile naționalismului polonez, evreesc, ucrainean etc.), și, în sfârșit, intensificarea oscilărilor naționaliste în sânul diferitelor social-democrații „naționale“ (adică nevellicoruse), care a mers până la călcarea programului partidului, — toate acestea ne obligă în chip imperios să acordăm problemei naționale mai multă atenție decât până acum.

Articolul de față urmărește un anumit scop: de a cerceta în ansamblul general tocmai aceste oscilări în programul marxiștilor și al așa zișilor marxiști cu privire la problema națională. În nr. 29 al ziarului „Severnaia Pravda“² (din 5 Septembrie 1913, articolul „Liberalii și democrații în problema limbii“) * am avut ocazia să vorbesc despre oportunismul manifestat de liberali în problema națională; asupra acestui articol al meu s'a năpustit cu critica sa ziarul evreesc oportunist „Zeit“³, prin articolul d-lui F. Liebman. Pe de altă parte, cu criticarea programului marxiștilor ruși în problema națională se îndeletnicește oportunistul ucrainean d-l Lev Iurchevici („Dzvin“⁴, 1913, nr. 7—8). Acești doi scriitori au atins atât de multe probleme, încât pentru a le răspunde va trebui să ne referim la cele mai variate laturi ale temei de față. Și mi se pare că cel mai bun lucru va fi să începem prin a reproduce articolul din „Severnaia Pravda“.

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 317—320. — Nota Red. Moscova.

1. LIBERALII ȘI DEMOCRAȚII ÎN PROBLEMA LIMBII

Ziarele au relevat în repetate rânduri darea de seamă a rezidentului din Caucaz, care se evidențiază nu prin ultrareacționarismul sutelor negre, ci printr'un timid „liberalism“. Rezidentul se pronunță, printre altele, împotriva rusificării artificiale, adică împotriva rusificării naționalităților neruse. În Caucaz reprezentanții naționalităților neruse tind *ei singuri* să învețe pe copiii limba rusă, lucru ce se face, de pildă, în școlile parohiale ale Armenilor, în care predarea limbii ruse nu este obligatorie.

Subliniind acest lucru, unul dintre cele mai răspândite ziare liberale din Rusia, „Russcoe Slovo“⁵ (nr. 198), ajunge la concluzia justă că în Rusia atitudinea ostilă față de limba rusă „provine exclusiv“ din introducerea „artificială“ (ar trebui să se spună: silită) a limbii ruse.

„De soarta limbii ruse nu trebuie să avem grijă. Ea își va cuceri singură recunoașterea generală în întreaga Rusie“ — scrie ziarul. Acest lucru este just, căci necesitățile schimbului economic vor sili întotdeauna naționalitățile care trăiesc într'un anumit stat (atâta timp cât vor voi să trăiască împreună) să învețe limba majorității. Cu cât regimul din Rusia va fi mai democrat, cu atât mai puternic, mai repede și mai mult se va desvolta capitalismul și cu atât mai stăruitor nevoile schimbului vor împinge diferitele naționalități să învețe limba cea mai potrivită pentru relațiile comerciale comune.

Dar ziarul liberal se grăbește să se contrazică și să dovedească inconsecvența lui liberală.

„E puțin probabil“ — scrie ziarul — „ca cineva, fie chiar dintre adversarii rusificării, să poată obiecta că într'un stat atât de oficială și că această limbă... ar putea să fie alta decât limba rusă“.

Ce logică sucită! Mica Elveție nu pierde, ci câștigă prin faptul că nu are o *singură* limbă oficială, ci chiar trei: germana, franceza și italiana. În Elveția, Nemții formează 70% din totalul populației (în Rusia, Velicorușii alcătuiesc 43%), Francezii 22% (în Rusia, Ucrainenii constituie 17%), Italienii 7% (în Rusia, Polonezii reprezintă 6% și Bielorușii 4¹/₂%). Dacă Italienii din El-

veția vorbesc adeseori în parlamentul comun limba franceză, ei nu fac acest lucru sub presiunea vreunei legi polițienești sălbatice (o astfel de lege nu există în Elveția), ci pur și simplu pentru că cetățenii civilizați ai unui stat democrat preferă ei înșiși să vorbească o limbă pe înțelesul majorității. Limba franceză nu provoacă ura Italienilor, fiindcă este limba unei națiuni libere și civilizate, și nu impusă prin măsuri desgustătoare, polițienești.

Dece atunci „imensa“ Rusie, mult mai pestriță și grozav de înapoiată, trebuie să-și frâneze dezvoltarea păstrând un oarecare privilegiu pentru una dintre limbi? N'ar trebui oare să fie tocmai invers, domnilor liberali? N'ar trebui oare ca Rusia, dacă vrea să ajungă Europa, să lichideze cât mai repede, cât mai complect și cât mai hotărît toate privilegiile, de orice natură ar fi ele?

Dacă vor dispărea diferitele privilegii, dacă se va pune capăt situației ca una dintre limbi să fie impusă, toți Slavii se vor deprinde atunci repede și ușor să se înțeleagă între ei și nu se vor speria la gândul „însălmântător“ că în parlamentul comun se vor auzi discursuri în diferite limbi. Iar nevoile schimbului vor determina dela sine limba țării respective, limba care convine majorității populației s'o cunoască în interesul legăturilor comerciale. Și această determinare va fi cu atât mai puternică, cu cât va fi acceptată de bunăvoie de populația diferitelor națiuni, și cu atât mai rapidă și mai largă, cu cât mai consecvent va fi democratismul, cu cât mai rapidă va fi în virtutea acestui lucru dezvoltarea capitalismului.

Liberalii tratează și problema limbilor, ca și toate problemele politice, în felul unor negustori cu două fețe, care întind o mână (pe față) democrației, iar pe cealaltă (pe la spate) moșierilor iobăgiști și polițiștilor. Suntem împotriva privilegiilor — strigă liberalul, dar în acelaș timp, pe la spate, el se tocmește cu moșierii iobăgiști când pentru un privilegiu, când pentru altul.

Astfel se prezintă oricare naționalism burghezo-liberal, nu numai cel velicorus (acesta este mai rău decât toate celelalte, datorită caracterului său violent și înrudirii lui cu d-nii Purișchevici), ci și cel polonez, evreesc, ucrainean, georgian și oricare altul. Prin lozinca „cul-

turii naționale“, burghezia *tuturor* națiunilor, atât în Austria cât și în Rusia, duce *în realitate* o politică de desbinare a muncitorilor, de slăbire a democrației, de tranzacții negustorești cu moșierii iobăgiști în jurul vânzării drepturilor popoarelor și a libertății lor.

Lozinca democrației muncitorești nu este „cultura națională“, ci cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești mondiale. Burghezia n'are decât să înșele poporul prin fel de fel de programe naționale „pozitive“. Muncitorul conștient îi va răspunde: există numai un singur mod de rezolvare a problemei naționale (în măsura în care, în general, este posibilă rezolvarea acesteia în lumea capitalistă, în lumea profitului, gâlcevei și exploatării), și acesta este democratismul consecvent.

Dovadă: Elveția în Europa apuseană — țară cu veche cultură, și Finlanda în Europa răsăriteană — țară cu cultură tânără.

Programul național al democrației muncitorești este: absolut niciun fel de privilegii pentru nicio națiune, pentru nicio limbă; rezolvarea problemei autodeterminării politice a națiunilor, adică a despărțirii lor de stat, într'un mod cu desăvârșire liber, pe cale democratică; promulgarea unei legi valabile pentru întregul stat, în virtutea căreia orice măsură (a zemstvelor, a administrației orășenești, comunale etc. etc.) care acordă vreun privilegiu uneia dintre națiuni, care calcă principiul egalității în drepturi a națiunilor sau drepturile minorității naționale, să fie declarată ilegală și nevalabilă, oricare cetățean al statului având dreptul să ceară abrogarea unei asemenea măsuri ca fiind anticonstituțională și sancțiuni penale pentru cei care ar încerca să introducă în practică o asemenea măsură.

Disensiunilor naționale ale diferitelor partide burgheze în problema limbii etc., democrația muncitorească le opune, ca o contracarare a oricărui naționalism burghez, următoarea revendicare: unitatea necondiționată și contopirea deplină a muncitorilor de *orice* naționalitate în *toate* organizațiile muncitorești, sindicale, cooperatiste, de consum, culturale și de orice alt fel. Numai printr'o astfel de unitate și contopire poate fi apărată democrația, pot fi apărate interesele muncitorilor împo-

triva capitalului — care a și devenit și devine tot mai mult internațional —, pot fi apărate interesele dezvoltării omenirii spre o nouă orânduire a vieții, care să excludă orice privilegii și orice exploatare.

2. „CULTURA NAȚIONALĂ“

După cum poate vedea cititorul, articolul din „Sernavaia Pravda“ demonstrează printr'un exemplu, și anume în problema limbii oficiale, inconsecvența și oportunistul burghezii liberale, care în problema națională întinde mâna moșierilor iobăgiști și polițiștilor. Oricine înțelege că, în afară de problema limbii oficiale, burghezia liberală procedează într'un mod tot atât de trădător, de ipocrit și de stupid (chiar din punctul de vedere al intereselor liberalismului) într'un șir întreg de alte probleme de acelaș gen.

Și atunci care-i concluzia? Concluzia este că *oricare* naționalism burghezo-liberal pervertește într'o foarte mare măsură mediul muncitoresc, dăunând foarte mult cauzei libertății și cauzei luptei de clasă a proletariatului. Acest lucru este cu atât mai periculos, cu cât tendințele burgheze (și burghezo-feudale) *sunt mascate* de lozinca „culturii naționale“. În numele culturii naționale — velicoruse, poloneze, evreești, ucrainene etc. — huliganii și cercurile clericale, iar apoi și burghezii *tuturor* națiunilor, își aranjează toate afacerile lor reacționare și mârșave.

Astfel se prezintă realitatea vieții naționale contemporane, dacă o privim din punctul de vedere marxist, adică prin prisma luptei de clasă, dacă confruntăm lozincile cu interesele și cu politica claselor sociale, și nu cu „principiile generale“, cu declamațiile și vorbele goale.

Lozinca culturii naționale este o înșelătorie burgheză (și de multe ori clericalo-huliganică). Lozinca noastră este cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești din lumea întreagă.

Dar iată că aici se aruncă în luptă bundistul Lieberman, dându-mă gata cu următoarea tiradă nimicitoare:

„Orice om care cunoaște cât de cât problema națională, știe că cultura internațională nu este o cultură anațională * (cultură

* Inter — între; a — ne; internațională — între popoare, între națiuni; anațională — nenațională, fără națiune, fără popor.

fără formă națională); o cultură anațională care nu trebuie să fie nici rusă, nici evreiască, nici poloneză, ci doar cultură pură, este o absurditate; tocmai deaceia clasa muncitoare își poate însuși ideile internaționale numai atunci când ele se adaptează limbii în care vorbește muncitorul și condițiilor naționale concrete în care el își duce viața; muncitorul nu trebuie să fie indiferent față de starea și dezvoltarea culturii sale naționale, fiindcă prin ea și numai prin ea obține posibilitatea de a participa la «cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești din lumea întreagă». Acest lucru este arhicunoscut, dar V. I. nici nu vrea să audă de el...”.

Gândiți-vă ceva mai adânc la această judecată tipic bundistă, care, vedeți d-v., are menirea să distrugă teza marxistă înfățișată de mine. Cu un aer de extremă încredere în sine, ca un om „familiarizat cu problema națională”, domnul bundist ne prezintă ca pe niște adevăruri „de mult cunoscute” obișnuite concepții burgheze.

Da, cultura internațională nu este anațională, stimabile bundist. Nimeni n’a afirmat acest lucru. Nimeni n’a proclamat o cultură „pură”, nici poloneză, nici evreiască, nici rusă etc., așa încât înșiruirea d-tale de vorbe goale nu este decât o încercare de a distra atenția cititorului și a camufla fondul problemei prin vorbe răsunătoare.

În sânul *fiecărei* culturi naționale se găsesc *elemente*, fie și nedezvoltate, de cultură democratică și socialistă, fiindcă în sânul *fiecărei* națiuni există masse de muncitori și exploatați ale căror condiții de viață creează în mod inevitabil ideologia democratică și socialistă. Dar în sânul *fiecărei* națiuni există și o cultură burgheză (iar în majoritatea cazurilor chiar o cultură ultrareacționară și clericală), și, ceace trebuie să remarcăm, nu numai sub formă de „elemente”, ci sub formă de cultură *dominantă*. Deaceia „cultura națională” în genere este cultura moșierilor, a popilor, a burgheziei. Acest adevăr fundamental, elementar pentru oricare marxist, bundistul l-a lăsat în umbră, „copleșindu-ne” cu nesfârșitul său șir de cuvinte, adică, în fapt, *în loc* de a desvălui cititorului prăpastia dintre clase și a o explica, el a ascuns-o. *În fapt* bundistul s’a manifestat ca un burghez, care are tot interesul să se răspândească credința într’o cultură națională în afara claselor sociale.

Formulând lozinca „culturii internaționale a democratismului și a mișcării muncitorești mondiale”, noi

luăm *din fiecare* cultură națională *numai* elementele ei democratice și elementele ei socialiste, le luăm *numai* pe acestea și *în mod exclusiv* în opoziție cu cultura burgheză, cu naționalismul burghez al *fiecărei* națiuni. Niciun democrat și cu atât mai mult niciun marxist nu neagă egalitatea în drepturi a limbilor sau necesitatea de a polemiza în limba maternă cu „propria“ burghezie, de a propaga ideile anticlericale sau antiburgheze în rândurile „proprii“ țărâni și mici-burghezii; despre aceste lucruri e de prisos să mai vorbim. Cu ajutorul acestor adevăruri incontestabile bundistul ascunde lucrurile discutabile, adică cele care constituie într'adevăr miezul problemei.

Chestiunea este de a ști dacă e admisibil pentru marxiști să formuleze direct sau indirect lozinca culturii naționale, sau dacă trebuie să ducă neapărat *împotriva* ei o propagandă în toate limbile, pentru lozinca *internaționalismului* muncitorilor, „adaptându-se“ la toate particularitățile locale și naționale.

Semnificația lozincii „culturii naționale“ nu este determinată de promisiunea sau de buna intenție a unui intelectual oarecare de „a interpreta“ această lozincă „în sensul de a promova cu ajutorul ei o cultură internațională“. A privi astfel lucrurile, ar fi să cădem într'un subiectivism copilăresc. Semnificația lozincii culturii naționale este determinată de raporturile obiective dintre toate clasele sociale ale unei anumite țări și ale tuturor țărilor din întreaga lume. Cultura națională a burgheziei este un *fapt* (totodată, repet, pretutindeni burghezia încheie tranzacții cu moșierii și cu popii). Naționalismul burghez agresiv, care abrutizează, înșală și desbină pe muncitori pentru a-i pune la cheremul burgheziei — iată faptul fundamental al vremurilor de azi.

Cel care vrea să aducă servicii proletariatului, trebuie să contribuie la unirea muncitorilor tuturor națiunilor, luptând neîncetat împotriva naționalismului burghez, atât „*propriu*“ cât și străin. Locul celui care ia apărarea lozincii culturii naționale e în rândurile mic-burghezilor naționaliști, și nu în rândurile marxiștilor.

Să luăm un exemplu concret. Poate un marxist velicorus să accepte lozinca culturii naționale velicoruse? Nu. Un asemenea om trebuie situat printre naționaliști, și nu

printre marxiști. Sarcina noastră este să luptăm împotriva culturii naționale burgheze, huliganice și dominante a Velicorușilor, dezvoltând într'un spirit exclusiv internaționalist și în cea mai strânsă unire cu muncitorii altor țări germanii de cultură care există în istoria mișcării noastre democratice și muncitorești. Să lupti împotriva propriilor tăi moșieri și burghezi velicoruși, împotriva „culturii“ lor, în numele internaționalismului, să lupti „adaptându-te“ la particularitățile unor oameni de teapa lui Purișchevici și Struve — aceasta-i sarcina ta, și nu să propovăduiești, nu să admiți lozinca culturii naționale.

Acest lucru se referă și la cea mai oropsită și mai prigonită națiune, națiunea evreiască. Cultura națională evreiască este lozinca rabinilor și burghezilor, este lozinca dușmanilor noștri. Dar cultura evreiască și întreaga istorie a evreimii mai conține și alte elemente. Din 10.500.000 de Evrei cât are populația evreiască din întreaga lume, ceva mai mult de jumătate locuiesc în Galiția și Rusia, țări înapoiate, pe jumătate sălbatice, care mențin *prin violență* pe Evrei într'un fel de izolare de castă. Cealaltă jumătate a Evreilor trăiește în țări civilizate, și acolo nu există izolarea de castă a Evreilor. Acolo au ieșit limpede în evidență calitățile progresiste deosebite, de însemnătate mondială, ale culturii evreiești: internaționalismul ei, simpatia ei față de mișcările progresiste ale epocii (peste tot în mișcările democratice și proletare procentul Evreilor este superior procentului pe care-l formează Evreii în cadrul întregii populații).

Cel care, direct sau indirect, formulează lozinca „culturii naționale“ evreiești (oricât de bune i-ar fi intențiile), este dușmanul proletariatului, adept al spiritului *învechit și de castă* în sânul Evreilor, un acolit al rabinilor și al burgheziei. Dimpotrivă, marxiștii evrei care se contopesc în organizațiile marxiste internaționale cu muncitorii ruși, lituaneni, ucraineni și alții, dându-și contribuția (și în rusește, și în evreește) la crearea culturii internaționale a mișcării muncitorești, acești Evrei continuă, în ciuda separatismului Bundului⁶, cele mai bune tradiții ale evreimii, luptând împotriva lozincii „culturii naționale“.

Naționalismul burghez și internaționalismul proletar — iată două lozinci vrăjmașe, de neîmpăcat, care corespund celor două mari tabere de clasă ale întregii lumi capitaliste și care exprimă două politici (mai mult: două concepții asupra lumii) în problema națională. Susținând lozinca culturii naționale, creând pe baza ei un întreg plan și un întreg program practic, așa numit al „autonomiei cultural-naționale“, bundiștii apar *de fapt* ca promotori ai naționalismului burghez în mediul muncitoresc.

3. „ASIMILAREA“, CAL DE BĂTAIE AL NAȚIONALISMULUI

Chestiunea asimilării *, adică a pierderii particularităților naționale, a trecerii la o altă națiune, permite să ne imaginăm în mod clar consecințele oscilărilor naționaliste ale bundiștilor și ale celor ce gândesc la fel cu ei.

D-l Liebman, redând exact și repetând obișnuitele argumente, mai bine zis, procedee bundiste, a caracterizat cerința unității și contopirii muncitorilor de toate naționalitățile dintr'un anumit stat în organizații muncitorești unice (vezi mai sus sfârșitul articolului din „Severnaia Pravda“) drept „*vechea poveste a asimilării*.“

„Prin urmare“ — spune d-l F. Liebman cu privire la concluzia articolului din „Severnaia Pravda“ — „la întrebarea: de care naționalitate sunteți? muncitorul trebuie să răspundă: eu sunt social-democrat“.

Bundistul nostru socoate spusele sale foarte spirituale. În realitate însă, prin *astfel* de spirite și prin strigăte referitoare la „asimilare“, *îndreptate împotriva* unei lozinci consecvent democratice și *marxiste*, el nu face decât să se demaște în mod definitiv.

Capitalismul în dezvoltare cunoaște două tendințe istorice în problema națională. Prima: trezirea vieții naționale și a mișcărilor naționale, lupta împotriva oricărei asuprii naționale, crearea statelor naționale. A doua: dezvoltarea și strângerea diferitelor legături dintre națiuni, frângerea îngrădirilor naționale, crearea unității

* Literal: asemuirii, identificării.

internaționale a capitalului, a vieții economice în genere, a politicii, a științei etc.

Ambele tendințe constituie o lege universală a capitalismului. Prima precumpănește la începutul dezvoltării lui, a doua caracterizează capitalismul ajuns la maturitate, când pășește spre transformarea lui în societate socialistă. Programul național al marxiștilor ține seama de amândouă aceste tendințe, susținând, în primul rând, egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor, inadmisibilitatea oricăror *privilegii* în această privință (precum și dreptul națiunilor la autodeterminare, despre care vom vorbi în mod special mai jos) și, în al doilea rând, principiul internaționalismului și al luptei neîmpăcate împotriva infectării proletariatului cu naționalismul burghez, fie el cel mai rafinat.

Se pune întrebarea: ce vrea să spună bundistul nostru atunci când înalță strigăte la cer împotriva „asimilării”? El *n'a putut* vorbi aci despre violențele exercitate împotriva națiunilor, despre *privilegiile* unei națiuni, întrucât aci, în genere, nu se potrivește cuvântul „asimilare”; întrucât toți marxiștii, fiecare în parte și ca un tot unic oficial, au condamnat categoric și fără echivoc orice violență, asuprire sau inegalitate națională fie ea cât de mică; întrucât, în sfârșit, în articolul din „Severnaia Pravda” asupra căruia s'a năpustit bundistul, această idee marxistă generală a fost exprimată în mod hotărît și categoric.

Nu. În acest caz eschivările sunt imposibile. D-l Liebman condamnă „asimilarea”, neînțelegând prin acest cuvânt *nici* violențele, *nici* inegalitatea în drepturi, *nici* privilegiile. Mai rămâne oare ceva real în noțiunea de asimilare după ce dăm la o parte orice violențe și orice inegalitate în drepturi?

Da, hotărît. Rămâne tendința istorică universală a capitalismului de a frânge îngrădirile naționale, de a șterge deosebiri naționale, de a *asimila* națiunile, tendință care se manifestă din deceniu în deceniu tot mai hotărît și constituie unul din cei mai puternici factori care duc la transformarea capitalismului în socialism.

Nu este marxist și nici măcar democrat acela care nu recunoaște și nu apără egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor, acela care nu luptă împotriva asu-

pririi naționale, de orice fel ar fi ea, sau împotriva inegalității în drepturi. Acest lucru este neîndoielnic. Dar tot atât de neîndoielnic este și faptul că așa zisul marxist care înjură cât îl ține gura pe un marxist de altă națiune pentru tendința de „asimilare“, se vedește a fi în realitate un simplu *naționalist mic-burghez*. Din această puțin respectabilă categorie de oameni fac parte toți bundiștii și (după cum vom vedea îndată) social-naționaliștii ucraineni de felul d-lor L. Iurchevici, Donțov & Co.

Pentru a demonstra în mod concret cât de reacționare sunt concepțiile acestor naționaliști mic-burghezi, vom prezenta trei categorii de date.

Cei care strigă mai mult ca oricine împotriva tendinței de „asimilare“ a marxiștilor ortodocși ruși sunt naționaliștii evrei din Rusia, în general, și printre ei bundiștii, în special. Or, după cum se poate vedea din datele arătate mai sus, din cele 10.500.000 de Evrei, câți există în toată lumea, *aproape jumătate* trăiesc în țări *civilizate*, în condițiile *celei mai largi* „asimilări“, atunci când numai Evreii din Rusia și Galiția, nenorociți, înapoiți, lipsiți de drepturi și oprimați de alde Purișchevici (ruși și polonezi), trăiesc în condițiile *celei mai reduse* „asimilări“, în condițiile *celei mai mari izolări*, care merg până la „zona de domiciliere“ *, „*numerus clausus*“ și alte minunății purișcheviciste.

Evreii din țările civilizate nu constituie o națiune, ei s'au asimilat cel mai mult — susțin K. Kautsky și O. Bauer. Evreii din Galiția și Rusia nu constituie, din păcate, o națiune (și *nu* din vina lor, ci din vina Purișchevicilor), ei nu formează aci decât o *castă*. Aceasta este judecata indiscutabilă a unor oameni care cunosc fără doar și poate istoria poporului evreu și care țin seamă de faptele amintite mai sus.

Ce arată aceste fapte? Arată că împotriva „asimilării“ pot striga numai Evreii mic-burghezi reacționari, care ar voi să întoarcă îndărăt roata istoriei, s'o facă să meargă nu dela orânduelile din Rusia și Galiția înspre orânduelile Parisului și New York-ului, ci invers.

Cei mai de seamă oameni ai evreimii, care au dat lu-

* Teritoriu în afara căruia Evreii nu aveau dreptul să locuiască. — *Nota Red.*

mii conducători de frunte ai democrației și socialismului, celebri în istoria mondială, n'au strigat niciodată împotriva asimilării. Impotriva asimilării strigă numai venerabilii contemplatori ai „părții posterioare“ a evreimii.

Despre proporțiile generale ale procesului de asimilare a națiunilor în condițiile actuale ale capitalismului înaintat, ne putem da seama aproximativ, de pildă, din datele asupra emigrării în Statele Unite ale Americii de Nord. Din Europa au emigrat în 10 ani, între 1891 și 1900, 3.700.000 de oameni, iar în nouă ani, între 1901 și 1909, 7.200.000 de oameni. După recensământul din 1900, în Statele Unite se aflau peste 10.000.000 de străini. Statul New York, în care se aflau, după acelaș recensământ, peste 78.000 de Austriaci, 136.000 de Englezi, 20.000 de Francezi, 480.000 de Nemți, 37.000 de Unguri, 425.000 de Irlandezi, 182.000 de Italieni, 70.000 de Polonezi, 166.000 de originari din Rusia (în majoritate Evrei), 43.000 de Suedezi etc. — poate fi asemănat cu o moară care macină deosebiri naționale. Și ceea ce se petrece la New York în proporții mari, internaționale, se petrece deasemenea în *fi-care* mare oraș și așezare industrială.

Cel care nu s'a împotmolit în prejudecăți naționaliste, nu poate să nu vadă în acest proces al asimilării națiunilor de către capitalism unul din cele mai de seamă progrese istorice, distrugerea prejudecăților strâmt naționale din diferite regiuni îndepărtate și primitive — mai ales din țările înapoiate, cum este Rusia.

Să luăm Rusia și atitudinea Velicorușilor față de Ucrainenii. Desigur că orice democrat, ca să nu mai vorbim de marxști, va lupta cu hotărîre împotriva nemaiauzitei umiliri a Ucrainenilor și va cere deplina lor egalitate în drepturi. A *slăbi* legătura și unirea dintre proletariatul ucrainean și cel velicorus, unire care există azi în cadrul aceluiaș stat, înseamnă a comite o adevărată trădare a socialismului, înseamnă a duce o politică imbecilă *chiar* din punctul de vedere al „sarcinilor naționale“ burgheze ale Ucrainenilor.

D-l Lev Iurchevici, care se consideră deasemenea „marxist“ (bietul Marx!), ne dă o pildă de asemenea politică imbecilă. În 1906 — scrie d-l Iurchevici — Socolovschi (Basoc) și Lucașevici (Tuceapschi) afirmă că proletariatul ucrainean s'a rusificat pe deplin și că nu are nevoie de

o organizație deosebită. Fără să invoce măcar un singur fapt *cu privire la fondul problemei*, d-l Iurchevici se năpustește — pentru motivul arătat — asupra ambilor, vociferând isteric, absolut în spiritul celei mai inferioare spețe de naționalism obtuz și reacționar, cum că acest fapt ar însemna „pasivitate națională“, „renegare națională“, că acești oameni „i-au desbinat(!!) pe marxistii ucraineni“ etc. În prezent — ne încredințează d-l Iurchevici — deși asistăm la o „ridicare a conștiinței naționale a muncitorilor ucraineni“, numai o *minoritate* a muncitorilor au „conștiință națională“, majoritatea „aflându-se încă sub influența culturii ruse“. Și sarcina noastră — exclamă mic-burghezul naționalist — „nu constă în a păși în urma masselor, ci în a le antrena după noi, a le lămuri sarcinile noastre naționale (cauza națională)“ („Dzvin“, pag. 89).

Tot acest raționament al d-lui Iurchevici este în întregime un raționament burghezo-naționalist. Dar nici chiar din punctul de vedere al naționaliștilor burghezi, dintre care unii vor deplină egalitate în drepturi și autonomia Ucrainei, iar alții formarea unui stat independent ucrainean, această părere nu rezistă criticii. Adversarii tendințelor de eliberare ale Ucrainenilor sunt clasa moșierilor velicoruși și polonezi, apoi burghezia acelorași două națiuni. Care este forța socială în stare să se împotrivescă acestor două clase? Primul deceniu al secolului al XX-lea a dat răspunsul concret: această forță este reprezentată în mod exclusiv de clasa muncitoare, care antrenează după ea țărănimea democratică. Tinzând să divizeze și, prin aceasta, să slăbească forța cu adevărat democratică a cărei victorie ar face cu neputință violența națională, d-l Iurchevici trădează nu numai interesele democrației în general, ci și interesele patriei sale, ale Ucrainei. Printr'o acțiune unită a proletarilor velicoruși și ucraineni, *este posibilă* o Ucraină liberă; fără această unitate nu poate fi nici măcar vorbă de așa ceva.

Dar marxistii nu se limitează la punctul de vedere burghezo-național. De câteva decenii s'a concretizat pe deplin procesul dezvoltării economice mai rapide a Sudului, adică a Ucrainei, proces care atrage din Velicorusia zeci și sute de mii de țărani și muncitori, încadrându-i în economia capitalistă, în mine, în orașe. „Asimilarea“ — în aceste limite — a proletariatului velicorus și ucrainean

este neîndoielnică. *Și aceasta are fără îndoială un caracter progresist. Capitalismul înlocuește pe mușicul velicorus sau ucrainean, abrutizat, înapoiat, sedentar, sălbatic ca un urs, cu proletarul, liber să se deplaseze dintr'un loc într'altul, ale cărui condiții de viață frâng îngustimea specific națională, atât pe cea velicorusă cât și pe cea ucraineană. Să admitem că între Velicorusia și Ucraina se va stabili cu timpul o graniță de stat; și în acest caz caracterul progresist, istoricește determinat, al „asimilării“ muncitorilor velicoruși și ucraineni va fi neîndoielnic, tot așa cum și măcinarea națiunilor din America este progresistă. Cu cât Ucraina și Velicorusia vor deveni mai libere, cu atât *mai extinsă și mai rapidă* va fi dezvoltarea capitalismului, care în acest caz va atrage și mai puternic pe muncitorii de *toate* națiunile, din toate regiunile statului și din toate statele vecine (dacă s'ar întâmpla ca Rusia să fie stat vecin cu Ucraina), va atrage și mai puternic masa muncitorească la orașe, în mine, în fabrici.*

D-l Lev Iurchevici se comportă ca un adevărat burghez și, mai mult chiar, ca un burghez miop, mărginit, redus, ca un filistin, atunci când înlătură interesele comunității, contopirii, asimilării *proletariatului* celor două națiuni de dragul succesului de moment al cauzei naționale ucrainene. Întâi cauza națională și apoi cea proletară — afirmă naționaliștii burghezi și d-nii Iurchevici, Donțov și după ei alți asemenea jalnici marxști. Înainte de toate cauza proletară — spunem noi — fiindcă ea nu asigură numai interesele permanente, vitale ale muncii și ale omnirii, ci și interesele democrației; or, fără democrație nu poate fi concepută o Ucraină autonomă și nici independentă.

În fine, în raționamentul neobișnuit de bogat în perle naționaliste al d-lui Iurchevici trebuie să mai notăm următoarele: minoritatea muncitorilor ucraineni este conștientă din punct de vedere național, spune el; „majoritatea se află încă sub influența culturii ruse“ *.

A opune — atunci când e vorba despre proletariat — cultura ucraineană, luată ca un tot, culturii velicoruse, luată deasemenea ca un tot, înseamnă a comite cea mai

* În original, ultima propoziție este scrisă între paranteze în limba ucraineană. — Nota Red.

nerușinată trădare a intereselor proletariatului în favoarea naționalismului burghez.

Există două națiuni în sânul fiecărei națiuni contemporane — spunem noi tuturor social-naționaliștilor. Există două culturi naționale în sânul fiecărei culturi naționale. Există cultura velicorusă a Purișchevicilor, Gucicovilor și Struvilor, dar există și cultura velicorusă, caracterizată prin numele lui Cernâșevschi și al lui Plehanov. *Tot așa* există și două culturi la Ucraineni, ca de altfel și în Germania, Franța, Anglia, la Evrei etc. Dacă majoritatea muncitorilor ucraineni suferă influența culturii velicoruse, suntem siguri că paralel cu ideile culturii velicoruse a popilor și burgheziei acționează și ideile democrației și social-democrației velicoruse. Luptând împotriva primului gen de „cultură“, *marxistul* ucrainean va ști totdeauna să distingă cel de al doilea gen de cultură și va spune muncitorilor săi: „Străduiți-vă neapărat, din răspuțeri, să nu pierdeți, să folosiți, să întăriți orice posibilitate de contact cu muncitorul velicorus conștient, cu literatura lui, cu cercul lui de idei; acest lucru este impus de interesele fundamentale ale mișcării muncitorești, *atât* ucrainene *cât* și velicoruse“.

Marxistul ucrainean care se va lăsa antrenat *până într'atâta* de ura, *pe deplin legitimă și firească*, împotriva asupritorilor velicoruși, încât va transmite fie numai o părticică din această ură, fie numai un sentiment de înstrăinare față de cultura proletară și față de cauza proletară a muncitorilor velicoruși, acest marxist va aluneca prin însuși acest fapt în mlaștina naționalismului burghez. Deasemenea marxistul velicorus va aluneca în mlaștina naționalismului, și nu numai a celui burghez, ci și a naționalismului huliganic, dacă va uita măcar o clipă revendicarea deplinei egalități în drepturi pentru Ucraineni sau *dreptul* lor de a forma un stat independent.

Atâta vreme cât fac parte din acelaș stat, muncitorii velicoruși și ucraineni trebuie ca împreună, în cea mai strânsă unire organizatorică, care să meargă până la conțopire, să apere cultura comună sau internațională a mișcării proletare, adoptând o atitudine de absolută toleranță, atât în problema limbii în care se face propaganda, cât și atunci când este vorba de a se lua în considerare, cu prilejul acestei propagande, *particularitățile* pur locale sau

pur naționale. Iată cerința absolută a marxismului. Orice propagandă care tinde să despartă pe muncitorii unei națiuni de muncitorii alteia, orice atacuri împotriva tendinței de „asimilare“ marxistă, orice acțiune de contrapunere a unei culturi naționale luată ca un tot, unei alte culturi naționale, luată, chipurile, și ea ca un tot etc., în chestiunile privitoare la proletariat, constituie naționalismul *burghez*, împotriva căruia este obligatorie o luptă necruțătoare.

4. „AUTONOMIA CULTURAL-NAȚIONALĂ“

Pentru marxiști, problema lozincii „culturii naționale“ are o foarte mare însemnătate nu numai pentru că, spre deosebire de propaganda burgheză, determină conținutul ideologic al întregii noastre propagande și agitații în problema națională, dar și pentru că întregul program al vestitei autonomii cultural-naționale este întemeiat pe această lozincă.

Păcatul fundamental, principial al acestui program este că el caută să introducă în viața naționalismul cel mai rafinat și mai absolut, naționalismul dus până la ultima lui expresie. Fondul acestui program îl constituie faptul că fiecare cetățean e încadrat într'o națiune oarecare, fiecare națiune formând o entitate juridică cu dreptul de a obliga pe membrii ei să plătească impozite, cu parlamente naționale (diete), cu „secretari de stat“ naționali (ministri).

O astfel de idee aplicată în domeniul național seamănă cu ideea aplicată de Proudhon capitalismului. Nu distrugerea capitalismului și a bazei lui — producția de mărfuri, ci *curățirea* acestei baze de toate excrescențele ei, înlăturarea tuturor abuzurilor etc.; nu nimicirea schimbului și a valorii de schimb, ci, dimpotrivă, „constituirea“ acesteia din urmă, generalizarea ei, prefacerea ei în ceva absolut, „*just*“, fără fluctuații, crize, abuzuri — iată ideea lui Proudhon.

Pe cât de mic-burghez este Proudhon, a cărui teorie face ceva absolut și sublim din schimb și din producția de mărfuri, pe atât de mic-burgheză este teoria și programul „autonomiei cultural-naționale“, care face ceva absolut și sublim din naționalismul burghez, curățindu-l de violențe și nedreptăți etc.

Marxismul nu se poate împăca nici chiar cu cel mai „drept“, mai „curățel“, mai fin și mai civilizat naționalism. În locul oricărui naționalism marxismul promovează internaționalismul, contopirea tuturor națiunilor într'o unitate superioară, care crește sub ochii noștri cu fiecare kilometru de cale ferată, cu fiecare trust internațional, cu fiecare uniune muncitorească (internațională prin activitatea ei economică, și apoi prin ideile și tendințele ei).

Din punct de vedere istoric, principiul naționalității este inevitabil în societatea burgheză, și, ținând seamă de această societate, marxistul recunoaște pe deplin legitimitatea istorică a mișcărilor naționale. Dar pentru ca această recunoaștere să nu fie transformată într'o apologie a naționalismului, trebuie să fie limitată în modul cel mai strict doar la ceea ce este progresist în aceste mișcări, astfel ca această recunoaștere să nu ducă la întunecarea conștiinței proletare de către ideologia burgheză.

Trezirea masselor din somnul lor feudal, lupta lor împotriva oricărei asupriri naționale, pentru suveranitatea poporului, pentru suveranitatea națiunii este progresistă. De aci rezultă datoria *indiscutabilă* a fiecărui marxist de a susține democratismul cel mai hotărît și cel mai consecvent în ce privește toate laturile problemei naționale. Această sarcină are mai ales un caracter negativ. Proletariatul însă nu poate păși mai departe pe calea sprijinirii naționalismului, fiindcă mai departe începe activitatea „pozitivă“ a *burgheziei*, care tinde la *întărirea* naționalismului.

Să scuture orice jug feudal, să înlăture orice asuprire națională, orice privilegii ale unei națiuni sau limbi — iată datoria indiscutabilă a proletariatului ca forță democratică, iată interesul indiscutabil al luptei de clasă proletare, luptă umbrită și frânată de desbinarea dintre națiuni. A susține însă naționalismul burghez *dincolo* de aceste limite, strict fixate într'un anumit cadru istoric, înseamnă a trăda cauza proletariatului și a trece de partea burgheziei. Această graniță este de multe ori foarte puțin perceptibilă și cu totul uitată de social-naționaliștii bundiști și ucraineni.

Luptă împotriva oricărei asupriri naționale — hotărît da. Luptă *pentru* orice fel de dezvoltare națională, *pentru* „cultura națională“ în general — hotărît nu. Dezvoltarea economică a societății capitaliste din lumea întreagă

ne dă exemple de mișcări naționale care n'au ajuns la o dezvoltare completă, exemple de constituire a unor națiuni mari dintr'un șir întreg de națiuni mici sau în dauna unor națiuni mici, exemple de asimilare a națiunilor. Dezvoltarea ideii de naționalitate în general — iată principiul naționalismului burghez; din el decurge exclusivismul naționalismului burghez, din el decurge desbinarea dintre națiuni, desbinare care nu are ieșire. Proletariatul însă nu numai că nu se angajează să susțină dezvoltarea națională a fiecărei națiuni, ci, dimpotrivă, previne masele împotriva unor asemenea iluzii, susține cea mai deplină libertate a circulației capitaliste de mărfuri, salută orice asimilare a națiunilor, cu excepția celei silite sau a celei bazate pe privilegii.

A fixa naționalismul într'o anumită sferă „just“ limitată, „a constitui“ naționalismul, a delimita temeinic și în mod durabil națiunile între ele cu ajutorul unei anumite instituții de stat — iată baza ideologică și conținutul principiului autonomiei cultural-naționale. Această idee este pe-de-a'ntregul burgheză și pe-de-a'ntregul falsă. Proletariatul nu poate să admită niciun fel de fixare a naționalismului; dimpotrivă, el susține tot cecece contribuie la ștergerea deosebirilor naționale, la desființarea barierelor naționale, tot cecece contribuie la strângerea tot mai mare a legăturilor dintre naționalități, tot cecece duce la contopirea națiunilor. A proceda altfel înseamnă a trece de partea micii-burghezii naționaliste reacționare.

Atunci când proiectul autonomiei cultural-naționale a fost discutat la congresul dela Brno (1899) al social-democraților austriaci, aproape că nu s'a acordat nicio atenție aprecierii acestui proiect din punct de vedere teoretic. Este totuși instructiv să notăm că împotriva acestui program s'au adus două argumente: 1) programul ar duce la întărirea clericalismului; 2) „rezultatul acestui program ar fi permanentizarea șovinismului, introducerea lui până și în cea mai mică comunitate, în cel mai mic grup“ (pag. 92 din procesul-verbal oficial în limba germană al congresului dela Brno. Există o traducere rusă, editată de partidul naționalist evreesc „Serp“⁷⁾).

Nu încapе îndoială că „cultura națională“ în înțelesul obișnuit al acestui cuvânt, adică școlile etc., se află astăzi în toate țările lumii sub influența precumpănitoare a cle-

ricalilor și șovinilor burghezi. Faptul că bundiștii, apărând autonomia „cultural-națională“, afirmă că constituirea națiunilor va face ca lupta de clasă din sânul lor să fie purificată de orice considerații lăaturalnice, nu reprezintă decât o evidentă și ridicolă sofistică. O serioasă luptă de clasă se desfășoară în orice societate capitalistă, în primul rând în domeniul economic și politic. A separa școala de acest domeniu ar fi, în primul rând, o utopie absurdă, deoarece nu se poate separa școala (ca și „cultura națională“ în general) de viața economică și politică, iar în al doilea rând tocmai viața economică și politică a unei țări capitaliste impune la fiecare pas frângerea îngrădirilor și prejudecăților naționale absurde și învechite, iar despărțirea școlii etc. ar contribui tocmai la conservarea, agravarea, întărirea „purului“ clericalism și a „purului“ șovinism burghez.

În societățile pe acțiuni, capitaliștii de naționalități diferite stau alături, contopindu-se pe deplin. În fabrică, muncitorii de naționalități diferite lucrează împreună. În orice problemă politică cu adevărat serioasă și adâncă, grupările se fac pe clase, și nu pe națiuni. „Scoaterea din competența statului“ a școlii etc. și trecerea ei în competența națiunilor e echivalentă cu încercarea de a separa economicul, care contopește națiunile, de cel mai ideologic, ca să spunem așa, domeniu al vieții sociale, în cadrul căruia cultura națională „pură“ sau cultivarea națională a clericalismului și șovinismului poate fi făcută cel mai lesne.

Realizarea practică a planului autonomiei „exteritoriale“ (în afara teritoriului, nelegată de teritoriul pe care locuște o națiune sau alta) sau al autonomiei „cultural-naționale“ n'ar însemna decât un singur lucru: *împărțirea învățământului pe naționalități*, adică introducerea colegiilor naționale în învățământ. E destul să-ți imaginezi în mod clar fondul acesta real al faimosului plan bundist, ca să înțelegi cât este de reacționar, fie chiar și numai din punctul de vedere al democrației, pentru a nu mai vorbi de punctul de vedere al luptei de clasă a proletariatului pentru socialism.

Un singur exemplu și un singur proiect al „naționalizării“ școlii ne va lămuri în mod concret în ce constă fondul chestiunii. Până în ziua de azi în Statele Unite ale A-

mericii de Nord se menține în toate domeniile vieții împărțirea statelor în state de Nord și în state de Sud; cele din-tâi — cu puternice tradiții de libertate și de luptă împotriva proprietarilor de sclavi; celelalte — cu puternice tradiții sclavagiste, cu rămășițe de prigonire a negrilor, cu înapoierea lor economică, cu o extrem de înapoiată stare culturală (44% analfabeți printre negri și 6% printre albi) etc. Și iată că în statele nordice negrii învață împreună cu albi, în aceleași școli. În Sud există pentru negri școli speciale — „naționale“ sau rasiale, numiți-le cum vreți. Se pare că acesta este în realitate unicul exemplu de „naționalizare“ a școlii.

În răsăritul Europei există o țară în care până astăzi sunt posibile fapte ca afacerea Beilis ⁸, în care Evreii sunt condamnați de domnii Purișchevici să aibă o situație mai rea decât aceea a negrilor. În această țară nu demult guvernul a elaborat un proiect de *naționalizare a școlii evrești*. Credem că, din fericire, această utopie reacționară nu se va putea realiza, după cum nu se va realiza nici utopia mic-burghezilor austriaci, care, pierzându-și speranța că va fi realizată o democrație consecventă și că naționalitățile nu se vor mai sfâșia între ele, au născocit *bariere* pentru națiuni în domeniul școlar, pentru ca nu cumva ele să se certe *pe chestiunea împărțirii școlilor...*, dar „s'au constituit“ în vederea unei *veșnice* sfâșieri între diversele „culturi naționale“.

În Austria autonomia cultural-națională a rămas în mare măsură o născocire a literaților, pe care n'au luat-o în serios nici chiar social-democrații austriaci. În schimb, însă, în Rusia ea a fost introdusă în programele respective de toate partidele burgheze evrești și de câteva elemente mic-burgheze și oportuniste de diferite naționalități, ca, de pildă, bundiștii, lichidatorii din Caucaz, conferința partidelor naționale din Rusia de orientare narodnică de stânga. (Notăm, în paranteză, că această conferință a avut loc în 1907, și rezoluția acestei conferințe a fost adoptată *cu abținerea* dela vot a socialiștilor-revoluționari ruși și a social-patrioților polonezi, P.P.S. ⁹. Abținere — iată un procedeu care caracterizează cum nu se poate mai bine atitudinea socialiștilor-revoluționari și P.P.S.-iștilor într'o problemă principială de o extremă importanță în domeniul programului național!)

In Austria, tocmai Otto Bauer, cel mai de seamă teoretician al „autonomiei cultural-naționale“, a consacrat un capitol special din cartea sa pentru a argumenta imposibilitatea de a cere aplicarea acestui program pentru Evrei. In Rusia, tocmai la Evrei, toate partidele burgheze — și împreună cu ele și Bundul, care le cântă în strună — au acceptat acest program *. Ce înseamnă acest lucru? Inseamnă că, datorită experienței politice a unui alt stat, istoria a desvăluit absurditatea născocirii lui Bauer, tot așa cum bernsteinienii ruși (Struve, Tugan-Baranovschi, Berdiaev & Co.) au demască prin evoluția lor rapidă dela marxism la liberalism adevăratul fond ideologic al bernsteiniadei germane.

Nici social-democrații austriaci, nici cei din Rusia n'au introdus autonomia „cultural-națională“ în programul lor. Dar partidele evreești burgheze din cea mai înapoiată țară, ca și un șir de grupuri mic-burgheze care-și zic socialiste, *au acceptat-o*, pentru a infiltra în mediul muncitoresc într'o formă subtilă ideile naționalismului burghez. Faptul acesta vorbește dela sine.

Din moment ce am pomenit despre programul austriac în problema națională, nu se poate să nu restabilim un adevăr deseori denaturat de bundiști. La congresul dela Brno a fost prezentat un program *pur* de „autonomie cultural-națională“. E vorba de programul social-democrației Slavilor de Sud; paragraful 2 al acestui program spune: „Fiecare popor care trăiește în Austria, independent de teritoriul pe care-l ocupă membrii săi, formează un grup autonom care își rezolvă în mod cu totul independent toate treburile sale naționale (culturale și de limbă)“.

* Este explicabil că bundiștii neagă adeseori cu o extraordinară îndrăzneală faptul că toate partidele burgheze evreești au acceptat „autonomia cultural-națională“. Faptul acesta demască într'un mod foarte evident adevăratul rol al Bundului. Atunci când unul dintre bundiști, d-l Manin, a încercat, în ziarul „Luci“¹⁰, să nege din nou, el a fost pe deplin demască de N. Scop (vezi „Prosvetzenie“ nr. 3). Când însă d-l Lev Iurchevici, în ziarul „Dzvin“ (1913, nr. 7—8, pag. 92), citează din „Prosvetzenie“ (nr. 3, pag. 78) fraza lui N. Sc.: „Bundiștii, împreună cu toate partidele și grupurile evreești burgheze susțin demult autonomia cultural-națională“, denaturând acest citat, scofând din el cuvântul „bundiști“ și înlocuind cuvintele: „autonomia cultural-națională“ prin cuvintele: „drepturile naționale“ — rămăi cu totul uimit! D-l Lev Iurchevici nu este numai un naționalist, nu este numai un desăvârșit ignorant în ceea ce privește istoria social-democrației și programul ei; el este *de-a-dreptul un falsificator de citate* în favoarea Bundului. Prost stău treburile Bundului și ale domnilor Iurchevici!

Programul acesta a fost susținut nu numai de Kristan, ci și de influentul Ellenbogen. Dar el a fost scos de pe ordinea de zi, deoarece n'a obținut niciun vot. A fost adoptat programul *teritorialist*, adică un program care nu creează *niciun fel de grupuri* naționale „independent de teritoriul pe care locuiesc membrii acestor națiuni“.

Paragraful 3 al programului adoptat spune: „*Regiunile* care se autoadministrează și sunt populate de locuitori de aceeași națiune formează laolaltă o uniune națională unică, care își rezolvă treburile naționale în mod complet autonom“ (compară cu „Prosveșcenie“, 1913, nr. 4, pag. 28 ¹¹). E clar că nici acest program, bazat pe un compromis, nu este just. Vom lămuri acest lucru printr'un exemplu. Obștea coloniștilor germani din gubernia Saratov, plus suburbia nemțească a muncitorilor din Riga sau Lodz, plus un sat german de lângă Piter * etc. formează împreună „uniunea națională unică“ a Nemților din Rusia. Este evident că social-democrații nu pot să ceară un asemenea lucru, nu pot să sancționeze o asemenea uniune, cu toate că ei, bine înțeles, nu neagă întru nimic *libertatea* oricărui uniuni, inclusiv uniunea oricărui obști de orice naționalitate dintr'un stat. Dar cu separarea, prin lege, a Nemților etc. din diferite localități ale Rusiei și aparținând diferitelor clase și cu constituirea lor într'o uniune națională germană unică se pot ocupa popii, burghezii, mic-burghezii, în sfârșit oricine — numai social-democrații nu.

5. EGALITATEA IN DREPTURI A NAȚIUNILOR ȘI DREPTURILE MINORITĂȚII NAȚIONALE

Procedeul cel mai întrebuintat de oportuniștii din Rusia atunci când discută problema națională este acela de a se referi la exemplul Austriei. In articolul meu din „Severnaia Pravda“ ** („Prosveșcenie“, nr. 10, pag. 96—98) asupra căruia s'au năpustit oportuniștii (d-l Semcovschi în „Novaia Raboceaia Gazeta“ ¹², Liebman în „Zeit“) am afirmat că există o singură rezolvare a problemei naționale, în măsura în care în general problema națională poate fi rezolvată în lumea capitalistă, și această rezol-

* Petersburg. — Nota Red.

** Vezi volumul de față, pag. 4—7. — Nota Red.

vare este: democratismul consecvent. Pentru a dovedi acest lucru, mă refer, între altele, la exemplul Elveției.

Acest exemplu nu e pe placul celor doi oportuniști amintiți mai sus, care încearcă să-l combată sau să-i atenueze efectul. Vedeți d-v., Kautsky a spus că Elveția constituie o excepție; că în Elveția ar avea loc o descentralizare cu totul specială, că ea ar avea o istorie specială, condiții geografice speciale, o repartizare foarte specifică a populației de limbi diferite etc. etc.

Toate acestea nu sunt nimic altceva decât încercări de *eschivare* dela fondul discuției. Desigur, Elveția constituie o excepție în sensul că ea nu este un stat național unitar. Dar tot o astfel de excepție (sau stare de înapoiere — adaugă Kautsky) este și Austria și Rusia. Desigur, în Elveția unele condiții speciale, specifice, istorice și de trai au făcut posibilă dezvoltarea unui democratism *mai larg* decât în majoritatea țărilor europene învecinate cu ea.

Dar ce însemnătate poate avea acest lucru din moment ce este vorba de un *model* pe care trebuie să-l imităm? Țările în care diferite instituții sunt organizate pe baza unor principii *consecvent* democratice, constituie, în condițiile actuale, o excepție în întreaga lume. Dar acest lucru ne împiedică oare să apărăm în programul nostru realizarea democratismului consecvent în toate instituțiile ?

Istoria, condițiile geografice și altele — iată particularitatea Elveției. Forța fără precedent a proletariatului în epoca revoluțiilor burgheze și înspăimântătoarea stare de înapoiere generală a țării, care determină în mod obiectiv necesitatea unei mișcări înainte excepțional de rapide și de hotărâte, cu riscul oricăror scăderi și înfrângeri — iată particularitatea Rusiei.

Noi întocmim un program național din punctul de vedere al proletariatului; de când au început, oare, să fie date ca model exemplele cele mai proaste și nu cele mai bune ?

În orice caz, nu rămâne oare indiscutabil și incontestabil faptul că în regimul capitalist pacea națională este realizată (pe cât este ea în general realizabilă) *exclusiv* în țările cu democratism consecvent ?

Acest lucru fiind incontestabil, insistentele referiri ale

oportuniștilor la exemplul Austriei în locul Elveției trebuie socotite drept un procedeu pe-de-a'ntregul cadet, căci cadeții sunt aceia care copiază întotdeauna cele mai proaste constituții europene, și nu cele mai bune.

În Elveția sunt *trei* limbi oficiale, dar proiectele de legi supuse referendumului sunt publicate în *cinci* limbi, adică, pe lângă cele trei limbi oficiale, în încă două dialecte „romanice“. După cum arată recensământul din 1900, dintr'un număr total de 3.315.443 de locuitori ai Elveției, 38.651 vorbesc aceste două dialecte, adică ceva mai mult de *unu la sută*. În armată, ofițerilor și subofițerilor „li se acordă cea mai largă libertate de a se adresa soldaților în limba lor maternă“. În cantoanele Graubünden și Wallis (fiecare cu câte o populație ceva mai mare de o sută de mii de locuitori) ambele dialecte se bucură de o absolută egalitate în drepturi *.

Se naște întrebarea: trebuie oare ca noi să propagăm și să susținem această *experiență* vie a unei țări înaintate sau să împrumutăm dela Austriaci niște *născociri* în genul „autonomiei exteritoriale“, neexperimentate încă nicăieri în lume (și pe care înșiși Austriacii nu le-au adoptat încă) ?

A propaga această născocire înseamnă a propaga divizarea învățământului pe naționalități, adică un lucru direct vătămător. Experiența Elveției ne arată însă că asigurarea unui maximum (relativ) de pace între naționalități *este posibilă în practică* într'un regim de democratism consecvent (iarăși relativ) al întregului stat.

„În Elveția“ — spun oamenii care au studiat această problemă — „*nu există o problemă națională* în sensul în care există în Europa răsăriteană. Nici chiar cuvântul acesta (problemă națională) nu este cunoscut aici“... „În Elveția lupta dintre naționalități aparține demult trecutului; ea este legată de perioada 1797—1803“ **.

Acest lucru înseamnă că epoca mării revoluții franceze, care a dat cea mai democratică rezolvare problemelor la ordinea zilei în perioada trecerii dela feudalism la capitalism, *a știut „să rezolve“* în treacăt, printre altele, și problema națională.

* Vezi René Henry: „La Suisse et la question des langues“ („Elveția și problema limbilor“. — Nota Red.), Berna 1907.

** Vezi Ed. Blocher: „Die Nationalitäten in der Schweiz“ („Naționalitățile în Elveția“. — Nota Red.), Berlin 1910.

Să încerce acum domni de teapa lui Semcovschi, Liebman și alți oportuniști să afirme că această rezolvare „exclusiv elvețiană“ *nu poate fi aplicată* oricărui județ sau chiar părți de județ din Rusia, unde numai la 200.000 de locuitori există un număr de patruzeci de mii de cetățeni care vorbesc *două dialecte* și care doresc să se bucură în ținutul lor de *deplină egalitate în drepturi* cu privire la limba lor !

Preconizarea egalității depline în drepturi a națiunilor și limbilor scoate la iveală din fiecare națiune numai elementele consecvent democratice (adică numai pe proletari), *unindu-i* nu după naționalități, ci după năzuința lor de a îmbunătăți în general, în mod serios și radical, orânduirea de stat. Dimpotrivă, preconizarea „autonomiei cultural-naționale“, cu toate bunele intenții ale unor persoane și ale unor grupuri izolate, *desparte națiunile* și apropie în fapt muncitorii unei națiuni de burghezia *acesteia* (adoptarea acestei „autonomii cultural-naționale“ de către toate partidele burgheze evreești).

Garantarea drepturilor minorității naționale este insolubil legată de principiul deplinei egalități în drepturi. În articolul meu din „Severnaia Pravda“ acest principiu este exprimat aproape la fel ca în hotărîrea de mai târziu, oficială și mai precisă, adoptată la consfătuirea marxiștilor. Această hotărîre cere „introducerea în Constituție a unei legi fundamentale care să declare nevalabil orice privilegiu al vreunei națiuni și orice violare a drepturilor minorității naționale“.

D-l Liebman încearcă să ia în derâdere această formulare, întrebând: „De unde putem însă ști în ce constau drepturile minorității naționale?“. Adică, face sau nu face parte din această categorie dreptul la un „program propriu“ în școlile naționale? Cât de numeroasă trebuie să fie minoritatea națională ca să aibă dreptul de a avea judecătorii ei, funcționarii ei, școli în limba ei maternă? D-l Liebman vrea să deducă din aceste întrebări necesitatea unui program național „pozitiv“.

În realitate însă aceste întrebări ne arată cu toată claritatea ce fel de gânduri reacționare încearcă să strecoare bundistul nostru sub masca discutării, zice-se, unor mici detalii și particularități.

„Program propriu“ în școală națională proprie !...

Marxiștii au, amabile domn social-naționalist, un program școlar *general*, care revendică, de pildă, școala exclusiv laică. Din punct de vedere marxist, într'un stat democratic nu poate fi admisă în nicio împrejurare vreo *abatere* dela acest program general (iar complectarea lui prin unele materii „locale“, prin limbi etc. rămâne să fie hotărâtă de populația locală). Din principiul „de a scoate“ școala „din competența statului“ spre a o trece în competența națiunilor, ar rezulta însă că noi, muncitorii, acordăm „națiunilor“ în statul nostru, democratic, dreptul de a cheltui banii poporului pentru școli clericale! Fără să observe, d-l Liebman însuși ne-a demonstrat foarte clar caracterul reacționar al „autonomiei cultural-naționale“!

„Cât de numeroasă trebuie să fie minoritatea națională?“ Acest lucru nu este definit nici chiar de programul austriac, atât de drag bundiștilor: acesta glăsuște (mai scurt și mai puțin clar decât textul nostru): — „Dreptul minorităților naționale este garantat printr'o lege specială, care trebuie să fie promulgată de parlamentul imperial“ (§ 4 al programului dela Brno).

Dece nu s'a legat nimeni de social-democrații austriaci, punându-le întrebarea: ce anume va conține această lege? Cărei minorități anume și care drepturi anume va trebui ea să asigure?

Pentru că toți oamenii cu judecată sănătoasă înțeleg că precizarea detaliilor este imposibilă și ne la locul ei într'un program. Un program stabilește numai principiile fundamentale. În cazul nostru principiul fundamental se subînțelege numai la Austriaci, pe când în hotărîrea adoptată la cea din urmă consfătuire a marxiștilor din Rusia el este exprimat în mod limpede. Principiul acesta constă în a nu admite niciun fel de privilegii naționale și niciun fel de inegalitate în drepturi a națiunilor.

Să luăm un exemplu concret pentru a-i explica bundistului problema. În orașul Petersburg, după datele recensământului școlar din 18 Ianuarie 1911, au frecventat școlile primare ale Ministerului „Instrucțiunii“ publice 48.076 de elevi. Printre aceștia au fost 396 de Evrei, adică mai puțin de 1%. Au mai fost printre școlari — 2 Români, 1 Georgian, 3 Armeni etc.¹³. Poate fi alcătuit oare un program național „pozitiv“ în așa fel încât să cuprindă în el toată diversitatea aceasta de raporturi și condiții? (Or,

Piterul este, bine înțeles, departe de a fi cel mai „pestriț“ oraș din Rusia din punct de vedere național.) Se pare că nici chiar specialiști în „subtilități“ naționale, de felul bundiștilor, nu vor alcătui un asemenea program.

Dar dacă în Constituția statului ar exista o lege fundamentală care să declare nevalabilă orice măsură prin care se violează drepturile minorității, orice cetățean ar putea să ceară abrogarea măsurii prin care, de pildă, s'ar refuza angajarea pe socoteala statului a unor învățători speciali de limbă evreiască, de istorie a Evreilor etc. sau punerea la dispoziția copiilor evrei, armeni, români, sau chiar a unui copil georgian, a unui local al statului, necesar pentru predarea lecțiilor. În orice caz nu este deloc imposibil să satisfaci toate dorințele raționale și juste ale minorităților naționale pe baza egalității lor în drepturi, și nimeni nu va spune că propaganda principiului egalității în drepturi ar putea fi vătămătoare. Dimpotrivă, propaganda împărțirii învățământului pe națiuni, propaganda, de pildă, în vederea înființării unei școli speciale evrești pentru copiii evrei în Piter, ar fi hotărât vătămătoare, iar crearea unor școli naționale pentru *oricare* minorități naționale, pentru 1 copil, 2 sau 3 este cu totul imposibilă.

Mai departe, este imposibil să se stabilească printr'o lege generală cât de numeroasă trebuie să fie o minoritate națională ca să aibă dreptul la școli speciale sau la învățători și profesori speciali pentru obiectele suplimentare etc.

Dimpotrivă, legea generală asupra egalității în drepturi poate fi prelucrată în amănunt și dezvoltată printr'o legiferare specială, prin deciziile dietelor regionale ale orașelor, zemstvelor, comunităților etc.

6. CENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE

D-l Liebman scrie următoarele:

„Luați la noi Lituania, ținutul Baltic, Polonia, Volânia, Sudul Rusiei etc., — peste tot veți găsi o populație *amestecată*; nu există oraș care să nu aibă o minoritate națională numeroasă. Oricât de departe ar merge descentralizarea, se vor găsi peste tot, în diferite localități (mai ales în comunele urbane), diferite naționalități care locuiesc împreună; or, tocmai democratismul dă minoritatea națională pe mâna majorității naționale. Și, după câte știm,

V. I. are o atitudine ostilă față de o asemenea organizare federativă a statului și față de infinita descentralizare care există în uniunea elvețiană. Se pune întrebarea: de ce atunci a citat el exemplul Elveției?”

Pentru ce am citat exemplul Elveției — lucrul acesta a fost deja lămurit mai sus. Tot astfel a fost lămurit și faptul că problema garantării drepturilor minorității naționale poate fi rezolvată *numai* prin decretarea unei legi generale într'un stat consecvent democratic, care nu se abate dela principiul egalității în drepturi. Dar în citatul reprodus, d-l Liebman repetă încă una din cele mai frecvente (și mai nejuste) obiecții (sau observații sceptice), făcute de obicei împotriva programului național al marxiștilor și care de aceea merită să fie discutată.

Marxiștii, bine înțeleși, sunt ostili federației și fărâmițării pentru simplul motiv că, pentru a se desvolta, capitalismul necesită state cât mai mari și cât mai centralizate. *In condiții egale*, proletariatul conștient va susține întotdeauna un stat mare. El va lupta întotdeauna împotriva particularismului medieval, va sprijini întotdeauna o cât mai strânsă unire economică a unor mari teritorii, pe care lupta proletariatului împotriva burgheziei să se poată desfășura în voie.

Larga și rapida dezvoltare a forțelor de producție ale capitalismului *necesită* teritorii întinse, unite și centralizate din punctul de vedere al organizației de stat, deoarece numai pe astfel de teritorii se poate uni clasa burgheză, desființând toate barierele vechi, medievale, îngust-locale, îngust-naționale, religioase, bariere constituite de existența stărilor sociale și altele, iar odată cu clasa burgheză — ca un antipod inevitabil al ei — și clasa proletară.

Despre dreptul națiunilor la autodeterminare, adică despre dreptul lor la despărțire și la formarea unui stat național independent, vom vorbi în mod special *. Dar atâta timp cât diferite națiuni formează un stat unitar, marxiștii nu vor propaga în niciun caz nici principiul federației, nici descentralizarea. Un stat mare centralizat este un enorm pas istoric făcut dela fărâmițarea medievală la viitoarea unitate socialistă a lumii întregi, și un

* Vezi volumul de față, pag. 393—456. — Nota Red.

alt drum spre socialism în afară de cel care trece *printr'un* asemenea stat (*indisolubil* legat de capitalism) nu există și nu poate exista.

Ar fi însă de neiertat dacă s'ar uita că, apărând centralismul, noi susținem un centralism exclusiv *democratic*. În această privință spiritul mic-burghez în general și spiritul mic-burghez naționalist (inclusiv răposatul Dragomanov¹⁴) au provocat atâtea încurcături în această chestiune, încât de fiecare dată îți trebuie timp ca s'o descurci.

Centralismul democratic nu numai că nu exclude autoadministrarea locală însoțită de *autonomia* regiunilor care se deosebesc prin specificul condițiilor economice și de trai, prin compoziția deosebită din punct de vedere național a populației lor etc., ci, dimpotrivă, necesită în mod imperios și *una și alta*. Mereu se confundă la noi centralismul cu samavolnicia și cu birocratismul. Istoria Rusiei a trebuit, firește, să dea naștere unei asemenea confuzii; unui marxist, însă, ea nu-i poate fi permisă în niciun caz.

Acest lucru îl vom lămuri cu toată ușurința printr'un exemplu concret.

Roza Luxemburg, în marele ei articol: „Problema națională și autonomia“^{*}, face, printre multe erori amuzante (despre care vom vorbi), una deosebit de amuzantă: ea încearcă să *limiteze* revendicarea autonomiei numai la Polonia.

Să vedeți însă mai întâi *cum* definește ea autonomia.

Roza Luxemburg recunoaște — și, ca marxistă, ea este obligată, firește, să recunoască — că toate problemele economice și politice esențiale și foarte importante pentru societatea capitalistă trebuie să intre în competența exclusivă a parlamentului central, general al statului, iar nicidecum a dietelor autonome locale ale diferitelor ținuturi. Din categoria acestor probleme fac parte: politica vamală, legislația comercială și industrială, căile și mijloacele de comunicație (căile ferate, poșta, telegraful, telefonul etc.), armata, sistemul impunerilor, dreptul civil^{**}

* „Przegląd Socjaldemokratyczny“ 15, Cracovia 1908 și 1909.

** Urmând firul dezvoltării gândurilor ei, Roza Luxemburg ajunge să se ocupe și de detalii; ea amintește de pildă — și cu drept cuvânt — de legislația divorțului (nr. 12, pag. 162 a revistei amintite).

și penal, principiile generale ale administrației școlare (de pildă, legea cu privire la școala exclusiv laică, învățământul general, programul minim, organizarea democratică a școlii etc.), legislația protecției muncii, libertățile politice (dreptul de asociere) etc. etc.

În competența dietelor autonome vor intra — pe baza legislației generale a statului — problemele de interes pur local, de importanță regională sau pur națională. Desvoltând și această idee cu multe — ca să nu spunem excesive — detalii, Roza Luxemburg dă ca exemplu construcția căilor ferate de însemnătate locală (nr. 12, pag. 149), șoselele locale (nr. 14—15, pag. 376) etc.

Este absolut evident că nu ne putem închipui un stat modern cu adevărat democratic în care regiunile cu particularități economice și de trai cât de cât importante, cu o compoziție a populației deosebită din punct de vedere național etc., să *nu* se bucure de o asemenea autonomie. Principiul centralismului, necesar desvoltării capitalismului, nu numai că nu este subminat printr'o asemenea autonomie (locală și regională), ci, dimpotrivă, tocmai mulțumită ei, el poate fi introdus în viață — *în mod democratic*, și nu birocratic. Desvoltarea largă, liberă și rapidă a capitalismului ar fi cu neputință, sau cel puțin ar fi extrem de îngreuiată *fără* o asemenea autonomie, care *înlesnește* atât concentrarea capitalurilor cât și desvoltarea forțelor de producție, și unirea atât a burgheziei cât și a proletariatului în cadrul *general al statului*. Căci intervenția birocratică în problemele *pur* locale (regionale, naționale etc.) constituie în general una dintre cele mai mari piedici în desvoltarea economică și politică, iar în particular una din piedicile întâmpinate de *centralism* în problemele sale serioase, însemnate, fundamentale.

Deaceea îți vine greu să nu zâmbești când vezi cum se străduiește admirabila noastră Roza Luxemburg, luându-și un aer foarte serios și întrebuițând cuvinte „pur marxiste“, să ne demonstreze posibilitatea de a aplica revendicarea autonomiei *numai* la Polonia, *numai* ca o excepție! Desigur că nu intervine aci cătuși de puțin patriotism de „proprie parohie“, ci numai considerații „practice“... cu privire, de pildă, la Lituania.

Roza Luxemburg ia patru gubernii: Wilna, Kowno, Grodno și Suwalki, asigurându-i pe cititori (ca și pe sine

însăși) că Lituanienii locuiesc „mai ales“ în aceste gubernii; în acelaș timp, adunând la un loc populația acestor gubernii, ea obține pentru Lituanieni o proporție de 23% din populația întreagă, iar dacă-i reunim pe Jmuzi cu Lituanienii obținem o proporție de 31% din populația totală — mai puțin de o treime. Concluzia care se impune, desigur, este că ideea cu privire la autonomia Lituaniei este „arbitrară și artificială“ (nr. 10, pag. 807).

Cititorul familiarizat cu neajunsurile cunoscute de toată lumea ale statisticii noastre oficiale ruse va observa îndată eroarea Rozei Luxemburg. Dece a fost luată gubernia Grodno, în care Lituanienii formează numai 0,2% — *două zecimi la sută* — din populația totală? Dece a fost luată gubernia Wilna în totalitatea ei și nu numai județul Troki, în care Lituanienii formează *majoritatea* populației? Dece a fost luată toată gubernia Suwalki, stabilind proporția Lituanienilor la 52% din întreaga populație, și nu numai județele lituaniene, adică 5 județe din 7, în care Lituanienii formează 72% din totalul populației?

Este ridicol să discutăm asupra condițiilor și cerințelor capitalismului de astăzi și să ne referim la împărțirea administrativă a Rusiei, împărțire cazonă, birocratică, cu caracter medieval și feudal în forma ei cea mai grosolană (guberniile, nu județele), și să nu ne referim la împărțirea „contemporană“, „capitalistă“. Este limpede ca lumina zilei că în Rusia nici vorbă nu poate fi de vreo reformă locală cât de cât serioasă fără desființarea acestei împărțiri administrative și înlocuirea ei printr'o împărțire *cu adevărat* „contemporană“, care să răspundă cu adevărat *nu* cerințelor fiscului, *nu* ale birocrăției, *nu* ale rutinei, *nu* ale moșierilor, *nu* ale popilor, ci cerințelor capitalismului, — menționând că printre cerințele actuale ale capitalismului va figura, fără îndoială, și revendicarea unei cât mai mari unități a compoziției naționale a populației, deoarece naționalitatea, identitatea de limbă constituie un factor important pentru cucerirea pieței interne și pentru deplina libertate a circulației economice.

Curios este faptul că această evidentă eroare a Rozei Luxemburg este repetată de bundistul Medem, care ar vrea să dovedească nu particularitățile „excepționale“ ale Poloniei, ci nepotrivirea principiului autonomiei național-teritoriale (bundiștii sunt pentru autonomia națională ex-

teritorială!). Buniștii și lichidatorii noștri culeg din lumea întreagă toate greșelile și toate șovăelile oportuniste ale social-democraților din diferite țări și de diferite națiuni, adunând în bagajul lor, în mod obligator, *tot ce este mai rău* în social-democrația mondială: tăieturile din scrierile buniștilor și lichidatorilor, puse la un loc, ar putea constitui un model de *muzeu* social-democrat *de prost gust*.

Autonomia regională — afirmă sentențios Medem — este potrivită pentru o regiune, un „ținut“, nu însă pentru districtele letone, estoniene etc. cu o populație între 500.000 și 2.000.000, cu un teritoriu cât al unei gubernii. „N’ar mai fi autonomie, ci o simplă zemstvă... Peste această zemstvă ar trebui deabia să fie instituită o adevărată autonomie“... și autorul condamnă „sfărâmarea“ vechilor gubernii și județe*.

În realitate însă „sfărâmarea“ și deformarea condițiilor capitalismului contemporan nu este altceva decât păstrarea împărțirii administrative cazone, cu caracter medieval și feudal. Numai oamenii pătrunși de spiritul acestei împărțiri pot să reflecteze „cu un aer de savant“ la contrapunerea dintre noțiunile de „zemstvă“ și de „autonomie“, având grijă ca „autonomia“ să fie aplicată după șablon la regiunile mari, iar zemstva la regiunile mici. Capitalismul de azi nu simte deloc nevoia unor astfel de șabloane birocratice. Pentru care motiv n’ar putea să existe districte naționale autonome cu o populație nu numai de 500.000, dar chiar și de 50.000 de locuitori, pentru care motiv asemenea districte n’ar putea să se unească în cele mai felurite chipuri cu districtele învecinate de diferite mărimi într’un singur „ținut“ autonom, dacă acest lucru este convenabil, dacă este necesar circulației economice, — toate acestea constituie un secret al bundistului Medem.

Notăm că programul național dela Brno al social-democrației se situează complet pe planul autonomiei național-teritoriale, propunând împărțirea Austriei în districte „naționale delimitate“, „în locul teritoriilor istorice ale coroanei“ (§ 2 al programului dela Brno). Noi n’am fi mers atât de departe. Fără îndoială că compoziția unina-

* V. Medem: „Cu privire la modul de a pune problema națională în Rusia“, „Vestnic Evropi“ 10, 1912, nr. 8 și 9.

țională a populației este unul dintre factorii cei mai siguri ai unei circulații comerciale libere largi, cu adevărat moderne. Fără îndoială că niciun marxist — și nici chiar un democrat hotărît — nu va lua apărarea teritoriilor coroanei austriace și a guberniilor și județelor rusești (acestea nu sunt chiar atât de rele ca teritoriile coroanei austriace, dar totuși sunt destul de rele), nu va încerca să conteste necesitatea înlocuirii acestei împărțiri administrative învechite prin alta, pe cât posibil după criteriul compoziției naționale a populației. În sfârșit, fără îndoială că pentru înlăturarea oricărei asuprii naționale este extrem de importantă crearea unor districte autonome, fie și de cea mai mică întindere, cu o compoziție națională integrală, unitară, iar în jurul acestor districte ar putea „gravita” și ar putea intra în legături cu ele și diferite uniuni libere și membrii acestei naționalități, împrăștiați în diferitele părți ale țării sau chiar ale globului pământesc. Toate acestea sunt lucruri indiscutabile și ar putea fi contestate numai dintr’un punct de vedere birocratic înapoiat.

Compoziția națională a populației constituie însă *unul* dintre cei mai importanți factori economici, dar *nu singurul și nici* cel mai important factor. În regimul capitalist, orașele, de pildă, joacă un rol economic *extrem de important*; or, orașele peste tot — și în Polonia, și în Lituania, și în Ucraina, și în Velicorusia etc. — se caracterizează prin cea mai pestriță compoziție națională a populației lor. A rupe orașele de satele și districtele care gravitează economicește în jurul lor ca urmare a considerării momentului „național”, ar fi absurd și imposibil. Deaceea marxiștii nu trebuie să aibă ca bază de orientare, în întregime și exclusiv, numai principiul „național-teritorial”.

Și mult mai justă decât rezolvarea austriacă este rezolvarea problemei indicată la ultima consfătuire a marxiștilor din Rusia. În problema analizată, această consfătuire a formulat următoarea teză:

„...este necesară... o largă autonomie regională” (desigur nu numai pentru Polonia, ci pentru toate regiunile Rusiei) „și o autoadministrare locală cu totul democratică, delimitându-se granițele regiunilor autonome și cu autoadministrare” (nu pe baza granițelor actualelor gubernii, județe etc.), „ci pe baza luării în consi-

derație de către însăși populația locală a condițiilor economice și de trai, a compoziției naționale a populației etc.” *

Compoziția națională a populației este pusă aci *alături* de alte condiții (în primul rând cele economice, apoi cele de trai etc.), care trebuie să servească ca bază pentru stabilirea noilor granițe, corespunzătoare capitalismului contemporan, iar nu spiritului cazon și asiatic. Numai populația locală este în stare „să țină seama“ pe deplin și exact de toate aceste condiții, iar pe baza acestor constatări parlamentul central al statului va stabili granițele regiunilor autonome și sfera de competență a dietelor autonome.

*
* *
*

Ne mai rămâne să cercetăm problema privitoare la dreptul națiunilor la autodeterminare. În această problemă s’au angajat, în vederea „popularizării“ greșelilor Rozei Luxemburg, o colecție întreagă de oportuniști de toate naționalitățile: și lichidatorul Semcovschi, și bundistul Liebman, și social-naționalistul ucrainean Lev Iurchevici. Vom consacra articolul nostru viitor acestei probleme, pe care a încurcat-o de tot întreaga „colecție“ pomenită.

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 385. — Nota Red. Moscova.

INCĂ ODATĂ DESPRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL ȘI DESPRE LICHIDATORI

Fățarnicia, dublată de o furie neputincioasă — trăsătura principală a publiciștilor dela „Novaia Licvidator-scaia Gazeta“ * — n'a atins niciodată până acum limitele pe care le-a atins în articolele cu privire la hotărîrea Biroului internațional¹⁷.

Cât de departe au mers, se vede din simplul fapt că, după primele lor articole pe această temă, Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, a fost nevoit să împuternicească pe tovarășul Popov pentru a transmite muncitorilor ruși protestul lui împotriva încercărilor ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“ „de a exploata în interesele lor fracționiste insuficienta informare“ a cititorilor ruși, împotriva „absolutei inexactități și nelealități“ a știrilor publicate de lichidatori despre hotărîrile Biroului.

După ce publiciștii dela „Novaia Raboceaia Gazeta“ au fost caracterizați într'un mod atât de răsunător... de către secretarul Biroului, putem trece cu vederea, liniștit, încercările lor de a *ne* învinui că denaturăm adevăratul caracter al hotărîrilor dela Londra. Oameni pe care secretarul Biroului i-a denunțat în mod public că „exploatează în interesele lor fracționiste“ hotărîrile Biroului și că au o atitudine „neleală“ față de acestea, pot țipa cât poftesc despre respectul lor față de Internațională etc., dar e puțin probabil că se va găsi cineva care să-i creadă. Oricare muncitor cunoaște acum adevăratul nume al ma-

* „Noua gazetă lichidatoristă“. — Nota Red.

șinațiilor cu ajutorul cărora d-l D.¹⁸ extrage cu mari eforturi din rezoluția Biroului și „metodele de construire“ a partidului, și „condamnarea“ celor șase, și „respingerea“ „pretențiilor“ noastre, și „recunoașterea“ caracterului social-democrat al leviței. Scamatoriile literare în legătură cu rezoluțiile Biroului încă nu constituie un semn de respect față de aceste rezoluții, domnule D.!

Dar acești scamatori se văd totuși puși într'o situație încurcată. Priviți cum sunt nevoiți la fiecare pas să se desmintă pe ei înșiși!

1) în nr. 102 d-l D. comunică solemn: „Biroul socialist internațional a condamnat ieșirea din fracțiune a celor 6 deputați“; mai târziu, în nr. 104, un alt scamator, d-l L. S.¹⁹, declară nu mai puțin solemn: „Biroul socialist internațional n'a exprimat nici laude, nici muștrări“. Și — notați! — ambii bărbați onorabili sunt foarte mulțumiți de hotărîrea Biroului: unul pentrucă acesta „a condamnat“, iar celălalt pentrucă Biroul n'a exprimat nicio muștrare! Se poate închipui o mai mare zăpăceală?

Și d-nii lichidatori au avut motive să se zăpăcească! Punctul principal din rezoluția Biroului spune fără echi-voc următoarele: *orice măsură practică în vederea unității trebuie să fie precedată de limpezirea prealabilă a divergențelor existente.*

Această hotărîre este absolut justă.

Dacă nu vrem să oferim clasei muncitoare sub numele de „unitate“ un amestec inform al celor mai diferite elemente, dacă dorim o adevărată unitate în muncă, primul pas obligatoriu în această direcție trebuie să fie lămurirea precisă a „punctelor care formează obiectul divergenței“. Să fie lămurite precis, printr'un „schimb general de păreri“, care sunt „problemele care formează obiectul divergenței“, și atunci va deveni limpede dacă se poate vorbi despre măsuri practice în vederea unificării. Așa pune problema rezoluția Biroului. Salutăm fără rezerve acest fel de a pune problema. Noi am răspuns propunerii Biroului socialist internațional, chemându-i pe muncitori să discute din nou, cu calm și chibzuială, divergențele și să-și spună părerea în problemele care formează obiectul divergenței. Din partea noastră, am promis să ajutăm prin toate mijloacele pe tovarășii din străinătate ca să se pună la curent cu divergențele existente. Rezoluția

publicată în „Proletarscaia Pravda“ nr. 9 face un foarte exact rezumat al tezelor care ne despart de lichidatori ²⁰. Acesta trebuie să fie răspunsul nostru la propunerea Biroului, și, firește, altă cale n'a existat și nu există pentru cei care privesc cu seriozitate hotărârea Biroului de a provoca „un schimb general de păreri cu privire la problemele care formează obiectul divergenței“.

Dar — și acesta este fondul problemei! — pentru domnii lichidatori nu există nimic mai neplăcut, mai indezirabil, mai inacceptabil decât limpezirea divergențelor dominante pe plan teoretic, programatic, tactic și organizatoric. Toate răstălmăcirile, denaturările și injuriile lor în legătură cu rezoluția Biroului urmăresc exclusiv scopul de a *cocoloși* această cerință a rezoluției cu privire la limpezirea prealabilă a divergențelor. Atât d-l L. S. cât și d-l D. anticipează cu foarte mult zel: nu s'ar putea, oare, să ne „unim“ cumva fără „certIFICATE“ cu „formularul“ de idei al celor care se unesc? Nu ne-am putea dispensa de „citate din revistele și ziarele vechi“? — se preocupă d-l L. S. Nu s'ar putea oare să nu răscolim „trecutul“? — se agită d-l D. Noi îi înțelegem foarte bine. Nu se află nimic plăcut pentru d-l L. S. în amintirile despre articolele referitoare la mișcarea ilegală („Luci“ nr. 15 (101)) și nici pentru d-l D. în amintirile despre lozinca „luptei pentru legalitate“. Suntem în totul de acord cu hotărârea Biroului, întrucât propune să nu se desgroape greșelile din trecut. Nu vom refuza să acordăm pentru „greșelile din trecut“ amnistia pe care o solicită domnii lichidatori. Trecutul în sine nu ne interesează; ne interesează munca de astăzi și cea de mâine. Și în ceea ce privește *această* muncă vrem să știm următoarele: va *continua* oare în organele lichidatoriste campania de ațâțare împotriva mișcării ilegale? Vor *continua* ele, oare, să declare că „cele trei balene“ ²¹ nu sunt potrivite în momentul de față? Vor *continua* ele, oare, să susțină programul denaturat de „augustiști“ etc.?

A lămuri aceste probleme și măsura în care ele formează obiectul divergențelor — iată ce constituie, după rezoluția Biroului, condiția *prealabilă* a oricărui pas înainte în direcția unității, — bine înțeles, dacă „unirea“ nu este înțeleasă după calapodul lichidatorist în sensul unei adunături, fără bază ideologică, formată din toți acei

căroră le-ar trece prin minte să se întituleze social-democrați.

„Capetele de acuzare au și fost formulate“, tună și fulgeră d-l L. S. N'am vrea să amintim aici zicala despre omul care se simte cu musca pe căciulă, dar dece d-l L. S. consideră drept „învinuiri“ niște simple condiții de pace? Noi spunem: organizația care s'ar crea în urma unificării ar trebui să aibă ca bază cutare și cutare principii: recunoașterea vechiului program, recunoașterea unei anumite forme de organizare, a lozincilor neciuntite, a tacticii hotărâte etc. Iar d-v. declarați îndată că această formulare a programului, a tacticii și sarcinilor organizației nu este nimic altceva decât „lista complectă a păcatelor lichidatoriste“. Ne pare foarte rău de voi, dar nici noi și nici Biroul nu cunoaștem alt mijloc de a construi organizații noi decât lămurirea programului lor, a tacticii lor etc.

Noi însă ne-am făcut vinovați de un păcat și mai greu. Nu numai că am formulat condițiile creării organizației, adică nu numai că am lămurit condițiile păcii, dar am mai supus aceste condiții judecății muncitorilor.

Insistăm asupra faptului că în afară de calea pe care am ales-o nu există nicio altă cale pentru îndeplinirea hotărârii Biroului.

Ca o măsură preliminară în vederea rezolvării problemei unității, Biroul chiamă pe *toți* cei care se întitulează social-democrați să lămurească divergențele care-i despart.

Ca răspuns la chemarea Biroului, am publicat o rezoluție care cuprinde o „listă“ de păreri în ceea ce privește problemele fundamentale ale programului, ale tacticii și organizării, supunând această „listă“ examinării tovarășilor muncitori. Dacă domnii lichidatori ar urma exemplul nostru, ar fi limpede formulate, într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, părerile tuturor părților și s'ar lămuri în mod precis de partea cui este majoritatea muncitorilor organizați. Sarcina pe care Biroul socialist internațional a pus-o în fața proletariatului rus ar fi mai aproape de rezolvare. Dar lichidatorii, firește, vor ocoli până la capăt această cale, pentru simplul motiv că atât formularea precisă a concepțiilor lor politice, cât și supunerea acestor concepții examinării cercurilor largi ale

muncitorilor, sunt deopotrivă de desavantajoase interesele cerului lor.

In aceste condiții, ei vor căuta inevitabil să substituie precisei „lămuriri a divergențelor“, pe care o cere Biroul, certuri mărunte, cu caracter personal, denaturări și răstălmăciri, care nu pot decât să-i îngreueze munca și care vor provoca mereu acele lecții de „lealitate“, pe care secretarul Internaționalei a și fost nevoit să le dea domnilor lichidatori.

„Proletarscaia Pravda“ nr. 11
din 19 Decembrie 1913

Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda“

NAȚIONAL-LIBERALISMUL ȘI DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

Venind în ajutorul d-lui Moghilianschi, care s'a încurcat, redacția ziarului liberal „Revi“²² a publicat de curând (nr. 340) o declarație neșemnată, adică o declarație oficială a redacției cu privire la o problemă importantă, aceea a dreptului națiunilor la autodeterminare.

Eschivându-se dela un răspuns direct, d-l Moghilianschi încredința că punctul lui de vedere „nu are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare“. Acum „Revi“ declară oficial că § 11 din programul partidului cadeților dă „un răspuns direct, precis și limpede la problema dreptului la liberă autodeterminare *culturală*“.

Cuvântul subliniat de noi are o importanță deosebită, fiindcă *nu* despre autodeterminare „culturală“ era vorba atât în primul articol al d-lui Moghilianschi, cât și în răspunsul dat lui de către d-l Donțov și în polemica d-lui Moghilianschi împotriva d-lui Donțov. Era vorba de autodeterminarea *politică* a națiunilor, adică de dreptul națiunilor la despărțire, pe când prin „autodeterminare culturală“ (o absurdă și pompoasă îmbinare de cuvinte, care contrazice *întreaga* istorie a democrației) liberalii înțeleg în fond numai libertatea limbilor.

„Revi“ declară acum că „Proletarscaia Pravda“ confundă iremediabil autodeterminarea și „separatismul“, cu despărțirea de stat a cutărei sau cutărei națiuni.

Cine face în cazul de față o confuzie iremediabilă (sau, poate, intenționată...)?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați“ să nege că în cursul întregii istorii a demo-

crației internaționale, mai ales începând dela mijlocul secolului al XIX-lea, prin autodeterminarea națiunilor se înțelegea tocmai autodeterminarea *politică*, adică dreptul la despărțire, la formarea unui stat național de sine stătător?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați“ să nege că Congresul socialist internațional dela Londra din 1896, repetând principiul democratic sta-tornicit (principiu la care congresul, firește, nu s'a limitat), a avut deasemenea în vedere tocmai autodeterminarea *politică*, și nicidecum vreo autodeterminare „culturală“ oarecare ?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați“ să nege că Plehanov, bunăoară, care încă în 1902 a scris despre autodeterminare, înțelegea prin aceasta tocmai autodeterminarea *politică*?

Vă rugăm, explicați-vă mai pe larg, domnilor, nu ascundeți de „gloată“ roadele „învățaturii“ voastre !

Cu privire la fondul problemei, „Reci“ declară:

„In realitate, cadeții nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus“.

Minunat! Vă mulțumim pentru sinceritate și pentru declarația pe deplin principială! Atragem atenția ziarelor „Rossia“, „Novoe Vremia“, „Zemșcina“²³ etc. asupra acestei declarații „ultra-leale“ a oficiosului cadeților!

Numai să nu vă fie cu supărare, domnilor cadeți, dacă tocmai deaceea trebuie să vi se spună *național-liberali*. Tocmai aici este una dintre bazele șovinismului vostru și ale blocului vostru ideologic și politic cu Purișchevicii (sau a dependenței voastre ideologice și politice față de aceștia). Purișchevicii și clasa lor educă masa înapoiată în spiritul „categoric“ al „principiului de drept“ care își găsește expresia în formula: „înșfacă-l și nu-i da drumul“. Domnii cadeți au învățat istorie și știu prea bine la ce fel de... ca să ne exprimăm mai blând... acțiuni „în genul pogromurilor“ ducea adesea în practică aplicarea acestui „drept străvechi“. Un democrat n'ar putea rămâne democrat (nu mai vorbim de democrația proletară), dacă n'ar propovădui în mod sistematic tocmai masselor velicoruse, și tocmai în limba rusă, „autodeterminarea“ națiunilor în sens politic, și nu în sens „cultural“.

Național-liberalismul se caracterizează pretutindeni tocmai prin aceea că se situează în întregime pe terenul raporturilor (și limitelor) stabilite de clasa Purișchevicilor și păzite (deseori în ciuda cerințelor dezvoltării economice și ale „culturii“) prin metodele Purișchevicilor. În realitate, toate acestea înseamnă a te conforma intereselor moșierilor iobăgiști și celor mai proaste prejudecăți naționaliste ale națiunii dominante, în locul luptei sistematice împotriva acestor prejudecăți.

*„Proletarscaia Pravda“ nr. 12
din 20 Decembrie 1913*

*Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda“*

NARODNICISMUL ȘI LICHIDATORISMUL CA ELEMENTE DE DESAGREGARE ÎN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

Ziarul narodnic „Severnaia Mâsl“²⁴, care apare la Petersburg, a publicat de curând o corespondență din Riga despre mersul campaniei pentru asigurările sociale. Autorul, B. Braines, scria între altele:

„Curentul boicotului se observă numai în rândurile cizmarilor, unde s'au creat grupuri de boicot. Principali inspiratori ai grupurilor de boicot sunt, din păcate, narodnicii. În celelalte întreprinderi campania se desfășoară slab“.

Această mărturisire sinceră aruncă o lumină vie asupra stării actuale și asupra semnificației politice a narodnicismului în Rusia. Chiar narodnicii confirmă într'un mod neașteptat și deosebit de pregnant justetea aprecierii pe care a făcut-o asupra narodnicismului consfătuirea marxștilor²⁵.

Gândiți-vă numai: un ziar narodnic de stânga, nefiind în stare să dea vreo desmințire, publică *regretul* corespondentului său pentru faptul că *narodnicii* sunt „*principali inspiratori*“ ai grupurilor de boicot!

Iată o mostră de desagregare politică a narodnicismului. Iată o mostră a lipsei de spirit de partid și de nepăsare față de spiritul de partid, caracteristice Rusiei. Și trebuie să ne oprim asupra acestei mostre, deoarece exemplul luat din viața unui partid „străin“ ne arată deosebit de concret adevăratele cauze ale unui rău, care este în general extrem de răspândit și care ne chinuște atât.

În epoca contrarevoluției s'au format în rândurile narodnicilor multe și felurite curente și grupuri, de fapt aproape independente unul de altul. Evident că în această privință, atât narodnicii cât și marxistii au avut de suferit influența unor cauze generale, care-și au origina în situația istorică creată de sistemul dela 3 Iunie. La narodnici s'au manifestat în mod izolat, bunăoară, în presă atât grupuri cu un caracter lichidatorist mult mai pronunțat decât al grupurilor dela noi (publicațiile apărute la Paris între 1908 și 1910), cât și grupuri având un caracter cu totul anarhist, iar cei mai de vază literați de orientare narodnică au alunecat spre un limbaj propriu liberalilor și renegaților (d-l V. Cernov în „Zaveti“²⁶) etc.

Dar, cu toate acestea, formal și față de lumea din afară, narodnicii par mult mai „uniți“ decât marxistii. La narodnici nu există o sciziune formală, la ei nu se dă o luptă internă înverșunată și dârză, sistematică și îndelungată; la prima vedere se pare că la ei se menține mereu o oarecare legătură comună; în întreaga lor literatură găsești în permanență invocarea orgolioasă a „unității“ narodniciste în opoziție cu „înclinarea marxistă“ (și mai ales „bolșevică“) „spre disensiuni și sciziuni“.

Cine vrea să înțeleagă sensul și însemnătatea celor ce se petrec în mișcarea muncitorească și în socialismul din Rusia trebuie să se gândească mult la această opoziție dintre „sciziunile marxiste“ și „unitatea narodnică“.

Și la noi, printre marxști și pseudo-marxști, există destule grupuri, grupulețe și grupușoare care de fapt sunt aproape independente unul de altul și care preconizează cu asiduitate „unitatea“ — (în spirit narodnicist) — și condamnă cu și mai multă asiduitate „sciziunile marxiste“.

Despre ce anume este vorba? Trebuie oare să invidiem „unitatea narodnicistă“? Trebuie oare să căutăm cauzele deosebirii arătate în defectele personale ale „unor“ „șefi“ (procedeu foarte răspândit) sau în înclinările rele ale marxștilor spre „dogmatism“, „intoleranță“ etc.?

Priviți faptele. Ele ne arată că narodnicii sunt mult mai toleranți, mai împăciuitori, că sunt mai „uniți“ și că la ei abundența de grupușoare nu este însoțită de sciziuni grave. Dar în acelaș timp faptele ne arată în mod incontestabil că narodnicii sunt *neputincioși* din punct de ve-

dere politic, că n'au legături trainice și organizate cu masele și că nu pot organiza *nicio* acțiune politică de masă. Exemplul narodnicilor-boicotiști din Riga nu face decât să ilustreze în mod deosebit de pregnant o stare de lucruri care a avut repercusiuni nu numai asupra campaniei pentru asigurările sociale, ci și asupra alegerilor pentru Duma de Stat, asupra mișcării greviste, asupra presei muncitorești (ba chiar și asupra presei democratice, în general), asupra sindicatelor etc. De pildă, în nr. 2 al ziarului narodnicist de stânga, „Severnaia Mâsl“, citim următoarele :

„*Spre cinstea marxiștilor, remarcăm că ei se bucură astăzi în uniuni*“ (este vorba de sindicate) „*de o mare influență, pe când noi, narodnicii de stânga, activăm în cadrul lor fără plan precis, și din această cauză nu ne-am manifestat aproape deloc*“.

Ciudat lucru! Narodnicii, care sunt împăciuitori, toleranți, „uniți“, în rândurile cărora nu se produc sciziuni, care sunt îngăduitori și nedogmatici, *nu duc — cu toată năzuința și dorința lor fierbinte* — nici campanie pentru asigurări sociale, nu au nici influență în sindicate, nici grup organizat în Duma de Stat. Pe când marxiștii „dogmatici“, „la care sciziunile se produc fără sfârșit“ și care prin aceasta și-ar slăbi forțele, duc o campanie electorală excelent organizată pentru Duma a IV-a, desfășoară o activitate încununată cu succes în sindicate, duc o excelentă și bine încheată campanie pentru asigurări sociale, au o activitate destul de bună în mișcarea grevistă, iau — uniți — hotărâri principale, pe care în mod vădit și incontestabil le susțin solidar, ferm și convins majoritatea muncitorilor conștienți.

Ciudat lucru! Nu cumva „spiritul împăciuitor“ al narodnicilor și toate celelalte minunate însușiri sufletești ale lor nu sunt decât *flori deșarte*?

Chiar flori deșarte! „Unitatea“ grupușoarelor intelectualiste de cele mai variate nuanțe este obținută de narodnici cu prețul unor poziții extrem de slabe în rândurile masselor. Și la noi, la marxiști, grupușoarele care țipă cel mai mult despre unitate — troțchiștii, lichidatorii,

„împăciuatorii“, *tyszkishti* — reprezintă *deasemenea* neputința intelectualilor, iar campaniile politice reale, care n'au fost născocite, pe care le-a generat viața (campania electorală, campania pentru asigurări sociale, presa zilnică, campania grevistă etc.), arată că *majoritatea* muncitorilor conștienți se unesc în jurul celor care sunt cel mai des, cu cel mai mare zel și cu cea mai mare înverșunare atacați ca „scizioniști“.

Concluzia este limpede, și oricât de neplăcută ar fi ea pentru nenumăratele grupușoare de intelectuali, mersul mișcării muncitorești va *impune* recunoașterea ei. Concluzia este că încercările de a crea „unitatea“ pe calea unui „acord“ sau a unei „alianțe“ între grupușoarele de intelectuali, care *în fapt* promovează tendințe *dăunătoare* mișcării muncitorești (narodnicismul, lichidatorismul etc.), asemenea încercări duc numai la o totală descompunere și neputință. Jalnicul exemplu al narodnicismului și al lichidatorismului constituie o *dovadă* a acestui lucru.

Numai *împotriva* acestor grupuri, grupulețe și grupușoare (în lupta grea care este inevitabilă în condițiile societății burgheze și nenumăratelor oscilări mic-burgheze) se încheagă adevărata unitate a masselor muncitorești, conduse de majoritatea proletarilor conștienți.

Oamenii naivi întreabă: dar cum putem oare să deosebim grupușoarele intelectualiste care dăunează mișcării muncitorești, care o descompun și o osândesc la neputință, de acele grupuri sau de acel grup care este exponentul ideologic al mișcării muncitorești, care — închegând-o — o unifică și o întărește? Nu avem decât două mijloace pentru a le deosebi: teoria și experiența practică. Trebuie să analizăm cu seriozitate conținutul teoretic al unor *curenți de idei* ca narodnicismul și lichidatorismul (principalele curenți mic-burgheze care descompun mișcarea muncitorească). Trebuie să studiem cu atenție experiența practică a mișcării muncitorești de masă din punctul de vedere al unirii strânse a majorității muncitorilor conștienți în jurul unor hotărâri principiale, unitare, bine chibzuite, care să poată fi aplicate și în alegeri, și la asigurări sociale, și la munca în sindicate, și la mișcarea grevistă, și la „munca în ilegalitate“, și așa mai departe.

Cel care va reflecta asupra teoriei marxismului, cel care va cerceta cu atenție experiența practică din ultimii

ani, va înțelege că în Rusia se produce o închegare a elementelor adevăratului partid muncitoresc, *în ciuda* grupșoarelor pestrițe, gălăgioase și vociferante (dar în realitate lipsite de conținut și dăunătoare) ale narodnicilor, lichidatorilor etc. Pe baza desagregării acestor grupșoare, pe baza desprinderii lor de proletariat, crește unitatea clasei muncitoare.

„Proletarscaia Pravda” nr. 12
din 20 Decembrie 1913

Se publică după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda”

DESPRE SCRISOAREA LUI KAUTSKY 27

K. Kautsky și-a dat seama (în sfârșit!) că cercul tyszkest al lui „Tyszka“ și al Rozei Luxemburg nu reprezintă pe muncitorii social-democrați polonezi și că trebuie să se ia în considerație colectivele din Varșovia și din Lodz.

E bine că a înțeles până la urmă faptele pe care militanții marxști din Rusia le știu *de ani de zile*. Dar tocmai faptul că *de ani de zile* Roza Luxemburg și Tyszka au putut să prezinte o *ficțiune* drept realitate, dovedește cât de prost informați sunt social-democrații germani, inclusiv Kautsky!

Kautsky dă dovadă de o și mai proastă cunoaștere a situației, atunci când scrie că, „după câte știe el“, „levița“ P.P.S. s'ar fi despărțit de „pravița“ acestui partid, pentru a se situa *în întregime* pe poziții social-democrate.

Se știe — putem spune aici — că, de astădată, Kautsky *nu* cunoaște *deloc* problema despre care scrie. Recomandăm cititorului să ia cunoștință măcar de articolul lui Henric Kamensky: „Dela naționalism la lichidatorism“ („Prosveșcenie“ nr. 10). — Acest autor este polonez și *cunoaște* bine problema despre care scrie. Din acest articol cititorii vor vedea că cei din levița P.P.S. *nu sunt* cătuși de puțin social-democrați. Dar e și ridicol să ne gândim că oameni care vor și *sunt în stare* să se situeze în întregime pe poziții social-democrate continuă să-și păstreze programul „propriu“ și numele unui partid care nu este social-democrat.

Viitorul „schimb de păreri“ între *toate* fracțiunile social-democrate din Rusia și Polonia, prin intermediul Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional, va

face să se înțeleagă greșala lui Kautsky și va arăta că *n i c i u n* social-democrat polonez *n u* consideră și nu poate să considere levița P.P.S. drept un partid social-democrat.

Mai adăugăm că Kautsky nu contestă nici măcar cu un cuvânt (deși scrie chiar în „Vorwärts“ („Înainte“)) felul în care același „Vorwärts“ a redat discursul lui cu privire la „dispariția vechiului partid“ din Rusia. Apropiatul „schimb de păreri“ va demasca și această greșală monstruoasă a lui Kautsky.

„Proletarscaia Pravda“ nr. 12
din 20 Decembrie 1913

Se publică după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda“

„NOVOE VREMIA“ ȘI „RECI“ DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

Cum era de așteptat, ziarul „Novoe Vremia“ s'a interesat de polemica dintre social-democrați și cadeți în legătură cu problema dreptului națiunilor la autodeterminare. În numărul 13.563, organul principal al naționalismului velicorus scrie următoarele:

„Ceeace pentru social-democrați reprezintă o axiomă de înțepciune politică“ (adică recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, la despărțire) „începe acum să dea naștere la divergențe chiar și în cercurile cadete“.

Cu toată această înțepătură ultrareacționară la adresa liberalilor (cuvințelele „chiar și“), ziarul „Novoe Vremia“ a fost nevoit să citeze declarația ziarului „Reci“, și anume că „cadeții nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul națiunilor de a se despărți de statul rus“.

Această declarație este atât de categorică, încât ziarul „Novoe Vremia“ este nevoit să facă piruete. El scrie:

„Judecând după fapte, se vede că noțiunea elastică de autodeterminare culturală se deosebește, din punct de vedere cadet, de susținerea separatismului numai prin metodele de acțiune“.

Dar însăși „Novoe Vremia“ a înțeles foarte bine diferența dintre absurdă autodeterminare „culturală“ și autodeterminarea reală, adică *politică*, deoarece mai departe citim:

„Iar, în realitate, domnii cadeți nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul națiunilor de a se despărți de statul rus... altfel decât pe calea incomparabil mai civilizată a subvenționării organelor lor de presă de către populația alogenă și de către Evrei“.

Vechiul, răsufatul și ridicolul procedeu al huliganilor de a imputa liberalilor că primesc ajutor dela Evrei! Totuși, din cauza acestor procedee prostești nu trebuie să uităm esențialul : esențial este că „Novoe Vremia“ a înțeles perfect deosebirea dintre social-democrați și ca-deți, recunoscând că aceștia din urmă n’au susținut *dreptul la despărțire*.

Deosebirea dintre ca-deți și social-democrați este deosebirea dintre național-liberali și democrații consecvenți.

„Proletarscaia Pravda” nr. 16
din 25 Decembrie 1913

Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda”

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE

D-l Martov a confirmat faptul, deja relevat în „Proletarscaia Pravda“, că eu n'am făcut parte din *subcomisia* pentru problema grevelor și că în *comisie* m'am ridicat *împotriva* „penalizării“ *. Nu-mi rămâne acum decât să adaug că eu n'am fost numai pentru atenuarea „penalizării“, cum „își amintește“ d-l Martov, ci, bine înțeles, am fost pentru *totala inadmisibilitate* a unui asemenea punct. Și nu era nevoie să propun amendamente, deoarece în proiectul aflat atunci în discuție un asemenea punct *nici nu existase*, și numai d-l F. Dan se străduia zadarnic să-l introducă (chiar și L. Martov s'a hotărât atunci să ridice obiecții împotriva d-lui F. Dan).

„Proletarscaia Pravda“ nr. 17
din 29 Decembrie 1913
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda“

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 473--474. — Nota Red. Moscova.

4.000 DE RUBLE PE AN ȘI ZIUA DE MUNCĂ DE 6 ORE

Acesta este strigătul de luptă al muncitorilor americani conștienți. La noi — spun ei — nu există decât o singură problemă politică, și anume: problema venitului muncitorilor și a zilei lor de muncă.

La prima vedere, rezumarea tuturor problemelor sociale și politice la una singură va părea muncitorului rus foarte stranie și de neînțeles. Dar în Statele Unite ale Americii, cel mai avansat stat, cu o libertate politică aproape deplină și cu cele mai dezvoltate instituții democratice, având uriașe succese pe tărâmul productivității muncii, este foarte firesc ca problema socialismului să fie pusă pe primul plan.

Datorită deplinei libertăți politice, în America există posibilitatea de a se calcula întreaga producție de bunuri a țării, de a se face o statistică a producției mai bine ca în oricare altă parte. Și acest calcul, care este bazat pe date incontestabile, arată, în cifre rotunde, că în America există 15.000.000 de familii de muncitori.

La un loc, aceste familii de muncitori produc în fiecare an obiecte de consum pentru suma de 60 de bilioane, adică 60.000 de milioane de ruble, ceea ce înseamnă că fiecărei familii îi revine cam câte 4.000 de ruble pe an.

Dar în momentul de față, în cadrul orânduirii sociale capitaliste, numai jumătate din această imensă producție, numai 30.000 de milioane, revine muncitorilor, care formează 90% din populație. Cealaltă jumătate și-o însușește clasa capitaliștilor, care, împreună cu toți apărătorii și paraziții săi, alcătuește în total 10% din populație.

În America, ca și în alte țări, bântue șomajul, iar scumpetea crește din ce în ce mai mult. Mizeria muncitorilor devine din ce în ce mai chinuitoare și mai greu de suportat. Statisticile americane au arătat că *aproape jumătate* din numărul total al muncitorilor lucrează numai *o parte* din timpul de lucru. Și cât de multă muncă socială se risipește datorită menținerii absurdei, înapoiatei și fărâmițatei producției mici, mai ales în agricultură și în comerț!

Datorită libertății politice depline și faptului că nu există moșieri iobăgiști, în America folosirea mașinilor s'a dezvoltat mai puternic decât oriunde în lume. În America, numai în industria prelucrătoare, forța mașinilor este evaluată în total *la 18.000.000* cai-putere. Totodată, explorarea tuturor surselor de energie sub forma căderilor de apă a arătat, potrivit dării de seamă din 14 Martie 1912, că prin transformarea forței căderilor de apă în energie electrică America poate căpăta dintr'odată încă *60.000.000* de cai-putere!

Țara este infinit de bogată chiar în momentul de față și poate *să-și tripleze* dintr'odată bogățiile, *să-și tripleze* productivitatea muncii sociale, asigurând astfel *tuturor* familiilor de muncitori un nivel de venituri acceptabil, demn de ființa umană rațională, și o zi de muncă nu excesiv de lungă, de 6 ore.

Însă din cauza orânduirii sociale capitaliste, alături de mizeria și de șomajul îngrozitor din marile orașe și chiar din satele Americii — alături de risipirea fără rost a muncii omenești — vedem luxul uluitor al miliardarilor, al bogătașilor, a căror avere se cifrează la bilioane, la mii de milioane.

Clasa muncitoare din America se luminează repede și se unește într'un puternic partid proletar. În rândurile tuturor oamenilor muncii crește simpatia pentru acest partid. Dat fiind că lucrează cu ajutorul unor mașini excelente și că văd la fiecare pas minunile tehnicii și splendidele succese ale muncii de pe urma organizării marii producții, sclavii salariați ai Americii încep să-și dea limpede seama de sarcinile care le revin și să formuleze revendicări simple, evidente și imediate: să se obțină un venit de 4.000 de ruble pentru fiecare familie de muncitori și ziua de muncă de 6 ore.

Acest țel al muncitorilor americani poate fi pe deplin atins în oricare țară civilizată din lume; dar pentru aceasta trebuie să existe în țară condiții fundamentale de libertate...

Și nu există alt drum spre un viitor liber decât acela care trece prin propriile lor organizații muncitorești, organizații educative, sindicale, cooperatiste și politice.

„Proletarscaia Pravda” nr. 19
din 1 Ianuarie 1914
Semnat : I.

Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda”

ESTE NECESARĂ O LIMBĂ DE STAT OBLIGATORIE ?

Liberalii se deosebesc de reacționari prin faptul că, cel puțin pentru școala *elementară*, recunosc dreptul de predare în limba maternă. Ei sunt însă în totul de acord cu reacționarii în ceea ce privește necesitatea existenței unei limbi de stat obligatorii.

Ce înseamnă o limbă de stat obligatorie? Practic, înseamnă că limba Velicorușilor, care cuprinde *minoritatea* populației din Rusia, este impusă restului populației din Rusia. În fiecare școală predarea limbii de stat trebuie să fie *obligatorie*. Toate lucrările oficiale trebuie, obligatoriu, să fie întocmite în limba statului, și nu în limba populației locale.

Cum justifică necesitatea unei limbi de stat obligatorii partidele care o apără?

„Argumentele“ huliganilor sunt, firește, sumare : toată populația alogenă trebuie ținută din scurt și să nu li se permită ca „să-și ia nasul la purtare“. Rusia trebuie să fie indivizibilă, iar toate popoarele trebuie să se supună elementului velicorus, deoarece Velicorușii ar fi, chipurile, ziditorii și ctitorii pământului rusesc. Deaceia limba clasei dominante trebuie să fie limba de stat obligatorie. Domnii Purișchevici nu s'ar da înlături chiar de a interzice cu desăvârșire „dialectele câinești“, pe care le folosește aproape 60% din populația nevelicorusă a Rusiei.

Poziția liberalilor este cu mult „mai civilizată“ și „mai subtilă“. Ei susțin că în anumite limite (de pildă, în școala elementară) limba maternă să fie îngăduită. Dar totodată susțin obligativitatea limbii de stat. Ea ar fi necesară, zic ei, în interesul „culturii“, în interesul Rusiei „unice“ și „indivizibile“ etc.

„Viața de stat este afirmarea unității culturale... Din cultura unui stat face parte neapărat și limba de stat... La baza vieții de stat stă unitatea puterii și limba de stat, care este instrumentul acestei unități. Limba de stat are aceeași putere de constrângere obligatorie pentru toată lumea ca și toate celelalte forme ale vieții de stat...

Dacă Rusiei îi este sortit să rămână unică și indivizibilă, trebuie să apărăm cu tărie limba literară rusă, care prezintă o necesitate de stat”.

Iată filosofia tipică a liberalului în legătură cu necesitatea unei limbi de stat.

Cuvintele de mai sus le-am împrumutat din articolul d-lui S. Patrașchin, apărut în ziarul liberal „Deni”²⁸ (nr. 7). Pentru asemenea idei, huliganica „Novoe Vremia” l-a gratificat pe autor cu o caldă sărutare. D-l Patrașchin expune aici „idei pline de bun simț”, a declarat ziarul lui Menșicov (nr. 13.588). Pentru asemenea idei pline de „bun simț”, huliganii aduc permanent elogii și ziarului național-liberal, „Russcaia Mâsl”²⁹. Și cum să nu aducă elogii, din moment ce liberalii propagă cu ajutorul unor argumente „civilizate” idei care plac atât de mult celor dela „Novoe Vremia”?

Limba rusă este mare și plină de vigoare, ne spun liberalii. Se poate oare să nu vreți ca fiecare locuitor al oricăreia dintre periferiile Rusiei să cunoască această mare și viguroasă limbă? Oare nu vedeți că limba rusă va îmbogăți literatura populației alogene și îi va da posibilitatea să se împărtășească din tezaurul marilor valori culturale etc.?

Toate acestea sunt perfect adevărate, domnilor liberali, — le răspundem noi. Știm mai bine decât voi că limba lui Turghenev, Tolstoi, Dobroliubov și Cernâșevschi este mare și plină de vigoare. Noi vrem mai mult decât voi, ca între clasele asuprite ale tuturor națiunilor care populează Rusia, fără nicio deosebire, să se stabilească un contact cât mai strâns cu puțință și o unitate frățească. Și se înțelege că noi suntem de părere ca fiecare locuitor al Rusiei să aibă posibilitatea să învețe marea limbă rusă.

Un singur lucru nu vrem: elementul *constrângerii*. Noi nu vrem să bângăm oamenii în rai cu bâta. Deoarece oricâte fraze frumoase despre „cultură” ați rosti, limba de stat *obligatorie* implică ideea constrângerii, ideea unei limbi impuse cu sila. Noi credem că marea și viguroasa

limbă rusă nu are nevoie ca cineva, oricine ar fi el, s'o învețe *sub amenințarea bâtei*. Suntem convinși că dezvoltarea capitalismului în Rusia și, în general, întregul mers al vieții sociale duc la apropierea tuturor națiunilor între ele. Sute de mii de oameni se mută dela un capăt la altul al Rusiei, compoziția națională a populației devine heterogenă, izolarea și înapoierea națională trebuie să dispară. Cei care prin condițiile lor de viață și de muncă au nevoie să cunoască limba rusă, o vor învăța și fără bătă. Iar constrângerea (băta) nu poate avea decât un rezultat: va îngreua pătrunderea mării și viguroasei limbi ruse în alte grupuri naționale și — ceea ce este principal — va face să crească vrajba, va crea o mulțime de fricțiuni noi, va mări frământările și va îngreua înțelegerea reciprocă etc.

Cine are nevoie de toate acestea? Poporul rus, democrația rusă nu au nevoie de aceasta. Poporul rus nu admite *niciun fel* de asuprire națională, chiar dacă această asuprire se face „în interesul culturii și vieții de stat ruse“.

Iată de ce marxiștii ruși declară că este necesar să *nu existe* o limbă de stat obligatorie, asigurându-se totodată populației școli în care predarea să se facă în limba populațiilor respective; să se înscrie în constituție o lege fundamentală care să declare nevalabile orice privilegii ale cutărei sau cutărei națiuni și orice încălcări ale drepturilor minorității naționale...

„Proletarscaia Pravda“ nr. 14 (32)
din 18 Ianuarie 1914

Se tipărește după textul ziarului
„Proletarscaia Pravda“

LUI C. HUYSMANS

La rugămintea d-v. personală, scriu în numele meu personal următorul scurt raport (bref rapport), cerând dinainte scuze pentru lacunele acestui raport (rapport), dată fiind totala mea lipsă de timp. C. C. al partidului nostru va găsi, probabil, prilejul să trimită Comisiei Executive a Biroului socialist internațional raportul * său oficial și totodată să corijeze eventualele greșeli din raportul meu particular.

Care sunt divergențele (dissentiments) dintre C. C. al partidului nostru și *Comitetul de organizare*? Aceasta este întrebarea. Divergențele pot fi rezumate în următoarele șase puncte:

I

Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a fost întemeiat în 1898 ca partid *ilegal* și a rămas *în totdeauna* astfel. Nici în prezent partidul nostru nu poate exista decât ca partid ilegal, deoarece în Rusia nici măcar partidul liberalilor moderați nu este legalizat.

Dar până la revoluția din 1905 din Rusia, liberalii aveau un organ ilegal în străinătate³⁰. După înfrângerea revoluției, liberalii s'au îndepărtat de ea și resping cu indignare ideea unei prese ilegale. Și iată că după revoluție apare în rândurile aripii oportuniste a partidului nostru ideea de a renunța la partidul ilegal, de a-l *lichida* (de unde și denumirea de „*lichidatori*“), de a-l *înlocui* printr'un partid legal („deschis“).

* Vezi volumul de față, pag. 228—231.— *Nota Red.*

În două rânduri, în 1908 și în 1910, întreg partidul nostru a condamnat *în mod formal* și categoric lichidatorismul³¹. În această problemă divergențele sunt absolut ireconciliabile. E cu neputință să refaci și să organizezi un partid ilegal cu oameni care nu cred în el și care în general nu vor să-l organizeze.

Comitetul de organizare și conferința din August 1912, care a ales acest comitet, recunosc *în vorbe* partidul ilegal. *În fapte* însă, după hotărârile conferinței din August, ziarul lichidatorilor din Rusia („Luci“ și, în 1912—1913, „Novaia Raboceaia Gazeta“) a continuat să *atace* în presa legală existența însăși a partidului ilegal (multe articole de L. S., F. D., Zsulici etc.).

Așa dar, de Comitetul de organizare ne desparte faptul că acest comitet este o ficțiune; în vorbe nu se declară lichidatorist, dar în realitate acoperă și prezintă într'o lumină favorabilă grupul lichidatorilor din Rusia.

Ne desparte de Comitetul organizatoric faptul că el nu vrea (și nu poate, căci e neputincios față de grupul lichidatorilor) să condamne lichidatorismul în mod categoric și irevocabil.

Noi nu putem construi partidul ilegal altfel decât în luptă cu oamenii care îl atacă în presa legală. În Rusia, la Petersburg, apar astăzi (începând din 1912) două cotidiane muncitorești: unul dintre ele („Pravda“) îndeplinește hotărârile partidului ilegal și le introduce în viață, iar celălalt („Luci“ și „Novaia Raboceaia Gazeta“) atacă partidul ilegal, îl ia în derâdere și sugerează muncitorilor ideea inutilității lui. Atât timp cât acest ziar al grupului lichidatorilor nu-și va schimba în mod radical orientarea, sau atât timp cât Comitetul organizatoric nu-l va condamna în mod categoric și nu va rupe relațiile cu el, unitatea dintre partidul ilegal și grupul care luptă împotriva existenței partidului ilegal nu este cu putință.

II

Ne despart de lichidatori aceleași divergențe care îi despart pretutindeni pe revoluționari de reformiști. Dar ceeace ascute în mod deosebit aceste divergențe și le face de neîmpăcat este faptul că lichidatorii luptă în presa legală împotriva lozincilor revoluționare. Nu este posibilă

unitatea cu un grup care declară în presa legală, bunăoară, că lozinca republicii sau a confiscării pământurilor moșierești nu sunt potrivite pentru agitația în massă. Noi nu putem combate în presa legală această propagandă, care, obiectiv, echivalează cu o trădare a socialismului și cu trecerea la o politică de concesi față de liberalism și de monarhie.

Iar monarhia rusă e de așa natură, încât, pentru a-i învăța pe țarii ruși constituționalismul, va mai fi nevoie de un șir de revoluții.

Unitatea între partidul nostru ilegal, care organizează greve și demonstrații revoluționare în mod ilegal, și grupul de literați care în presa legală denumesc mișcarea grevistă „pasiune pentru greve“ nu este cu puțință.

III

Ne desparte problema națională. Această problemă se pune foarte acut în Rusia. Categorie, programul partidului nostru nu admite așa numita „autonomie națională exteritorială“. Susținerea ei echivalează în fapt cu preconizarea unui naționalism burghez rafinat. Totuși conferința lichidatorilor din August (1912), încălcând fățiș programul partidului, a adoptat această „autonomie națională exteritorială“. Tov. Plehanov, care stă pe o poziție neutră între C. C. și Comitetul organizatoric, s'a ridicat împotriva acestei încălcări a programului, calificându-l drept o adaptare a socialismului la naționalism.

Ne desparte faptul că Comitetul de organizare nu vrea să revină asupra hotărîrii sale, care încalcă programul partidului.

IV

Ne mai desparte, apoi, problema națională, privită din punct de vedere organizatoric. Congresul dela Copenhaga a condamnat direct împărțirea sindicatelor pe naționalități³². Iar experiența Austriei a demonstrat că în această privință nu se poate face deosebire între syndicate și partidul politic al proletariatului.

Partidul nostru s'a situat întotdeauna pe poziția organizației unice, internaționale, a partidului social-demo-

crat. În 1908, înainte de sciziune, partidul și-a repetat cererea ca toate organizațiile locale social-democrate naționale să fuzioneze.

Ne desparte de Bund — organizație separată a muncitorilor evrei, care sprijină Comitetul organizatoric — faptul că, în pofida hotărîrilor partidului, Bundul refuză categoric să proclame principiul unității tuturor organizațiilor naționale și să efectueze această unificare în fapt.

Trebue subliniat că Bundul refuză să efectueze această unificare nu numai cu organizațiile care sunt subordonate Comitetului nostru Central, dar și cu partidul social-democrat leton, și cu social-democrația poloneză, și cu partidul socialist polonez (levița). Deaceea, atunci când Bundul se erijează în unificator, noi respingem acest lucru și declarăm că scizionist este însuși Bundul, care nu realizează unitatea internațională a muncitorilor social-democrați în organizațiile locale.

V

Ne desparte de Comitetul organizatoric faptul că el apără alianța lichidatorilor și a Bundului cu partidul nesocial-democrat P.P.S. (levița) — în pofida ambelor părți ale social-democrației poloneze.

Social-democrația poloneză face parte din partidul nostru încă din anii 1906—1907.

P.P.S. (levița) n'a făcut *n i c i o d a t ă* parte din partidul nostru.

Intrând în alianță cu P.P.S. *împotriva* ambelor părți ale partidului social-democrat, Comitetul organizatoric comite un flagrant act de sciziune.

Comitetul organizatoric și partizanii săi dintre deputații Dumei comit un flagrant act de sciziune primind în fracțiunea social-democrată a Dumei pe nesocial-democratul Iagello, membru al P.P.S., în ciuda protestelor formale ale ambelor părți ale social-democrației poloneze.

Ne desparte de Comitetul organizatoric faptul că el nu vrea să condamne și să renunțe la această alianță scizionistă cu P.P.S. (levița).

Обеденно (29)
за 2 часа урнеадне
Самимидо работи
с. зрүйи в Россіи,
на първо време ^{пред-}
варие признаго каки
организационки
метод. Ожидидо е
него на те могорен.

Къо признаго
Кемсавонуро нар-
дито, много на обви-
нениа в раскол,

Paginile 29—30 din scrisoarea lui V. I. Lenin către C. Huysmans. —
31 Ianuarie—1 Februarie 1914.

если он не (30)
превратит признание
наш организацию
какой целью, подвез
бедный Лубянский
собрать и все
доблестно созда-
вать рабочих.

Маме моей
красный горюха.
и с. урн. Н. Веткин.
В. В. В.
Дружелюб 31 I - 1 II. 1914.

VI

În sfârșit, ne desparte atât de Comitetul organizatoric, cât și de multe grupuri și organizații fictive din străinătate, faptul că adversarii noștri nu vor să recunoască pe față în mod leal și fără rezerve că partidul nostru este sprijinit de majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia.

Noi dăm acestui fapt o importanță enormă, deoarece adeseori, pe baza unor declarații pur verbale, neîntărite cu date precise și controlabile, se răspândesc în străinătate neadevăruri flagrante despre situația din Rusia.

Una din două: ori adversarii noștri recunosc că între ei și noi există divergențe ireconciliabile (și atunci cuvintele lor despre unitate sunt fățarnice), ori nu văd divergențe ireconciliabile (și atunci trebuie să recunoască în mod leal indiscutabila noastră majoritate, dacă nu vor să fie declarați scizioniști).

Cu ce fapte, deci, cunoscute și controlabile, se poate *dovedi* de partea cui este adevărata majoritate a muncitorilor social-democrați conștienți și organizați din Rusia?

În primul rând, cu alegerile pentru Duma de Stat.

În al doilea rând, cu date luate din ambele ziare social-democrate pe tot anul 1912 și aproape pe tot anul 1913.

Nu este greu de înțeles că cotidienele din Petersburg, de ambele orientări, ne oferă de doi ani unicul material serios cu privire la problemele noastre în litigiu.

În al treilea rând, cu date privitoare la declarațiile fățișe ale muncitorilor din Rusia (în coloanele *ambelor* ziare) în favoarea uneia sau alteia dintre cele două fracțiuni social-democrate din Dumă.

Aceste trei categorii de date sunt publicate în raportul oficial al Comitetului nostru Central către Biroul socialist internațional (sesiunea din 14 Decembrie 1913). Voi repeta pe scurt aceste date:

Întâi. În alegerile pentru Duma a II-a (1907) „bolșevicii“ (adică partizanii noștri) au avut 47% din numărul total al deputaților colegiului muncitoresc; în Duma a III-a (1907—1912) — 50%; în Duma a IV-a — 67%.

Al doilea. În decurs de 21 de luni, dela 1 Ianuarie 1912 până la 1 Octombrie 1913, au apărut în cele două ziare

muncitorești din Petersburg dările de seamă asupra colectelor de bani făcute de grupurile muncitorești: 556 de grupuri ale lichidatorilor și ale *tuturor* aliaților lor; 2.181 de grupuri ale partidului nostru.

Al treilea. Pentru fracțiunea noastră din Dumă (până la 20 Noembrie 1913) s'au pronunțat, *dându-și semnăturile*, 4.850 de muncitori, față de 2.539 care s'au pronunțat pentru lichidatori (și pentru toți aliații lor, Bundul, Caucazienii etc. etc.).

Aceste date precise și controlabile arată că în decurs de doi ani, cu toate greutățile nemaîntâlnite pe care le întâmpină un partid ilegal în Rusia, noi *am unificat majoritatea zdrobitoare* a grupurilor muncitorești social-democrate din Rusia.

(Superioritatea noastră în ceea ce privește editarea literaturii ilegale și organizarea unor conferințe ilegale cu caracter strict de partid este și mai mare.)

Unificând în decurs de 2 ani imensa majoritate a grupurilor muncitorești social-democrate din Rusia, noi cerem recunoașterea metodei noastre organizatorice. La această metodă nu putem renunța.

Noi acuzăm de scizionism pe acela care recunoaște partidul ilegal și nu vrea să recunoască metoda noastră organizatorică, confirmată de 2 ani de experiență și de voința majorității muncitorilor conștienți.

Acesta este scurtul meu raport.

Cu salutări social-democrate,
N. Lenin

Bruxelles, 31.I. — 1.II. 1914.

Publicată pentru întâia oară
în 1924 în revista „Proletarscaia
Revoluția” nr. 3 (26)

Se tipărește după manuscris

CU PRIVIRE LA SARCINILE STATISTICII ZEMSTVEI

(*Zemstva guberniei Penza. Bilanțul cercetărilor statistice de evaluare din gubernia Penza. Seria a III-a. Studiul statistic al bunurilor funciare. Partea a II-a. Recensământul gospodăriilor țărănești. Secțiunea I-a. Date informative cu privire la sate și tabele amănunțite conținând datele recensământului general al gospodăriilor. Secțiunea a 3-a: Jud. Crasnaia Sloboda. Penza. 1913. Prețul 1 rublă. Pag. X+191.*)

Zemstva guberniei Penza efectuează o cercetare statistică de evaluare după un program atât de complet și atât de amănunțit, încât acesta prezintă un interes excepțional pentru oricine studiază orânduirea economică a Rusiei.

Se efectuează un recensământ general al tuturor gospodăriilor țărănești pe o fișă *sumară*. Apoi la fiecare trei gospodării una este descrisă pe o fișă *sumară*, dar ceva mai completă; fiecare a noua gospodărie este descrisă pe o fișă și mai completă, așa numita fișă *amănunțită*; fiecare a douăzeci și șaptea gospodărie este descrisă pe o fișă *specială*, care este și mai completă, și, în sfârșit, 25 de gospodării pe județ (cu aproximație, această cifră ar reprezenta circa $\frac{1}{1000}$ din numărul total al gospodăriilor) formează obiectul unei foarte minuțioase descrieri în ceea ce privește *bugetul* lor.

În total sunt *cinci* grade de cercetare mai mult sau mai puțin amănunțite, cu mențiunea că programul mai complet cuprinde neapărat toate problemele programului mai puțin complet. În prefață, autorii arată cât de com-

plectă este fiecare din aceste *cinci* categorii de recensământ, în modul următor:

„Bugetul înglobează întreaga producție și întregul consum al gospodăriei țărănești.

Recensământul special studiază în cadrul gospodăriei vânzările și cumpărările de produse agricole și datele privitoare la creșterea vitelor (pe un formular special), precum și toate problemele care sunt cuprinse în fișa amănunțită.

Pe fișa amănunțită se înregistrează toate proprietățile, întreprinderile și ocupațiile membrilor gospodăriei, se înregistrează datele referitoare la sex, vârstă, știința de carte a membrilor familiei, valoarea inventarului viu și mort și a clădirilor, veniturile care provin din întreprinderi și din ocupații neagricole, recolta, cheltuielile pentru mâna de lucru.

Pe fișa sumară ceva mai complectă se înregistrează numai datele referitoare la sex, vârstă, știința de carte a familiei, se trec proprietățile, întreprinderile și ocupația, inventarul viu și mort.

Pe fișa sumară se înregistrează numărul membrilor familiei cu împărțirea lor după sex, numărul bărbaților care muncesc, proprietățile, întreprinderile familiei, cu excepția celor luate în arendă, vitele principale, știința de carte și ocupațiile neagricole ale bărbaților care muncesc, precum și numărul băieților și fetelor care învață la școală“.

Din păcate, ediția nu cuprinde o listă complectă a întrebărilor puse în cele cinci categorii de recensământ. Este anexată numai fișa cea mai incomplectă (fișa „sumară“), care oferă (aproximativ) o descriere tot atât de amănunțită a gospodăriei ca și fișele recensămintelor agricole alcătuite după sistemul european.

Dacă statisticienii din Penza vor cerceta întreaga gubernie după programul arătat mai sus, datele culese vor fi — se poate spune fără exagerare — aproape ideale. Să presupunem că în gubernie există 270.000 de gospodării (în realitate probabil că sunt mai multe). Am avea în cazul acesta 90.000 de descrieri cu date privitoare la arendă, la întregul inventar viu și mort; — apoi 30.000 de descrieri cu date privitoare la recoltă (*în fiecare gospodărie*), la cheltuielile pentru mâna de lucru și la valoarea inventarului și clădirilor; — apoi 10.000 de descrieri de vânzări și cumpărări de produse agricole, precum și „date privitoare la creșterea vitelor“ (adică, probabil, descrierea exactă a condițiilor de întreținere și de hrănire a vitelor, a productivității creșterii vitelor etc.); — în sfârșit, 250 de bugete, care, considerând că există 10 grupuri tipice de gospodării țărănești, ar da o descriere *complectă a fiecă-*

ru grup, revenind 25 de bugete la 1 grup, cu alte cuvinte cu totul suficient pentru a căpăta cifre medii stabile.

Intr'un cuvânt, dacă acest program ar fi îndeplinit, gospodăria țărănească din gubernia Penza ar fi admirabil studiată, incomparabil mai bine decât în recensămintele făcute după sistemele din Europa occidentală (care, e drept, nu cuprind gubernii, ci întreaga țară).

Totul depinde numai de *prelucrarea* acestor date excelente. Aci e greutatea principală. Aceasta este problema spinoasă a statisticii noastre a zemstvei, care este excelentă în ceea ce privește scrupulozitatea muncii și minuțiozitatea cu care se face munca. Datele privitoare la fiecare dintre cele 300.000 de gospodării (sau la fiecare dintre cele 90.000, 30.000, 10.000 de gospodării) pot fi excelente, dar pentru țelurile științifice, pentru înțelegerea economiei din Rusia aceste date își pot pierde aproape cu totul valoarea, dacă prelucrarea lor nu este satisfăcătoare, deoarece mediile generale pe obști, plăși, județe și gubernii spun foarte puțin.

În Rusia se desfășoară tocmai acum procesul de transformare capitalistă a agriculturii semimediievale (patriarhale și iobăgiste). Este mai mult de o jumătate de secol de când acest proces a început să se contureze. În acest imens interval de timp s'a adunat în literatura economică a Rusiei un număr uriaș de *indicații* răzlețe cu privire la diferitele trăsături ale acestui proces. Esențialul este acum ca datele statisticii zemstvelor care privesc fenomene foarte răspândite și sunt excelente prin caracterul lor amănunțit, prin meticulozitatea cu care au fost strânse și verificate, să fie *prelucrate* în modul convenit. Ele trebuie prelucrate în așa fel, încât să dea un răspuns precis, obiectiv și bazat pe evidența datelor referitoare la fenomenele foarte răspândite, un răspuns la *toate* problemele *indicate* sau trasate de cei cincizeci de ani de analiză a economiei Rusiei de după reformă (iar în prezent legislația agrară stolâpinistă pune încă o mulțime de probleme foarte interesante cu privire la economia *postrevoluționară* a Rusiei).

Datele statisticii trebuie prelucrate în așa fel, încât procesul de năruire a vechii economii naturale, feudale, bazate pe clacă, pe dijma la tarla, și procesul înlocuirii ei prin agricultura bazată pe producția pentru schimb, prin

agricultura capitalistă, să poată fi studiat cu ajutorul acestor date. În Rusia niciun om cu știință de carte (în domeniul economiei politice) nu se mai poate îndoi acum de faptul că acest proces are loc. Acum esențialul este cum trebuie să fie prelucrate excelentele date ale recensământului pe gospodării, pentru ca ele să nu-și piardă valoarea, ca să putem studia cu ajutorul lor toate aspectele acestui proces extrem de complex și de variat.

Pentru a satisface aceste condiții, prelucrarea datelor recensământului pe gospodării trebuie să aibă ca rezultat cât mai multe *tabele pe grupuri și tabele combinate*, întocmite cât mai rațional și mai amănunțit, care să permită studierea separată a *tuturor tipurilor* de gospodărie, tipuri care s'au și conturat sau care sunt pe cale să se contureze (acest lucru nu este mai puțin important). Fără tabele pe grupuri și tabele combinate, alcătuite în mod rațional, și care să înfățișeze toate aspectele, aceste date extrem de bogate ale recensământului pe gospodării își vor pierde cu siguranță valoarea. Acesta este pericolul cel mai mare al statisticii moderne, care în ultimul timp suferă tot mai mult de un oarecare, așa zice, „cretinism statistic”; îndărătul copacilor dispăre pădurea, îndărătul mormanelor de cifre dispar *tipurile economice* ale fenomenelor, tipuri care pot ieși în evidență numai dacă se întocmesc în mod rațional tabele pe grupuri și tabele combinate care să înfățișeze toate aspectele.

Iar pentru ca aceste tabele să fie întocmite în mod rațional, trebuie, în primul rând, ca procesul dezvoltării capitalismului să poată fi urmărit în toate ramificațiile și formele sale. O prelucrare poate fi considerată rațională numai dacă permite să fie înfățișat tipul de gospodărie naturală, care s'a păstrat cel mai mult, și diferitele trepte ale înlocuirii ei prin agricultura care produce pentru piață și prin agricultura capitalistă (în diferite regiuni agricultura care produce pentru piață ia forme diferite, atrăgând în producția pentru piață când o ramură a agriculturii, când alta). În mod deosebit de amănunțit trebuie să fie înfățișate diferitele tipuri de gospodării care se află în stare de tranziție dela agricultura naturală integrală la vânzarea forței de muncă (așa numitele „ocupații neagricole”, care constau în vânzarea forței de muncă), precum și la cumpărarea ei. Deosebit de amănunțit

trebuie să fie înfățișate diferitele tipuri de gospodării după gradul lor de înstărire (după gradul de acumulare a capitalului și după *posibilitățile* de formare și de acumulare a capitalului), apoi după proporțiile întregii producții agricole, precum și după proporțiile acelor ramuri de producție agricolă care, în localitatea respectivă și la momentul respectiv, pot fi transformate cu cea mai mare ușurință în agricultură *care să producă pentru piață* sau în creștere de vite *pentru piață* etc. etc.

Principala problemă în studiul economiei moderne a agriculturii este tocmai această transformare a gospodăriei naturale în gospodărie *care produce pentru piață*; și numărul infinit de greșeli și de prejudecăți ale „teoriei” oficiale, liberalo-profesore, mic-burghezo-narodnice și oportuniste, rezultă din faptul că nu este înțeleasă această schimbare sau nu există priceperea de a o urmări în formele ei extrem de variate.

Munca statisticienilor din Penza, care, judecând după culegerea amintită mai sus, este făcută de oameni care nu au o atitudine birocratică față de această muncă, de oameni realmente interesați și capabili să facă un studiu științific de înaltă valoare, — această muncă face totuși impresia unui exces de rutină statistică sau de „pasiune pentru statistică”, precum și a unei insuficiente chibzuirii în sensul economico-politic.

Culegerea care face obiectul examinării noastre cuprinde, înainte de toate, date informative referitoare la sate. Aceste date ocupă aproape $\frac{1}{10}$ din volum. Restul de $\frac{9}{10}$ cuprinde tabele alcătuite pe obști. Fiecărui grup de țărani (după suprafața pământului posedat) din obștea respectivă a fiecărui sat îi este consacrată o linie orizontală specială (în total numărul lor este de 1.009 pe județ), cuprinzând 139 de rubrici verticale. Datele sunt extrem de amănunțite. Desigur că $\frac{9}{10}$ din aceste date nu vor avea niciodată vreo întrebuințare, pentru niciun fel de informații, nici chiar pentru cei mai curioși oameni din partea locului.

Dar aceste date extrem de amănunțite se transformă în ceva care seamănă a manie statistică, atunci când vedem rubricile 119—139, adică *douăzeci și una* de rubrici, care dau pentru fiecare din cele o mie de subîmpărțiri pe județ *cifre relative*, adică raporturi procentuale

calculate!!! Pentru un singur județ, statisticienii au făcut mii și zeci de mii de calcule, de care nici chiar oamenii din partea locului n'ar putea să aibă nevoie decât în cazuri cu totul excepționale. Statisticienii au efectuat aproximativ 15.000—20.000 de calcule, dintre care, desigur, cel mult zece, douăzeci ar putea fi de folos *numai* oamenilor din partea locului, cu mențiunea că *ei singuri* ar putea face calculele necesare în cazul — puțin probabil — că ar avea nevoie de ele.

Urișa muncă irosită în vânt de statisticieni constituie o micșorare a cantității generale de muncă pe care ei (cu forțele și bugetul de care dispun, căci sumele alocate de zemstve pentru statistică sunt foarte modeste!) o pot consacra cercetărilor. Culegerea examinată, care cuprinde mii de cifre de „lux“ statistic inutile, nu ajunge *nici măcar la o singură* concluzie. Toate concluziile de orice fel sunt amânate până la viitoarele ediții. În primul rând, nu suntem siguri că aceste ediții vor mai apare, cum nu sunt siguri nici statisticienii ruși ai zemstvelor, care depind prea mult de samavolnicia polițienească. Iar în al doilea rând, fără *verificarea* variatelor tabele combinate și pe grupe întocmite pe județe, nu se va ajunge niciodată la elaborarea unui sistem de tabele de totalizare, combinate și pe grupuri, întocmite pe gubernii, care să fie pe deplin satisfăcător din punct de vedere științific.

Deocamdată suntem în fața unui fapt trist: culegerea statistică a zemstvei, pentru care s'a depus o muncă imensă și care cuprinde o mulțime de date noi, prețioase și extrem de bogate (*rezultate ale legii din 9 Noembrie!*), dar netotalizate, neadunate la un loc, negrupate și ne-combinate, are o valoare științifică insignifiantă, aproape nulă.

Să relevăm, cel puțin, unele dintre grupări, care ar fi putut și ar fi trebuit să fie făcute în vederea folosirii materialului statistic foarte bogat al zemstvei. Este de dorit ca județul și gubernia să fie împărțite în raioane, după gradul de răspândire a diferitelor ramuri ale agriculturii care produce pentru piață (fabricarea spirtului din grâne și cartofi; desfacerea produselor lactate; prese de ulei; plante speciale care pot fi comercializate etc. etc.); — apoi după ocupațiile neagricole și cele sezoniere; —

după condițiile gospodăriei moșierești (apropierea marilor domenii moșierești sau inexistența lor, predominanța gospodăriei moșierești iobăgiste, bazată pe dijma la tarla, pe clacă, pe sistemul dijmei pe jumătate, pe boieresc etc., sau a gospodăriei moșierești capitaliste, bazată pe munca salariată); — apoi după gradul de dezvoltare a comerțului și circulației capitaliste în genere (o împărțire extrem de importantă, care trebuie neapărat făcută din punctul de vedere al noțiunilor elementare de economie politică și care este lesne de făcut, deși de obicei nu se face: gruparea satelor după depărtarea lor de calea ferată, de piețe, de centrele comerciale etc.); — după mărimea satelor (județul Crasnoslobodsc are aproape 30.000 de gospodării în 278 de sate, pe când 19 sate foarte mari au peste 9.000 de gospodării — probabil că aici condițiile sunt excelente).

Ar fi de dorit și necesar ca gospodăriile să fie grupate nu numai după întinderea pământului posedat, ci și după suprafața de însămânțare (autorii afirmă în prefață că gospodăria țărănească din gubernia Penza se bazează „mai ales pe pământ propriu, și nu pe pământ arendat“; dar aceasta este o apreciere prea generală, iar problema arendei are o însemnătate colosală și necesită un examen amănunțit); — apoi după întinderea semănăturilor de plante care pot fi comercializate, acolo unde și în măsura în care ele pot fi constatate și înfățișate; — apoi după „ocupații neagricole“ (nu în acea formă grosolană la care statisticienii se mărginesc de obicei, de parcă și-ar bate joc de economia politică, luând „gospodăriile cu membri care au ocupații neagricole“ și gospodăriile care n’au astfel de membri, ci luând în considerare neapărat situația persoanelor în cece privește ocupațiile neagricole: gospodării care trimit la lucru în afară un număr mare, mijlociu sau mic de muncitori salariați, gospodării cu întreprinderi mici și mari care folosesc un număr neînsemnat, un număr mijlociu sau mare de muncitori salariați etc.); — după numărul de vite aflate în gospodărie (în parte s’a și făcut în culegere) etc.

Tabelele combinate, în număr — să zicem — de zece, care să împartă gospodăriile în zece (tot ca exemplu) grupuri după diferite indicii de pătrundere a capitalismului în agricultură, ar da — presupunând 80 de rubrici

verticale — 8.000 de rezultate noi, adică ar ocupa cu mult mai puțin loc decât ocupă cele 20.000 de calcule inutile, care reprezintă raporturile procentuale calculate pentru fiecare obște în parte.

Iar însemnătatea științifică a unor tabele combinate, variate, care în acest fel țin seamă de uriașa diversitate a formelor de subordonare a agriculturii și a agriculturului față de piață, ar fi uriașă. Se poate spune fără exagerare că ele ar produce o adevărată revoluție în știința economiei agricole.

„*Prosveșcenie*” nr. 1, Ianuarie 1914
Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul
revistei „*Prosveșcenie*”

RECENZIE

„Obiecte privitoare la protecția muncii, expuse la Expoziția de igienă din Rusia, organizată la Petersburg în 1913“.

Petersburg, 1913, 78 pag. Fără pref.

Această extrem de folositoare publicație oferă o sumară prezentare a materialului în legătură cu problemele protecției muncii expus la Expoziția de igienă din Rusia. Publicația oferă o mulțime de date statistice prețioase în legătură cu o serie de probleme din viața muncitorească: numărul muncitorilor din unele ramuri industriale, munca femeilor și a copiilor, ziua de muncă și salariul, condițiile sanitare și protecția muncii, bolile și mortalitatea la muncitori, alcoolismul, asigurarea muncitorilor etc. etc.

Cartea este însoțită de un excelent index bibliografic cu privire la problemele protecției muncii.

Un neajuns al cărții este faptul că în multe cazuri lipsesc cifrele absolute (sunt indicate numai cifrele relative) și un index general *pe materii*, care ar permite să se găsească repede datele respective cu privire la diferitele probleme.

Ar fi de dorit ca în viitoarele ediții aceste lipsuri să fie remediate. Toți cei care se interesează de problema muncitorească, toate uniunile sindicale, de asigurări sociale și celelalte uniuni muncitorești se vor folosi, fără îndoială, de această carte. În edițiile viitoare această carte ar putea și ar trebui să se transforme într'o culegere sistematică de material asupra problemelor privitoare la situația și protecția muncii în Rusia.

*„Proșveșcenie“ nr. 1, Ianuarie 1914
Semnat: V. I.*

*Se tipărește după textul
revistei „Proșveșcenie“*

PERVERTIREA MUNCITORILOR IN SPIRIT LIBERAL

Boicotul sau, mai curând, abila pălăvrăgeală radicală, care devine tot mai mult unicul conținut al scrierilor lichidatoriste, abate adeseori atenția cititorilor dela propaganda *principială* a lichidatorilor. Politicienii liberali din rândurile mișcării muncitorești urmăresc un lucru: ca îndărătul unor fraze radicale, generale, îndărătul unor fraze sonore și pompoase, a unui foc de artificii, să strecoare pe nesimțite banalitățile burgheze *împotriva* organizației marxiste.

Pe muncitorii conștienți nu-i va înșela însă zarva în jurul puerilelor „campanii politice“ întreprinse de cei care distrug organizația muncitorească. Muncitorii conștienți prețuesc în primul rând și mai mult decât orice principialitatea oricărui organ de presă. Ce li se spune în fapt muncitorilor sub paravanul ieșirilor și țipetelor „opozitioniste“, sub paravanul apărării intereselor muncitorilor? — iată problema principală, problema cardinală și, la drept vorbind, singura problemă esențială pentru un muncitor care gândește. Căci un muncitor care gândește știe că cei mai primejdioși sfătuitori sunt tocmai prietenii liberali ai muncitorilor, care se angajează să le apere interesele, dar care în fapt caută să distrugă independența de clasă a proletariatului și organizația lui.

Deaceea datoria noastră directă este să arătăm muncitorilor cum distrug lichidatorii organizația. Aruncați o privire, bunăoară, asupra editorialului-program apărut de anul nou în organul lichidatorist. Ni se spune acolo:

„Clasa muncitoare merge spre un partid politic al proletariatului care să acționeze pe față, care să fie indeajuns de puternic și de larg pentru ca niciun regim politic să nu-i poată răpi dreptu-

„rile, să nu-i poată răpi posibilitatea de a-și îndeplini funcțiile sale normale de conducere politică“.

Iată în toată splendoarea ei o pălăvrăgeală liberală „normală“ ! Niciun liberal cu judecată sănătoasă nu va refuza să ridice ambele mâini pentru această excelentă formulă, îndărătul căreia ziarul lichidatorist *disimulează* faptul că el „merge“ și tinde spre distrugerea a tot ceea ce proletariatul a realizat cu atâta trudă în cursul ultimelor două decenii, în opera sa de unire în jurul unui program marxist.

Mai departe se spune și mai pe față:

„Drumul spre un partid politic deschis de acțiune este totodată și drumul spre unitatea partidului“.

Încă din 1908 și 1910 s'a arătat de nenumărate ori, prin declarații dintre cele mai solemne și mai formale, că astfel de cuvinte înseamnă o renegare a trecutului, lichidarea lui. Însă domnii lichidatori continuă să-și cânte neturburați refrenul, sperând să înșele prin țipete despre „unitate“ pe unii oameni foarte înapoiți.

Trădătorii întregului trecut marxist, care fac zarvă în jurul „partidului deschis“ vorbesc de „unitate“!... Asta înseamnă să-ți bați joc de muncitorii conștienți. Asta înseamnă să-ți bați joc chiar și de conferința „din August“ 1912, la care o mână de oameni naivi au crezut în renunțarea lichidatorilor la rușinoasa lozincă liberală a partidului deschis.

Dar tocmai acesta este fondul problemei; compania de scribi liberali, toți acești domni F. D., Gamma, L. M., Em-El, Rachitin³³ etc. etc., duc lupta lor liberală pentru distrugerea organizației marxiste, trecând în mod conștient peste rezoluțiile din 1908 și 1910, căutând să-i înșele pe muncitorii inconștienți. Se vor mai găsi, își zic ei, oameni înapoiți care vor crede în promisiunile cu privire la un „partid deschis“ și nu vor înțelege că aceasta este pur și simplu o variantă a luptei liberale împotriva existenței unei organizații cu adevărat marxiste! Și atât timp cât există oameni înapoiți, un mănunchi de scribi liberali care lichidează trecutul vor continua activitatea lor murdară, oricât li s'ar repeta că „unitatea“ cu acești distrugători și desorganizatori este o absurditate și o înșelătorie.

Autorul „editorialului“ de anul nou al ziarului lichidatorist nu este deloc singur. În urma lui pășesc toți lichidatorii, bunăoară d-l P. Carpov, care, în nr. 5 (123) al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“, ne asigură că

„înlăturarea (tuturor piedicilor care stau în calea organizării congreselor muncitorești) nu este nimic altceva decât cea mai autentică luptă pentru libertatea de coaliții, adică lupta pentru legalitatea mișcării muncitorești, care este strâns legată de lupta pentru existența legală a unui partid muncitoresc social-democrat“.

Oricare liberal și chiar oricare octombrist își va exprima simpatia față de lupta pentru legalitatea mișcării muncitorești! Niciun liberal nu va scoate nici măcar un singur cuvânt împotriva „partidului deschis“; el va sprijini chiar pe propovăduitorii acestuia, ca pe cei mai buni acoliți ai săi în acțiunea de prostire a muncitorilor.

Făcându-ne datoria, noi nu vom înceta să repetăm muncitorilor conștienți că propovăduirea unui partid muncitoresc deschis este o flecăreală liberală deșartă, care-i pervertește pe muncitori și distruge organizația marxistă. Existența și dezvoltarea acestei organizații *nu sunt posibile* fără o luptă hotărîtă și necruțătoare împotriva unor oameni ale căror eforturi sunt în întregime îndreptate spre distrugerea aceluia organism marxist în care avântul din ultimii doi ani a turnat noi și sănătoase forțe de viață.

„Puti Pravdi“ nr. 9
din 31 Ianuarie 1914
Semnat: K. T.

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE

În scrisoarea sa publicată în nr. 16 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“, A. Bogdanov a ascuns principala cauză a divergenței dintre el și „Pravda“.

Faptul că de mai mulți ani A. Bogdanov se manifestă ca un adversar al filosofiei marxiste și apără concepții burghezo-idealiste împotriva materialismului lui Marx și Engels constituie cauza acestei divergențe.

Din această cauză, bolșevicii-marxiști au considerat încă de acum câțiva ani că este de datoria lor să ia atitudine împotriva lui Bogdanov. Din aceeași cauză, menșevicii-marxiști, reprezentați prin G. V. Plehanov, duc o luptă în presă împotriva lui A. Bogdanov. În sfârșit, din aceeași cauză s'a produs chiar și ruptura dintre Bogdanov și așa numitul grup „Vperiod“³⁴.

Intr'adevăr, chiar dela începutul colaborării lui Bogdanov la „Pravda“, noi am bănuit că el nu se va abține de a muta în coloanele ziarului muncitorească lupta sa împotriva filosofiei marxiste. Din păcate, A. Bogdanov s'a grăbit să confirme temerile noastre. După ce a publicat în „Pravda“ câteva articolașe de popularizare pe teme inofensive, el a trimis curând redacției articolul „Ideologia“, în care pornea — în cea mai „populară“ formă — lupta împotriva filosofiei marxiste. *Redacția a refuzat să publice acest articol antimarxist, din care cauză s'a și iscat conflictul.*

Îl sfătuim pe A. Bogdanov ca, în loc să se plângă de moravuri „de clan“, să publice articolul intitulat „Ideologia“ (ziarul lichidatorist nu va refuza, firește, ospitalitatea sa unui articol antimarxist). Și atunci toți marxiștii vor vedea care este divergența reală dintre noi și Bogda-

nov, divergență despre care el n'a spus *niciun cuvânt* în voluminoasa sa scrisoare.

Noi credem că muncitorii și-au fondat un ziar al lor pentru ca acesta să *apere* marxismul, și nu ca să permită ca în coloanele lui marxismul să fie denaturat în spiritul „învățaților“ burghezi.

Ne bucură deasemenea foarte mult faptul că A. Bogdanov a ridicat din nou chestiunea articolului referitor la grupul „Vperiod“, publicat vara trecută în ziarul „Pravda“. Din moment ce A. Bogdanov vrea acest lucru, i se va explica în modul cel mai amănunțit (în revista „Prosveșcenie“) cât neadevăr cuprindea acest articol și cât de mult rău a pricinuit mișcării muncitorești din Rusia acest grup de aventurieri *.

„Puti Pravdi“ nr. 9
din 31 Ianuarie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

* Vezi volumul de față, pag. 489—495. — Nota Red.

CONDUCĂTORUL LICHIDATORILOR DESPRE CONDIȚIILE LICHIDATORISTE ALE „UNITĂȚII“

Oricare criză a unei mișcări oarecare, oricare punct de cotitură în această mișcare sunt deosebit de interesante (și mai ales folositoare pentru cei care iau parte la mișcare) prin faptul că fac să iasă la iveală în mod net și limpede tendințele principale, legile fundamentale ale mișcării.

Hotărîrea Biroului socialist internațional cu privire la organizarea unui „schimb de păreri“ între toate fracțiunile mișcării muncitorești din Rusia marchează deosemena o anumită criză sau punct de cotitură a mișcării. Un „leal“ — după cum se exprimă rezoluția Biroului socialist internațional —, adică un sincer „schimb de păreri“ în fața unui colegiu internațional care se bucură de prestigiu, este fără îndoială un lucru folositor. Aceasta îi va obliga pe *toți* să privească mai adânc și cu mai multă claritate *mersul* mișcării muncitorești din Rusia.

Trebue să-i fim deosebit și extrem de recunoscători d-lui F. D., cunoscutul conducător al lichidatorilor, pentru faptul că el *însuși* a publicat în nr. 108 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“ o extrem de prețioasă expunere a părerilor sale despre „unificare“, expunere învăluită doar cu un vâl subțire de convenționalism și pudicitate. Cel mai bun salut d-lui F. D.! Este mult mai plăcut să stai de vorbă cu adversarul *însuși* decât cu mediatorii săi confuzi sau neputincioși etc. !

Cu o franchetă demnă de cea mai mare laudă, d-l F. D. expune și compară cele *două* puncte de vedere privitoare la unificare: pe unul, „profund greșit“, îl respinge; pe celălalt, îl aprobă și îl aplică.

Iată cum expune însuși d-l F. D. primul punct de vedere:

„Se poate judeca în felul următor: divergențele din sânul curentelor social-democrate din Rusia sunt infime. Deaceea, pornind dela faptul că sunt infime, trebuie să găsim, cu ajutorul Internaționalei, o oarecare *formă organizatorică* de unificare — fie ea o federație, fie o anumită normare, o anumită îngrădire a dreptului de care dispune oricare majoritate. Din moment ce se va găsi o *formă exterioară* acceptabilă «de unitate», divergențele infime «vor dispărea» dela sine; cu timpul se vor împăca toate“.

D-l F. D. numește acest punct de vedere „profund greșit“, fără a arăta, nu se știe de ce, care sunt partizanii acestui punct de vedere (Troțchi, Kautsky și toți „împăciuitorii“ în genere). Probabil că vălul convenționalismului sau al pudicității l-au împiedicat pe d-l F. D. să pronunțe numele arhicunoscute ale partizanilor acestei idei „profund greșite“! Dar a ascunde adevărul nu poate fi de folos *în fapt* decât adversarilor clasei muncitoare!

Așa dar, părerile împăciuitorilor sunt „profund greșite“. Dece?

Răspunzând la această întrebare, d-l F. D. își înfășoară de trei ori obrăjorul rușinat cu un vâl. „Va submina“ — spune el — „va duce la destrămare“, „*indifferent dacă divergențele sunt mari sau mici!*!“

Această frază, pe care am subliniat-o de două ori, îl trădează în întregime pe d-l F. D. Nu poți ascunde un ac într'un car cu fân, dară mi-te într'un „vâl“.

Dată fiind marea d-tale sinceritate, d-le F. D., micile subterfugii sunt inutile și ridicole. Una din două: *sunt infime* divergențele sau *nu sunt*? Vorbiți fără înconjur. Cale de mijloc nu există aici, deoarece este vorba tocmai dacă unitatea este *posibilă* (da, este posibilă, dacă divergențele sunt infime sau mici), sau nu este posibilă (nu, nu este posibilă, dacă divergențele nu sunt „infime“).

Condamnând punctul de vedere după care divergențele ar fi „infime“, d-l F. D. a recunoscut *implicit* că divergențele sunt esențiale. Dar i-a fost teamă s'o spună pe față (ce va spune „grupul celor șapte“? Ce vor spune Troțchi, bundiștii, An ³⁵ și toți împăciuitorii?). El s'a străduit să-și învăluie răspunsul în raționamente nesfârșit de

lungi și plicticoase despre *cel de al doilea* punct de vedere asupra unității.

Dar și din aceste lungi raționamente se poate extrage lesne fondul concis al problemei:

„Această platformă (adică platforma dorită de d-l F. D., acceptabilă pentru el) trebuie să asigure neleniniștilor deplină posibilitate de a face propagandă și de a duce lupta, în cadrul social-democrației unice, pentru existența legală a social-democrației“.

Ajunge! Ajunge și prea ajunge, d-le F. D.! Iată, acesta este esențialul, iar nu frazele, nu declamațiile.

A asigura lichidatorilor posibilitatea deplină de a lupta împotriva mișcării ilegale — iată la ce se rezumă „platforma“ d-lui F. D., căci oricine înțelege prea bine că sub frunza de viță a „luptei pentru existența legală“ ei vor să ascundă lupta, demult cunoscută muncitorilor, împotriva mișcării ilegale.

Acesta este esențialul, iar toți acești Troțchi, Ani, bundiști, împăciuitori, „adepti ai grupului celor șapte“ etc. sunt cu toții oameni de treabă, dar nulități politice. Ceeace importă este grupul d-lui F. D., „vechiul“ grup lichidatorist.

Divergențele dintre organizația marxistă și acest grup sunt absolut de neîmpăcat, deoarece nici vorbă nu poate fi de o înțelegere (fără să mai vorbim de unitate) nu numai cu cei care neagă mișcarea ilegală, dar nici măcar cu cei care au îndoieli în această privință. Muncitorii au înțeles demult această linie esențială urmată de d-nii lichidatori, *scoțându-i din posturi pe toate* tărâmurile mișcării muncitorești.

A fost un timp când organizația marxistă i-a condamnat pe lichidatori (1908—1909). Acest timp a trecut demult. A fost un timp când organizația marxistă a promis iertare și pace pentru toți cei care erau gata să renege lichidatorismul (1910—1911). Acest timp a trecut demult. A fost un timp când organizația marxistă își refăcea organizația *împotriva* lichidatorilor (1912—1913). A trecut și acest timp. A început o perioadă nouă, în care organizația marxistă *a cucerit* majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți împotriva a tot felul de lichidatori, cu aliații lor la un loc.

Fapte incontestabile au dovedit aceasta. Cele 47%

din voturile obținute de bolșevici în colegiul muncitoresc la alegerile pentru Duma a II-a, au crescut la 50% în alegerile pentru Duma a III-a și la 67% în alegerile pentru Duma a IV-a (toamna anului 1912). În 21 de luni, dela 1 Ianuarie 1912 și până la 1 Octombrie 1913, partidul a unit două mii de grupuri muncitorești, iar lichidatorii și toți aliații lor numai o jumătate de mie. D-nii F. D. și prietenii lui nu numai că nu au încercat să desmintă faptele incontestabile, dar au recunoscut ei înșiși în ziarul „Nașa Zaria”³⁶, prin glasul d-lui Rachitin, că *massele muncitorești* sunt de partea bolșevicilor.

Este limpede că acela care propune organizației marxiste o „platformă” care oferă lichidatorilor „deplina posibilitate” să lichideze această organizație, acela care „în numele unității” nu vrea să recunoască și să respecte voința imensei majorități a muncitorilor conștienți, acela își bate pur și simplu joc de „unitate” !

Vreți unitate? Renunțați fără nicio rezervă la lichidatorism, la „lupta pentru existența legală”, și admiteți în mod leal supunerea față de majoritate. Nu vreți? — sunteți liberi să procedați cum poftiți, numai să nu vă plângeți dacă peste câteva luni veți rămâne cu totul fără muncitori, dacă veți înceta de a fi intelectuali dela „periferia partidului”, devenind intelectuali dela „periferia cadeților”.

„Puti Pravdi” nr. 12
din 4 Februarie 1914
Semnat : K. T.

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”

CU PRIVIRE LA ISTORIA PROGRAMULUI NAȚIONAL IN AUSTRIA ȘI RUSIA

În Austria programul național al social-democrației a fost pus în discuție și adoptat la congresul dela Brno din 1899. Este extrem de răspândită părerea greșită cum că la acest congres ar fi fost adoptată așa numita „autonomie cultural-națională“. Dimpotrivă. La acest congres ea a fost respinsă în unanimitate.

Social-democrații slavi din Sud au propus congresului dela Brno (vezi pag. XV din procesele-verbale oficiale în limba germană) un program de autonomie cultural-națională, exprimat în felul următor:

(§ 2) „fiecare popor care locuiește în Austria, *independent de teritoriul pe care-l ocupă membrii săi*, formează un grup autonom care-și rezolvă în mod cu totul independent treburile sale naționale (culturale și de limbă)“.

Cuvintele pe care le-am subliniat exprimă destul de limpede *esența* „autonomiei cultural-naționale“ (denumită încă și *exteriorială*): statul trebuie să consfințească delimitarea națiunilor în ceea ce privește școala etc., fiecare om fiind liber să se înscrie în oricare dintre națiuni.

La congres, acest program a fost apărut atât de Kristan, cât și de influentul Ellenbogen. Dar apoi a fost retras. Nu întrunise niciun vot. Conducătorul partidului, Victor Adler, a spus: „...mă îndoiesc că cineva consideră în momentul de față că acest plan poate fi realizat practic“ (pag. 82 din procesele-verbale).

Dintre obiecțiile de ordin principial, aceea a lui Preisler sună astfel: „proponerile tovarășilor Kristan și Ellen-

bogen ar avea drept rezultat eternizarea șovinismului, care ar fi introdus în cea mai neînsemnată comună, în cel mai mic grup“ (pag. 92, ibidem).

Paragraful 3 din programul care a fost adoptat la congresul dela Brno, referitor la cele de mai sus, sună astfel:

„*regiunile* care se autoadministrează și sunt populate de locuitori de aceeași națiune formează laolaltă o uniune națională unică, care-și rezolvă treburile naționale în mod complet autonom“.

Acesta este un program *teritorial*, care din această cauză *exclude în mod direct*, bunăoară, autonomia cultural-națională *evreiască*. Otto Bauer, cel mai mare teoretician al „autonomiei cultural-naționale“, a consacrat un *capitol special* din cartea sa (1907) demonstrării imposibilității de a se cere „autonomia cultural-națională“ pentru Evrei.

De fapt, trebuie să remarcăm că marxistii sunt pentru deplina libertate a uniunilor, inclusiv a uniunilor oricăror regiuni naționale (județe, plăși, sate etc.); dar în niciun caz social-democrații nu pot fi de acord ca statul să *conșfințească* prin lege *uniunile naționale* unice înăuntrul unui stat.

În Rusia tocmai partidele burgheze ale Evreilor *în totalitatea lor* (deasemenea și Bundul, care le ține isonul) *au adoptat* programul „autonomiei exteritoriale“ (cultural-naționale), care fusese respins de toți teoreticienii austriaci și de congresul social-democrațiilor austriaci!!

Acest fapt, pe care bundiștii au încercat adesea, din motive lesne de înțeles, să-l nege, poate fi ușor controlat cu informații luate din cunoscuta carte: „Formele mișcării naționale“ (Petersburg 1910) — vezi deasemenea „Prosveșcenie“, 1913, nr. 3³⁷.

Acest fapt arată limpede că structura socială a Rusiei, mai înapoiată și cu un caracter mic-burghez mai pronunțat, a dus, într’o măsură mult mai mare, la contaminarea cu naționalismul burghez a unei părți dintre marxști.

Oscilările naționaliste ale Bundului au fost condamnate în mod formal și definitiv de congresul *al doilea* (1903) care *a respins în mod direct* amendamentul propus de bundistul Goldblat cu privire la „crearea unor insti-

tuții care să garanteze libertatea de dezvoltare a naționalităților“ (pseudonimul „autonomiei cultural-naționale“).

Când, la conferința lichidatorilor din August 1912, menșevicii caucazieni — care până atunci luptaseră hotărît timp de un deceniu împotriva Bundului — au alunecat ei înșiși spre naționalism, fiind influențați de întreaga atmosferă *naționalistă* a contrarevoluției, ei au fost condamnați *nu numai* de bolșevici. Și menșevicul Plehanov i-a condamnat în mod categoric, denumind hotărîrea lor „adaptarea socialismului la naționalism“.

„Tovarășii caucazieni“ — scria Plehanov, — „care au început să vorbească despre autonomie culturală în locul autonomiei politice, nu fac decât să confirme faptul că se supun fără nicio rațiune hegemoniei Bundului“.

În afară de partidele burgheze ale Evreilor, de Bund și de lichidatori, „autonomia cultural-națională“ a fost adoptată numai de conferința partidelor naționale mic-burgheze de orientare narodnică de stînga. Dar și aici acest program a fost adoptat de 4 partide („Serp“ — partidul muncitoresc socialist evreesc; gromada bielorusă; dașnațutiu și socialiștii-federaliști din Georgia ³⁸), iar două din cele mai mari partide *s'au abținut* dela vot: s'au abținut atât narodnicii ruși de stînga, cât și „frachii“ polonezi (P.P.S.)!

Narodnicii ruși de stînga s'au pronunțat mai ales împotriva uniunilor naționalităților de drept public, *obligatorii*, prevăzute în faimosul plan bundist.

Din această scurtă informație istorică se înțelege cauza pentru care atât consfătuirea marxiștilor din Februarie cât și cea din vara anului 1913 au condamnat cu hotărîre ideea mic-burgheză și naționalistă a „autonomiei cultural-naționale“ *.

„Puti Pravdi“ nr. 13
din 5 Februarie 1914
Semnat : M.

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi“

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 18, pag. 430—431, 434—436, și vol. 19, pag. 385. — Nota Red. Moscova.

UN PREA LUMINAT MOȘIER LIBERAL DESPRE „NOUA RUSIE A ZEMSTVELOR“

Din cauza sonorelor fraze liberale curente, la noi se uită prea adesea adevărata poziție de clasă a adevăraților „stăpâni“ ai partidului liberal. În nr. 12 al revistei „Russcaia Mâsl“, prințul Evgheni Trubețcoi desvăluie cât se poate de limpede această poziție, arătând în mod concret cât de mult s'au apropiat la noi, de pe acum, în toate problemele importante, moșierii liberali ca alde Trubețcoi și moșierii de dreapta ca alde Purișchevici.

Una dintre aceste probleme foarte importante este politica agrară a lui Stolâpin. Prea luminatul moșier liberal spune despre această politică următoarele:

„Din momentul în care Stolâpin a devenit prim-ministru, toate preocupările guvernului în ceea ce privește satul sunt determinate mai ales de două motive: teama de pugaciovism, care a adus atâta prăpăd în 1905, și tendința de a crea, pentru a contracara pugaciovismul, un nou tip de țaran — un țaran înstărit, care din această cauză să țină la proprietatea lui și să fie inaccesibil propagandei revoluționare“...

Deja prin cuvîntul „pugaciovism“ liberalul nostru dă la iveală deplinul său acord cu Purișchevicii. Singura diferență este că Purișchevicii pronunță acest cuvânt cu furie, însoțindu-l de amenințări, iar alde Trubețcoi îl pronunță într'o manieră manilovistă, pe un ton dulceag, blând, întrebuițând fraze despre cultură, exclamații respingător de fățarnice despre „noua viață socială țărănească“ și „democratizarea satului“ și discursuri înduioșătoare despre divinitate.

Datorită politici agrare, burghezia țărănească se dezvoltă cu mult mai repede decât înainte. Acest lucru

este indiscutabil. Burghezia țărănească nu poate să nu se desvolte, oricare ar fi orânduirea politică și orânduirea agrară din Rusia, deoarece Rusia este o țară capitalistă, complet atrasă în orbita capitalismului mondial. Prințisorul liberal ar fi știut acest lucru dacă ar fi avut măcar cunoștințe elementare despre „principiile fundamentale ale marxismului”, despre care vorbește cu un nemărginit tupeu și cu o tot atât de nemărginită ignoranță. Prințisorul face însă toate eforturile pentru a estompa problema principală, și anume: cum se desvoltă capitalismul fără niciun fel de Purișchevici și cum se desvoltă în condițiile în care clasa lor este atotputernică. Prințisorul este amețit de succesele obținute de cooperatie, de cultivarea plantelor furajere, de „ridicarea bunei stări”, dar nu suflă niciun cuvântel nici despre scumpetea vieții, nici despre ruinarea în massă a țăranilor, nici despre îngrozitoarea mizerie și foamete, nici despre dijma la tarla etc. „Țăranii se burghezesc” — acest lucru prințisorul îl vede și este încântat de el, dar că țăranii devin muncitori salariați în condițiile menținerii raporturilor iobăgiste de înrobire, acest lucru moșierul nostru liberal nu vrea să-l vadă.

„Primul contact al intelectualității” — scrie el — „cu masele largi țărănești a fost făcut în 1905, dar atunci acest contact a avut un caracter cu totul diferit, un caracter destructiv și nu creator. Pe atunci unirea se făcea numai în scopul de a distruge împreună vechile forme ale vieții, și din această cauză era superficială. Intelectualul demagog nu aducea conținutul său specific în conștiința și în viața țărănească, ci mai curând se călăuzea el însuși după instinctele masselor populare, se lingusea pe lângă aceste mase, adaptându-le programul și tactica sa de partid”.

Prea cunoscute fraze purișcheviciste! Un mic exemplu: dacă pe cele 2.000 de desiatine de pământ ale domnilor Trubețcoi s’ar organiza 80 de ferme țărănești, fiecareia revenindu-i câte 25 de desiatine, aceasta ar însemna „distrugere”; iar dacă s’ar organiza vreo zece, douăzeci de ferme de felul acesta pe pământul țăranilor ruinați din obști, aceasta ar însemna „creare”. Nu-i așa, prea luminate prinț? Nu vă dați seama că în primul caz Rusia ar fi cu adevărat „burghezo-democratică”, iar în al doilea ar rămâne pentru multe decenii purișchevicistă?

Dar prințul liberal, ferindu-se de întrebări neplăcute, îi încredințează pe cititori că marii latifundiari, vânzându-și pământurile, „curând, foarte curând“ vor dispărea cu totul.

„Dacă, prin măsurile ce le va lua, guvernul nu va grăbi prea mult revoluția viitoare, problema «expropriării forțate» va înceta cu totul să mai fie o problemă atunci când revoluția va începe, deoarece aproape nu va mai fi nimic de expropriat“.

După ultima statistică a Ministerului Afacerilor Interne³⁹, 30.000 de moșieri au posedat, în 1905, 70 de milioane de desiatine, pe când aceeași cantitate de pământ au avut-o 10.000.000 de țărani. Dar prințului liberal nu-i pasă de toate acestea! El trebuie să-i convingă pe cititori că Purișchevicii vor dispărea foarte „curând“, tocmai ca să-i apere pe Purișchevici. Pe el îl interesează cu adevărat numai faptul că

„vor fi destui oameni la sate interesați să apere proprietatea și să lupte nu numai împotriva propagandei pugacloviste, dar și împotriva oricărei propagande socialiste“.

Mulțumim pentru sinceritate !

„Care va fi deci rezultatul?“ — întreabă prințul liberal. „Va reeduca oare guvernul cu ajutorul intelectualilor“ (care se înscriu în cooperative etc.) „pe țărani, transformându-i în mici moșieri bine intenționați, sau, dimpotrivă, intelectualii îi vor educa pe aceștia cu ajutorul împrumuturilor acordate de guvern?“

Prințul speră că nu se va întâmpla nici una, nici alta. Dar acesta nu este decât un fel fățarnic de a vorbi. În realitate, după cum am văzut, el este din toată inima pentru reeducarea țăranilor în sensul transformării lor în „mici moșieri bine intenționați“, asigurând că „intelectualii devin oameni așezați“ și că nu va fi loc pentru „programul agrar demagogic“ al socialiștilor (care, după părerea luminăției sale, este în profundă contradicție cu „principiile fundamentale ale marxismului“, nu râde, cititorule!).

Nu e de mirare că un moșier are asemenea concepții. Nu e de mirare că este indignat de creșterea ateismului și că ține discursuri bisericose. E de mirare că în Rusia mai există oameni atât de proști încât să nu înțeleagă

că atâta timp cât asemenea moșieri și politicieni dau tonul în întreg partidul liberal, inclusiv cel cadet, e ridicol să speri că se pot apăra cu adevărat interesele poporului „cu participarea” liberalilor și cadeților.

„Puti Pravdi” nr. 13
din 5 Februarie 1914

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi”

NARODNICISMUL ȘI CLASA MUNCITORILOR SALARIAȚI

Implinirea a zece ani dela moartea scriitorului liberalo-narodnic Mihailovschi a fost un prilej pentru narodnici să redeschidă vechea dispută cu privire la însemnătatea luptei marxiste împotriva narodnicilor. Această dispută prezintă un interes destul de mare: în primul rând, prezintă un interes istoric, deoarece era vorba de apariția marxismului în Rusia; în al doilea rând, teoretic, deoarece disputa se ducea în jurul problemelor esențiale ale teoriei marxiste; în al treilea rând, un interes practic, *întrucât* ziarul narodnic de stânga din Petersburg face încercări de a-i atrage pe muncitori de partea sa. Narodnicul domn Rachitnicov scrie:

„Bine înțeles că astăzi nimeni nu va pune problema așa cum era pusă prin deceniile al 7-lea și al 8-lea ale secolului trecut, și anume că Rusia va evita faza“ (adică treapta, perioada) „capitalistă. Rusia se și află în această fază“.

Această interesantă declarație a narodnicului de stânga ne arată direct „fondul“ problemei. Este oare exact că numai în deceniile al 7-lea și al 8-lea ale secolului trecut s'a vorbit că „Rusia va evita faza capitalistă“? Nu, este cu totul inexact. Narodnicii în general și publiciștii dela revista „Russcoe Bogatstvo“⁴⁰ (adică cei care făceau parte din grupul lui Mihailovschi), în special, vorbeau despre aceasta și în deceniul al 9-lea și al 10-lea. Este suficient să-l numim, bunăoară, pe d-l Nicolai—on⁴¹.

Dece atunci d-l Rachitnicov *a ascuns* cititorilor cele spuse în deceniile al 9-lea și al 10-lea? Nu cumva numai

pentru a acoperi greșelile narodnicilor și a le înlesni astfel să prindă rădăcini în rândurile muncitorilor? Acest procedeu este destul de prost, și prost stau treburile acelor care folosesc asemenea procedee.

Ce însemnătate are teoria că „Rusia va evita faza capitalistă“, teoria lui Mihailovschi și a grupului său, care a persistat până în ultimul deceniu al secolului trecut?

Aceasta era teoria socialismului utopic, mic-burghez, adică un *vis* al intelectualilor mic-burghezi care căutau ieșirea din capitalism *nu în lupta de clasă* a muncitorilor salariați împotriva burgheziei, ci în *apeluri* adresate „întregului popor“ și „societății“, adică *aceleiași burghezii*.

Până la apariția mișcării muncitorești au predominat în toate țările asemenea teorii „socialiste“, care în realitate nu erau decât visuri ale teoreticienilor mic-burghezi de a scăpa de lupta de clasă, de a se dispensa de ea. Ca și în Rusia, mișcarea muncitorească conștientă din toate țările a avut de dus o luptă dărză împotriva unor astfel de teorii ale „socialismului“ mic-burghez, corespunzător situației și punctului de vedere al micilor proprietari.

Mișcarea muncitorească nu poate să existe și să se desvolte cu succes atâta timp cât nu este combătută această teorie a micilor proprietari de treabă asupra posibilității de „a se evita“ capitalismul. Estompând fundamentală greșală a grupului Mihailovschi, d-l Rachitnicov zăpăcește prin această teorie *luptei de clasă*. Or, numai această teorie a arătat muncitorilor care este ieșirea din situația lor, le-a arătat cum ei înșiși pot și trebuie să tindă spre eliberarea lor.

„Rusia se și află în faza capitalismului“ — scrie d-l Rachitnicov.

Această admirabilă mărturisire este egală cu recunoașterea greșelii fundamentale a lui Mihailovschi și a grupului său.

Mai mult, este egală cu renegarea totală a narodnicismului.

Narodnicii de stânga, care sunt de acord cu această mărturisire, nu mai luptă împotriva marxiștilor ca narodnici, ci ca oportuniști în sânul socialismului, ca adepți ai abaterilor mic-burgheze dela socialism.

Intr'adevăr, dacă „Rusia se și află în faza capitalismului“, aceasta înseamnă că Rusia este o țară capitalistă. Aceasta înseamnă că în Rusia, ca și în oricare altă țară capitalistă, *micii proprietari* — inclusiv țărani — sunt mic-burghezi. Aceasta înseamnă că în Rusia, ca și în oricare altă țară capitalistă, numai lupta de clasă a muncitorilor salariați împotriva burgheziei este calea care duce spre realizarea socialismului.

În programul lor, narodnicii de stânga (fără să mai vorbim de prietenii lor dela „Russcoe Bogatstvo“) nu s'au hotărât nici până astăzi să recunoască că Rusia este o țară capitalistă. D-l Rachitnicov apără narodnicismul prin faptul că *împrumută* marxistilor programul narodnicilor! Slabă apărare.

D-l Rachitnicov polemizează cu marxistii nu în chip narodnic, ci în chip oportunist, spunând:

„a sprijini gospodăria țărănească nu înseamnă deloc a te împotrivi cu tot dinadinsul dezvoltării economice, care este inevitabilă. *Iar în Apus tot mai mulți socialiști adoptă tocmai acest punct de vedere*“.

Am subliniat cuvintele care-l trădează în totul pe bietul „narodnic de stânga“ ! Se știe că în Apus *numai* clasa muncitorilor salariați a putut să-și creeze, ca clasă, partide socialiste. Se știe că în Apus *țărănimea*, ca clasă, nu creează partide socialiste, ci partide burgheze. Se știe că în Apus *nu* socialiștii, ci oportuniștii sprijină gospodăria micilor-burghezi.

„Să sprijinim gospodăria țărănească“ !... Priviți în jurul vostru. Țăranii *proprietari* creează uniuni, pentru a putea vinde grâul, fânul, laptele, carnea la un preț mai ridicat și pentru a angaja lucrători la un preț mai scăzut. Cu cât țăranii sunt mai liberi, cu cât au mai mult pământ, cu atât mai limpede ies la iveală toate acestea.

D-l Rachitnicov impune clasei muncitorilor salariați „sprijinirea gospodăriei“ micilor-burghezi. Halal de așa „socialism“ !!

Muncitorii salariați sprijină numai lupta pe care țărani o duc împotriva moșierilor iobăgiști și a iobăgiei; acest lucru nu seamănă deloc cu ceea ce vrea d-l Rachitnicov.

În Rusia, marea țară perioadă din 1905—1907 a dovedit în mod definitiv că numai clasa muncitorilor salariați

s'a manifestat și s'a încheșat ca o forță socialistă. Țărănimea s'a manifestat și s'a încheșat ca o forță burghezo-democratică. Cu fiecare pas pe care-l face capitalismul în dezvoltarea lui, deosebirea dintre clase devine tot mai accentuată.

În fapt, propaganda „narodnicilor de stânga“ se reduce la o pervertire și o desorganizare a mișcării clasei muncitorilor salariați prin lozinci mic-burgheze. Domnii narodnici de stânga ar face mai bine să se ocupe de activitatea democratică în rândurile țăranilor — pentru aceasta sunt buni și nesocialiștii.

„Puti Pravdi“ nr. 15
din 18 Februarie 1914
Semnat : V. I.

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi“

INCĂ ODATĂ DESPRE „NAȚIONALISM“

„In timpurile noastre“, când se fac încercări de a se înscena o nouă afacere Beilis, trebuie să urmărim mai îndeaproape agitația naționaliștilor. Congresul al II-lea al reprezentanților „Uniunii naționale panruse“, care s'a ținut de curând, a demonstrat în mod cât se poate de concret care este natura acestei agitații.

Am face o mare greșală dacă am crede că însemnătatea acestei agitații este minimă, din cauză că întreagă această „uniune panrusă“ este minimă și fictivă (iluzorie), fiind reprezentată numai de 21 de delegați din toate colțurile Rusiei. „Uniunea națională panrusă“ este minimă și iluzorie, dar propaganda ei este sprijinită de toate partidele de dreapta și de toate instituțiile *oficiale*; ea se face în fiecare școală rurală, în fiecare cazarmă, în fiecare biserică.

Iată o informație apărută în ziar cu privire la unul dintre rapoartele prezentate la acest congres la 2 Februarie :

„Savenco, membru în Duma de Stat, a citit raportul asupra «mazepismului», cum este denumită în jargonul naționaliștilor mișcarea ucraineană. Raportorul consideră că tendința spre separatism (adică despărțirea de stat), care se observă la Bieloruși și Ucrainenii, este deosebit de primejdioasă. În special mișcarea ucraineană constituie un mare și real pericol pentru unitatea Rusiei. Programul imediat al Ucrainenilor se rezumă la federalism și la autonomia Ucrainei.

Ucrainenii își leagă speranțele lor în cece privește realizarea autonomiei de înfrângerea Rusiei în viitorul război cu Austro-Ungaria și cu Germania. Pe ruinele Rusiei mari se va întemeia o Polonie și o Ucraină autonomă sub sceptra Habsburgilor și în hotarele Austro-Ungariei.

Dacă Ucrainenii vor reuși într'adevăr să rupă de poporul rus 30 de milioane de Maloruși, aceasta va însemna sfârșitul marelui imperiu rus. (Aplauze.)“

Dar de ce acest „federalism“ nu constituie o piedică nici pentru unitatea Statelor Unite ale Americii de Nord, nici pentru aceea a Elveției? De ce „autonomia“ nu constituie o piedică pentru unitatea Austro-Ungariei? De ce „autonomia“ a consolidat chiar pentru un timp îndelungat unitatea Angliei și a multora dintre coloniile ei?

D-l Savenco a prezentat într'un mod cât se poate de stupid „naționalismul“ pe care-l apără, astfel încât a înlesnit în cea mai mare măsură desmințirea ideilor sale. Vedeți d-v., autonomia Ucrainei „amenință“ unitatea Rusiei, iar unitatea Austro-Ungariei este *consolidată* prin dreptul de vot universal și prin autonomia diferitelor ei regiuni! Ce ciudățenie o mai fi și asta? Oare cei care citesc și ascultă propaganda „naționalistă“ nu se vor întreba de ce nu este posibilă *consolidarea* unității Rusiei prin autonomia Ucrainei?

Prin persecutarea elementelor „alogene“, naționalismul moșieresc și burghez caută să desbine și să pervertească clasa muncitoare, pentru a o putea adormi mai ușor. Muncitorii conștienți răspund la aceasta apărând în *practică* deplina egalitate în drepturi și deplina *unitate* a muncitorilor de toate naționalitățile.

Declarând că Bielorușii și Ucrainenii sunt elemente alogene, domnii naționaliști uită să adauge că Velicorușii (singurii care nu sunt „alogeni“) nu alcătuiesc mai mult de 43% din populația Rusiei. Așa dar elementele „alogene“ formează majoritatea! Cum poate, deci, minoritatea să țină în mână majoritatea fără a acorda *avantaje* acestei majorități, bunăoară avantajul libertății politice, al egalității în drepturi a națiunilor, al autonomiei locale și regionale?

Persecutând pe Ucrainenii și pe alții pentru „separatism“, pentru tendința lor de a se despărți, naționaliștii apără prin aceasta *privilegiul* moșierilor velicoruși și burgheziei velicoruse de a avea un stat „al lor“. Clasa muncitoare este împotriva *oricăror* privilegii; în consecință apără *dreptul* națiunilor la autodeterminare.

Muncitorii conștienți nu propovăduiesc *despărțirea*; ei știu care sunt avantajele marilor state și ale unirii

masselor mari de muncitori. Dar statele mari pot fi democratice numai atunci când națiunile care le alcătuiesc se bucură de cea mai deplină egalitate în drepturi, iar o asemenea egalitate în drepturi înseamnă și *dreptul* la despărțire.

Lupta împotriva asupririi naționale și privilegiilor naționale este indisolubil legată de apărarea acestui drept.

„Puti Pravdi” nr. 17
din 2) Februarie 1914

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi”

ȚĂRĂNIMEA ȘI MUNCA SALARIATĂ

Nu există la narodnici o altă frază mai curentă decât aceea că marxiștii pun pe oamenii muncii „să se ciocnească cap în cap“, despărțindu-i pe muncitorii salariați de țărani și opunându-i pe cei dintâi celor din urmă. Și nu există frază mai mincinoasă care să ascundă mai mult apărarea intereselor micului patron, ale micului-burghez, ale exploatatorului muncitorilor salariați.

Iată date interesante luate din publicația de statistică a zemstvei din Moscova pe 1913 („Culegere economico-statistică“, fascicola a VII-a, Moscova 1913). Statisticienii din Moscova au cercetat ramura grădinăritului și a pomiculturii din județul Moscova. Cercetarea s'a efectuat asupra a 5.000 de gospodării, pe care statisticienii le-au împărțit în 7 raioane, după gradul apropierii de Moscova și după gradul de intensitate a producției gospodăriei (adică după mărimea capitalului investit și cantitatea de muncă depusă pe fiecare desiatină de pământ).

Problema muncitorilor salariați care lucrează la țărani este cercetată destul de amănunțit. Și ce s'a constatat?

În primele patru raioane numărul total al gospodăriilor care angajează muncitori formează 67% (adică peste două treimi din numărul total al gospodăriilor); în celelalte raioane oscilează între 43% și 64%. De aici este limpede că majoritatea covârșitoare a gospodăriilor țărănești din județul Moscova sunt gospodării de mici capitaliști care angajează muncitori.

Și mai interesante sunt datele referitoare la numărul gospodăriilor care angajează muncitori sezonieri și muncitori cu anul. Procentul acestor gospodării era următorul:

In raionul	I	26,6%
" "	II	16,7%
" "	III	16,4%
" "	IV	19,0%
" "	V	9,9%
" "	VI	5,0%
" "	VII	6,4%

Ca regulă generală, cu cât mai intensivă este agricultura într'un raion, cu atât mai ridicat este procentul țăranilor care angajează muncitori sezonieri și cu anul.

Dar datele referitoare la raioane întregi grupează la un loc pe țăranii săraci și pe cei bogați din fiecare raion. In consecință, aceste date sunt alcătuite grosso-modo, ele *înfrumusețează* realitatea, *cocoloșind* opoziția dintre sărăcie și bogăție, dintre proletariat și burghezie.

Să luăm datele referitoare la grupurile de gospodării după suprafața de pământ folosită (adică după întinderea de pământ cultivată). Aceste date sunt cu mult mai sigure decât cele referitoare la sistemul posesiunii pământului în loturi, care păstrează până în zilele noastre, *chiar și în județul Moscovei*, un caracter iobăgist: printre țăranii cu loturi * mici sunt bogătași care iau pământ în arendă, iar printre cei cu loturi mari sunt țăranii săraci care dau loturile în arendă, și țăranii care nu au pământ, sau, mai exact, care nu-și duc gospodăria.

Țăranii care nu-și duc gospodăria: în toate raioanele procentul gospodăriilor care angajează muncitori este egal cu zero. Acest lucru se înțelege; țăranul care nu-și duce gospodăria este el însuși un proletar.

Țăranii cu gospodărie de mai puțin de $\frac{1}{2}$ desiatină de pământ: procentul gospodăriilor care angajează muncitori variază între 0 (zero) și 57 (am luat una dintre cele trei subgrupuri pentru a nu complica lucrurile).

Țăranii cu gospodărie de $\frac{1}{2}$ până la 1 desiatină de pământ: procentul gospodăriilor care angajează muncitori variază între 0 și 100.

Țăranii cu gospodărie de 1 până la 3 desiatine de pământ: procentul gospodăriilor care angajează muncitori variază între 46 și 100 (în diferite raioane).

Țăranii cu gospodărie de 3 până la 5 desiatine de

* Prin „lot” (în rusește „nadel”) se înțelege lotul de pământ rămas în folosința familiei țărănești în baza reformei din 1861, indiferent de faptul dacă această folosință era exercitată în cadrul obștei sătăști sau individual. — *Nota Red.*

pământ: procentul gospodăriilor care angajează muncitori variază între 66 și 97.

Țărani cu gospodărie de 5 până la 10 desiatine cultivate: procentul gospodăriilor care angajează muncitori variază dela 75 la 100.

Din aceste date se vede limpede că țăranii care nu-și duc gospodăria sunt ei înșiși proletari (muncitori salariați); și cu cât gospodăria este mai mare, *cu atât mai des* se exploatează munca salariată: chiar și printre țăranii care au între 3 și 5 desiatine, *nu mai puțin de* $\frac{2}{3}$ din numărul total al țăranilor sunt exploataatori ai muncii salariate !!

Iată faptul simplu, evident și cunoscut de toată lumea pe care narodnicii îl denaturează. Ceeace se întâmplă în județul Moscova, se întâmplă într'o măsură mai mică peste tot. Oricine știe că *fiecare* oraș, *fiecare* verstă de cale ferată atrage gospodăria țărănească în circuitul comercial și capitalist. Numai „narodnicii de stânga“ nu vor să vadă adevărul care nimicește teoria lor mic-burgheză.

Acest adevăr constă în faptul că *fiecare* verstă de cale ferată, *fiecare* nouă dugheană în sat, *fiecare* cooperativă care înlesnește cumpărarea, *fiecare* fabrică etc., atrage gospodăria țărănească în circuitul comercial. Și acest lucru duce la *diferențierea* țăranilor în proletari și *mici proprietari* care angajează muncitori salariați.

Nu este posibilă nicio îmbunătățire în gospodăria țărănească care să nu intensifice exploatarea muncii salariate de către gospodăriile care introduc aceste îmbunătățiri.

Din această cauză numai marxistii apără interesele muncii, deosebind pe proletari, pe muncitorii salariați, atât la orașe cât și la sate.

Narodnicii însă apără (de fapt) interesele *exploataților* forței de muncă salariate atunci când vorbesc despre „țărănime“, despre „gospodăria țărănească“, căci cu cât țăranul aduce mai mult a „gospodar“ cu atât *mai mult exploatează* munca salariată.

Interesele burgheziei (în coada căreia se târăsc orbește narodnicii) cer ca proletariatul dela sate să fie confundat cu burghezia dela sate.

Interesele proletariatului cer să se ducă lupta împo-

triva acestei confuzii, cer să se facă *pretutindeni* o delimitare precisă între clase, inclusiv în rândurile țăranilor. N'are rost să ne înșelăm pe noi înșine și pe alții vorbind despre „țărănime“ : trebuie să învățăm noi înșine și să-i învățăm și pe țărani că pe zi ce trece se sapă chiar în rândurile țărănimii o prăpastie tot mai adâncă între proletariat și burghezie.

„Puti Pravdi“ nr. 17
din 20 Februarie 1914
Semnat : V. I.

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi“

D-L STRUVE DESPRE „ASANAREA PUTERII DE STAT“

D-l Struve se numără printre cei mai sinceri liberali contrarevoluționari. Deaceea este adesea foarte instructiv să urmărești îndeaproape raționamentele politice ale scriitorului care a confirmat în mod cât se poate de concret analiza marxistă a oportunismului (căci, după cum se știe, d-l Struve a început cu oportunismul, cu „criticarea lui Marx“, și în câțiva ani a alunecat până la național-liberalismul burghez contrarevoluționar).

În numărul din Ianuarie al revistei „Russcaia Mâsl“, d-l Struve își expune raționamentele cu privire la „asanaarea puterii de stat“. În primul rând, el recunoaște *falimentul* politicii lui Stolâpin și a întregii reacțiuni din perioada 1907—1914, precum și a octombrismului. Reacțiunea „s'a împotmolit în criză“ — scrie d-l Struve. După părerea lui, încercările de reforme retrograde, ca, de pildă, transformarea Dumei într'o adunare legislativă consultativă, vor avea drept rezultat faptul că „vor aduce puterea de stat în aceeași situație în care se afla chiar înainte de 1905“, cu deosebirea esențială că poporul nu mai este acelaș. „În 1905 simpatiile și instinctele masselor populare trecuseră de partea intelectualității.“

Acest lucru îl scrie unul dintre „vehiști“, adversar înverșunat al revoluției, adept al celor mai obscurantiste teorii. El este nevoit să recunoască că *massele* au devenit de stânga; dar să spună mai deschis, mai limpede și mai precis care anume clase din rândurile acestor *masse* și la care partide au aderat, liberalul nu se hotărăște.

„Poporul nostru încă nu s'a format și încă nu s'a desmembrat. Faptul că el a fost multă vreme înapoiat și a devenit parcă dintr'o-

dată revoluționar, nu spune încă nimic în privința felului cum se va manifesta el atunci când toate posibilitățile lui latente se vor putea desvolta.“

Iată un model de fraze prin care burghezii *estompează* unele adevăruri care nu le sunt plăcute. Prin popor se înțelege aci în mod vădit țărănimea, deoarece burghezia (fără să mai vorbim de moșieri) și clasa muncitoare s'au format și s'au conturat destul de precis. Liberalul nu se decide să recunoască de-a-dreptul că *țărănimea burgheză* „încă nu s'a format“, *cu toate* eforturile convulsive ale noii politici agrare.

„Care este ieșirea din situația care s'a creat“ ? — întreabă d-l Struve, și răspunde: „Nu pot fi decât două ieșiri: ori creșterea treptată a răzmeriței în stat, răzmeriță în care clasele mijlocii și elementele moderate care le exprimă...“ (așa dar, elementele moderate „exprimă“ clasele mijlocii? — Nu prea e corect din punctul de vedere al limbii, dar destul de limpede din punct de vedere politic; care sunt deci elementele care „exprimă“ țărănimea și pe muncitori?) „vor fi din nou trecute pe planul al doilea sub presiunea spontană a masei populare, însuflețite de elementele extremiste; ori *asanarea puterii de stat*. Acum nu ne vom ocupa de prima soluție. În condițiile din Rusia, noi susținem în mod conștient punctul de vedere care exclude, în cece ne privește, atât posibilitatea de a tinde în mod activ spre această ieșire, cât și de a o dori pur și simplu...“ (Mulțumim pentru sinceritate, d-le Struve! Iată dela cine ar putea lichidatorii noștri să ia lecții de francheță și sinceritate, în loc să vorbească pe ocolite, cum face L. M. în numărul din Ianuarie al revistei „Nașa Zaria“.)

....„Din această cauză nu ne rămâne decât să supunem conștiinței publice direct cea de a doua ieșire, ca o problemă imediată care trebuie să fie soluționată prin eforturile reunite ale tuturor forțelor progresiste și în același timp conservatoare“.

În afară de fraze searbăde, d-l Struve nu poate să spună absolut nimic despre cea de a doua ieșire. Burghezia este pentru moderație, iar masele pentru „extremism“ — acest lucru liberalul este nevoit să-l recunoască. Iar la natura structurii (orânduirii, organizării) sociale a „puterii de stat“ care urmează a fi asanată, la

sprijinul ei de clasă, la cece s'a întâmplat cu moșierii care domniseră și cârmuiseră în mod absolut înaintea burgheziei, la toate acestea d-l Struve se teme măcar să se gândească. Neputința, slăbiciunea, lipsa de idei — iată care sunt trăsăturile inerente burgheziei liberale atât timp cât se târăște (cum face d-l Struve & Co.) în fața Purișchevicilor.

„Oricât de straniu s'ar părea” — scrie d-l Struve — „nu-i putem dori puterii de stat nimic altceva decât să uite că odată au fost evenimente, fapte și stări de spirit care sunt denumite în mod obișnuit revoluție rusă.”

Un sfat politic excelent, profund, înțelept și serios! „Puterea de stat” n'are decât „să uite”, doar oamenii bătrâni uită uneori cece se întâmplă cu ei și în jurul lor!

Reprezentanții senilității liberalismului rus îi măsoară pe alții cu propria lor măsură.

„Puti Pravdi” nr. 18
din 21 Februarie 1914

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi”

NARODNICII DESPRE N. C. MIHAILOVSCHI

Implinirea a zece ani dela moartea lui N. C. Mihailovschi (a murit la 28 Ianuarie 1904) a fost marcată prin apariția unui mare număr de articole elogioase publicate în ziarele liberalo-burgheze și narodnice (adică în ziarele burghezo-democratice). Nu e de mirare că liberalii și democrații burghezi îl elogiază pe N. C. Mihailovschi; dar atunci când se încearcă a-l prezenta pe Mihailovschi drept socialist și a se dovedi că se poate ajunge la o conciliere între filosofia și sociologia lui burgheză și marxism, este imposibil să nu protestăm împotriva revoltătoarei denaturări a adevărului și a pervertirii conștiinței de clasă a proletariatului.

Mihailovschi a fost unul dintre cei mai buni reprezentanți și exponenți ai concepțiilor democrației burgheze ruse în ultima treime a secolului trecut. Massa țărănească, unicul purtător important (fără a socoti mica burghezie orășănească) și de masă al ideilor burghezo-democratice din Rusia, mai era pe atunci cufundată într'un somn adânc. Cei mai buni oameni din rândurile ei, precum și așa numiții raznocinți — oameni plini de simpatie pentru situația ei grea, în special tineretul studios, învățătorii și ceilalți intelectuali — s'au străduit să deștepte și să lumineze masele țărănimii adormite.

Marele merit istoric pe care l-a avut Mihailovschi în mișcarea burghezo-democratică pentru eliberarea Rusiei constă în faptul că starea de asuprire în care se aflau țărani găsea un ecou puternic în el, că a luptat energic împotriva tuturor manifestărilor asupririi iobăgiste, că a susținut în presa legală, deschisă, fie și numai prin

aluzii, că mișcarea ilegală — în care activau cei mai consecvenți și hotărâți democrați raznocinți și pe care a ajutat-o în mod direct el însuși — trebuie să fie simpatizată și respectată. În zilele noastre, în care nu numai liberalii, dar și lichidatorii — atât cei narodnici („Russcoe Bogatstvo“) cât și cei marxști — au o atitudine nerușinată, iar deseori o atitudine de renegare față de mișcarea ilegală, nu putem să nu amintim cu un gând bun acest merit al lui Mihailovski.

Dar deși era un înfocat partizan al libertății și al masselor țărănești asuprite, Mihailovski a avut toate slăbiciunile mișcării burghezo-democratice. El credea că predarea întregului pământ țăranilor, mai ales fără despăgubire, este o măsură „socialistă“, și din această cauză se considera „socialist“. Bine înțeles că aceasta este o greșală profundă, care a fost complect desvăluită atât de Marx cât și de experiența tuturor țărilor civilizate, în care, până la căderea definitivă a iobăgiei și a absolutismului, democrații burghezi s’au considerat în mod *permanent* „socialști“. Predarea întregului pământ țăranilor, mai ales în condițiile arătate mai sus, este o măsură foarte utilă în perioada dominației moșierilor iobăgiști, dar este o măsură burghezo-democratică. În zilele noastre, oricare socialist cu cap știe acest lucru. Intreaga experiență din întreaga lume a dovedit că cu cât țăranii căpătau pământ mai mult (și mai ieftin) dela boierii iobăgiști, cu cât era mai mult „pământ și libertate“, cu atât *mai repede* se desvolta capitalismul, cu atât *mai repede* ieșea la iveală natura *burgheză* a țăranului. Dacă d-l N. Rachitnicov (în nr. 3 al revistei „Vernaia Mâsl“) nu a înțeles nici până azi că sprijinul pe care proletariatul îl dă țăranimii *burghezo-democratice* împotriva feudalilor nu înseamnă deloc „socialism“, nu ne rămâne decât să zâmbim în fața unei asemenea naivități. Este plicticos să combați greșeli demult respinse de toți muncitorii conștienți.

Nu numai în domeniul economiei, dar și în domeniul filosofiei și al sociologiei, concepțiile lui Mihailovski au fost niște concepții *burghezo-democratice*, învăluite într’o frază, *chipurile*, „socialistă“. Așa este „formula progresului“ și teoria lui despre „lupta pentru individualitate“ etc. În filosofie, Mihailovski a făcut *un pas înapoi* în comparație cu Cernășevski, cel mai de seamă reprezen-

tant al socialismului utopic din Rusia. Cernâșevschi a fost materialist, și până la sfârșitul vieții sale (adică până în deceniul al 9-lea al secolului al XIX-lea) își bătea joc de micile concesii pe care „pozitiviștii“ la modă (kantienii, machiștii etc.) le făceau idealismului și misticii. Iar Mihailovschi s'a târît tocmai în coada unor astfel de pozitiviști. Și până în zilele noastre în rândurile elevilor lui Mihailovschi, fie ei chiar narodnicii cei mai „de stânga“ (de felul d-lui Cernov), predomină aceste concepții filozofice reacționare.

Faptul că „socialismul“ lui Mihailovschi și al narodnicilor nu este decât o frază burghezo-democratică, a fost demonstrat în mod definitiv de experiența acțiunii tuturor claselor și de lupta lor de masă în perioada 1905—1907. Atât în Duma I-a cât și în Duma a II-a, majoritatea deputaților țărani a trecut *nu* de partea narodnicilor de stânga, ci de partea „trudovicilor“ și a „socialiștilor populiști“. Acesta este un fapt care nu trebuie uitat sau denaturat. Și, după marxiști, chiar înșiși narodnicii de stânga, reprezentați bunăoară de d-nii Vihliaev, Cernov etc., au fost nevoiți să recunoască caracterul burghez al socialiștilor populiști trudovici!!

Muncitorii care simpatizează cu narodnicii de stânga n'au decât să ceară dascălilor lor *toate* operele scrise în anii 1906—1907 de narodnicii de stânga *împotriva* „socialiștilor populiști trudovici“.

Acțiunile de masă ale țăranilor din acești ani au arătat definitiv că țărănimea stă pe poziții *burghezo-democratice*. Narodnicismul de stânga nu este, în cel mai bun caz, decât o aripă neînsemnată a democrației țărănești (adică burgheze) din Rusia. Muncitorii i-au sprijinit și-i vor sprijini pe țărani (împotriva moșierilor iobăgiști); a confunda însă aceste clase, a face confuzie între democrația burgheză și proletariatul socialist, este o aventură reacționară. Împotriva acestei aventuri vor lupta cu hotărîre toți muncitorii conștienți, mai ales acum, când marea experiență a luptei de masă din perioada 1905—1907 a arătat pe deplin delimitarea dintre clase, care cu fiecare zi ce trece se manifestă tot mai vădit în satul nostru.

Mihailovschi a fost un timp foarte îndelungat, mai bine de zece ani, conducătorul și sufletul grupului de

literați dela „Russcoe Bogatstvo“. Ce s'a ales din acest grup în perioada măreață din 1905—1907 ?

Din el au ieșit primii lichidatori în rândurile democrației !

Muncitorii care simpatizează cu narodnicii de stânga n'au decât să ceară dascălilor lor numărul din August 1906 al revistei „Russcoe Bogatstvo“ și toate scrierile narodnicilor de stânga în care acest grup a fost denumit „social-cadet“ etc.!

Din grupul lui Mihailovski au ieșit primii lichidatori, care în toamna anului 1906 au proclamat — cu 2—3 ani înaintea lichidatorilor noștri, lichidatorii marxști — „partidul deschis“, au renegat mișcarea ilegală și lozincile ei. Ce s'a ales din „partidul deschis“ al Miacotinilor, Peșonovilor și al celorlalți tovarăși de luptă ai lui Mihailovski? Rezultatul a fost că n'a mai existat niciun partid, că grupul „deschis“ al oportuniștilor narodnicismului s'a rupt complet de masse.

Mihailovski, care nu a renegat niciodată mișcarea ilegală (sau mai exact: care a murit cu puțin înainte de trecerea grupului său la lichidatorism), nu poate fi făcut pe-de-a'ntregul răspunzător pentru oportunismul jalnic și demn de dispreț al Peșonovilor, Miacotinilor & Co. Dar nu e oare caracteristic faptul că în numărul 3 al revistei „Vernaia Mâsl“, închinat lui Mihailovski, vedem din nou blocul (alianța) putred dintre narodnicii „de stânga“ și „social-cadeții“ dela „Russcoe Bogatstvo“? Și dacă ne mai amintim de cele scrise de Mihailovski lui Lavrov cu privire la atitudinea sa față de revoluționari, nu va trebui oare să se admită că „social-cadeții“ sunt, în general, credincioșii lui continuatori?

Noi îl cinștim pe Mihailovski pentru lupta sinceră — în care a pus talentul său — împotriva iobăgiei, împotriva „birocrației“ (ierțați-mi inexactitatea expresiei) etc., pentru stima pe care a avut-o pentru mișcarea ilegală și pentru ajutorul pe care i l-a dat, și nicidecum pentru concepțiile lui burghezo-democratice, nici pentru oscilările lui înspre liberalism și nici pentru grupul lui de „social-cadeți“ dela „Russcoe Bogatstvo“.

Democrația burgheză din Rusia, adică în primul rând țărănimea, nu întâmplător oscilează între burghezii liberali și proletariat, ci în virtutea situației sale de clasă.

Datoria muncitorilor este de a elibera țărănimea de sub influența liberalilor, combătând fără cruțare teoriile „na-rodniciste“.

„Puti Pravdi“ nr. 19
din 22 Februarie 1914
Semnat: V. Ilin

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi“

DESPRE A. BOGDANOV

Redacția a primit o scrisoare semnată de 13 „bolșevici de stânga“ și cu antetul „Tiflis-Caucaz“, în care suntem întrebați de poziția redacției cu privire la colaborarea lui A. Bogdanov. Autorii scrisorii își spun „adepti ai ideilor grupului «Vperiod»“, și tonul lor este vădit și net ostil ziarului nostru.

Cu toate acestea, credem că trebuie să avem o explicație cu ei odată pentru totdeauna.

Dece a devenit imposibilă colaborarea lui A. Bogdanov la ziarele și revistele muncitorești care stau pe poziția marxismului consecvent? Pentru că A. Bogdanov nu este marxist.

Autorii scrisorii, pășind pe drumul pe care li-l sugerează însuși Bogdanov în scrisoarea publicată de el într'un ziar lichidatorist, caută explicația faptului că A. Bogdanov a dispărut din paginile ziarelor noastre, în oarecare motive de ordin personal, în perfidia unor persoane etc. Toate acestea nu sunt decât curate prostii, care nu merită să fie nici examinate, nici lămurite. Lucrurile sunt mult mai simple și mai clare.

Dacă autorii scrisorii nu s'ar fi interesat de „persoane“, ci de istoricul raporturilor organizatorice și ideologice la marxiști, ar fi aflat că încă în luna Mai 1909, în urma unei lungi și amănunțite discuții prealabile, adunarea împuternicită a bolșevicilor și-a declinat răspunderea pentru manifestările politico-literare ale lui A. Bogdanov⁴². Dacă autorii scrisorii ar fi acordat mai puțină însemnătate bârfelilor și flecărelilor mic-burgheze și ar fi avut mai multă considerație pentru lupta ideologică din rândurile marxiștilor, ar fi știut că A. Bogdanov a creat în cărțile lui un anumit sistem filosofico-social

și că împotriva acestui sistem, nemarxist și antimarxist, s'au pronunțat *toți* marxistii, indiferent de fracțiunea din care fac parte. Toți cei care se interesează de istoricul marxismului și al mișcării muncitorești din Rusia știu, iar cei care nu știu *trebuie* să învețe, să citească și să înțeleagă că îndărătul chestiunii colaborării lui A. Bogdanov la un ziar muncitoresc stă problema mai esențială, principială a raportului dintre filosofia lui Marx și teoria lui A. Bogdanov. Această problemă a fost analizată, cercetată și rumegată în cărți, broșuri și articole. A privi din punct de vedere politic colaborarea cutărui sau cutărui publicist în presa muncitorească, înseamnă a judeca acest lucru nu din punctul de vedere al stilului, ingeniozității sau talentului de popularizare al scriitorului respectiv, ci din punctul de vedere al întregii sale orientări, din punctul de vedere al *aportului* pe care îl aduce el prin teoria sa masselor muncitoare. Marxistii sunt convinși că activitatea lui Bogdanov în ansamblul ei se reduce la încercări de a infiltra în conștiința proletariatului ideile idealiste înfrumusețate ale filosofilor burghezi.

Dacă însă cineva crede că lucrurile nu stau așa și că în disputa în jurul bazelor filosofice ale marxismului nu are dreptate nici Plehanov, nici Ilin ⁴³, ci Bogdanov, acela *trebuie* să apere sistemul lui Bogdanov, și nicidecum să arate că un articol sau altul de popularizare al lui Bogdanov n'a putut să-și găsească loc în paginile unui ziar muncitoresc. Dar în rândurile marxistilor noi nu cunoaștem apărători ai sistemului lui Bogdanov. Împotriva teoriei sale s'au ridicat nu numai adversarii săi „din fracțiuni“, ci și foștii colaboratori din grupul lui politic.

Așa stau lucrurile cu Bogdanov. Încercările lui de „a schimba“, de a aduce „mici corectări“ marxismului, au fost analizate de marxisti și caracterizate ca străine de spiritul mișcării muncitorești contemporane. Grupurile cu care el a lucrat și-au declinat răspunderea pentru activitatea lui publicistică, ca și pentru oricare altă activitate a lui. După toate acestea poți avea orice atitudine față de Bogdanov, dar să ceri loc pentru el în coloanele presei muncitorești, care are menirea să propage noțiunile elementare de marxism, înseamnă să nu înțelegi nici marxismul, nici teoria lui Bogdanov, nici sarcina educației masselor muncitorești în spirit marxist.

În această operă de educare a masselor muncitorești, în slujba căreia stă ziarul nostru, noi nu avem acelaș drum cu Bogdanov, deoarece fiecare dintre noi înțelege în alt mod această educație. Iată în ce constă fondul problemei, umbrită în mod interesat de aluzii cu privire la chestiuni personale. Muncitorii care țin la *orientarea* ziarului lor trebuie să respingă ca pe un gunoi inutil toate aceste încercări de a reduce chestiunea la „persoana“ cutărilor sau cutărilor publiciști; ei trebuie să se lămurească asupra caracterului teoriei lui Bogdanov. Și când vor începe să se lămurească, vor ajunge repede la concluzia la care am ajuns și noi, și anume că una e marxismul și cu totul altceva este teoria lui Bogdanov. Un ziar muncitoresc însă nu trebuie să prezinte în paginile sale acest amestec indigest, ci trebuie să curețe conștiința proletariatului de toate aceste amestecuri burghezo-idealiste.

Dar ni se va obiecta că „Pravda“ a publicat totuși câteva articole ale lui A. Bogdanov. Da, a publicat.

Dar, după cum a devenit acum limpede pentru toți, aceasta n'a fost decât o greșală, inevitabilă atunci când e vorba de un lucru atât de nou ca organizarea primului ziar muncitoresc din Rusia. Tovarășii care au condus acest ziar au sperat că, în articolele de popularizare pe care Bogdanov le-a oferit ziarului, propagarea noțiunilor elementare ale marxismului va împinge pe planul al doilea trăsăturile specifice ale teoriei lui Bogdanov. După cum era de așteptat, nu s'a întâmplat așa. După primele articole, mai mult sau mai puțin neutre, s'a primit dela Bogdanov un articol în care el încerca în mod vădit să transforme ziarul muncitoresc nu într'un instrument de propagare a marxismului, ci într'un instrument de propagare a propriului său empiriomonism. După cât se vede, A. Bogdanov a acordat acestui articol o însemnătate atât de mare, încât după acest articol, adică din primăvara anului 1913, n'a mai trimis niciun fel de articole.

În fața redacției s'a pus atunci în mod principal problema colaborării, care a fost rezolvată în sensul cunoscut cititorilor.

Acum, câteva cuvinte despre grupul „Vperiod“, care a fost denumit în paginile ziarului nostru un grup de „aventurieri“ *.

* Vezi volumul de față, pag. 82. — Nota Red.

Din cauză că nu știu să gândească politic, ci numai într'o manieră mic-burgheză, autorii scrisorii au văzut și aici o oarecare aluzie personală la adresa membrilor grupului. Și aceasta este o absurditate. Marxiștii numesc politică „de aventură“ politica dusă de grupurile care nu se situează pe poziția socialismului științific, de pildă a anarhiștilor, a narodnicilor teroriști etc. Nimeni nu se va hotări să conteste devierea vperiodiștilor în direcția anarho-sindicalismului, îngăduința acestora față de teoria „zidirii lui Dumnezeu“ a lui Lunacearschi, față de idealismul lui Bogdanov, față de înclinările teoretico-anarhiste ale lui St. Volschi etc. Și în măsura în care politica dusă de vperiodiști a deviat în direcția anarhismului și sindicalismului, în aceeași măsură oricare marxist o va denumi politică de aventură.

Este un fapt pe care-l confirmă destrămarea totală a grupului „Vperiod“. De îndată ce mișcarea muncitorească a renăscut, acest grup, peticit din elemente eterogene, fără o linie politică bine definită, neînțelegând bazele politicii de clasă și ale marxismului, s'a destrămat cu desăvârșire.

Mișcarea muncitorească va păși înainte sub steagul marxismului, lăsând în urmă aceste grupuri, lăsându-i în urmă pe „empiriomonishi“, pe „ziditorii de Dumnezeu“, pe „anarhiști“ etc.

„Puti Pravdi“ nr. 21
din 25 Februarie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

NOTA REDACȚIEI LA ARTICOLUL LUI VETERAN: „PROBLEMA NAȚIONALĂ ȘI PROLETARIATUL LETON“

Publicăm cu plăcere articolul tov. Veteran⁴⁴, care face o schiță istorică a problemei naționale la Letoni, în general, și la social-democrații letoni, în special. Proiecte de modificări sau completări din partea marxștilor letoni la hotărîrea consfăturii din vară (1913) ar fi cât se poate de bine venite. Social-democrații letoni au avut vechi simpatii pentru Bund, simpatii care au început să se clatine, în primul rând, datorită criticii teoretice făcute de marxști; în al doilea rând, din cauza separatismului în practică al bundiștilor, mai ales după 1906. Să urăm social-democraților letoni ca discuția asupra problemei naționale care are loc în rândurile lor să continue și să ducă la adoptarea unor hotărîri cât se poate de precise.

Cu privire la fondul observațiilor tov. Veteran, vom remarca doar următoarele. I se pare neconvingătoare referirea noastră la Elveția *, pentru motivul că acolo cele trei națiuni sunt toate națiuni istorice și egale în drepturi chiar dela bun început. Dar pentru „națiunile fără istorie“ n'ai unde căuta (dacă nu în utopie) exemplu și model, decât printre națiunile istorice. Or, egalitatea în drepturi a națiunilor o presupun înșiși adepții „autonomiei cultural-naționale“. Prin urmare, experiența omenirii civilizate ne arată că, în condițiile unei reale egalități în drepturi a națiunilor și ale unui democratism consecvent,

* Vezi volumul de față, pag. 4—6. — Nota Red.

„autonomia cultural-națională“ este de prisos; iar *fără* aceste condiții ea rămâne utopică, și propagarea ei înseamnă propovăduirea unui naționalism rafinat.

„Prosvetzenie“ nr. 2, Februarie 1914

Se tipărește după textul
revistei „Prosvetzenie“

PREFAȚĂ LA CULEGEREA : „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“ ⁴⁵

Culegerea de față pe care o recomandăm cititorului este alcătuită din articole scrise între anii 1909 și 1914. Este tocmai perioada în care mișcarea muncitorească din Rusia trecea prin greutăți deosebit de mari. Marxiștii nu se mulțumeau, însă, și nici nu se puteau mulțumi să atragă pur și simplu atenția asupra acestor greutăți, să se văicărească pur și simplu pe tema desagregării, destrămării generale etc. Se impunea să se stabilească care sunt, din punctul de vedere al etapei speciale în dezvoltarea capitalistă a Rusiei, cauzele economice și politice ale destrămării, care este semnificația *de clasă* a celui mai larg curent care exprima această desagregare, și anume curentul *lichidatorist*.

Răspunsul fundamental la această chestiune extrem de importantă pentru mișcarea muncitorească l-au dat marxiștii în Decembrie 1908 sub forma unor hotărâri oficiale, formale și cu totul precise. Aceste hotărâri trebuiau lămurite, răspândite și aplicate la problemele de fiecare zi ale mișcării economice și politice. În articolele pe care le-am adunat în culegerea de față — din păcate, nici pe departe în mod complet, din cauze „independente de redacție“ — se și face acest lucru.

Astăzi, după aproape doi ani de existență a presei marxiste cotidiene la Petersburg, problema semnificației și caracterizării lichidatorismului nu numai în teorie, dar și în practică, a fost deja în întregime *lăsată* — dacă ne putem exprima astfel — la deslegarea muncitorilor înșiși. Aceasta este o fericire imensă pentru mișcarea muncitorească din Rusia și un puternic indiciu al maturității sale. Înșiși muncitorii conștienți caută să afle și vor reuși să

afle adevărul, vor defini semnificația de clasă a lichidatorismului, vor verifica prin practica mișcării lor de masă caracterizarea ce i s'a făcut și vor elabora metodele potrivite pentru combaterea lui.

Prin editarea culegerii de față, am dori să venim în ajutorul tuturor muncitorilor care se interesează de destinele mișcării clasei lor. Articolele nu sunt dispuse în ordine cronologică, ci pe *teme*, în ordinea (aproximativă) a trecerii dela teorie la practică.

Pe primul plan (secțiunea întâia) au fost puse problemele principale, fără a căror rezolvare nici vorbă nu poate fi de o tactică și o politică rațională în general. Cititorul va găsi aci o caracterizare a momentului istoric și a semnificației de clasă a luptei dintre curentele marxiste; apoi o analiză a problemei hegemoniei proletariatului în legătură cu critica principalei „opere“ a lichidatorilor („Mișcarea socială”); și, în sfârșit, articole cu privire la problema „radicalizării“ burgheziei.

Urmează apoi (secțiunea a 2-a) articole despre campania electorală, despre rezultatele alegerilor pentru Duma a IV-a și despre tactica din Dumă.

Locul următor (secțiunea a 3-a) îl ocupă problema „partidului deschis“ și o problemă indisolubil legată de aceasta: problema unității.

Secțiunea a patra este consacrată politicii muncitorești liberale în diferitele ei aplicări. După ce se face o caracterizare generală a reformismului, sunt analizate aci următoarele probleme: „revendicările parțiale“, libertatea de coaliție, mișcarea grevistă și atitudinea lichidatorilor față de liberali și invers.

În sfârșit, ultima temă (secțiunea a 5-a) este: lichidatorii și mișcarea muncitorească. Aici cititorul va găsi și o caracterizare a mișcării muncitorești din 1905—1907, pe care o face, în lucrarea sa principală, unul dintre conducătorii lichidatorismului (Colțov), și o analiză a problemei atitudinii în practică a muncitorilor față de lichidatori, și cel mai actual material cu privire la istoria constituirii fracțiunii muncitorești social-democrate ruse din Dumă.

În „încheiere“ se face o încercare de a se trage unele concluzii generale cu privire la lupta curentelor în mișcarea muncitorească contemporană.

Ne permitem să sperăm că culegerea noastră va înlesni muncitorilor să găsească și să studieze datele referitoare la problemele în discuție. Se înțelege că au mai rămas foarte multe și foarte importante articole pe care *n'am putut* să le reproducem. Pe de altă parte, într'o culegere de articole scrise de diferiți autori în decursul unui întreg șir de ani, repetările sunt inevitabile. Dela un autor la altul se pot constata, firește, și nuanțe personale. Dar în ansamblu toate articolele lor nu sunt decât un comentariu (o tălmăcire), o aplicare a unor hotărâri marxiste oficiale, a căror recunoaștere îi deosebește, printre altele, pe muncitorii marxști conștienți și organizați de cei care vor să lichideze partidul muncitoresc și de oamenii care se despart de el. A lămuri și verifica aceste hotărâri, a înlesni îndreptarea și complectarea lor — care ar putea deveni necesare cu timpul — iată unul din principalele noastre scopuri.

Februarie 1914.

*Publicat în 1914 în culegerea :
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a. Ed. „Priboi”,
Petersburg*

Se tipărește după textul culegerii

CONTROVERSE POLITICE IN RÂNDURILE LIBERALILOR

Vinerea trecută ziarul „Puti Pravdi“ (nr. 18) a publicat un articol: „D-l Struve despre «asanarea puterii de stat»“ *, în care a înfățișat cititorilor săi părerea unuia din cei mai deschiși și consecvenți liberali contrarevoluționari asupra situației politice din Rusia.

A doua zi ziarul „Reci“ a publicat un lung și „principal“ foileton al d-lui Miliucov „împotriva“ d-lui Struve în legătură cu acelaș articol al acestuia despre asanarea puterii de stat. Nu va fi fără folos să ne oprim asupra controversei dintre acești doi liberali, deoarece, în primul rând, controversa privește probleme foarte importante ale politicii ruse, iar în al doilea rând dă la iveală două tipuri politice de fruntași burghezi. Și sunt tipuri care încă multă vreme, decenii de-a-rândul, vor avea o însemnătate politică esențială în Rusia, tipuri care au o însemnătate similară în toate țările capitaliste. Este în interesul proletariatului să cunoască aceste tipuri.

În ultimii ani d-l Struve și-a exprimat în întregime și deosebit de clar punctul său de vedere în culegerea „Vehi“ ⁴⁶. Este punctul de vedere al unui liberal contrarevoluționar, al unui adept al religiei (și al idealismului filosofic, cea mai sigură și cea mai „științifică“ cale care duce spre aceasta), al unui adversar al democrației. Este un punct de vedere clar, precis, care nu are o semnificație personală, ci una de clasă, deoarece în fapt *întreaga massă* a burgheziei octombriste și a celei *cadete* din Ru-

* Vezi volumul de față, pag. 105—107. — Nota Red.

sia s'a situat în perioada 1907—1914 tocmai pe acest punct de vedere.

Fondul chestiunii îl constituie faptul că atât burghezia octombristă cât și cea cadetă a făcut o cotitură spre dreapta, s'a depărtat de democrație. Fondul chestiunii îl constituie faptul că această burghezie se teme mai mult de popor decât de reacțiune. Fondul chestiunii îl constituie faptul că această cotitură nu este ceva întâmplător — lupta de clasă dintre burghezie și proletariat este aceea care a determinat-o. Fondul chestiunii îl constituie faptul că Struve și, după el, Maclacov au spus, numai mai deschis decât ceilalți cadeți, adevărul despre clasa lor, despre partidul lor.

Acest adevăr scotea ochii acelor diplomați ai partidului cadet (și în fruntea lor d-lui Miliucov) care consideră că trebuie să cocheteze cu democrația, admitând că această democrație mai are de jucat un rol și că burghezia va trebui, poate, să trăiască și să acționeze în cadrul unor rândueli pe care le creează nu numai Purișchevicii, ci — mai știi? — în cadrul unor rândueli pe care le creează democrația, „gloata“, „strada“, muncitorii.

Urmând aceeași linie ca și d-l Struve și d-l Maclacov, d-l Miliucov vrea s'o camufleze, vrea să se dreagă înainte de a apare în fața publicului, să păcălească democrația și s'o pună la remorca sa. Deaceea d-l Miliucov vrea să dea impresia că e în controversă cu „Vehi“, că e în controversă cu Struve, că-l combate pe Maclacov, în timp ce în realitate el nu face decât să-i învețe pe Struve și Maclacov cum să-și ascundă cu mai multă viclenie gândurile.

Fondul foiletonului lung al d-lui Miliucov împotriva lui Struve este învinuirea că Struve creează o „confuzie insolubilă“.

E spus tare și cu mânie — nu-i așa?

În ce constă, așa dar, confuzia? În faptul că Struve crede cu „optimism“ în asanarea puterii de stat, deși el singur afirmă că puterea de stat nu trage învățăminte din „sguduiiri“, pentru a face astfel ca ele să fie inevitabile. După d-l Struve, soluția este ori o „răzmeriță“, ori asanarea puterii de stat. Spre prima soluție, însă, Struve nu vrea nici „să tindă în mod activ“ și nici măcar s'o „do-rească“.

Intr'adevăr, la Struve este o confuzie, dar ea este în aceeași măsură și la Miliucov. Căci partidul cadet — al cărui conducător și este Miliucov — nu poate nici el „să dorească“ prima soluție, nici „să tindă în mod activ spre ea“.

Nu vorbele dovedesc acest lucru (proști sunt cei care în politică judecă oamenii și partidele după vorbele lor), ci *faptele*, adică *întreaga istorie* a partidului cadet dela 1905 și până la 1914, timp de aproape un deceniu.

Partidul cadet se teme mai mult să treacă de partea muncitorilor (în chestiunile programului minimal, bine înțeles) decât să depindă de alde Purișchevici.

Acest lucru e valabil pentru întregul partid, pentru întreaga burghezie cadetă și octombristă, și Miliucov este pur și simplu ridicol atunci când încearcă să-i facă pe această temă un reproș numai lui Struve.

În toate țările, experiența istoriei ne arată că burghezia care dorește progresul oscilează între două căi, și anume: ori să treacă de partea muncitorilor, ori să depindă de alde Purișchevici. În toate țările se observă — și cu atât mai pronunțat, cu cât țara este mai civilizată, mai liberă — două tipuri de politicieni burghezi. Un tip tinde pe față spre religie, spre alde Purișchevici, spre luptă fățișă împotriva democrației, și caută să fundamenteze în mod consecvent teoretic această tendință. Celălalt tip se specializează în *camuflarea* tocmai a acestei tendințe prin *cochetarea* cu democrația.

Diplomați ca Miliucov există peste tot, și muncitorii trebuie să știe să vadă dintr'odată „coada vulpii“.

ȚĂRĂNIMEA „MUNCITOARE“ ȘI COMERȚUL DE PĂMÂNT

Vorbăria narodnicilor de stânga despre țărănimea „muncitoare“ este o atât de strigătoare înșelăciune și pervertire a conștiinței *socialiste* a muncitorilor, încât trebuie să ne oprim mereu să analizăm această înșelăciune.

Cu cât narodnicii noștri de stânga fac mai multă paradă cu fraze generale searbăde și cu considerații dulcege, cu atât mai important este să le opunem date precise despre gospodăria țărănească.

De nimic nu se teme atât narodnicul de stânga ca de date *precise* cu privire la burghezia țărănească și proletariatul țărănesc.

Să luăm datele din ultima lucrare statistică a zemstvei cu privire la țărani din împrejurimile Moscovei ⁴⁷. Agricultură a căpătat aci un caracter comercial, relativ foarte pronunțat, datorită dezvoltării extrem de mari a pomiculturii și grădinăritului. Exemplul unei regiuni mai dezvoltate în cece privește dominația pieței ne arată cu atât mai concret trăsăturile *esențiale* ale *oricărei* gospodării țărănești în condițiile dominației capitalismului.

Primul raion agricol din împrejurimile Moscovei (luăm numai primul raion, deoarece, din păcate, statisticienii nu au dat rezultate generale) cuprinde *peste 2.000* de gospodării țărănești. Acest număr este destul de mare pentru a permite studierea raporturilor tipice dintre proletariat și burghezie în sânul țărănimii „muncitoare“.

Este interesant că agricultura capitalistă se formează aci, pe pământul obișnuit, în cadrul unor gospodării

extrem de mici. Intinderea totală a loturilor de care dispun cele 2.336 de gospodării țărănești este de 4.253 de desiatine de pământ — în medie mai puțin de 2 desiatine la o gospodărie. Adăugând 1.761 de desiatine de pământ luate în arendă și scăzând 625 de desiatine de pământ date în arendă, rezultă 5.389 de desiatine — mai puțin de două desiatine la o gospodărie. Și cu toate acestea două treimi din țărani au muncitori salariați!

Cu cât nivelul tehnicii agricole e mai ridicat, cu cât gospodăria este mai intensivă, cu cât influența pieței este mai puternică, cu atât *marea* producție pe *mici* parcele de pământ se întâlnește mai des. Lucrul acesta îl uită mereu profesorii burghezi și narodnicii noștri de stânga, admirând gospodăriile mici (după întinderea de pământ) și *estompând* caracterul capitalist al micilor gospodării moderne care folosesc muncitori salariați.

Să vedem cum stau lucrurile cu circulația comercială a loturilor. Cifrele referitoare la luarea și darea în arendă arată că această circulație comercială este foarte mare. Aproape jumătate din pământul luat în arendă provine din *loturi*. Din *loturi* sunt date în arendă în total 625 de desiatine de pământ și luate în arendă 845 de desiatine. Este clar că vechiul sistem de posesiune a pământului în loturi, sistem de posesiune care prin întregul lui caracter este legat de iobăgie și de rânduelile medievale, devine o *pedică* în calea circulației comerciale și capitaliste moderne. Capitalismul *sfărâmă* vechiul sistem de posesiune a pământului în loturi. Economia nu se adaptează la lotul *dat de stat*, ci cere *libera* circulație comercială a pământului, libera lui luare și dare în arendă, potrivit cerințelor pieței, potrivit cerințelor formației economice burgheze.

Să luăm proletariatul țărănesc. În această categorie trebuie să punem în primul rând un număr de 405 gospodării (din 2.336) de țărani lipsiți de pământ sau care au până la o jumătate desiatină de pământ. Intinderea totală a loturilor de care dispun aceste 405 gospodării este de 437 de desiatine de pământ. Dar aceștia sunt țărani săraci, aproape nici unul nu are cai. Ei nu sunt în stare să-și ducă gospodăria. Și iată că dau în arendă 372 de desiatine — cea mai mare parte din pământul lor — iar ei singuri devin muncitori salariați: din 405 gospodării, 376

„dau“ fie muncitori agricoli, fie muncitori industriali care se rup de agricultură.

Să luăm burghezia țărănească cea mai bogată. 526 de gospodării au fiecare câte 3 desiatine și mai bine de pământ: în cazul acestora avem deja o agricultură capitalistă, țărani ocupându-se cu pomicultura și grădinăritul. 509 din acești 526 de țărani angajează muncitori. La cei 1.706 muncitori membri de familie revin 1.248 de muncitori salariați (cu anul și sezonieri), fără a socoti pe zileri (51.000 de zile de muncă lucrate de zileri).

Intinderea totală a loturilor de care dispun acești țărani este de 1.540 de desiatine — mai puțin de 3 desiatine la o gospodărie. Dar ei dau în arendă numai 42 de desiatine și iau în arendă 1.102 desiatine, din care 512 desiatine provin din loturi! „Strângând“ în acest fel pământ, acești țărani „muncitori“, care au *câte trei* muncitori *membri de familie* de fiecare gospodărie, devin burghezi tipici: în medie, câte 2 $\frac{1}{2}$ muncitori *salariați* de gospodărie și aproape o sută de zile de muncă lucrate de zileri salariați. Cumpărarea și vânzarea *produselor* pământului duce la dezvoltarea cumpărării și vânzării *pământului însuși* (luarea în arendă și darea în arendă), iar după aceea și la cumpărarea și vânzarea *forței de muncă*.

Reflectați acum la afirmația narodnicilor de stânga cum că desființarea proprietății private asupra pământului ar însemna „scoaterea pământului“ din circulația comercială! Este un basm mic-burghez de cea mai pură speță. În realitate s’ar întâmpla tocmai invers: această desființare *ar intensifica* în proporții colosale atragerea pământului în circulația comercială. S’ar elibera capitalurile cheltuite astăzi pentru cumpărare de pământ, ar dispărea piedicile feudale și birocratice care stau în calea transmiterii libere a pământului din mână în mână, s’ar dezvolta și mai mult capitalismul, adică darea în arendă a pământului de către proletariat, „strângerea“ pământului de către burghezie.

O măsură folositoare din punctul de vedere al luptei împotriva moșierilor-iobăgiști este prezentată de narodnicii de stânga drept „socialism“, pe când în realitate aceasta este o măsură burgheză. Atât proletarii țărani cât și burghezii țărani au interese *comune* împotriva moșierilor — asta este indiscutabil. Asta o știe fiecare mun-

citor marxist; dar *a întuneca* conștiința antagonismului de clasă dintre proletariat și burghezie prin flecăreli despre țărănimea „muncitoare“, înseamnă a trece de partea burgheziei, înseamnă a trece de partea dușmanilor socialismului.

Gospodăria din împrejurimile Moscovei ne arată — ca într'o lupă — ceea ce se petrece într'o formă mai slabă și mai greu de stabilit *peste tot* în Rusia. Pretutindeni începe să devină o excepție țăranul care nu se angajează sau nu angajează (un „muncitor“) el însuși. Fiecare zi aduce — până și în colțurile cele mai pierdute — o tot mai mare dezvoltare a comerțului și o tot mai mare adâncire a prăpastiei dintre proletari (muncitorii salariați) și patronași, mic-burghezi, țărani.

Sarcina proletariatului dela oraș este de a dezvolta conștiința clară a acestui antagonism de clasă, care *este disimulată* la sate de particularitățile agriculturii și de rămășițele iobăgiei. Sarcina burgheziei, după care se târăsc din lipsă de rațiune și narodnicii de stânga mic-burghezi, este de *a îngreua* — prin fraze goale, lipsite de conținut și profund false despre țărănimea „muncitoare“ — să se capete conștiința acestui antagonism de clasă.

„Puti Pravdi“ nr. 26
din 2 Martie 1914
Semnat: V. I.

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

PREOCUPAREA LIBERALILOR

În legătură cu discursurile din Dumă ale lui V. Maclacov și manifestările lui din presă în favoarea „noului” plan de a unifica tactica cadeților și cea a octombriștilor, s’a vorbit destul de mult în ultimul timp despre o înviore a liberalismului. Banchetul dat de zemstvă la Moscova a făcut să se vorbească și mai mult despre acest lucru.

Merită să fie relevat că cu acest prilej s’a subliniat îndeosebi faptul că *până și cel mai moderat liberal, care gravitează cel mai mult spre octombriști, V. Maclacov, „a pierdut credința în posibilitatea de a găsi o ieșire din impas fără explozii și catastrofe revoluționare”*. Așa a scris textual în „Reci”, organul principal al liberalilor, d-l Șingariov, care, împreună cu d-l Miliucov, a criticat, *chipurile, „de pe poziții de stânga”* pe cadeții „de dreapta”, V. Maclacov și P. Struve.

Dar controversesele pe care le au cadeții între ei sunt extrem de meschine. S’a discutat dacă este nouă sau nu propunerea făcută octombriștilor de a trece în opoziție; dacă face să se repete pentru a suta una oară această propunere, care s’a făcut de o sută de ori și care n’a dus la nimic. Zarva stărnită în jurul acestor controverse cu totul lipsite de conținut face să treacă aproape neobservată *preocuparea generală și principală a liberalilor, preocupare care nu frânează cu mult mai puțin cauza eliberării Rusiei decât oscilările octombriștilor*. Discutați toți, cu octombriștii și despre octombriști, domnilor liberali! Dar mai uitați-vă și la voi înșivă!

Iată o mică enciclopedie politică, editată de ziarul „Reci” sub titlul de „Anuar” pe anul 1914. Colaborează

la el cadeții cei mai de seamă și cei mai de răspundere, conducătorii recunoscuți ai partidului, cu d-nii Miliucov și Șingariov în frunte. Într'o cronică a „vieții noastre sociale“ (de d-l Izgoev), citim următoarea apreciere principială asupra problemelor cardinale ale politicii interne din Rusia:

„Prin zelul său excesiv, administrația nu face decât să slăbească forțele antirevoluționare care există chiar în societate“.

Nu e oare ridicol, domnilor cadeți, să tunați și să fulgerați împotriva octombriștilor, când în propriile voastre publicații se propovăduiește cel mai autentic octombrișm?

Ca urmare a luptei „disperate și nerezonabile“ pe care administrația o duce împotriva instituțiilor culturale — scrie d-l Izgoev — rezultă

„o denaturare a vieții, denaturare ce duce la descreșterea activității pur sociale(!), care elaborează antidoturi spirituale împotriva idellor, care amenință într'adevăr țara“.

Acesta nu mai este un ton octombrișt; e cu adevărat un ton de procuror, un ton șceglovitovist *. Și, parcă pentru a explica concret care sunt aceste „idei care amenință țara“, liberalul nostru spune:

„Se înțelege (din punctul de vedere al denaturării vieții datorită nepriceperii administrației) de ce la adunările muncitorești și în sindicate bolșevicii reușesc să capete supremație asupra conducătorilor mai calmi și mai civilizați(!?) al mișcării muncitorești“.

Această caracterizare politică a lichidatorilor liberalii o fac și o repetă de nenumărate ori. În realitate, nu avem aici nimic altceva decât o alianță politică între liberali și lichidatori. Atunci când întorc spatele mișcării ilegale și propovăduiesc un partid deschis, lichidatorii fac în rândurile muncitorilor exact ceea ce — tocmai ceea ce — le trebuie liberalilor.

* *Puti Pravdi** nr. 29
din 6 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

* Șceglovitov — procuror general al secției penale a senatului (curtea de casație din Rusia). — Nota Red.

NARODNICII ȘI LICHIDATORII IN MIȘCAREA SINDICALĂ

(MĂRTURISIRI PREȚIOASE)

În ultimele numere ale ziarului narodnicilor de stânga, alături de plângerile împotriva „fracționismului” nostru (al pravdiștilor), găsim mărturisiri prețioase ale câtorva narodnici în sensul că în importanta problemă a mișcării sindicale vederile lor coincid cu vederile lichidatorilor. Noi întotdeauna am afirmat acest lucru. Dar ne face o deosebită plăcere să auzim această mărturisire din gura adversarilor.

— „Cu bolșevicii avem o foarte serioasă divergență în această chestiune, deoarece ei privesc sindicatul ca pe o moșie a lor (!)... Vederile «menșevicilor» însă (nu se știe din ce motive narodnicii spun «menșevici» în loc de «lichidatori») asupra sindicatului, ca organizație extrafracționistă *, sunt identice cu vederile noastre (ale narodnicilor). Astfel se și explică, poate, bunele noastre raporturi cu menșevicii în munca din trecut”. Așa scria ziarul „Vernaia Mâsl” nr. 6.

— „Linia de conduită a consiliilor de conducere ale acelor sindicate care au fost tot timpul în mâinile narodnicilor de stânga nu se deosebea cu nimic de linia de conduită a așa ziselor sindicate lichidatoriste” — adăuga același ziar al narodnicilor de stânga.

Mărturisiri foarte prețioase și de o francheță rară! După cum vedeți, narodnicii noștri „teribil de stânga”

* În afara fracțiunilor. — Nota Red.

mărturisesc ei înșiși că se comportă în mișcarea sindicală absolut la fel ca lichidatorii.

De aci și blocurile (alianțele, acordurile) dintre lichidatori și narodnici împotriva marxiștilor, blocuri pe care nu odată le-a semnalat presa noastră.

Ziarul narodnic „Stoicaia Mâsl“ ia chiar fățiș apărarea acestor blocuri ale narodnicilor de stânga cu lichidatorii împotriva marxiștilor.

— Astăzi, când pravdiștii au preponderență în organizațiile sindicale... nu e nicio grozăvie și nimic ciudat dacă narodnicii încheie acorduri temporare cu luciștii — așa scrie ziarul „Stoicaia Mâsl“ nr. 2*.

Lichidatorii nu se caracterizează printr'o asemenea francheță. Ei știu că „asta“ fac, dar nu vorbesc despre „asta“. Să-ți zici social-democrat și să închei în același timp o alianță cu un partid străin împotriva social-democrației — o astfel de „tactică“ o poți aplica numai pe ascuns.

Dar aceasta nu schimbă lucrurile cu nimic. Alianța dintre lichidatori și narodnici în mișcarea sindicală (și în asociațiile culturale) este un *fapt*. Iar în starea actuală de lucruri este inevitabilă. Pe lichidatori și pe narodnici îi unește atitudinea dușmănoasă față de marxismul consecvent în toate sferile de activitate. Iar în munca sindicală îi unește faptul că atât primii cât și ceilalți sunt exponenții „neutralismului slăbiciunii“, ai „neutralismului de nevoie“. Nici lichidatorii și nici narodnicii n'au vreo influență serioasă în mișcarea sindicală. Ca minoritate slabă, ei caută să ajungă la „egalitate“ cu marxiștii. Nu se poate da acestei revendicări o „bază teoretică“ decât dacă o aperi de pe pozițiile neutralismului. De aici și decurge „neutralismul“ tuturor grupurilor care au o slabă influență în mișcarea muncitorească.

Narodnicii afirmă că ei se unesc cu lichidatorii „*exclusiv pe platforma apărării extrafracționismului organizațiilor muncitorești împotriva pretențiilor exagerate ale pravdiștilor*“ („Stoicaia Mâsl“ nr. 2 și 4).

* Făcând ochi mari, autorul articolului, d-l Boris Voronov, povestește ca despre un „fracționism“ de necrezut că la ședințele consiliului de conducere al unui sindicat „se discută chestiuni referitoare la ajutorarea presei pravdiste, chestiuni redacționale de ordin tehnic (cum să fie organizată mai bine rubrica corespondențelor etc.)“. Ce grozăvie! Ce crimă — să ajuti prin corespondențe etc. un ziar care grupează 9/10 din muncitorii înaintați! Într'adevăr, după toate acestea, cum să nu se arunce narodnicii în brațele lichidatorilor...

Care sunt, deci, aceste „pretenții“ ale pravdiștilor? Au închis ei, oare, porțile vreunui sindicat sau asociații în fața muncitorilor care au alte concepții politice? Au lipit ei vreo „etichetă“ pe vreunul din sindicate? Au scindat vreo organizație? Nimic din toate acestea! Adversarii noștri n'au invocat și nici nu vor putea cita măcar un singur *fapt*. Ei taxează drept „pretenții exagerate“ ale pravdiștilor faptul că pravdiștii nu vor să adere la politica mic-burgheză a narodnicilor și a lichidatorilor, iar *înăuntrul sindicatului unic*, supunându-se în mod leal majorității muncitorilor, luptă pentru influența ideilor lor marxiste.

N'am fost niciodată vinovați de păcatele ce ni se pun pe seamă. De ele sunt vinovați narodnicii și lichidatorii. Iată faptele. Acum câțiva ani narodnicii au obținut majoritatea în sindicatul feroviarilor. Aceasta s'a întâmplat din cauză că nu s'au sprijinit pe muncitorii, ci pe funcționarii dela căile ferate, precum și din câteva alte cauze accidentale. Ce-au făcut atunci narodnicii? Imediat „au lipit o etichetă“ pe acest sindicat, l-au silit să adopte „platforma“ lor aparte, au îndepărtat pe social-democrați și pe cei fără partid, silindu-i să-și creeze un sindicat paralel.

Aceasta a fost într'adevăr o „pretenție exagerată“. Prima izbândă, repurtată din întâmplare, ei s'au grăbit s'o consfințească prin lipirea unei etichete. Dacă narodnicii nu fac acelaș lucru și în celelalte sindicate, ei n'o fac nu pentru că ar fi foarte virtuoși, ci pentru că pretutindeni influența lor este *extrem de slabă* în rândurile muncitorilor.

Acelaș lucru se poate spune și despre lichidatori. Atunci când sindicatul metalurgiștilor era în mâna lor, ei l-au transformat într'o filială a lichidatorilor. În organul sindicatului ei publicau articole provocatoare împotriva mișcării ilegale (vezi „Naș Puti“ nr. 20, pag. 2; „Metalist“ nr. 3 și altele⁴⁸), deși nicio adunare generală a membrilor sindicatului n'a aprobat în niciun fel linia lichidatoristă.

Acestea sunt faptele reale. Este taxat drept o „pretenție exagerată“ a pravdiștilor faptul că pravdiștii luptă pentru ca muncitorii înșiși să rezolve chestiunile cu majoritate de voturi. Dacă la adunarea generală a metalurgiștilor se pronunță pentru pravdiști 3.000 de oameni, iar pentru lichidatori împreună cu narodnicii vreo sută, două,

apoi în numele pretinsului „nefracționism“, trebuie să admitem că 3.000 este egal cu 200! Acesta este sensul „nefracționismului“ lichidatoristo-narodnicist.

Noi nu preconizăm neutralismul, suntem adversarii lui. Dar nici nu procedăm așa cum au procedat narodnicii și lichidatorii atunci când au obținut în mod întâmplător majoritatea într'un sindicat oarecare. Numai grupurile slabe, lipsite de principii își pierd capul la prima „izbândă“ și se grăbesc s'o „consfințească“ printr'o majoritate de vreo zece voturi. „Agitați și zoriți“, ca nu cumva să scape un prilej fericit, ei își revizuesc în pripă „principiile“, uită de neutralismul lor și lipesc o etichetă. Marxștii nu procedează în felul acesta. Ei nu sunt niște intruși în mișcarea muncitorească. Ei știu că mai devreme sau mai târziu toate sindicatele se vor situa pe poziții marxiste. Și sunt siguri că viitorul va fi al ideilor lor și nu forțează evenimentele, nu dau imbold sindicatelor, nu lipesc etichete, nu scindează sindicatele.

Cu calm și încredere ei desfășoară propaganda lor marxistă. Cu răbdare, pe baza învățămintelor trase din viață, îi învață pe muncitori marxismul. Și niciun fel de tranzacții pe care le încheie între ele grupurile lipsite de principii nu-i vor sili să se abată de pe această cale.

A fost o vreme când actualii lichidatori cereau ca sindicatele să fie partinice și reprezentate din punct de vedere organizatoric în partid. A fost o vreme când narodnicii impuneau sindicatului feroviarilor să jure oficial credință programului lor. Acum și unii și alții s'au aruncat în partea opusă și preconizează neutralismul. Slăbiciunea politică a poziției lor i-a constrâns să facă acest lucru.

Noi urmăm vechea noastră cale, care a fost demult proclamată și care este preconizată de întregul marxist *. Lichidatorii au tot dreptul să încheie o alianță cu narodnicii. Dar aceasta este o alianță între lipsa de principialitate și slăbiciune. Drumul pe care blocul lichidatoristo-narodnic îl propune sindicatelor nu este drumul muncitorilor înaintați.

*„Puti Pravdi“ nr. 30
din 7 Martie 1914*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“*

* Vezi adnotarea 56, pag. 579 din volumul de față. — Nota Red.

DEZIDERATE PIOASE

Ziarele liberale au publicat de curând și au comentat cu simpatie apelul lui C. Arseniev de a se acorda mai multă atenție străngerii de informații cu privire la deportările pe cale administrativă.

„Oricât de numeroase sunt“ — scrie C. Arseniev — „cazurile de fărâdelege și samavolnicie administrativă pe care le relatează presa, o mulțime de alte cazuri, tot atât de revoltătoare, nu sunt semnalate și trec neobservate. Această lacună ar putea să fie în bună parte remediată dacă s'ar introduce un oarecare sistem în strângerea informațiilor respective. Numai întâmplător și, deaceia, în mod incomplet devin cunoscute cauzele deportărilor pe cale administrativă și ale arestărilor, care continuă să fie practicate și până în ziua de azi pe o scară foarte întinsă, mai ales printre muncitorii. Tot întâmplător pătrund în presă și știri referitoare la situația în care se află deportații în locurile de surghiun“.

Ce-i drept, e drept! Partidele liberale, membrii liberali ai Dumei, avocații liberali, ziariștii liberali, diferitele grupuri de liberali etc. ar putea foarte bine să strângă și să publice atât în limita posibilităților, cât și dincolo de această limită, un material cât se poate de complet și de sistematic cu privire la *fiecare* caz din cele „practicate pe o scară foarte întinsă, mai ales printre muncitorii“.

Iată, bunăoară, ziarul „Reci“ „a salutat călduros toate aceste sfaturi și apeluri ale respectabilului fruntaș al vieții publice“, C. Arseniev.

Și cine vă împiedică s'o faceți, domnilor? Cine n'o fi având, dar d-v. aveți doar posibilități și mijloace de a organiza strângerea regulată și publicarea informațiilor referitoare la acest „fenomen de toate zilele“ din viața

Rusiei, care vă indignează pe toți, pe care îl condamnați cu toții și de care vorbiți în permanență cu toții! Dar priviți: niciun ziar liberal, de 1.000 de ori mai „asigurat“ (din toate punctele de vedere) împotriva oricăror piedici și obstacole, nu strânge informații precise cu privire la *toate* cazurile de deportare și arestare.

Este cazul să spunem: meșteri sunt liberalii noștri în materie de frumoase și pioase deziderate, dar să publice în acelaș „Vestnic Evropî“ al lui Arseniev, în acelaș „Russchie Vedomosti“⁴⁹ sau în „Reci“ numele tuturor celor deportați, știri despre ei, date sistematice despre soarta lor — asta nu se face.

„Să sprijini“ în vorbe apelurile este, se vede, mai ușor (și mai puțin periculos) decât să *faci* ceva pentru a aduce la îndeplinire apelurile...

„Puti Pravdi“ nr. 52
din 9 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

UN PROFESOR LIBERAL DESPRE EGALITATE

D-l profesor liberal Tugan-Baranovschi a pornit la luptă împotriva socialismului. De data aceasta el nu a abordat problema sub aspectul politico-economic, ci sub aspectul unor considerații generale asupra egalității (poate că aceste considerații generale i s'au părut profesorului mai potrivite pentru convorbirile filosofico-religioase la care participase?).

„Dacă privim socialismul“ — a proclamat d-l Tugan — „nu ca o teorie economică, ci ca un ideal de viață, el este fără îndoielă legat de idealul egalității, dar egalitatea este o noțiune... care nu poate fi dedusă din experiență sau din rațiune“.

Iată raționamentul unui savant liberal care repetă argumente nespuse de banale și răsuflete: cică experiența și rațiunea arată vădit că oamenii *nu* sunt egali, pe când socialismul își bazează idealul pe egalitate. Va să zică socialismul, vedeți d-v., este o absurditate, contrazice experiența și rațiunea etc.!

D-l Tugan reia vechiul procedeu al reacționarilor: mai întâi denaturează socialismul, atribuindu-i absurdități, iar apoi combate cu un aer triumfător aceste absurdități! Când se spune că experiența și rațiunea arată că oamenii *nu* sunt egali, prin egalitate se înțelege egalitatea *aptitudinilor* sau *identitatea* forțelor fizice și a aptitudinilor spirituale ale oamenilor.

Se înțelege dela sine că în acest sens oamenii *nu* sunt egali. Niciun om cu mintea întregă și niciun socialist nu uită acest lucru. Numai că o *asemenea* egalitate nu are *niciun fel* de legătură cu socialismul. Dacă d-l Tugan nu știe deloc să *gândească*, el *știe* în orice caz să citească

și, dacă ar fi luat cunoscuta operă scrisă de unul din întemeietorii socialismului științific, Friedrich Engels, împotriva lui Dühring, d-l Tugan ar fi putut citi acolo o explicație specială în sensul că e stupid să înțelegi prin egalitate în domeniul economic altceva decât *desființarea claselor*. Dar, atunci când domnii profesori se apucă să combată socialismul, nu știi de ce să te miri mai mult: de spiritul lor obtuz, de ignoranța lor sau de reaua lor credință.

Va trebui s'o luăm dela abc, din moment ce avem a face cu d-l Tugan.

Prin egalitate social-democrației înțeleg pe tărâm politic *egalitatea în drepturi*, iar pe tărâm economic, cum am mai spus, *desființarea claselor*. Socialiștilor nici prin gând nu le trece să stabilească între oameni o egalitate în sensul egalității forțelor și aptitudinilor (fizice și spirituale).

Egalitatea în drepturi este revendicarea de drepturi politice egale pentru *toți* cetățenii statului care au atins o anumită vârstă și nu suferă nici de cretinism obișnuit și nici de cretinism liberalo-profesoral. Această revendicare a fost formulată pentru prima oară nu de socialiști, nici de proletariat, ci de *burghezie*. Experiența istorică îndeobște cunoscută a tuturor țărilor din lume stă mărturie în acest sens, și d-l Tugan ar putea să afle ușor acest lucru dacă nu ar invoca „experiența“ exclusiv pentru a prosti pe studenți și pe muncitori, pentru a fi pe placul celor care dețin puterea, prin „nimicirea“ socialismului.

Burghezia a formulat revendicarea *egalității* în drepturi a tuturor cetățenilor în lupta ei împotriva privilegiilor stărilor sociale, împotriva privilegiilor medievale, feudale, iobăgiste. În Rusia, bunăoară, spre deosebire de America, de Elveția etc. se mai mențin și acum privilegiile nobilimii în întreaga viață politică, și în alegerile pentru Consiliul de Stat, și în alegerile pentru Dumă, și în administrația locală, și în privința impozitelor, și în multe, multe alte privințe.

Până și un om complet lipsit de spirit de pătrundere și foarte înapoiat poate să-și dea seama că diferiții oameni care fac parte din starea nobiliară *nu* sunt egali prin aptitudinile lor fizice și spirituale, cum *nu* sunt egali între ei nici oamenii care fac parte din starea „de jos“,

„birnică“, „prostimea“, sau „neprivilegiată“ — țărănimea. În ceea ce privește însă *drepturile* lor, toți nobilii sunt *egali*, iar toți țăranii sunt și ei egali în ceea ce privește lipsa lor de drepturi.

Înțelege oare acum d-l savant și profesor liberal Tugan deosebirea dintre egalitate ca egalitate în drepturi și egalitate ca egalitate a forțelor și aptitudinilor?

Să trecem acum la egalitatea sub raport economic. În Statele Unite ale Americii, ca și în celelalte state înaintate, nu există privilegiile medievale. Toți cetățenii sunt egali în ceea ce privește drepturile politice. Dar sunt ei oare egali în ceea ce privește situația lor în producția socială?

— Nu, d-le Tugan, nu sunt egali. Unii stăpânesc pământul, fabricile, capitalurile și trăiesc din munca neplătită a muncitorilor; aceștia formează o minoritate infimă. Alții, și anume masa imensă a populației, nu au niciun fel de mijloace de producție și trăiesc numai din vânzarea forței lor de muncă; aceștia sunt proletarii.

În Statele Unite ale Americii nu există nobili, iar burghezii și proletarii au drepturi politice *egale*. Ei *nu* sunt însă egali prin situația lor de *clasă*: unii, clasa capitaliștilor, stăpânesc mijloacele de producție și trăiesc din munca neplătită a muncitorilor; ceilalți, clasa muncitorilor salariați, clasa proletarilor, nu au mijloace de producție și trăiesc din vânzarea forței lor de muncă pe piață.

A desființa clasele înseamnă a pune pe toți cetățenii în *aceeași* situație față de *mijloacele de producție* ale întregii societăți, înseamnă că toți cetățenii au în *aceeași* măsură acces la munca cu mijloacele de producție obștești, pe pământul obștesc, în fabricile obștești etc.

A trebuit să explicăm ce este socialismul, pentru a-l lămuri pe savantul profesor liberal, d-l Tugan, care, făcând un efort maxim, va înțelege acum — poate — că e absurd să te aștepți în societatea socialistă la o *egalitate* a forțelor și aptitudinilor oamenilor.

Pe scurt: atunci când socialiștii vorbesc despre egalitate, ei înțeleg prin aceasta întotdeauna egalitatea *socială*, egalitatea situației sociale, și nicidecum egalitatea aptitudinilor fizice și spirituale ale diferiților indivizi.

Cititorul va întreba, poate, nedumerit: cum s'a putut întâmpla ca un savant profesor liberal să uite aceste ade-

văruri elementare, pe care oricine le cunoaște din oricare expunere a concepțiilor socialiste? Răspunsul este simplu: particularitățile *individuale* ale profesorilor de astăzi sunt de așa natură, încât poți întâlni printre ei până și oameni de o rară obtuzitate, în genul lui Tugan. Dar situația *socială* a profesorilor în societatea burgheză este de așa natură, încât sunt lăsați să ocupe aceste posturi numai cei care vând știința, punând-o în slujba intereselor capitalului, numai cei care consimt să debiteze împotriva socialiștilor cele mai neverosimile absurdități, cele mai nerușinate ineptii și prostii. Burghezia va ierta profesorilor toate aceste lucruri, numai și numai să se îndeletnicească cu „nimicirea“ socialismului.

„Puti Pravdi“ nr. 53
din 11 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

LIBERALII ENGLEZI ȘI IRLANDA

Ceeace se petrece acum în parlamentul englez în legătură cu proiectul de lege al *home rule*-ului irlandez (autoadministrare sau, mai exact, autonomie pentru Irlanda), prezintă un interes excepțional atât din punctul de vedere al raporturilor de clasă, cât și din punctul de vedere al lămuririi problemei naționale și a celei agrare.

Veacuri de-a-rândul a ținut Anglia sub jugul ei Irlanda, a pricinuit țăranilor irlandezi nemaipomenite chinuri prin foamete și pieire lentă de pe urma foametei, i-a alungat de pe pământurile lor și i-a silit să-și părăsească cu sutele de mii și cu milioanele patria și să emigreze în America. La începutul secolului al XIX-lea Irlanda avea o populație de 5.500.000 de suflete, iar astăzi are numai $4\frac{1}{3}$ milioane. Irlanda s'a depopulat. În decursul secolului al XIX-lea au emigrat în America peste 5.000.000 de Irlandezi, și astăzi în Statele Unite sunt *mai mulți* Irlandezi decât în Irlanda!

Nenorocirile și chinurile nemaiauzite ale țăranilor irlandezi constituie unul din exemplele instructive care arată până unde merg moșierii și burghezii liberali ai națiunii „dominante“. Într'o măsură considerabilă Anglia și-a făurit „strălucita“ ei dezvoltare economică, „înflorirea“ industriei și comerțului ei prin astfel de isprăvi cu țărănimea irlandeză, care ne amintesc pe stăpâna de iobagi, boieroaica rusă Saltâciha.

Anglia „înflorirea“, iar Irlanda se depopula și rămânea o țară înapoiată, semisălbatecă și pur agricolă, țară de țărani arendași pauperi. Dar oricât de mult dorea burghezia „cultă și liberală“ a Angliei să eternizeze subjugarea Irlandei și sărăcirea ei, reformele erau iminente, —

cu atât mai mult cu cât exploziile revoluționare ale luptei poporului irlandez pentru libertate și pământ deveneau tot mai amenințătoare. În 1861 s'a constituit organizația revoluționară irlandeză a *fenianilor*. Irlandezii emigrați în America au ajutat-o prin toate mijloacele.

Din 1868, dela instalarea cabinetului Gladstone, acest erou al burghezilor liberali și al mic-burghezilor obtuzi, începe *epoca reformelor* în Irlanda, epocă care s'a prelungit mult și bine până în timpul de față, adică timp de aproape o jumătate de secol. O, înțelepții oameni de stat ai burgheziei liberale știu „să se grăbească încet“ cu „reformele“ lor!

Karl Marx trăia pe atunci la Londra de peste 15 ani și urmărea cu foarte mare interes și cu cea mai mare simpatie lupta dusă de Irlandezi. La 2 Noembrie 1867 el îi scria lui Friedrich Engels: „M'am străduit în fel și chip ca muncitorii englezi să facă o demonstrație de simpatie pentru lupta fenianilor. Înainte, socoteam că despărțirea Irlandei de Anglia este imposibilă. Astăzi, socot că este inevitabilă, chiar dacă după despărțire s'ar ajunge la o federație...“ În scrisoarea din 30 Noembrie acelaș an, Marx reia această temă: „...„Se pune întrebarea ce sfat trebuie să dăm muncitorilor englezi? După mine, anularea uniunii“ (anularea uniunii Irlandei) „trebuie să devină un punct în programul lor; pe scurt, ei trebuie să reia revendicarea din 1783, democratizând-o însă și adaptând-o la condițiile de astăzi. Despărțirea Irlandei este singura formă legală și deaceea singura formă posibilă de eliberare a Irlandei care trebuie să fie înscrisă în programul partidului muncitoresc englez“⁵⁰. Și Marx demonstra în continuare că Irlandezii au nevoie de autoadministrare și de independență față de Anglia, că au nevoie de o revoluție agrară și de taxe vamale împotriva Angliei.

Acesta era programul pe care Karl Marx l-a propus muncitorilor englezi în interesul libertății Irlandei, al accelerării dezvoltării sociale și al libertății muncitorilor englezi; căci muncitorii englezi nu puteau cuceri libertatea atâta timp cât ajutau (sau chiar îngăduiau) ca un alt popor să fie ținut în robie.

Dar vai! Ca urmare a unui șir întreg de cauze istorice specifice, în ultima treime a secolului al XIX-lea muncitorii englezi s'au dovedit a fi dependenți de liberali și

pătrunși de spiritul politicii muncitorești liberale. Ei nu erau în fruntea popoarelor și a claselor care luptă pentru libertate, ci în coada odioșilor lachei ai sacului cu bani, domnii liberali englezi.

Și liberalii au tărăgănat *timp de o jumătate de secol* eliberarea Irlandei, care nu este terminată nici până în ziua de azi! Abia în secolul al XX-lea a început țăranul irlandez să se transforme din arendaș în proprietar liber al pământului, dar domnii liberali i-au impus să plătească *despăgubiri pe baza unei evaluări „echitabile“*! El plătește și va plăti încă mulți ani un tribut de multe milioane moșierilor englezi, drept răsplată pentru faptul că timp de câteva secole l-au jefuit și l-au adus într'o stare de foamete cronică. Burghezii liberali englezi au silit pe țărani irlandezi să răsplătească pentru aceasta pe moșieri cu bani peșin...

Acum se debate în parlament legea *home rule*-ului (autoadministrării) Irlandei. În Irlanda există însă o provincie nordică, Ulster * (sau Ulster, cum se scrie uneori în mod incorect); ea este în parte populată cu oameni originali din Anglia, care, spre deosebire de Irlandezii catolici, sunt protestanți. Și iată că conservatorii englezi, în frunte cu huliganul-moșier Purișchevici..., vreau să spun Carson, au început să scoată urlete turbate împotriva autonomiei Irlandei. Aceasta înseamnă, zic ei, a-lăsa pe cei din Ulster la discreția unor oameni de altă credință și a unor alogeni! Lordul Carson amenința cu răscoala și a organizat bande de huligani înarmați.

Firește că este o amenințare deșartă. Despre răscoala unui pumn de huligani nici vorbă nu poate fi. Deasemenea nici vorbă nu putea fi de „asuprirea“ protestanților de către parlamentul irlandez (a cărui putere este stabilită prin legea *engleză*).

Este vorba pur și simplu de o încercare a moșierilor ultrareacționari de *a-i speria* pe liberali.

Și liberalii se tem, se prosternează în fața moșierilor ultrareacționari, le fac concesii, propun să se procedeze în Ulster *la o consultare specială prin vot a întregului popor* (la un așa zis referendum) și să se amâne pe termen de șase ani reforma pentru Ulster!

* Transcripția corectă a cuvântului în limba rusă, adică transcripția fonetică. —
Nota Red.

Tocmeala dintre liberali și ultrareacționari continuă. Reforma poate să mai aștepte: au așteptat Irlandezii o jumătate de secol, vor mai aștepta, doar n'o să-i „nedreptătim“ pe moșieri !

Firește, dacă liberalii ar face apel la poporul englez, la proletariat, banda de huligani a lui Carson s'ar topi și ar dispărea îndată. Libertatea deplină și pașnică a Irlandei ar fi asigurată.

Dar să se adreseze burghezii liberali proletariatului, cerându-i ajutor împotriva moșierilor — este oare de conceput una ca asta? Liberalii din Anglia sunt doar și ei lachei ai sacului cu bani, în stare numai să se prosterneze în fața Carsonilor.

*„Puti Pravdi“ nr. 34
din 12 Martie 1914*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“*

SISTEMUL TAYLOR

ÎNSEAMNĂ ROBIREA OMULUI DE CĂTRE MAȘINĂ

Capitalismul nu poate sta nicio clipă pe loc. El trebuie să meargă înainte, mereu înainte. Concurența, care în epocile de criză — cum este epoca noastră — se înăsprește în mod deosebit, obligă să se inventeze mereu alte mijloace pentru ieftinirea producției. Iar domnia capitalului transformă toate aceste mijloace în noi instrumente de asupraire a muncitorilor.

Sistemul Taylor este unul din aceste mijloace.

Adepii acestui sistem au folosit recent în America astfel de procedee.

De mâna muncitorului se fixează un bec electric. Se fotografiază mișcările muncitorului și se studiază mișcările becului. Se constată că anumite mișcări au fost „de prisos“ și i se impune muncitorului să evite aceste mișcări, adică să lucreze mai intens, să nu piardă nicio secundă pentru odihnă.

Se întocmesc planuri de noi corpuri de fabrică — în așa fel, încât să nu se piardă niciun minut în plus cu aducerea materialelor la fabrică, cu transportarea lor dintr'o secție în alta, cu expedierea produsului finit. Cinematograful este utilizat în mod sistematic pentru studierea muncii celor mai buni muncitori și pentru mărirea intensității ei, adică pentru „a-i da zor“ cât mai mult muncitorului.

De pildă, în decursul unei zile întregi a fost filmată munca unui montor. După ce au fost studiate mișcările lui, s'a introdus o bancă specială, suficient de înaltă ca montorul să nu fie nevoit să piardă timp pentru a se apleca. Montorului i s'a dat ca ajutor un băiat. Rolul băia-

tului era să-i servească montorului într'un mod anumit, cât mai rațional, fiecare piesă a mașinii. După câteva zile montorul executa munca respectivă de asamblare a mașinii într'un *sfert* din timpul pe care-l cerea înainte a-cestă operațiune!

Ce succes al productivității muncii! ...dar remunera-rea muncitorului nu este urcată de patru ori, ci numai o-dată și jumătate, cel mult, și aceasta *numai pentru pri-mul timp*. Indată ce muncitorii se obișnuiesc cu noul sis-tem, remunerarea este din nou scăzută la nivelul dinainte. Capitalistul realizează un profit imens, iar muncitorul muncește de patru ori mai intens, uzându-și nervii și muș-chii de patru ori mai repede.

Muncitorul nou angajat este adus în sala de cinema-tograf a uzinei, unde i se arată un „model“ al muncii pe care urmează s'o facă. Muncitorului i se impune „să atin-gă“ acest model. După o săptămână i se arată muncitoru-lui la cinematograf propria sa muncă, care este comparată cu „modelul“ ei.

Toate aceste perfecționări colosale se fac *împotriva* muncitorului, ducând la o și mai mare împilare și asuprire a lui și se limitează totodată la repartiția rațională, chib-zuită a muncii *în interiorul fabricii*.

Se naște în mod firesc întrebarea: dar repartiția muncii în interiorul întregii societăți? Ce cantitate enor-mă de muncă se irosește astăzi degeaba din cauza carac-terului desordonat, haotic al întregii producții capitaliste! Cât timp se pierde pentru ca materia primă să ajungă la fabricant prin mijlocirea a sute de negustori și revân-zători, în condiții în care nu se cunosc cerințele pieței! Nu se pierde numai timp, dar chiar produsele se pierd și se strică. Și câtă pierdere de timp și de muncă pentru ca produsul finit să ajungă la consumatori printr'o su-medenie de mici intermediari, care nu pot cunoaște nici ei cerințele cumpărătorilor și fac nu numai o mulțime de mișcări superflue, dar și cumpărături, călătorii de prisos etc. etc.!

Capitalul organizează și reglementează munca în in-teriorul fabricii pentru a-l asupri și mai mult pe munci-tor, pentru a-și mări profitul. Aceasta în timp ce în în-treaga producție socială rămâne și crește haosul, care, atunci când bogățiile acumulate nu-și găsesc cumpărători,

duce la crize, iar milioane de muncitori, negăsind de lucru, îndură foame și se prăpădesc.

Sistemul Taylor — fără știrea și împotriva voinței autorilor lui — pregătește timpul când proletariatul va lua în mână întreaga producție socială și va desemna comisiile sale proprii, muncitorești, în vederea unei juste repartiții și reglementări a întregii munci sociale. Marea producție, mașinile, căile ferate, telefonul — toate acestea oferă mii de posibilități pentru a face ca timpul de lucru al muncitorilor organizați să fie de patru ori mai mic, asigurându-le un nivel de trai de patru ori mai înalt decât în prezent.

Și comisiile muncitorești, având ajutorul sindicatelor muncitorești, vor ști să aplice aceste principii de repartitie rațională a muncii sociale, după ce aceasta va fi eliberată din robia capitalului.

*„Puti Pravdi” nr. 35
din 13 Martie 1914
Semnat: M. M.*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”*

O „OPOZIȚIE CARE ÎȘI ÎNȚELEGE RĂSPUNDEREA“ ȘI PARTICIPAREA CADEȚILOR LA CONSFĂTUIREA DELA 1 MARTIE

În ziare s'a vorbit mult despre consfătuirea pe care reprezentanții guvernului au avut-o la 1 Martie cu unui deputați din Dumă. Dar însemnătatea acestei consfătuiri din punctul de vedere al situației și sarcinilor „oposiției“ în Dumă n'a fost nici pe departe lămurită în măsură suficientă.

Vom aminti că tocmai înaintea zilei de 1 Martie, într'un șir întreg de ziare liberale, și la Petersburg, și la Moscova, și în provincie, a fost ridicată și mult discutată problema generală a liniștei de moarte din Dumă, a neputinței și lipsei ei de viață, a fugii deputaților din Dumă, a sarcinilor opoziției etc.

Tocmai înaintea zilei de 1 Martie, d-nii Miliucov și Șingariov, conducătorii cei mai de seamă ai partidului „constituțional-democrat“, au luat atitudine în presa din ambele capitale atât împotriva d-lui Struve, pentru îndemnurile sale de a se proceda la „asanarea puterii de stat“, cât și împotriva cadetului de dreapta V. Maclacov, pentru îndemnurile sale „pesimisto-optimiste“ de a se încheia o înțelegere cu octombriștii. Tocmai înaintea zilei de 1 Martie, d-l Miliucov s'a străduit din răspuțeri să apară ca adversar al „vehismului“, adică al ideilor consecvente și deschise ale liberalismului contrarevoluționar*.

Compoziția și caracterul consfătuirii dela 1 Martie au demonstrat încă și încă odată că toate aceste mici rezer-

* Vezi volumul de față, pag. 122—124. — Nota Red.

ve ale conducătorilor partidului cadet împotriva lui Struve și lui V. Maclacov, toate aceste eforturi de a apare „mai de stânga” decât politicienii menționați, nu sunt decât fățarnicie și o înșelare a democrației. *In realitate*, la această consfătuire a triumfat printre liberali tocmai politica „vehiștilor”, tocmai politica d-lor Struve și V. Maclacov, și nu politica conducătorilor și diplomaților oficiali ai partidului cadet, d-nii Miliucov, Șingariov & Co.

La consfătuire au participat numai reprezentanții partidelor la putere și cei ai opoziției liberalo-burgeze; nici social-democrații și nici trudoviciei (democrația burgeză) nu au fost invitați la consfătuire (chipurile, pentru motivul că ei ar fi „antimilitariști din principiu și votează întotdeauna împotriva oricăror credite militare”, iar în realitate pentru că nu doreau să primească un refuz public și motivat, care le era asigurat cel puțin din partea social-democraților).

Atunci când deputații opoziției — după cum relatează pe un ton grav și oficial ziarul „Revi” — „*au încercat să ridice și problema politicii noastre interne*”, li s’a declarat că discuția trebuie să se ducă numai în jurul creditelor militare și că „la această consfătuire reprezentanții guvernului nu consideră posibil să dea explicații asupra problemelor de politică internă”.

„*Cu toate acestea*” — scria „Revi” — „unii dintre deputați, printre care I. N. Efremov, A. I. Șingariov și alții, *au atins* în cuvântările lor și probleme privind situația noastră internă”.

Cu atât — trebuie să spunem în legătură cu această declarație — mai inoportun, mai ridicol, mai stupid și mai nedemn a fost rolul deputaților cadeți, al deputaților constituțional-democrați. Dacă partidul lor s’ar numi partid liberalo-monarhist moderat, adică dacă ar purta o denumire care să exprime în mod just esența sa de clasă și adevărata sa natură politică, atunci comportarea deputaților cadeți ar fi fost normală din punctul de vedere al partidului lor! Dar pentru oameni care vor să fie considerați democrați, pentru oameni dintre care chiar și cei mai de dreapta, în genul lui V. Maclacov, declară în mod public că *și-au pierdut credința* „în posibilitatea de a găsi o ieșire din impas fără explozii și catastrofe revoluționare” (tocmai așa a expus vederile lui V. Maclacov *însuși* d-l

Șingariov, în nr. 55 din 26 Februarie al ziarului „Revi”; în acelaș sens a scris însuși d-l Miliucov în numărul din 25 Februarie), — pentru astfel de oameni participarea la o consfătuire cu cei de dreapta și cu octombriștii a însemnat o palmă aplicată în public.

Domnii cadeți și-au aplicat singuri o palmă. Ei au renegat în mod public — prin participarea lor — propriile lor cuvinte cu privire la „pierderea credinței”. Ei au demonstrat în mod public că sunt gata să dovedească că *credința lor este vie*, ceea ce echivalează cu a fi gata de a sluji și slugărnici.

Cine n'o fi înțelegând, dar cadeții înțeleg doar foarte bine atât legătura indisolubilă dintre politica internă și cea externă, cât și însemnătatea „asignării” de credite...

„Puti Pravdi” nr. 36
din 14 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”

DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST“

Toți acei care manifestă interes pentru mișcarea muncitorească și marxismul din Rusia, știu că în August 1912 s'a creat un bloc (alianță) între lichidatori, Troțchi, Letoni, bundiști și Caucazieni.

Constituirea acestui bloc fusese anunțată cu surle și trâmbițe în coloanele ziarului „Luci“, fondat — nu cu banii muncitorilor — tocmai în timpul alegerilor dela Petersburg cu scopul de a zădărnici voința majorității muncitorilor organizați. S'a făcut multă vâlvă în jurul „numărului mare“ de participanți la acest bloc, s'a preamărit alianța dintre „marxiștii de diferite orientări“, s'a preamărit „unitatea“ și nefracționismul; s'a tunat și s'a fulgerat împotriva „scizioniștilor“, adepți ai conferinței din Ianuarie 1912⁵¹.

Problema „unității“ s'a pus astfel în fața muncitorilor care gândesc într'o formă nouă, practică. Faptele trebuiau să arate cine are dreptate: cei care cântau osanale platformei „de unificare“ și tacticii „augustiștilor“, sau cei care spuneau că toate acestea nu sunt decât o firmă falsă, care, sub un veșmânt nou, ascunde pe aceiași lichidatori falși?

A trecut exact *un an și jumătate*. Un interval de timp enorm de mare pentru perioada de avânt din anii 1912—1913. Și, iată că în Februarie 1914 este fondată o revistă nouă, de data asta deosebit de „unificatoare“, cu adevărat și deosebit de „nefracționistă“, a „adevăratului“ adept al platformei din August, Troțchi, sub titlul „Borba“⁵².

Atât conținutul primului număr al revistei „Borba“, cât și ceea ce au scris lichidatorii despre „Borba“ înainte de apariția ei, arată îndată omului atent *destrămarea blo-*

cului din August și eforturile convulsive de a ascunde această destrămare, de a înșela pe muncitori. Dar și această înșelăciune va fi repede demascată.

Înainte de apariția revistei „Borba“ redacția ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a publicat o notiță înțepătoare: „adevărata fizionomie a acestei reviste, despre care s'a vorbit în ultimul timp destul de mult în cercurile marxiste, rămâne deocamdată pentru noi neclară“.

Gândește-te numai, cititorule: din August 1912 Troțchi figurează printre căpeteniile blocului de unificare din August, dar întreg anul 1913 arată că el se îndepărtează de „Luci“ și de „luciști“. În 1914 acest Troțchi fondează o revistă *proprie*, continuând să figureze fictiv și la „Severnaia Raboceaia Gazeta“ și la „Nașa Zaria“. „*În cercuri se vorbește destul de mult*“ despre o „notiță“ secretă a lui Troțchi — pe care lichidatorii o țin ascunsă — *împotriva* luciștilor, domnii F. D., L. M. și alți „necunoscuți“ de teapa lor.

Iar redacția veridică, nefracționistă și unificatoare a ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“, scrie: „pentru noi fizionomia încă nu este clară“!

Nu le este încă clar că blocul din August s'a destrămat!!

Nu, domnilor F. D., L. M. și ceilalți luciști, acest lucru vă este perfect „clar“, dar căutați pur și simplu să înșelați pe muncitori.

Blocul din August s'a dovedit a fi — după cum am afirmat chiar atunci, în August 1912 — un simplu paravan al lichidatorilor. *Blocul este rupt*. Nici măcar prietenii lui din Rusia n'au reușit să se mențină laolaltă. Faimoșii unificatori n'au fost în stare nici măcar să se unească între ei, încât au rezultat două orientări „augustiste“: lucistă („Nașa Zaria“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“) și troțchistă („Borba“). Amândouă țin câte o bucățică din steagul „comun unificat“ — rupt de către ele — al blocului din August, și amândouă țin cu glas răgușit „unitate“!

Care este orientarea revistei „Borba“? Troțchi a scris despre aceasta un foileton lung în nr. 11 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“, dar redacția ziarului lichidatorist i-a răspuns foarte nimerit că „fizionomia rămâne, ca și până acum, neclară“.

Intr'adevăr, lichidatorii au o fizionomie a lor, o fizio-

nomie liberală, iar nu marxistă. Oricine a citit scrierile lui L. S., F. D., L. M., Ejov⁵³, Potresov & Co. cunoaște această fizionomie.

Troțchi însă nu a avut niciodată și nu are niciun fel de „fizionomie”, ci numai sboruri, salturi dela liberali la marxiști și invers, frânturi de cuvinte și fraze sforăitoare, ciupite de ici, de colo.

Despre niciuna din problemele în discuție nu găsești în „Borba” *niciun singur* cuvânt viu.

Pare neverosimil, dar așa este.

Problema „mișcării ilegale”. — *Niciun cuvânt.*

Impărtășește oare Troțchi ideile lui Axelrod, Zaslucici, F. D., L. S. (nr. 101 al ziarului „Luci”) etc.? — *Nicio vorbă.*

Lozinca luptei pentru un partid deschis? — *Niciun singur cuvânt.*

Vorbăria liberală a Ejovilor și a altor luciști cu privire la greve? Renunțarea la programul în problema națională? — *Nicio vorbă.*

Manifestările lui L. Sedov și ale altor luciști *împotriva celor două* „balene”⁵⁴? — *Nicio vorbă.* Troțchi ne încredințează că este pentru îmbinarea revendicărilor parțiale cu scopul final, dar în ceea ce privește atitudinea sa față de înfăptuirea *lichidatoristă* a acestei îmbinări el tace chitic!

În fapt, sub paravanul unor fraze deosebit de nebufoase, sforăitoare și lipsite de conținut, Troțchi, zăpăcind pe muncitorii inconstienți, apără pe lichidatori prin faptul că trece sub tăcere chestiunea mișcării ilegale, prin asigurările sale că la noi nu există o politică muncitorească liberală etc.

Troțchi se adresează în mod special celor șapte deputați în frunte cu Ciheidze, dându-le povețe lungi cum să promoveze cu *mai multă viclenie* negarea necesității mișcării ilegale și a partidului. Aceste povețe amuzante arată limpede *accentuarea destrămării* grupului celor șapte. Burișanov i-a părăsit. Ei nu s’au putut înțelege în privința răspunsului ce urma să i se dea lui Plehanov. Ei oscilează acum între Dan și Troțchi, în timp ce Ciheidze, pe cât se vede, își pune la contribuție talentul său de diplomat pentru a astupa noua fisură.

Și acești oameni dela periferia partidului, oameni care nu sunt în stare să se unească pe baza *propriei lor*

platforme „din August“, înșeală pe muncitori cu țipete despre „unitate“! Zadarnice eforturi!

Unitate înseamnă recunoașterea „vechiului“ și lupta împotriva celor care îl neagă. Unitate înseamnă unirea majorității muncitorilor din Rusia în jurul hotărîrilor pe care toți le cunosc demult și care au condamnat lichidatorismul. Unitate înseamnă legătura dintre deputații din Dumă și voința majorității muncitorilor, lucru realizat de cei șase deputați ai muncitorilor.

Iar lichidatorii și Troțchi, „grupul celor șapte“ și Troțchi, care au rupt propriul lor bloc din August, care au părăsit toate hotărîrile partidului, care s'au rupt de mișcarea ilegală și de muncitorii organizați, sunt cei mai răi dintre scizioniști. Din fericire, muncitorii au și înțeles acest lucru și toți muncitorii conștienți își făuresc *în fapt* unitatea lor *împotriva* lichidatorilor distrugători ai acesteia.

„Puti Pravdi“ nr. 37
din 15 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

CAPITALISMUL ȘI PRESA

Când doi hoți se încaieră, rezultatul este întotdeauna un anumit folos pentru oamenii cinstiți. Când „personalitățile“ ziaristicii burgheze ajung să se certe între ele de-a-binelea, atunci se desvăluie publicului corupția și manoperele „marilor“ ziare.

N. Snessariov dela „Novoe Vremia“ s'a certat cu „Novoe Vremia“; a delapidat o sumă de bani și a fost dat afară cu scandal. Acum a publicat o „operă“ de 135 de pagini cu titlul „Mirajul lui «Novoe Vremia». Aproape un roman. Petersburg 1914“. Dându-și, după cum se obișnuiește, aere de om „nobil“, d-l Snessariov descrie moravurile care s'au statornicit demult în țările capitaliste din Occident și care pătrund tot mai mult în lumea gazetărească burgheză din Rusia, firește, în condiții care favorizează deosebit de mult tănuirea și impunitatea mitei, deosebit de murdare, deosebit de josnice, lingușirea etc.

„Toți s'au deprins încetul cu încetul să ducă un trai care depășește cu mult mijloacele lor“ — scrie cu naivitate grațioasă „oropsitul“ dela „Novoe Vremia“. — „Când și în ce mod va scăpa societatea de acest fenomen, și dacă va scăpa în general, nu se știe. Dar că lucrurile stau astăzi așa — e un fapt îndeobște recunoscut“. Și unul din mijloacele magice care permit să se cheltuiască mai mult decât se câștigă îl constituie „participarea“ ziarelor burgheze la acordarea de concesiuni. „Se pot indica“ — povestește colaboratorul lui „Novoe Vremia“ — „zeci de diferite concesiuni care au fost acordate nu numai datorită unor anumite legături, dar și datorită unor anumite articole apărute în anumite ziare. Se înțelege că «Novoe Vremia» nu face excepție“. Bunăoară, la d-l Snessariov a ve-

nit odată un reprezentant al companiei londoneze de telegrafie fără fir „Marconi“ și i-a propus să întocmească statutele unei societăți ruse „Marconi“, precum și un proiect de concesiune în folosul acestei societăți. „Onorarul pentru această lucrare a fost fixat la suma de 10.000 de ruble, și am căzut la învoială“.

Oropsitul Snessariov povestește că nu numai el s'a vândut capitaliștilor pentru acești bani, dar că și întreg ziarul „Novoe Vremia“ s'a vândut pentru „campania în favoarea concesiunii“, obținând o reducere de 50% la telegrame, precum și un „locșor“ de fondator al societății, cu acțiuni în valoare de 50.000 de ruble.

Capitaliști londonezi — spolierea Rușilor — o concesiune obținută dela guvernul rus — participarea presei — corupție generală — vânzarea și cumpărarea oricui dorii cu zeci de mii de ruble — iată tabloul veridic pe care ni-l înfățișează delapidatorul jignit Snessariov.

Intreprinderea ziarului „Novoe Vremia“, care rulează milioane, începe să decadă. Feciorii milionarului renegat A. S. Suvorin cheltuesc pe chefuri și irosesc milioane. Nobilul ziar trebuie salvat. Intră în scenă „P. L. Barc, directorul general al băncii Volga-Cama“ (pag. 85). El îl convinge pe A. S. Suvorin să predea întreprinderea unei societăți, ale cărei statute au primit în August 1911 aprobarea *supremă*, A. S. Suvorin având 650 din totalul de 800 de acțiuni (o acțiune e în valoare de 5.000 de ruble). La înființarea societății s'a întocmit un bilanț fictiv (pag. 97) — ne lămurește d-l Snessariov și adaugă că „un asemenea bilanț a putut fi acceptat la fondarea societății ori de oameni care nu pricep nimic în materie de cifre, ori de oameni de felul d-lui Gucicov, adică de oameni care își dădeau perfect de bine seama cum stau lucrurile, dar care nu urmăreau decât țelurile lor personale“. Eroii fondării acestei societăți (adunarea constitutivă s'a ținut la 10 Noembrie 1911) au fost *însuși Snessariov, P. L. Barc, V. P. Burenin, octombristul Șubinschi, membru al Dumei de Stat, feciorașii nobilului renegat A. S. Suvorin etc.*

Din Noembrie 1911, după cum vede cititorul, această prea onorabilă companie a operat cu deosebit zel. Iar *din 1912* — povestește oropsitul Snessariov — privilegiul ziarului „Novoe Vremia“ de a căpăta anunțurile băncilor de credit funciar („un venit nu prea mare“: numai 15.000

ruble pe an, sau „cam așa ceva“!), acest privilegiu a devenit o subvenție. Căci după lege, anunțurile trebuie făcute în cel mai răspândit ziar. „Novoe Vremia“ nu era pe atunci cel mai răspândit ziar, însă el „a făcut uz“ („pentru prima oară“, se jură nobilul Snessariov) de influențele sale din culise și de relațiile sale din sferele guvernamentale, pentru ca anunțurile băncilor de credit funciar să-i revină lui. „Luând în discuție această chestiune, consiliul de miniștri a decis, după ezitări destul de serioase, ca anunțurile să fie lăsate ziarului «Novoe Vremia»“ (pag. 21).

Se organizează un club al unei societăți artistico-literare, „pur și simplu un tripou“ (pag. 69); „colaboratorii ziarului «Novoe Vremia» figurau printre debitorii clubului cu datorii de mii de ruble. Ele au fost pur și simplu anulate“.

Afaceristul Manus, care s'a îmbogățit la bursă și a strâns prin jaf o avere „de câteva milioane“ (120), duce cu participarea domnilor Menșicov etc. o campanie în „Novoe Vremia“ pentru îndepărtarea ministrului Cocovțov. Cititorii pot bănui câte zeci de mii de ruble a primit fiecare din aceste „personalități“ și câte urmau să mai primească și n'au primit.

Dansul milioanei. Bilanțul lui „Novoe Vremia“ de cinci milioane, din care trei milioane sunt o ficțiune. Lefuri și onorarii de 2.000—3.000 de ruble *pe lună* pentru colaboratori de mână a doua sau a treia, în timp ce sute de mii și milioane sunt aruncate în vânt. Imprumuturi de sute de mii la bănci. Corupție generală. Prostitue de toate soiurile, nelegitimă și legitimă, consfințită prin căsătorie. Lumea bună, înalta societate a Petersburgului. Milionari, miniștri, speculanți de bursă, străini iluștri. Tripouri. Șantaj de toate speciile. „Niciun fel de convingeri politice“ (pag. 36). Invidie și lucrături. Amfiteatrov și Snessariov provoacă la duel pe un inginer pentru jignire adusă redacției ziarului „Novoe Vremia“, care a improșcat cu noroi pe studenți. A. S. Suvorin, care „are o mare afecțiune“ pentru Amfiteatrov, dar care „nu poate să renunțe la plăcerea de a-i pricinui neplăceri“, lasă să se publice un foileton al lui Burenin cu o ieșire „urâtă“ împotriva actriței Raiscaia, soția lui Amfiteatrov. Burenin îl înlătură pe Amfiteatrov. Feciorii lui Suvorin care fac datorii de sute de mii de ruble.

Deficitul ziarului „Novoe Vremia“ în 1905: 150.000 de ruble.

Comercianții și industriașii din Moscova, înspăimântați de evenimentele din 1905, dau 100.000 de ruble pentru fondarea unui ziar destinat muncitorilor cu orientare patriotică. La rugămintea lor, „Novoe Vremia“ ia asupra-și organizarea acestui ziar.

Ziarul „a dus o existență jalnică“ timp de doi ani și și-a încetat apariția. Moscoviții au pierdut 100.000 de ruble, cei dela „Novoe Vremia“ 150.000 de ruble (61).

Hoți, cocote masculine, scriitori venali, ziare venale. Iată „marea“ noastră „presă“. Iată floarea „înaltei“ societăți. Pe acești oameni îi cunoaște „toată lumea“, ei au relații „peste tot“... Nerușinata obraznicie a moșierilor iobăgiști, îmbrățișându-se pe ascuns cu nerușinata venalitate a burgheziei — iată „sfânta Rusie“.

„Puti Pravdi“ nr. 41
din 2) Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUȘI

E folositor câteodată să vezi cum ne judecă oamenii *neinteresați*, cum judecă ei presa noastră muncitorească, sindicatele noastre muncitorești, mișcarea noastră muncitorească etc. Sunt instructive și părerile dușmanilor fățiși, și cele ale dușmanilor ascunși, și cele ale oamenilor imprecși, și cele ale „simpatizanților“ imprecși, dacă este numai vorba de oameni cât de cât inteligenți, informați și care se pricep măcar puțin în politică.

Din această din urmă categorie de oameni face parte, fără îndoială, „trudovicul“ sau „socialistul populist“ — iar dacă ar fi să vorbim la drept, atunci burghezul radical sau democratul burghez, d-l S. Elpatievschi.

Acest scriitor este unul dintre cei mai credincioși tovarăși de idei și de luptă ai lui N. C. Mihailovschi, pe care îl preamăresc într'un chip atât de puțin inteligent „narodnicii de stânga“, care, contrar rațiunii, vor să treacă drept socialiști. D-l S. Elpatievschi este un observator atent al vieții mic-burgheze ruse, la ale cărei stări de spirit este „foarte sensibil“, lăsându-se influențat de ele.

El poate fi considerat ca unul dintre cei mai de avangardă lichidatori ruși, deoarece el și cu prietenii lui au proclamat încă în toamna anului 1906 (vezi numărul de tristă faimă din August 1906 al revistei „Russcoe Bogatstvo“) necesitatea unui „partid deschis“, au atacat în-gustimea „mișcării ilegale“ și s'au apucat să aducă unele îndreptări lozincilor celor mai importante ale acestei mișcări ilegale în spiritul unui partid deschis, adică legal. În vorbe și după ideea acestor „social-cadeți“ (cum au fost *nevoiați* să-i denumească pe atunci *chiar și narodnicii de stânga*), renegarea de către ei a mișcării ilegale și pro-

clamarea lichidatoristă a „partidului deschis“ sau a „luptei pentru un partid deschis“ era determinată de dorința de a merge spre „masse“, de a organiza massele.

În realitate, în planul d-lor „socialiști populiști“ nu era nimic altceva decât lașitate mic-burgheză, filistină (față de masse) și credulitate (față de puterea de stat). Pentru „partid deschis“ ei au fost în parte amenințați să fie puși la răcoare, iar unii au și fost puși la răcoare, și în cele din urmă au rămas fără nicio legătură deschisă și fără nicio altă legătură, fără un partid deschis și fără niciun alt partid. Au rămas ceea ce sunt și lichidatorii noștri, adică un grup de lichidatori-legaliști, un grup de literați „independenți“ (de mișcarea ilegală, dar dependenți ideologicește de liberalism).

Au trecut anii de dezolare, de desagregare și destrămare. A început să adie ușurel un alt vântuleț. Și d-l S. Elpatievski, care este sensibil la stările de spirit ale micii-burghezii, scrie în numărul din Ianuarie a. c. al revistei „Russcoe Bogatstvo“ un articol despre stările de spirit ale diferitelor clase din societatea rusă, sub titlul de efect: „Viața își urmează cursul“.

Viața își urmează cursul — exclamă narodnicul nostru, trecând în revistă — în gând — și diferitele congrese, și discursul lui Salazchin, și afacerea Beilis. În provincie se constată o înviorare neîndoielnică, deși „astăzi nu-l vei putea deosebi uneori nu numai pe cadetul de dreapta de octombristul de stânga, dar uneori nici pe socialistul-revoluționar și social-democratul“ (din rândurile lichidatorilor, nu-i așa? d-le lichidator narodnic?) „de cadetul de stânga, dacă vom judeca după tactica locală“ (firește, exclusiv legală). „Are loc un fel de grupare a Rusiei de o parte și de alta a zidului care a despărțit Rusia. De o parte a zidului s'au strâns nobilemea unită, birocrăția unită, funcționarii publici și mic-burghezii care într'un fel sau altul «trăiesc din bugetul statului», iar de cealaltă parte se află cetățeanul simplu, grosul societății provinciale“.

După cum vedeți, nu prea e larg orizontul narodnicului nostru și superficială este analiza sa: aceeași manieră liberală de a contrapune puterea de stat societății. Despre lupta de clasă din sânul societății, despre burghezie și muncitori, despre prăpastia dintre liberalism și democrație, prăpastie care se adâncește mereu, e cam greu

să spui ceva din punctul de vedere al mic-burghezului provincial.

În privința păturilor țărănești de jos, ar fi greu să tragi vreo concluzie, scrie d-l S. Elpatievschi.

...,Bezna și tăcerea s'au lăsat deasupra satului, unde nu se vede bine, de unde nu se aude bine"... Mișcarea cooperatistă „a izbucnit pe neașteptate și s'a revărsat larg"... lupta dintre proprietarii de otruburi* și membrii obștilor... „toate acestea n'au ieșit îndeajuns la iveală“.

„Da, trebuie să recunoaștem că zidul care este ridicat prin eforturile guvernului între proprietarii de otruburi și membrii obștilor, cu scopul de a desbina și fărâmița masa țărănească, se înalță tot mai sus, însă, după cât se pare, la sate n'au apucat încă să se formeze sentimentele și stările de spirit care să corespundă așteptărilor guvernului. Ca și până acum, dorința de a avea pământ și așteptarea aceasta ard la fel de viu în sufletul unora și al celorlalți, iar dorința de libertate, de drepturi, care înainte fusese umbrită de «pământ», crește, probabil, tot mai viu și mai imperios“.

Și, spre sfârșit, după ce acest cronicar al vieții cotidiene ruse constată că „tocmai cercurile de dreapta repetă acum cu încăpățănare cuvântul revoluție“, că aceste cercuri „s'au speriat cu adevărat ele însele, că ele așteaptă într'adevăr un conflict, fiind convinse că nu poate fi evitată catastrofa“, — autorul nostru spune următoarele despre muncitori:

„Nu este nevoie să vorbesc aici despre muncitorii organizați. Acolo nu ești nevoit să mergi pe dibuite când vrei să tragi concluzii; acolo totul este clar și vizibil pentru toată lumea. Acolo părerile sunt destul de precis statornice, acolo există nu numai dorințe și așteptări, dar și revendicări întărite prin impulsuri de voință, — nu prin izbucniri spontane, ci prin metode sistematizate și îndeajuns de elaborate... (punctele de suspensie sunt ale d-lui Elpatievschi). Și fără îndoială că și părerile, și dorințele, și așteptările se infiltrează din acest mediu organizat în cel rural, din care a ieșit primul“.

Asta o scrie un om care n'a fost niciodată marxist și care a stat întotdeauna la o parte de „muncitorii organi-

* Otrub — astfel s'au numit parcelele de pământ care s'au dat între anii 1906—1917 în proprietate individuală țăranilor, din proprietatea comună a obștii, cu scopul de a crea din ei o pătură burgheză rurală ca sprijin al absolutismului la țară. — Nota Red.

zați“. Și această apreciere a lucrurilor *de către un om neinteresat* este cu atât mai prețioasă pentru muncitorii conștiinți.

D-l Elpatievschi, unul dintre conducătorii „de avangardă“ ai lichidatorismului, ar trebui să reflecteze asupra însemnătății lucrurilor pe care a fost nevoit să le recunoască aci.

În primul rând, printre *care* muncitori „sunt destul de precis statornicite părerile“ și „îndeajuns de sistematizate și elaborate metodele“? Numai printre adversarii lichidatorismului (deoarece la lichidatori e un haos total în păreri și metode), *numai* la acei care n'au întors în mod laș și în mare pripă spatele mișcării ilegale. Numai la ei, într'adevăr, „*totul este clar și vizibil pentru toată lumea*“. Acest lucru pare paradoxal (straniu), dar acesta-i faptul: haos e la cei cărora le e dor de un „partid deschis“, — „*totul este clar și vizibil pentru toată lumea*“, „părerile sunt destul de precis statornicite și metodele sunt îndeajuns de elaborate“ numai la partizanii mișcării ilegale, la cei care păstrează cu fidelitate poruncile acestei mișcări ilegale, pretins strâmte și anchilozate, (vezi „Nașa Zaria“, „Luci“, „Novaia Raboceaia Gazeta“, „Severnaia Raboceaia Gazeta“).

Cel dintâi dintre cei care au dat naștere lichidatorismului (matadorul revistei „Russcoe Bogatstvo“, d-l Elpatievschi) i-a semnat tot cel dintâi sentința de moarte, i-a citit „prohodul“ la mormânt.

Se prea poate ca d-l Elpatievschi însuși să nu-și dea seama de acest lucru, însă problema ridicată de el depășește cu mult limitele facultăților personale ale diferiților politicieni de a înțelege lucrurile.

Al doilea și cel mai important fapt. Dece în una dintre perioadele cele mai turburi și mai grele din istoria Rusiei, în cei cinci ani dintre 1908 și 1913, dintre *toate* clasele poporului rus numai proletariatul nu merge „pe dibuite“? Dece numai la proletariat „*totul este clar și vizibil pentru toată lumea*“? Dece iese din marea desagregare ideologică, din destrămarea și oscilările de ordin tactic, organizatoric programatic și de alt ordin — care se pot găsi și la liberali, și la narodnici și la pseudo-marxiștii din rândurile intelectualilor — dece iese cu „păreri destul de precis statornicite“, cu „metode siste-

matizate și îndeajuns de elaborate“? Nu numai pentru că aceste păreri le-a statornicit și aceste metode le-a elaborat mișcarea ilegală, ci pentru că există profunde cauze sociale, există condiții economice, există factori care acționează tot mai puternic cu fiecare nouă verștă de cale ferată, cu fiecare pas înainte al comerțului, industriei, capitalismului la orașe și la sate, factori care înmulțesc, întăresc, oțelesc și unesc strâns proletariatul și care-l ajută să nu meargă *în urma* mic-burghezului, să nu oscileze asemenea mic-burghezilor, să nu renege în chip laș mișcarea ilegală.

Cine va reflecta asupra acestor lucruri, acela va înțelege ce rău imens pricinuesc încercările de „a contopi“ într'un singur partid elementele înaintate ale clasei muncitorilor salariați și țărănimea mic-burgheză, care, inevitabil, șovăe și oscilează.

„Proșveșcenie“ nr. 3, Martie 1914

Se tipărește după textul
revistei „Proșveșcenie“

ÎNVĂȚĂMINTE POLITICE

Acum câțva timp, Consiliul de Stat a respins proiectul introducerii limbii polone în viitoarea autoadministrare a Poloniei. Acest vot, care s'a dat împotriva voinței șefului guvernului, ne explică multe lucruri privind clasele cârmuitoare din Rusia și „particularitățile“ organizării și administrării statului nostru.

Presa a dat deja la iveală lunga poveste a problemei limbii polone în autoadministrarea Poloniei. De mult timp, încă din 1907, moșierii ruși dela cârma țării au dus tratative în această privință cu înalta aristocrație poloneză. Ei au căutat să se înțeleagă în privința condițiilor fie și ale unei oarecari colaborări sau pur și simplu ale unei conviețuiri relativ pașnice între huliganii ruși și huliganii polonezi, — toate acestea făcându-se, bine înțeles, în întregime și exclusiv în numele intereselor „culturii naționale“.

Moșierii polonezi au apărât cultura națională poloneză, stipulând să li se dea autoadministrare (în loc de autonomie) și dreptul de a folosi limba polonă. Moșierii velicoruși au apărât cultura națională rusă, punând drept condiții (ei stăpâneau totul, și nu trebuiau să stipuleze) supremația acesteia și deslipirea regiunii „rusești“ Holm de Polonia. În treacăt fie zis, ambele părți au încheiat o tranzacție *împotriva* Evreilor, care au fost reduși dela bun început la „*numerus clausus*“, pentru ca Polonia să nu rămână în urma Rusiei în ceea ce privește ațâțările huliganice împotriva Evreilor și asuprirea lor.

După cum se anunță, Stolâpin a condus personal aceste tratative cu aristocrația poloneză, cu moșierii-magnați din Polonia. Stolâpin a făcut promisiuni. Proiectele

au fost depuse. Dar... regiunea Holm a fost deslipită, în timp ce limba polonă în autoadministrarea Poloniei a fost respinsă de Consiliul nostru de Stat. Cauza lui Stolâpin a fost apărută cu „credință și devotament“ de Cocovțov, dar el n'a avut succes. Membrii de dreapta și Consiliul de Stat nu l-au urmat.

Iată un acord, deși mic, care a fost „rupt“. Gucicov a spus de curând în numele burgheziei din întreaga Rusie că aceasta a încheiat un acord tacit cu guvernul contrarevoluției: „să-l sprijine în schimbul unor reforme“. Sprijinul a fost acordat, dar reformele nu au urmat.

În cazul nostru nu burghezia și nici opoziția, ci moșierii de cel mai pur sânge au încheiat și ei un acord tacit: „noi“ facem un pas spre Stolâpin, iar nouă ni se acordă autoadministrarea și limba polonă. Pasul l-au făcut, dar limba polonă n'au obținut-o.

Din acest mic exemplu se pot trage bogate învățăminte politice. Lupta dusă de naționalități se transformă sub ochii noștri într'o tranzacție încheiată de clasele dominante a două națiuni cu condiția asupririi speciale a unei a treia națiuni (a Evreilor). Să nu uităm că toate clasele dominante, nu numai moșierii, ci și burghezia, chiar și burghezia cea mai democratică, procedează astfel.

Adevărata organizare și administrare a Rusiei ni se desvăluie în esența ei de clasă: moșierii comandă, hotărăsc și dispun. Atotputernicia acestei clase este imensă. Ea nu „admite“ burghezia decât... la acorduri pe care le rupe.

Dar nu numai atât. Se constată că și în cadrul clasei dominante acordurile „se rup“ cu ușurință supranaturală, neobișnuită. Aceasta este deja o trăsătură prin care Rusia se deosebește de celelalte state de clasă, acesta este deja specificul nostru, care face ca probleme pe care Europa le-a rezolvat acum 200 sau 100 de ani să rămână la noi nerezolvate.

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA IN DREPTURI A NAȚIUNILOR

Tovarăși!

Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a hotărît să prezinte Dumei a IV-a de Stat proiectul de lege pentru abrogarea îngrădirilor în drepturi ale Evreilor și ale celorlalți „alogeni“, pe care îl veți găsi mai jos.

Proiectul de lege prevede abrogarea tuturor îngrădirilor de ordin național împotriva tuturor națiunilor: Evrei, Polonezi etc. Dar el vorbește deosebit de amănunțit despre îngrădirile îndreptate împotriva Evreilor. Cauza e clară: nicio naționalitate din Rusia nu este atât de asuprită și prigonită ca națiunea evreiască. Antisemitismul prinde rădăcini tot mai adânci în rândul păturilor avute. Muncitorii evrei gem sub un dublu jug: și ca muncitori și ca Evrei. În ultimii ani prigoana împotriva Evreilor a luat proporții nemaîntâlnite. Este suficient să amintim pogromurile antievrești și afacerea Beilis.

În aceste condiții, marxiștii organizați trebuie să acorde problemei evrești atenția cuvenită.

Se înțelege dela sine că problema evreiască poate fi rezolvată în mod serios numai odată cu problemele fundamentale care stau la ordinea zilei în Rusia. Se înțelege dela sine că nu ne așteptăm ca Duma a IV-a naționalisto-purișchevicistă să abroge îngrădirile împotriva Evreilor și împotriva celorlalți „alogeni“. Dar clasa muncitoare e datoare să ridice glasul. Și deosebit de tare trebuie să răsune împotriva asupririi naționale glasul muncitorului *rus*.

Publicând proiectul nostru de lege, sperăm că muncitorii evrei, muncitorii polonezi și muncitorii celorlalte naționalități asupraite își vor spune părerea despre el și vor propune amendamentele lor, dacă vor socoti de cuviință.

Și în acelaș timp sperăm că muncitorii ruși vor sprijini deosebit de energic proiectul nostru de lege prin declarațiile lor etc.

La proiectul de lege vom anexa, potrivit art. 4, o listă separată a regulamentelor și legiuirilor care urmează să fie abrogate. Această anexă va cuprinde aproape 100 de legiuiri de acest fel, care privesc numai pe Evrei.

PROIECT DE LEGE

PENTRU ABROGAREA TUTUROR INGRĂDIRILOR DREPTURILOR EVREILOR ȘI IN GENERE A TUTUROR INGRĂDIRILOR LEGATE DE ORIGINA SAU DE APARTENENȚA LA VREO NAȚIONALITATE, ORICARE AR FI EA

1. Cetățenii tuturor naționalităților care locuiesc pe teritoriul Rusiei sunt egali în fața legii.

2. Niciun cetățean al Rusiei, fără deosebire de sex sau confesiune, nu poate fi îngădit în drepturile sale politice, și în genere în niciun fel de drepturi, pe temeiul originii sale sau a apartenenței la vreo naționalitate, oricare ar fi ea.

3. Se abrogă toate legile de orice fel, toate regulamentele provizorii, toate notele inserate în legi etc. care prevăd îngădiri împotriva Evreilor în orice domeniu al vieții sociale și de stat. Se abrogă art. 767, vol. IX, care glăsuște că „Evreii sunt supuși legilor generale în toate cazurile în care nu s'au stabilit regule speciale pentru ei”. Se abrogă îngădirile de orice fel împotriva Evreilor în ceea ce privește dreptul de domiciliere și deplasare, dreptul la învățătură, dreptul de a ocupa funcții de stat și publice, drepturile electorale, serviciul militar, dreptul de a dobândi și arenda bunuri imobile la orașe, la sate etc., se abrogă toate îngădirile împotriva Evreilor în ceea ce privește exercitarea profesiilor libere etc. etc.

4. La legea de față se anexează o listă a legiuirilor, dispozițiilor, regulamentelor provizorii etc. care prevăd îngrădiri ale drepturilor Evreilor și care urmează să fie abrogate.

*„Puti Pravdi” nr. 43
din 23 Martie 1914*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”*

SALARIIILE MUNCITORILOR AGRICOLI

Se știe că din 1905 salariile au sporit în industrie *cu circa douăzeci la sută*.

Prima încercare de a studia aceeași chestiune în ceea ce privește salariile *muncitorilor agricoli* a fost făcută într'o broșură, apărută recent, de I. Drozdov: „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din anii 1905—1906“ (Petersburg 1914, ed. M. I. Semenov, prețul 50 de copeici). Să vedem care sunt principalele concluzii ale acestei interesante lucrări.

Salariul zilnic mediu al muncitorului agricol din Rusia europeană era în copeici:

	Copeici	Idem în %
Media pe anii 1902—1904	64,0	100,0
„ în anul 1905	64,8	101,2
„ „ „ 1906	72,0	112,5
„ „ „ 1907	73,1	114,2
„ „ „ 1908	72,4	113,1
„ „ „ 1909	75,8	118,4
„ „ „ 1910	76,6	119,6

Din aceste date se vede că cea mai mare sporire a salariilor a avut loc tocmai în 1906, adică tocmai în anul când influența mișcării din 1905 trebuia să se manifeste cel mai mult.

Așa dar, începând din 1905 a putut să fie determinată și o sporire a salariilor extrem de coborâte ale muncitorilor agricoli! Că această sporire e totuși departe de a fi suficientă, se poate vedea din compararea salariului în bani cu prețul grânelor. Autorul broșurii a făcut această comparație și a exprimat salariile în bani ale muncitori-

lor agricoli — reproduse de noi mai sus — în grâne (se-cară) în prețuri locale medii. A rezultat că salariul exprimat în grâne a scăzut dela 0,93 puduri între anii 1902 și 1904 la 0,85 puduri în 1905 și 0,91 puduri în 1906.

Cu alte cuvinte: cu salariul lui pe o zi muncitorul agricol din Rusia a putut să cumpere 0,93 puduri de se-cară între anii 1902 și 1904 și numai 0,91 puduri în 1906. Se înțelege că dacă nu s'ar fi produs urcarea din anii 1905 și 1906, scăderea salariului *real* ar fi fost și mai mare.

Repartizate pe ani, salariile oscilează foarte mult, în funcție de recoltă și de alte cauze: bunăoară, începând din 1905 și până în 1907, salariile au crescut, deși foarte neregulat, apoi în 1908 (anul celei mai mari reacțiuni) salariile *scad*, pentru a crește din nou puțin în anii 1909 și 1910.

Date fiind oscilările salariilor în diferiți ani luați în parte, nu trebuie să fie comparați între ei diferiți ani, ci diferite decenii. Făcând o asemenea comparație, d-l Drozdov stabilește că pentru deceniul 1891—1900 salariul mediu al muncitorului agricol din Rusia europeană era de 55,08 copeici, iar pentru deceniul următor (1901—1910) de 69,18 copeici. Sporirea este de 25,5%.

Aceasta înseamnă că cele *trei milioane* de muncitori agricoli din Rusia (cifră, fără îndoială, simțitor micșorată față de cea reală) au reușit să obțină o majorare de salariu în valoare de circa 80.000.000 de ruble pe an, chiar dacă nu socotim decât două sute de zile lucrătoare pe an.

Este adevărat că în același timp prețurile la articolele de consum au crescut în medie cu 20,5%. Înseamnă, deci, că sporirea *reală* a salariului sau sporirea salariului real a fost foarte mică. Exprimând în grâne salariul în bani pe o zi, autorul obține pentru perioada deceniului revoluționar o creștere de numai 3,9% în comparație cu cel pre-revoluționar. Prin urmare, toate eforturile muncitorilor le-au dat posibilitatea ca salariile să fie *menținute* la nivelul lor anterior și să fie sporite doar într'o măsură foarte *neînsemnată*.

În schimb, comparând schimbările survenite în salariile muncitorilor și în prețurile pământului în cursul aceluiași două decenii, constatăm o creștere *uriasă* a veniturilor *domnilor moșieri*. A cumpăra pământ înseamnă a

cumpăra *venitul* pe care-l dă pământul, înseamnă a cumpăra *rentă*; din această cauză prețul pământului este renta capitalizată. Și iată că putem constata că prețul mediu al unei desiatine s'a urcat, în cele două decenii arătate mai sus, de la 69,1 ruble la 132,4 ruble, *adică aproape de două ori!*

Salariile milioaneilor de muncitori salariați au sporit *cu o pătrime*. Veniturile moșierilor au sporit *de două ori*. Creșterea salariilor muncitorilor salariați abia reușește să țină pasul cu creșterea prețurilor la articolele de consum. Iar moșierii își măresc veniturile de cinci ori mai repede decât cresc prețurile la produse. Proprietarii de pământ și *gospodarii* înstăriți din rândurile țăranilor se îmbogățesc tot mai mult.

Trebue avut totodată în vedere că creșterea rentabilității pământului și creșterea prețurilor la produsele agricole adâncesc continuu și în mod inevitabil prăpastia de clasă dintre burghezul de la sate și proletarul de la sate, între *micul proprietar* (chiar dacă „muncește“ și el) și muncitorul salariat. Deaceia acela care-i spune țăranului „muncitor“: în societatea capitalistă mica ta gospodărie nu te va scăpa de sărăcie și de nevoi, salvarea ta este *numai* unirea cu muncitorii salariați, acela spune adevărul. Iar acela care, asemenea „narodnicilor“ noștri, se apucă să apere interesele *gospodăriei* „bazate pe muncă“ și declară că mica gospodărie este viabilă în societatea capitalistă acela sprijină năzuințele burgheze, „sufletul“ burghez al micului proprietar, iar nu sufletul lui proletar, acela vorbește ca un burghez.

„Puti Pravdi“ nr. 49
din 29 Martie 1914
Semnat: V. I.

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN SÂNUL FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE

Muncitorii care citesc presa lichidatoristă știu cât de des se lăudau lichidatorii ruși că muncitorii marxiști letoni ar fi de partea lor. Și atunci când lichidatorii au scindat fracțiunea social-democrată din Dumă, ei au invocat deasemenea în mod stăruitor pe Letoni. Nimeni nu va îndrăsni — scriau ei — să acuze pe muncitorii letoni social-democrați că ar nega necesitatea „mișcării ilegale“, și iată că până și acești muncitori letoni sunt de partea noastră.

Cine cunoștea bine faptele nu se îndoia că lichidatorii... fug de adevăr. Atunci când chestiunea „grupului celor șase“ și a „grupului celor șapte“ a fost luată în discuție de muncitorii letoni, marea lor majoritate s'a pronunțat în favoarea „grupului celor șase“. „Pravda“ a publicat zeci de rezoluții adoptate de sute și sute de muncitori letoni social-democrați și de o serie întreagă de grupuri din Riga, Mitava, Libava și din alte centre, în favoarea poziției pe care s'au situat cei 6 deputați muncitori. După Petersburg, cel mai călduros a răspuns Riga, acest important centru muncitoresc al Letonilor. Rezoluțiile majorității covârșitoare a muncitorilor din Riga exprimau cel mai înflăcărat devotament pentru ideile marxismului consecvent și cea mai sinceră indignare împotriva lichidatorismului.

Dar un lucru este adevărat: pentru lichidatori și pentru „grupul celor șapte“ deputați ai lor au pledat cu multă pasiune „vârfurile“ letone. Ziarul leton, care pe atunci era condus de lichidatori, a publicat articole împotriva „grupului celor șase“, articole care nici prin tonul lor scandalos și nici prin conținutul lor lichidatorist nu

erau mai prejos de articolele din ziarul lichidatorilor ruși care apărea la Petersburg.

Este adevărat că numai un număr foarte neînsemnat de *muncitori* letoni au sprijinit campania lichidatoristă. Dar organul „conducător“ era de partea lichidatorilor. Și aceia au continuat să vorbească „în numele“ proletariatului leton organizat...

Iată însă că nu peste mult timp se întrunesc reprezentanții tuturor muncitorilor letoni marxiști ⁵⁵. Chestiunii sciziunii din sânul fracțiunii social-democrate din Dumă i s'a dat acolo, firește, foarte multă importanță. Lichidatorii „fruntași“ au făcut tot posibilul și imposibilul pentru a sprijini „grupul celor șapte“ sau măcar pentru a mușamaliza chestiunea. Dar vai! N'au reușit. Prin reprezentanții lor oficiali ⁵⁶, muncitorii letoni social-democrați au adoptat următoarea rezoluție (o redăm textual, numai cu schimbările inevitabile):

A supra sciziunii din sânul fracțiunii social-democrate din Duma de Stat.

— „Reprezentanții tuturor muncitorilor letoni marxiști regretă profund sciziunea din sânul fracțiunii social-democrate din Duma de Stat și consideră că această sciziune este urmarea inevitabilă a sciziunii care există în afara fracțiunii, în rândurile marxiștilor din Rusia.

Ei subliniază că unitatea fracțiunii este necesară, și consideră că această unitate poate fi înfăptuită :

1) punându-se la baza unificării hotărârile care au fost adoptate înainte de sciziune de către instanțele superioare ale întregului marxist: *programul întregului marxist, statutul lui, hotărârile dela Londra, hotărârile din Decembrie 1908 și Ianuarie 1910 ale reprezentanței marxiștilor din întreaga Rusie;*

2) *găsindu-se un astfel de mod de activitate comună încât acesta să garanteze drepturile minorității în sânul fracțiunii.*

Muncitorii letoni marxiști însărcinează organul lor de conducere să sprijine toate încercările de unificare potrivit cu vederile expuse în această rezoluție“.

Aceasta este rezoluția. După cum vede cititorul, miezul ei constă în aceea că se pune drept condiție obligatorie a unificării recunoașterea *vechiului* întreg marxist. Cu cel care nu recunoaște programul, statutul și rezoluțiile din anii 1907, 1908 și 1910 unitatea nu este posibilă. Așa au spus muncitorii letoni. Aceasta constituie marea importanță a rezoluției letone.

La congresul Letonilor au fost foarte puternice, fără îndoială, și tendințele împăciuitoare. Letonii n'au vrut să declare direct și pe față grupului lichidatorist din Dumă că este un grup de scizioniști care încalcă voința muncitorilor și că este dator să depună mandatele de deputați ai Dumei. N'au vrut să facă acest lucru pentru că minoritatea letonă nu merge atât de departe ca lichidatorii ruși și pentru că la Letoni mai persistă oarecari speranțe în ceea ce privește posibilitatea unei împăciuri cu fracțiunea lui Ciheidze.

În orice caz, însă, muncitorii letoni au formulat *condiții* clare și precise pentru înfăptuirea unității.

Și într'adevăr, cum se rezolvă, din punctul de vedere al rezoluției letone, problemele controversate care au dus la scindarea fracțiunii ?

Letonii cer, în primul rând, recunoașterea programului. Aceasta înseamnă că ei *condamnă* revendicarea dela tribuna Dumei a faimoasei „autonomii cultural-naționale“. Căci programul a respins în mod oficial această revendicare, căci chiar lichidatorul L. Martov a recunoscut că „autonomia cultural-națională“ nu prea se împacă cu programul. Pentru ca unitatea să devină posibilă, lichidatorii trebuie să renunțe la revendicarea autonomiei cultural-naționale. Acesta este sensul răspunsului dat de Letoni la prima problemă controversată.

Apoi, este controversată chestiunea primirii în fracțiune a deputatului Iagello. *Cum* rezolvă muncitorii letoni această controversă ? Ei spun: vezi hotărîrea din Decembrie 1908. Deschidem documentul respectiv, ne uităm acolo și citim:

— „Despre unificarea cu «levița» P.P.S.

— Ascultând propunerea tov. menșevici cu privire la unificarea cu levița P.P.S., reprezentanța marxiștilor din întreaga Rusie trece fără desbateri la ordinea de zi“.
(Vezi darea de seamă, pag. 46.)

Chestiunea e clară. Hotărîrea din 1908 a reprezentanței nici n'a vrut să audă de vreo unificare cu partidul lui Iagello. Lichidatorii *au călcat* această hotărîre. Prin urmare, ei trebuie să renunțe la hotărîrea lor scizionistă cu privire la Iagello.

Apoi Letonii cer recunoașterea în genere a tuturor hotărîrilor principale din Decembrie 1908 și din Ianuarie 1910. Care sunt aceste hotărîri, cum caracterizează ele lichidatorismul? Deschidem documentele respective și citim :

— „Constatând că într'o serie de locuri se observă încercări ale unei părți a intelectualilor membri de partid de a lichida „mișcarea ilegală“ și de a o înlocui printr'o unificare amorfă în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă aceasta din urmă ar fi dobândită cu prețul renunțării vădite la programul, la tactica și la tradițiile întregului marxist,... *consideră că trebuie dusă lupta cea mai hotărîită împotriva încercărilor lichidatoriste* și chiamă pe toți activiștii cu adevărat marxiști, fără deosebire de fracțiune și curente, să opună o rezistență cât mai energică acestor încercări“.

Așa au condamnat lichidatorismul hotărîrile din 1908 (vezi pag. 38 a dării de seamă). Recunoașterea acestor hotărîri a fost cerută de Letoni.

Urmează apoi hotărîrile din Ianuarie 1910. In ele citim: — „In epoca contrarevoluției burgheze, condițiile istorice în care se desfășoară mișcarea social-democrată generează inevitabil, *ca o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*, ...negarea necesității partidului ilegal, diminuarea rolului și însemnătății lui, încercările de ciuntire a sarcinilor tactice și programatice și lozincile întregului marxist“.

Așa au condamnat lichidatorismul hotărîrile din 1910. Letonii au cerut lichidatorilor să recunoască și aceste hotărîri.

Rezoluția propusă de Letoni a fost adoptată în *unanimitate*. Până și lichidatorii letoni care au fost de față nu au îndrăznit să voteze împotriva ei. Ei au primit o lecție destul de edificatoare din partea muncitorilor letoni, care respectă „mișcarea ilegală“, care recunosc

hotărârile vechiului întreg marxist. A vota împotriva acestei rezoluții înseamnă a arunca o sfidare tuturor proletarilor letoni și a pierde pe ultimii adepți din rândurile muncitorilor.

Aceasta a fost hotărârea muncitorilor letoni (au fost reprezentați peste 3.000 de muncitori organizați).

Intr'o formă foarte politicoasă, fără vreun cuvânt aspru, dar cu dârzenie și hotărâre, muncitorii letoni au declarat fracțiunii lui Ciheidze următoarele :

— Vreți unitate? Atunci recunoașteți cele mai importante hotărâri ale vechiului întreg marxist, reveniți asupra încălcării programului și hotărârilor din 1908—1910, lepădați-vă de aceia care au renegat mișcarea ilegală, într'un cuvânt situați-vă pe poziții marxiste.

Ultima organizație cu adevărat muncitorească în numele căreia a încercat să vorbească fracțiunea lui Ciheidze, a întors spatele acestei fracțiuni. Alături de cei șapte deputați care oscilează spre lichidatorism, n'au mai rămas — după cum era și de așteptat — decât grupușoare de lichidatori. Tot ce este proletar îi părăsește și i-a părăsit.

O fracțiune fără muncitori — iată ce este fracțiunea lichidatoristă din Dumă.

Acum, după hotărârea luată de Letoni, nu mai încap în această privință nicio îndoială.

„Puti Pravdi” nr. 50
din 30 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”

DEMASCAREA FICȚIUNII „BLOCULUI DIN AUGUST“

În August 1912, acum mai bine de un an și jumătate, s'a produs un eveniment care are o însemnătate destul de mare în istoria mișcării muncitorești din Rusia. În ajunul alegerilor pentru Duma a IV-a de Stat, lichidatorii „s'au unit“, după spusele lor, cu reprezentanții diferitelor curente la conferința din August, vrând să dovedească prin aceasta că nu sunt nicidecum lichidatori, că nu au lichidat și nu lichidează nimic, că este perfect posibilă „unitatea“ dintre ei și organizațiile marxiste într'adevăr muncitorești, serioase, nefictive.

Controversa dintre lichidatori și adversarii lor a fost mutată de această conferință din August pe alt plan: nu se mai puneau numai problema dacă teoria și tactica lichidatorilor sunt juste, ci și problema dacă vorbele lichidatorilor sunt confirmate sau desmințite de *propria lor* practică. Este oare conferința lor din August o ficțiune, o prefăcătorie, o înșelătorie, un balon de săpun sau un lucru serios, un pas sincer, ceva real, care dovedește *posibilitatea* îndreptării lichidatorilor?

Așa se puneau problema.

Prin faptele lor, prin experiența conferinței lor din August, lichidatorii trebuiau să dea un răspuns la această chestiune.

Acum răspunsul acesta a fost dat de singura grupare marxistă mai importantă, și anume de marxistii letoni, pe care *toate* curente și fracțiunile fără excepție îi recunosc drept marxști care nu încalcă hotărârile partidului și care au făcut *ei înșiși* faimoasa experiență din August. Ni se comunică din surse bine informate că adunarea reprezentanților supremi ai marxștilor letoni orga-

nizați din Rusia și-a terminat lucrările. Nimeni, niciun curent și nicio fracțiune n'au contestat caracterul de instanță supremă al acestei adunări a reprezentanților marxiștilor letoni organizați; dimpotrivă, la adunare au asistat nu numai împuterniciți și delegați autorizați ai majorității muncitorilor din Rusia (a antilichidatorilor), *dar și ai lichidatorilor*, ai organului lor de conducere creat de conferința din August, ai Bundului și ai leviței P.P.S.

Experiența de un an și jumătate a blocurilor și instituțiilor create de conferința din August a fost discutată și caracterizată sub toate aspectele de către cei care au făcut ei înșiși această experiență și care au încercat să-i ajute pe lichidatori să se debaraseze de lichidatorism.

Și care a fost rezultatul acestei discuții și caracterizări?

...„*Încercarea împăciuitoarelor*” — glăsuiește hotărîrea marxiștilor letoni organizați — „*de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (conferința din August 1912) s'a dovedit inutilă, iar unificatorii au ajuns ei înșiși într'o stare de dependență ideologică și politică față de lichidatori*”...

Iată hotărîrea oficială a unei adunări imparțiale de marxiști, hotărîre care înseamnă demascarea complectă și definitivă a ficțiunii blocului din August!

Ceeace am afirmat noi timp de doi ani de zile, ceeace tăgăduiau lichidatorii, jurându-se și proferând milioane de injurii la adresa noastră, este astăzi dovedit și declarat oficial de *înșiși participanții* la conferința din August, la blocul din August și în organul conducător al blocului din August.

Marxiștii letoni organizați au recunoscut în mod oficial că „în centrul luptei dinăuntru partidului se află în ultimii cinci ani problema curentului lichidator”, pe care întreg partidul l-a condamnat demult, și că reprezentantul lor, al Letonilor, *este rechemat* din organul de conducere al blocului din August, deoarece acest organ (glăsuiește hotărîrea marxiștilor letoni) „*nu s'a delimitat de lichidatori*”.

Prin urmare, evenimentele au dovedit pe deplin drep-

tatea noastră, demascându-i pentru a nu știu câta oară pe lichidatori. Am avut dreptate când am spus că conferința din August este o ficțiune, o înșelătorie, o obișnuită (în partidele și grupările mic-burgheze) *înșelătorie electorală*. Lichidatorii n’au îndrăsnit să se prezinte în alegeri cu steagul lor, apărându-și cinstit convingerile, ci s’au ascuns în dosul blocului din August, bătându-se cu pumnii în piept și jurându-se că ei cică nu lichidează nimic.

Letonii au demascat înșelătoria.

Și remarcați că acești Letoni au fost și au rămas pe o poziție *neutră*: ei sunt atât de neutri, încât au hotărât să nu stabilească legături organizatorice cu nicio parte a marxiștilor organizați din Rusia! Demascarea ficțiunii blocului din August și a mascaradei electorale a lichidatorilor este un fapt cu o greutate cu atât mai mare, cu cât pornește dela organizații *neutre*.

Vom mai avea prilejul să ne ocupăm nu odată de hotărârile marxiștilor letoni, care au dovedit încă și încă odată câtă dreptate aveam noi când afirmam că unitatea muncitorilor marxiști din Rusia este posibilă numai *împotriva* lichidatorilor. În încheiere, vom releva aci numai o singură hotărîre deosebit de importantă în problema principiului național în organizațiile marxiste.

Marxiștii letoni reprezintă ei înșiși muncitorii unei națiuni asuprite care nu are drepturi depline; ei înșiși activează în centre a căror populație are o compoziție națională foarte pestriță. Bunăoară, la Riga ei au a face cu un proletariat german, rus, leton, evreesc, lituanian. Și experiența dobândită timp de mulți ani i-a convins pe deplin pe marxiștii letoni de justetea principiului *unității internaționale* a organizațiilor locale ale clasei muncitoare.

..., *In fiecare oraș* — glăsuște hotărîrea marxiștilor letoni — „trebuie să existe o singură organizație unificată a proletarilor marxiști, care să activeze pe bazele stabilite de Congresul dela Stockholm și în concordanță cu comentariile conferinței pe întreaga Rusie din 1908”.

Se știe că acest comentor condamnă *categoric* principiul federației. Nu o federație a organizațiilor muncito-

rești naționale, ci o unitate internațională, o organizație unică, care să-și desfășoare activitatea în *toate* limbile proletariatului local.

Iată singurul principiu marxist just. Iată singura ripostă conformă cu socialismul ce trebuie dată mic-burghezilor naționaliști care caută să *scindeze* proletariatul din punct de vedere *național*. Iată o cerere de a se aduce la îndeplinire hotărîrea întregului partid, pe care Bundul a încălcat-o și o încalcă în modul cel mai flagrant.

Se apropie sfârșitul înșelătoriei pe care o semănau în rândurile muncitorilor lichidatorii și bundiștii, care au provocat ei înșiși sciziunea, străduindu-se totodată să țipe mai tare decât oricine despre „unitate“. Hotărîrea marxiștilor letoni, care sunt neutri față de lupta noastră, a Rușilor, arată în mod definitiv tuturor muncitorilor că *unitatea* poate și trebuie să fie făurită în fapt numai împotriva scizioniștilor care refuză să îndeplinească vechea și permanenta cerere a întregului partid de a se renunța la lichidatorism și la divizarea organizațiilor muncitorești după criteriul național.

„Puti Pravdi“ nr. 50
din 30 Martie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

INCĂ O NIMICIRE A SOCIALISMULUI⁵⁷

*Publicat în Martie 1914
în revista „Sovremenni Mir” nr. 3
Semnat: V. Ilin*

Se tipărește după textul revistei

De epoca vijelioasă a anului 1905 ne despart mai puțin de zece ani; și totuși schimbarea produsă în acest scurt răstimp în Rusia pare uriașă. Dintr'o țară patriarhală, Rusia s'a transformat parcă dintr'odată într'o țară capitalistă modernă. L. N. Tolstoi, ideologul vechii Rusii, a exprimat acest lucru într'o tiradă caracteristică și tragicomică, plângându-se de faptul că poporul rus „a învățat uimitor de repede să facă revoluție și parlamente“⁵⁸.

Firește, transformarea „bruscă“ a Rusiei într'o țară burgheză s'a putut produce în decursul a cinci sau zece ani ai secolului al XX-lea numai datorită faptului că toată jumătatea a doua a secolului trecut a fost una din etapele înlocuirii rânduvelilor feudale prin rânduveli burgheze.

Nu este lipsit de interes să observăm cum s'a reflectat această înlocuire în schimbarea atitudinii față de marxism a științei economiei politice universitare, oficiale, din țara noastră. În vremurile de altădată se îndeletniceau la noi cu „nimicirea“ lui Marx numai profesorii de extremă dreaptă, guvernamentali. Intreaga știință liberalo-narodnică de catedră avea față de Marx o atitudine de respect, „admitea“ teoria valorii bazate pe muncă, trezind astfel la „narodnicii de stânga“ iluzia naivă că nu există teren pentru burghezie în Rusia.

Acum s'a ivit la noi „din senin“ o grămadă de „marxofagi“ liberali și progresiști, cum este d-l Tugan-Baranovschi * sau d-l Struve etc. Toți aceștia *au dat la iveală* adevăratul conținut și adevărata semnificație a „respectului“ liberalo-narodnic pentru Marx: respectul a rămas în vorbe, iar în fapt neînțelegerea de totdeauna a dialecticii materialiste și a teoriei luptei de clasă a dus în mod

* Vezi volumul de față, pag. 137—140. — Nota Red.

necesar și la renegarea teoriei valorii bazate pe muncă.

Până în 1905 burghezia nu vedea vreun alt dușman în afară de moșierii iobăgiști și de „birocrati“; din această cauză ea s'a străduit să aibă față de teoria proletariatului european o atitudine de simpatie, s'a străduit să nu vadă „dușmani la stânga“. După 1905 ia naștere în Rusia o burghezie liberală contrarevoluționară, și știința liberală de catedră, *fără a-și pierde câtuși de puțin* prestigiul în „societate“, pornește în mod serios să-l nimicească pe Marx.

Ne propunem să prezentăm cititorului cea mai nouă lucrare științifică a unuia dintre acești savanți „serioși“.

I

V. P. Riabușinski a editat anul trecut partea întâia a operei d-lui Piotr Struve: „Economie și preț“ (Moscova 1913). Faimoasa „alianță dintre știință și industrie“, care la început a fost marcată prin faptul că d-l Riabușinski a publicat considerațiile d-lui Struve despre „Rusia mare“, s'a maturizat și s'a întărit definitiv. Dintr'o simplă alianță între știință și industrie, a rezultat o alianță care îmbrățișează și știința și industria și puterea de stat: d-l Struve a prezentat lucrarea sa științifică în vederea obținerii unui titlu academic, titlu ce i-a și fost conferit.

În prefață, d-l Struve ne încredințează că a conceput această lucrare cu vreo 15 ani în urmă. Avem, prin urmare, toate motivele să ne așteptăm la o lucrare serioasă și solidă.

Autorul însuși are o părere foarte înaltă despre lucrarea sa, făgăduind o „revizuire“ (și, bine înțeles, o revizuire „critică“) a „unora dintre problemele și tezele tradiționale ale economiei politice“. Revizuirea cuprinde și semnificația prețului „ca noțiune de bază a economiei politice“.

„...Această revizuire va duce la formularea noilor probleme metodologice ale științei noastre în spiritul empirismului consecvent, care se sprijină pe noțiuni precise și pe distincții clare, riguros stabilite“.

Acest citat din rândurile cu care d-l Struve își încheie „lucrarea“, conține, ca să spunem așa, leit-motivul lucră-

rii sale. Programul autorului: „empirism consecvent“ (astfel începe neapărat în zilele noastre orice filosof la modă, indiferent de clericalismul onctuos la care ajunge cu teoria lui) și „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“. Este cunoscutul motiv al faimosului „criticism“, care se reduce atât de des la o scolastică deșartă...

D-l Struve vrea să vadă „empirism consecvent“ mai cu seamă în acea parte — mult mai mare ca proporții — a cărții sale în care ne oferă „studii și materiale asupra fenomenologiei istorice a prețului“ (acestea alcătuiesc aproape întreaga secțiune a doua a primei părți). Iar „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“, se numesc considerațiile din prima secțiune și din introducerea „cu privire la unele motive filosofice fundamentale în dezvoltarea gândirii economice“, cu privire la „economie și societate“ etc.

Vom începe cu considerațiile teoretice ale d-lui Struve.

II

„Dela concepția etică normativă a valorii [țennost]“ (a valorii [stoimost]; d-l Struve se încapățânează să folosească o terminologie greșită, spunând „țennost“ în loc de „stoimost“, cu toate că i s'a dovedit demult că primul termen este greșit), „care domină și la canoniști, până la concepția valorii ca «bază» internă sau «lege» a prețului, nu e atât de departe, cum s'ar putea crede. Și, într'adevăr, putem vedea că „bonitas intrinseca“, „valor“, „pretium naturale“ * ale canoniștilor se transformă în „intrinsic value“ sau „natural value“ sau „natural price“ **, adică în valoarea obiectivă *** a economiștilor de mai târziu“ (XXV).

Vedem aici principala idee (sau, mai bine zis, principala ideofobie) a d-lui Struve și procedeele tipice ale acestui autor. Pentru a discredita legea științifică a valorii, d-l Struve se străduiește s'o apropie de legea „etică“

* „Utilitate intrinsecă“, „preț, valoare“, „preț natural“. — *Nota Red.*

** „Valoare intrinsecă, adevărată“, „valoare naturală, obiectivă“, „preț natural“. — *Nota Red.*

*** În trecut fie zis, recunoscând că economiștii „de mai târziu“ (în comparație cu canoniștii din evul mediu) au în vedere tocmai „valoarea“ [„țennost“] obiectivă, d-l Struve trădează dintr'odată greșala pe care o comite stăruind în spirit subiectivist asupra termenului „țennost“ în opoziție cu „valoarea“ [„stoimost“] „obiectivă“.

a canoniștilor. Bine înțeles că d-l Struve nu are nici urmă de dovezi. Dacă d-l Struve scrie „putem vedea“, referindu-se într-o notă la un pasaj (străin de chestiune) din opera unui kantian rus din 1810, ne putem închipui în ce situație grea se afla savantul nostru în căutare de dovezi !

D-l Struve nu poate să nu știe că orice lege științifică, și nu numai legea valorii, era înțeleasă în evul mediu în sens religios și etic. Canonicii înțelegeau în același mod și legile științelor naturii. Deaceia apropierea dintre legea prețului la canoniști și legea prețului la reprezentanții economiei politice clasice nu poate fi luată în serios cu niciun chip. Această „idee“ a d-lui Struve nu poate fi numită o idee; aici avem a face pur și simplu cu o ideofobie, disimulată printr'o manoperă cu totul puerilă.

D-l Struve continuă:

„«Legea valorii» devine «ideea fixă» a economiei politice. În acest domeniu, motivul «universalist» («realist») al gândirii se manifestă cel mai viu la scriitorul la care el se îmbină cu cea mai mare lărgime a concepției filosofice generale asupra științei economice — la *Marx*. La el, acest motiv se unește cu o concepție materialistă asupra lumii, care nu este elaborată în mod amănunțit, dar care este cu atât mai mult o concepție materialistă unitară. Valoarea bazată pe muncă devine nu numai legea, ci și «substanța» prețului. Că această concepție a valorii, concepție mecanicist-naturalistă și în același timp «realistă», încearcă zadarnic să cuprindă lumea fenomenelor empirice ale vieții economice și se încheie printr'o grandioasă și insolubilă contradicție — despre acest lucru am vorbit în repetate rânduri în lucrările noastre“.

Iată maniera „savantă“ a d-lui Struve! Iată metoda lui de a-l distruge pe Marx! Câțiva termeni pseudo-savanți, o aluzie la „motivele“ gândirii și referința la un articol de revistă apărut în 1900 în „Jizni“⁵⁹ — iată tot bagajul d-sale. Cam puțin, d-le profesor...

Cu articolașele sale de revistă, d-l Struve nu numai că n'a reușit să dovedească vreo contradicție „grandioasă“, dar n'a reușit să dovedească niciun fel de contradicție la Marx între volumele I și III ale „Capitalului“, între teoria valorii bazate pe muncă și formarea prețurilor medii pe baza legii valorii.

„Distincția“ care se făcea în evul mediu între nominalism și realism, ca și opoziția dintre universalism și singularism cu care jonglează d-l Struve, nu oferă absolut nimic nici pentru înțelegerea teoriei lui Marx, nici pentru criticarea ei și nici pentru lămurirea propriei teorii (sau a pretenției la o teorie proprie) a d-lui Struve. Aceasta e un simplu joc, nimicuri savante, nu știință. Desigur, lupta dintre nominaliștii și realiștii medievali prezintă o oarecare analogie cu lupta dintre materialiști și idealiști; însă analogii și legături de continuitate istorică pot fi stabilite cu multe, foarte multe alte teorii, nu numai din evul mediu, ci și din antichitate. Pentru a studia în mod serios, de pildă, legătura dintre controversele din evul mediu și istoria materialismului, ar fi necesare cercetări speciale. La autorul nostru, însă, nu găsim nici pomeală de studiu serios. El sare dela o temă la alta, făcând aluzie la mii de probleme, fără a examina vreuna din ele, și decretând cu un tupeu amuzant concluziile cele mai categorice.

În pasajul citat de noi a fost nevoit să recunoască el însuși că la Marx filosofia și economia politică se îmbină într'o concepție materialistă *unitară* asupra lumii. La Marx găsim *cea mai largă* concepție filosofică generală!

Și doar nu este vorba de recunoașteri de minimă importanță. Omul care se vede nevoit să le facă și care vorbește de revizuirea critică a economiei politice și de noile ei probleme metodologice era dator să examineze în mod serios *toate* părțile constitutive ale acestei concepții materialiste „unitare“ a lui Marx. D-l Struve nu face nici cea mai mică încercare de a proceda la o asemenea examinare! El se mărginește la observații disprețuitoare asupra „materialismului metafizic“. Dar cine nu știe că, din punctul de vedere al teoriilor agnostice la modă (kantianism, pozitivism, machism etc.), atât materialismul consecvent cât și idealismul filosofic consecvent sunt declarate „metafizic“. Aruncând asemenea observații, d-l Struve face doar *aluzie* la propria sa concepție filosofică, căreia îi este străină orice unitate. Însă cu observații de acest fel nu te poți eschiva dela analizarea și studierea concepției materialiste *unitare* a lui Marx. Aceasta nu înseamnă decât să-ți dai un certificat de paupertate.

III

În schimb, încercarea de a face o apropiere între marxism și doctrina scolastică a păcatului originar constituie o asemenea perlă în lucrarea științifică a d-lui Struve, încât nu putem să nu vorbim mai amănunțit despre ea. Cerem dinainte iertare cititorului pentru lungile citate pe care le vom face, însă aci trebuie să fim preciși ca să înfierăm mai temeinic procedeele folosite de știința liberală de catedră din zilele noastre.

„Pentru mine este absolut clar“ — scrie d-l Struve — „că prin structura sa logică teoria marxistă a valorii bazate pe muncă își găsește o analogie grandioasă și un prototip, cu multe sute de ani în urmă, în doctrina scolastică a păcatului originar, doctrină fundamentată în mod «realist»... Intocmai după cum la Marx «prețurile» empirice sunt guvernate de legea valorii, își împrumută, ca să spunem așa, ființa dela substanța valorii, tot astfel pentru scolastică acțiunile empirice ale oamenilor sunt determinate de păcatul originar.

Iată câteva comparații:

Marx: «Toate acestea pot fi înfățișate mai ușor dacă privim întreaga masă a mărfurilor, mai întâi dintr'o singură ramură de producție, ca pe o singură marfă, iar prețurile mai multor mărfuri identice ca elemente componente care formează un singur preț; atunci ceea ce s'a spus referitor la o anumită marfă este literalmente aplicabil la masa mărfurilor dintr'o anumită ramură de producție aflate pe piață. Faptul că valoarea individuală a mărfii corespunde valorii ei sociale, se realizează sau este determinat în sensul că cantitatea totală a unei mărfi oarecare conține munca socialmente necesară pentru producerea ei și că valoarea acestei mase este egală cu prețul ei pe piață»⁶⁰.

Toma de Aquino: «Trebuie să spunem că toți oamenii care se trag dela Adam pot fi priviți ca fiind un singur om, deoarece ei coincid în natura lor, pe care au moștenit-o dela strămoșul lor, la fel cum, de pildă, toți oamenii care locuiesc în acelaș comitat sunt considerați ca făcând un singur corp, iar întregul comitat este considerat drept un singur om...»⁶¹

Ajunge, cred, nu? D-l Struve ne încredințează că acea-

sta „nu e un joc cu analogii de efect (!??) și nici o încercare de a fi spiritual“. Se poate. Însă cu siguranță că este un joc de analogii triviale sau, mai bine zis, curată bufonerie. Dacă savanții care se socot progresiști și liberali pot răbda în mijlocul lor pe eroii care fabrică asemenea bufonerii, dacă acestor eroi li se conferă titluri academice și li se încredințează instruirea tineretului, acest lucru nu face decât să învedereze pentru a suta, pentru a mia oară „legea“ epocii burgheze: cu cât mai insolent și mai nerușinat vei batjocori știința, de dragul distrugerii lui Marx, cu atât mai multă cinste îți va face acest lucru.

D-l Struve a fost nevoit să ascundă sub paravanul bufoneriei complecta sa neputință de a-l combate pe Marx. Că toate mărfurile dintr'o anumită ramură de producție se schimbă contra unei cantități de mărfuri din alte ramuri, e un lucru incontestabil. Că orice „empiric“ determină prețul mediu luând masa mărfurilor și împărțind prețul ei global la numărul unităților de marfă, e deasemenea incontestabil. Statistica, la care d-l Struve ține atât de mult (și la care, după cum vom vedea mai jos, el iarăși nu face decât „aluzii“, în loc să se apuce s'o studieze), aplică la fiecare pas metoda folosită de Marx. Dar ce-i interesează toate acestea pe „socialistofagii“ de profesie? Principalul e să dai cu copita în Marx, restul vine dela sine.

Sub auspiciile căror somități filosofice se dedă d-l Struve la această nobilă ocupație, se poate vedea, între altele, din următoarele cuvinte ale profesorului nostru:

„In această operă (de totalizare a rezultatelor întregii cugetări din secolul al XIX-lea), posteritatea imparțială va trebui să acorde un loc de frunte marelui metafizician francez Renouvier, dela care provin multe idei critice și pozitive din zilele noastre“ (43).

Renouvier, șeful școlii franceze a „idealismului neocritic“, este un „obscurantist de înaltă școală“, cum l-a numit empiriocriticistul (adică un filosof ostil materialismului) Willy (vezi observațiile mele despre Renouvier în cartea: „Materialism și empiriocriticism. Note critice despre o filosofie reacționară“, Moscova 1909, pag. 247) *.

* Vezi V. I. Lenin: „Materialism și empiriocriticism“, ed. P.M.R. 1948, pag. 234-235. — Nota Red.

Renouvier scrie cuvântul „lege“ cu literă mare și-l transformă de-a-dreptul în bază a religiei.

Priviți, deci, prin ce metode nimicește d-l Struve „concepția materialistă unitară“ — după propria sa mărturisire — a lui Marx: Marx este asemuit cu un teolog medieval, pe motivul că Marx adună prețurile mărfurilor dintr'o ramură de producție, iar teologul medieval Toma de Aquino adună oamenii care se trag dela strămoșul Adam, pentru a fundamenta teoria păcatului originar. Și în acelaș timp Marx este nimicit în numele „marelui“ Renouvier, care în secolul al XIX-lea a propovăduit un idealism filosofic care face din noțiunea de „lege“ baza religiei !!

O, d-le Struve! O, discipol al „marelui“ Renouvier! O, dascăl din vocație al tineretului rus!

IV

„In transformarea uriașă“ — scrie d-l Struve — „pe care după năvala istorismului, atât a celui mistic cât și a celui materialist, a suferit-o edificiul economiei politice bazate pe ideea legii naturale, această idee a dat un faliment total. A ieșit la iveală contradicția ei internă fundamentală. Această contradicție s'a manifestat, poate, cel mai viu în forma economiei politice «naturale», care a devenit baza teoretică a liberalismului economic burghez... Intr'adevăr, dacă în viața economică domnește o lege naturală, atunci nu pot exista în această viață fapte care să nu fie conforme cu legea naturală, care să-i contravină. Or, economia politică «naturală» liberală a dus, în cărți și în viață, o luptă permanentă împotriva unor asemenea fapte... După prăbușirea economiei politice burghezo-liberale, aproape că nu era frumos să mai vorbești despre «legea naturală». Pe de o parte, este vădit neștiințific să detașezi, dintr'un întreg proces economico-social principalmente unitar, anumite laturi, raporturi și fenomene, ca fiind «naturale», și să le tratezi ca pe o categorie de fenomene aparte. Pe de altă parte, proclamarea «legii naturale», cu toate că se baza la liberalismul economic pe un motiv etic inconștient, a fost discreditată din punct de vedere etic, fiind privită ca un mijloc de justificare sau perpetuare a unor anumite raporturi și forme sociale cu caracter temporar, ca o apologetică «burgheză»“ (56—57).

Așa dă gata autorul ideea legii naturale. Și aceasta o scrie un om care este nevoit să mărturisească că „materialistul Marx întinde mâna peste întreg secolul al XVIII-lea materialistului Petty“ (56) și că „Petty este cel mai proeminent, cel mai strălucit exponent al puternicului

curent care mergea în acea epocă dela științele naturii spre științele sociale“ (50).

După cum se știe, curentul acesta puternic dela științele naturii spre științele sociale a existat nu numai în epoca lui Petty, ci și în epoca lui Marx. Acest curent n'a fost mai puțin puternic, dacă nu chiar mai puternic, în secolul al XX-lea. Cum se poate, deci, ca într'o lucrare cu pretenții de operă științifică și care își propune să studieze „motivele filosofice ale gândirii economice“, să se ridice chestiunea acestui „curent“ și a materialismului lui Petty și Marx, fără a se lămuri absolut nimic în ceea ce privește premisele și concluziile filosofice ale științelor naturii??

Însă aceasta este maniera lui Struve: să pună sau, mai bine zis, să atingă o mie și una de chestiuni, „să zică câte ceva“ despre toate, să aibă aerul că cumpănește și ia în considerație totul, iar în realitate să nu dea nimic altceva decât un miș-maș de citate și observații fugitive.

Afirmația că ideea legii naturale în economia politică ar fi dat faliment, și că „nu e frumos să vorbești“ despre ea, este un neadevăr flagrant. Dimpotrivă. Tocmai „curentul dela științele naturii spre științele sociale“ a întărit, întărește și face inevitabilă această idee. Tocmai „istorismul materialist“ a fundamentat în mod definitiv această idee, purificând-o de absurditățile și defectele metafizice (în accepția marxistă a acestui termen, adică antidialectice). A spune că „legea naturală“ a clasicii a fost „discreditată din punct de vedere etic“ ca o apologetică burgheză, înseamnă a spune o ineptie crasă, înseamnă a denatura în modul cel mai scandalos atât pe clasici cât și „istorismul materialist“. Căci clasicii au bănuit și au descoperit o serie întregă de „legi naturale“ ale capitalismului fără a înțelege caracterul lui trecător, fără a vedea lupta de clasă dinlăuntrul lui. Amândouă aceste neajunsuri au fost îndreptate de istorismul materialist, iar „discreditarea etică“ se potrivește aci ca nuca în perete.

Folosind ostentativ cuvinte „tari“ („nu e frumos“ să se vorbească despre „legea naturală“), d-l Struve se străduiește zadarnic să ascundă cu ajutorul lor *frica* de știință, *frica* de analiza științifică a economiei moderne, — *frică* proprie burgheziei. Ea se caracterizează printr'un

scepticism boieresc, ca și toate clasele în declin, însă ideea legii naturale în funcționarea și dezvoltarea societății nu este în declin, ci se întărește tot mai mult.

V

Să vedem acum care sunt acele „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“, pe care d-l Struve promite să ni le dea în vederea „formulării noilor probleme metodologice“ ale economiei politice.

...,„Noi definim economia“ — citim la pagina 5 — „ca fiind unitatea teleologică subiectivă a activității economice sau gospodăririi raționale“.

Sună „teribil de savant“, însă în realitate nu-i decât un joc de cuvinte lipsit de orice conținut. Economia este definită prin gospodărire! Untdelemn de ulei... „Unitatea subiectivă a gospodăririi“ poate exista și în vis și într'un roman fantastic.

Temându-se să spună ceva despre producția bunurilor *materiale* („materialism metafizic“!), d-l Struve ne-a dat o jucărie și nu o definiție. Înălăturând orice element și orice criteriu de domeniul raporturilor sociale, d-l Struve „a plăsmuit“, parcă înadins, o astfel de „economie“, care nu a format niciodată și nici nu poate forma obiectul *economiei politice*.

Iată acum cele „trei tipuri principale de orânduire economică“ stabilite de autor: 1) un ansamblu de unități economice care ființează una lângă alta; 2) un sistem de unități economice care se află într'un raport de acțiune reciprocă și 3) „societatea-unitate economică“ ca „unitate teleologică subiectivă“. De primul tip țin, pasă-mi-te, unitățile economice între care nu există nici legătură, nici un raport de acțiune reciprocă (o încercare de a-l reînvia pe faimosul Robinson!); de al doilea tip țin și sclavagismul, și feudalismul, și capitalismul, și producția simplă de mărfuri; al treilea tip reprezintă comunismul, care „a fost înfăptuit în statul iezuiților din Paraguay, în măsura în care el poate fi în genere înfăptuit“. Această strălucită clasificare, în care nu se vede nici urmă de realitate istorică, este complectată prin distincția între orânduirea economică și cea socială.

Categoriile *economice*, ne învață d-l Struve, „exprimă raportul economic dintre producător și lumea exterioară“; categoriile *intereconomice* „exprimă fenomenele care decurg din raportul de acțiune reciprocă dintre unitățile economice autonome“; categoriile *sociale* „decurg din inegalitatea socială a producătorilor care se află într'un raport de acțiune reciprocă“.

Așa dar, orânduirea economică a sclavagismului, a feudalismului, sau a capitalismului poate fi despărțită din punct de vedere logic, economic, istoric de inegalitatea socială!! Așa reiese din eforturile stângace ale d-lui Struve de a introduce noi definiții și distincții. „Abstract vorbind, ansamblul de unități economice care ființează una lângă alta se poate îmbina și cu raporturile de egalitate și cu raporturile de inegalitate. Ea poate fi și o democrație țărănească, și o societate feudală“.

Așa judecă autorul nostru. Din punct de vedere teoretic, din punct de vedere logic, economic și istoric, raționamentul lui este de o flagrantă absurditate. Inglobând tot ce vreți în noțiunea de „ansamblu de unități economice care ființează una lângă alta“, el face să reiasă până la evidență lipsa de conținut a acestei noțiuni. Și democrația țărănească, și feudalismul, și gospodarii care locuiesc unul lângă altul (la acelaș etaj și pe aceeași scară într'o casă din Petersburg), toate acestea constituie „un ansamblu de unități economice care ființează una lângă alta“! Autorul a uitat că acest ansamblu trebuie să caracterizeze în sistemul său *unul dintre cele trei* tipuri fundamentale de orânduire economică. Definițiile și distincțiile „științifice“ ale d-lui Struve sunt curate absurdități.

Există totuși un anumit „sens“ în acest joc grosolan și trivial, în această batjocorire a logicii și istoriei. Acest „sens“ este disperarea și „nesinchisismul“ burghez (dacă se poate traduce astfel expresia franceză „je m'en fiche“). Pierderea speranței de a mai putea descifra în mod științific prezentul, renunțarea la știință, tendința de a da cu piciorul în orice sintetizare, de a se ascunde de orice „legi“ de dezvoltare istorică, tendința de a face să dispară *pădurea* îndărătul copacilor — iată sensul de clasă al scepticismului burghez la modă și al scolasticii moarte și funeste, pe care le vedem la d-l Struve. „Expli-

cația inegalităților sociale“ *nu trebuie* căutată în orânduirea economică, acest lucru *e cu neputință* (deoarece nu e pe placul burgheziei) — iată „teoria“ d-lui Struve. Economia politică să se țină de truisme, de scolastică, să a-lerge prostește după fapte mărunte (dăm exemple mai jos), iar problema „inegalităților sociale“ să treacă în domeniul mai ferit al raționamentelor sociologice și juridice: acolo, în acest domeniu, te poți „descotorosi“ mai ușor de aceste chestiuni neplăcute.

Realitatea economică ne arată cu o evidență care sare în ochi că împărțirea în clase a societății constituie temelia orânduirii economice atât a capitalismului, cât și a feudalismului. Atenția științei, chiar din momentul apariției economiei politice, este îndreptată spre *explicarea* acestei împărțiri în clase. Intreaga economie politică clasică a făcut un număr de pași în această direcție, iar Marx a făcut încă un pas înainte. Și burghezia contemporană este atât de înspăimântată de acest pas, atât de neliniștită de „legile“ evoluției economice moderne, legi prea evidente, prea grăitoare, încât burghezii și ideologii lor sunt gata să arunce peste bord pe toți clasicii și toate legile, și să dea la arhiva jurisprudenței... toate aceste... cum le zice?... inegalități sociale.

VI

D-l Struve ar dori să dea la arhivă în special noțiunea de valoare. „Valoarea ca ceva deosebit de preț, independent de el și care-l determină“ — scrie dânsul — „este o fantomă“ (96). „Categorია valoare obiectivă nu este, ca să spunem așa, decât o dublare metafizică a categoriei preț“ (97).

Pentru a nimici socialismul, d-l Struve a ales metoda cea mai... radicală și cea mai ușoară, dar în schimb și cea mai superficială: metoda de a nega știința în genere. Scepticismul boieresc al burghezului sătul și speriat ajunge aici la nec plus ultra *. Așa precum un avocat dintr'o carte a lui Dostoievski, apărând pe cineva acuzat de asasinat în scop de jaf, ajunge să afirme în pledoaria sa că n'a fost nici jaf nici omor, tot astfel d-l Struve „com-

* Limită extremă. — Nota Red.

bate" teoria valorii a lui Marx prin simpla *afirmație* că valoarea este o fantomă.

„In prezent, nici nu mai e nevoie s'o combatem (teoria valorii obiective); este suficient s'o descriem, așa cum am făcut aci și în «Introducerea» noastră, pentru a arăta că ea nu-și are și nu-și poate avea locul în eșafodajele științifice" (97).

Ei bine, cum să nu spunem despre această cea mai „radicală" metodă că este metoda cea mai superficială? De mii de ani omenirea observă că fenomenul schimbului este supus unor anumite legi, se străduiește să înțeleagă aceste legi și să le exprime mai precis, își verifică explicațiile prin milioane și miliarde de observații zilnice asupra vieții economice, și deodată reprezentantul la modă al unei ocupații la modă — colecționarea de citate (era cât pe aci să spun: colecționarea de mărci poștale) — „desființează toate acestea": „valoarea este o fantomă".

Nu degeaba s'a spus cu multă vreme în urmă că dacă adevărurile matematice ar atinge interesele oamenilor (mai exact, interesele claselor în lupta dintre ele), aceste adevăruri ar fi aprig contestate. Pentru a contesta adevărurile de nebiruit ale științei economice, nu se cere decât un bagaj redus, extrem de redus. Strecori, de pildă, un cuvințel, cum că valoarea *ca ceva independent de preț* este o fantomă, și gata socoteala!

Nu face nimic că acest cuvințel este o absurditate. Prețul este manifestarea legii valorii. Valoarea este legea prețurilor, adică expresia generalizată a fenomenului preț. Despre „independență" nu poți vorbi aci decât pentru a-ți bate joc de știință, care în toate domeniile cunoașterii ne arată manifestarea unor legi fundamentale în haosul aparent al fenomenelor.

Să luăm, bunăoară, legea transformării speciilor și a formării speciilor superioare din cele inferioare. Ar fi foarte ieftin să numești fantomă sintetizările științelor naturii, legile deja descoperite (recunoscute de toată lumea, cu tot noianul de abateri și excepții care există aparent în diversitatea unor cazuri izolate), cercetările făcute în scopul corectării și complectării lor. În domeniul științelor naturii, un om care ar afirma că legile fenomenelor din lumea naturii sunt o fantomă, ar fi internat într'o casă de nebuni sau ar fi pur și simplu luat în răs.

În domeniul științelor economice, însă, un om care își dă cu atâta îndrăzneală ifose de fante... deși nu are nimic pe el... va fi numit cu plăcere profesor, deoarece este într'adevăr foarte potrivit pentru a tâmpi pe feciorii burghezilor.

„Prețul este un fapt. Să zicem așa: prețul este noțiunea raportului real de schimb între bunurile care formează obiectul schimbului, este raportul de schimb realizat.

Valoarea este o normă. Să zicem așa: valoarea este noțiunea raportului ideal sau a raportului care ar trebui să existe între bunuri în procesul schimbului“ (88).

Cât de caracteristică este pentru d-l Struve această expresie neglijentă: „să zicem așa“, asvârlită cu o ner seriozitate ostentativă. Greoi în mod intenționat, cochetând cu termeni prețioși și inovații verbale, d-l Struve trece dintr'odată la tonul de foileton... Ar fi cam greu să numești valoarea o fantomă fără să treci la tonul de foileton.

Dacă prețul este „un raport de schimb realizat“, atunci să ne fie permis a întreba: între cine există acest raport? Evident, între unitățile economice care efectuează schimbul. Dacă acest „raport de schimb“ nu se ivește întâmplător, în mod excepțional, pentru un interval scurt, ci se repetă cu o regularitate invariabilă, pretutindeni și zi de zi, evident că „raportul de schimb“ leagă într'o singură orânduire economică totalitatea unităților economice, evident că între aceste unități economice există o diviziune a muncii statornică.

Iată că se și prăbușește ca un castel de cărți de joc tot eșafodajul pretențios al d-lui Struve cu privire la raporturile „interne economice“ ce pot fi, chipurile, *despărțite* de raporturile sociale. D-l Struve a dat afară pe ușă noțiunea de producție de mărfuri, pentru a o reintroduce pe ascuns pe fereastră. Faimosul „empirism“ al d-lui Struve constă în a alunga din știință generalizările neplăcute pentru burghezi, generalizări care trebuie totuși să fie recunoscute, ca să spunem așa, în mod neoficial.

Dacă prețul este un raport de schimb, nu se poate să nu înțelegem diferența dintre raportul de schimb izolat și cel permanent, dintre raportul de schimb întâmplător și cel ce se repetă în proporții de masă, dintre raportul momentan și cel ce cuprinde intervale lungi de timp. Dacă

este așa — și fără îndoială că este așa — ne ridicăm în mod tot atât de necesar dela ceea ce este întâmplător și izolat la ceea ce este statornic și în proporții de masă, dela preț la valoare. Incercarea d-lui Struve de a declara valoarea ca ceva „care ar trebui să existe“, de a o apropia de etică sau de doctrina canonicilor etc. se prăbușește ca un castel de cărți de joc.

Denumind „empirism“ declararea valorii drept fantomă și denumind „metafizică“ tendința (care începe „dela Aristotel“ și merge până la Marx — pag. 91 — și mai trebuie să adăugăm: trecând prin întreaga economie politică clasică!) — tendința de a găsi *legea* formării și modificării prețurilor, d-l Struve reeditează procedeul filozofilor reacționari moderni care consideră drept „metafizică“ materialismul științelor naturii în genere, iar treapta spre religie o declară empirism“. Izgonirea *legilor* din știință nu înseamnă în realitate decât *introducerea prin contrabandă a legilor religiei*. Zadarnic își închipue d-l Struve că „micile“ lui „șiretenii“ ar putea să înșele pe cineva în privința acestui fapt simplu și neîn- doielnic.

VII

După cum am văzut, d-l Struve s'a eschivat de a se angaja într'o luptă deschisă cu marxiștii, ascunzându-se în dosul scepticismului în general. Cu atât mai mult zel presară el în cartea sa observații împotriva marxismului, menite să-l prindă în mreje pe cititorul copleșit de mormanul de citate luate la întâmplare, fără nicio legătură între ele.

Se citează, bunăoară, un scurt pasaj din Saint-Simon, se înșiră un număr de titluri de cărți despre Saint-Simon (această transcriere a indexelor bibliografice germane este practică de „savantul“ nostru în mod sistematic— probabil ca fiind drumul cel mai sigur... spre titlul academic), se citează pasaje foarte amănunțite din Renouvier, despre Saint-Simon.

Și concluzia?

Iată care e concluzia: „Oricât de paradoxal ar părea, este însă un fapt istoric incontestabil că forma superioară a socialismului, așa numitul socialism științific, este

copilul născut din legătura dintre ideea revoluționară și ideea reacționară“ (51—52). Căci drumul care duce la socialismul științific trece pe la Saint-Simon, iar „Saint-Simon este în acelaș timp și discipolul enciclopediștilor din secolul al XVIII-lea și discipolul reacționarilor dela sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea“ (53). „E un lucru pe care trebuie să-l avem mereu prezent în minte: materialismul istoric este în esența sa un produs al reacțiunii împotriva spiritului secolului al XVIII-lea. El este, în primul rând, reacțiunea concepției organice împotriva raționalismului, iar în al doilea rând reacțiunea economismului împotriva politicismului. In afară de aceasta, în perioada sa religioasă, Saint-Simon reprezintă reacțiunea sentimentului și a religiei împotriva ideilor de drept și de dreptate omenească“ (54—55). Și pentru mai multă tărie, d-l Struve repetă: „marxismul înseamnă formulele școlii teocratice franceze și în general ale reacțiunii contrarevoluționare istorice, traduse în limba pozitivismului, a ateismului și radicalismului. Concediind rațiunea, Marx a rămas revoluționar și socialist“ (55)...

Dacă Marx a știut să-și însușească și să desvolte mai departe, pe de o parte „spiritul secolului al XVIII-lea“ în lupta acestuia împotriva forței feudale și clericale a evului mediu, iar pe de altă parte economismul și istorismul (precum și dialectica) filosofilor și istoricilor dela începutul secolului al XIX-lea, aceasta nu face decât să demonstreze profunzimea și forța marxismului, nu face decât să confirme părerea acelor care văd în marxism *ultimul cuvânt* al științei. Că teoriile reacționarilor — istorici și filosofi — conțineau idei profunde cu privire la lupta dintre clase în succesiunea evenimentelor politice și la faptul că această succesiune se desfășoară potrivit unor anumite legi, acest lucru Marx l-a arătat întotdeauna cu o claritate care nu lasă loc la nedumeriri.

Iar d-l Struve se dă peste cap, declarând că marxismul este un produs al reacțiunii, deși adaugă pe loc că spre marxism duce *nu* Saint-Simon *clericul*, ci Saint-Simon istoricul și economistul!!

Reiese că cu ajutorul unor fraze de efect și fără a spune *un singur* cuvânt serios despre aportul adus în știința socială de Saint-Simon, *după* enciclopediștii din secolul al

XVIII-lea și până la Marx, autorul nostru a sărit peste întreaga știință socială în general.

Dat fiind că această știință au creat-o, în primul rând, economiștii clasici, descoperind legea valorii și împărțirea fundamentală a societății în clase; *dat fiind* că această știință au îmbogățit-o, apoi, în legătură cu primii, enciclopediștii din secolul al XVIII-lea prin lupta dusă împotriva feudalismului și a clericalismului; *dat fiind* că, cu toate vederile lor reacționare, istoricii și filosofii dela începutul secolului al XIX-lea au dus mai departe această știință, lămurind și mai mult problema luptei de clasă, dezvoltând metoda dialectică și aplicând-o sau începând s'o aplice în viața socială, — marxismul, care a făcut o serie de pași uriași înainte tocmai pe acest drum, reprezintă *desvoltarea supremă* a întregii științe istorice, economice și filosofice din Europa. Aceasta este concluzia logică. Iar concluzia d-lui Struve glăsuește: *din această cauză* marxismul nici nu merită să fie combătut, despre legile valorii etc. nici nu merită să vorbim, marxismul este un produs al reacțiunii !

Își închipue oare d-l Struve că prin procedee atât de grosolane va putea să înșele pe studenții săi și să acopere obscurantismul său ?

VIII

Lucrarea științifică a d-lui Struve n'ar fi, desigur, o lucrare științifică prezentată în vederea obținerii unui titlu academic, dacă n'ar „demonstra“ că socialismul nu este posibil.

Credeți, poate, că e prea de tot ? Intr'o operă consacrată problemei prețului și economiei, precum și „unor motive filosofice“ ale economiei politice, „să demonstrezi“ imposibilitatea socialismului fără să abordezi măcar studiul tendințelor istorice ale capitalismului ?

O, pentru d-l Struve e foarte, foarte simplu ! Ascultați :

„In ultima analiză, liberalismul economic are viziunea unei coincidențe depline — pe baza înfăptuirii «legii naturale» — între ceea ce este rațional și ar trebui să existe, și ceea ce este natural și necesar în procesul social-economic, are viziunea unei complete raționalizări a acestuia...

Socialismul, în forma sa cea mai desăvârșită, aceea a socialismului istoric sau așa numitului socialism științific, negând «legea naturală», împărtășește în același timp această idee fundamentală a liberalismului economic. Și el socoate că este posibilă armonia între construcțiile raționale și mersul firesc al lucrurilor, că este posibilă complecta raționalizare a procesului social-economic“ (pag. 58). Câteva fraze disprețuitoare cu privire la această „credință“ (pag. 59) și concluzia științei serioase (pag. 60). (Paragraful 7, capitolul 2, secțiunea întâia din prima parte a „lucrării“ d-lui Struve):

„Confruntând idealul socialist și cel liberal cu lumea realităților, cercetarea empirico-științifică trebuie să declare că pentru ea credința cuprinsă în aceste idealuri nu poate exista. Din punct de vedere formal, ambele aceste idealuri sunt deopotrivă de irealizabile, deopotrivă de utopice“.

Pur și simplu nu-ți vine să-ți crezi ochilor când citești asemenea lucruri. În așa hal de decădere, marasm și prostituare a ajuns știința de catedră din zilele noastre! D-l Struve știe foarte bine că socialismul științific se bazează pe faptul socializării producției de către capitalism. Acest fapt este dovedit de un noian de fenomene, observate în lumea întreagă. Există un material „empiric“ extrem de bogat cu privire la gradul de dezvoltare și la viteza dezvoltării acestor fenomene.

Dar savantul nostru, ocolind problema socializării producției și fără să atingă în „cercetarea sa empirico-științifică“ *niciunul* din domeniile numeroaselor fapte, declară rezolvată chestiunea din punct de vedere științific pe baza câtorva fraze goale despre liberalism și raționalizare !

Nu-i adevărat că liberalismul are viziunea unei complete raționalizări. Nu-i adevărat că marxismul *neagă* „legea naturală“. Este în genere greșită și lipsită de conținut întreaga frază despre „raționalizarea completă“. Toate acestea sunt subterfugii jalnice, un joc plat care urmărește un singur țel, și anume: să ocolească problema pe care socialismul științific a pus-o clar și precis, să năucească tineretul studios cu fraze sonore și sforăitoare despre imposibilitatea socialismului.

IX

O foarte mare parte din lucrarea d-lui Struve, mult mai mult decât jumătate, este consacrată „studiilor și materialului cu privire la fenomenologia istorică a prețului“.

Iată unde ar fi putut, într'adevăr, să arate ce poate înflăcăratul nostru adept al „empirismului consecvent“, care declară că valoarea este o fantomă și studiază *prețurile* ca pe niște fapte!

În ultimii ani statistica prețurilor a făcut progrese uriașe. În toate țările s'a adunat o mulțime de material. O serie întreagă de lucrări cu privire la istoria prețurilor. Dacă severul savant nu se poate coborî până la a combate teoria valorii a lui Marx, de ce să nu analizeze el măcar unele probleme fundamentale ale acestei teorii cu ajutorul materialului „empiric“ luat din istoria și din statistica prețurilor? Poți găsi mii de mărfuri și sute de capitole sau perioade din istoria prețurilor lor, când — cu excepția „*factorului*“ muncă — se poate face abstracție de influența tuturor factorilor lăaturalnici și când există date precise cu privire la cantitatea de muncă întrebuintată pentru producerea speciei respective de marfă. De ce acest adept al „empirismului consecvent“ să nu *arunce o privire* asupra acestor date în „cercetarea“ sa „științifică“ asupra prețului, în secțiunea care tratează despre „fenomenologia istorică a prețului“?

De ce? Desigur pentru că d-l Struve și-a dat foarte bine seama de inconsistența poziției sale, de imposibilitatea de a răsturna teoria obiectivă a valorii, teoria valorii bazate pe muncă, și a simțit instinctiv nevoia de a *fugi* de orice cercetare științifică.

Sute de pagini din lucrarea d-lui Struve, consacrate „studiilor și materialului cu privire la fenomenologia istorică a prețului“, constituie o rară și minunată mostră de felul cum savanții burghezi din zilele noastre fug de știință. Ce nu găsim aici! Însemnări asupra prețului oficial și a celui liber — câteva observații asupra Polinezienilor — citate din regulamentul negoțului în piețe, publicat (erudiție, erudiție!) de întregitorul Madagascarului, regele Andrianampunimerin, în anii 178?—1810 — câteva articole din legea regelui babilonian Hammurabi (din-

tr'o epocă aproximativ cu 2100 de ani înainte de Hristos) despre onorarul convenit medicului pentru o operație — câteva citate, cele mai multe în latinește și extrem de savante, cu privire la tariful de prețului de cumpărare a femeilor în pravilele populare germanice — traducerea unui număr de șapte articole de drept comercial, scoase din operele legislatorilor sacri ai Indiei, Manu și Iainavalchin * — ocrotirea cumpărătorului în dreptul roman etc. etc., inclusiv mostre eleniste de reglementare polițienească a prețurilor la Roma și creștinizarea dreptului polițienesc roman în legislația Carolingienilor.

E de așteptat că d-l V. P. Riabușinski, care a editat lucrarea d-lui Struve, își va eterniza gloria sa de Mecena și gloria de savant serios a d-lui Struve editând încă vreo două sute de volume de studii și materiale în legătură cu metodologia istorică a prețului, care să conțină, bunăoară, o descriere a piețelor la toate popoarele și din toate vremurile, cu ilustrații în text și cu adnotările d-lui Struve, culese la întâmplare din cele mai bune indexe bibliografice germane. Empirismul consecvent va triumfa, iar fantomele diferitelor „legi“ ale economiei politice vor dispărea ca fumul.

X

În Rusia veche, dinaintea revoluției, savanții se împărțeau în două mari lagăre: savanți care se dădeau bine pe lângă guvern și savanți independenți, cu mențiunea că cei dintâi erau pur și simplu scribi venali și autori de scrieri la comandă.

Această împărțire grosolană, care corespundea unor raporturi patriarhale, semi-asiatice, este indiscutabil învechită și trebuie să fie dată la arhivă. Rusia se europeizează cu repeziciune. La noi, burghezia este aproape complet coaptă și în unele privințe chiar răscoaptă. Savanții ei sunt „independenți“ de guvern; ei nu sunt câtuși de puțin capabili să scrie la comandă, ei studiază problemele cu sinceritate și conștiinciozitate dintr'un punct de

* D-l S. F. Oldenburg, răspunzând cu amabilitate la o întrebare a d-lui Struve, îi scrie că „după cât se pare, cărțile de legi referitoare la problemele atinse de d-v (d-l Struve) oglindeau destul de fidel viața“. (Nota 51 b dela § 8, subdiviziunea a II-a, capitoul 2, secțiunea a II-a din prima parte a operei d-lui Struve.)

vedere și cu metode care, după convingerea lor sinceră și cinstită, coincid cu interesele „așilor“ comerțului și industriei noastre de felul d-lui V. P. Riabușinski. În zilele noastre, când totul a progresat atât de mult, a dobândi renumele de savant serios și consacrarea oficială a lucrărilor tale, înseamnă să demonstrezi cu ajutorul a două, trei definiții „à la Kant“ că socialismul nu este posibil; înseamnă să nimicești marxismul explicând cititorilor și studenților că nici nu merită să fie combătut și referindu-te la mii de nume și titluri de cărți ale profesorilor europeni; înseamnă să arunci peste bord orice legi științifice în genere pentru a face loc legilor religioase; înseamnă să îngămădești munți de vechituri și nimicuri ultrasavante pentru a împuia cu ele mintea tineretului studios.

Nu face nimic dacă toate acestea vor fi mult mai grosolane decât la savanții burghezi din Germania. Căci, vezi bine, trebuie să prețuim faptul că Rusia a pornit totuși definitiv pe drumul europeanizării.

DESPRE FORMELE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI ⁶¹

(LOCK-OUT-UL ȘI TACTICA MARXISTĂ)

Lock-out-urile, adică concedierile masive de muncitori făcute de patroni care s'au înțeles în taină în acest scop, sunt un fenomen tot atât de necesar și de inevitabil în societatea capitalistă ca și grevele muncitorilor. Năpustindu-se cu toată greutatea sa asupra micilor producători care se ruinează și asupra proletariatului, capitalul amenință mereu să reducă condițiile de trai ale muncitorilor la condiții de înfometare directă, la condiții în care muncitorii se sting de foame. Și în toate țările au fost cazuri, ba chiar perioade întregi din viața popoarelor, în care lipsa unei împotriviri din partea muncitorilor i-a adus pe aceștia la o mizerie de necrezut și la toate grozăviile foamii.

Împotrivirea muncitorilor decurge din înseși condițiile lor de trai — din vânzarea forței de muncă. Numai datorită acestei împotriviri, muncitorii, cu toate jertfele imense aduse de ei în luptă, își mențin un nivel de trai cât de cât suportabil. Însă capitalul se concentrează din ce în ce mai mult, uniunile de fabricanți cresc, se mărește numărul săracilor și al șomerilor, și odată cu aceasta crește și mizeria proletariatului, și lupta pentru un nivel de trai suportabil devine din ce în ce mai grea. Scumpetea vieții, care în ultimii ani crește rapid, reduce adesea la zero toate eforturile muncitorilor.

Organizațiile muncitorești și în primul rând sindicatele muncitorilor, atrăgând o masă din ce în ce mai mare de proletari la participarea în lupta organizată, fac ca împotrivirea muncitorilor să devină cât mai metodică și

mai sistematică. Atunci când există felurite sindicate de masă, lupta grevistă devine mai îndârjită: grevele au loc mai rar, dar fiecare ciocnire are proporții mai mari.

Lock-out-urile patronilor sunt provocate de ascuțirea luptei și duc la rândul lor la o ascuțire a acesteia. Iar proletariatul, strângându-și rândurile în vederea luptei și dezvoltându-și prin luptă și conștiința, și organizarea, și experiența, ajunge din ce în ce mai mult la convingerea tot mai fermă a necesității unei totale transformări economice a societății capitaliste.

Tactica marxistă constă în îmbinarea *diferitelor* metode de luptă, într'o trecere iscusită dela o metodă la alta, în ridicarea neconținută a conștiinței maseilor și în lărgirea acțiunilor lor colective, dintre care fiecare în parte este când una ofensivă când una defensivă, iar toate la un loc duc la un conflict din ce în ce mai adânc și mai hotărîtor.

În Rusia lipsește condiția de bază pentru o *astfel* de dezvoltare a luptei ca aceea pe care o vedem în țările din Europa occidentală, unde la luptă participă sindicate puternice care se dezvoltă sistematic.

Spre deosebire de Europa, unde libertatea politică există de multă vreme, la noi mișcarea grevistă a depășit în anii 1912—1914 cadrul strâmt al sindicatelor profesionale. Liberalii *negau* acest lucru; politicienii liberali din mișcarea muncitorească (lichidatorii) nu-l înțelegeau sau închideau ochii asupra lui. Însă faptul a trebuit să fie recunoscut. Această recunoaștere *silită*, târzie, echi-vocă și platonice (adică însoțită numai de oftări și nu de un ajutor efectiv) a semnificației *generale* a mișcării muncitorești s'a văzut clar în discursul rostit de Miliucov în Duma de Stat cu prilejul interpelării asupra evenimentelor dela Lena. Lichidatorii, prin palavrele lor liberale despre „pasiunea grevistă“, *împotriva* îmbinării motiveilor economice cu motive de altă natură în mișcarea grevistă (amintim că domniile Ejov & Co. au început să debiteze *astfel* de palavre din anul 1912!), au provocat desgustul legitim al muncitorilor. Deaceia muncitorii au procedat în mod conștient și ferm la „scoaterea“ domnilor lichidatori „din posturile“ mișcării muncitorești.

Atitudinea marxiștilor față de mișcarea grevistă nu a dat loc la niciun fel de șovăeli sau nemulțumiri în rându-

rile muncitorilor. Iar însemnătatea lock-out-urilor a fost apreciată în mod formal și oficial de marxiștii organizați încă în Februarie 1913 (ce-i drept, pe o arenă pe care n'o văd d-nii lichidatori, robi ai liberalilor). Incă în Februarie 1913 marxiștii au adoptat o hotărîre formală prin care atrăgeau atenția în mod categoric și răspicat asupra lock-out-urilor, precum și asupra necesității de a ține seamă de ele în tactica urmată⁶². Cum să se țină seamă de ele? Examinând mai atent oportunitatea diferitelor acțiuni, variind formele de luptă, înlocuind (tocmai de înlocuire fusese vorba!) unele forme cu altele, perfecționarea formelor trebuind să rămână o tendință permanentă. Muncitorii conștienți cunosc foarte bine și unele forme concrete superioare, verificate de nenumărate ori în istorie și care sunt „de neînțeles“, „străine“ numai pentru lichidatori.

La 21 Martie, îndată după declararea lock-out-ului, pravdiștii au dat o lozincă clară: momentul și formele acțiunii să fie alese nu după vrerea fabricantilor, să nu se facă grevă acum. Sindicatele muncitorești și marxiștii organizați știau și vedeau că această lozincă este *propria lor* lozincă, elaborată de aceeași majoritate a proletariatului înaintat care a reușit să-și trimită reprezentanții săi în Consiliul asigurărilor sociale⁶³ și care conduce *întreaga* activitate a muncitorilor din Petersburg, în *poftida* urletelor demne de niște desorganizatori și liberali ale lichidatorilor.

Lozinca dela 21 Martie, de a nu se face grevă în acel moment, a fost lozinca muncitorilor, care înțelegeau că vor ști să *înlocuiască* o formă prin alta, că au năzuit și vor năzui — prin toate schimbările formelor mișcării — la ridicarea generală a nivelului ei.

Că desorganizatorii mișcării muncitorești — lichidatorii și narodnicii — vor încerca și în acest caz să desorganizeze acțiunea muncitorească, acest lucru muncitorii l-au știut și s'au pregătit din vreme să riposteze.

La 26 Martie, atât grupul lichidatorist cât și cel narodnic de desorganizatori și sabotori ai voinței *majorității* muncitorilor conștienți din Petersburg și din Rusia au publicat în ziarele lor diferite trivialități burgheze, obișnuite pentru aceste tabere: narodnicii pălăvrăgeau (spre marea bucurie a lichidatorilor) despre „ușurință“ (mun-

citorii conștienți știu demult că nimeni nu este mai ușuratic decât narodnicii), lichidatorii țineau discursuri liberale (care au fost deja analizate și înfierate în nr. 47 al ziarului „Puti Pravdi”) și propovăduiau înlocuirea grevelor... nu prin forme corespunzătoare, nu prin forme superioare, ci... prin petiții și „rezoluții“!!!

Respingând rușinoasele sfaturi liberale ale lichidatorilor, respingând ușuratică pălăvrăgeală a narodnicilor, muncitorii înaintați au mers cu fermitate pe drumul lor.

Muncitorii cunoșteau bine și au aplicat în mod just vechea hotărîre cu privire la înlocuirea grevelor în anumite cazuri de lock-out prin anumite forme superioare de luptă, corespunzătoare lor.

Provocarea lock-out-istilor n'a reușit. Muncitorii nu au primit lupta acolo unde voiau să le-o impună dușmanii lor; muncitorii au aplicat la timp hotărîrea luată de marxiștii organizați și, văzând întreaga însemnătate a mișcării lor, continuă să meargă cu și mai multă energie, în chip și mai vădit pe vechiul drum.

„Puti Pravdi“ nr. 54
din 4 Aprilie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

NARODNICII DE STÂNGA CAUTĂ SĂ INFRUMUSEȚEZE BURGHEZIA

De îndată ce domnii narodnici de stânga trec dela frazele goale, cu caracter general, despre „țărănimea muncitoare“ — fraze de care s'a săturat toată lumea și care dovedesc că ei nu cunosc nici „Manifestul Comunist“, nici „Capitalul“ — de îndată ce trec dela aceste fraze la *date precise*, se vede imediat că narodnicii de stânga caută să infrumusețeze burghezia.

Caracterul burghez al *întregii* teorii despre „țărănimea muncitoare“ este camuflat cu fraze și exclamații, dar este demascat de fapte și de studiul teoriei lui Marx.

Iată că în nr. 14 al ziarului „Stoicaia Mâsl“ un oarecare domn Batrac⁶⁴, care scrie într'o limbă de intelectual pur, discută despre „socialism și țărănime“.

„*Cresc gospodăriile bazate pe muncă*“ — declară d-l Batrac și citează statisticile din Franța și Germania. Statistica este un lucru care exclude posibilitatea de a manevra cu fraze și exclamații, și înșelătoria iese la iveală numaidecât.

În Franța a crescut suprafața ocupată de „micile gospodării“, adică a acelor care posedă *între 5 și 10 hectare* de pământ (un hectar este ceva mai mic decât o desiațină).

Foarte bine, d-le Batrac! Dar oare n'ați auzit d-v. că cu cât agricultura este mai intensivă, cu atât mai des întâlnim *munca salariată* în gospodăriile „mici“ (după întinderea de pământ)? A trece sub tăcere datele referitoare la munca salariată, nu înseamnă oare a căuta să infrumusețezi burghezia? Ce zici, d-le Batrac?

Să luăm datele privitoare la Germania. La 652.798 de gospodării cu 5—10 hectare revin 487.704 *muncitori salariați*. Cum? O mare parte din micii proprietari exploatează muncitori salariați! Dar în Franța? În Franța este mult mai răspândită decât în Germania cultivarea viței de vie, care necesită folosirea *muncii salariate* pe mici loturi de pământ.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă” este o teorie care tinde să înșele pe muncitori, trecând sub tăcere datele privitoare la munca salariată.

D-l Batrac se referă la Germania. Gospodăriile „mici și mijlocii” trebuie să treacă drept gospodării „bazate pe muncă” (limba n'are oase și poate da oricui denumirea de gospodar „muncitor“!). Așa încât din creșterea gospodăriilor „mici” și „mijlocii” d-l Batrac deduce creșterea „gospodăriilor bazate pe muncă”.

Aruncați acum o privire asupra datelor acestui nou apărător al burgheziei.

El începe cu gospodăriile *sub 2 hectare*. În 1882 ele reprezentau 58,03%; în 1895 — 58,22%; în 1907 — 58,89%. Creștere, nu glumă!

Dar despre faptul că aceasta înseamnă o creștere a numărului muncitorilor salariați, „narodnicul” nostru „de stânga” n'a suflat niciun cuvânt!!!

Statistica, pe care el o denaturează, arată categoric: din 3.378.509 gospodării sub 2 hectare (în 1907) numai 474.915, adică ceva mai mult de $\frac{1}{10}$ (a zecea parte), aparțin unor agricultori de sine stătători, având drept ocupație principală agricultura. Majoritatea o formează *muncitorii salariați* (1.822.792).

Din 3.378.509 gospodării — 2.920.119, adică majoritatea covârșitoare, sunt gospodării care dau un venit *accessoriu*, câștigul principal venind aci *nu* din agricultură.

Am vrea să știm: când cineva prezintă drept „gospodării bazate pe muncă” gospodăriile aparținând unor *argăți și zileri*, gospodăriile aparținând unor muncitori salariați, nu înseamnă aceasta că el caută să înfrumusețeze burghezia și capitalismul?

Oare expresia prostuță „gospodar muncitor” nu servește aici pentru a pune în umbră prăpastia dintre proletariat (muncitorii salariați) și burghezie?? Nu ser-

vește oare acest cuvânt pentru a strecura teoriile burgheze??

Mai departe. Gospodăriile cu 2—5 hectare. În 1882 ele reprezentau 18,60%; în 1895 — 18,29%, iar în 1907 — 17,57%. Așa scrie d-l Batrac.

Iar concluzia? Concluzia o *trece sub tăcere*.

Concluzia însă glăsuște: *descresțere*, nu creștere. Și tocmai printre aceste gospodării, numai printre acestea, nu există o deplină precumpănire *a celor care angajează muncitori* (care cumpără muncă privată) și *a celor care se angajează la lucru*. Numărul celor care angajează muncitori este de 411.311 (după numărul muncitorilor salariați); numărul celor care se angajează la lucru este de 104.251 (cifra aceasta nu cuprinde pe toți cei care se angajează la lucru, în această privință statistica este incompletă). Adunați aceste cifre și veți obține 515.000, iar în total acești țărani sunt în număr de 1.006.277; prin urmare, chiar și aici mai mult de jumătate ori se angajează, ori angajează!!

Expresia de efect: „gospodărie bazată pe muncă“ — e destinată să înșele pe muncitori prin *tănuirea datelor referitoare la vânzarea-cumpărarea forței de muncă*.

Apoi, d-l Batrac ia gospodăriile cu 5—20 hectare și spune că numărul lor crește.

Dar munca salariată? El nu suflă niciun cuvânt despre aceasta. Teoreticienii „gospodăriei bazate pe muncă“ sunt puși de burghezie să ascundă datele referitoare la munca salariată.

Să luăm aceste date. La 652.798 de gospodării (în 1907) cu 5—10 hectare revin 487.704 muncitori salariați, va să zică mai mult de jumătate din aceste gospodării exploatează muncă salariată.

La 412.741 de gospodării cu 10—20 hectare revin 711.867 de muncitori salariați, *adică toate sau aproape toate aceste gospodării exploatează muncă salariată*.

Ce să spunem despre un om care se dă drept „socialist“, dar trece în categoria „gospodarilor muncitori“ *pe cei care exploatează muncă salariată?*

Narodnicii de stânga, cum au arătat în repetate rânduri marxistii, sunt niște mic-burghezi care caută să în-

frumusețeze burghezia și să disimuleze faptul că ea exploatează munca salariată.

De teoriile burgheze ale narodnicilor de stânga și în special de cele ale d-lui Batrac vom mai avea prilejul să ne ocupăm. Deocamdată să facem un scurt bilanț.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă“ este o minciună burgheză, menită să înșele pe muncitori; această înșelăciune se bazează, printre altele, pe *tăinuirea* datelor privitoare la vânzarea-cumpărarea forței de muncă.

În realitate, imensa majoritate a țăranilor „mici și mijlocași“, țărani la care d-nilor narodnici de stânga le place să se refere fără discernământ — ori vând, ori cumpără forța de muncă; ori se angajează la lucru, ori angajează muncitori. Acesta este *adevărul*, pe care teoria burgheză a „gospodăriei bazate pe muncă“ îl disimulează.

Proletarul spune micului țăran: ești un semiproletar; mergi cu muncitorii, altă salvare nu există pentru tine.

Burghezul spune micului țăran: ești un mic proprietar, un „gospodar muncitor“. Gospodăria bazată pe muncă „crește“ și în regimul capitalist. Locul tău este printre proprietari, nu printre proletari.

În pieptul micului proprietar sunt două suflete: un suflet de proletar și un suflet de „proprietar“.

Narodnicii de stânga reeditează *în realitate* teoria burgheziei, *pervertindu-i* pe micii țărani cu iluzia că sunt „proprietari“. Iată de ce marxistii duc o luptă hotărâtă împotriva acestei pervertiri burgheze a micilor țărani (și a muncitorilor înapoiați) de către narodnicii de stânga.

CU PRIVIRE LA PROBLEMA POLITICII NAȚIONALE⁶⁵

Vreau să mă opresc asupra politicii guvernului nostru în problema națională. În domeniul chestiunilor care sunt la noi de „competența“ Ministerului Afacerilor Interne, aceasta este una dintre cele mai importante. Din ziua când Duma de Stat a discutat ultima oară bugetul acestui minister, problema națională în Rusia este pusă de clasele noastre conducătoare pe primul plan și devine din ce în ce mai acută.

Afacerea Beilis a atras din nou atenția lumii civilizate asupra Rusiei, dând la iveală rânduiele rușinoase care domnesc la noi. În Rusia nu există nici urmă de legalitate. În deșănțata și nerușinată acțiune de ațâțare pe care o duc împotriva Evreilor, — administrației și poliției le este permis totul, inclusiv acoperirea și tănuirea crimelor. Tocmai acesta a fost rezultatul afacerii Beilis, care a arătat legătura strânsă și intimă *...

Pentru a dovedi că nu exagerez atunci când vorbesc despre atmosfera pogromistă pe care o respiră Rusia, pot aduce mărturia unui om foarte „sigur“, a unui publicist foarte conservator, „care face miniștri“, și anume prințul Meșcerschi. Iată cuvintele „unui rus din Chiev“, reproduse de el în revista sa „Grajdanin“ ⁶⁶:

„Trăim într'o atmosferă sufocantă: oriunde te-ai duce, auzi șoapte de complot, peste tot se simte setea de sânge, peste tot se simte miasma denunțurilor, pretutindeni ură, murmure, gemete“ *...

iată atmosfera politică pe care o respiră Rusia. Când aceasta este atmosfera, e pur și simplu ridicol să vorbești

* Pagina următoare a manuscrisului n'a fost găsită. — Nota Red. Moscova.

sau să te gândești la drepturi, la legalitate, la constituție și la alte naivități liberale de felul acesta; mai bine zis : ar fi ridicol, dacă n'ar fi... serios !

Orice om din țara noastră, cât de cât conștient și atent, simte zi de zi această atmosferă. Inșă nu toți au destulă tărie ca să-și dea limpede seama de semnificația acestei atmosfere pogromiste. Dece domnește la noi o astfel de atmosferă? Dece poate ea să domnească? Numai din cauză că țara trece în fapt printr'o stare de război civil prost camuflată. Sunt unii cărora nu le este deloc plăcut să recunoască acest adevăr; sunt unii care ar vrea să arunce un vâl peste acest fenomen. Liberalilor noștri — și progresiștilor și cadeților — le place în mod deosebit să facă asemenea vâluri din petice de teorii aproape cu totul „constituționale“. Imi permit să cred însă că pentru reprezentanții poporului nu există lucru mai rău, mai neglijuit, decât de a răspândi dela tribuna Dumei de Stat „o minciună care ne înalță“.

Toată politica guvernului față de Evrei și față de ceilalți „alogeni“ — iertați-mi această expresie „gubernamentală“ — apare inteligibilă, firească, inevitabilă, de îndată ce privim adevărul în față și recunoaștem faptul neîndoielnic că țara trece printr'o stare de război civil prost camuflată. Guvernul nu guvernează, ci poartă război.

Și dacă pentru acest război guvernul alege mijloace pogromiste „neaoș rusești“, aceasta e pentru că el nu dispune de alte mijloace. Fiecare se apără cum poate. Purișchevici și amicii lui nu se pot apăra altfel decât printr'o politică „pogromistă“, deoarece nu au altă politică la dispoziția lor. E inutil să te jeluești de acest lucru și e absurd să crezi că poți să te achiți cu vorbărie despre Constituție, despre drepturi sau despre sistemul de guvernare; aici e vorba pur și simplu de interesele clasei lui Purișchevici & Co., de situația grea în care se află această clasă.

Ori „te răfuești“ hotărît și nu numai în vorbe cu această clasă, ori recunoști că în întreaga politică a Rusiei atmosfera „pogromistă“ este inevitabilă și de neînlăturat. Ori te împaci cu această politică, ori sprijini mișcarea populară de masă, și în primul rând proletară, îndreptată împotriva ei. Ori — ori. Cale de mijloc nu poate exista aici.

Chiar și statistica oficială din Rusia, adică aceea care este cu bună știință exagerată și falsificată potrivit „vederilor guvernului“, arată că Velicorușii nu reprezintă decât 43% din întreaga populație a țării. Velicorușii formează în Rusia *mai puțin* de jumătate din populație. Până și Malorușii, sau Ucrainenii, au fost declarați la noi în mod oficial, prin glasul lui Stolâpin „*în persoană*“, ca făcând parte din „*alogeni*“. Prin urmare, „*alogenii*“ formează în Rusia 57% din populație, adică majoritatea populației, aproape $\frac{3}{5}$, iar în realitate, desigur, mai mult de $\frac{3}{5}$. Sunt ales în Duma de Stat din partea guberniei Ecaternoslav, unde majoritatea covârșitoare a populației e formată din Ucrainenii. Interzicerea sărbătoririi lui Șevcenco a fost o măsură atât de excelentă, atât de minunată, atât de fericită și de reușită din punctul de vedere al agitației împotriva guvernului, că nici nu se poate imagina o mai bună agitație. Cred că nici cei mai buni agitatori social-democrați ai noștri care fac agitație împotriva guvernului nu ar fi obținut niciodată într'un timp atât de scurt succese atât de amănunțite ca succesele obținute, din punct de vedere antigubernamental, prin această măsură. În urma acestei măsuri, milioane și milioane de „locuitori“ au început să devină cetățeni conștienți și să se convingă de justetea dictonului că Rusia este o „închi-soare a popoarelor“.

Partidele de dreapta și naționaliștii dela noi tipă astăzi cu atâta foc împotriva „mazepiștilor“, faimosul nostru Bobrinschi îi apără pe Ucrainenii de persecuțiile guvernului *austriac* cu un atât de superb zel democratic, încât ai crede că Bobrinschi vrea să se înscrie în partidul social-democrat austriac. Dacă însă prin „mazepism“ se înțelege atracția spre Austria și preferința pentru rândue-lile ei politice, atunci s'ar putea ca Bobrinschi să nu fie un „mazepist“ dintre cei mai de pe urmă; căci Bobrinschi se plânge și face sgomot pe tema persecutării Ucrainenilor în Austria!! Gândiți-vă numai ce spun Ucrainenii din Rusia, de pildă locuitorii din gubernia Ecaternoslav, pe care o reprezintă eu, atunci când citesc sau aud asemenea cuvinte! Dacă Bobrinschi „*în persoană*“, dacă naționalis-tul Bobrinschi, dacă contele Bobrinschi, dacă moșierul Bo-brinschi, dacă fabricantul Bobrinschi, dacă Bobrinschi care este în relații cu aristocrația cea mai înaltă (aproape

cu „sferele“) găsește că în Austria — unde nu există nimic în genul rușinoasei restricții a dreptului de locuit pentru Evrei, sau în genul mârșavelor expulzări de Evrei făcute din capriciul unor guvernatori-satrapi, sau al interzicerii limbii materne în școli — minoritățile naționale sunt năpăstuite și persecutate, atunci ce să mai spunem despre Ucrainenii din Rusia?? ce să mai spunem despre ceilalți „alogeni“ din Rusia ??

Oare Bobrinschi și ceilalți naționaliști, precum și cei de dreapta, nu-și dau seama că trezesc la „alogenii“ din Rusia, adică la $\frac{3}{5}$ din populația Rusiei, conștiința faptului că Rusia este *înapoiată chiar și în comparație cu Austria*, cea mai înapoiată dintre țările europene??

Revenim mereu la acelaș lucru: situația Rusiei, care este guvernată de alde Purișchevici, sau, mai bine zis, care geme sub călcâiul Purișchevicilor, este atât de originală, încât discursurile naționalistului Bobrinschi lămuresc și alimentează de minune agitația social-democrată.

Străduiește-te, străduiește-te, prea luminate fabricant și moșier Bobrinschi; ne vei ajuta, desigur, să-i trezim, să-i luminăm și să-i clintim atât pe Ucrainenii din Austria cât și pe cei din Rusia!! La Ecaterinoslav am auzit dela câțiva Ucrainenii că vor să trimită contelui Bobrinschi o adresă de mulțumire pentru propaganda reușită pe care o face în favoarea despărțirii Ucrainei de Rusia. Și nu am fost mirat auzind acest lucru. Am văzut foi volante care aveau imprimat pe o parte ucazul pentru interzicerea sărbătoririi lui Șevcenco, iar pe cealaltă parte citate din discursurile pline de elocință ale lui Bobrinschi *în favoarea Ucrainenilor...* Am fost de părere că aceste foi volante să fie trimise lui Bobrinschi, Purișchevici și *altor* miniștri.

Dar dacă Purișchevici și Bobrinschi sunt agitatori de mâna întâia în favoarea transformării Rusiei într'o republică democratică, apoi liberalii noștri, inclusiv cadeții, vor să ascundă populației că sunt *de acord* cu alde Purișchevici în unele chestiuni fundamentale de politică națională. Vorbind despre bugetul Ministerului Afacerilor Interne, a cărui politică națională e cunoscută de toată lumea, nu mi-aș îndeplini datoria dacă n'aș vorbi și de faptul că partidul cadet este *de acord* cu principiile Ministerului Afacerilor Interne.

Și într'adevăr, nu este oare limpede că acela care vrea

să fie --- ca să folosim o expresie blândă: --- în „oposiție“ față de Ministerul de Interne, trebuie să cunoască și pe aliații *ideologici* pe care acest minister îi are în lagărul cadeților?

După cum relatează ziarul „Reci“, în zilele dintre 23 și 25 Martie a. c. a avut loc la Petersburg conferința ordinară a partidului cadet sau „partidul libertății poporului“.

„Problemele naționale“ — scrie „Reci“ (nr. 83) — „au fost discutate... cu o deosebită însuflețire. Deputații de Chiev, la care s'au raliat N. V. Necrasov și A. M. Coliubachin, au arătat că problema națională este un important factor în devenire, de care trebuie să se țină seama într'un mod mult mai hotărât decât până acum. F. F. Cocoșchin a arătat însă că atât programul cât și experiența politică de până acum impun o foarte prudentă folosire a «formulelor elastice» ale autodeterminării politice a «naționalităților»“.

Astfel expune lucrurile „Reci“. Și cu toate că această expunere este înadins întocmită în așa fel ca fondul chestiunii să fie înțeles de *cât mai puțini* cititori, totuși fondul acesta este clar pentru orice om atent și care gândește. Ziarul „Chievsciaia Mâsl“, care simpatizează cu cadeții și promovează vederile lor, reproduce discursul lui Cocoșchin, adăugând următoarea motivare: „Căci lucrul acesta poate duce la destrămarea statului“.

Sensul cuvântării lui Cocoșchin era, fără îndoială, acesta. Punctul de vedere al lui Cocoșchin a învins la cadeți chiar și democratismul foarte timid al Necrasovilor și Coliubachinilor. Punctul de vedere al lui Cocoșchin este punctul de vedere al naționalistului burghezo-liberal *velicorus*, care apără privilegiile *Velicorușilor* (deși aceștia constituie minoritatea în Rusia), și le apără *mână în mână* cu Ministerul Afacerilor Interne. Cocoșchin a apărat „teoreticește“ politica Ministerului Afacerilor Interne — iată care este fondul, iată care este miezul chestiunii.

„Mai multă prudență cu autodeterminarea politică“ a națiunilor! Să nu „ducă“ cumva la „destrămarea statului“! — iată *conținutul* politicii naționale a lui Cocoșchin, care *coincide în totul* cu linia fundamentală a politicii Ministerului Afacerilor Interne. Dar Cocoșchin și ceilalți conducători ai cadeților nu sunt copii. Ei cunosc perfect

de bine maxima: „nu-i făcut omul pentru sâmbătă, ci sâmbăta pentru om“. Nu-i făcut poporul pentru stat, ci statul pentru popor. Cocoșchin și ceilalți conducători ai cadeților nu sunt copii. Ei înțeleg perfect de bine că la noi statul este (în realitate) clasa Purișchevicilor. Integritatea statului înseamnă integritatea clasei Purișchevicilor. Iată ce-i preocupă pe Cocoșchin-i, dacă e să privim direct *fondul* politicii lor, smulgând de pe ea vălul diplomatic.

Pentru mai multă claritate, îmi îngădui să dau un exemplu simplu. Se știe că în 1905 Norvegia s'a despărțit de Suedia, în pofida protestelor vehemente ale moșierilor suedezi care amenințau cu război. Din fericire, în Suedia moșierii iobăgiști nu sunt atotputernici, ca în Rusia, și nu s'a ajuns la război. Norvegia, care avea minoritatea populației, s'a despărțit de Suedia în mod pașnic, democratic și civilizată, și nu așa cum ar fi dorit moșierii iobăgiști și partidul războiului. Și care a fost rezultatul? A pierdut oare poporul? au suferit oare interesele culturii? sau interesele democrației? interesele clasei muncitoare de pe urma acestei despărțiri??

Câtuși de puțin! Atât Norvegia cât și Suedia fac parte din țările incomparabil mai civilizate decât Rusia, între altele, *tocmai din cauză* că au știut să aplice în mod democratic formula „autodeterminării politice“ a națiunilor. Ruperea legăturii *forțate* a însemnat *întărirea* legăturii economice liber consimțite, creșterea apropierei culturale, creșterea respectului reciproc între aceste două popoare, atât de apropiate prin limbă etc. Comuniunea, apropierea dintre popoarele suedez și norvegian *a câștigat* în fapt de pe urma despărțirii, deoarece despărțirea a însemnat ruperea unor legături *forțate*.

Din acest exemplu se vede limpede, sper, că Cocoșchin și partidul cadet stau în totul pe punctul de vedere al Ministerului Afacerilor Interne atunci când vor să ne sperie cu „destrămarea statului“ și recomandă o „folosire prudentă“ a formulei „autodeterminării politice“ a națiunilor, formulă pe deplin clară și necontestată în întreaga democrație internațională. Noi, social-democrații, suntem dușmanii *oricărui* naționalism și adepții *centralismului* democratic. Suntem adversarii particularismului și suntem convingși că, *în condiții egale*, problemele progresului economic și problemele luptei proletariatului împotriva burgheziei

pot fi rezolvate în statele mari cu mult mai mult succes decât în cele mici. Însă noi prețuim numai legăturile liber consimțite și nicicând legăturile forțate. Oriunde vedem legături *forțate* între națiuni, noi, fără a propovădui cătuși de puțin despărțirea neapărată a fiecărei națiuni, apărăm *fără rezerve* și în mod hotărît *dreptul* fiecărei națiuni la autodeterminarea politică, adică la despărțire.

A apăra, a propovădui, a recunoaște acest *drept*, înseamnă a apăra egalitatea în drepturi a națiunilor, înseamnă a nu admite legăturile *forțate*, înseamnă a lupta împotriva oricăror privilegii în stat ale unei națiuni, oricare ar fi ea, înseamnă în acelaș timp a educa pe muncitorii diferitelor națiuni în spiritul unei depline solidarități de clasă.

Solidaritatea de clasă a muncitorilor diferitelor națiuni are de câștigat de pe urma înlocuirii legăturilor forțate, feudale, menținute cu ajutorul forței armate, prin legături liber consimțite.

Noi punem mai presus de orice egalitatea în drepturi a națiunilor în cadrul libertății poporului și pentru socialism *...

și apărarea privilegiilor Velicorușilor. Noi însă spunem: niciun fel de privilegii pentru *nicio* națiune, deplina egalitate în drepturi a națiunilor și unirea strânsă, contopirea muncitorilor *tuturor națiunilor*.

Acum optsprezece ani, în 1896, congresul internațional dela Londra al organizațiilor socialiste și muncitorești a adoptat în problema națională o hotărîre care este singura care indică căile juste atât pentru năzuințele în favoarea unei adevărate „libertăți a poporului“, cât și pentru socialism. Această hotărîre glăsuiește:

„Congresul se declară pentru dreptul deplin al tuturor națiunilor la autodeterminare și își exprimă simpatia pentru muncitorii din toate țările care suferă în prezent sub jugul despotismului militar, național sau de altă natură. Congresul chiamă pe muncitorii din toate aceste țări să intre în rândurile muncitorilor conștienți din lumea întreagă, pentru ca împreună cu ei să lupte pentru biruirea capitalismului internațional și pentru înfăptuirea țelurilor social-democrației internaționale“.

* Următoarele două pagini ale manuscrisului n'au fost găsite. — Nota Red. Moscova.

Și noi chemăm pe muncitorii tuturor națiunilor din Rusia să-și unească rândurile, căci numai această unitate poate garanta egalitatea în drepturi a națiunilor, libertatea poporului și interesele socialismului.

Anul 1905 a unit pe muncitorii tuturor națiunilor din Rusia. Reacțiunea se străduiește să ațâțe vrajba națională. Burghezia liberală a *tuturor* națiunilor, și burghezia velicorusă înainte de toate și mai mult ca orice, luptă pentru privilegiile *propriei* națiuni (de exemplu: grupul polonez din Dumă este împotriva egalității în drepturi a Evreilor din Polonia), — luptă pentru izolarea națională, pentru exclusivismul național, *ajutând* astfel politica Ministerului nostru de Interne.

Iar democrația adevărată, în frunte cu clasa muncitoare, ridică steagul deplinei egalități în drepturi a națiunilor și al contopirii muncitorilor tuturor națiunilor în lupta lor de clasă. Din acest punct de vedere, noi respingem așa numita autonomie „cultural-națională“, adică împărțirea școlilor pe naționalități în cadrul aceluiaș stat sau scoaterea școlilor din competența statului și trecerea lor în competența unor uniuni naționale organizate separat. Statul democratic trebuie să recunoască autonomia diferitelor regiuni, în special a regiunilor și districtelor având o populație compusă din diferite naționalități. O astfel de autonomie nu contrazice câtuși de puțin principiul centralismului democratic; dimpotrivă, numai prin autonomia regiunilor *se poate* înfăptui un centralism cu adevărat democratic într'un stat mare și eterogen sub raportul compoziției naționale. Statul democratic trebuie să recunoască neapărat *libertatea deplină* a diferitelor limbi și să respingă *orice* privilegii ale uneia din limbi. Statul democratic nu va permite niciunei națiuni să apese, să domine o altă națiune în niciun domeniu, în nicio ramură a treburilor obștești.

Dar a lua școlile din mâinile statului și a le împărți pe națiuni organizate separat în uniuni naționale, este o măsură dăunătoare din punctul de vedere al democrației și, în și mai mare măsură, din punctul de vedere al proletariatului. Aceasta nu ar duce decât la consolidarea izolării națiunilor, pe când noi trebuie să tindem la o apropiere între națiuni. Aceasta ar duce la o creștere a șovinismului, pe când noi trebuie să tindem spre o alianță cât mai strân-

să între muncitorii tuturor națiunilor, spre lupta lor comună împotriva *oricărui* șovinism, împotriva *oricărui* exclusivism național, împotriva *oricărui* naționalism. Muncitorii tuturor națiunilor au o singură politică școlară: libertatea limbii materne, o școală democratică și *l a i c ă*.

Inchei exprimându-mi încă odată recunoștința față de Purișchevici, Marcov 2 și Bobrinschi pentru reușita lor agitație împotriva întregii orânduiri de stat a Rusiei, pentru *lecțiile lor concrete* cu privire la inevitabilitatea transformării Rusiei într'o republică democratică.

Scris după 6 (19) Aprilie 1914

Publicat pentru întâia oară în anul 1924 în revista „Proletarscaia Revoluția” nr. 5 (26)

Se tipărește după manuscris

CRIZA CONSTITUȚIONALĂ DIN ANGLIA

Descriind în „Puti Pravdi“ nr. 34 interesantele evenimente din Irlanda, am vorbit despre politica liberalilor englezi care s'au lăsat intimidați de conservatori *.

Din momentul când au fost scrise aceste rânduri, au survenit noi evenimente, care au făcut ca conflictul particular (dintre liberali și conservatori) pe tema autoadministrării Irlandei să se transforme într'o criză constituțională generală în Anglia.

Deoarece conservatorii amenințau cu o „răscoală“ a protestanților din Ulster împotriva home rule-ului (autonomiei, autoadministrării) Irlandei, guvernul liberal a trimis acolo un anumit număr de trupe pentru a impune respectarea voinței parlamentului.

Și care a fost rezultatul?

Generalii și ofițerii din armata engleză s'au răzvrătit!

Ei au declarat că nu vor lupta împotriva protestanților din Ulster, că aceasta ar fi în contradicție cu „patriotismul“ lor și că își dau demisia!

Guvernul liberal a fost cu desăvârșire uluit de această rebeliune a moșierilor care stau în fruntea armatei. Liberalii sunt deprinși să se lege de iluzii constituționale și cu fraze despre legalitate, închizând ochii asupra adevăratului raport de forțe, asupra luptei de clasă. Iar acest raport real de forțe a fost și rămâne de așa natură, încât s'a putut menține în Anglia, datorită lașității burgheziei, o serie întreagă de instituții și privilegii preburgheze, medievale ale domnilor moșieri.

* Vezi volumul de față, pag. 141—144. — Nota Red.

Pentru a frânge rebeliunea ofițerilor aristocrați, guvernul liberal ar fi trebuit să facă apel la popor, la masse, la proletari, însă tocmai de acest lucru se temeau mai mult decât de orice în lume „lumiții“ domni burghezi liberali. Și guvernul *a cedat în fapt* ofițerilor rebeli, convingându-i să revină asupra demisiei și dându-le *asigurări în scris* că trupele nu vor fi folosite împotriva Ulsterului.

S'a căutat să se ascundă poporului faptul rușinos că s'au dat asemenea asigurări în scris (la 21 Martie stil nou), și șefii liberali Asquith, Morley și alții au mințit în modul cel mai nerușinat și mai scandalos în declarațiile lor oficiale. Adevărul a ieșit totuși la iveală. Faptul că ofițerii au căpătat promisiuni în scris nu a fost desmințit. După cât se vede, s'a produs și o „presiune“ din partea regelui. Demisia ministrului de război Seeley și preluarea portofoliului său de către Asquith „în persoană“, realegerea lui Asquith, circulara către armată cu privire la respectul legilor — toate acestea sunt pură fățarnicie oficială. Faptul că liberalii au cedat moșierilor, care au rupt Constituția în bucăți, rămâne fapt.

În parlamentul englez a urmat după aceasta o serie de scene extrem de furtunoase. Guvernul liberal s'a văzut copleșit de disprețul și ironiile bine meritate ale conservatorilor, iar deputatul muncitoresc Ramsay MacDonald, unul dintre cei mai moderați politicieni liberali din mișcarea muncitorească, a protestat în modul cel mai vehement împotriva comportării reacționarilor. „Acești oameni“ — a spus el — „sunt gata oricând să-și arate zelul și să se dedea la excese împotriva greviștilor. Dar atunci când este vorba de Ulster, ei refuză să-și facă datoria, deoarece legea autonomiei Irlandei lezează interesele și prejudiciile lor de clasă“. (Moșierii din Irlanda sunt Englezi, iar autoadministrarea Irlandei, fiind o autoadministrare a burghezilor și țăranilor irlandezi, amenință să rezeze puținel din poftele hrăpărețe ale nobililor domni lorzi.) „Acești oameni“ — a spus R. MacDonald în continuare — „nu se gândesc decât să lupte împotriva muncitorilor, dar când e vorba să impună bogătașilor și proprietarilor respectul legilor, ei refuză să-și facă datoria“.

Rebeliunea aceasta a moșierilor împotriva „atotpunctivului“ (cum credeau și au spus de milioane de ori obtuzii de liberali, mai ales savanții liberali) parlament

al Angliei are o extraordinară însemnătate. 21 Martie (8 Martie stil vechi) 1914 este ziua unei cotituri de importanță istorică universală, ziua când, prefăcând în țândări Constituția engleză și legalitatea engleză, nobilii lorzi-moșieri ai Angliei au dat o splendidă lecție de luptă de clasă.

Această lecție a rezultat din imposibilitatea de a toci ascuțișul contradicțiilor dintre proletariatul și burghezia Angliei cu ajutorul politicii fățarnice, de jumătăți de măsuri și fals-reformiste a liberalilor. Această lecție va fi de folos pentru întreaga mișcare muncitorească din Anglia; clasa muncitoare va începe acum să se debaraseze repede de credința filistină în petecul de hârtie care poartă numele de Constituție engleză și legalitate engleză și pe care aristocrații englezi l-au rupt în văzul întregului popor.

Acești aristocrați au procedat ca niște revoluționari care acționează de pe poziții *de dreapta*, și prin aceasta au sfâșiat tot convenționalismul, toate vâlurile care împiedicau poporul să vadă realitatea neplăcută, dar neîndoielnică, a luptei de clasă. Toată lumea a aflat cece burghezia și liberalii ascundeau cu ipocrizie (ei sunt ipocriți pretutindeni, însă nicăieri ipocrizia nu atinge astfel de proporții și nu ajunge la un astfel de rafinament ca în Anglia). Toată lumea a aflat că complotul care urmărea să frângă voința parlamentului fusese pregătit de multă vreme. Adevărata dominație de clasă se afla și se află în afara parlamentului. Instituțiile medievale amintite mai sus, care nu funcționaseră un timp îndelungat (mai bine zis: păreau că nu funcționează), au intrat rapid în acțiune și s'au dovedit *mai puternice* decât parlamentul. Iar liberalii mic-burghezi din Anglia, cu vorbăria lor despre reforme și despre puterea parlamentului, vorbărie menită să adoarmă pe muncitori, s'au dovedit în realitate niște oameni de nimic, niște oameni de paie, care sunt folosiți pentru a prosti poporul, dar care au fost îndată „*puși la locul lor*” de aristocrație, care deține *puterea*.

Câte cărți nu s'au scris, mai ales de către liberalii germani și ruși, pentru a proslăvi legalitatea și pacea socială din Anglia! Se știe, doar, că menirea istorică a liberalilor germani și ruși este de a se ploconi în mod slugarnic în fața rezultatelor pe care le-a dat lupta de clasă în Anglia și Franța și să proclame rezultatele acestei lupte

ca fiind „adevăruri științifice“ care stau „*deasupra claselor*“. În realitate, însă, „legalitatea și pacea socială“ din Anglia n'au fost decât rezultatul de scurtă durată al a-morțelii care a cuprins proletariatul englez, aproximativ între 1850 și 1900.

Monopolul Angliei a încetat. Concurența mondială a devenit mai aprigă. Viața s'a scumpit. Uniunile marilor capitaliști au strivit pe patronii mici și mijlocii și s'au năpustit cu toată greutatea lor asupra muncitorilor. După epoca dela sfârșitul secolului al XVIII-lea, după chartismul perioadei 1830—1850, proletariatul englez s'a deșteptat iarăși și iarăși.

Criza constituțională din 1914 va fi una din etapele importante ale istoriei acestei deșteptări.

„Puti Pravdi“ nr. 57
din 10 Aprilie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

UNITATE

La Petersburg au apărut până acum trei numere din revista „Borba“, care se declară „nefracționistă“. Linia principală a acestei reviste este apărarea unității.

Unitate cu cine? — *Cu lichidatorii.*

În ultimul număr al revistei „Borba“ sunt publicate două articole în apărarea *unității cu lichidatorii.*

Primul articol este al cunoscutului lichidator I. Larin. Este același Larin care nu demult a scris într'unul din organele lichidatoriste:

„Curățirea căilor dezvoltării capitaliste de rămășițele absolutiste se va face fără nicio revoluție... Sarcina imediată constă în... a face să pătrundă în cercurile largi ideea călăuzitoare că în perioada actuală clasa muncitoare trebuie să se organizeze nu «în vederea revoluției», nu «în așteptarea revoluției»...”

Ei bine, același lichidator preconizează acum în „Borba“ unitatea și propune ca formă a unității *federația.*

Federație înseamnă o înțelegere între organizații egale în drepturi. Prin urmare, Larin propune ca la stabilirea tacticii clasei muncitoare să *punem pe același plan* voința imensei majorități a muncitorilor, care stau pe punctul de vedere al „lozincilor neciuntite“, și voința neînsemnatelor grupușoare de lichidatori, care stau într'o măsură sau alta pe punctul de vedere exprimat în cuvintele reproduse mai sus. După planul isteț al lichidatorului Larin, majoritatea muncitorilor pierde dreptul de a face vreun pas, atâta timp cât nu va fi primit în acest scop asentimentul d-lor lichidatori dela „Severnaia Raboceaia Gazeta“.

Muncitorii i-au respins pe lichidatori; acum, după planul lichidatorului Larin, lichidatorii urmează să capete iarăși un rol conducător, cu ajutorul federației. Fe-

derația propusă de Larin este, așa dar, pur și simplu o încercare de a impune din nou muncitorilor voința lichidatorilor, pe care mișcarea muncitorească i-a respins. Dacă nu ne-au lăsat să intrăm pe ușă, își spun lichidatorii, ne vom strecura pe fereastră și vom da acestei încălcări de fapt a voinței majorității muncitorilor denumirea de „unitate prin federație“.

Redacția revistei „Borba“ polemizează cu Larin. Federația, adică o înțelegere treptată între lichidatori și marxisti *ca părți egale în drepturi*, nu satisface această redacție.

Ea nu vrea o înțelegere cu lichidatorii, ci o nouă fuzionare cu ei „pe baza unor hotărâri tactice comune“, ceea ce înseamnă că imensa majoritate a muncitorilor, care s'au unit în jurul liniei tactice a ziarului „Puti Pravdi“, trebuie să *renunțe* la hotărârile lor de dragul *unei tactici comune cu lichidatorii*.

După părerea redacției revistei „Borba“, tactica elaborată de muncitorii conștienți și verificată în lumina experienței întregii mișcări din ultimii ani trebuie dată la o parte. Pentru ce? Pentru a face loc planurilor tactice ale lichidatorilor, pentru a face loc unor vederi pe care le-au condamnat atât muncitorii înșiși cât și întregul mers al evenimentelor.

O lipsă totală de respect față de voința, față de hotărârile și părerile muncitorilor conștienți — iată ce stă la baza propovăduirii de către redacția revistei „Borba“ a unității cu lichidatorii.

Voința muncitorilor s'a manifestat limpede și categoric. Orice om care nu și-a pierdut mințile va spune precis care tactică se bucură de simpatia imensei majorități a muncitorilor. Iată, însă, că vine lichidatorul Larin și declară: voința majorității muncitorilor este un fleac pentru mine; majoritatea aceasta să se dea la o parte și să recunoască că voința unui grupușor de lichidatori are aceeași putere și valoare ca și voința majorității muncitorilor conștienți.

Iar după lichidator vine un împăciuitoar dela „Borba“ și declară: muncitorii și-au elaborat o anumită tactică și luptă pentru aplicarea ei? Mofturi. Să renunțe la această tactică verificată, de dragul *unor hotărâri tactice comune cu lichidatorii*.

Tocmai această încălcare a voinței clar exprimate a majorității muncitorilor, încălcare menită să dea lichidatorilor egalitate în drepturi, este ceea ce împăciuitorii dela revista „Borba“ numesc *unitate*.

Dar aceasta nu este unitate; aceasta înseamnă să-ți bați joc și de unitate și de voința muncitorilor.

Nu așa înțeleg muncitorii marxiști unitatea.

Nu poate exista unitate federativă și nici altfel de unitate cu politicienii liberali din mișcarea muncitorească, cu desorganizatorii mișcării muncitorești, cu cei care calcă voința majorității. Poate și trebuie să existe unitatea tuturor marxiștilor consecvenți, tuturor apărătorilor întregului marxist și ai lozincilor neciuntite, independent de lichidatori și fără ei.

Unitatea este un lucru mareț și o lozincă măreață! Inșă cauza muncitorească are nevoie de *unitatea marxiștilor*, și nu de unitatea marxiștilor cu acei care sunt adversarii marxismului și care îl denaturează.

Și pe fiecare dintre acei care vorbesc despre unitate trebuie să-l întrebăm: unitate cu cine? cu lichidatorii? — In cazul acesta n'avem ce vorbi.

Dacă este însă vorba de o unitate cu adevărat marxistă, atunci vom spune: chiar din momentul apariției ziarelor pravdiste, noi chemăm la unirea tuturor forțelor marxiste, la o unitate înfăptuită de jos, la unitate în munca practică.

Niciun fel de cochetare cu lichidatorii, niciun fel de tratative diplomatice cu cercurile celor care vor să distrugă întregul; să depunem toate eforturile pentru a strânge rândurile muncitorilor marxiști în jurul lozincilor marxiste, în jurul întregului marxist. Muncitorii conștienți vor considera drept crimă orice încercare de a li se impune voința lichidatorilor și tot drept crimă vor considera fărâmițarea forțelor adevăraților marxiști.

Căci baza unității este disciplina de clasă, recunoașterea voinței majorității, munca armonioasă în rândurile acestei majorități și în pas cu ea. La această unitate, la această disciplină, la această muncă armonioasă îi vom chema mereu pe toți muncitorii.

MARXIȘTII ORGANIZAȚI DESPRE INTERVENȚIA BIROULUI INTERNAȚIONAL

Ni se aduce la cunoștință că Biroul internațional a primit răspunsul marxiștilor organizați, cu privire la propunerea Biroului de a interveni în treburile social-democrației din Rusia ⁶⁷. Dăm mai jos părțile esențiale ale acestui răspuns.

*
* *
*

Primind „Anexa“ la nr. 11 al „Buletinului Periodic al Biroului Internațional“, reprezentanța marxiștilor organizați din Rusia socoate de datoria sa să exprime Biroului internațional și Comitetului lui executiv profunda sa recunoștință pentru sprijinul pe care îl dau mișcării muncitorești și pentru grija pe care o poartă intensificării și întăririi acestei mișcări prin asigurarea unității ei.

În momentul de față, starea de lucruri în rândurile marxiștilor ruși se prezintă în felul următor:

Situația generală din anii 1907—1908 a provocat o teribilă criză ideologică în rândurile marxiștilor și destrămarea organizațiilor. Atât în 1908 cât și în 1910 marxiștii organizați au constatat formal existența unei teorii a *lichidatorilor*, care tind să lichideze, care neagă vechiul partid și visează un partid nou, deschis. Acest curent a fost condamnat în mod categoric și irevocabil printr'o hotărâre formală. Însă lichidatorii nu s'au supus hotărârilor și și-au continuat activitatea de scindare, de distrugere a „întregului“.

În Ianuarie 1912 întregul marxist a fost refăcut *împotriva* lichidatorilor, care au fost declarați ca fiind situați în afara lui.

De atunci majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia s'a unit în jurul hotărîrilor luate în Ianuarie 1912 și al organului conducător ales atunci. Acest fapt, care este cunoscut tuturor muncitorilor din Rusia, poate și trebuie să fie confirmat prin fapte obiective, dată fiind abundența extraordinară de afirmații, absolut neîntemeiate și sfidând adevărul, pe care le răspândesc lichidatorii și diferite grupuri răzlețe din străinătate:

1) Conform legii electorale din Rusia, muncitorii formează un colegiu electoral muncitoresc aparte. Printre deputații din Duma de Stat aleși de acest colegiu, bolșevicii formau în Duma a II-a (din 1907) 47%, în Duma a III-a (din 1907—1912) 50%, iar în Duma a IV-a (din 1912—1914) 67%.

Alegerile pentru Duma a IV-a au avut loc în Septembrie 1912, și majoritatea obținută atunci ($\frac{2}{3}$) a dovedit izbânda deplină a marxismului organizat asupra lichidatorismului.

2) În Aprilie 1912 a apărut ziarul marxist „Pravda”. Împotriva acestui ziar, lichidatorii au creat, tot la Petersburg, un organ concurent și scizionist, „Luci”. În doi ani, dela 1 Ianuarie 1912 și până la 1 Ianuarie 1914, au venit în ajutorul ziarului lichidatorilor și tuturor acoliților lor — numeroasele grupuri din străinătate și Bundul —, după dările de seamă apărute chiar în acest ziar, 7 5 0 de grupuri muncitorești, pe când în acelaș interval de timp „Pravda”, care luptă pentru linia marxistă, a grupat în jurul ei 2. 8 0 1 grupuri muncitorești.

3) La începutul anului 1914 au avut loc la Petersburg, în cadrul caselor de ajutorare a muncitorilor pentru caz de boală, alegeri pentru Consiliul general al asiguraților sociale și pentru Casa asiguraților sociale din Capitală. În prima instituție muncitorii au trimis 5 delegați și 10 supleanți; în a doua — 2 delegați și 4 supleanți. În ambele cazuri au fost alese în *întregime* listele *partizanilor* „Pravdei”. La alegerile din urmă, președintele a stabilit că partizanii „Pravdei” au fost în număr de 37, lichidatori au fost 7, narodnici 4, iar 5 persoane s'au abținut.

Ne limităm la aceste foarte concise date factice, din

care se vede că adevărata unitate a marxiștilor din Rusia progresa neîncetat, ajungându-se în prezent la unirea majorității muncitorilor conștienți în jurul hotărîrilor din Ianuarie 1912.

Documentul trece apoi la caracterizarea activității desorganizatoare a diferitelor grupuri din străinătate și a lichidatorilor, care caută cu tot dinadinsul să saboteze voința majorității muncitorilor din Rusia.

În străinătate activează acum, în afară de membrii de partid și de lichidatori, nu mai puțin de *cinci* grupuri social-democrate *ruse* distincte, fără a pune la socoteală grupurile naționale. În decurs de doi ani încheiați, 1912 și 1913, nu s'a văzut nicăieri nici urmă de date obiective din care să rezulte că aceste grupuri din străinătate ar avea vreo legătură cu mișcarea muncitorească din Rusia. În August 1912 lichidatorii au constituit așa numitul „bloc din August“, în care au intrat, printre alții, Troțchi, „Bundul“ și social-democrația letonă. S'a atras demult atenția asupra caracterului fictiv al acestui „bloc“, care în fapt camufla pe lichidatori. Acum „blocul“ acesta s'a destrămat definitiv: congresul din Februarie 1914 al social-democrației letone a hotărît ca ea să recheme pe reprezentanții săi din bloc, deoarece blocul acesta nu s'a delimitat de lichidatori. Tot în Februarie 1914 Troțchi a fondat o revistă a grupului său, în care aduce în sprijinul *perorărilor* sale despre unitate argumentul că *s'a desprins* din blocul din August !

„Comitetul organizatoric“, care în momentul de față reprezintă „blocul din August“, este o pură ficțiune, și e dela sine înțeles că nu putem intra în niciun fel de legături cu această ficțiune. Dacă lichidatorii vorbesc despre „unitate“ și despre „egalitate în drepturi“, trebuie să remarcăm că primul lucru pe care trebuie să-l facă partizanii unității este de a renunța la acțiunea de desorganizare a imensei majorități a muncitorilor care s'au unit și de a se lepăda hotărît de lichidatori, care vor să distrugă „întregul“. În gura lichidatorilor vorbele despre „unitate“ sună ca o batjocură la adresa adevăratei unități a majorității muncitorilor din Rusia, întocmai ca și cum ar vorbi despre unitate „partidul Allemane-Cambier“ din Franța, sau „P.P.S.“ din Germania.

Autorii adresează apoi Comitetului executiv al Birou-

lui socialist internațional rugămintea stăruitoare de a depune toate eforturile pentru a grăbi „schimbul de păreri între toate fracțiunile social-democrate asupra chestiunilor controversate“ (rezoluția sesiunii din Decembrie 1913 a Biroului internațional), pentru ca, discutând chestiunea înaintea unui for imparțial, să fie demascat în fața Internaționalei tot caracterul fictiv al „blocului din August“ și al „Comitetului organizatoric“ al lichidatorilor, precum și întreaga lor activitate de desorganizare a majorității strâns unite a muncitorilor social-democrați din Rusia.

*„Puti Pravdi“ nr. 61
din 15 Aprilie 1914*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“*

EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIONALITĂȚILOR

În nr. 48 (din 28 Martie) al ziarului „Puti Pravdî“, fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a publicat un proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naționalităților, sau, cum sună titlul său oficial: „Proiect de lege pentru abrogarea tuturor îngrădirilor drepturilor Evreilor și în genere a tuturor îngrădirilor legate de origina sau de apartenența la vreo naționalitate, oricare ar fi ea“ *.

În mijlocul sbuciumului și al grijilor pe care le aduce lupta pentru existență, pentru o bucată de pâine, muncitorii ruși nu pot și nu trebuie să uite asupra națională, sub al cărei jug se află zecile de milioane de „alogeni“ care populează Rusia. Națiunea dominantă — Velicorușii — formează circa 45% din întreaga populație a imperiului. La fiecare 100 de locuitori, peste 50 sunt „alogeni“.

Și toată această imensă populație este pusă în condiții de trai și mai inumane decât condițiile de trai ale poporului rus.

Politica de asupraire a naționalităților este o politică de *divizare* a națiunilor. Ea este totodată și o politică de sistematică *pervertire* a conștiinței poporului. Toate calculele ultrareacționarilor au la bază sistemul de a opune între ele interesele diferitelor națiuni, au la bază otrăvirea conștiinței masselor neștiutoare și oropsite. Luați oricare din fițucile huliganice și veți vedea că prigonirea „alogenilor“, ațâțarea neîncrederii reciproce între țăranul rus, mic-burghezul rus, meseriașul rus, pe de o parte, și țăranul, mic-burghezul, meseriașul evreu, finlandez, polonez, georgian, ucrainean, pe de altă parte, con-

* Vezi volumul de față, pag. 166—168. — Nota Red.

stite până cu care se hrănește întreaga bandă huliganică.

Dar clasei muncitoare *nu-i* trebuie *divizare*, ci *unire*. Ea nu are dușman mai rău decât prejudecățile și superstițiile sinistre pe care dușmanii ei le seamănă în masa neștiutoare. Asuprirea „alogenilor“ este o sabie cu două tăișuri. Cu unul lovește în „alogeni“, iar cu celălalt în poporul rus.

Deaceea clasa muncitoare trebuie să se rostească hotărât împotriva oricărei asupriți a naționalităților.

Agitației făcute de ultrareacționari, care încearcă să-i abată atenția în direcția prigonirii celor de alt neam, clasa muncitoare trebuie să-i opună convingerea că este necesară o deplină egalitate în drepturi, o renunțare totală și definitivă la orice fel de privilegii, ale oricărei națiuni.

Ultrareacționarii desfășoară o agitație deosebit de veninoasă împotriva Evreilor. Diverșii Purișchevici caută să facă din poporul evreu un țap ispășitor pentru toate păcatele lor.

Și deaceea fracțiunea muncitorească social-democrată rusă procedează foarte just acordând problemei lipsei de drepturi a *Evreilor* locul central în proiectul său de lege.

Și școala, și presa, și tribuna parlamentară — totul, absolut totul este folosit pentru a semăna o ură odioasă, sălbatică, veninoasă împotriva Evreilor.

Această treabă josnică și mârșavă o fac nu numai lepădăturile huliganice, ci și profesorii, savanții, ziaristii și deputații reacționari. Milioane și miliarde de rubele se cheltuesc pentru a otrăvi conștiința poporului.

Este o chestiune de onoare pentru muncitorii *ruși* ca proiectul de lege al fracțiunii muncitorești social-democrate ruse împotriva asupriții naționale să fie întărit cu zeci de mii de semnături și declarații proletare... Aceasta va întări mai mult decât orice unitatea *deplină*, contopirea tuturor muncitorilor din Rusia fără deosebire de naționalitate.

LICHIDATORII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ LETONĂ

Rezoluția adoptată recent de toți muncitorii letoni organizați, care condamnă lichidatorismul și sprijină linia marxistă, a dat o lovitură decisivă „blocului din August“, arătând că, mai devreme sau mai târziu, toate elementele proletare rup definitiv cu lichidatorii. Ziarul „Severnaia Raboceaia Gazeta“ se străduiește din răspuțeri „să scape“ de acest fapt neplăcut. De această sarcină nu tocmai ușoară s'au apucat L. M. și F. D.

Nu ne vom ocupa de meschina gâlceavă stârnită de lichidatori. Pe noi ne interesează aci numai acel aspect al chestiunii care are o semnificație politică și organizatorică.

Lichidatorii spun : bine, marxiștii letoni au părăsit „blocul din August“, dar nici la „leniniști“ n'au intrat.

Foarte adevărat, domnilor ! Marxiștii letoni au rămas într'adevăr *neutri*. Chiar în primele noastre articole în legătură cu rezoluțiile adoptate de Letoni, noi am spus că aceștia n'au făcut *decât primul pas* că, în general vorbind, ei au procedat ca niște *împăciuitori* *.

Dar s'au întrebat oare lichidatorii ce rezultă de aci ?

Dacă Letonii sunt într'adevăr împăciuitori, dacă ei sunt partizanii unității cu orice preț, dacă ei sunt neutri în lupta organizatorică, atunci *cu atât mai dureroasă este pentru lichidatori* calificarea politică dată lichidatorismului de marxiștii letoni cu atitudine împăciuitoare.

Sub aspectul politic această calificare este cât se poate de limpede și exclude orice echivoc. Muncitorii letoni

* Vezi volumul de față, pag. 172--176. — Nota Red.

au confirmat în mod hotărît vechea rezoluție după care *lichidatorismul este o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*. Ei au declarat că a te uni cu lichidatorii înseamnă a cădea „în dependență politică și ideologică față de lichidatori“.

Da, d-lor L. M. și F. D., Letonii au rămas într'adevăr neutri; da, ei nu s'au debarasat încă de speranțele „împăciunitoriste“; da, ei n'au tras încă toate concluziile practice din poziția pe care au adoptat-o; da, ei au vădit încă o atitudine prea indulgentă față de grupările care vă apără. Dar tocmai acești oameni indulgenți și neutri v'au declarat că linia voastră lichidatoristă nu reprezintă decât o influență a *burgheziei* asupra păturilor înapoiate ale muncitorilor.

Din articolele apărute în „Zeit“, ziarul lichidatorilor evrei, se poate vedea cât de amuzant s'au încurcat lichidatorii în aprecierile lor asupra rezoluțiilor adoptate de Letoni. D-l Ionov ne povestește în niște articole foarte lungi că „tovarășii letoni nu sunt de partea sciziunii; dimpotrivă, ei sunt cei mai hotărîți adversari ai acestei tactici“.

Și acelaș autor declară că „spiritul general al rezoluției (Letonilor) este, fără îndoială, un spirit leninist. Ea (rezoluția) are la bază o atitudine ostilă față de lichidatorism, are la bază recunoașterea necesității de a-l combate („Zeit“ nr. 14).

Puneți-vă de acord, domnilor lichidatori, și scrieți ceva într'un singur fel.

Lichidatorii speră că Letonii vor mai face *un pas înapoi* — spre lichidatorism. Noi însă sperăm că ei vor face un pas înainte — spre pozițiile marxiștilor ruși. Vom trăi și vom vedea ale cui speranțe se vor îndeplini. Foarte liniștiți, noi lăsăm acest lucru în seama mersului mișcării muncitorești letone și al întregii mișcări muncitorești din Rusia. În momentul de față, însă, s'a obținut un lucru: Letonii au dat o lovitură de moarte „blocului din August“ și au calificat lichidatorismul drept un curent burghez.

Încă câteva cuvinte cu privire la rezoluția Letonilor în legătură cu sciziunea din sânul fracțiunii social-democrate. Cei 6 deputați lichidatori n'au dat un răspuns direct la întrebarea dacă acceptă condițiile Letonilor. Cu

ajutorul lui F. D., ei încearcă, cum se spune, „să umble cu șoalda“. Dar aceasta nu le va reuși.

Priviți „argumentele“ d-lui F. D. I se vorbește de rezoluția din 1908 (*confirmată* de Letoni) împotriva unificării cu partidul lui Iagello. El răspunde cu argumentul că fracțiunea din Duma a II-a a primit în rândurile sale... pe social-democrații lituanieni. Există numai o „mică“ deosebire: marxistii ruși au decis în repetate rânduri să se *unească* cu Lituanienii, pe câtă vreme cu P. P. S. au hotărât să *nu se unească*, deoarece acesta *nu este* un partid marxist. Deosebirea constă în faptul că deputații lituanieni au fost aleși în Dumă cu sprijinul deplin al tuturor social-democraților din partea locului, pe când Iagello a fost ales *împotriva* social-democraților polonezi, *împotriva* majorității delegaților muncitorilor.

Letonii au pus drept condiție a unității recunoașterea rezoluțiilor adoptate de întregul partid în 1908 și 1910, și care au condamnat lichidatorismul ca fiind un curent *burghez*. Acceptă fracțiunea lui Ciheidze această condiție? Ce are de spus în această privință d-l F. D., apărătorul acestei fracțiuni? Nimic altceva decât că „lipsa de spațiu nu ne permite (adică lui) să ne oprim“ asupra acestor hotărâri luate de întregul partid.

Ei bine, vom aștepta până ce în coloanele ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ se va găsi mai mult spațiu liber pentru ca să se răspundă în cele din urmă care este atitudinea acestui ziar față de hotărârile din 1908 și 1910 ale întregului marxist, hotărâri care califică lichidatorismul ca un curent *burghez*.

Iar muncitorii vor trage, fără îndoială, din aceste acrobații ale lichidatorilor concluziile cuvenite și se vor convinge că oamenii aceștia sunt oameni morți pentru cauza marxismului.

„Puti Pravdi“ nr. 62
din 16 Aprilie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE

Liberalii noștri nu vor să recunoască nici în ruptul capului că în satul rus se mai aplică încă și azi pe o scară extrem de întinsă sistemul iobăgist. Iobăgia mai există. Căci dacă țăranul semi-cerșetor muncește pentru moșier cu vitele și uneltele sale mizere, fiind robit prin împrumuturi de bani sau prin arendări de pământ, nu exprimă aceasta însăși esența economică a sistemului iobăgist?

În regimul capitalist muncitorul nu are nici pământ și nici unelte de muncă. În sistemul iobăgist țăranul exploatat are și pământ și unelte de muncă, dar toate acestea servesc tocmai pentru a-l robi, pentru a-l lega de „boierul-moșier“.

Și iată că în numărul din Martie al revistei „Russcaia Mâsl“, cunoscută prin propovăduirea *respectului* față de proprietatea moșierească, s'a strecurat din greșală adevărul.

„Oare tocmeala de cu iarnă“ — citim noi acolo — „nu constituie o absurditate în secolul nostru, în secolul electricității și al aeroplanelor? Această formă de robie și de aservire continuă să inflorescă și azi, fiind tot una cu niște lipitori pe organismul țărănesc.

Tocmeala de cu iarnă este un fenomen curios și caracteristic pentru Rusia. Ea face ca termenul iobăgist de țărani «obligați» * să-și păstreze toată prospețimea“.

Aceste rânduri nu sunt scrise de un organ „de stân-gă“, ci de o revistă a liberalilor contrarevoluționari!

După datele locale pe care le avem pentru primăvara anului 1913, numărul gospodăriilor „obligate“ atinge u-

* Țăran temporar obligat — argat de curte, țăran iobag care trebuia să servească pe stăpânul său și câțiva ani după reformă. — Nota Red.

neori 56%, ca bunăoară în gubernia Cernigov, adică aproape *trei cincimi* din numărul total al gospodăriilor. Și atunci când se tocmește de cu iarnă, țăranul ia pentru munca lui *de două și de trei ori* mai puțin decât atunci când se tocmește vara.

Avem în fața noastră aservirea pur iobăgistă și sărăcia lucie a țăranilor — alături de „progresele“ realizate prin otruburi, prin cultivarea plantelor furajere, prin introducerea mașinilor etc., care-i entuziasmează atât de mult pe unii oameni naivi. În realitate aceste progrese, atâta timp cât masele țărănești rămân în condiții de sărăcie cumplită și de aservire, nu fac decât să înrăutățească situația lor, să accentueze caracterul inevitabil al crizei, să adâncească contradicția dintre cerințele capitalismului modern și sistemul barbar, medieval, asiatic al „tocmelilor de cu iarnă“.

Munca în dijmă, lucrarea pământului pentru jumătate din recoltă, sau strânsul fânului pentru o căpiță din trei, constituie deasemenea pur și simplu o rămășiță a iobăgiei. După datele cele mai recente, pământurile lucrate de țăranii în dijmă reprezintă în diferitele regiuni ale Rusiei 21—68% din pământurile aparținând țăranilor. Suprafața fânețelor cosite în dijmă este și mai mare: ele reprezintă 50—185% din pământurile aparținând țăranilor!...

„In unele cazuri“ — scrie această revistă liberală moderată — „pe lângă că plătește pământul prin jumătate din recoltă, iar a fânețelor prin două treimi, dijmașul se mai obligă să *muncască fără plată* 1—2 săptămâni pe moșie, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un băiat al său“.

Prin ce se deosebește aceasta de iobăgie? Țăranii muncesc fără plată pentru moșier, primind în schimb pământ pe care-l lucrează în parte!

Liberalii noștri privesc tot timpul „problema țărănească“ din punctul de vedere al faptului că țăranii au „pământ puțin“ sau din punctul de vedere al necesității „organizării de către stat“ a traiului lor sau a înzestrării cu pământ după anumite „norme“ (acesta e și păcatul narodnicilor). Acest punct de vedere este fundamental greșit. Aici este vorba numai și numai de lupta de clasă pe baza raporturilor economice iobăgiste. Menținându-se actualul sistem de posesiune a pământului de către mo-

șier, se menține în mod inevitabil și aservirea, iobăgia și, după expresia revistei „Russcaia Mâsl“, robia. În această direcție nu vor fi de folos niciun fel de „reforme“ și niciun fel de schimbări politice. Aci este vorba de sistemul posesiunii pământului de către o clasă care transformă orice „progres“ într'un mers de melc, care transformă masa țăranilor în cerșetori oropsiți, legați de „boier“.

Nu este vorba aici de normă de „consum“ sau de normă de „producție“ (toate acestea sunt absurdități narodnice), nu este vorba de faptul că țăranii au „pământ puțin“ sau de „înzestrarea cu pământ“, ci de desființarea jugului iobag de clasă, care împiedică dezvoltarea țării capitaliste. Așa și numai așa vom putea înțelege cunoscutul „proverb“ despre „balenă“ al muncitorilor ruși conștienți.

„Puti Pravdi“ nr. 66
din 2) Aprilie 1914

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi“

DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREȘTI DIN RUSIA

Istoria presei muncitorești din Rusia este indisolubil legată de istoria mișcării democratice și socialiste. De aceea, numai cunoscând principalele etape ale mișcării de eliberare, putem ajunge să înțelegem cu adevărat de ce pregătirea apariției și apariția presei muncitorești a urmat drumul pe care l-a urmat și nu un altul.

Mișcarea de eliberare din Rusia a trecut prin trei etape principale, corespunzătoare principalelor trei clase ale societății ruse și care și-au imprimat pecetea asupra acestei mișcări: 1) perioada nobiliară, aproximativ din 1825 până în 1861; 2) perioada raznocinților, sau perioada burghezo-democratică, aproximativ din 1861 până în 1895; 3) perioada proletară, dela 1895 până în prezent.

Cei mai de seamă militanți din perioada nobiliară au fost decembriștii și Herțen. În această epocă, în condițiile iobăgiei, nici vorbă nu putea fi de o desprindere a clasei muncitoare din masa generală a „prostimii“, a stării sociale iobage, lipsite de drepturi, „inferioare“. Premergătoarea presei muncitorești (proletar-democrate sau social-democrate) a fost pe atunci presa ilegală democratică în general, în frunte cu „Colocolul“⁶⁸ lui Herțen.

Așa cum decembriștii l-au deșteptat pe Herțen, tot așa și Herțen, cu „Colocolul“ său, a contribuit la trezirea *raznocinților*, reprezentanții culți ai burgheziei liberale și democratice, care nu aparțineau nobilimii, ci funcționărimii, micii-burghezii, negustorimii și țărănimii. Premergătorul înlăturării definitive a nobililor de către raznocinți din mișcarea noastră de eliberare a fost V. G. Bielinski, încă

în timpul iobăgiei. Celebra lui „Scrisoare către Gogol“⁶⁹, care constituie bilanțul activității literare a lui Bielinski, a fost una din cele mai bune scrieri democratice ilegale, păstrând o vie și imensă însemnătate până în zilele noastre.

Desființarea iobăgiei a dus la apariția raznocinețului, ca militant principal și de masă atât al mișcării de eliberare în general cât și al presei democratice ilegale în special. Narodnicismul a devenit curentul dominant corespunzător punctului de vedere al raznocinețului. El nu s'a putut delimita niciodată, ca curent social, de liberalism la dreapta și de anarhism la stânga. Dar Cernâșevski, care a desvoltat după Herțen ideile narodnice, a făcut în comparație cu Herțen un pas uriaș înainte. Cernâșevski a fost un democrat mult mai consecvent și mai combativ. Operele lui respiră spiritul luptei de clasă. El a promovat cu hotărâre linia de demascare a liberalismului, detestată până în ziua de astăzi de cadeți și lichidatori. Cu tot caracterul utopic al socialismului său, el a fost un critic al capitalismului de o remarcabilă profunzime.

Epoca 1870—1880 cunoaște o serie întreagă de scrieri ilegale cu conținut democratic combativ și utopic-socialist care au început să pătrundă în „masse“. Iar printre militanții din această perioadă, locul cel mai de frunte îl ocupă muncitorii Piotr Alexeev, Stepan Halturin și alții. Dar firul democratic-proletar nu se putea distinge în torrentul general al narodnicismului. Aceasta a fost posibil numai după ce curentul marxist rus (grupul „Eliberarea muncii“, 1883) s'a precizat din punct de vedere ideologic și a început o mișcare muncitorească neîntreruptă în legătură cu social-democrația (grevele din Petersburg din 1895 și 1896).

Dar înainte de a trece la această epocă din care datează propriu zis presa muncitorească din Rusia, vom prezenta date care arată în mod concret deosebirea *de clasă* dintre mișcările din cele trei perioade istorice arătate mai sus. Aceste date se referă la împărțirea pe stări sociale și pe ocupații (pe clase) a persoanelor judecate pentru crime contra siguranței statului (politice) *. Din 100 de astfel de persoane erau:

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 294—296. — Nota Red. Moscova.

	nobili	mic-burghezi și țărani	țărani	muncitori	intelectuali
In 1827—1846 . . .	76	23	?	?	?
„ 1884—1890 . . .	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
„ 1901—1903 . . .	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
„ 1905—1908 . . .	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

In perioada nobiliară, iobăgistă (1827—1846) nobilii, care formau o infimă minoritate a populației, constituie o imensă majoritate (76%) a „delicvenților politici“. In perioada narodnică, în perioada raznocinților (1884—1890; cu privire la anii 1870—1880 nu avem din păcate asemenea date) nobilii trec pe planul al doilea, dar formează un procent foarte mare (30,6%). Intelectualii constituie majoritatea covârșitoare (73,2%) a participanților la mișcarea democratică.

In perioada 1901—1903, adică în perioada *vechii* „Iscre“, primul ziar politic marxist, avem deja o *predominare* a muncitorilor (46,1%) asupra intelectualilor (36,7%), mișcarea democratizându-se deplin (10,7% nobili și 80,9% „neprivilegiați“).

Anticipând, vom releva faptul că perioada primei mișcări de masă (1905—1908) prezintă o schimbare *numai* sub forma înlocuirii intelectualilor (28,4% față de 36,7%) prin țărani (24,2% față de 9,0%).

Intemeietorul social-democrației din Rusia este grupul „Eliberarea muncii“, care s'a format în străinătate în 1883. Scrierile acestui grup, tipărite în străinătate, fără a fi supuse cenzurei, au fost primele care au expus în mod sistematic și cu toate concluziile practice ideile marxiste, singurele care, după cum a arătat experiența întregii lumi, exprimă just esența mișcării muncitorești și sarcinile ei. In decurs de 12 ani, din 1883 până în 1895, editarea ziarului social-democrat „Rabocii“ în 1885 la Petersburg, firește în mod ilegal, a fost aproape singura încercare de a crea o presă muncitorească social-democrată în Rusia. Au apărut însă numai două numere ale acestui ziar. Lipsa unei mișcări muncitorești de masă nu a dat posibilitate presei muncitorești să ia o largă dezvoltare.

Din 1895—1896, din timpul vestitelor greve dela Petersburg, începe mișcarea muncitorească de masă cu participarea social-democrației. Tocmai această epocă este propriu zis epoca apariției presei muncitorești din Rusia.

Principalele publicații muncitorești au fost atunci manifestele ilegale, care în cea mai mare parte nu erau tipărite, ci șapirografiate, fiind consacrate agitației „economice“ (precum și celei neeconomice), adică expunerii nevoilor și revendicărilor muncitorilor din diferitele fabrici și ramuri industriale. Se înțelege că fără participarea foarte activă a muncitorilor înaintați la redactarea și răspândirea acestei literaturi, ea n'ar fi putut exista. Dintre muncitorii din Petersburg care au activat în această vreme pot fi menționați Vasili Andreevici Șelgunov, care mai târziu a orbit și n'a putut activa cu aceeași intensitate ca înainte, și Ivan Vasilievici Babușchin, „iscrișt“ (1900—1903) și „bolșevic“ înflăcărat (1903—1905), care a fost împușcat pentru că a participat la o răscoală din Siberia la sfârșitul anului 1905 sau la începutul anului 1906.

Manifestele erau publicate de grupurile, cercurile și organizațiile social-democrate care, către sfârșitul anului 1895, au început în cea mai mare parte să ia denumirea de „Uniuni de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“. În 1898 congresul reprezentanților organizațiilor social-democrate locale a întemeiat „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia“.

După manifeste au început să apară ziare muncitorești ilegale, ca, de exemplu, „SPB. Rabocii Listoc“⁷⁰, la Petersburg în 1897, și tot acolo „Raboceaia Mâsl“, care a fost mutată curând în străinătate. Din această epocă ziarele social-democrate locale ființează în mod ilegal, aproape fără întrerupere, până la revoluție, — fiind, bine înțeles, mereu suprimate, dar reapărând mereu în toate colțurile Rusiei.

Luată la oală, manifestele muncitorești și ziarele social-democrate din această vreme, adică de acum 20 de ani, sunt premergătorul direct și nemijlocit al presei muncitorești de astăzi: aceleași „demascări“ ale stărilor de lucruri din fabrici, aceași cronică a luptei „economice“, aceeași lămurire principială a sarcinilor mișcării muncitorești din punctul de vedere al marxismului și al democratismului consecvent, — în sfârșit, *aceleași două curenți principale*, marxist și oportunist, din presa muncitorească.

Un fapt important și departe de a fi fost apreciat îndeajuns până astăzi: de îndată ce a luat naștere mișcarea

muncitorească de *massă* în Rusia (1895—1896) a apărut și divizarea în două curente, curentul marxist și cel oportunist; această divizare își schimbă forma, înfățișarea etc., dar în fond rămâne aceeași din 1894 până în 1914. Este evident că există adânci rădăcini sociale, de clasă; tocmai pentru o astfel de divizare și luptă internă între social-democrați și nu pentru alta.

Sus-amintitul ziar „Raboceaia Mâsl“ era exponentul curentului *oportunist* din acea vreme, al așa numitului „economism“. În discuțiile dintre militanții locali ai mișcării muncitorești, acest curent s'a conturat încă în anii 1894—1895. În străinătate însă, unde deșteptarea muncitorilor ruși a dus la o puternică înflorire a literaturii social-democrate încă din 1896, apariția și unirea „economistilor“ s'a încheiat printr'o sciziune în primăvara anului 1900 (adică încă înainte de crearea „Iscrei“, al cărei prim număr apare la sfârșitul anului 1900).

Istoria presei muncitorești în cei douăzeci de ani dintre 1894 și 1914 este istoria celor două curente din marxismul rus și din social-democrația rusă (mai just: din Rusia). Pentru a înțelege istoria presei muncitorești din Rusia, trebuie să cunoaștem nu numai și nu atât denumirile diferitelor organe de presă, care nu spun nimic cititorului de astăzi și care nu fac decât să-l deruteze, ci *conținutul*, caracterul, linia ideologică a diferitelor părți ale social-democrației.

Principalele organe ale „economistilor“ au fost „Raboceaia Mâsl“ (1897—1900) și „Rabocee Delo“ (1898—1901). Ziarul „Rabocee Delo“ era condus de B. Cricevski, care apoi a trecut la sindicalisti, de A. Martânov, menșevic de seamă, astăzi lichidator, și de Achimov, astăzi „social-democrat independent“, de acord cu lichidatorii în toate chestiunile esențiale.

Impotriva economistilor au luptat la început numai Plehanov și întregul grup „Eliberarea muncii“ (revista „Rabotnic“ etc.), apoi „Iscra“ (din 1900 până în August 1903,adică până la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.). În ce consta esența „economismului“?

În vorbe „economistii“ apărau în mod deosebit de energic caracterul de *massă* al mișcării muncitorești și activitatea proprie a muncitorilor, insistând asupra importanței primordiale a agitației „economice“ și asupra fap-

tului că trecerea la agitația politică trebuie să se facă cu moderațiune și treptat. După cum poate vedea cititorul, regăsim aceleași cuvinte cu care le place să facă paradă și lichidatorilor. În fapt însă „economistii“ au dus o politică muncitorească liberală, al cărui fond a fost exprimat lapidar de d-l S. N. Procopovici, unul dintre conducătorii de atunci ai „economismului“: „muncitorii să ducă lupta economică, liberalii cea politică“. În realitate „economistii“, care făceau atâta zarvă în jurul ideii activității proprii a muncitorilor și a mișcării de masă, constituiau a-ripa oportunistă, mic-burgeză-intelectuală a mișcării muncitorești.

Majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți, din rândurile cărora au ieșit încă în 1901—1903 46% din persoanele date în judecată pentru infracțiuni politice, față de 37% de intelectuali, au trecut de partea *vechii* „Iscre“ împotriva oportunismului. În activitatea desfășurată timp de trei ani (1901—1903) „Iskra“ a elaborat și programul partidului social-democrat, și bazele tacticii lui, și formele de îmbinare a luptei economice a muncitorilor cu lupta politică pe baza marxismului consecvent. În anii prerevoluționari, în jurul „Iscrei“ și sub conducerea ei ideologică, presa muncitorească s'a dezvoltat, atingând proporții foarte mari. Numărul manifestelor ilegale și al tipografiilor clandestine era extrem de mare și creștea cu repeziune în toate colțurile Rusiei.

Victoria completă a „Iscrei“ asupra „economismului“, victoria tacticii proletare consecvente asupra celei oportuniste intelectualiste în 1903, a avut drept consecință un nou aflux puternic de „tovarăși de drum“ ai social-democrației în rândurile ei; oportunismul a reînviat *pe tărâmul iscrismului*, ca o parte a lui, sub forma „menșevismului“.

Menșevismul a luat ființă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (August 1903) constituindu-se din *minoritatea* „iscriștilor“ (de unde și denumirea de menșevism) și din *toți adversarii oportuniști ai „Iscrei“*. „Menșevicii“ au cotit înapoi spre „economism“, desigur spre un „economism“ cu o formă întrucâtva înnoită; toți „economistii“ rămași în mișcare au intrat, în frunte cu A. Martânov, în rândurile „menșevicilor“.

Noua „Iscră“ — care din Noembrie 1903 apărea sub

îngrijirea unei redacții a cărei componență fusese modificată — a devenit organul principal al „menșevismului“: „între vechea și noua «Isură» există o prăpastie“ — a declarat deschis Troțchi, pe atunci menșevic înflăcărat. Organele principale ale „bolșevicilor“, care apărau tactica marxismului consecvent, tactica fidelă vechii „Isure“, erau ziarele „Vperiod“ și „Proletarul“⁷¹ (1905).

Anii revoluției, 1905—1907, au constituit o verificare a ambelor curente principale din sânul social-democrației și din presa muncitorească — curentul menșevic și curentul bolșevic — din punctul de vedere al unei legături reale cu masele și al exprimării tacticii masei proletare. Presa social-democrată legală nu și-ar fi putut face deodată apariția în toamna anului 1905, dacă activitatea muncitorilor înaintați, strâns legată de mase, nu ar fi pregătit terenul pentru apariția unei asemenea prese. Și dacă presa social-democrată legală a fost și în 1905, și în 1906, și în 1907 o presă a două curente și a două fracțiuni, acest lucru, la rândul lui, nu poate fi explicat altfel decât prin deosebirea care exista în mișcarea muncitorească din această epocă între linia mic-burgheză și cea proletară.

Presa muncitorească legală a apărut în toate cele trei perioade de avânt și de relativă „libertate“: și în toamna anului 1905 (ziarul „Novaia Jizni“⁷² al bolșevicilor, ziarul „Nacealo“⁷³ al menșevicilor — menționăm numai principalele dintre numeroasele organe care au apărut atunci), și în primăvara anului 1906 („Volna“, „Eho“⁷⁴ și altele, ale bolșevicilor; „Narodnaia Duma“⁷⁵ și altele, ale menșevicilor), și în primăvara anului 1907.

L. Martov însuși a exprimat recent esența tacticii menșevice din această epocă prin următoarele cuvinte: „menșevismul nu vedea o altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză, decât aceea de a da sprijin democrației burghezo-liberale în încercările ei de a îndepărta dela puterea de stat partea reacționară a claselor avute, sprijin pe care însă proletariatul trebuie să-l dea păstrând o deplină independență politică“ („Printre cărți“ de Rubachin, vol. II, pag. 772). Ei bine, această tactică de „sprijinire“ a liberalilor înseamnă de fapt *dependența* muncitorilor față de aceștia, era de fapt o politică muncitorească liberală. Tactica bolșevică,

dimpotrivă, asigura independența proletariatului în cadrul crizei burgheze, prin lupta pentru ducerea ei până la capăt, prin demascarea trădărilor liberalismului, prin lămurirea și unirea micii burghezii (mai ales a celei rurale) spre a contracara aceste trădări.

Este știut — și înșiși menșevicii, inclusiv actualii lichidatori: Colțov, Levițchi etc., au recunoscut în nenumărate rânduri acest lucru — că în acești ani (1905—1907) masele muncitorești au mers cu bolșevicii. Bolșevismul exprima esența proletară a mișcării, pe când menșevismul exprima aripa lui oportunistă, mic-burghezo-intelectuală.

Nu putem da aici o caracterizare mai amănunțită a conținutului și semnificației tacticii celor două curente din presa muncitorească. Trebuie să ne limităm la a stabili cu precizie faptele esențiale și liniile principale ale dezvoltării istorice.

Presa muncitorească din Rusia are în urma sa o istorie de aproape un secol, care la început are un caracter de pregătire, adică este istoria *nu* a mișcării de eliberare muncitorești, proletare, ci a mișcării de eliberare „democratice în general“, adică a celei burghezo-democratice, — iar apoi este propria sa istorie, istoria de douăzeci de ani a mișcării proletare, a democrației proletare sau a social-democrației.

Nicăieri în lume mișcarea proletară nu s'a născut și nici nu putea să se nască „dintr'odată“, într'o formă pură de clasă, gata formată, ca Minerva din capul lui Jupiter. Numai prin lupta îndelungată și prin munca grea a muncitorilor celor mai înaintați, a tuturor muncitorilor conștienți s'a putut ajunge la desprinderea mișcării proletare de clasă din noianul de amalgamuri, mărginiri, îngustimi și denaturări mic-burgheze și la consolidarea ei. Clasa muncitoare trăiește alături de mica burghezie, care, ruinandu-se, îngroașă rândurile proletariatului. Iar Rusia este cea mai mic-burgheză țară dintre țările capitaliste; ea trece abia acum prin epoca revoluțiilor burgheze, care, de pildă, în Anglia marchează secolul al XVII-lea, iar în Franța secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Muncitorul conștient care se apucă astăzi de un lucru atât de scump lui, de o importanță atât de vitală, cum

este conducerea presei muncitorești, organizarea, întărirea și dezvoltarea ei, nu va uita istoria de douăzeci de ani a marxismului și a presei social-democrate din Rusia.

Fac un prost serviciu mișcării muncitorești acei prieteni ai ei, intelectuali cu nervii slabi, care își întorc privirile dela lupta internă din sânul social-democrației și care ne asurzesc cu țipetele și îndemnurile lor ca și alții să-și întoarcă privirile dela această luptă. Sunt oameni cumsecade, dar inutili, după cum inutile sunt și țipetele lor.

Numai studiind istoria luptei duse de marxism împotriva oportunismului, numai prin cunoașterea temeinică și în amănunt a modului cum s'a desprins democrația proletară independentă din miș-mașul mic-burghez, vor ajunge muncitorii înaintați să-și întărească în mod definitiv conștiința și presa lor muncitorească.

*„Rabocii” nr. 1
din 22 Aprilie 1914*

*Se publică după textul
ziarului „Rabocii”*

CE NU TREBUE SĂ IMITĂM DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ GERMANĂ

K. Legien, unul dintre cei mai de seamă și mai autorizați reprezentanți ai sindicatelor germane, a publicat de curând o dare de seamă asupra călătoriei sale în America, sub forma unei cărți destul de voluminoase, intitulată: „Din mișcarea muncitorească din America“.

Fiind un reprezentant de vază nu numai al mișcării sindicale germane, ci și al mișcării sindicale internaționale, K. Legien a căutat să dea călătoriei sale, ca să spunem așa, o deosebită importanță de stat. Ani de-a rândul el a dus tratative în vederea acestei călătorii atât cu partidul socialist din America, cât și cu „Federația americană a clasei muncitoare“ (American Federation of Labor) ⁷⁶, uniune a organizațiilor sindicale, condusă de faimosul (de tristă faimă) Hompers. Când s'a aflat că și Karl Liebknecht pleacă în America, Legien n'a vrut să plece odată cu el, „pentru ca în Statele Unite să nu vorbească în acelaș timp doi oratori ale căror vederi asupra tacticii partidului și asupra însemnătății și valorii diferitelor ramuri ale mișcării muncitorești nu concordă în totul“.

K. Legien a strâns o mulțime de material în legătură cu mișcarea sindicală din America, dar n'a știut deloc să-l prelucreze în cartea sa, în care găsești mai ales diferite nimicuri, descrieri fragmentare de călătorie, cu caracter de foileton prin conținut, și mai rău decât de foileton prin forma plicticoasă a expunerii. Legien n'a studiat și n'a analizat nici măcar statutele asociațiilor sindicale din America, care-l interesează în mod deosebit; el s'a

mulțumit să le traducă, în mod incomplet și nesistematic.

În călătoria lui Legien este un episod extrem de instructiv și care dă la iveală cu o deosebită vigoare existența a *două tendințe* în mișcarea muncitorească mondială, și în special în cea germană.

Legien a vizitat camera deputaților din Statele Unite, așa numitul „congres“. Orânduelile democratice ale republicii au produs o impresie plăcută acestui om, educat în statul polițist prusac; el notează cu o explicabilă satisfacție că în America statul dă fiecărui deputat nu numai o cameră separată, cu confort modern, ci și un secretar plătit care efectuează nenumărate lucrări în legătură cu activitatea lui de deputat. Simplitatea și naturalitatea cu care a fost tratat de deputați și de președintele camerei contrastau vădit cu ceea ce văzuse Legien în parlamentele europene și în special în Germania. În Europa, unui social-democrat nici nu i-ar fi trecut prin gând să țină un discurs de salut la adresa unui parlament burghez într'o ședință oficială a acestuia! În America însă, acest lucru s'a făcut foarte simplu, iar numele de social-democrat n'a speriat pe nimeni... cu excepția *social-democratului însuși!*

Ei bine, aici s'a vădit maniera americană burgheză de „a ucide cu finețe“ pe socialiștii lipsiți de fermitate și maniera germană oportunistă de a renunța la socialism de dragul „blândeii“, binevoitoarei și democratice burghezii.

Discursul de salut al lui Legien a fost tradus în limba engleză (democrația nu s'a speriat deloc de faptul că în parlamentul ei a răsunat o limbă „străină“), peste 200 de deputați i-au strâns pe rând mâna lui Legien ca unui „oaspete“ al republicii; președintele camerei i-a exprimat mulțumirile lui.

„Forma și conținutul discursului meu de salut“ — scrie Legien — „au fost primite cu simpatie de presa socialistă atât în Statele Unite cât și în Germania. Totuși, unii redactori germani nu s'au putut reține să nu observe că discursul meu dovedește din nou ce lucru irealizabil este pentru un social-democrat să țină un discurs social-democrat în fața unui auditoriu burghez. Probabil că, în locul meu, acești redactori ar fi rostit un discurs împotriva capitalismului și în favoarea grevei de masă, pe când eu am găsit că e mai important să subliniez în fața acestui parlament faptul că muncitorii germani social-democrați și cei organizați în sindicate vor

pace între popoare, vor să asigure cu ajutorul păcii o continuă dezvoltare a culturii, până la cel mai înalt grad posibil“.

Bieții „redactori“, cum i-a mai nimicit Legien al nostru prin discursul lui de „om de stat“ ! În mișcarea muncitorească din Germania, oportunismul șefilor mișcării sindicale, în general, și al lui Legien, în particular și îndeosebi, sunt lucruri demult cunoscute și pe care mulți muncitori conștienți le apreciază în mod just. La noi în Rusia, însă, unde se vorbește prea adesea despre „modelul“ socialismului *european*, alegându-se tocmai trăsăturile cele mai rele, trăsăturile negative ale „modelului“, nu strică să vorbim ceva mai amănunțit despre discursul lui Legien.

Conducătorul armatei de două milioane de sindicaliști germani, și încă din sindicatele social-democrate, membru al fracțiunii social-democrate din Reichstagul german, rostește în fața adunării supreme a reprezentanților Americii capitaliste un discurs cu caracter pur liberalo-burghez. Se înțelege că niciun liberal, niciun octombrist chiar, nu ar refuza să subscrie la cuvintele de „pace“ și „cultură“.

Și când socialiștii din Germania relevă că acesta nu este un discurs social-democrat, „conducătorul“ robilor salariați ai capitalului copleșește pe socialiști cu disprețul său suveran. „Redactori“ — ce înseamnă ei în comparație cu un „om politic serios“ care adună gologanii muncitorilor ! Narcisul nostru mic-burghez nutrește pentru redactori același dispreț ca și pompadurul polițienesc dintr'un stat oarecare față de cel de al treilea element ⁷⁷.

Ei, „acești redactori“, ar fi rostit, probabil, un discurs „împotriva capitalismului“.

Gândiți-vă numai ce-l face să râdă pe acest pseudo-socialist: faptul că unui socialist îi poate veni în minte ideea că trebuie să se vorbească *împotriva* capitalismului. Această idee le este absolut străină „oamenilor de stat“ ai oportunismului german: ei vorbesc în așa fel, încât să nu lezeze „capitalismul“. Și făcându-se de rușine prin această renegare servilă a socialismului, ei își fac un titlu de glorie din această rușine.

Legien nu este un oarecare. El este un reprezentant al armatei, mai bine zis, al corpului ofițeresc al armatei

sindicatelor. Discursul lui nu e deloc ceva întâmplător, o ieșire izolată, o greșală făcută de un „asesor“ german de cancelarie, dintr'un fund de provincie, care s'a intimidat și l-a luat gura pe dinainte în fața capitaliștilor americani, amabili și necontaminați de îngâmfare polițienească. Dacă ar fi vorba *numai* de asta, nici n'ar merita să ne oprim asupra discursului lui Legien.

Dar e cert că nu este așa.

La congresul internațional dela Stuttgart jumătate din delegații germani erau tot astfel de pseudo-socialiști și au votat pentru o rezoluție arhioportunistă în problema colonială ⁷⁸.

Luați revista germană „Revista socialistă (??) lunară“ ⁷⁹ și veți vedea că în această revistă apar permanent articole scrise de oameni politici de teapa lui Legien, articole cu totul oportuniste, care nu au *nimic* comun cu socialismul, articole referitoare la *toate* problemele importante ale mișcării muncitorești.

Iar explicația „oficială“ dată de partidul „oficial“ german că „nimeni nu citește“ „Revista socialistă lunară“, că ea nu se bucură de influență etc., explicația aceasta *nu corespunde adevărului*. „Cazul“ dela Stuttgart a dovedit că ea nu corespunde adevărului. Oamenii politici importanți și cu greutate, deputații și conducătorii sindicali care colaborează la „Revista socialistă lunară“ răspândesc în mod permanent și perseverent în masse ideile lor.

„Optimismul oficial“ al partidului german a fost demult relevat chiar în lagărul acestuia de către acei oameni care și-au atras din partea lui Legien epitetul disprețuitor (din punct de vedere burghez) și onorabil (din punct de vedere socialist) de „acești redactori“. Și cu cât mai des încearcă liberalii și lichidatorii din Rusia (inclusiv Troțchi, desigur) să *transplanteze pe terenul nostru* această minunată calitate, cu atât mai hotărât trebuie să fie combătuți.

Social-democrația germană are merite foarte mari. Ea dispune de o teorie riguros elaborată, datorită luptei duse de Marx împotriva a tot felul de Höchbergi, Dühringi & Co., teorie pe care în zadar încearcă narodnicii noștri s'o nesocotească sau s'o corecteze în spirit oportunist. Ea dispune de o organizație de masă, de ziare, de

sindicate, de asociații politice — dispune de acea organizare de massă care în mod atât de evident se încheagă acum și la noi, găsindu-și expresia în victoriile pe care marxistii-pravdiști le repurtează pretutindeni — și în alegerile pentru Dumă, și în domeniul presei zilnice, și în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, și în alegerile sindicale. Eforturile lichidatorilor noștri, „scoși din posturi“ de către muncitori, de a ocoli chestiunea acestei organizări de massă în Rusia, adaptate condițiilor rușești, sunt tot atât de zadarnice ca și eforturile narodnicilor și, ca și acestea, nu înseamnă altceva decât o *rupere* intelectualistă de mișcarea muncitorească.

Dar meritele social-democrației germane sunt merite nu datorită manifestărilor rușinoase în felul manifestării lui Legien sau al „manifestărilor“ (în scris) ale colaboratorilor „Revistei socialiste lunare“, ci *în pofida* lor. Nu trebuie să bagatelizăm și nici să încâlcim în fraze „de un optimism oficial“ *boala* certă de care suferă partidul german și care se manifestă în fenomene de acest gen, ci s'o desvăluim în fața muncitorilor ruși, pentru ca să învățăm din experiența unei mișcări mai vechi, să învățăm ce nu trebuie să imităm.

„Proșveșcenie“ nr. 4, Aprilie 1914
Semnat: V. I.

Se publică după textul
revistei „Proșveșcenie“

RECENZIE

*N. A. Rubachin : „Printre cărți“, vol. II (ed. „Nauca“).
Moscova 1913. Prețul 4 ruble (ed. a 2-a)*

Un volum enorm, de 930 de pagini format mare, tipărit cu caractere mărunte, în parte pe două coloane, care reprezintă „o încercare de a prezenta bogățiile cuprinse în cărțile rusești în legătură cu istoria ideilor filozofico-științifice și literaro-sociale“. Așa sună subtitlul cărții.

Volumul al doilea, de care ne ocupăm aci, îmbrățișează diferite domenii ale științelor sociale; printre altele, și socialismul, atât din Europa occidentală, cât și din Rusia. E de prisos să mai spunem că apariția unei lucrări de acest tip prezintă un foarte mare interes și că în linii generale planul autorului este foarte just. Intr'adevăr, nu se poate face o rațională „trecere în revistă a bogățiilor cuprinse în cărțile rusești“ și nu se poate întocmi un „îndreptar“ pentru cei care studiază singuri și pentru biblioteci, altfel decât în legătură cu istoria ideilor. Aici e nevoie tocmai de „observații preliminare“ la fiecare capitol (pe care autorul le și dă), de o privire generală asupra subiectului și de o expunere exactă a *fiecărui* curent ideologic, urmând să se dea apoi bibliografia la acest capitol și relativ la fiecare curent ideologic.

Autorul și numeroșii săi colaboratori menționați în prefață au cheltuit foarte multă muncă și au început o operă extrem de prețioasă, căreia trebuie să-i dorim din inimă să crească și să se desvolte în întindere și în adâncime. Un fapt deosebit de prețios este, între altele, acela că autorul nu exclude nici publicațiile apărute în străinătate, nici cele prigonite de autorități. Nicio bibliotecă serioasă nu se va putea lipsi de lucrarea d-lui Rubachin.

Lipsurile lucrării constau în eclectismul autorului și în faptul că el nu apelează în suficientă măsură (mai exact, de abia începe s'o facă) la specialiști pentru a le cere colaborarea în anumite chestiuni.

Primul neajuns este, cred, în legătură cu ciudata prejudecată pe care autorul o are față de „polemică”. D-l Rubachin declară în prefață că „n'a luat parte niciodată în viața lui la niciun fel de polemică, considerând că în marea majoritate a cazurilor polemica este una din cele mai bune metode de a întuneca adevărul cu ajutorul a tot felul de emoții umane”. Autorul nu-și dă seama, în primul rând, că fără „emoții umane” n'a existat niciodată, nu există și nu poate exista *căutarea* adevărului de către om. În al doilea rând, autorul uită că el vrea să prezinte o privire asupra „istoriei ideilor”, iar istoria ideilor este istoria succesiunii ideilor și, *prin urmare, a luptei* dintre ele.

Una din două: *ori* nu ești conștient de lupta dintre idei, și atunci e cam greu să te apuci să scrii istoria ei (fără a mai vorbi de participarea la această luptă); *ori* renunți la pretenția de „a nu lua parte niciodată la niciun fel de polemici”. Deschid, bunăoară, la „observațiile preliminare” ale d-lui Rubachin cu privire la teoria economiei politice și constat numaidecât că autorul iese din dilema amintită, în primul rând, printr'o polemică *disimulată* (gen de polemică care are toate neajunsurile polemicii și niciunul din marile ei merite), iar în al doilea rând prin apărarea eclectismului.

Făcând o expunere a „Cursului scurt” al lui Bogdanov, d-l Rubachin „își permite” să remarce o „interesantă” analogie între una din concluziile acestui autor „marxist” și „cunoscuta formulă a progresului a lui N. C. Mihailovschi” (pag. 815)...

O, d-le Rubachin, care „n'ai luat parte niciodată în viața d-tale la niciun fel de polemici” !...

Iar cu o pagină mai înainte se preamărește „spiritul riguros științific, analiza profundă și atitudinea critică față de teoriile importante”... a cui credeți ?... a eclecticului exemplar care este d-l Tugan-Baranovschi!!... D-l Rubachin însuși este nevoit să recunoască că acest profesor este puțintel adept al marxismului, puțintel al narodnicismului și puțintel al „teoriei utilității finale”, dar cu toate acestea îl numește „socialist” !!! Oare a spune

o asemenea enormitate nu înseamnă a polemiza în cea mai rea formă cu puțință împotriva socialismului ?

Dacă d-l Rubachin ar fi împărțit în patru părți cele peste 80.000 de litere (o întreagă broșură) pe care le-a scris ca introducere în literatura referitoare la economia politică și ar fi dat să trateze aceste părți respectiv unui ultrareacționar, unui liberal, unui narodnic și unui marxist, de pildă, am fi avut mai multă polemică deschisă, și 999 din 1.000 de cititori ar fi aflat de o mie de ori mai ușor și mai repede adevărul.

Metoda aceasta — solicitarea colaborării reprezentanților „polemicii“ — d-l Rubachin a folosit-o în cheștiunea bolșevismului și a menșevismului, acordând câte o jumătate de pagină mie * și lui L. Martov. În ceea ce mă privește, sunt extrem de satisfăcut de expunerea lui L. Martov, bunăoară de mărturisirea lui că lichidatorismul se rezumă la încercările de „a crea un partid muncitoresc deschis“ și la o „atitudine negativă față de organizațiile ilegale care s'au menținut“ (pag. 771—772), sau de mărturisirea că „menșevismul nu vedea o altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză“ (adică criza din 1905) „decât aceea de a sprijini democrația burghezo-liberală în încercările ei de a îndepărta partea reacționară a claselor avute dela puterea de stat, sprijin pe care însă proletariatul trebuie să-l dea, păstrând o deplină independență politică“ (772).

De îndată însă ce d-l Rubachin se apucă să continue el însuși expunerea asupra menșevismului, găsim greșeli, ca, de pildă, afirmația că Axelrod împreună cu Plehanov ar fi „părăsit“ lichidatorismul (772). Fără a-i face d-lui Rubachin o vină prea mare din asemenea greșeli, inevitabile la început într-o lucrare multilaterală și complexă ca aceasta, ar fi de dorit, totuși, ca autorul să folosească mai des metoda de a apela la reprezentanții diferitelor curente în toate domeniile științei. Expunerea va câștiga astfel în exactitate, va fi mai complectă și va câștiga și în obiectivitate; de pierdut va pierde numai eclectismul și polemica disimulată.

„Prosvetzenie“ nr. 4, Aprilie 1914
Semnat: V. I.

Se publică după textul
revistei „Prosvetzenie“

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 18, pag. 454—455. — Nota Red. Moscova.

DEFINIȚIA LICHIDATORISMULUI

Cititorii ziarului nostru știu câte discuții și ce luptă provoacă lichidatorismul în mișcarea muncitorească de astăzi din Rusia. Noi am arătat mereu că orice muncitor conștient (și într'un anumit sens se poate spune chiar: orice democrat conștient) trebuie să-și facă o idee clară și precisă asupra lichidatorismului.

Or, adversarii noștri, atât în ziarul „Severnaia Ra-boceaia Gazeta“ cât și în ziarul „Nașa Zaria“, nu numai că nu reproduc în întregime și nu explică cititorilor lor hotărârile oficiale asupra fondului problemei (bunăoară, pe baza textului din anii 1908 și 1910) lichidatorismului, dar fac chiar ceva cu mult mai rău și mai dăunător: ori „neagă“ cu totul existența lichidatorismului, ori în loc să expună exact hotărârea *unanimă* din 1910, îi *substitue* acesteia fraze confuze și fără nicio legătură cu chestiunea.

Deaceea credem de cuviință să profităm de un prilej extrem de rar, și anume: *însuși* L. Martov a dat undeva o excepțional (excepțional pentru acest autor) de precisă și justă definiție sau descriere a lichidatorismului.

În volumul II al cunoscutei cărți a lui N. Rubachin „Printre cărți“ (ediția a 2-a, Moscova 1913, pag 771) găsim o scrisoare a lui L. Martov — reprodusă fără vreo modificare de d-l Rubachin — ca răspuns la rugămintea d-lui Rubachin „de a expune esența și istoria menșevismului“. În scrisoarea sa, L. Martov scrie textual următoarele:

„După sdrobirea mișcării sociale, aceeași tendință a menșevicilor“ (anume tendința „de a pune începutul unei noi organizări a partidului într'un spirit socialist de clasă mai hotărît sau de a da social-democrației o nouă bază pentru o radicală autoreformare a

ei") „spre o reformă organizatorică a partidului și-a găsit expresia în intensa activitate de constituire a tot felul de organizații muncitorești fără partid: sindicate, societăți culturale (în parte cooperative) etc., precum și în încercările de a crea pe baza acestor societăți un partid muncitoresc deschis sau avantposturi organizatorice ale acestuia (pentru atitudinea lor negativă față de organizațiile ilegale care s'au menținut, toți cei care au luat parte la aceste încercări au fost porecliți, în cursul polemicii, «legaliști» sau «lichidatori»)“.

Asta e tot ce a spus Martov despre lichidatorism. Am subliniat aici pasajele principale. Nu ne vom opri asupra micului neadevăr cum că numai „în cursul polemicii“ și numai „cei care au luat parte la aceste încercări“ au fost taxați drept lichidatori; în realitate, în hotărîrea oficială din 1908 a întregului marxist, hotărîre obligatorie pentru toți marxiștii, se vorbește despre lichidatorism ca despre un anumit curent. Dar asta este, relativ, un lucru de puțină importanță.

Lucrul principal și esențial este că, fără să vrea, L. Martov a arătat aci că înțelege și știe ce este lichidatorismul.

Încercări de a crea un partid muncitoresc deschis și, bine înțeles, propovăduirea și apărarea acestei idei. Atitudine negativă față de organizațiile de „tip vechi“ care s'au menținut (și, bine înțeles, față de noile organizații care apar.) Iată care este esența problemei pe care „Nașa Zaria“, „Luci“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“ au încercat de mii de ori și continuă să încerce s'o încurce, s'o camufleze și s'o nege.

Cititorul care va reflecta asupra semnificației faptelor citate mai sus va înțelege de ce chiar numai vorbăria lichidatorilor despre „unitate“ provoacă sau indignarea violentă a muncitorilor conștienți, sau (după dispoziție) ironii usturătoare din partea lor. Căci îți poți închipui foarte bine că un adept al ideii de partid deschis neagă sincer și cinstit necesitatea „mișcării ilegale“, din moment ce aceasta e convingerea lui. Dar nu-ți poți închipui vorbe sincere și cinstite despre „unitate“ din partea acelor care colaborează la „Nașa Zaria“ sau „Severnaia Raboceaia Gazeta“. A colabora la aceste organe înseamnă a lupta în fapt împotriva „mișcării ilegale“ și pentru ideea de partid deschis, pe care ei continuă s'o propovăduiască și s'o apere.

Deaceea, atunci când Biroul socialist internațional a pus, în Decembrie 1913, la ordinea de zi chestiunea clarificării condițiilor pentru realizarea unității în Rusia, marxistii organizați, și cei din Petersburg și cei din Moscova, au declarat dela bun început și în mod public: prima și esențiala condiție este renunțarea categorică și necondiționată la lichidatorism, schimbarea radicală și totală a întregii orientări a grupului dela „Nașa Zaria” și „Luci”. Luciștii au răspuns și ei în mod public (și F. D. și L. M.) că nu acceptă această condiție.

Din moment ce lucrurile stau așa, este evident că oamenii care vorbesc despre „unitate” cu acest grup, care persistă cu încăpățănare în ideile lui liberale, se înșeală pe sine și înșeală pe alții. Adevărata unitate a majorității muncitorilor conștienți a și început să se închege și va continua să se închege prin unirea în jurul hotărîrilor marxiste și în jurul întregului marxist împotriva acestui grup scizionist.

„Puti Pravdi” nr. 75
din 29 Aprilie 1914

Se publică după textul
ziarului „Puti Pravdi”

INCHEIERE LA CULEGEREA: „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“

Problema lichidatorismului este de o importanță capitală nu numai pentru democrația muncitorească, dar și pentru democrația din Rusia în general. Căutând să ocolească această problemă sau s'o atingă numai în treacăt, ca pe o „controversă particulară“ între marxști, presa noastră democrată arată doar că vrea să evite a-și spune părerea asupra unor importante probleme politice ale epocii actuale. Căci problema lichidatorismului nu este altceva decât problema caracterizării întregului nostru sistem dela 3 Iunie, ba chiar mai mult: a revoluției noastre în general, este problema sarcinilor și metodelor fundamentale de acțiune ale democrației.

Niciun om, pare-se, nu s'a îndoit încă de faptul că epoca modernă a istoriei ruse, aproximativ dela 1908, se caracterizează nu numai printr'o extremă înțetire a prigoanei reacțiunii împotriva a tot ceea ce este democratic, ci și prin foarte puternica destrămare și desagregare ideologică, care a atins atât proletariatul cât și toate elementele democrației burgheze. Dacă *toți* recunosc acest fapt evident, în schimb, numai marxștii și-au pus o sarcină clară și directă: să definească cu precizie izvoarele *de clasă* și semnificația *de clasă* a acestei destrămări și desagregări. Alegerea conștientă a unei tactici nu este posibilă fără a se defini acestea.

Și în presa marxistă din străinătate munca pentru a se face această definire a început din 1908, cu alte cuvinte îndată după ce s'a constatat că există desagregare. Marxștii nu puteau să se lase pradă acestei desagregări,

așa cum s'au lăsat liberalii, dar nici să se limiteze la o condamnare subiectivă a desagregării, așa cum s'au limitat până și cei mai buni (din punct de vedere democratic) dintre narodnici. Curentele sociale cereau o explicație economico-socială, adică de clasă.

Am văzut că spre Decembrie 1908 presa bolșevică elaborase un răspuns la chestiunea esenței lichidatorismului, răspuns consfințit atunci printr'o hotărîre de partid, obligatorie pentru toți. Iar în primăvara anului 1909 bolșevicii au rupt formal (prin organul lor de conducere) cu așa numiții „vperiodiști” *, cu reprezentanții otzovismului, sau cu cei care preconizau admiterea acestuia printre „nuanțele legale”, cu adepții „zidirii de dumnezeu” și cu adepții filosofiei reacționare machiste **. Această ruptură a scos în relief trăsăturile esențiale ale „lichidatorismului de stînga”, înclinarea spre anarhism, tot așa cum lichidatorismul de dreapta, sau lichidatorismul în sensul propriu al cuvîntului, a însemnat o cotitură înspre liberalism.

Către Ianuarie 1910 această analiză marxistă a actualei destrămări și desagregări, analiză pe care într'o proporție de nouă zecimi a făcut-o presa bolșevică din străinătate, fusese până într'atât isprăvită și justetea ei atît de incontestabil stabilită, încât cunoscutele hotărîri din Ianuarie 1910 ale *tuturor* marxistilor, ale reprezentanților *tuturor* curentelor (cu participarea și a lichidatorilor și a „vperiodiștilor”) au fost nevoite să recunoască în *unanimitate* că atît „devierea” lichidatoristă cît și cea vperiodistă constituie o *manifestare a influenței burgheze* asupra proletariatului.

Pentru a aprecia însemnătatea socială a acestei analize marxiste și a acestei hotărîri marxiste, este de ajuns să aruncăm o privire asupra curentelor *nemarxiste*. La liberali vom vedea lichidatorismul cel mai extrem al „vehiștilor” și confuzia care continuă să domnească *până azi* în chestiunea dacă au fost sau nu lichidate metodele din 1905. La narodnicii *de stînga* vom vedea manifestări de lichidatorism extrem, începînd cu publicațiile care au apărut la Paris între 1908 și 1911 până la „Inițiativa” ⁸⁰, revistă imprecis lichidatoristă, și terminînd cu articolele

* Alexinschi, Bogdanov, Lunacearschi, Stan. Volschi etc.

** Vezi Operc, ed. a 4-a, vol. 15, pag. 391—416. — *Nota Red. Moscova.*

lichidatoriste ale d-lor Savincov-Ropșin și Cernov în „Zaveti“. Iar pe de altă parte, „otzovismul“ oficial al narodnicilor de stânga continuă să roadă și să slăbească acest curent.

Adevărul obiectiv al analizei marxiste a fost confirmat tocmai prin faptul că, în decurs de mai bine de cinci ani după 1908, *toate* curentele progresiste ale gândirii sociale s'au lovit în permanență și continuă să se lovească și până azi tocmai de „aceste“ greșeli, greșeli lichidatoriste și narodniciste, tocmai de „aceste“ probleme privind capacitatea de a apăra cu succes vechile metode de rezolvare a vechilor sarcini tot nerezolvate încă, odată cu pregătirea forțelor în noile condiții prin noi metode.

La începutul perioadei lui 3 Iunie, analiza marxistă a desvăluit devierile teoretice înspre lichidatorism și „otzovism“. La sfârșitul acestei perioade vedem cum până și pe arena deschisă, în văzul tuturor, imensa majoritate a muncitorilor conștienți din Rusia s'au unit strâns în jurul marxiștilor, iar ambele *flancuri* ale presei democratice care se străduiește să influențeze proletariatul se îndeletnicesc cu lichidatorismul mic-burghez și cu narodnicismul mic-burghez. Nu demult ziarul narodnic de stânga „Severnaia Mâsl“ (nr. 1) a publicat o corespondență din Riga a d-lui Braines despre campania de alegeri pentru casele de asigurări sociale, în care se spune printre altele :

„Curentul boicotului se observă numai în rândurile cizmarilor, unde s'au creat grupuri de boicot. Principalii inspiratori ai grupurilor de boicot sunt, din păcate, narodnicii“ (reprodus de ziarul „Proletarscaia Pravda“ nr. 12 din 20 Decembrie 1913, în articolul „Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de desăgregare în mișcarea muncitorească“ *).

Acelaș ziar recunoștea:

„Spre cinstea marxiștilor, trebuie spus că se bucură astăzi de o mare influență în uniuni (sindicale) pe când noi, narodnicii de stânga, activăm în cadrul lor fără un plan precis, și din această cauză nu ne manifestăm aproape deloc“ (reprodus tot de ziarul de mai sus).

Neputința teoretică a narodnicilor de stânga, care îmbină cel mai modern oportunism al mic-burghezilor eu-

* Vezi volumul de față, pag. 45—49. — Nota Red.

ropeni cu pledoaria mic-burgheză cu adevărat rusească în favoarea țăranilor „muncitori”, se completează în mod firesc cu neputință în materie de tactică și cu oscilări. La fel ca și în cazul lichidatorilor, din vechiul partid al narodnicilor de stânga n'a rămas nimic altceva decât oscilările. Infrânte în mișcarea muncitorească, celor două curente mic-burgheze nu le-a rămas nimic altceva de făcut decât să *formeze un bloc* (să se unească) *împotriva marxistilor*.

Incet, dar sigur ! Incepând cu propovăduirea unui partid deschis, cu vorbăria d-lor Potriosoși și Iușchevici, care au renegat ideea hegemoniei și marxismul, lichidatorii au ajuns în cele din urmă să *lupte* direct împotriva partidului marxist. Iată ce scrie deunăzi în „Stoicaia Mâsl” (nr. 5) un narodnic de stânga din Petersburg:

„De îndată ce am intrat în local (localul unde aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale) am putut vedea clar poziția îngust-fracționistă a pravdiștilor; dar nu pierdem speranța. Impreună cu lichidatorii, alcătuim acum o listă comună nefracționistă, în care ni se rezervă un loc de membru în Consiliu și două locuri de supleanți” (reprodus de ziarul „Puti Pravdi”, 1914, nr. 38 din 16 Martie 1914).

Democrați mic-burghezi de toate curente, care vreți să pervertiți pe muncitori prin influența burgheză, uniți-vă împotriva marxistilor ! Cuvințelul nătâng „nefracționism”, care captivează inimile oamenilor incapabili să gândească și care n'au învățat nimic, este atât de comod și le place atât de mult filistinilor ! Numai că bieților lichidatori nu le-a ajutat — și nici nu le va ajuta — blocul cu narodnicii de stânga; muncitorii conștienți au ales în Consiliul de asigurări sociale *fără excepție* marxisti, adversari ai lichidatorismului.

A devenit acum cu totul clar care sunt în Rusia grupele de intelectuali fără partid care promovează o linie de subordonare a muncitorilor față de politica burgheză și față de ideologia burgheză: lichidatorii și narodnicii de stânga. Timp de aproape douăzeci de ani, dela apariția „economismului” (1894-1895), s'a pregătit această *alianță* a oportuniștilor din rândurile marxistilor dela periferia partidului cu narodnicii *împotriva* marxismului consecvent. A sosit timpul să privim lucrurile în față și să spunem ferm și categoric: *numai* în lupta îm-

potriva lichidatorismului și narodnicismului se încheagă și se poate închea în Rusia mișcarea muncitorească marxistă.

Pretutindeni în lume, proletariatul, care în orice societate capitalistă este în mod inevitabil legat de mica burghezie prin mii de fire intermediare, a trecut în epoca de formare a partidelor muncitorești printr'o perioadă de subordonare ideologică și politică — subordonare mai mult sau mai puțin îndelungată și persistentă — față de burghezie. Acest fenomen, comun tuturor țărilor capitaliste, a îmbrăcat în diferitele țări forme diferite, în funcție de particularitățile lor istorice și economice. În Anglia, în condițiile unei depline libertăți politice și ale monopolului deținut mult timp de Anglia, burghezia liberală a reușit să pervertească și să aservească ideologic, pentru zeci de ani, majoritatea muncitorilor conștienți. În Franța tradițiile radicalismului mic-burghez republican au făcut — și continuă să facă — ca foarte mulți muncitori să devină partizani ai partidului burghez „radical” sau ai anarhismului nu mai puțin burghez. În Germania, acum o jumătate de secol, muncitorii îl mai urmau încă pe liberalul Schultze-Delitsch și se lăsau antrenați de oscilările oportuniste „național-liberale” (și totodată „regalisto-prusace”) ale lui Lassalle și Schweitzer; astăzi sute de mii de muncitori urmează „centrul” catolic, care se joacă de-a „democratismul”.

În Rusia nu s'a terminat încă nici până în ziua de azi rezolvarea *burghezo-democratică* a problemei țărănești. E oare de mirare că narodnicismul mic-burghez se travestește în haina „socialismului”? Rusia este țara cea mai mic-burgheză din toate țările capitaliste. Și de aceea, îndată ce marxismul a devenit în Rusia un curent social *de masă*, a apărut în sânul lui oportunismul mic-burghez intelectualist, la început sub forma „economismului” și a „marxismului legal” (1895—1902), apoi sub forma menșevismului * (1903—1908) și, în sfârșit, sub forma lichidatorismului (1908—1914).

* Un spectacol deosebit de ridicol îl prezintă istoricii lichidatori atunci când sunt nevoiți să se sucească și să se învârtască în fel și chip pentru a disimula faptul neplăcut, dar neîndoielnic, că menșevismul (iar și mai mult, lichidatorismul) a izvorit din același „economism”, „bundism” și „marxism legal” împotriva cărora a luptat timp de trei ani vechea „Iscră”, care a făurit partidul clasei mun-

Astăzi lichidatorismul s'a copt pe deplin, și s'a copt într'atât încât s'a desprins cu totul de partidul muncitoresc marxist: dacă cel mai „de stânga” lichidator — și cel mai abil în materie de formulări în doi peri — d-l L. M. scrie

„experiența a dovedit că «partidul muncitoresc deschis» nu este un vis reacționar, deoarece în momentul de față în Rusia există într'un anumit sens al cuvântului un asemenea partid...” (subliniat de d-l L. M.: „Nașa Zaria”, 1914, nr. 2, pag. 83)

... atunci trebuie să fie clar pentru toți cât de absurdă și ridicolă este ideea că ar fi posibilă „unificarea” sau „împăciuirea” unui astfel de grup cu partidul muncitoresc marxist.

Numai oameni cu totul neserioși pot vorbi acum despre „unitatea” dintre partidul muncitoresc marxist și un astfel de grup, grupul dela „Nașa Zaria” și „Severnaia Raboceaia Gazeta”.

Între 1904 și 1914 s'a precizat foarte mult din toate punctele de vedere fizionomia politică a diferitelor pături din sânul claselor din Rusia. Pe atunci nobilimea moșierească nu era încă desmembrată, iar liberalismul de salon al unora dintre reprezentanții ei înspăimânta chiar și vechea putere. Pe atunci aceeași putere îl socotea până într'atât pe țăranul „de rând” un stâlp al ordinii, încât îi puneă pe seamă o imensă influență și în Duma lui Bu-lăghin, și în Duma lui Witte. Pe atunci liberalismul și democratismul gucicovisto-miliucovisto-peșehonovist mai putea să fie compact și unitar. Pe atunci menșevismul voia să fie și era într'adevăr — luat în ansamblu — un curent înlăuntrul partidului, care-și susținea lozincile oportuniste în cursul „discuțiilor în jurul platformelor” în cadrul partidului muncitoresc.

A compara lichidatorismul de astăzi, care a mers foarte mult spre dreapta de atunci încoace, care a părăsit partidul și a renegat „mișcarea ilegală”, s'a grupat într'un solid centru antipartinic de ziariști legali dela zierele liberale și lichidatoriste, ai cărui reprezentanți au fost

citoare în Rusia. Vezi, de pildă, broșura d-lui Potrișov despre Axelrod. D-l Potrișov încearcă cu tot atâta zel și tot atât de zadarnic să disimuleze și să tăinuiască faptul că în „planul campaniei zemstvelor” Axelrod spunea că nu trebuie să-i speriem pe liberali. De altfel, în ceea ce privește lichidatorismul, chiar și menșevicul Pichanov a recunoscut în totul înrudirea istorică a acestuia (în afară de înrudirea teoretică) cu „economismul” și cu „marxismul legal”.

scoși din posturi de către muncitori în toate organizațiile și asociațiile muncitorești de orice fel, — a compara *acest lichidatorism* cu menșevismul din anii 1903—1907 înseamnă a te lăsa orbit și asurzit de nume și supranume vechi, de sunetul cuvintelor vechi, înseamnă a nu înțelege absolut nimic din evoluția prin care au trecut în ultimul deceniu raporturile de clasă și de partid din Rusia.

Lichidatorismul de astăzi, din 1914, este tot una cu grupul dela ziarul „Tovariși” din 1907⁸¹.

Este firesc ca în locurile de deportare și în emigrație, unde oamenii sunt atât de ruși de viața vie, atât de închiși în amintirile celor întâmplate cu 7—10 ani în urmă, să poți întâlni zeci și zeci de „foști oameni” (un mare număr de „foști oameni”, însă în sensul mult mai trist și moralicește mai prost al acestui cuvânt, se găsesc și printre intelectualii care făceau parte din partidul muncitoresc din anii 1904—1907, astăzi aciuiți în diferite „posturi rentabile”) care visează „unitatea” partidului muncitoresc cu grupul d-lor L. M., F. D., Potriosevi, Ejovi, Sedovi & Co.

Nu este însă mai puțin firesc ca în rândurile tineretului muncitor rus de astăzi — care a văzut plecarea lichidatorilor din partid, *fuga* lor din „celulele atrofiate”; care a auzit discursurile lor de renegați despre mișcarea ilegală și despre caracterul dăunător al „reclamei pentru presa ilegală” (vezi citatul din „Severnaia Raboceaia Gazeta” din 13 Martie 1914); care s’a văzut nevoit să lupte *împotriva* blocului încheiat de acești domni și cu narodnicii și cu cei fără partid la un întreg șir de congrese, în alegerile pentru Duma a IV-a, la o serie de adunări ale asociațiilor muncitorești, în alegerile pentru Consiliul de asigurări sociale; care s’a văzut nevoit să *scoată din posturi* pe acești oameni în toate asociațiile muncitorești de orice fel, — este cu totul firesc ca în rândurile tineretului muncitor de astăzi visurile și frazele oamenilor blajini cu privire la „unitatea” dintre lichidatori și partidul muncitoresc să nu facă altceva decât să provoace, după dispoziție, ori un răs homeric, nicidecum politicos, ori o privire plină de nedumerire și compătimire la adresa Manilovilor intelectuali.

N’au decât să repete întruna aceste fraze despre „unitate” Troțchi în „Borba”, aruncând priviri rugătoare

spre Scobelev și Ciheidze, sau colaboratorii ziarului din Paris, „Za Partiu“ *, care privesc plini de nădejde spre Burianov ⁸², — cuvintele lor sună deacum cam trist și sunt deplasate.

Ca să propovăduiești „unitatea“ marxiștilor cu niște oameni care afirmă că „partidul muncitoresc deschis nu este un vis reacționar“ etc., trebuie să fii ori un imbecil extraordinar, ori să nu știi și să nu înțelegi absolut nimic din chestiunile mișcării muncitorești ruse și din starea de lucruri de pe teren, ori, în sfârșit, ca să faci aceasta trebuie să dorești cu ardoare plăcuta situație „de pendul“, situație în care — mai știi! — tocmai Troțchi (sau un oricare alt X „nefracționist“) va fi invitat ca „nefracționist“ cu prilejul unificării „pe baza principiului parității“ a grupului publiciștilor dela „Nașa Zaria“, „Deni“ și „Chievscăia Mâsl“ ⁸³ cu grupurile de marxiști muncitori. Ce fermecătoare perspectivă!

Dar cecece ne arată viața adevărată, istoria adevărată a încercărilor „de unificare“ cu lichidatorii, este foarte departe de aceste fermecătoare perspective. S'a făcut o încercare serioasă și cu adevărat generală de unificare cu lichidatorii în Ianuarie 1910 — ea a fost zădărnicită de lichidatori. S'a făcut o unificare a tuturor grupurilor și grupușoarelor și a lichidatorilor împotriva mult disprețuitei conferințe din Ianuarie 1912. A fost o unificare foarte aprinsă, pasionată, pe baza celor mai pătimăse înjurături (chiar și dintre cele mai urâte) împotriva acestei conferințe: și Troțchi, și colaboratorii ziarului „Za Partiu“ au luat parte la această „unificare“, și, bine înțeles, toți vperiodiștii. Dacă într'adevăr răii sciziioniști — „leniniștii“ — ar fi o piedică în calea unității, atunci cât de repede ar fi înflorit adevărata unitate după această acțiune comună, în Martie 1912, în paginile ziarului „Vorwärts“, a tuturor grupurilor laolaltă cu lichidatorii împotriva „leniniștilor“!

Dar vai! Exact din acea vreme — când muncitorii din Rusia, fondând în Aprilie ziarul „Pravda“, au început să unească, pe baza celei mai conștiincioase atitudini față de spiritul de partid, sute și mii de grupuri muncitorești din toate colțurile Rusiei, — exact din Mar-

* Plehanov.

tie 1912 acești ciudați unificatori se destramă tot mai energetic!! In August 1912 faimosul „bloc din August“ al lichidatorilor se organizează *fără* vperiodiști, *fără* „Za Partii“.

Trece un an și jumătate. A crescut, s'a maturizat și s'a întărit definitiv unirea grupurilor muncitorești din Rusia în *toate* asociațiile muncitorești legale, în toate sindicatele și organizațiile, într'un întreg șir de ziare și organe, cu fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Dumă, fracțiune care e gata să îndeplinească voința majorității muncitorilor.

Iar „unificatorii“ noștri?

O, ei „s'au unificat“ cu atâta succes, cu atâta succes, încât în loc de un singur grup „Vperiod“ ne-am pomenit cu *două* grupuri „Vperiod“ (fără a-l pune la socoteală pe Bogdanov empiriomonistul, pe care unii îl consideră drept un al treilea grup „Vperiod“), și că în loc de un singur organ al lui Troțchi și al lichidatorilor („Luci“) ne-am pomenit cu un organ separat al lui Troțchi, „Borba“, care promite de data aceasta un adevărat „nefracționism“. Iar în afară de timida desprindere a lui Troțchi de lichidatori s'a produs o desprindere foarte hotărâtă de ei *a tuturor marxiștilor letoni organizați*, care, *cu toată* stricta lor neutralitate și cu tot strictul lor nefracționism, au declarat pe față la congresul lor din 1914 :

„împăciuitorii (participanții la blocul din August) au căzut ei înșiși în dependență politico-ideologică față de lichidatori“ !!

Din Martie 1912, când *toți* s'au unit cu lichidatorii împotriva răilor „sciziونيști“-„leniniști“, până în Martie 1914, când s'a destrămat definitiv fictivul „bloc din August“, a ieșit la iveală cât se poate de limpede că adevărata unificare a muncitorilor marxiști (în Rusia, și nu la Paris sau Viena) are loc și va avea loc numai *împotriva* grupului lichidatorilor și trecând *peste* vorbăria goală despre „unificarea“ cu admiratorii „partidului muncitoresc deschis“.

Miile de grupuri muncitorești care se grupează deschis în văzul tuturor în jurul ziarului marxist — iată dovida vie a adevăratei unități și a creșterii ei. Stând pe

platforma ideologică elaborată de marxiști încă la începutul epocii lui 3 Iunie, această unitate a știut să folosească — de o sută de ori cu mai mult succes decât oricare altul — toate posibilitățile legale de orice fel, și să le folosească în *spiritul* unei lupte necruțătoare împotriva acelor idei care impun condamnarea „reclamei pentru presa ilegală”, sau care se împacă cu simpatia pentru ideea unui „partid deschis”, sau pentru renegarea ideii hegemoniei, sau pentru împingerea „balenelor” pe al doilea plan etc. etc.

Și numai o asemenea unitate, numai pe această bază ideologică, arată clasei muncitoare din Rusia drumul cel just.

Scris în Aprilie 1914

*Publicat în 1914 în culegerea :
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a, ed. „Priboi”, Petersburg*

Se tipărește după textul culegerii

INCĂ ODATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ

Ziarele au comentat deja pe larg faimoasa ședință a Dumei din 22 Aprilie, când au fost isgoniți toți deputații social-democrați și trudovici⁸⁴. Dar semnificația acestui eveniment n'a fost încă lămurită în măsură suficientă.

Orice criză politică, independent de desnodământul ei, aduce folos și prin faptul că face să iasă la lumină ceea ce era ascuns, dă la iveală forțele care acționează în politică, demască înșelăciunile și amăgirile de sine, frazele și ficțiunile, arată în mod concret și bagă, ca să zicem așa, cu de-a-sila în capete „*ceeace este*“.

Toți deputații democrați din Dumă, atât social-democrații cât și trudovicii, au fost excluși pentru 15 ședințe și îndepărtați în cea mai mare parte cu ajutorul forței armate. Această excludere s'a făcut pentru a intra în voia acelor care prin trimiterea în judecată a lui Ciheidze și-au arătat în mod concret intenția „fermă“ de a face un pas (mai exact, zeci de pași deodată) spre dreapta. Au votat pentru această excludere cei de dreapta și octombriștii, *plus o parte din progresiști*, adică din liberalii burghezi, care sunt în cea mai strânsă — de fapt indisolubilă — alianță cu cadeții.

Cadeții s'au abținut!!! Această abținere a unui partid cu pretenții de democratism a dat la iveală în chip admirabil — și nicidecum pentru prima oară — adevărata natură a liberalismului domnilor cadeți. Duma a IV-a se pregătește să isgonească pe Ciheidze, iar după el și pe ceilalți social-democrați, și apoi pe toți democrații, începând cu excluderea lor, iar domni „leaderi“ ai opo-

ziției liberale se abțin!! Oricâte râuri de cerneală ar vărsa după aceasta liberalii și cadetii pentru a născoci sofisme și subterfugii, în genul afirmației că ei n'ar fi desaprobat decât „forma“ manifestărilor social-democraților etc., fondul chestiunii va rămâne limpede pentru oricine nu vrea să se înșele pe sine însuși.

Să te abții dela vot atunci când Goremâchin, Rodzianco și majoritatea lor procedau la excluderea deputaților democrați, însemna să sprijini de fapt prin tăcerea ta, să aprobi moralmente, să întărești politicește pe Goremâchin, Rodzianco și majoritatea lor.

Nu poate fi considerat just punctul de vedere exprimat de L. M. în nr. 61 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“, unde acesta scrie că „majoritatea din Dumă, în frunte cu octombriștii, au făptuit o sinucidere politică“. Acesta este un punct de vedere de liberal de stânga, iar nu de democrat, și cu atât mai puțin de social-democrat.

Majoritatea din Dumă și octombriștii nu au făptuit niciun fel de sinucidere. Ei sunt cu toții contrarevoluționari conștienți, participanți conștienți la blocul dela 3 Iunie și la sistemul stolâpinist, dușmani conștienți ai democrației. Despre ce sinucidere poate fi vorba aici din moment ce ei, recunoscându-l pe Goremâchin drept șeful lor politic, îl urmează pe acest șef împotriva dușmanilor lor de clasă? împotriva reprezentanților democrației, conștient dușmană octombriștilor?

La ce bun aceste fraze umflate și absolut false despre „sinucidere“? Aceste fraze *presupun* doar că octombriștii *nu* sunt dușmanii democrației, adică presupun ceva revoltător de fals. Aceste fraze seamănă doar cu democratismul vulgar al acelor narodnici de stânga neinteligenți care țipau adesea că Duma a III-a și Duma a IV-a ar fi niște instituții „de carton“, un castel din cărți de joc. Votul octombriștilor pentru Goremâchin, Maclacov și Șceglovitov ar putea fi considerat o sinucidere numai dacă octombriștii ar fi exponenții „voinței poporului“. În realitate, însă, ei sunt exponenții „voinței“ acelor pături ale marii burghezii și moșierilor cărora le e frică de popor ca de moarte.

Nu! Să privim adevărul drept în față. În politică, acesta este totdeauna sistemul cel mai bun și singurul just.

Evenimentul dela 22 Aprilie din Dumă a spulberat și a ucis rămășițele iluziilor constituționaliste și legaliste; acesta-i adevărul. Blocul contrarevoluționar format din Purișchevici, Rodzianco și octombriștii „de stânga“, plus o parte din progresiști, a acționat direct, *pe față*, hotărît și soldățește (nu în sensul figurat, ci în sensul propriu al acestei din urmă expresii, căci au fost chemați soldați în Dumă) împotriva democrației. Liberalii contrarevoluționari, Miliucovii & Co., *s'au abținut*. Nu ne puteam aștepta la altceva, după întreaga istorie a Dumelor a III-a și a IV-a, după întreaga istorie a primei decade a secolului al douăzecilea.

Ei bine! Mai puțină amăgire de sine e mai bine pentru popor. Ce-a câștigat țara de pe urma celor întâmplăte în Dumă la 22 Aprilie? Câștigul ei este că a pierdut încă o părticică din iluzii, care sunt dăunătoare pentru cauza libertății acestei țări.

„Puti Pravdi“ nr. 76
din 3 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

LUPTA IDEOLOGICĂ ÎN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

O particularitate distinctivă extrem de importantă a Rusiei post-revoluționare este profunda cotitură ideologică survenită în mijlocul păturilor *opozitioniste* sau progresiste. Cine uită această particularitate, își răpește singur posibilitatea de a înțelege atât revoluția rusă și caracterul ei, cât și sarcinile clasei muncitoare în epoca actuală.

Cotitura ideologică din sânul burgheziei liberale constă în înjgheburile unui curent antidemocratic (Struve, Izgoev, V. Maclacov pe față, ceilalți cadeți — pe ascuns, „pudic“).

În sânul democrației cotitura constă într-o imensă destrămare și oscilare ideologică atât în rândurile social-democraților (democrația proletară), cât și în rândurile socialiștilor-revoluționari (democrația burgheză). Până și cei mai buni reprezentanți ai democrației se mărginesc să *deplângă* destrămarea, oscilările, renegarea. Marxiștii însă caută rădăcinile *de clasă* ale acestui fenomen *social*.

Principala manifestare a acestei destrămări este lichidatorismul, care încă în 1908 a fost definit oficial ca „încercări ale unei anumite părți a intelectualilor de a lichida“ mișcarea ilegală și de a o „înlocui“ printr'un partid muncitoresc deschis, această definiție fiind confirmată de „întregul marxist“. La ultima adunare oficială a marxiștilor cu munci de conducere, adunare din Ianuarie 1910, la care au participat reprezentanții *tuturor* „curentelor“ și grupușoarelor, nu s'a găsit *nici un singur* om în stare să ridice obiecții împotriva

condamnării lichidatorismului ca *manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*. Această condamnare și în acelaș timp explicarea rădăcinilor *de clasă* ale lichidatorismului au fost adoptate *în unanimitate*.

De atunci au trecut mai bine de 4 ani, și uriașa experiență a mișcării muncitorești de massă a confirmat de mii de ori această caracterizare făcută lichidatorismului.

Faptele au dovedit că atât teoria marxismului cât și practica mișcării muncitorești de massă au terminat în mod irevocabil cu lichidatorismul ca curent burghez antimuncitoresc. Este suficient să ne amintim, bunăoară numai pentru luna Martie 1914, cum ziarul „Severnaia Raboceaia Gazeta“ defăima „presa ilegală“ (nr. din 13 Martie) sau demonstrațiile (d-l Gorschi în nr. din 11 Aprilie), cum Bulchin ponegrea într'o manieră cu totul liberală „mișcarea ilegală“ („Nașa Zaria“ nr. 3), cum, în numele redacției revistei „Nașa Zaria“, *L. M.*, acest personaj de tristă celebritate, îl sprijinea în totul pe Bulchin în acest punct și preconiza „construirea unui partid muncitoresc deschis“, — este suficient să ne amintim toate acestea pentru a înțelege de ce muncitorii conștienți *nu pot* avea față de lichidatorism altă atitudine decât aceea de necruțătoare condamnare și de totală boicotare a lichidatorilor.

Aici însă se pune o problemă foarte importantă: cum a luat naștere, istoricește, acest curent?

El a luat naștere în *cei douăzeci de ani* de legătură a marxismului cu mișcarea muncitorească de massă din Rusia. Până în 1894—1895 n'a existat o asemenea legătură. Grupul „Eliberarea muncii“ a fondat doar teoreticește social-democrația și a făcut primul pas în întâmpinarea mișcării muncitorești.

Numai agitația din 1894—1895 și grevele din 1895—1896 au creat o legătură trainică, neîntreruptă între social-democrație și mișcarea muncitorească de massă. Și *chiar de îndată* a început lupta ideologică între cele două curente din sânul marxismului: lupta „economistilor“ împotriva marxistilor consecvenți sau (mai târziu) împotriva „iscriștilor“ (1895—1902), lupta „menșevicilor“ împotriva „bolșevicilor“ (1903—1908), lupta lichidatorilor împotriva marxistilor (1908—1914).

Economismul și lichidatorismul sunt forme diferite ale unuia și aceluiaș oportunism intelectualist, mic-burghez, care dăinue de 20 de ani. Nu numai legătura ideologică, dar și legătura sub raportul persoanelor între toate aceste forme ale oportunismului este un fapt neîndoielnic. Este destul să-l numim pe șeful economiștilor, A. Martânov, mai târziu menșevic, iar astăzi lichidator. Va fi deajuns să invocăm un martor ca G. V. Plehanov, care a fost el însuși în foarte multe puncte * apropiat de menșevici și care a recunoscut totuși pe față că menșevicii au absorbit elementele intelectuale oportuniste, că lichidatorii sunt continuatorii eroilor „economismului” și distrugătorii partidului muncitoresc.

Mult rău fac muncitorilor acei oameni care (asemenea lichidatorilor și lui Troțchi) ocolesc sau denaturează istoria acestor două decenii de luptă ideologică în sânul mișcării muncitorești.

Nu poate fi muncitor conștient acela care are față de istoria mișcării sale atitudinea unui Ivan Nepomneșcii. ** Dintre toate țările capitaliste Rusia este una din țările cele mai înapoiate, cele mai mic-burgheze. Deaceea mișcarea *de massă* a muncitorilor a generat, nu în mod întâmplător, ci în mod inevitabil, o *aripă* mic-burgheză, oportunistă, în această mișcare.

În acești 20 de ani curățirea mișcării muncitorești de influența burgheziei, de influența economismului și a lichidatorismului a făcut un progres *urias*. Pentru prima oară se formează acum în mod trainic adevăratul fundament proletar al unui adevărat partid marxist. Toată lumea recunoaște, până și adversarii pravdiștilor sunt nevoiți să recunoască — faptele îi silesc să recunoască ! — că, printre muncitorii conștienți, pravdiștii sunt în

* Dece spunem în „foarte multe puncte”? Pentru că Plehanov s'a situat pe o poziție specială, îndepărtându-se de multe ori de menșevism : 1) la congresul din 1903 Plehanov a luptat împotriva oportunismului menșevicilor; 2) după congres Plehanov a redactat numerele 46—51 ale „Iscrei”, deasemenea împotriva menșevicilor; 3) în 1904 Plehanov a susținut în așa fel planul lui Axelrod pentru o campanie a zemstvelor, încât a trecut sub tăcere tocmai greșelile principale ale acestui plan; 4) în primăvara anului 1905 Plehanov i-a părăsit pe menșevici; 5) în 1906, după dizolvarea Dumei I-a, Plehanov s'a situat pe poziții cu totul nemensevice (vezi „Proletarul” 85, August 1906) (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 11, pag. 153—157. — Nota Red. Moscova); 6) la Congresul dela Londra, în 1907 — după cum relatează Cerevanin —, Plehanov a combătut „anarhismul organizatoric” al menșevicilor. Trebuie să cunoști aceste fapte pentru a înțelege de ce menșevicul Plehanov a luptat atâta timp și cu atâta hotărâre împotriva lichidatorismului, demascându-l.

** Ivan Uitucul. — Nota Red.

imensă majoritate. Ceeace „plenara“ marxistă din Ianuarie 1910 a stabilit *în mod teoretic* (lichidatorismul este „influența burgheză asupra proletariatului“), muncitorii conștienți au tradus, în patru ani, în fapt, au impus să fie recunoscut în practică, vlăguindu-i pe lichidatori, scoțându-i din posturi, transformând lichidatorismul într'o grupare de publiciști oportuniști legali străină de mișcarea muncitorească de masă.

În tot cursul acestor două decenii de luptă ideologică, mișcarea muncitorească din Rusia crește și se întărește, se maturizează neconținut. Ea a învins „economismul“: toată floarea proletariatului conștient s'a situat de partea „iscriștilor“. Ea, în toate momentele hotărâtoare ale revoluției, i-a lăsat pe „menșevici“ în minoritate: *până și însuși* Levițchi a trebuit să recunoască că masele muncitorești au mers cu bolșevicii.

Ea a învins acum în sfârșit lichidatorismul și a pășit, datorită acestui fapt, pe calea justă de luptă largă, luminată de teoria marxistă și sintetizată în lozinci neciuntite, a clasei de avantgardă, pentru sarcinile istorice înaintate ale omenirii.

„Puti Pravdi“ nr. 77
din 4 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA IN DREPTURI A NAȚIUNILOR ȘI LA APĂRAREA DREPTURILOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE⁸⁶

1. Hotarele unităților administrative ale Rusiei, atât ale unităților rurale cât și ale celor urbane (satele, plășile, județele, guberniile, sectoarele și circumscripțiile orașelor, suburbiile etc.), vor fi trasate din nou, ținându-se seama de actualele condiții economice, precum și de compoziția națională a populației locale.

2. Evidența va fi ținută de comisii alese de populația locală prin vot universal, egal, direct și secret, reprezentarea fiind proporțională, iar minoritățile naționale care numericește sunt cu totul neînsemnate pentru a putea alege (în condițiile reprezentării proporționale) un membru în comisie, vor alege un membru cu drept de vot consultativ.

3. Confirmarea definitivă a noilor hotare este de competența parlamentului central al statului.

4. Autoadministrarea locală va fi introdusă în toate localitățile, fără excepție, pe baza votului universal, egal, direct și secret și pe baza principiului reprezentării proporționale, iar totalitatea localităților care se caracterizează prin condiții speciale geografice, de trai sau economice sau printr'o compoziție națională deosebită a populației au dreptul de a se constitui în regiuni autonome și de a avea dietele lor regionale autonome.

5. Fixarea limitei de competență a dietelor autonome și a instituțiilor autoadministrative * locale va fi stabilită de către parlamentul central al statului.

* Instituții în cadrul sistemului de autoadministrare. — Nota Red.

6. Toate națiunile din stat se bucură de drepturi absolut egale, și orice fel de privilegii acordate vreunei națiuni sau limbi sunt considerate inadmisibile și anti-constituționale.

7. Instituțiile autoadministrative locale și dietele autonome vor stabili limba care va fi folosită în toate instituțiile publice și de stat din localitatea sau ținutul respectiv, iar fiecare minoritate națională are dreptul să ceară respectarea necondiționată a drepturilor limbii sale pe baza principiului egalității în drepturi, bunăoară dreptul de a primi răspuns dela instituțiile de stat și cele publice în aceeași limbă în care a fost redactată adresa etc. Măsurile luate de zemstve, orașe etc. care încalcă egalitatea în drepturi a limbilor minorităților naționale, atât în domeniul financiar cât și în cel administrativ, judiciar, precum și în oricare alt domeniu, sunt declarate nevalabile și pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetățean al statului, indiferent de domiciliul lui.

8. Fiecare unitate autoadministrativă a statului, atât rurală cât și urbană, alege — în baza votului universal, egal, direct și secret, după principiul reprezentării proporționale — consilii școlare, care vor gestiona în întregime și în mod autonom cheltuelile pentru absolut toate nevoile de ordin cultural și educativ ale populației, sub controlul și conducerea instituțiilor orășenești și de zemstvă.

9. În unitățile teritoriale cu o compoziție națională eterogenă, consiliile școlare trebuie să fie alcătuite din cel puțin 20 de membri. Această cifră (20) poate fi mărită prin hotărîrea unităților autoadministrative și a seimurilor autonome. Localitățile în care minoritatea națională constituie 5% din populație sunt considerate localități cu o compoziție națională eterogenă.

10. Oricare minoritate națională din unitatea autoadministrativă respectivă care numericeste este cu totul neînsemnată pentru a putea alege, în condițiile reprezentării proporționale, un membru în consiliul școlar, are dreptul să aleagă în acest consiliu un membru cu drept de vot consultativ.

11. Procentul sumelor destinate nevoilor culturale și educative ale minorităților naționale din regiunea res-

pectivă nu poate fi proporțional mai mic decât procentul minorităților naționale față de întreaga populație din regiunea respectivă.

12. Recensământul populației, care înregistrează și limba maternă a cetățenilor, se va face cel puțin odată la 10 ani pe întregul stat, și cel puțin odată la 5 ani în regiunile și localitățile cu o populație a cărei compoziție națională este eterogenă.

13. Orice măsuri luate de consiliile școlare care într'un fel sau altul încalcă deplina egalitate în drepturi a națiunilor și a limbilor populației locale sau principiul potrivit căruia procentul cheltuelilor pentru nevoile de ordin cultural-educativ nu poate fi proporțional mai mic decât procentul minorităților naționale față de populație, sunt considerate nevalabile și pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetățean al statului, indiferent de domiciliul lui.

Scrisă după 6 (19) Mai 1914

*Publicată pentru întâia oară în 1937
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

„VECINI DE MOȘIE“

Găsim uneori cuvinte înaripate care, cu o precizie uimitoare, exprimă esența unor fenomene destul de complexe. Din acest gen de cuvinte face parte, fără îndoială, și maxima unui moșier, membru al majorității de dreapta din Duma de Stat, spusă în legătură cu discursul pe care Goremâchin l-a rostit în Dumă, în ședința istorică din 22 Aprilie.

„Ce plăcut ar fi să-l ai pe I. L. Goremâchin vecin de moșie!“

Aceste cuvinte, rostite în ziua când deputații muncitorilor și ai țăranilor au fost alungați din Duma de Stat, ar fi de mare folos să le amintim astăzi, când deputații alungați și-au ocupat din nou locurile. Ele zugrăvesc de minune forța de care democrația se lovește atât în Dumă cât și în afara ei.

Boiernașul care a aruncat acest cuvânt înaripat a vrut să glumească, însă fără să vrea a spus un adevăr mai serios și mai profund decât s'a gândit să spună. Într'adevăr, întreaga Dumă a IV-a, toată această majoritate a celor de dreapta și a octombriștilor, împreună cu „demnitarii“ din Consiliul de Stat, sunt ei oare altceva decât niște „vecini de moșie“?

În Rusia, 194 de consilieri intimi posedă 3.103.579 de desiatine de pământ, cu alte cuvinte fiecărui consilier intim îi revin în medie peste douăzeci de mii de desiatine. Iar cei aproape 30.000 de mari latifundiari din Rusia posedă în total 70.000.000 de desiatine de pământ. Aceasta e clasa care deține majoritatea și în Duma de Stat și în Consiliul de Stat, și majoritatea funcționarilor superiori

fac parte din această clasă, fără să mai vorbim de zemstve și de administrațiile locale. Toți aceștia sunt „vecini de moșie”.

În secolul nostru capitalist sunt tot mai dese cazurile când „vecinii de moșie” devin industriași, fabricanți de spirt, de zahăr etc., devin tot mai mult părtași în diferite întreprinderi industriale, comerciale, financiare sau feroviare. Marea aristocrație se împletește strâns cu marea burghezie.

„Vecinii de moșie” reprezintă cea mai perfectă organizare *de clasă* din Rusia, deoarece sunt organizați nu numai ca vecini, nu numai în uniuni, ci și ca o forță în stat. Toate instituțiile mai importante sunt ocupate de ei și organizate „după chipul și asemănarea lor”, potrivit „nevoilor” și intereselor lor. Firește că orânduirea noastră de stat are și particularități foarte importante care se explică prin istoria militară a Rusiei etc., particularități care uneori pot să stârnească și nemulțumirea clasei moșierilor. Totuși, în genere, domnii moșieri velicoruși oferă un minunat model de organizare *de clasă*!

Burghezia noastră nu se folosește bine de acest model, temându-se, bunăoară, să se gândească la o organizare a clasei *sale* într’o forță în stat. În schimb, însă, proletariatul, organizându-se ca clasă, n’a uitat niciodată și nici nu va uita minunata pildă a „vecinilor de moșie”...

NARODNICII ȘI „VIOLENȚA FRAȚIONISTĂ“

Cu cât mișcarea muncitorească ia o mai mare amploare, cu cât acțiunile sale sunt mai unite, cu atât mai tare țipă grupușoarele de intelectuali, rupte de masă, despre „fracționism“, despre „epidemia pravdistă“, despre „orbirea fracționistă“ etc. Acești oameni cumsecade nici nu bănuiesc că în acest fel își dau ei înșiși un certificat de paupertate. Acolo unde ei văd numai un fel de calamitate, la care nu-ți mai rămâne decât să te bocești, acolo de fapt se vedește maturitatea și fermitatea mișcării noastre muncitorești.

Nimic n'a demascat mai mult tot caracterul respingător și toată falsitatea țipetelor intelectualilor împotriva „fracționismului“ muncitoresc ca recente alegeri în care muncitorii și-au ales în mod public reprezentanți pentru casele de asigurări sociale.

Să luăm, de pildă, ziarul narodnic „Mâsl Truda“. După ce s'au terminat la Petersburg alegerile pentru casele de asigurări sociale, mai găsim totuși, în numărul din 20 Aprilie, un articol extrem de gălăgios, care încearcă să dovedească cu un aer serios că în niciun caz nu trebuie „să ne supunem violenței fracționiste (!!) a pravdiștilor“.

Violență fracționistă! Câtă impertinență trebuie să aibă ziarul narodnicist pentru a scrie aceste cuvinte demagogice!

Gândește-te numai, cititorule. Au loc alegeri în care muncitorii își aleg în mod public reprezentanți. Muncitorii întreprind în rândurile lor o anchetă cu privire la orientarea politică a participanților la alegeri. Sunt pu-

blicate ca să fie cunoscute tuturor următoarele date referitoare la compoziția politică a alegătorilor, date pe care nimeni nu le-a contestat: 37 de pravdiști, 7 lichidatori, 4 narodnici și 5 imprecși. Muncitorii, firește, aleg în majoritate pe pravdiști. (Sunt aleși și câțiva reprezentanți ai menșevicilor, din rândurile minorității: menșevici care nu sunt lichidatori.) După toate acestea, ziarul narodnic mai face zarvă în jurul „violentei fracționiste“.

Dar vă faceți pur și simplu ridicoli, domnilor narodnici. Prin exemplul vostru demonstrați toată *absurditatea* răsuflatului cuvânt „fracționism“. Ați uitat două cifre simple: 37 și 4. Din 53 de delegați muncitori, patru au fost narodnici, adică vreo 7%. Dar narodnicii consideră, se vede, că muncitorii nu trebuie să-și aleagă reprezentanții pe baza majorității de voturi, ci *pe baza minorității*. Pentru a fi pe placul narodnicilor, ar fi trebuit să egalăm pe cei 37 de delegați muncitori cu cei 4. 37 egal cu 4 — iată ce caută de fapt să sugereze muncitorilor bunii narodnici „nefracționiști“. Nu e de mirare că muncitorii nu pot deloc să priceapă această înțelepciune narodnică.

Totul are o limită, domnilor narodnici „nefracționiști“. Dacă având 4 delegați din 53 vă permiteți să țipați despre „violența fracționistă“ a majorității, nu faceți decât să demonstrați un singur lucru: că nu știți să respectați voința majorității, că prin țipetele voastre disperate împotriva „fracționismului“ căutați să *sabotați voința imensei majorități a muncitorilor*. Nu alții, ci voi sunteți aceia care încercați să exercitați într'adevăr violența infimei minorități asupra covârșitoarei majorități.

Ducând cea mai meschină politică de cerc rupt de masse și lipsit de orice principialitate, încercați prin vociferările împotriva „violentei fracționiste“ să influențați nervii muncitorilor, și prin această metodă respingătoare *smulgeți* satisfacerea intereselor voastre de cerc. Dacă există vreun „fracționism“ de cea mai ordinară speță, apoi pe acesta îl găsim tocmai în comportarea cercurilor lichidatoriste și narodnice, care sabotează voința muncitorilor.

Acelaș tablou ni-l înfățișează și alegerile pentru casele de asigurări sociale din marele centru *Riga*.

S'a ținut acolo adunarea administratorilor caselor de ajutorare în caz de boală pentru desemnarea candidaților în casa de asigurări sociale a guberniei. Sunt reprezentate 21 de case. Se dă o luptă crâncenă între diferitele curente politice. De o parte stau lichidatorii, narodnicii, cei fără partid și unele syndicate, de cealaltă parte pravdiștii. Iau cuvântul o mulțime de oratori dintr-o parte și din cealaltă. Rezultatul este că lista pravdiștilor întrunește 44 de voturi, iar blocul tuturor celorlalți — 20. (Datele sunt luate chiar din „Mâsl Truda“ nr. 2.) Pravdiștii au întrunit, astfel, peste două treimi din voturi.

După aceasta, narodnicii se plâng din nou de „fracționism“ și „violență fracționistă“.

Observați cum se joacă ei cu cuvintele. Narodnicii doar nu au fost niciodată o *fracțiune* a social-democrației. Narodnicii și social-democrații au constituit totdeauna *două partide* distincte, cu un program deosebit, cu o tactică și organizație deosebită. Lupta dintre social-democrați și narodnici este o luptă *între partide* și nicidecum o luptă „fracționistă“. Ce caută aici „fracționismul“?

Nu este oare limpede că țipetele lichidatorilor și ale „împăciuitorilor“ împotriva „fracționismului“ fac numai jocul *dușmanilor* partidului muncitoresc, nu fac decât să semene haos și desbinare, confundă noțiunile, îi derutează pe muncitori ?

Țipetele împotriva „fracționismului“ au devenit un sistem. Dușmanii marxiștilor se folosesc în mod conștient de acest sistem spre a-i deruta pe muncitori. Dacă vreunui intelectual sau vreunui cerc de intelectuali nu-i este pe plac o hotărîre luată de muncitori, țipă: săriți, „fracționism“! Ajutor, „violență fracționistă“!

Nu veți uimi pe nimeni cu aceasta, domnilor. Când scizionistul și liberalul F. D. dela „Severnaia Licvidator-scaia Gazeta“ se jură la fiecare două rânduri că este pentru „unitate“; când Troțchi, în fițuica sa arhiintellectualistă, impregnată de intelectualism, țipă, folosind fraze bombastice, despre „desrobirea de sub jugul fracționismului“; când pseudo-socialiștii mic-burgezi dela „Mâsl Truda“ ne asigură că ei ar fi pentru unitate, — muncitorii le răspund: cine este pentru adevărata uni-

tate a mișcării muncitorești, acela trebuie să se supună majorității muncitorilor conștienți, acela nu îndrăznește să lupte împotriva programului marxist și a tacticii marxiste.

„Puti Pravdi” nr. 81
din 9 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi”

PERVERTIREA MUNCITORILOR PRIN NAȚIONALISM RAFINAT

Cu cât mișcarea muncitorească se dezvoltă mai mult, cu atât mai înverșunate sunt încercările burgheziei și ale moșierilor iobăgiști de a o înăbuși și fărâmița. Amândouă aceste metode, și anume înăbușirea prin violență și fărâmițarea prin influența burgheză, sunt practicate permanent în lumea întreagă, în toate țările, diferitele partide ale claselor dominante folosind când o metodă, când cealaltă.

În Rusia, mai ales după 1905, când burghezii mai deștepți au văzut limpede că numai folosirea violenței nu este eficace, diferitele partide și grupuri burgheze „progresiste“ au început să folosească tot mai des metoda *desbinării* muncitorilor, propagând diferite idei și teorii burgheze care să slăbească lupta clasei muncitoare.

Din aceste idei face parte și naționalismul rafinat, care sub cele mai plauzibile pretexte de plăcută sonoritate, ca, de pildă, pretextul apărării intereselor „culturii naționale“, a „autonomiei sau a independenței naționale“ etc. etc., propagă desbinarea și fărâmițarea proletariatului.

Muncitorii conștienți depun toate eforturile pentru a combate *orice fel* de naționalism, atât naționalismul brutal, violent, huliganic, cât și naționalismul cel mai rafinat care preconizează egalitatea în drepturi a națiunilor *concomitent...* cu *fărâmițarea* cauzei muncitorești, a organizațiilor muncitorești, a mișcării muncitorești *pe* naționalități. Traducând în viață hotărârile ulti-

mei consfătuirii (din vara anului 1913) a marxiștilor, muncitorii conștienți apără — spre deosebire de burghazia naționalistă de toate nuanțele — nu numai cea mai deplină, cea mai consecventă și cea mai desăvârșită *egalitate în drepturi* a națiunilor și a limbilor, dar și *contopirea* muncitorilor de diferite naționalități în diferite organizații proletare *unice*.

În aceasta constă deosebirea radicală dintre programul național al marxiștilor și cel al oricărei burghezii, fie ea chiar cea mai „progresistă“.

Recunoașterea egalității în drepturi a națiunilor și a limbilor este scumpă marxiștilor nu numai din cauză că ei sunt cei mai consecvenți democrați. Interesele solidarității proletare, ale unității tovarășești în lupta de clasă pe care o duc muncitorii, cer o deplină egalitate în drepturi a națiunilor, pentru a se înlătura chiar și cea mai mică neîncredere, înstrăinare, bănuială și vrajbă dintre națiuni. Or, egalitatea deplină în drepturi înseamnă și negarea oricăror privilegii pentru vreo limbă, înseamnă recunoașterea *dreptului* la autodeterminare a tuturor națiunilor.

Pentru burghezie, însă, revendicarea egalității în drepturi a națiunilor este în fapt foarte deseori egală cu preconizarea exclusivismului național și a șovinismului, este foarte deseori compatibilă cu *preconizarea* desbinării și înstrăinării națiunilor. *Fără îndoială* că *internaționalismul* proletar nu se împacă cu acest lucru, căci el nu preconizează numai *apropierea* între națiuni, ci și *contopirea* muncitorilor de toate naționalitățile statului respectiv în organizații proletare *unice*. Din această cauză, marxiștii condamnă în mod hotărât așa numita „autonomie cultural-națională“, adică *scoaterea* școlii de sub conducerea statului și trecerea ei în mâinile *diferitelor* naționalități. Acest plan înseamnă ca, în ceea ce privește problemele „culturii naționale“, școlile să fie împărțite — după naționalitățile uniunii statale respective — pe *uniuni naționale*, cu diete, fonduri destinate școlilor, consilii școlare și instituții școlare *speciale*.

Acesta este un plan de naționalism rafinat care pervertește și desbină clasa muncitoare. Acestui plan (al bun-diștilor, lichidatorilor, narodnicilor, adică al diferitelor grupuri mic-burgheze) marxiștii îi opun principiul: cea

mai deplină egalitate în drepturi a națiunilor și limbilor, care să meargă până la negarea necesității unei limbi de stat, paralel cu susținerea unei cât mai strânse apropieri între națiuni, cu susținerea unității instituțiilor *de stat* pentru toate națiunile, a unității consiliilor școlare, a unității politicii școlare (școala laică!), a unității muncitorilor de diferite națiuni în lupta împotriva *naționalismului oricărei burghezii naționale*, împotriva naționalismului, care — pentru a-i înșela pe prostănaci — este prezentat sub forma lozincii „culturii naționale“.

Naționaliștii mic-burghezi, bundiștii, lichidatorii, narodnicii, colaboratorii ziarului „Dzvin“ n'au decât să apere pe față principiile lor de naționalism burghez rafinat; e un drept al lor. Dar să nu-i înșele pe muncitori, cum face, bunăoară, d-na V. O. în nr. 35 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“, căutând să-i încredințeze pe cititori cum că ziarul „Za Pravdu“ *ar fi împotriva predării în școli în limba maternă!!!*

Este o calomnie grosolană, deoarece pravdiștii nu numai că recunosc acest drept, dar îl recunosc *cu mai multă consecvență* decât oricine. Aderând la hotărârile consfătuirii marxștilor care a proclamat că *nu este necesară o limbă de stat obligatorie*, pravdiștii au fost *primii* în Rusia care au recunoscut *în întregime* dreptul de a se folosi limba maternă!

A confunda predarea în școli în limba maternă cu „împărțirea școlii după naționalități în cadrul unui stat“, „autonomia cultural-națională“ și „scoaterea școlii de sub conducerea statului“, înseamnă a da dovadă de cea mai crasă ignoranță.

Nicăieri în lume, marxștii (și chiar democrații) nu sunt împotriva predării în școli în limba maternă. *Nicăieri în lume*, marxștii n'au adoptat programul „autonomiei cultural-naționale“; acesta a fost *propus* numai în Austria.

Exemplul Finlandei, invocat de d-na V. O., se întoarce împotriva ei, căci în această țară a fost recunoscută și realizată *egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor* (pe care noi o recunoaștem în mod necondiționat și mai consecvent decât oricine), dar *nici vorbă nu este de „scoaterea școlii de sub condu-*

cerea statului“, de uniuni naționale speciale pentru a conduce treburile școlii, de o divizare a întregului învățământ de stat prin bariere naționale etc.

„Puti Pravdi“ nr. 82
dîn 10 Mai 1914
Semnat: V. I.

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

DESPRE SITUAȚIA POLITICĂ

Actuala situație politică din Rusia se caracterizează prin creșterea mișcării greviste în genere, apoi prin afluența de greve politice (de pildă, grevele cu prilejul zilei de 1 Mai) și prin creșterea influenței curentului „pravdist” în rândurile muncitorilor (alegerile pentru casele de asigurări sociale din capitală și casa de asigurări sociale pe întreaga Rusie au dovedit-o din nou).

Legătura dintre caracterul mișcării muncitorești și curentul pe care muncitorii conștienți, în imensa lor majoritate, l-au recunoscut drept curentul *lor*, este evidentă și nu mai necesită lămuriri speciale.

Apoi, actuala situație politică se mai caracterizează și printr’o deosebit de clară și netă conturare a „blocului de stânga”, adică prin acțiunile comune ale democrației proletare și burgheze (trudovicii și lichidatorii), atât împotriva Purișchevicilor cât și împotriva liberalismului burghez trădător. Obstrucția făcută în Dumă de către cei de stânga și excluderea social-democraților și a trudovicilor obținută prin voturile date de cei de dreapta, de octombriști și de o parte dintre progresiști, cu *abținerea* dela vot a cadeților, a arătat în mod concret ce reprezintă acest „bloc de stânga”. Democrația proletară n’a renunțat cu nimic la independența sa și nu s’a abătut dela linia sa proletară, pravdistă. Numai trudovicii și lichidatorii au susținut această linie împotriva liberalilor, cu toate că și unii și alții oscilează, înclinând deseori spre liberali.

În sfârșit, în rândurile claselor burgheze actuala situație politică este marcată prin oscilări și nemulțumiri.

Cuvântările și rezoluțiile congresului comercianților și industriașilor au fost expresia acestui lucru. Există o vădită nemulțumire față de guvern, o vădită stare de spirit opoziționistă.

Rezoluția împotriva guvernului adoptată în Dumă de octombriști — zemiți * și liberali — cu prilejul discutării bugetului Ministerului de Interne a fost expresia acestui lucru. Jubilând că octombriștii au adoptat punctul „lor“ de vedere, cadeții uită să adauge că în acest caz și ei înșiși au adoptat punctul de vedere *al octombriștilor!!*

Rezoluția adoptată de Duma a IV-a se situează pe un punct de vedere net contrarevoluționar și imperialist. În această rezoluție politica guvernului este condamnată pentru motivul că

„samavolnicia administrativă, care se manifestă peste tot, provoacă nemulțumiri și frământări care moneșc în păturile largi și liniștite ale populației“ (adică în păturile burghezo-reacționare și moșierești), „contribuind astfel la apariția și creșterea unor curente împotriva statului“.

La domnii octombriști este vorba de democrație. Domnii cadeți s'au dezis încă și încă odată în mod public de democrație. Cu atât mai bine, deoarece ei nu au fost niciodată și nici nu pot fi democrați, deoarece ei nu au făcut altceva decât să înșele democrația atunci când se apucau s'o reprezinte. În Rusia democrația nu poate face niciun pas înainte dacă nu se eliberează de minciunile liberalismului burghez al cadeților.

Rezultatul :

Creșterea continuă a mișcării muncitorești. Unirea tot mai strânsă a majorității muncitorilor cu „pravdismul“.

Conturarea precisă a „blocului de stânga“ în sensul acțiunilor comune ale democrației proletare și burgheze (trudoviciei și lichidatorii) împotriva celor de dreapta și a cadeților.

Destrămare, oscilări, neîncredere reciprocă și nemulțumiri înlăuntrul sistemului dela 3 Iunie, în rândurile

* *Zemiți* — adepții mișcării „Zemscoe dvijenie“ („Mișcarea zemstvelor“), o mișcare opoziționistă moderată, apărută în deceniul al 7-lea al secolului trecut. — *Nota Red.*

moșierilor și ale burgheziei reacționare. „Ei“ se acuză reciproc — alde Purișchevici pe liberali și liberalii pe alde Purișchevici — că încurajează și grăbesc deslănțuirea noii revoluții.

Aceasta este situația.

*„Puti Pravdi“ nr. 85
din 13 Mai 1914*

*Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“*

UNITATEA MUNCITORILOR ȘI „CURENTELE“ INTELECTUALILOR

Desvoltând mai departe mișcarea lor, muncitorii conștienți își întorc în permanență privirile spre drumul parcurs de mișcarea muncitorească, reflectând mereu dacă acest drum este just și dacă nu există vreo posibilitate de a-l îmbunătăți.

Dintre toate clasele din Rusia, nicio clasă, nici chiar instruita și bogata burghezie, nu-și analizează în mod atât de direct, de limpede și — pe cât posibil — de fățiș tactica, adică orientarea și metodele folosite de mișcarea sa, așa cum face clasa muncitoare. Numai unor oameni proști sau care se tem de participarea masei largi la politică li se vor părea inoportune sau inutile discuțiile aprinse și deschise pe care le remarcăm mereu în presa muncitorească cu privire la tactică. În realitate, tocmai aceste discuții aprinse contribuie la antrenarea și deprinderea muncitorilor de a-și analiza din toate punctele de vedere politica lor muncitorească, de a-și elabora o linie de clasă a mișcării, o linie fermă, clară și precisă.

De curând, muncitorii dela „Imprimeriile Statului“ au arătat în mod cât se poate de convingător care este și care trebuie să fie atitudinea muncitorilor conștienți față de discuțiile asupra tacticii.

„Noi arătăm“ — au scris ei în nr. 68 al ziarului „Puti Pravdi“ — „tovarășilor dela imprimărie care au aderat la apelul lansat de adepții ziarului «Severnaia Raboceaia Gazeta» și strâng fonduri în măsură egală pentru ambele ziare, considerând acest lucru ca un pas în direcția realizării unității, că noi socotim că acest

pas e greșit și nu duce spre unitatea mișcării muncitorești, ci, dimpotrivă, el îndepărtează clipa unirii muncitorilor sub acelaș steag al marxismului. Și, într'adevăr, să luăm următorul exemplu. Să presupunem că vedem doi oameni care discută aprins despre o chestiune care ne privește. Nouă ne e neplăcută această discuție și am dori să-i punem capăt. Ce trebuie să facem într'un asemenea caz? E limpede ca bună ziua: trebuie să căutăm să ne dăm seama cine are mai multă dreptate, și să trecem de partea lui. Atunci cel care nu are dreptate se va convinge de greșala lui sau, dacă nu e în stare să-și înțeleagă greșala, își va epuiza forțele și va pune capăt discuției. Dacă însă îi vom încuraja pe amândoi, discuția nu se va mai sfârși“.

Așa au scris muncitorii dela imprimerie. Și este absolut imposibil să respingi explicația atât de simplă pe care ei o dau pentru toți muncitorii.

A da un ajutor „în măsură egală“ sau dorința de a contopi sau de „a unifica *toate* curentele“ (lucruri despre care, între altele, vorbesc deputații din Dumă care simpatizează cu lichidatorismul) nu înseamnă în realitate altceva decât tendința de a-i comanda din afară pe muncitori, sperând că aceștia nu sunt în stare „să se orienteze“ singuri. Fiecare grupușor de intelectuali poate publica o broșură sau o revistă, proclamându-se „curent“, cum au făcut, bunăoară, grupușorul filosofului antimarxist Bogdanov, sau grupușorul lui Troțchi, sau cel al lui N. N. Ghimmer, care șovăe între narodnici și marxiști etc.

„Curente“ sunt câte vrei, iar muncitorii sunt îndemnați: ajutați-le „în măsură egală“, recunoașteți, „*toate curente*le“!!!

Se înțelege că fiecare muncitor, cât de cât conștient, va spune: asupra cărei chestiuni se duce discuția? asupra luptei *mele*? asupra politicii și tacticii *mele*? asupra partidului *meu*?

În cazul acesta mă voi orienta singur, stimați domni, și voi declara drept tactica *mea* numai aceea pe care o voi aproba și împărtăși.

Aceasta e clar ca bună ziua.

Numai pentru că în Rusia nu există libertatea presei și pentru că (mai ales în provincie) mai există masse de

muncitori cărora li se întâmplă să vadă pentru prima oară cutare sau cutare ziar muncitoresc, care „nu se orientează” încă deloc în problemele politicii muncitorești, numai deaceia este posibil în Rusia ca intelectualii să comande în felul acesta pe muncitori, fapt care își găsește expresia în îndemnurile de a se recunoaște „toate curente” și de a le ajuta „în măsură egală”.

La piață deseori strigă și se jură mai mult tocmai acela care vrea să vândă o marfă putredă.

La piața deșertăciunii intelectuale se întâmplă deseori ca tocmai intelectualii care comandă pe muncitori, care proclamă o sumedenie de „curente” antimarxiste și antiproletare, să țipe mai vârtos împotriva sistemului de a comanda pe muncitori.

Luați, de pildă, Petersburgul. Este puțin probabil ca un om în toate mințile să conteste că, în comparație cu provincia, muncitorii din Petersburg sunt mai culți și mai conștienți, au o deprindere mai mare și sunt mai capabili „să se orienteze” cu adevărat în mod independent în toate problemele referitoare la învățătura marxistă și la practica mișcării muncitorești.

Și atunci?

Muncitorii din Petersburg *s'au orientat* și au recunoscut curentul *pravdist* ca un curent just.

La Petersburg majoritatea covârșitoare a muncitorilor s'au pronunțat pentru „pravdism”, dovedind prin fapte că recunosc ca *al lor* numai acest „curent”.

În provincie preponderența pravdiștilor este mai puțin însemnată, dar totuși există o preponderență. Acest lucru a fost demonstrat de datele strânse pe o perioadă de doi ani referitoare la grupurile muncitorești, date care sunt „neplăcute” adversarilor „pravdismului”, dar care totuși sunt un fapt.

Majoritatea muncitorilor conștienți s'au orientat, au verificat argumentele pro și contra cutărei sau cutărei tactici, recunoscând ca *al lor* tactica pravdistă. Unitatea și voința acestei majorități a muncitorilor caută acum s'o saboteze și s'o încalce întemeietorii „curentelor” intelectualiste, lichidatorismul, troțchismul („Borba”), amestecul de narodnicism și marxism („Sovremennic”⁸⁷ al d-lui Ghimmer) etc.

Suntem convinși că toate aceste „curente” intelec-

tualiste care propagă idei antimarxiste sau îndeamnă să se facă concesii acestor idei se vor sfărâma de conștiința și voința muncitorilor marxiști înaintați. Exemplul Petersburgului confirmă convingerea noastră.

Este mai ales ridicol faptul că, în timp ce distrug unitatea muncitorilor, întemeietorii intelectuali ai grupurilor și „curentelor“ țipă despre „unitate“. Ei sunt împotriva unității muncitorilor care s'a încheat în fapt și sunt pentru unitatea curentelor intelectualiste promisă în vorbe.

„Puti Pravdi“ nr. 85
din 13 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

DESPRE NARODNICII DE STÂNGA

Narodnicii de stânga în nr. 20 al ziarului „Stoicaia Mâsl“ și narodnicii în nr. 4 al ziarului „Russcoe Bogatstvo“ s'au năpustit asupra ziarului narodnic „Ruschie Vedomosti“ pentru că acesta s'a pronunțat pentru libera circulație a pământului, adică pentru libertatea de cumpărare, vânzare și ipotecare a loturilor.

Această chestiune este interesantă prin faptul că confirmă în mod deosebit de concret aprecierea pe care marxistii au făcut-o asupra teoriei narodnice, și anume că e extrem de retrogradă și reacționară. În afară de aceasta, însemnătatea practică a acestei chestiuni impune deasemenea să ne oprim asupra ei.

În societatea în care domnește producția de mărfuri, fiecare mic proprietar agricol este atras în mod inevitabil tot mai mult în *procesul de schimb*, care îl face să depindă nu numai de *piata* locală și națională, dar și de cea *mondială*. Fiecare zi de dezvoltare economică din lumea întreagă, fiecare nouă verstă de cale ferată, fiecare lucrător care părăsește satul pentru a pleca la oraș sau în general la fabrică „pentru a căuta câștig“, fiecare nouă mașină agricolă, într'un cuvânt, literalmente fiecare pas înainte pe care-l face viața economică mondială, atrage în procesul de schimb localitățile cele mai îndepărtate și înapoiate. Milioane și miliarde de fenomene care se observă zilnic arată că în toate colțurile lumii și în toate țările fără excepție se produce această dezvoltare a economiei bazate pe schimb și a producției de mărfuri, a capitalismului. Căci transformarea economiei bazate pe schimb și a producției simple de mărfuri în capitalism este în aceeași măsură un fenomen confirmat de milioane

și miliarde de fapte economice observate zilnic în fiecare sat, în fiecare meserie și în fiecare meșteșug.

Este limpede că în aceste condiții ale economiei mondiale țăranul este un *producător de mărfuri* și pe zi ce trece depinde tot mai mult de piață, vânzându-și produsele, cumpărând unelte de muncă și articole de consum, angajând muncitori sau angajându-se el însuși ca muncitor. Intr'o situație în care există proprietatea asupra pământului, — libertatea cumpărării, vânzării și ipotecării este o condiție necesară a dezvoltării capitalismului. Incercări de a limita această libertate nu pot duce la nimic altceva decât la o mie și unul de moduri de a ocoli legea, la o mie și una de tărăgăneli și birocratism, la *înărăutățirea* situației țăranului. A încerca să oprești în loc capitalismul mondial prin legi sau regulamente care limitează libera circulație a pământului, este un lucru tot atât de stupid ca și încercarea de a opri un tren din mers cu nuele dintr'un gard. A apăra asemenea încercări, înseamnă a apăra robia iobăgistă, stagnarea și *putrezirea* satului.

Cine a învățat cât de cât economie politică, știe că în Rusia capitalismul ia locul feudalismului.

Nicio altă „a treia“ formație a economiei naționale *nu există* în Rusia. Atât feudalismul cât și capitalismul înseamnă exploatarea muncii, și *în acest sens ambele* formații înseamnă „streang și robie“. Însă iobăgiei îi este proprie: stagnarea seculară, înapoierea și întunericul în care se află oamenii muncii, nivelul coborât al productivității muncii. Iar capitalismului îi este proprie o rapidă dezvoltare economică și socială, o uriașă mărire a productivității muncii, înlăturarea stării de înapoiere a oamenilor muncii și trezirea capacității lor de unire, precum și trezirea lor la o viață conștientă.

Deaceea, a numi capitalismul streang și robie și *a căuta* în acelaș timp — cum fac narodnicii — *să frânezi* dezvoltarea capitalismului, înseamnă a deveni *în fapt* apărători ai rămășițelor feudalismului, ai sălbăticiiei și stagnării.

Marxiștii i-au proclamat întotdeauna și-i vor proclama pe narodnicii de stânga „socialiști-reacționari“ pentru faptul că susțin îngrădirea liberei circulații a pământului.

Ii sfătuim pe muncitorii conștienți ca tocmai în această chestiune „să dea lupta“ împotriva narodnicilor de stânga și împotriva oricăror altor narodnici! Garantăm cu capul că de partea narodnicilor de stânga vor fi bătrânii decrepiți care odată cu îngrădirea liberei circulații a pământului susțin credința în diavoli, servilismul, bi-ciul, raporturile sexuale între socru și noră și „învățarea“ „muierilor“ cu bâta.

Iar de partea noastră va fi întreaga generație nouă, cultă, tânără, care nu crede în diavoli. Ajunge un singur citat din d-l Peșehonov pentru ca această generație să aibă față de asemenea oameni atitudinea pe care o merită :

„Am afirmat“ — scrie d-l Peșehonov — „că țaranii nu se pricep să folosească destul de rațional creditul ipotecar. Și acest lucru, firește, este de înțeles, pentru că economia bazată pe muncă nu e propice pentru aceasta...“

Vedeți d-v., țaranii nu sunt „raționali“! Iar moșierii iobăgiști și funcționarii liberali „se pricep“, vedeți d-v., să hotărască *pentru* țaran!!

Iată o chestiune vie, apropiată, practică, mărunță, dar limpede. Iată pe ce chestiune trebuie să-i facem de râs pe domnii narodnici de stânga la fiecare adunare la care participă țărani conștienți și care s'au trezit.

Iar în ceea ce privește economia bazată „pe muncă“, aceasta este o frază goală și dulceagă de intelectual. Orice țaran știe foarte bine că nu se poate trăi fără să vinzi și să cumperi. În fața acestui fapt simplu nu mai rămâne decât praf și pulbere din trâncăneala despre „orânduirea economică bazată pe muncă“.

*
* * *

Narodnicii aruncă praf în ochii „mujiului“, confundând problema liberei circulații a pământului cu problema susținerii „scoaterii pământului din circulația mărfurilor și transformarea lui într'un bun al întregului popor“ („Stoicaia Mâsl“ nr. 20).

În primul rând, numai oamenii complect ignoranți nu știu că „transformarea pământului într'un bun al întregului popor nu înseamnă sustragerea pământului din circulația mărfurilor, ci dimpotrivă: a t r a g e-

rea lui în această circulație și mai rapid, și mai liber, și pe o scară și mai largă.

Invățați economia politică a lui Marx, domnilor „socialiști-reacționari“!

În al doilea rând, burghezii *radicali*, după cum a dovedit și a arătat Marx, pot să revendice și au revendicat nu numai odată „transformarea pământului într'un bun al întregului popor“. Acest lucru este indiscutabil. A crede însă că susținerea îngrădirii *feudale* a liberei circulații a pământului înlesnește această transformare, înseamnă a fi nu un burghez radical, ci unul retrograd.

Atât timp cât există proprietatea privată asupra pământului, îngrădirea liberei circulații este o măsură dăunătoare și reacționară. Pentru realizarea idealurilor democrației muncitorești nu există altă cale decât dispariția cât mai grabnică a urmelor feudalismului și cât mai rapida dezvoltare a capitalismului.

Marxiștii au spus întotdeauna și repetă și acum că concepțiile democratice ale țăranilor trebuie să fie curățite de rămășițele *feudale*. Narodnicul merită să fie sprijinit numai în măsura în care este împotriva iobăgiei și pentru democrație. În măsura însă în care susține starea de oprimare și înapoiere, vederile înguste și egoismul mic-burghezului, el este un foarte mare reacționar.

„Puti Pravdi“ nr. 86
din 14 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Puti Pravdi“

LICHIDATORII ȘI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI

În numeroasele lor articole în legătură cu plecarea lui Malinovski⁸⁸, lichidatorii afirmă, printre alte calomnii, că Malinovski a fost promovat într'un post important numai datorită „scizionismului“ pravdiștilor, că Malinovski este un „voiajor“ politic etc. etc.

Redăm mai jos cuvânt cu cuvânt articolul *redacțional* din ziarul lichidatorist „Luci“, publicat a doua zi după alegerea lui Malinovski în Duma de Stat, adică atunci când lichidatorii nu erau încă nevoiți să se înjosească până la a recurge la minciuni ordinare în lupta cu adversarul.

Iată acest articol în extenso („Luci“ din 28 Octombrie 1912, nr. 37):

R. V. MALINOVSKI

(Deputat al muncitorilor din Moscova)

Roman Malinovski, fost secretar al sindicatului metalurgiștilor din Petersburg, a fost ales deputat al muncitorilor din gubernia Moscova. În persoana sa, fracțiunea social-democrată din Dumă câștigă pentru prima oară un practicant de seamă al mișcării sindicale, care în cei mai grei ani ai reacțiunii a luat parte activă la munca organizațiilor muncitorești legale.

Malinovski a fost membru al acestui sindicat cu începere dela 1 Mai 1906, ziua întemeierii lui. La începutul anului 1907 el a fost ales secretar al sindicatului și a rămas în acest post de răspundere, fără a fi schimbat, până în Noembrie 1909, când a fost arestat la adunarea de pregătire a primei delegații muncitorești la congresul antialcoolic. Expulzarea lui din Petersburg l-a făcut să întrerupă munca activă în sindicat, dar el a păstrat ca și până atunci legătura ideologică cu organizația.

Anii în care Malinovski a activat ca secretar au fost în viața sindicatului ani în care a trebuit să se ducă lupta nu numai împo-

triva unor grele condiții externe, dar și împotriva apatiei muncitorilor înșiși. Exemplul personal dat de Malinovski a putut servi ca o armă ascuțită împotriva acestui „dușman intern“.

Se părea că energia lui nu cunoaște oboseala. Ducea cu aceeași înflăcărare atât munca de răspundere a conducerii unei greve, cât și munca minuțioasă de organizare.

Și — lucrul cel mai important — această muncă de fiecare zi, Malinovski căuta întotdeauna s'o lege de sarcinile generale ale mișcării muncitorești, iar în lupta pentru revendicările imediate nu pierdea din vedere scopul final.

Munca sindicală îi lua lui Malinovski mult timp și forțe. Și cu toate acestea, el nu se limita numai la această muncă: într'un fel sau altul, a participat la toate acțiunile muncitorești din ultimii ani. A fost delegatul muncitorilor din Petersburg la congresul cooperatorilor care a avut loc la Moscova în 1908. În 1909, de paști, el a reprezentat pe metalurgiștii din Petersburg la primul congres al medicilor din fabrici, la care a făcut un raport referitor la asigurări în caz de bătrânețe și invaliditate. Tot metalurgiștii l-au delegat și la congresul antialcoolic, însă n'a mai putut participa la congres, fiind arestat.

La Moscova, activitatea lui Malinovski a fost restrânsă fără voia lui. Dar nici aici el n'a stat cu brațele încrucișate: a luat parte la pregătirea celui de al doilea congres al medicilor din fabrici, și un timp s'a ocupat îndeaproape de cooperarea muncitorească etc.

Deasemenea, noul deputat al Moscovei a avut un viu interes pentru mișcarea muncitorească politică.

Prin convingerile sale, el este bolșevic. Acest lucru însă nu l-a împiedicat ca în 1908, în numele unității mișcării sindicale, să ia atitudine împotriva tovarășilor săi de idei, atunci când, după congresul dela Londra, aceștia au căutat să obțină ca partidul să fie reprezentat în comitetele de conducere ale sindicatelor. Acest lucru nu l-a împiedicat ca, în numele unității delegației muncitorești, la primul congres al medicilor din fabrici să ia atitudine împotriva comportării desorganizatoare a bolșevicilor din Moscova.

Suntem ferm convinși că activitatea noului deputat al muncitorilor va fi pe tărâm politic tot atât de rodnică ca și pe tărâmul mișcării sindicale.

În astfel de termeni aleși scriau acum 2 ani despre bolșevicul Malinovski înșiși lichidatorii. Dar nici nu s'ar fi putut altfel, dată fiind activitatea pe care o desfășurase Malinovski în văzul tuturor muncitorilor! Nici măcar lichidatorii, care încă de atunci erau adversarii lui politici, n'au putut să nu-i arate o mare stimă. Despre activitatea lui anterioară, prin care se evidențiasse încă pe atunci, ei vorbesc în cuvinte foarte măgulitoare pentru Malinovski și-l dau de exemplu altora. Că ar fi un „voiajor“ politic nici vorbă. N'a fost încă născocit nici bas-

mul care să pretindă că el a fost ales în Dumă în calitate de candidat al „unității“ lichidatoriste.

După vreo două săptămâni s'a întrunit pentru prima oară fracțiunea social-democrată unificată din Dumă. Chiar lichidatorii l-au ales în unanimitate pe Malinovski ca vicepreședinte al fracțiunii din Dumă, tot așa cum i-au sprijinit înainte candidatura ca președinte al delegațiilor muncitorești la congresele sociale (de pildă, congresul medicilor din fabrici) etc. După alegerile din Dumă, cel mai de seamă „participant la blocul din August“ (stălpul actualei reviste „Borba“) îi scrie lui Malinovski scrisori peste măsură de măgulitoare și aproape că-l numește un viitor Bebel.

Dar de când Malinovski s'a dovedit a fi un adversar înverșunat al lichidatorismului, de când a făcut pasul pe care curând el însuși a fost nevoit să-l recunoască profund greșit, — nu există calomnie mai murdară pe care lichidatorii să n'o fi cules din gunoiul ziarelor ultrareacționare pentru a-l împroșca pe fostul deputat, pe care ei înșiși îl acoperiseră de laude.

Că Malinovski, datorită activității sale politice și talentului său, ar fi jucat un rol important în orice fracțiune, că lichidatorii l-ar fi așezat la loc de cinste dacă s'ar fi solidarizat cu ei, — aceasta o știu toți. Iar lichidatorii nu se sfiesc să spună că pe Malinovski l-a promovat „sciziunea“.

Încerci un sentiment de *rușine* când vezi că există oameni care caută să folosească nenorocirea personală a unui om în lupta pe care ei o duc împotriva unui curent politic advers. Nu vrem să facem comparație între Malinovski și Hrustaliiov. Dar ce-ar spune lichidatorii dacă, după cele întâmplate cu Hrustaliiov, adversarii lor politici s'ar apuca, legându-se de soarta acestui om, să calomnieze menșevismul și „să folosească“ cazul Hrustaliiov împotriva întregului curent menșevic? Și doar se știe că Hrustaliiov a fost menșevic, a participat ca reprezentant de seamă al menșevicilor la congresul dela Londra, a scris în presă etc., și se știe că într'un timp menșevicii se făleau cu Hrustaliiov.

„Pravdiștii“ nu se pot plânge că duc lipsă de adversari politici. Dar *niciun* ziar dușman — în afară de ziarul dubroviniștilor sau de ziarul lui Purișchevici — nu s'a

coborît pînă la josniciile la care s'a pretat în acele zile ziarul lichidatorist. Chiar și liberalii au avut o atitudine incomparabil mai decentă.

A atribui cele mai imposibile mârșăvii adversarului și a termina apoi printr'o chemare pompoasă la... unire cu acest adversar pe care l-ai calomniat — iată care este tactica falsă, nedemnă, josnică a tuturor acestor Martovi și Dani.

Comportarea lor desgustătoare cu prilejul plecării lui Malinovschi îi va face să vadă chiar și pe orbi.

„Rabocii” nr. 2 din 22 Mai 1914
Semnat: Pravdist

*Se tipărește după textul
ziarului „Rabocii”*

DESPRE CELE DOUĂ CĂI

Intr'un articol care a atras asupra-i atenția muncitorilor conștienți, An, conducătorul lichidatorilor caucazieni, a declarat de curând că nu este de acord cu ziarul „Luci” și succesorii lui, cu tactica lor *oportunistă*.

Această declarație echivalează cu *destrămarea* „blocului din August”: niciun fel de subterfugii și ieșiri nu vor desminți acest fapt.

Dar în momentul de față am vrea să atragem atenția cititorilor asupra unui alt lucru, și anume asupra considerațiilor făcute de An cu privire la cele două căi de dezvoltare a Rusiei. An scrie:

„*«Luci»* își leagă tactica de posibilitatea unor reforme, se orientează spre reforme. *«Pravda»* își leagă tactica de o «furtună», se orientează spre o răsturnare”.

De aici An trage concluzia: trebuie îmbinate *ambele* tactici. Concluzia nu-i bună de nimic. Concluzia nu e marxistă.

Să ne lămurim.

Ce determină *calea* Rusiei, caracterul și rapiditatea dezvoltării ei ?

Raportul de forțe sociale, rezultanta luptei de clasă. Acest lucru este evident.

Care sunt forțele sociale care acționează în Rusia? Care este linia luptei de clasă?

Rusia este o țară capitalistă; ea nu poate să nu se desvolte în sens capitalist. Acum Rusia trece printr'o perioadă de transformare burghezo-democratică, de eliberare de sub iobăgie, de desrobire. În condițiile capitalis-

mului mondial, desrobirea Rusiei este inevitabilă. Numai că deocamdată nu se știe care va fi rezultanta forțelor sociale care năzuesc spre desrobire. Aceste forțe sunt, mai ales, următoarele: 1) liberalismul monarhic burghez (capitaliștii și în parte moșierii din partidul progresist, cadet, precum și o parte din partidul octombrist); 2) democrația burgheză (țărănimea, mica burghezie orășenească, intelectualii etc.); 3) proletariatul.

Fiecare dintre aceste clase acționează — ne referim, bineînțeles, numai la acțiunea masselor — pe linia determinată de situația economică a fiecărei clase. Rezultantă va fi, și poate fi *numai una*.

În ce sens se poate vorbi, deci, despre cele două căi ale Rusiei? Numai în sensul că noi nu cunoaștem, și până la rezultatul luptei nu vom cunoaște, această rezultantă care va trece mai aproape de *una din cele două* linii cât se poate de simple, clare și vizibile la prima vedere pentru toată lumea. Prima linie înseamnă „reformă”; a doua — „furtună”.

Reforme se numesc schimbările care *nu* au ca rezultat preluarea puterii de stat din mâinile vechii clase dominante. Schimbările cu caracter contrariu se numesc „furtună”. Interesele de clasă ale liberalismului burghez cer *numai* reforme, deoarece burghezia se teme de „furtună” mai mult decât de reacțiune; burghezia vrea să păstreze instituțiile vechi, iobăgiste (birocrația, cele două camere etc. etc.), pentru a se apăra împotriva muncitorilor. Țărănimea din toate țările lumii, fără excepție, inclusiv țărănimea din Rusia, oscilează între burghezie și proletariatul în perioada transformării burghezo-democratice. Aceste șovăeli sunt inevitabile, deoarece țărani sunt adversarii moșierilor și ai iobăgiei, dar sunt în acelaș timp ei înșiși mici proprietari, mic-burghezi.

Cât privește proletariatul, interesele lui — care coincid cu interesele imensei majorități a populației, cu interesele tuturor exploataților — merg pe o cale care *nu* e reformistă, o cale caracterizată în Rusia prin cunoscuta formulă a celor „trei balene”.

Dacă majoritatea țăranilor și a populației va urma pe liberali, „calea” va fi dintre cele mai proaste, dintre cele mai puțin avantajoase pentru muncitori și pentru cei exploatați, dintre cele mai chinuitoare pentru ei. Dacă

majoritatea țăranilor și a populației va urma pe muncitori, rezultatul va fi exact contrariu. Numai rezultatul final al luptei va face să iasă pe deplin la iveală o rezultantă sau alta.

Acum vedem care este adevăratul sens al raționamentelor neclare și confuze ale lui An, care, mai curând decât să înțeleagă, a simțit oportunismul lichidatorilor și trădarea lor față de clasa muncitoare.

Lichidatorii sunt reformiști. Ei duc în fapt o politică *liberală*, și nu una muncitorească marxistă; ei duc pe muncitori la supunere față de burghezie.

„Pravdiștii“ duc o politică proletară, marxistă, apărând interesele clasei muncitoare în transformarea prin care trece Rusia. Nu cumva „pravdiștii“ pierd din vedere folosirea reformelor? La aceasta se poate răspunde ușor dacă invocăm fapte. Luați o reformă reală, iar nu una închipuită, asigurările sociale. Oricine vede că pravdiștii „s'au agățat“ de această reformă de zece ori mai puternic decât lichidatorii: vezi „Voprosi Strahovania“⁸⁹ și rezultatele alegerilor pentru Consiliul general al asigurărilor.

Luați „revendicările parțiale“ ale luptei economice în timpul grevelor. Oricine știe că pravdiștii duc de o mie de ori mai intens și mai energic această campanie reală, și nu închipuită.

Dacă ar exista un grup care să nege necesitatea folosirii reformelor și a îmbunătățirilor parțiale, *nu ne-am putea* uni cu el: ar fi o politică dăunătoare pentru muncitori, nu o politică marxistă.

Nu ne putem uni nici cu lichidatorii, deoarece faptul că ei neagă și defăimează mișcarea ilegală, neagă și amână cele două „balene“, proclamă în Rusia de azi lupta pentru un partid deschis și posibilitatea unor reforme politice — toate acestea înseamnă că au trădat clasa muncitoare, că au trecut de partea burgheziei.

Pravdiștii „se orientează spre o furtună sau o răsturnare“, după cum se exprimă An, fără a lăsa să le scape — faptele dovedesc — nicio singură, nici cea mai mică posibilitate de a realiza reforme reale și îmbunătățiri parțiale, explicând masselor falsitatea reformismului. Această tactică este singura tactică justă, singura tactică marxistă, și deaceia ea a fost adoptată cu o imensă, cu o covârșitoare majoritate de muncitorii conștienți din

întreaga Rusie (iar faptele au dovedit aceasta, au dovedit aceasta numărul grupurilor muncitorești).

Numai adepții democrației mic-burgheze, narodnicii și lichidatorii, luptă zadarnic împotriva muncitorilor, împotriva „pravdismului“.

„Rabocî” nr. 3 din 24 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Rabocî”

PLEHANOV, CARE NU ȘTIE CE VREA

Se știe că în problemele de tactică și de organizare s'au întâmplat cu Plehanov mai multe istorii triste. În ultimii 11 ani (începând din toamna anului 1903, când a trecut de la bolșevici la menșevici) el s'a încurcat de mai multe ori și în chip comic în aceste probleme.

Acum începe din nou să se încurce, și noi suntem nevoiți să înfățișăm cititorilor acest trist spectacol. Să amintim mai întâi marele merit al lui Plehanov în timpul anilor de restriște (anii 1909—1911). El proslăvea mișcarea ilegală și sprijinea cu energie hotărârile partidului cu privire la lupta împotriva lichidatorismului. El arăta că lichidatorii sunt oportuniști și că reînvie „economismul“ (curent burghez în sânul marxismului între 1894 și 1902). El arăta că, negând mișcarea ilegală, lichidatorii au trădat partidul. El explica, pe bună dreptate, că „domnul Potriosoșov“ este sinonim cu Iuda și că apostolii au fost mai puternici *fără* Iuda decât *cu* el.

Erau idei clare, precise, bine încheiate, care promovau pe deplin hotărârile din 1908 și 1910.

Priviți însă noua „cotitură“ a lui Plehanov. În ziarul „Edinstvo“⁹⁰ el îi blestemă acum pe pravdiști pentru „fracționism“ și „uzurpare“ (acaparare nelegală, atribuirea unor drepturi pe care nu le au), căutând să ne încredințeze că la noi ar exista „nu o singură presă muncitorească, ci două“.

Nu este prea corect spus, dar totuși se înțelege. Ziarul lichidatorist este proclamat ziar muncitoresc!! Asta-i bună! Și doar același Plehanov apăra justetea rezoluției care declara că lichidatorismul exercită o influență burgheză asupra proletariatului.

In zadar vrea Plehanov să uite acest lucru. Muncitorii își vor bate joc de această lipsă de memorie.

Presa lichidatoristă *nu* este o presă muncitorească, ci o presă prin care se exercită *influența burgheză asupra proletariatului*. Acest lucru este spus precis și clar în hotărîrea „întregului”⁹¹. Acest lucru au dovedit lichidatorii mereu până în ziua de azi, în mod concret și pentru toată lumea (vezi, de pildă, în „Nașa Zaria”, 1914, nr. 3, Bulchin și Martov au spus acelaș lucru împotriva mișcării ilegale).

Ce sens are deci la Plehanov chemarea la unire cu lichidatorii? Unitatea cu un grup de literați care neagă, cu totul în maniera lui Potriosov, mișcarea ilegală? Pentru a susține o astfel de unitate, trebuie să *susții renunțarea la mișcarea ilegală!*

Plehanov s'a încurcat atât de mult, încât nu mai spune nici da, nici ba.

Lichidatorii au spus doar cât se poate de limpede și în „Nașa Zaria”, și în „Novaia Raboceaia Gazeta” (F. D. și L. M. sunt conducătorii acestui ziar), și prin gura lui Ciheidze & Co că ei *rămân pe pozițiile lor*, adică ei îl apără pe Potriosov și îngăduie atacurile împotriva mișcării ilegale. Ei susțin ideea unui partid muncitoresc deschis.

Iar Plehanov condamnă lichidatorismul ca o crimă împotriva partidului și în acelaș timp susține „unitatea” cu lichidatorii.

Lucrul acesta nu poate decât să ne facă să zâmbim.

„Pravdiștii” primesc cu brațele deschise pe toți muncitorii care vor să recunoască în fapt „forma” pe care o respinge Potriosov, iar frazele goale despre „unitatea” cu adversarii mișcării ilegale ei le consideră niște vorbe goale ale unor oameni care nu știu singuri ce vor.

La învinuirea de „uzurpare” pravdiștii răspund calm: nu seamănă oare a uzurpator și impostor acela căruia îi plac declamația și frazele, și care se teme de *fapte*? Plehanov trăiește în străinătate; de ce oare trece discret peste faptul că din August 1912 și până în Mai 1914 lichidatorii n'au scos *nici măcar un singur număr* al ziarului care apare în străinătate, că n'au dat *nici măcar o singură* indicație concretă cu privire la „organizații” ca acelea pe care le-a apărât și Plehanov??

În schimb, adversarii lichidatorismului au dat într'un șir de numere o serie de indicații concrete cu privire la toate localitățile din Rusia.

Plehanov trece sub tăcere faptele, deoarece faptele infirmă frazele lui.

Să luăm datele publicate în Rusia și care pot fi verificate de oricine. În decurs de doi ani încheiați, 1912 și 1913, pravdiștii au unit în jurul lor (și au arătat-o prin colectele organizate în cadrul grupurilor) 2.801 grupuri muncitorești, iar lichidatorii 750. Adăugând și anul 1914, dela 1 Februarie până la 6 Mai (calculare provizorii), avem 5.302 față de 1.382.

Pravdiștii au o majoritate de aproximativ patru cincimi!!

Se înțelege că unor oameni care se tem de fapte nu le rămân decât fraze și iar fraze.

În jurul hotărîrilor precise și limpezi, de trei ori completate și controlate de către reprezentanții muncitorilor (în Ianuarie 1912, în Februarie și în vara anului 1913), pravdiștii au unit în jurul lor $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia. Aceste hotărîri au fost dezvoltate în sute de articole și traduse în fapt.

Acestea nu sunt fraze, nici basme sau anecdote despre gușă și sălbatici (Plehanov rumeagă întruna anecdote vechi!), ci fapte. Iată unitatea în fapt, unitatea muncitorilor care și-au verificat tactica lor prin experiență.

Dacă această tactică, aprobată de mii de muncitori, va fi denumită cu dispreț tactică „leninistă“, aceasta nu va fi decât un elogiu la adresa lui Lenin, iar din cauza aceasta nu vor dispărea cele 5.000 de grupuri muncitorești, nu va dispărea unitatea lor, partidul lor.

Cuvinte ca „fracționism“, „fărămițare“, „destrămare“ etc. se întorc tocmai împotriva lui Plehanov și a actualilor lui prieteni. Aruncați-vă privirea asupra listei de colaboratori ai fițiucii narodnice intelectualiste „Sovremennic“, listă publicată pe prima pagină a ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov. Îi găsim acolo pe d-l Ghimmer & Co., care propovăduiesc idei antimarxiste; Plehanov a avut dreptate când a denumit aceste idei, idei de „socialiști-reacționari“. Găsim pe ziditorii de dumnezeu și pe machiști: Bogdanov, Bazarov și Lunacearschi. Găsim pe lichidatori:

Dan, Martov, Cerevanin (nu se știe de ce a dispărut Potrioso, care fusese menționat în nr. 66 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“). Tot aici îl găsim și pe liberalul Bogucearschi etc.

Și în acest „Sovremennic“, care nu aduce nici pe departe a muncitor, d-l Ghimmer se laudă fățiș că Plehanov este pentru unitatea cu el!! *Iar Plehanov tace.*

Nu este oare timpul să-și scoată masca? Altfel s'ar putea ca muncitorii să i-o smulgă într'un mod nepolitic! Cercuri *antimarxiste* de intelectuali, cioburi de democrație burgheză — iată unde a nimerit din nebăgare de seamă bietul Plehanov, iată unde-i haosul, fărâmițarea, iată unde sunt fracțiunile împotriva unității miilor de grupuri muncitorești care în decurs de doi ani s'au unit în jurul pravdismului.

Să-l compătimim pe Plehanov; pentru lupta sa împotriva oportuniștilor, narodnicilor, machiștilor și lichidatorilor, el a meritat o soartă mai bună. Vom continua să făurim unitatea grupurilor muncitorești care au o tactică precisă, verificată prin experiență, unitate deja făurită în proporție de $\frac{4}{5}$.

Și-i vom primi pe toți cei care se leapădă de lichidatorism; ușile nu sunt închise.

În lumina exemplului pe care ni-l oferă revista „Borba“ a lui Troțchi și al ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov, vom continua să arătăm tristețile și ridicolele oscilări ale grupușoarelor de intelectuali care s'au rupt de mișcarea muncitorească, care tot oscilează și oscilează la infinit, azi într'o parte, mâine într'alta, dela intelectualul Potrioso la intelectualul Ghimmer.

Trist spectacol, dar inevitabil într'o țară mic-burgheză într'o epocă de transformări burghezo-democratice.

„Rabocii“ nr. 4 din 25 Mai 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Rabocii“

CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII⁹²

Guvernul nostru consideră că noua sa politică agrară, politica de intensă și accelerată distrugere a obștei cu ajutorul șefilor de zemstvă, politică de încurajare a otruburilor, constituie un succes deosebit de mare în lupta sa împotriva revoluției. Încă în 1906, îndată după revoluție, Consiliul nobilimii unite⁹³ a făcut apel la guvern să încurajeze răspândirea proprietății private a țăranilor asupra pământului, pentru a crea cât mai repede o pătură de țărani bogați care să treacă de partea moșierilor împotriva țăranilor. Stolâpin a pornit fără întârziere pe calea indicată de Consiliul nobilimii unite. Partidele moșierești din Duma a III-a, cei de dreapta și octombriștii au sprijinit din toate puterile această nouă politică agrară, considerând că ea constituie nu numai cel mai bun mijloc de luptă împotriva revoluției, dar și un mare progres în direcția unei orânduiri economice europene, un pas înainte spre desființarea rămășițelor iobăgiei.

Se știe că această proslăvire a noii politici agrare, considerată ca o operă „de desrobire“, a fost și este repetată în mii de chipuri în presa guvernamentală, în presa de dreapta și în cea a octombriștilor.

Tocmai din acest punct de vedere vreau să abordez în cuvântarea mea analiza *bazelor* politicii guvernamentale în problema agrară. Ni se vorbește mereu de creșterea numărului actelor de „consfințire“ a proprietății private asupra pământului, de mărirea numărului otruburilor. Dar nu ni se spune nimic despre proporțiile pe care raporturile iobăgiste și de aservire continuă să le

păstreze încă și astăzi în satele noastre. Or, aceasta este miezul chestiunii. Ni se făgăduiește o prefacere „în spirit european“ a agriculturii noastre înapoiate, menținându-se atotputernicia economică și politică a clasei moșierilor iobăgiști — a Purișchevicilor. Făgăduelile rămân făgădueli, dar care este *acum* situația la sate, *după* toate progresele cu care se laudă guvernul? Care este *acum*, în momentul de față, întinderea robiei economice și a împilării iobăgiste a masselor de țărani??

Pentru a lămuri această chestiune, voi invoca mărturia unei reviste al cărei conducător și-a atras de curând — și pe bună dreptate — elogiile entuziaste ale lui *Antonie Volânschi în persoană*, și în acelaș timp voi aduce, bine înțeles, mărturia unor publiciști atât de cunoscuți prin reacționarismul lor (și prin faptul că sunt gata oricând să fie lacheii guvernului), cum este Rozanov dela „*Novoe Vremia*“. Nu e vorba de o oarecare revistă „de stânga“, doamne ferește! Este vorba de revista unor oameni care au repetat *toate* atacurile și ieșirile injurioase ale reacționarilor împotriva revoluției. Este o revistă care apără din răspuțeri orice obscurantism clerical și intangibilitatea proprietății moșierești. Ați ghicit, probabil, că vorbesc de „*Russcaia Mâsl*“.

În mod excepțional, revista aceasta a spus odată adevărul și a publicat date, date precise cu privire la răspândirea pe care o au în Rusia fenomene ca *munca în dijmă și tocmeala de cu iarnă*. Toată lumea știe că acestea sunt un lucru foarte obișnuit, foarte curent în satele noastre. Însă „toată lumea“ preferă să vorbească despre orice, numai nu despre acest fenomen curent.

„Oare tocmeala de cu iarnă“ — scrie revista de mai sus — „nu constituie o absurditate în secolul nostru, în secolul electricității și al aeroplanelor? Această formă de robie și de aservire continuă să înflorească și azi, fiind tot una cu niște lipitori pe organismul poporului... Tocmeala de cu iarnă face ca termenul iobăgist de țărani «obligăți» să-și păstreze toată prospețimea“.

Aceste aprecieri asupra tocmelii de cu iarnă nu-mi aparțin mie, ci unei reviste cunoscute prin ura ei împotriva revoluției. Robie, aservire, iobăgie — iată cum sunt *nevoiți* să numească niște oameni „siguri“ „rându-elile“ din satele noastre.

Atunci când se tocmește de cu iarnă:

„Țăranul acceptă cele mai grele condiții și ia pentru munca sa de două și de trei ori mai puțin decât primăvara sau vara. Iarna se plătește pentru o desiatină — aratul de trei ori, semănatul, cositul sau seceratul, legatul snopilor și căratul la arie — aproximativ atât cât se plătește vara numai pentru strânsul recoltei (cositul sau seceratul și legatul snopilor)“.

Și câți țărani se află în această stare de iobăgie, de aservire, de robie?

„După date locale, în primăvara anului 1913 procentul gospodăriilor «obligate» se ridică în unele sate din regiunea de Sud-Vest la 48%, în gubernia Moghiliov până la 52%, iar în gubernia Cernigov până la 56%“.

Luați aminte: asta se referă la primăvara anului 1913! Asta după recolta din anul 1912!! Asta în vremea succeselor amețitoare obținute, chipurile, cu așa zisa „împroprietărire“, în jurul căreia guvernul face atâta zarvă, ridicând-o în slava cerului!!

După toate acestea, putem oare numi faimoasa „împroprietărire“ altfel decât un sicriu poleit care ascunde aceeași veche iobăgie de mai înainte?

Jumătate din gospodăriile țărănești sunt gospodării „obligate“, aservite din cauza nevoilor crâncene în care se sbat. Foamea, foamea pe care o îndură chiar și în anul cel mai îmbelșugat, îi silește pe țărani să-și vândă de cu iarnă moșierului munca lor, în condiții înrobitoare, pe un preț de trei ori mai mic. În fapt, aceasta echivalează pe-de-a'ntregul cu menținerea clăcii, a iobăgiei, deoarece a rămas însăși esența acestei iobăgii: a rămas țăranul sărac lipit pământului, flămând, ruinat, care și în anul cel mai bun este nevoit să lucreze pământul moșierului cu uneltele sale mizere și cu vitele sale prăpădite, în condițiile „tocmelii de cu iarnă“.

Crească numărul actelor de consfințire a proprietății private asupra pământului! E o măsură care poate să fie chiar foarte folositoare pentru proletarii care vor scăpa de o povară și vor deveni mai liberi în vederea luptei pentru libertate și socialism.

Este clar însă că niciun fel de „consfințiri“, niciun fel de „binefaceri“ ale proprietății private nu vor putea ajuta milioanele de gospodării, zecile de milioane de țărani

care *n'au unde* să plece din sat și care sunt nevoiți să se înrobească de cu iarnă la moșieri.

Este inevitabil ca acești țărani să năzuiască la trecerea, fără nicio despăgubire, a tuturor pământurilor moșierești în mâinile lor, deoarece aceasta este pentru ei *singura* ieșire din situația de crâncenă aservire. Sistemul de posesiune a pământului în obște n'are nicio legătură cu această chestiune. Atât țăranul fără pământ cât și cel mai deplin „proprietar privat“, la fel ca și țăranul membru al obștii, vor rămâne pe veci robi înge-nunchiați, dacă grânele proprii nu le ajung decât „*până la Sfântul Nicolaie*“ și sunt nevoiți să se împrumute dela moșieri în condiții cămătărești.

În ceea ce privește aceste zeci de milioane de țărani, este ridicol să vorbești despre „progresul“ economic, despre „ridicarea culturii“, despre perfecționarea metodelor de cultivare a pământului etc.! Despre ce fel de perfecționări poate fi vorba, când nevoia amară îi silește să se tocmească la moșier pentru o plată de trei ori mai mică, iar vara grânele lor se vor scutura, vara polițiștii și jandarmii îi vor târî cu forța la „*boier*“, dela care țăranii au luat înainte grâne sau bani pentru munca pe care o vor presta??

Iar moșierul care dă iarna grâne sau bani pe muncă nu se aseamănă deloc nici cu proprietarul „european“, nici cu capitalistul-patron în general. El nu e un patron, ci un cămătar sau un boier feudal. Într'un asemenea „sistem de gospodărire“, perfecționările în producție nu numai că nu sunt necesare, dar sunt de-a-dreptul *indezirabile* din punctul de vedere al acestui sistem, sunt *inutile* și *dăunătoare* pentru el. Un țăran ruinat, sărac, flămând, cu vite flămânde și unelte mizere — iată ce-i *trebuie* acestei exploatări moșierești, care *perpetuează* starea de înapoiere a Rusiei și starea de oropsire a țăranilor. Dacă masa populației țărănești a căzut în asemenea condiții de dependență iobagă, aceste condiții mai pot dăinui încă decenii de-a-rândul, atâta timp cât țăranii nu se vor fi eliberat de sub acest jug, deoarece formarea unei mici minorități de bogătași „proprietari de otruburi“ sau consfințirea proprietății private asupra pământului și vânzarea lui de către proletari nu schimbă câtuși de puțin starea de aservire a masselor de țărani.

Iată ceea ce uită sau, mai bine zis, vor să uite, să ascundă, să estompeze cei ce proslăvesc noua politică agrară, politica stolâpinistă. Ei susțin într'un glas că această politică înseamnă „progres“, însă *trec sub tăcere* faptul că progresul acesta privește o prea mică minoritate și e de o încetineală de melc, iar *majoritatea* continuă să rămână în vechea stare de iobăgie, de aservire.

Numărul proprietarilor de otruburi crește, se importă mai multe mașini în Rusia, se dezvoltă cultura plantelor furajere, se înmulțesc cooperativele la sate. Toate acestea sunt adevărate, domnilor apărători ai guvernului! Dar mai este și cealaltă față a medaliei, pe care voi o ascundeți. Cu toate progresele faimoase, majoritatea țăranilor rămâne în robie iobagă. Deaceea sunt atât de *înguste* și de *șubrede* toate „progresele“, deaceea este inevitabilă foametea, deaceea este slabă și sărăcicioasă întreaga piață internă, deaceea dăinue cu atâta trănicie lipsa de drepturi și bunul plac, deaceea este și mai puternică inevitabilitatea unei noi revoluții agrare. Căci mai puternică este și contradicția dintre secolul aeroplanelor, al electricității și automobilelor, și „tocmeala de cu iarnă“ sau „munca în dijmă“.

Și iată acum datele *cele mai noi* cu privire la munca în dijmă în Rusia, date luate din aceeași revistă care se bucură de aprobarea lui Antonie Volânschi. Însămânțările făcute de țărani pe terenuri lucrate în dijmă reprezintă, în comparație cu însămânțările făcute pe propriul lor pământ, 21% în guberniile centrale, 42% în guberniile din regiunea lacurilor și 68% în guberniile de Nord-Vest! Iar în ceea ce privește fânețele cosite în dijmă, ele reprezintă 50% în guberniile centrale și 110—185% în cele din regiunea lacurilor, în guberniile de dincolo de Volga și în cele de Nord-Vest!!

Prin urmare, în *trei* regiuni imense ale Rusiei fânețele cosite în dijmă pe jumătate *precum pănesc* asupra fânețelor proprii!!

Dar ce este această „muncă în dijmă“?

„Țăranul care folosește pământul moșieresc, semănându-l cu semințele sale, cultivându-l în întregime și strângând în întregime recolta, inclusiv căratul snopilor la arle, ia numai jumătate din recoltă. La fânețe, însă, — dijmașul ia o căpiță din trei, iar moșierul ia două căpițe“.

Dar nu numai atât.

„In unele cazuri (mai ales în guberniile Minsc și Cernigov), pe lângă că plătește pământul prin jumătate din recoltă, iar fânețele prin două treimi, dijmașul se mai obligă să muncească fără plată 1—2 săptămâni pe moșie, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un băiat al său“.

Nu este oare aceasta curată clacă? Nu este aceasta vechea economie iobăgistă?

Aceste date nu conțin absolut nimic nou. Dimpotrivă, avem a face aici cu rândueli străvechi, care s'au menținut în toată monstruoșitatea lor *alături* de „noua“ politică agrară. Oricine vine în contact cu viața satelor, cunoaște de multă vreme aceste rândueli străvechi. Statisticienii și cei care urmăresc viața satelor au scris despre aceste rândueli străvechi zeci și sute de volume. Și aceste rândueli străvechi continuă să domine până în ziua de azi, întărind revoltătoarea stare de înapoiere și strigătoarea lipsă de drepturi din Rusia.

Nicio lege nu poate să pună capăt acestei iobăgii atâtă timp cât uriașe întinderi de pământ se află în mâinile moșierilor atotputernici; nu va ajuta nicio înlocuire a „obștii“ țăranilor oropsiți, prin „proprietatea privată asupra pământului“.

Potrivit statisticii oficiale cu privire la proprietatea agrară pe anul 1905, publicată de Ministerul de Interne, în Rusia europeană *mai puțin de 30.000* de moșieri aveau *70.000.000* desiatine de pământ...

Scris înainte de 28 Mai (10 Iunie) 1914

Publicat pentru întâia oară în 1924
in revista „Proletarscaia
Revoluția“ nr. 3 (26)

Se tipărește după manuscris

DESPRE UNITATE

„Muncitorii s'au săturat de desbinare. Muncitorii vor unitate. Muncitorii sunt revoltați de faptul că desbinarea merge uneori până la bătaie“...

Lucruri ca acestea și altele în genul acesta putem să auzim uneori dela diferiți muncitori.

Unitatea le este, într'adevăr, necesară muncitorilor. Și cel mai necesar este să se înțeleagă că, în afară de muncitorii înșiși, *nimeni* nu le „va da“ unitatea, *nimeni nu este în stare* să facă ceva pentru unitatea lor. Unitatea nu poate fi „făgăduită“ — aceasta ar fi o lăudăroșenie deșartă, o autoamăgire; unitatea nu poate fi „creată“ printr'o „înțelegere“ între grupușoarele de intelectuali; a crede acest lucru este o eroare din cele mai triste, mai naive și mai grosolane.

Unitatea trebuie *cucerită*, și numai muncitorii înșiși, muncitorii conștienți înșiși pot realiza acest lucru printr'o muncă dâră și perseverență.

Nimic nu este mai ușor decât să scrii cuvântul „unitate“ cu litere de o șchioapă, decât s'o făgăduiești și să te „proclami“ un adept al ei. În realitate însă, numai prin munca și prin organizarea muncitorilor înaintați, a tuturor muncitorilor conștienți se poate face ca unitatea să progreseze.

Fără organizare, unitatea nu este posibilă. Iar organizarea nu este posibilă fără ca minoritatea să se supună majorității.

Aceste adevăruri sunt indiscutabile. *Nimeni* nu le va pune la îndoială. Rămâne numai — numai! — să le traducem în viață. Acest lucru nu este ușor. Acest lucru cere muncă, perseverență, cere unirea tuturor muncito-

rilor conștienți. Inșă fără o asemenea muncă nici vorbă nu poate fi de unitate între muncitori.

Rezoluția adoptată de Internațională la Amsterdam insistă asupra unității partidului muncitoresc în fiecare țară⁹⁴. Această rezoluție este justă. Ea cere *unitatea muncitorilor*, pe când la noi se substitue unității muncitorilor *unitatea grupușoarelor de intelectuali care nu vor să recunoască voința majorității muncitorilor!!*

Acest lucru ar fi ridicol dacă n'ar fi atât de trist.

În doi ani și jumătate (dela 1 Ianuarie 1912) majoritatea muncitorilor conștienți din întreaga Rusie s'a unit în fapt în jurul rezoluțiilor pravdiste adoptate în Ianuarie 1912, în Februarie 1913 și în vara anului 1913. Acest lucru este dovedit prin date precise cu privire la grupurile muncitorești care au subscris pentru diferite ziare. Dacă diferitele grupușoare de intelectuali, care nu și-au putut găsi adepți în masa muncitorească, ocolesc aceste date, le trec sub tăcere, datele acestea nu încetează să existe: aceasta dovedește doar că diferitele grupușoare de intelectuali sunt rupte de masa muncitorească și se tem de adevăr.

Numărul grupurilor muncitorești care au subscris pentru ziarele din Petersburg:

	Pravdiste	Lichidatoriste
În decurs de doi ani compleți, 1912 și 1913	2.801	750
Pentru o jumătate din anul 1914 (dela 1 Ianuarie până la 13 Mai)	2.873	671
<i>Total . . .</i>	<i>5.674</i>	<i>1.421</i>

Din aceste date, care au fost publicate în repetate rânduri și pe care nimeni nu le-a rectificat și nu le-a contestat, se vede că lichidatorii au avut *numai a cincina parte* din muncitorii conștienți (și notați că la lichidatori au fost adăugați aici *toți* aliații lor: Caucazienii, troțchiștii, bundiștii, Letonii, iar acum aliații *se desprind* de ei; Letonii *s'au și desprins*).

Așa dar $\frac{1}{5}$ din muncitori au considerat hotărârile pravdiștilor drept *propriile* lor hotărâri, au aprobat pravdismul și s'au unit în fapt în jurul lui.

Aceasta este unitatea *muncitorilor*, și nu a grupușoarelor de intelectuali, este o unitate în fapt și nu în

vorbe, este o unitate realizată în doi ani și jumătate de mișcarea muncitorească din întreaga Rusie și nu o unitate făgăduită.

Ei bine, pentru această unitate trebuie să luptăm și mai departe, pentru a asigura supunerea față de această majoritate de $\frac{4}{5}$ a muncitorilor. Altă cale *nu există și nu poate să existe*. Sunt oare muncitorii niște copii ca să creadă că majoritatea de $\frac{4}{5}$ a muncitorilor va permite minorității de $\frac{1}{5}$, sau unor intelectuali care nu sunt deloc urmași de muncitori, *să saboteze voința majorității muncitorilor??* E ridicol și absurd să te gândești măcar la așa ceva.

Poate să înjure cine vrea pe pravdiști, calificându-i de „uzurpatori“ (acaparatori, impostori). N’au decât să se unească în jurul acestor injurii lichidatorii, Plehanov, Troțchi, vperiodiștii, bundiștii și oricine vrea. Sunt injuriile unor grupușoare neputincioase și mânioase din cauza acestei neputințe. Perorând despre „unitate“, aceste grupușoare neputincioase, care s’au rupt de masa muncitoare, dau dovadă de fățarnicie, căci *tocmai ele încalcă unitatea, tocmai ele sabotează în mod scizionist voința majorității*.

Sfortările acestor grupușoare sunt neputincioase. Injuriile lor nu merită nicio atenție. Iar *unitatea muncitorilor* muncitorii pravdiști o făuresc și o vor făuri în ciuda oricăror vorbulițe injurioase ale unor grupușoare de intelectuali mânioase, dar neputincioase.

„Trudovaia Pravda“ nr. 2
din 30 Mai 1914

Se publică după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

GRABA STRICĂ TREABA

De curând a apărut în revista lunară social-democrată austriacă „Lupta“ o notă senzațională semnată de F. A. ⁹⁵ în care se spune că Eduard Bernstein, cunoscutul conducător al oportuniștilor germani, ar fi renunțat la concepțiile sale revizioniste, oportuniste, și ar fi revenit la marxism.

Revizionismul sau „revizuirea“ marxismului este astăzi una dintre principalele manifestări, dacă nu chiar cea mai însemnată manifestare, a influenței burgheze asupra proletariatului și a pervertirii proletarilor de către burghezie. Tocmai din această cauză Eduard Bernstein, conducătorul oportuniștilor, a și căpătat o (tristă) faimă mondială.

Va să zică Eduard Bernstein ar fi revenit la marxism? Știrea trebuia să pară stranie tuturor acelor care cunosc cât de puțin literatura social-democrată germană: organul principal al oportuniștilor „Revista socialistă lunară“ (în limba germană) continuă să apară, continuă să propovăduiască, ca și până acum, concepții pur burgheze, care în fond se reduc la o totală trădare a socialismului. Bernstein continuă a fi colaboratorul cel mai important al acestei reviste. Atunci despre ce e vorba?

E vorba de faptul că Bernstein a făcut un referat la Budapesta, și, din darea de seamă a unui ziar local, ar rezulta că el a renegat în acest referat revizionismul.

Grăbindu-se să anunțe lumii întregi că în concepțiile lui Bernstein a survenit o nouă schimbare, austriacul F. A. a dat dovadă de foarte multă credulitate și de o pripeală nechibzuită. Iar lichidatorul V. Levițchi, unul dintre cei mai importanți colaboratori oportuniști ai re-

vistei oportuniste „Nașa Zaria“ (menșevicul Plehanov a numit această revistă o „Revistă socialistă lunară“ rusă), s'a dovedit a fi de zece ori mai nechibzuit când, bazându-se numai pe cuvintele lui F. A., a scris în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ (din 3 Aprilie, nr. 46) un întreg foileton imens, cu titlul răsunător: „Dela revizionism la marxism“.

D-l Levițchi nici n'a așteptat măcar apariția în presă a referatului lui Bernstein. Graba strică treaba.

Auzind de „vâlva“ pe care a făcut-o în întreaga lume referatul său dela Budapesta, Ed. Bernstein a trimis la 11 Aprilie (stil nou) o scrisoare ziarului „Poporul“ ⁹⁶ din Bruxelles, și în această scrisoare a declarat deschis: „știrea publicată de «Lupta» este absolut inexactă; eu nu am spus nimic nou la Budapesta, nu m'am îndepărtat cu nimic dela concepțiile cuprinse în «Premizele socialismului» (principala lucrare oportunistă a lui Bernstein), iar în darea de seamă a ziarului din Budapesta asupra referatului meu cuvintele mele au fost pur și simplu confundate cu observațiile autorului dării de seamă!!“.

Toată zarva s'a dovedit a fi o obișnuită bombă gazetărească.

Singurul lucru care a ieșit la iveală cu această ocazie este trista slăbiciune pe care o au unii social-democrați austriaci (oare numai cei austriaci?) de a *camufla* oportunismul și de a declara că nu mai există.

În zelul său nechibzuit, d-l Levițchi și-a spart pur și simplu capul. El a scris în „Severnaia Raboceaia Gazeta“: „După cotitura (?) pe care a făcut-o Bernstein, părintele (?) revizionismului, spre marxism, revizionismul din sânul social-democrației germane a fost definitiv (!!?) lichidat“.

Câte cuvinte, atâtea perle. Nicio cotitură nu s'a produs. Bernstein nu e părintele revizionismului. Revizionismul nu e lichidat.

„...In Rusia“ — scrie zelosul domn Levițchi — „revizionismul a încetat de a mai fi o teorie la modă chiar și la narodnicii de stânga, care, într'un timp, erau dispuși să se sprijine pe această teorie în lupta lor împotriva marxismului. În sânul social-democrației ruse, el n'a avut nicio influență, cu toate încercările unor anumiți scriitori de a-l transplanta pe teren rusesc“...

Iarăși, câte cuvinte, atâtea neadevăruri. Narodnicii de stânga „se sprijină“ și astăzi, în *toate* problemele mai importante, pe „teoriile“ revizioniste; acest lucru reiese din fiecare număr al revistelor „Russcoe Bogatstvo“ și „Zaveti“, din fiecare număr al ziarului „Stoicaia Mâsl“. A cocoloși oportunismul narodnicilor de stânga este un lucru dăunător.

În rândurile social-democrației ruse revizionismul a avut influență chiar dela începutul mișcării muncitorești de masă și al celei social-democrate de masă, adică încă din anii 1895—1896. Oare d-l Levițchi n'a auzit despre lupta pe care marxistii consecvenți și adepții vechii „Iscre“ au dus-o ani de-a-rândul împotriva „economistilor“? Oare n'a auzit el de rezoluțiile adoptate de partid și de numeroasele articole din această epocă, care afirmau, dovedeau și arătau că „economismul“ este o formă rusească a revizionismului, a oportunismului? Oare d-l Levițchi a uitat de d-l A. Martânov, lichidatorul de frunte de astăzi și economistul de frunte de ieri?

D-l Levițchi reneagă revizionismul pentru a-și disimula propriul său revizionism. Să-i amintim fie și numai următoarele patru lucruri: 1) n'a declarat menșevicul Plehanov în presă, în 1909—1910, că menșevicii au primit în rândurile lor o serie întreagă de elemente oportuniste? 2) n'a dovedit același Plehanov caracterul oportunist al lozincii lichidatoriste: „luptă pentru legalitate“? 3) n'au dovedit mai mulți menșevici-antilichidatori *legătura* dintre lichidatorism și „economism“? 4) nu este oportunist faptul că Colțov neagă „două balene“ (din trei) din punctul de vedere al oportunității lor pentru agitație?

Chiar și aceste patru fapte — aș putea să citez patruzeci și patru — arată limpede că „economismul“ din 1895—1902, „menșevismul“ din 1903—1908, lichidatorismul din 1908—1914 nu sunt altceva decât o formă sau o varietate rusească a oportunismului și a revizionismului.

**CUM ESTE DISIMULATĂ CĂLCAREA
UNITĂȚII PRIN ȚIPETE DESPRE
UNITATE**

*Tipărit în Mai 1914
în revista „Prosvetzenie” nr. 5
Semnat: V. Ilin*

Se tipărește după textul revistei

Problemele mișcării muncitorești actuale sunt în multe privințe probleme spinoase, mai ales pentru reprezentanții zilei de ieri (adică ai etapei istorice recent depășite) ai acestei mișcări. Aici figurează în primul rând problemele așa zisului fracționism, ale sciziunii etc. Putem auzi destul de des din partea intelectualilor care fac parte din mișcarea muncitorească rugăminți iritate, nervoase, aproape isterice de a nu mai atinge aceste probleme spinoase. Pentru cei care au trăit anii îndelungați de luptă între diferitele curente din sânul marxismului, începând, de pildă, din 1900—1901, este firesc ca multe raționamente asupra acestor probleme spinoase să pară repetări inutile.

Astăzi însă nu se mai găsesc printre marxiști prea mulți dintre cei care au participat la lupta de 14 ani (și cu atât mai puțin la lupta de 18—19 ani, dacă luăm în considerație primele simptome ale apariției „economismului“). Marea majoritate a muncitorilor înregimentați astăzi în rândurile marxiștilor fie că nu-și amintesc vechea luptă, fie că n’o cunosc deloc. Pentru această mare majoritate (cum arată, între altele, și ancheta revistei noastre) aceste probleme spinoase prezintă un interes deosebit. Deaceia avem intenția să ne oprim asupra acestor probleme, care *par* a fi ridicate pentru prima dată (iar pentru tânăra generație de muncitori, realmente pentru prima dată) de „Borba“, „revista muncitorească nefracționistă“ a lui Troțchi.

I. DESPRE „FRAȚIONISM“

Troțchi dă noii sale reviste numele de „nefracționistă“. Acestui calificativ el îi rezervă primul loc în anunțuri, subliniindu-l în toate felurile în articolele re-

dacționale, atât în „Borba“ însăși, cât și în lichidatorista „Severnaia Raboceaia Gazeta“, care a publicat înaintea apariției revistei „Borba“ un articol al lui Troțchi în legătură cu această revistă.

Ce este, așa dar, acest „nefracționism“?

„Revista muncitorească“ a lui Troțchi este o revistă a lui Troțchi *pentru* muncitori, dat fiind că nu găsim în ea nici urmă de vreo inițiativă muncitorească, de vreo legătură oarecare cu organizațiile muncitorești. Vrând să fie popular, Troțchi explică cititorilor în revista sa *pentru* muncitori cuvinte ca „teritoriu“, „factor“ etc.

Foarte bine. Dar atunci de ce să nu li se explice și cuvântul „nefracționism“? Să fie oare acesta *mai* pe înțelesul tuturor decât cuvintele teritoriu și factor?

Nu. Nu despre acest lucru e vorba. E vorba că, cu ajutorul etichetei de „nefracționism“, cei mai răi reprezentanți ai celor mai rele rămășițe ale fracționismului *induc în eroare* tânăra generație muncitorească. De aceea merită să ne oprim și să lămurim această chestiune.

Fracționismul este principala trăsătură distinctivă a partidului social-democrat dintr'o anumită perioadă istorică. Care anume? Din 1903 până în 1911.

Pentru a lămuri cât mai evident în ce a constat esența fracționismului, trebuie să ne amintim de condițiile concrete, cel puțin de condițiile din 1906—1907. Partidul era atunci unit, nu exista sciziune, în schimb însă exista fracționism, existau adică *în realitate* în sânul partidului unic *două* fracțiuni, de fapt două organizații separate. Organizațiile muncitorești dela bază erau unite, dar în orice problemă serioasă cele două fracțiuni elaborau două tactici; între susținătorii acestor tactici aveau loc controverse în organizațiile muncitorești unice (de pildă, în 1906, cu prilejul discutării lozincii: guvernul Dumei sau al cadeților, sau cu prilejul alegerilor pentru congresul dela Londra din 1907), și problemele se hotărârau *după majoritatea* de voturi: una dintre fracțiuni s'a văzut învinsă la congresul unit dela Stockholm (1906), cealaltă la congresul unit dela Londra (1907).

Iată fapte unanim cunoscute din istoria marxismului organizat din Rusia.

E deajuns să ne amintim aceste fapte unanim cuno-

scute, pentru a putea vedea cât de strigător e neadevărul pe care-l răspândește Troțchi.

Din 1912, deci de mai bine de doi ani, *nu există* în Rusia fracționism printre marxiștii organizați, nu mai au loc dispute asupra tacticii în organizațiile *unice*, la conferințele și la congresele unite. Există o ruptură *complectă* între partid și lichidatori, partidul declarând oficial în Ianuarie 1912 că lichidatorii *nu* fac parte din rândurile lui. Troțchi dă de multe ori acestei situații denumirea de „sciziune“. Despre această denumire vom vorbi separat ceva mai jos. Dar un fapt este incontestabil, și anume: cuvântul „fracționism“ *nu corespunde adevărului*.

Acest cuvânt, după cum am spus, este o repetare, o repetare necritică, nerațională, absurdă *a celor ce au fost adevărate ieri*, adică într-o perioadă astăzi depășită. Și când Troțchi ne vorbește de „haosul luptei fracționiste“ (vezi nr. 1, pag. 5, 6 și multe altele), devine imediat clar *care anume* trecut dispărut vorbește prin gura lui.

Priviți actuala stare de lucruri din punctul de vedere al tinerilor muncitori ruși, care reprezintă în momentul de față $\frac{9}{10}$ din marxiștii organizați din Rusia. Ei văd în fața lor *trei* manifestări de masă ale diferitelor concepții sau curente din mișcarea muncitorească: „pravdiștii“, în jurul unui ziar cu un tiraj de 40.000 de exemplare, „lichidatorii“ (15.000 de exemplare) și narodnicii de stânga (10.000 de exemplare). Cifrele diferitelor tiraje indică cititorului caracterul *de masă* al cutărei sau cutărei propagande.

Se naște întrebarea : ce legătură are aceasta cu „haosul“? Se știe că lui Troțchi îi plac frazele sonore și goale; cuvântul „haos“ *nu* este însă *numai* o frază, ci *totodată* înseamnă și o transplantare (sau, mai exact, o încercare zadarnică de a transplanta) pe terenul rus din perioada actuală raporturi *din străinătate* din perioada *de ieri*. Iată în ce constă fondul chestiunii.

Nu există niciun „haos“ în lupta marxiștilor împotriva narodnicilor. Lucrul acesta, să sperăm, nu se va decide să-l afirme nici *chiar* Troțchi. Lupta marxiștilor împotriva narodnicilor durează de mai bine de 30 de ani, chiar din clipa apariției marxismului. Cauza acestei lupte stă în divergența fundamentală dintre interesele și punc-

tele de vedere a două clase diferite, proletariatul și țărănimea. Dacă există undeva „haos“, există numai în capetele extravaganților, care nu înțeleg acest lucru.

Ce rămâne atunci? „Haosul“ luptei marxiștilor împotriva lichidatorilor? Iată un alt neadevăr, căci nu poate fi denumită haos lupta împotriva unui *curent* pe care întregul partid l-a calificat ca atare și pe care l-a condamnat încă din 1908. Și oricine, dacă nu-i este indiferentă istoria marxismului din Rusia, știe că lichidatorismul este indisolubil și cât se poate de strâns legat, chiar și în ceea ce privește compoziția conducătorilor și aderenților lui, cu „menșevismul“ (1903—1908) și cu „economismul“ (1894—1903). Avem, prin urmare, și în acest caz o istorie de aproape douăzeci de ani. A privi istoria propriului tău partid ca un „haos“, înseamnă să ai un cap peste măsură de sec.

Priviți însă actuala situație *din punctul de vedere* al Parisului sau Vienei. Totul se schimbă dintr'odată. *In afara* „pravdiștilor“ și „lichidatorilor“ mai există *cel puțin cinci* „fracțiuni“ *ruse*, adică grupuri izolate care vor să se considere ca făcând parte din unul și același partid social-democrat: grupul lui Troțchi, două grupuri „Vperiod“, „bolșevicii-partiiți“ și „menșevicii-partiiți“. La Paris și Viena (iau ca exemplu două centre deosebit de mari) lucrul acesta este foarte bine cunoscut de toți marxiștii.

În această privință Troțchi are într'un anumit sens dreptate: iată într'adevăr fracționism, iată într'adevăr haos!

„Fracționism“, adică unitate nominală (*în vorbe* toată lumea face parte dintr'un singur partid) și făcând reală (de fapt toate grupurile sunt de sine stătătoare, tratând și încheind acorduri unul cu altul ca puteri suverane).

„Haosul“, adică (1) lipsa unor date obiective susceptibile de verificare asupra legăturilor acestor fracțiuni cu mișcarea muncitorească din Rusia și (2) lipsa materialului necesar pentru a putea aprecia adevăratul aspect ideologic și politic al acestor fracțiuni. Luați perioada 1912—1913, doi ani întregi. După cum se știe, aceștia au fost ani de învioreare și de avânt al mișcării muncitorești, când orice curent sau tendință cu un ca-

racter cât de cât *de massă* (și în politică numai elementul de *massă* este luat în seamă) *n'ar fi putut să nu influențeze* asupra alegerilor pentru Duma a IV-a, asupra mișcării greviste, asupra ziarelor legale, asupra sindicatelor, asupra campaniei pentru asigurările sociale etc. Or, niciuna din aceste cinci fracțiuni din străinătate, nici măcar una singură, nu s'a manifestat în toată această perioadă de doi ani prin absolut nimic remarcabil în *vreuna* din manifestările amintite mai sus ale mișcării muncitorești de *massă* din Rusia!

Acesta este un fapt pe care oricine îl poate verifica cu ușurință.

Și acest fapt dovedește că am avut dreptate afirmând că Troțchi este reprezentantul „celor mai rele rămășițe ale fracționismului“.

Nefracționist în vorbe, Troțchi, precum se știe, este, pentru toți cei ce cunosc cât de cât mișcarea muncitorească din Rusia, un reprezentant notoriu al „fracțiunii troțchiste“; aici avem a face cu fracționism, deoarece există ambele lui indicii esențiale: (1) recunoașterea nominală a unității și (2) izolarea de fapt într'un grup. Aici avem a face cu o rămășiță a fracționismului, deoarece ne este imposibil să găsim elemente serioase în sensul vreunor legături cu mișcarea muncitorească de *massă* din Rusia.

În sfârșit, aici avem a face cu cea mai rea speță de fracționism, dată fiind *lipsa* oricărei precizii ideologice și politice. Nu se poate nega acest caracter precis pravdiștilor (chiar înverșunatul nostru adversar L. Martov recunoaște „coeziunea și disciplina“ din rândurile noastre în ceea ce privește hotărârile formale, cunoscute de toți, asupra tuturor chestiunilor) și nici lichidatorilor (aceștia au, cel puțin cei mai de seamă dintre ei, o fizionomie foarte precisă și anume: liberală, iar nu marxistă).

Nu putem contesta o oarecare precizie la unele dintre fracțiuni, care, asemenea fracțiunii lui Troțchi, nu există în mod real decât exclusiv din punctul de vedere al Vienei și Parisului, dar nicidecum din punct de vedere rusesc. Sunt bine precizate, de pildă, teoriile *machiste* ale grupului machist „Vperiod“; este bine precizată negarea hotărîită a acestor teorii și apărarea marxismului,

concomitent cu condamnarea teoretică a lichidatorilor pe care o manifestă „menșevicii-partiți”.

Troțchi, însă, dă dovadă de totală imprecizie ideologică și politică, dat fiind că brevetul lui de „nefracționism” nu înseamnă (vom vedea îndată mai amănunțit acest lucru) decât un brevet care-i dă deplină libertate de a sbura dela o fracțiune la alta și înapoi.

In concluzie :

1) Troțchi nu explică și nici nu înțelege semnificația istorică a divergențelor *ideologice* dintre curentele și fracțiunile din sânul marxismului, deși aceste divergențe cuprind douăzeci de ani din istoria social-democrației și privesc problemele fundamentale ale actualității (după cum vom mai arăta);

2) Troțchi n'a înțeles principalele trăsături distinctive ale *fracționismului*: recunoaștere nominală a unității și fărâmițare în fapt;

3) sub stindardul „nefracționismului”, Troțchi susține una dintre fracțiunile din străinătate, deosebit de lipsită de ideologie și de orice bază în mișcarea muncitorească din Rusia.

Nu tot ce strălucește e aur. Frazele lui Troțchi sunt foarte scilpitoare și sonore, dar sunt lipsite de conținut.

II. DESPRE SCIZIUNE

„Dacă la voi, pravdiștii, nu este fracționism, adică recunoașterea nominală a unității concomitent cu fărâmițarea ei de fapt, găsim în schimb” — ni se va obiecta — „ceva mai rău: scizionism”. Așa vorbește Troțchi, care, incapabil de a se gândi asupra celor ce spune și de a face o legătură între fraze, ba țipă împotriva fracționismului, ba strigă: „sciziunea înregistrează succese după succese, ceea ce echivalează cu tot atâtea sinucideri” (nr. 1, pag. 6).

Această afirmație nu poate avea decât un singur sens: „pravdiștii înregistrează succese după succese” (acesta este un fapt obiectiv și controlabil, pe care-l putem stabili studiind mișcarea muncitorească de masă din Rusia, fie chiar și numai în perioada 1912—1913), *însă eu, Troțchi*, îi condamn pe pravdiști (1) ca scizioniști și (2) ca sinucigași politici.

Să ne lămurim despre ce e vorba.

Să-i mulțumim înainte de toate lui Troțchi: recent (din August 1912 și până în Februarie 1914) el l-a urmat pe F. Dan, care, după cum se știe, amenința și făcea apel și la alții „să ucidă“ antilichidatorismul. Troțchi nu amenință acum „să ucidă“ tendința noastră (și partidul nostru — nu te supăra, cetățene Troțchi, dar acesta e adevărul!), ci proorocește numai că ea se va sinucide!

Iată o afirmație cu mult mai moale, nu? Aproape „nefractionistă“, nu-i așa?

Dar să lăsăm glumele (deși gluma este singurul mijloc de a răspunde pe un ton moale la frazeologia insuportabilă a lui Troțchi).

„Sinuciderea“ este pur și simplu o frază, o frază goală, „troțchism“ pur.

Scizionismul, însă, este o gravă acuzație politică. Această acuzație este repetată împotriva noastră în mii de feluri, atât de lichidatori cât și de toate grupurile enumerate mai sus, grupuri care din punctul de vedere al Parisului și Vienei există în mod neîndoielnic.

Și ei repetă cu toții această gravă acuzație politică cu o uimitoare ușurință. Priviți-l pe Troțchi. El a recunoscut că „sciziunea înregistrează (citește: pravdiștii înregistrează) succese după succese, ceea ce echivalează cu tot atâtea sinucideri“. Tot el adaugă :

„Numeroși muncitori înaintați, într'o stare de completă desorientare politică, devin ei înșiși adeseori agenți activi ai sciziunii“ (nr. 1, pag. 6).

Oare putem găsi exemple de atitudine mai neserioasă față de problema analizată decât aceea care se vedește din aceste cuvinte?

Ne acuzați de scizionism, în timp ce pe arena mișcării muncitorești din Rusia nu vedem în fața noastră altceva decât lichidatorism. Inseamnă, deci, că considerați greșită atitudinea noastră față de lichidatorism? Într'adevăr, toate grupurile din străinătate enumerate mai sus, oricât de mult s'ar deosebi unele de altele, sunt în unanimitate de acord în a afirma că atitudinea noastră față de lichidatorism este greșită, „scizionistă“. Acesta este totodată și un element de asemănare (și de esențială apropiere politică) între lichidatori și toate aceste grupuri.

Dacă atitudinea noastră față de lichidatorism este teoretic, principial, greșită, Troțchi ar fi trebuit s'o spună *de-a-dreptul*, să declare *categoric*, să arate fără echi-vocuri unde vede el această greșală. Troțchi însă evită *de ani de zile* acest lucru esențial.

Dacă viața practică, experiența mișcării desminte atitudinea noastră față de lichidatorism, trebuie analizată această experiență, lucru pe care Troțchi iarăși nu-l face. „Numeroși muncitori înaintați“ — recunoaște el — „devin *agenți activi* ai sciziunii“ (citește: *agenți activi* ai liniei, tacticii, sistemului, organizației pravdiste).

Care este cauza acestui trist fenomen, confirmat, după cum recunoaște Troțchi, de experiență, că muncitorii *înaintați*, și încă *numeroși*, sunt pentru „Pravda“?

Din cauza „complectei desorientări politice“ a acestor muncitori înaintați, răspunde Troțchi.

Explicația, ce-i drept, este foarte măgulitoare pentru Troțchi, pentru toate cele cinci fracțiuni din străinătate și pentru lichidatori. Lui Troțchi îi place foarte mult să dea fenomenelor istorice, „cu un aer savant de cunoscător în materie“, cu fraze pompoase și sonore, explicații măgulitoare pentru el. Dacă „numeroși muncitori înaintați“ devin „agenți activi“ ai liniei politice și de partid, în desacord cu linia lui Troțchi, Troțchi rezolvă problema, fără a se jena, imediat și de-a-dreptul: acești muncitori înaintați se găsesc „într'o stare de complectă desorientare politică“, pe când el, Troțchi, de bună seamă, „într'o stare“ de fermitate politică, de claritate și justete a liniei!... Și acelaș Troțchi, bătându-se cu pumnii în piept, tună și fulgeră contra fracționismului, contra spiritului de cerc, contra faptului că se impune muncitorilor voința intelectualilor!...

Citind asemenea lucruri, te întrebi fără să vrei dacă asemenea glasuri nu pornesc cumva dintr'o casă de nebuni.

Încă din 1908 partidul a pus „muncitorilor înaintați“ problema lichidatorismului și a condamnării lui, iar problema „sciziunii“ între partid și un grup de lichidatori bine precizat (grupul „Nașa Zaria“), adică problema imposibilității de a construi partidul altfel decât *fără* acest grup și împotriva lui, această din urmă problemă a fost pusă în Ianuarie 1912, cu mai bine de doi ani în urmă. În

covârșitoarea lor majoritate, muncitorii înaintați s'au pronunțat tocmai *pentru* susținerea „liniei din Ianuarie“ (1912). Insuși Troțchi recunoaște acest fapt, vorbind de „succese“ și „numeroși muncitori înaintați“. Și Troțchi încearcă să iasă din încurcătură *calificând* pur și simplu pe acești muncitori înaintați *cu epitetul* de „scizioniști“ și „desorientați din punct de vedere politic“!

Oamenii care nu și-au pierdut mințile vor trage o altă concluzie din toate aceste fapte. Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conștienți a făcut zid în jurul unor hotărâri juste și precise, acolo există *unitate* de păreri și de acțiune, acolo există spirit de partid și partidul.

Acolo unde am văzut lichidatori „scoși din posturi“ de către muncitori, sau vreo jumătate de duzină de grupuri din străinătate care timp de doi ani n'au dovedit *prin nimic* legăturile lor cu mișcarea muncitorească de masă din Rusia, acolo domnește desorientare și *scizionism*. Incercând acum să-i convingă pe muncitori să *nu execute hotărârile* luate de acest „întreg“ pe care-l recunosc marxiștii pravdiști, Troțchi *încearcă* să desorganizeze mișcarea și să provoace sciziuni.

Aceste încercări sunt neputincioase. Trebuie totuși să-i demascăm pe înfumurații șefi ai grupurilor de intelectuali care, provocând sciziune, țin pe tema sciziunii, care, fiind *complect înfrânți* timp de doi ani și mai bine de către „muncitorii înaintați“, *scuipă* cu nemaipomenită nerușinare asupra hotărârilor și voinței muncitorilor înaintați, afirmând că *aceștia* ar fi „desorientați din punct de vedere politic“. Iată procedee demne cu adevărat de Nozdrev * sau Iudușca Golovliov. **

Și, în calitatea noastră de publiciști, ca răspuns la țipetele mereu reluate pe tema sciziunii, noi nu vom înceta să repetăm date *exacte*, care nu sunt și nu pot fi desmintite. În Duma a II-a 47% din deputații colegiului muncitoresc au fost bolșevici, în a III-a 50%, în a IV-a 67%.

Iată de partea cui este majoritatea „muncitorilor înaintați“, iată unde este partidul, iată unde este unitatea de păreri și de acțiune a majorității muncitorilor conștienți.

Lichidatorii obiectează (vezi Bulchin, L. M., în „Nașa

* Personaj din „Suflete moarte“ de Gogol. — Nota Red.

** Erou din romanul: „Domnii Golovliov“, de Saltăcov-Șcedrin. — Nota Red.

Zaria“ nr. 3) că întrebuițăm argumente luate din colegiile stolâpiniste. Este o obiecție plină de rea credință și lipsită de rațiune. Germanii își măsoară succesele după rezultatul unor alegeri care au loc în baza legii electorale a lui Bismarck, lege care înlătură femeile dela vot. Numai nebunii ar putea să dojenească pe marxiștii germani pentru faptul că își apreciază succesele în vigoare fiind *această* lege electorală, ale cărei restricții reacționare ei nu le aprobă câtuși de puțin.

Tot așa și noi ne-am măsurat succesele în vigoare fiind legea electorală *respectivă*, fără a susține nici colegiile, nici sistemul lor. Colegiile au existat sub toate cele trei Dume (II, III, IV); *în sânul* însă al unuia și aceluiaș colegiu muncitoresc, *în sânul* social-democrației, a intervenit o schimbare *totală* împotriva lichidatorilor. Cel care nu vrea să se înșele pe sine însuși și pe alții, trebuie să recunoască acest fapt obiectiv al victoriei *unității muncitorești împotriva* lichidatorilor.

O altă obiecție tot atât de „înțeleaptă“: „pentru cutare sau cutare bolșevic au votat (sau a participat la alegeri) menșevicii și lichidatorii“. Foarte bine! Dar nu se poate spune acelaș lucru și despre cei 53% de deputați nebolșevici din Duma a II-a, despre cei 50% din Duma a III-a și despre cei 33% din Duma a IV-a?

Dacă în locul datelor referitoare la deputați am fi putut avea datele referitoare la delegați sau la împuterniciții muncitorilor etc., le-am fi folosit bucuroși. Dar asemenea date, mai amănunțite, *nu există*, și prin urmare cei care „obiectează“ aruncă pur și simplu praf în ochii publicului.

Dar datele referitoare la grupurile muncitorești care susțineau ziarele de diferite tendințe? În decurs de *doi* ani (1912 și 1913) 2.801 de grupuri au fost pentru „Pravda“, iar 750 pentru „Luci“ *. Oricine poate verifica aceste cifre, și nimeni n'a încercat să le desmintă.

Unde stă așa dar *unitatea de acțiune și de voință a majorității* „muncitorilor înaintați“ și unde *călcarea voinței majorității*?

„Nefracționismul“ lui Troțchi este tocmai scizionism

* Calculele provizorii la 1 Aprilie 1914 indică 4.000 de grupuri pentru „Pravda“ (începând dela 1 Ianuarie 1912) și 1.000 pentru lichidatori împreună cu toți aliații lor.

în sensul celei mai nerușinate călcări a voinței majorității muncitorilor.

III. DESPRE DESTRĂMAREA BLOCULUI DIN AUGUST

Mai este însă un mijloc, și chiar unul foarte important, pentru a verifica justetea și veracitatea acuzațiilor de scizionism pe care ni le aduce Troțchi.

Sunteți de părere că tocmai „leniniștii“ sunt scizioniști? Fie. Să admitem că aveți dreptate.

Dar dacă aveți dreptate, atunci de ce n'au dovedit toate celelalte grupuri și fracțiuni posibilitatea unirii cu lichidatorii, *fără* „leniniști“ și *împotriva* „scizioniștilor“?... Dacă noi suntem scizioniști, de ce atunci voi, unificatorii, nu v'ați unit între voi laolaltă cu lichidatorii? Ați fi arătat astfel muncitorilor *în fapte* posibilitatea unității și avantajele ei!...

Să facem o recapitulare cronologică.

În Ianuarie 1912 „scizioniștii“ „leniniști“ declară că ei reprezintă partidul *fără* lichidatori și *împotriva* lor.

În Martie 1912, *împotriva* acestor „scizioniști“ se *unesc* în gazetele lor din Rusia și în coloanele ziarului social-democrat german „Vorwärts“ * *toate* grupurile și „fracțiunile“: lichidatorii, troțchiștii, vperiodiștii, „bolșevicii-partiiți“, „menșevicii-partiiți“. Cu toți laolaltă, în mod unanim, în deplină înțelegere, în cor, ei ne califică drept „uzurpatori“, „mistificatori“ și ne gratifică cu alte epitete nu mai puțin gingașe și desmierdătoare.

Foarte bine, domnilor! N'ar fi fost mai ușor pentru voi să vă uniți *împotriva* „uzurpatorilor“, dând astfel „muncitorilor înaintați“ un exemplu de *unitate*? Dacă muncitorii înaintați ar fi văzut, pe de o parte, unitatea tuturor *împotriva* uzurpatorilor, unitatea lichidatorilor și a nelichidatorilor, iar pe de altă parte *numai* pe „uzurpatori“, „scizioniști“ etc., nu i-ar fi susținut ei oare pe cei dintâi??

Dacă divergențele nu sunt decât născociri sau exagerări etc. ale „leniniștilor“, în realitate fiind *posibilă* unitatea între lichidatori, plehanoviști, vperiodiști, troț-

* „Înainte“. — Nota Red.

chiști etc., dece n'ați dovedit atunci acest lucru în decurs de doi ani prin exemplul *vostru*?

În August 1912 a avut loc conferința „unificatorilor“. Și imediat a și început *destrămarea*: plehanoviștii au refuzat categoric să vină la conferință, vperiodiștii au venit, dar apoi s'au retras, protestând și demascând caracterul fictiv al acestei încercări.

„S'au unit“ lichidatorii, Letonii, troțchiștii (Troțchi și Semcovschi), Caucazienii, grupul celor șapte. Dar oare s'au unit? Noi am declarat chiar atunci că nu s'au unit, că totul nu-i decât o disimulare a lichidatorismului. Oare ne-au desmințit evenimentele?

Exact după un an și jumătate, în Februarie 1914, se dovedește :

1) Că grupul celor șapte se descompune: Burianov îl părăsește.

2) Că în noul grup de „șase“ rămas, Ciheidze și Tuliakov sau un altul nu pot să se înțeleagă asupra răspunsului care trebuie dat lui Plehanov. Ei declară în presă că-i vor răspunde, *dar nu-i pot răspunde*.

3) Că Troțchi, care și dispăruse de fapt de mai multe luni din redacția ziarului „Luci“, *renunță* la acesta, scoțându-și „propria“ sa revistă : „Borba“. Intitulându-și această revistă drept „nefracționistă“, Troțchi afirmă limpede (e limpede pentru toți cei ce cunosc cât de cât chestiunea) că „Nașa Zaria“ și „Luci“ *s'au dovedit* a fi, după părerea lui, „fracționiste“, adică unificatoare nepricepute.

Dacă d-ta, stimabile Troțchi, ești un unificator, dacă afirmi că unirea cu lichidatorii este posibilă, dacă te situezi împreună cu ei pe poziția „ideilor fundamentale, formulate în August 1912“ („Borba“ nr. 1, pag. 6, „Din partea redacției“), dece *nu* te-ai unit atunci *d-ta* cu lichidatorii în „Nașa Zaria“ și în „Luci“?

Când „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a publicat încă înainte de apariția revistei lui Troțchi o notiță răutăcioasă cu privire la fizionomia încă „nelămurită“ a revistei și la faptul că „în cercurile marxiste s'a vorbit destul de mult“ de ea, „Puti Pravdi“ (nr. 37) * a trebuit, firește, să demaște acest neadevăr : „în cercurile marxiste s'a vor-

* Vezi volumul de față, pag. 151—154. — Nota Red.

bit“ de notița secretă a lui Troțchi *împotriva* luciștilor; fizionomia lui Troțchi și părăsirea de către el a blocului din August deveneau astfel pe deplin „lămurite“.

4) An, cunoscutul șef al lichidatorilor caucazieni, care luase atitudine *împotriva* lui L. Sedov (și care a primit pentru acest fapt o săpuneală publică din partea lui F. Dan & Co.), și-a făcut acum apariția în „Borba“. Un lucru rămâne „nelămurit“: Caucazienii vor să meargă acum cu Troțchi sau cu Dan?

5) Marxiștii letoni, singurii care formau absolut incontestabil o organizație în „blocul din August“, au părăsit *în mod formal* acest bloc, declarând în rezoluția ultimului lor congres (1914) că

„încercarea făcută de împăciuitori de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (conferința din August 1912) s'a dovedit ineficace, unificatorii căzând ei înșiși sub dominația ideologică și politică a lichidatorilor“.

Iată ce declară, după o experiență de un an și jumătate, o organizație care s'a situat ea însăși pe o poziție *neutră*, nedorind să intre în legătură cu *niciunul* din cele două centre. Cu atât mai multă greutate trebuie să aibă pentru Troțchi această rezoluție a unor persoane *neutre!*

Cred că ajunge.

Oamenii care ne-au acuzat de scizionism, de lipsă de dorință sau de nepricepere de a ne acomoda cu lichidatorii, s'au arătat *ei înșiși* nepricepuți în a se acomoda cu ei. Blocul din August s'a dovedit a fi o ficțiune și s'a destrămat.

Ascunzând cititorilor săi această destrămare, Troțchi îi înșeală.

Experiența adversarilor noștri a dovedit că avem dreptate, a dovedit imposibilitatea de a activa împreună cu lichidatorii.

IV. SFATURILE DATE DE UN ÎMPĂCIUITOR „GRUPULUI CELOR ȘAPTE“

„Sciziunea fracțiunii din Dumă“, articolul redacțional din nr. 1 al revistei „Borba“, conține sfaturile date de un împăciuator grupului celor șapte deputați cu tendință lichidatoristă (sau înclinând spre lichidatorism) din

Duma de Stat. Miezul acestor sfaturi îl constituie următoarea frază :

„trebuie să ne adresăm grupului celor șase în primul rând în toate cazurile când este nevoie să ne înțelegem cu celelalte fracțiuni“ (pag. 29).

Iată un sfat cuminte și care pare-se că este, printre altele, cauza divergenței dintre Troțchi și lichidatorii-lucisti. Chiar dela începutul luptei dintre cele două fracțiuni din Dumă, din clipa adoptării rezoluției consfătuirii din vară (1913), pravdiștii au susținut tocmai acest punct de vedere. Frațiunea muncitorească social-democrată rusă a declarat de nenumărate ori în *presă*, chiar și după sciziune, că se menține mai departe pe această poziție, în ciuda refuzurilor repetate ale „grupului celor șapte“.

Chiar dela început, din clipa în care s'a adoptat rezoluția consfătuirii din vară, am fost și suntem de părere că sunt de dorit și posibile *acorduri* în ceea ce privește activitatea din Dumă: dacă asemenea acorduri au fost de nenumărate ori practicate cu democrații țărani mic-burghezi (trudovicii), cu atât mai mult, se înțelege, sunt posibile și necesare cu politicienii mic-burghezi liberali din mișcarea muncitorească.

Nu trebuie exagerate divergențele, și realitatea trebuie privită drept în față: membrii „grupului celor șapte“ sunt oameni care înclină spre lichidatorism, care ieri îl urmau întru totul pe Dan, iar astăzi își aruncă privirile pline de melancolie dela Dan la Troțchi și invers. Lichidatorii nu sunt decât un grup de legalisti care s'au desprins din partid și care fac o politică muncitorească liberală. Dat fiind că ei resping „mișcarea ilegală“, nici vorbă nu poate fi de vreo unitate cu acest grup în chestiunile privitoare la organizarea partidului și a mișcării muncitorești. Cel care gândește altfel, neținând seama de schimbările adânci intervenite după 1908, se înșeală amarnic.

Dar în unele chestiuni, *acorduri* cu acest grup, aflat în afara partidului sau la periferia lui, sunt desigur admisibile: *e de datoria noastră* să stăruim mereu pe lângă acest grup, ca și pe lângă trudovici, să aleagă între politica muncitorească (pravdistă) și cea liberală. În chestiunea luptei pentru libertatea presei, de pildă, lichidatorii s'au arătat în mod evident șovăelnici între modul

liberal de a pune chestiunea, implicând negarea sau uita-rea presei ilegale, și politica contrară, politica muncito-rească.

În cadrul politicii în *Dumă*, unde problemele cele mai importante, acelea care *depășesc cadrul Dumei*, nu sunt puse direct, acorduri cu cei șapte deputați ai muncitorilor care duc o politică liberală sunt posibile și de dorit. Asupra acestui punct Troțchi a trecut *dela* poziția lichidatorilor *la* poziția consfătuirii din vară a partidului (1913).

Nu trebuie însă să se uite că, din punctul său de vedere, grupul dinafara partidului înțelege prin acord lucruri cu totul diferite de ceea ce se înțelege de obicei prin acest termen de către oamenii de partid. Pentru oameni fără partid încheierea unui „acord” în *Dumă* nu este decât „*elaborarea* unei rezoluții sau linii tactice”. Pentru oamenii de partid încheierea unui asemenea acord constituie o încercare de *a atrage* și pe alții pe calea realizării liniei partidului.

Trudovicii, de pildă, n’au un partid. Prin încheierea unor acorduri ei înțeleg „*elaborarea*”, ca să spunem așa, „*liberă*” a unei linii, azi alături de cadeți, mâine cu social-democrații. Noi, însă, prin încheierea unui acord cu trudovicii înțelegem cu totul altceva: noi avem hotărâri de partid asupra tuturor chestiunilor importante de tactică, și nu ne vom abate niciodată *dela* aceste hotărâri; se înțelege că încheierea unui acord cu trudovicii înseamnă pentru noi *a-i atrage* pe aceștia de partea noastră, *a-i convinge* că avem dreptate, *a nu renunța* la acțiuni comune împotriva sutelor negre și împotriva liberalilor.

În ce măsură a uitat Troțchi (într’adevăr, nu degeaba a fost el printre lichidatori!) această deosebire elementară dintre punctul de vedere al membrilor de partid și punctul de vedere al elementelor fără partid față de încheierea unor acorduri, ne arată următorul lui raționament:

„Este necesar ca imputerniciții Internaționalei să organizeze o ședință comună a celor două părți ale reprezentanței noastre parlamentare scindate, urmând să examineze împreună cu ele ce le unește și ce le desparte... Se va putea astfel elabora o rezoluție tactică detaliată care să formuleze bazele tacticii parlamentare”... (nr. 1, pag. 29—30).

Iată un exemplu caracteristic și tipic al modului lichidatorist de a pune chestiunea! Partidul este uitat de revista lui Troțchi: merită într'adevăr să îți minte un asemenea lucru de nimic?

Când în Europa (lui Troțchi îi place să vorbească netam-nesam de europenism) diferite partide încheie un acord sau se unesc, lucrurile se întâmplă de obicei în modul următor: reprezentanții lor se întrunesc și lămuresc, înainte de toate, punctele ce-i despart (tocmai acest lucru a și fost pus de Internațională pe ordinea de zi în ceea ce privește Rusia, având grijă ca să nu fie introdusă în rezoluție afirmația pripită a lui Kautsky cum că „vechiul partid n'ar mai exista“). Lămurind punctele ce-i despart, reprezentanții indică *ce hotărîri* (rezoluții, condiții etc.) în domeniul chestiunilor de tactică, organizare etc. *trebuie să fie propuse congreselor celor două partide*. În caz că ei reușesc să formuleze proiectul unor hotărîri unitare, congresele decid dacă acestea pot fi adoptate, iar în caz că sunt făcute propuneri *diferite*, acestea urmează deasemenea să fie discutate în ultimă instanță de congresele ambelor partide.

Lichidatorilor și lui Troțchi le sunt „simpatice“ numai modelele *europene* ale oportunistului, nicidecum însă modelele europene de spirit partinic.

„Rezoluția tactică detaliată“ ar urma să fie elaborată de deputații din Dumă!! „Muncitorii înaintați“ din Rusia, de care nu degeaba este atât de nemulțumit Troțchi, pot vedea limpede din acest exemplu până unde ajunge la Viena și Paris proiectomania ridicolă a grupușoarelor din străinătate, care l-au convins până și pe Kautsky că în Rusia „nu există partid“. Dacă ele reușesc însă unori să înșele în această privință pe străini, „muncitorii înaintați“ din Rusia (cu riscul de a provoca noi nemulțumiri teribilului Troțchi) vor râde în nas acestor proiectomani.

„Rezoluțiile tactice detaliate“ — le vor spune ei — „sunt întocmite la noi de congresele și conferințele partidului (nu știm cum este cazul la voi, cei fără partid), ca, de pildă, în 1907, 1908, 1910, 1912 și 1913. Pe străinii neinițiați, ca și pe Rușii uituci, îi vom iniția bucuros în hotărîrile noastre de partid, rugând totodată, și mai bucuros, pe reprezentanții «grupului celor șapte», sau pe «au-

gustiști», sau pe «levițiști», sau pe cine vreți, să ne inițieze în rezoluțiile congreselor sau conferințelor lor și să pună în discuție la viitorul lor congres problema precisă, problema atitudinii lor față de rezoluțiile noastre sau față de rezoluția congresului neutru leton din 1914 etc.“.

Iată ce vor spune diverșilor proiectomani „muncitorii înaintați“ din Rusia, iată ce *au și spus*, de pildă, în presa marxistă marxiștii organizați din Petersburg. Vrea Troțchi să ignoreze aceste condiții puse în mod public lichidatorilor? Cu atât mai rău pentru el. Noi avem însă datoria să prevenim pe cititori, arătându-le cât sunt de ridicole proiectele de „unificare“ (în genul „unificării“ din August?), care nu vor să țină cont de voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia.

V. CONCEPȚIILE LICHIDATORISTE ALE LUI TROȚCHI

În noua sa revistă, Troțchi s'a străduit să se refere cât mai puțin posibil la fondul concepțiilor sale. „Puti Pravdi“ (nr. 37) a și constatat că Troțchi n'a suflat o vorbă * nici despre problema mișcării ilegale, nici despre lozinca luptei pentru un partid deschis etc. Iată de ce vorbim, printre altele, de *cel mai rău* fracționism când ne referim la cazul acesta, în care o organizație separată vrea să se constituie *neavând* nicio fizionomie ideologică și politică.

Dar dacă Troțchi n'a dorit să-și expună direct concepțiile, o serie întregă de pasaje din revista lui arată ce idei profesează el în secret, pe sub mână.

Chiar în primul articol redacțional din primul număr, citim :

„Social-democrația noastră dinainte de revoluție a fost un partid *muncitoresc* numai prin ideile ei, prin țelurile ei. În realitate, însă, ea a fost o organizație de intelectuali marxiști, care antrena după sine clasa muncitoare care se deștepta“ (5).

Iată un vechi și cunoscut cântec liberal și lichidatorist, servind în realitate ca introducere la *negarea* partidu-

* Vezi volumul de față, pag. 151—154. — Nota Red.

lui. Cântecele acesta este întemeiat pe denaturarea unor fapte istorice. Chiar grevele din 1895—1896 au creat mișcarea muncitorească *de massă*, legată atât ideologic cât și organizatoric de social-democrație. Oare în aceste greve, în agitația economică și neeconomică, „intelectualii *au antrenat după ei* clasa muncitoare“!!!?

Iată datele exacte asupra crimelor împotriva siguranței statului pe anii 1901—1903, în comparație cu perioada precedentă :

Participanții la mișcarea de eliberare (deferiți judecării pentru crime contra siguranței statului) se repartizează procentual după cum urmează:

Perioadele	Agricultură	Industrie și Comerț	Profesiuni libere, elevi și studenți	Ocupații neprecise și fără ocupații
1884—1890	7,1	15,1	53,3	19,9
1901—1903	9,0	46,1	28,7	8,0

Vedem, așa dar, că în perioada 1880—1890, când *nu exista* încă în Rusia un partid social-democrat, când mișcarea avea un caracter „narodnic“, predominau intelectualii; ei constituiau mai mult de jumătate din numărul participanților.

În 1901—1903, când partidul social-democrat există deja, iar vechea „Iscră“ își desfășoară deasemenea activitatea, se produce o schimbare totală în acest tablou. Intelectualii nu constituie acum decât o *minoritate* printre participanții la mișcare, *muncitorii* („industrie și comerț“) fiind cu mult mai mulți la număr decât intelectualii, iar muncitorii și țăranii la un loc formând mai mult de jumătate din numărul total.

Tocmai în lupta dintre curentele din sânul marxismului s'a afirmat *aripa* mic-burgheză intelectuală a social-democrației, începând cu „economismul“ (1895—1903), continuând cu „menșevismul“ (1903—1908) și cu „lichidatorismul“ (1908—1914). Troțchi repetă calomniile lichidatoriste la adresa partidului, temându-se totodată să se atingă de istoria luptei dintre curentele din sânul partidului, luptă care durează de douăzeci de ani.

Iată și un alt exemplu :

„Din punctul de vedere al atitudinii sale față de parlamentarism, social-democrația rusă a trecut tot prin aceleași trei stadii...

(ca și în alte țări)... la început «boicotism»... apoi recunoașterea principială a tacticii parlamentare, dar... (admirabil «dar», același «dar» pe care Șcedrin îl traducea prin fraza: urechile nu cresc mai sus de frunte, nu cresc!)... în scopuri pur agitatorice... și, în sfârșit, aducerea revendicărilor imediate... la tribuna Dumei"... (nr. 1, pag. 34).

Iarăși o denaturare lichidatoristă a istoriei. Cel de al doilea și cel de al treilea stadiu e născocit, pentru a se putea lua pe sub mână apărarea reformismului și oportunismului. Boicotismul, ca stadiu al „atitudinii social-democrației față de parlamentarism“, n'a existat *nici* în Europa (acolo a existat și a rămas anarhismul), *nici* în Rusia, unde boicotarea Dumei lui Bulâghin, de pildă, n'a avut ca obiect *decât* o anumită instituție, n'a fost *nicio-dată* pusă în legătură cu „parlamentarismul“ și a fost generată de lupta specifică dintre liberalism și marxism pentru continuarea asaltului. Troțchi însă nu suflă *nicio* vorbă despre modul în care această luptă s'a resfrânt asupra luptei dintre cele două curente din sânul marxismului !

Dacă e să invoci istoria, trebuie să explici problemele concrete și rădăcinile de clasă ale diferitelor curente; cine dorește să studieze în mod marxist lupta de clasă și lupta dintre curente în legătură cu participarea la Duma lui Bulâghin, va descoperi rădăcinile unei politici muncitorești liberale. Troțchi însă „invocă“ istoria pentru *a ocoli* problemele concrete și *a inventa* o justificare sau un simulacru de justificare a oportuniștilor actuali!

...„De fapt, toate curente“ — scrie el — „folosesc aceleași metode de luptă și de organizare“. — „Țipetele despre pericolul liberal în mișcarea noastră muncitorească reprezintă pur și simplu o grosolană caricatură sectaristă a realității“ (nr. 1, pag. 5 și 35).

Iată o apărare foarte clară și foarte mândioasă a lichidatorilor. Noi ne vom permite totuși să luăm măcar un mic fapt, dintre cele mai recente, dat fiind că Troțchi asvârle numai fraze, pe când noi am dori ca muncitorii să mediteze singuri asupra acestui fapt.

Fapt este că „Severnaia Raboceaia Gazeta“, numărul din 13 Martie, a scris :

„In loc de a se accentua sarcina precisă, concretă, care revine clasei muncitoare de a sili

Duma să respingă proiectul de lege (al presei), este emisă formula vagă a luptei pentru „lozincile neciuntite“, paralel cu reclama făcută presei ilegale, reclamă în stare numai să slăbească lupta muncitorilor pentru presa lor legală“.

Iată o apărare documentată, clară, precisă a politicii lichidatoriste și totodată o critică a celei pravdiste. Și se va găsi oare un om cu știință de carte care să spună că ambele curente folosesc în această chestiune „aceleași metode de luptă și de organizare“? Se va găsi oare un om cât de cât ridicat care să spună că lichidatorii *nu* practică în acest caz o politică muncitorească *liberală*? că în acest caz pericolul liberal în mișcarea muncitorească este inventat?

Tocmai deaceea și evită Troțchi faptele și indicațiile concrete: acestea desmint doară în mod necruțător toate exclamațiile sale furioase și frazele sale pompoase. Fi-rește, e ușor să pozezi, categorisind: „grosolană caricatură sectaristă“. Deasemenea nu este greu să adaugi cuvinte și mai tari, și mai pompoase asupra „eliberării de fracționismul conservator“.

Dar nu sunt oare prea ieftine toate aceste mijloace? Oare această armă nu este luată din arsenalul perioadei în care Troțchi strălucea în fața liceenilor?

„Muncitorii înaintați“, pe care se supără Troțchi, vor cere totuși să li se spună direct și limpede: aprobați „metoda de luptă și de organizare“, atât de precis exprimată în aprecierea de mai sus a unei anumite campanii politice concrete? da sau nu? dacă da, aceasta nu înseamnă decât o politică muncitorească liberală, nu înseamnă decât a trăda marxismul și partidul, iar a vorbi de încheierea „păcii“ sau „unității“ cu *această* politică, cu grupurile care o duc, înseamnă a te înșela pe tine însuși și pe alții.

Nu? atunci spune-o de-a-dreptul. Pentrucă frazele nici nu-l uimesc, nici nu-l satisfac și nici nu-l intimidează pe muncitorul de astăzi.

De altfel, politica preconizată de lichidatori în citatul reprodus apare stupidă chiar și din punctul de vedere liberal, căci adoptarea legii în Dumă depinde de „zemți-octombriști“ de tipul lui Bennigsen, care și-au și dat cărțile pe față în comisie.

*
*
*

Vechii participanți la mișcarea marxistă din Rusia cunosc bine figura lui Troțchi, încât pentru ei nu e nevoie să mai vorbim de ea. Tânăra generație de muncitori n'o cunoaște însă, așa că suntem nevoiți să vorbim de această figură tipică pentru toate cele cinci grupușoare din străinătate, care de fapt șovăe și ele între lichidatori și partid.

În timpurile vechii „Iscre“ (1901—1903), cei care șovăiau și fugeau dela „economisti“ la „iscristi“ și înapoi purtau porecla: „transfugii dela Tușino“ (astfel erau denumiți, în timpurile de restriște din vechea Rusie, luptătorii care treceau dintr'un lagăr în celălalt).

Vorbind de lichidatorism, avem în vedere un anumit curent ideologic care s'a dezvoltat ani de-a-rândul, legat prin rădăcinile sale — în decursul celor 20 de ani ai istoriei marxismului — cu „menșevismul“ și „economismul“, cu politica și ideologia unei anumite clase, a burgheziei liberale.

„Transfugii dela Tușino“ se declară mai presus de fracțiuni, având ca singur temei faptul că „împrumută“ ideile, azi dela o fracțiune, mâine dela alta. Troțchi a fost un „iscrist“ fervent în 1901—1903, încât Riazanov a spus despre el că la congresul din 1903 a jucat rolul de „bătă a lui Lenin“. La sfârșitul anului 1903 Troțchi devine un menșevic fervent, trecând dela iscristi la „economisti“; el declară că „între «Iskra» veche și cea nouă este o prăpastie“. În 1904—1905 îi părăsește pe menșevici, adoptând o poziție șovăitoare, ba colaborând cu Martânov („economist“), ba proclamând lozinca absurdă, stângistă, a „revoluției permanente“. În 1906—1907 el se apropie de bolșevici, iar în primăvara anului 1907 se declară solidar cu Roza Luxemburg.

În perioada destrămării, după multe șovăeli „nefracționiste“ el pornește iarăși spre dreapta, făcând bloc în August 1912 cu lichidatorii. În momentul de față el îi părăsește din nou, păstrând totuși în fond ideile lor.

Astfel de tipuri sunt caracteristice, reprezentând epave ale formațiilor istorice de ieri, când mișcarea muncitorească de masă din Rusia dormea încă și când orice grupușor avea toată „libertatea“ să se înfățișeze în postura de curent, grup, fracțiune, într'un cuvânt „putere“, care tratează chestiunea unirii cu celelalte.

Tănăra generație de muncitori trebuie să știe bine

cu cine are a face atunci când vin, cu pretenții de necrezut, oameni care nu vor să țină deloc seama *nici* de hotărârile partidului, hotărâri care din 1908 au precizat și fixat atitudinea față de lichidatorism, *nici* de experiența mișcării muncitorești actuale din Rusia, care a făurit în realitate *unitatea* majorității pe baza deplinei recunoașteri a hotărârilor menționate mai sus.

RECENZIE

I. Drozdov. „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din anii 1905 — 1906“. Petersburg (Ed. M. I. Semenov) 1914. 68 pag. Prețul, 50 de copeici.

Trebue să salutăm inițiativa d-lui Drozdov, care a pus în broșura sa o problemă extrem de interesantă și importantă. Autorul a luat datele pentru anii 1902—1904 cu privire la salariul pe o zi (exprimat în bani și grâne) și la recolta la hectar a secarei de pe ogoarele proprietarilor funciari, apoi datele pentru fiecare an din perioada 1905—1910, a luat datele pentru fiecare din regiunile Rusiei Europene și le-a comparat între ele.

Pentru anul 1905 autorul a găsit cea mai mare urcare a salariilor în regiunea de Sud-Vest (ele au sporit cu 10% în comparație cu anii 1902—1904). În medie, pe întreaga Rusie, sporirea s'a dovedit a fi de 1,2% în 1905 și de 12,5% în 1906. De aici autorul trage concluzia că salariile au crescut cel mai mult în regiunile în care capitalismul agricol este cel mai dezvoltat și în care forma de luptă a grevei este cea mai răspândită (spre deosebire de așa numita formă „de devastare a conacelor și de tăiere cu dela sine putere a pădurilor moșierești“). Strict vorbind, pentru a putea trage o asemenea concluzie, datele sunt încă insuficiente. De pildă, în ceea ce privește sporirea salariilor în 1905, locul al doilea îl ocupă printre aceste regiuni regiunea Ural (o sporire de 9,68% față de 10,35% în regiunea de Sud-Vest). Dacă luăm salariul mediu pentru întreaga perioadă de după revoluție, adică pentru anii 1905—1910, rezultă 110,3% (față de anii 1902—1904) în regiunea de Sud-Vest și 121,7% în regiunea Ural. Autorul „recuză“, ca să spunem așa, regiunea Ural, in-

vocând în această privință lucrarea mea „Desvoltarea capitalismului“. Acolo însă eu am exceptat regiunea Ural cu prilejul studierii *deplasărilor* în massă ale muncitorilor, și nu a măririi salariilor în general, * astfel încât referirea autorului nu este justă. E deasemenea puțin probabil să fie satisfăcătoare și invocarea procentului neînsemnat de semănături ale proprietarilor funciari din Ural **. Autorul ar fi trebuit să ia date mai amănunțite, pe gubernii, și să compare datele privitoare la sporirea salariilor cu datele referitoare la *forța* relativă a mișcării agrare în general, atât sub forma ei grevistă cât și sub forma „devastărilor“ etc.

În ansamblu, pe întreaga Rusie, salariul în bani al muncitorilor agricoli a crescut *cel mai mult* din 1905 și până în 1906: 101,2% în 1905 și 112,5% în 1906, considerând drept 100 salariul din anii 1902—1904. Pentru următorii patru ani, cifrele respective sunt: 114,2%, 113,1%, 118,4% și 119,6%. Este limpede că, în condițiile creșterii *generale* a salariului în bani ca o urmare a revoluției, avem influența directă și precumpănitoare a luptei din anii 1905—1906.

Dacă-l trimitem pe cititor pentru amănunte la substanțiala broșură a d-lui Drozdov, vom remarca că el declară fără niciun temei drept „vădit irealizabile“ acele revendicări ale țăranilor care se reduceau în esență la „expedierea moșierilor“ (pag. 30). Tot atât de neîntemeiată și nechibzuită este afirmația că în regiunea în care au avut loc devastări „lupta s'a dat pentru folosința egalitară a pământului și, în general, pentru alte revendicări mic-burgeze și utopice asemănătoare“ (38). În primul rând, țăranii n'au luptat numai pentru folosința pământului, dar și pentru posesiunea pământului („expedierea moșierilor“); în al doilea rând, ei n'au luptat pentru egalitarism, ci pentru trecerea în mâna lor a pământurilor moșierești — acestea sunt două lucruri deosebite; în al treilea rând, utopice au fost și au rămas *năzuințele* (și „teoriile“) subiective ale narodnicilor cu privire la „egalitarism“, „socializare“, „scoaterea pământului din cir-

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 3, pag. 515. — Nota Red. Moscova.

** Autorul asimilează în această privință regiunea de Nord cu regiunea Ural. În regiunea de Nord însă salariile au scăzut în 1905 cu 6%, iar în 1906 au sporit numai cu 8%.

culația comercială“ și alte prostii de felul acesta, însă „expedierea“ moșierilor iobăgiști de către masa mic-burgheză nu prezintă nimic „utopic“. Autorul confundă însemnătatea istorică obiectivă a luptei țăranilor pentru pământ, care era o luptă burghezo-progresistă și burghezo-radicală, cu teoriile și năzuințele subiective ale narodnicilor, care au fost și au rămas utopice și reacționare. A face această confuzie este o profundă greșală, este nedialectic și neistoric.

Concluzia generală a autorului, în urma comparării mediei pe anii 1891—1900 și 1901—1910 este că salariul pe o zi în bani a sporit în Rusia cu 25,5%, în timp ce salariul *real*, exprimat în grâne, a sporit *numai* cu 3,9%, cu alte cuvinte se poate spune că aproape nu s'a schimbat. Menționăm că, în ceea ce privește gradul de sporire a salariului în bani în deceniile menționate mai sus, regiunile vin în ordinea următoare: regiunea lituaniană + 39%, regiunea Volga + 33%, regiunea Ural + 30%, regiunea malorusă + 28%, regiunea centrală agricolă + 26% etc.

În încheiere autorul compară pentru ultimele două decenii (1891—1900 și 1901—1910) creșterea salariilor muncitorilor agricoli cu creșterea rentei funciare. Se constată că salariul mediu s'a urcat în Rusia dela 52,2 copeici pe zi până la 66,3 copeici, adică cu 27%. Iar prețul pământului — se știe că prețul pământului este rentă capitalizată — s'a urcat dela 69,1 ruble pentru o desiatină până la 132,4 ruble, adică cu 91%. Cu alte cuvinte, salariul a sporit cu o pătrime, în timp ce renta funciară aproape s'a dublat!!

„Și această împrejurare“ — conchide pe bună dreptate autorul — „înseamnă doar un singur lucru, și anume: coborîrea relativă a nivelului de trai al muncitorilor agricoli din Rusia și în acelaș timp ridicarea relativă a aceluiaș nivel al clasei proprietarilor funciari... Distanța socială dintre clasa moșierilor și clasa muncitorilor salariați se mărește din ce în ce mai mult“.

LUCRURILE S'AU LĂMURIT

IN ATENȚIA MUNCITORILOR CONȘTIENȚI

În nr. 63 al ziarului „Puti Pravdi“, fracțiunea social-democrată rusă a făcut o ultimă încercare de a lămuri dacă cei 6 deputați (fracțiunea Ciheidze) înțeleg acum — după ce imensa majoritate a muncitorilor conștienți a condamnat alianța lor cu lichidatorii — să pășească la un acord cu fracțiunea muncitorească social-democrată rusă ⁹⁷.

Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a pus „fracțiunii social-democrate“ întrebarea dacă înțelege acum să recunoască *fără niciun fel de rezerve* rezoluțiile întregului marxist din 1903 (programul) ⁹⁸ și din anii 1908—1910 (condamnarea lichidatorismului). Se înțelege de ce fracțiunea M. S. D. rusă a pus în primul rând tocmai această întrebare: rezoluțiile din 1903, 1908 și 1910 au fost adoptate *încă înainte de orice sciziune* între marxiști și lichidatori; aceste rezoluții constituie stindardul tuturor marxiștilor; dacă un acord între fracțiunea M. S. D. R. și „fracțiunea social-democrată“ este posibil, acesta, desigur, numai pe baza recunoașterii necondiționate a acestor hotărâri adoptate înainte de sciziune.

Fracțiunea lui Ciheidze a publicat în nr. 2 al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“ un „Răspuns public“, care a lămurit definitiv lucrurile și care merită deci toată atenția din partea tuturor muncitorilor care vor să se orienteze cum se cuvine în aceste divergențe și doresc o adevărată unitate.

1. PROGRAMUL ȘI PROBLEMA NAȚIONALĂ

La *congresul* marxist care a elaborat programul (în 1903), bundiștii (lichidatorii evrei) au propus să se introducă în program cerința „creării unor instituții care să le garanteze deplina libertate de dezvoltare culturală”. Această propunere a fost combătută de lichidatorii de astăzi, Martânov, Martov și Colțov. Ei au susținut, pe bună dreptate, că această cerință este în contradicție cu principiile internaționale ale social-democrației. Congresul, cu excepția bundiștilor, a respins cu unanimitate de voturi această cerință (vezi procesele-verbale).

Marxiștii afirmă că „crearea de instituții” înseamnă tocmai „autonomie cultural-națională”, pe care social-democrația o respinge.

În „Răspunsul public”, cei șase deputați afirmă contrarul. Ei spun: noi am preconizat „crearea de instituții”, dar n'am preconizat autonomia cultural-națională.

— Bine, răspundem noi. Să admitem pentru o clipă că într'adevăr nu este unul și acelaș lucru. Dar *congresul a respins doar și „crearea de instituții”*. Știți prea bine acest lucru. Știți că v'ați abătut dela program de dragul naționaliștilor. Pentru această încălcare a programului ați și fost salutați de bundiști, a căror propunere a fost respinsă de congres.

După declarația făcută de fracțiunea social-democrația la începutul Dumei a IV-a, ei au scris:

— „Se poate afirma că formula social-democrațiilor (adică a lichidatorilor) nu a fost suficient de clară. Perfect adevărat. Dar ceea ce importă este faptul că deputații muncitorilor (adică adepții lui Ciheidze) au părăsit punctul de vedere rigid pe care se situează teoria oficială în problema națională” („Zeit” nr. 9, articolul de fond, coloana a 3-a).

„Teoria oficială” este chiar *programul*. Bundiștii îl elogiază pe Ciheidze și pe prietenii lui pentru *încălcarea programului*. Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a pus întrebarea: este de acord „fracțiunea social-democrată” să revină asupra acestei încălcări a programului?

Răspunsul a fost clar: „această formulă (adică «crearea de instituții») nu cuprinde absolut nimic de natură

să necesite o retractare din partea fracțiunii social-democrate“ (vezi „Răspunsul public“).

Nu dorim să renunțăm la încălcarea programului — iată răspunsul „fracțiunii social-democrate“.

2. REZOLUȚIA DIN 1908

Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a întrebat apoi „fracțiunea social-democrată“ dacă este de acord să recunoască rezoluția adoptată de marxști în 1908, rezoluție pe care au confirmat-o de curând și împăciuitorii letoni.

Această rezoluție sună astfel:

„Lichidatorism înseamnă încercările unei părți din intelectualii din partid de a lichida“ (adică de a disolva, a distruge, a desființa, a suprima) „organizația existentă a partidului și de a o înlocui printr'o grupare informă, care să acționeze cu orice preț în cadrul legalității“ (adică al legii, al unei existențe „deschise“), „chiar dacă aceasta din urmă ar trebui să fie dobândită cu prețul renunțării vădite la programul, tactica și tradițiile partidului“ (adică la experiența lui anterioară).

În această rezoluție se declară că „*este necesară cea mai hotărâtă luptă ideologică și organizatorică împotriva încercărilor lichidatoriste*“ (vezi darea de seamă, pag. 38)⁹⁹.

Această rezoluție a fost adoptată de întregul marxist, în prezența reprezentanților tuturor fracțiunilor, inclusiv lichidatorii (Dan, Axelrod etc.), bundiștii etc. Ea a fost adoptată în Decembrie 1908, *înainte* de orice sciuni.

Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă a întrebat fracțiunea lui Ciheidze dacă recunoaște *această* rezoluție din 1908 care condamnă lichidatorismul.

Și ce a răspuns fracțiunea lui Ciheidze?

Nici un cuvânt!! Absolut nimic! Ea a ocolit această rezoluție din 1908, ca și cum nici n'ar exista. E de necrezut, dar așa este. Și această tăcere este mai elocventă decât orice cuvinte. Ea dovedește o atitudine cum nu se poate *mai cinică* față de rezoluțiile adoptate. Rezoluțiile care nu-mi plac pur și simplu nu există pentru mine — iată morala deputaților care apără lichidatorismul.

La fel au procedat acești deputați în chestiunea ad-miterii în fracțiune a deputatului Iagello. Li se spune că rezoluția adoptată în 1908 a respins „unitatea” cu parti-dul lui Iagello, care *nu este* un partid social-democrat. Ei răspund că în 1907, adică cu un an înainte de adoptarea acestei rezoluții, fracțiunea din Duma a II-a a primit în rândurile ei pe Lituanieni, social-democrați incontestabili. Aceasta înseamnă să-ți bați pur și simplu joc de rezo-luții.

3. REZOLUȚIA DIN 1910

Această rezoluție sună astfel:

„Condițiile istorice ale mișcării social-democrate în epoca con-trarevoluției burgheze dau naștere în mod inevitabil, *ca manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*, pe de o parte, negării partidului social-democrat ilegal, diminuării rolului și însemnătății lui, încercărilor de a îngusta sarcinile tactice și programatice și lozincile social-democrației consecvente etc.; iar pe de altă parte negării activității social-democrației în Dumă și a folosirii posibi-lităților legale, neînțelegerii importanței unela și celelalte, incapa-cității de a adapta tactica social-democrată consecventă la condițiile istorice specifice ale momentului actual etc.

În aceste condiții, lichidarea ambelor devieri pe calea lărgirii și adâncirii activității social-democrate în toate domeniile luptei de clasă a proletariatului și explicarea primejdiei pe care o prezintă aceste devieri constituie un element indispensabil al tacticii social-democrate”.

Această rezoluție a fost adoptată în *unanimitate* îna-nte de orice sciziuni, în prezența reprezentanților *tuturor* fracțiunilor. Ea condamnă lichidatorismul și otzovismul.

Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă întreabă „fracțiunea social-democrată”: recunoașteți a-ceastă rezoluție? Aceasta din urmă răspunde: dar „nu e-xistă nici măcar *cuvântul* de lichidatorism în rezoluțiile din 1910”.

Nu există „cuvântul”! Dar *pe cine* a avut în vedere întregul marxist când a condamnat „negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului și însemnătății lui”?? Pe cine, dacă nu pe lichidatori?

Și, în sfârșit, există un document extrem de precis, care a fost publicat acum trei ani și pe care nimeni nu l-a desmințit, un document care emană dela toți marxistii „naționali” (letoni, bundiști, polonezi) și dela Troțchi

(martori cum nici n'ar putea să ne ofere mai buni lichidatorii); acest document declară categoric că „în fond ar fi de dorit să numim lichidatorism curentul menționat în rezoluție și împotriva căruia trebuie să luptăm“...

Cum se hotărâsc dar deputații să inducă atât de... urât în... vădită eroare pe muncitori?

„Frațiunea social-democrată“ nu dorește să recunoască rezoluția din 1910! În loc de aceasta, ea se declară „pe deplin solidară“ cu ziarul lichidatorist „Nașa Raboceaia Gazeta“.

Hotărârile întregului marxist din 1903, 1908, 1910 nu există pentru deputații care apără lichidatorismul. Pentru ei există numai „hotărârile“ ziarului lichidatorist.

4. „CURENTE“

Negând hotărâri categorice, ignorând voința muncitorilor, „fracțiunea social-democrată“ vorbește foarte mult despre utilitatea tuturor „curenților marxiste“.

În lumea întreagă marxiștii pornesc dela *organizațiile muncitorești*; la noi însă, unii vor să pornească dela „curenți“ imperceptibile. În Germania, și în lumea întreagă, social-democrații unesc pe *muncitori*, celulele, organizațiile și grupurile lor. La noi, unii vor să unească mai nu știu ce „curenți“.

„Toate curențele din sânul marxiștilor“! Păi numai în sânul lichidatorilor există acum minimum două „curenți“, „Borba“ și „Nașa Raboceaia Gazeta“, care polemizează pe tema: care dintre ele respectă mai bine „preceptele din August“.

Unirea a 10 „curenți“, rupte de masse, este un lucru care nu are nicio șansă de reușită. Unirea *tuturor muncitorilor* care doresc să construiască întregul marxist este un lucru mareț, care se înfăptuește sub ochii noștri cu sprijinul călduros al fracțiunii muncitorești social-democrate ruse.

★

★ ★

Lucrurile s'au lămurit. Majoritatea covârșitoare a muncitorilor (vezi datele referitoare la alegerile pentru casele de asigurări sociale, colectele făcute de diferitele

grupuri, relațiile dintre grupurile muncitorești și ambele fracțiuni din Dumă) s'au pronunțat pentru marxiști, pentru fracțiunea muncitorească social-democrată rusă împotriva lichidatorilor. Blocul din August s'a destrămat: au plecat social-democrații letoni, a plecat Burianov, pleacă adepții lui An și ai ziarului „Borba“. Cei 6 deputați care s'au grupat în jurul lui Ciheidze au aderat la cea mai rea, la cea mai lichidatoristă frântură a blocului din August.

Muncitorii trebuie să tragă concluziile cuvenite.

„Trudovaia Pravda“ nr. 7
din 5 Iunie 1914

Se publică după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

DESPRE AVENTURISM

Atunci când marxiștii vorbesc despre aventurismul unor anumite grupușoare, ei au în vedere particularitățile istorice și sociale bine determinate ale unui fenomen pe care orice muncitor conștient trebuie să-l cunoască.

În istoria social-democrației din Rusia abundă grupușoare care apăreau „pentru un ceas“, pentru câteva luni, neavând niciun fel de rădăcini în masse (ori, politica fără masse este o politică de aventură), neavând niciun fel de idei serioase și solide. Într’o țară mic-burgheză, într’o perioadă istorică de transformări burgheze, *este inevitabil* ca muncitorilor să li se alăture o intelectualitate pestriță, sunt inevitabile încercările acesteia de a crea tot felul de grupușoare — aventuriste în sensul de mai sus al cuvântului.

Muncitorii care nu vor să fie duși de nas, trebuie să verifice cu strictețe fiecare grupușor atât din punctul de vedere al seriozității ideilor sale, cât și din punctul de vedere al rădăcinilor în masse. Să nu crezi pe cuvânt, să verifici cu cea mai mare strictețe — iată lozinca muncitorilor marxiști.

Să ne amintim de lupta dintre „iscrism“ și „economism“, 1895—1902. Acestea erau două curente ale gândirii social-democrate: unul proletar și marxist, verificat în campania dusă timp de trei ani de „Iskra“, verificat de către toți muncitorii înaintați care și-au însușit hotărârile precise, clare și bine încheiate asupra tacticii și formelor de organizare „iscriste“. „Economismul“ a fost un curent *burghez*, oportunist, care subordona pe muncitori liberalilor.

În afară de aceste două curente serioase, au mai existat o sumedenie de grupușoare lipsite de orice bază

(„Svoboda“, „Borba“, grupul proclamațiilor berlineze etc.), demult uitate. În aceste grupuri erau destui social-democrați cinstiți și conștiincioși, dar ele *s'au dovedit a fi* aventuriste în sensul că *nu aveau* nici idei serioase, solide, nici program, nici tactică, nici organizare și nici rădăcini în mase.

Așa și numai așa — studiind istoria, chibzuind asupra semnificației ideologice a propagandei date, verificând frazele prin fapte — trebuie să procedeze oamenii serioși atunci când vor să aprecieze actualele curente și grupușoare.

Numai proștii cred pe cuvânt.

„Pravdismul“ este un curent care a dat răspunsuri marxiste precise, rezoluții (în 1908, 1910, 1912, 1913 — Februarie și vara) asupra tuturor problemelor de tactică, organizare și program. Din vremurile vechii „Iscre“ (1901—1903) aceste hotărâri au avut o continuitate cât se poate de riguroasă, fără să mai vorbim de congresul dela Londra (1907). Justețea acestor hotărâri a fost verificată prin experiența de 5—6 ani (1908—1914) a tuturor muncitorilor înaintați care *și-au însușit* aceste hotărâri. „Pravdismul“ a grupat în fapt $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștiinți din Rusia (5.300 de grupuri de muncitori social-democrați din 6.700, în timp de doi ani și jumătate).

Lichidatorismul este un curent. El are în urma lui o istorie de aproape 20 de ani, fiind continuarea directă a „economismului“ (1895—1902) și produsul menșevismului (1903—1908). Rădăcinile burghezo-liberale și conținutul burghezo-liberal al acestui curent au fost recunoscute de hotărâri (în 1908 și 1910; nu degeaba se tem lichidatorii și să le publice în întregime!!). Ideile liberale ale lichidatorilor sunt încheigate și unitare: jos mișcarea ilegală, jos balenele, pentru un partid deschis, împotriva „pasiunii pentru greve“, împotriva formelor superioare de luptă etc. Simpatia de care se bucură lichidatorii în „societatea“ burghezo-liberală atât în rândurile cadeților, cât și în rândurile intelectualilor fără partid (și ale celor dela periferia partidului), e solidă și datează de multă vreme. Lichidatorismul este un curent serios, numai că nu e un curent marxist, nu e un curent proletar, ci burghezo-liberal. Despre „pacea“ cu lichidatorii pot vorbi numai oameni fără cap.

Luați acum toate celelalte grupușoare care doresc și ele să fie „curente“. Să le enumerăm: 1) vperiodiștii în frunte cu Alexinschi; 2) aceiași în frunte cu Bogdanov; 3) aceiași în frunte cu Voinov; 4) plehanoviștii; 5) „bolșevicii-partiții“ (în realitate împăciuitori: Marc Sommer cu oamenii lui); 6) troțchiștii (adică Troțchi chiar și fără Semcovschi); 7) „caucazienii“ (adică An — fără Caucaz).

Am enumerat grupușoarele despre care s'a pomenit în presă; s'a declarat în Rusia și în străinătate că ele vor să fie „curente“ și grupuri *aparte*. Ne-am străduit să enumerăm toate grupușoarele rusești, lăsând de o parte pe cele care nu sunt rusești.

Toate aceste grupușoare, fără nicio excepție, nu sunt decât aventurism curat.

Dece? Unde este dovada? — va întreba cititorul.

Dovada o constituie istoria ultimului deceniu (1904—1914), cel mai bogat în evenimente și învățăminte. În decursul acestor 10 ani, fruntașii tuturor grupușoarelor amintite au vădit cele mai neputincioase, mai jalnice și mai ridicole oscilări în problemele serioase de tactică și de organizare, au vădit o *totală incapacitate* de a crea curente cu rădăcini în masse.

Să-l luăm pe cel mai bun dintre toți, pe Plehanov. Meritele lui personale din trecut sunt imense. În decurs de 20 de ani, 1883—1903, el a dat o mulțime de lucrări excelente, îndreptate mai ales împotriva oportuniștilor, mașistilor, narodnicilor.

Dar din 1903 Plehanov oscilează în chipul cel mai ridicol în problemele de tactică și organizare: 1) în 1903, August, e bolșevic; 2) în 1903, Noembrie („Iscra“ nr. 52), este pentru pace cu menșevicii-„oportuniști“; 3) în 1903, Decembrie, este menșevic, și încă înfocat; 4) în primăvara lui 1905, după victoria bolșevicilor, este pentru „unitatea“ dintre „frații învrăjbiți“; 5) dela sfârșitul anului 1905 până la jumătatea anului 1906 este menșevic; 6) pe la jumătatea anului 1906 începe uneori să se depărteze de menșevici, iar la Londra în 1907 îi condamnă (mărturisirea lui Cerevanin) pentru „anarhism organizatoric“; 7) în 1908 — ruptură cu lichidatorii; 8) în 1914 — o nouă cotitură spre lichidatori. Plehanov propovăduiește „unitatea“ cu aceștia fără să poată spune două cuvinte clare despre *condițiile* acestei unități. Dece a devenit posibilă

unitatea cu *domnul* Potriosov? Unde este garanția că vor fi îndeplinite cutare sau cutare condiții?

După experiența acestui deceniu, garantăm că Plehanov e în stare să dea stropi, dar de un „curent“ nu este și nu poate fi vorba aci.

Ii înțelegem perfect pe pravdiști, care au publicat cu plăcere articolele lui Plehanov împotriva lichidatorilor: puteau oare pravdiștii să respingă articolele care promovau în totul hotărârile adoptate în 1908 și 1910 împotriva lichidatorilor? Acum Plehanov s'a apucat să repete după lichidatori, după Bogdanov etc. frazele despre unitatea dintre „toate curentele“. Condamnăm cu hotărîre acest procedeu, împotriva căruia trebuie dusă o luptă necruțătoare.

Nicăieri în lume partidele muncitorești nu unesc grupușoarele și „curentele“ de intelectuali, ci unesc pe *muncitori* pe baza următoarelor condiții: 1) recunoașterea și traducerea în fapt a hotărîrilor marxiste bine determinate asupra problemelor de tactică și organizare; 2) supunerea minorității muncitorilor conștienți față de majoritatea lor.

Această unitate, pe baza unei necondiționate respingeri a adversarilor mișcării ilegale, a fost înfăptuită de pravdiști în decurs de doi ani și jumătate (1912—1914) în proporție de $\frac{4}{5}$. Oricât i-ar ocări oamenii complect ne serioși pe pravdiști, numindu-i fracționiști, scizioniști etc., aceste ocări și injurii nu pot face să dispară unitatea muncitorilor...

Plehanov amenință acum să distrugă această unitate a majorității. Noi le spunem muncitorilor calm și ferm: nu credeți în vorbe, verificați-le prin fapte și veți vedea că fiecare pas făcut de fiecare din grupușoarele aventuriste amintite va vădi din ce în ce mai concret jalnicele și neputincioasele lor oscilări.

„Rabocii“ nr. 7 din 9 Iunie 1914
Semnat: V. Ilin

Se publică după textul
ziarului „Rabocii“

HOTĂRÎRILE MARXIȘTILOR LETONI ȘI LICHIDATORII

Care dintre muncitori nu-și amintește de zarva pe care au făcut-o lichidatorii atunci când într'un număr special al ziarului am făcut cunoscut cititorilor ultimele hotărîri ale marxiștilor letoni și am spus în privința lor: Letonii au dat un tribut împăciuitoismului, dar în acelaș timp au dat o lovitură de moarte blocului lichidatorist din August *.

Lichidatorii au pus în mișcare tot ce-au putut pentru a contesta această concluzie. Toată abilitatea lui Martov, toată... sinceritatea lui Dan, toată inteligența și strălucitul talent literar al lui Semcovschi și al lui Ionov — totul a fost mobilizat în acest scop. Lichidatorii voiau „să demonstreze“ cu orice preț că congresul Letonilor n'a condamnat deloc lichidatorismul, nu s'a pronunțat împotriva blocului din August etc. etc. Intr'un cuvânt: eu nu sunt eu, nici calul nu-i al meu.

Dar iată că au trecut numai 2—3 luni și găsim acum chiar în revista lichidatorilor („Nașa Zaria“ nr. 4) un articol al celui mai de „vază“ lichidator leton, d-l F. Weiss, care confirmă în totul aceeași apreciere concretă a evenimentelor pe care am făcut-o noi.

D-l Weiss este cel mai aprig adversar al nostru. El împroașcă pe „leniniștii“ ruși și majoritatea letonă cu o „critică“ din cele mai acerbe. El are însă curajul să-și recunoască deschis înfrângerea, promițând să continue lupta pentru ideile sale lichidatoriste. El nu caută să eludeze

* Vezi volumul de față, pag. 172—180. — Nota Red.

chestiunea, nu face piruete, nu se străduiește, ca Semcovschi, să facă din alb negru și din negru alb. Cu un astfel de adversar poți duce o dispută aprinsă, dar el merită totuși stimă pentru că nu recurge la... jalnicele metode ale unora ca Semcovschi.

D-1 Weiss scrie:

„Aici (la congres) a predominat, ce-i drept, cu o majoritate de un vot, iar în unele chestiuni de două voturi, curentul din rândurile marxiștilor letoni care simpatizează cu... «cercul leninist».

— Congresul al IV-lea al marxiștilor letoni înseamnă o încercare de revenire la vechea... ideologie bolșevică.

— Rezoluția referitoare la fracțiune (din Dumă) a fost adoptată în unanimitate. Ea înseamnă o importantă concesie *din partea minorității* congresului (adică o concesie făcută «leniniștilor»).

— Cercul leninist va putea conta pe sprijinul oficial al Letonilor“ etc.

Autorul adaugă că „minoritatea a reușit să strice puțin triumful leninist; el califică drept „curioase“ (și pe bună dreptate!) concesiile pe care majoritatea le-a făcut împăciuitorilor.

El recunoaște însă clar și fără echivoc faptul că congresul s'a situat pe poziția „luptei împotriva lichidatorismului“, că în punctele principale congresul i-a urmat pe pravdiști.

Se repetă vechea poveste. Timp de 2—3 luni lichidatorii fac zarvă, iar apoi se văd nevoiți să recunoască ei înșiși că tocmai noi am fost aceia care am expus just faptele.

Până unde ajung uneori lichidatorii în dorința lor de „a lămuri“ hotărârile de partid care le sunt neplăcute, se poate vedea din următoarele. După cum se știe, în Decembrie 1908, conferința națională a marxiștilor din Rusia a respins propunerea de unificare cu partidul lui Iagello (P.P.S.). Lucrul acesta s'a făcut în forma cea mai drastică: s'a trecut la ordinea de zi neglijându-se propunerea de unificare cu partidul nesocial-democrat al deputatului Iagello. La congresul lor din 1914, Letonii au confirmat toate hotărârile din 1908, arătând astfel că ei condamnă primirea în fracțiunea social-democrată a nesocial-democratului Iagello. Această hotărâre este deosebit de neplăcută lichidatorilor.

Și ce credeți? În ziarul lichidatorilor evrei, „Zeit“, această hotărîre este „explicată“ în felul următor:

— „Ce înseamnă a trece la ordinea de zi? Înseamnă că adunarea nu vrea să pună la vot propunerea, nu vrea nici s'o respingă, nici s'o accepte. Atunci se trece la chestiunea următoare. Adunarea din 1908 a lăsat pur și simplu deschisă(!) chestiunea unificării cu curentul lui Iagello“ („Zeit“ nr. 17).

Oare o asemenea „explicație“ dată hotărîrilor partidului nu-i culmea lipsei... de jenă?

După ce propunerea lichidatorilor cu privire la unificarea cu curentul lui Iagello a fost respinsă, F. Dan scria pe atunci, în 1908, în darea sa de seamă oficială care a fost tipărită:

— „În urma propunerii făcute de delegația poloneză (social-democrații polonezi), conferința nici măcar n'a vrut să ia în discuție rezoluția noastră, ci a trecut — peste ea — la ordinea de zi. În acest fapt neînsemnat, intoleranța de cerc și deprinderea de a gândi în spiritul de cerc au atins, pare-se, punctul lor culminant“ (Darea de seamă a lui F. Dan, pag. 45).

F. Dan arunca vorbe de ocară tocmai pentru că știa că trecerea la ordinea de zi este *cea mai drastică* respingere a unificării cu partidul nesocial-democrat al lui Iagello. Iar acum această extrem de drastică respingere ne este „explicată“ în sensul că problema „a rămas deschisă“ și că fiecare este liber s'o rezolve cum crede de cuviință! O mai mare batjocorire a hotărîrilor marxiste nu este cu putință.

Oricât s'ar suci lichidatorii, viața își ia ce-i al ei. Viața este pentru linia marxistă. Evenimentele din rîndurile social-democrației letone confirmă acest lucru în mod tot atât de concret ca și tot mersul mișcării muncitorești în întreaga Rusie.

„Rabocii“ nr. 7 din 9 Iunie 1914

Se publică după textul
ziarului „Rabocii“

CLASA MUNCITOREASCĂ ȘI PRESA MUNCITOREASCĂ

Pentru muncitorii conștienți nu există o sarcină mai importantă decât aceea de a înțelege însemnătatea propriei lor mișcări și de a o cunoaște cu precizie. Unicul — dar în schimb nesecatul — izvor de forță al mișcării muncitorești este conștiința ridicată a muncitorilor și amploarea luptei lor, adică participarea masei muncitorilor salariați la această luptă.

Presa marxistă din Petersburg, care există de mai mulți ani, oferă un material unic, excelent, care este de neînlocuit și care poate fi verificat de oricine, un material cu privire la amploarea mișcării muncitorești și cu privire la preponderența diferitelor curente în rândurile ei. Numai oamenii care vor să ascundă adevărul, așa cum îl ascund liberalii și lichidatorii, pot ocoli acest material.

Datele complete cu privire la strângerea de fonduri pentru ziarele „pravdiste” (marxiste) și lichidatoriste din Petersburg, în perioada dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914, au fost elaborate de tov. V. A. T.¹⁰⁰. Publicăm în întregime tabelul întocmit de el, iar pentru a nu-l încărca prea mult pe cititor cu cifre, vom da uneori în textul articolului cifre rotunde:

Iată tabelul întocmit de tov. V. A. T. (vezi pag. 366).

Mai întâi, să ne oprim asupra datelor privitoare la numărul grupurilor muncitorești. Aceste date se referă la întreaga perioadă de existență atât a ziarelor „pravdiste”, cât și a celor „lichidatoriste”. Iată numărul grupurilor muncitorești:

	Ziarele pravdiste	Ziarele lichidatoriste
Pe tot anul 1912	620	89
Pe tot anul 1913	2.181	661
Anul 1914, dela 1 Ianuarie până la 13 Mai	2.873	671
<i>Total</i> . . .	5.674	1.421

**Colectele pentru ziarele marxiste („pravdiste“) și lichidatoriste la Petersburg
în perioada dela 1 Ianuarie la 13 Mai 1914**

Dela cine provin colectele	Petersburg						Moscova						Provincia						Total					
	Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.		
	Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă		Nr. colectelor	Suma strânsă	
		Rub.le	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.		Ruble	Co.p.
Grupuri muncitorești	2024	15.913	24	308	2.251	98	153	865	—	25	255	52	719	4.125	86	338	2.830	52	2.873	13.931	10	671	5.295	12
In total dela nemuncitori	325	1.255	92	165	1.799	40	46	250	51	21	1.137	30	332	1.082	79	250	2.113	90	715	2.650	01	453	6.759	77
Din care :																								
Grupuri de elevi, studenți și tineret	25	359	49	19	292	13	8	119	30	3	21	—	20	162	13	23	317	09	54	650	92	45	630	22
Grupuri de „partizani“, „prieteni“ etc.	8	154	—	14	429	25	6	42	10	5	892	—	28	252	72	35	1.129	35	42	453	82	54	2.450	50
Alte grupuri	2	8	—	6	72	60	1	2	—	—	—	—	30	115	29	24	113	52	33	125	29	30	186	12
Diferite persoane	231	650	95	120	956	72	29	63	61	14	197	80	221	352	05	132	443	80	531	1.046	52	266	1.50	52
Din surse neindicat	8	64	47	6	38	70	2	35	50	2	25	50	33	220	60	16	110	14	43	318	57	24	175	34
Din străinătate	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	49	79	34	1.709	17
Total.....	2.349	15.200	16	475	4.031	38	176	1.125	51	49	1.400	82	1.051	5.205	55	558	4.914	52	3.586	21.584	11	1.124	12.055	59

Numărul total al grupurilor este de 7.095. Există, desigur, grupuri care au strâns fonduri în repetate rânduri, dar nu există date cu privire la numărul acestor grupuri.

Vedem că *numai* $\frac{1}{5}$ (o cincime) din numărul total al grupurilor muncitorești simpatizează cu lichidatorii. „Pravdismul“, hotărârile pravdiste, tactica pravdistă *au unit* în jurul lor, în decurs de doi ani și jumătate, $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia. E util să comparam acest fapt al unității muncitorilor cu frazele despre „unitate“ ale diferitelor grupușoare de intelectuali, „vperiodiști“, „plehanoviști“, „troțchiști“ etc. etc.

Să comparăm datele referitoare la anii 1913 și 1914 (datele referitoare la anul 1912 nu pot fi comparate, deoarece „Pravda“ a luat ființă în Aprilie, iar „Luci“ cu 5 luni mai târziu). Vom constata că numărul grupurilor pravdiste a crescut cu 692, *adică cu 31,7%*, iar numărul celor lichidatoriste cu 10, *adică cu 1,5%*. Prin urmare, procentul muncitorilor care sprijină ziarele pravdiste a crescut *de 20 ori mai mult* decât procentul muncitorilor care sprijină ziarele lichidatoriste.

Să vedem cum se repartizează pe întreaga Rusie muncitorii de ambele orientări:

	Procentul grupurilor muncitorești	
	Pravdiste	Lichidatoriste
La Petersburg	86%	14%
„ Moscova	83%	17%
În provincie	68%	32%

Concluzia este clară: cu cât masele muncitorești sunt mai dezvoltate, cu cât conștiința și combativitatea lor politică sunt mai ridicate, *cu atât mai puternică* este precumpănirea pravdiștilor în rândurile muncitorilor. La Petersburg, lichidatorii au fost aproape cu totul înlăturați (14 din 100); ei continuă să se mai mențină într'o oarecare măsură în provincie (32 din 100), unde masele se orientează mai slab în politică.

Este extrem de instructiv să arătăm că date provenite din cu totul altă sursă, și anume: datele privitoare la compoziția împuterniciților desemnați de muncitori în cadrul alegerilor pentru casele de asigurări sociale, se apropie foarte mult de datele referitoare la grupurile muncitorești. La alegerile pentru casa de asigurări sociale din capitală au fost 37 de împuterniciți pravdiști și 7 lichidatori,

adică 84% și 16%. Din numărul total al împuterniciților, pravdiștii formau 70% (37 din 53), iar în alegerile pentru casa de asigurări sociale *pe întreaga Rusie* numărul împuterniciților pravdiști era de 47 din totalul de 57, adică 82%. Lichidatorii, muncitorii fără partid și narodnicii formează o neînsemnată minoritate de muncitori care continuă să rămână încă sub influența burgheziei.

Mai departe. Iată date interesante cu privire la mărirea medie a sumelor strânse de grupurile muncitorești:

Media sumelor strânse dela grupurile muncitorești

	Pravdiște		Lichidatoriste	
La Petersburg	6	88 cop.	7	24 cop.
„ Moscova	6	„ 65 „	10	„ 54 „
În provincie	5	„ 74 „	8	„ 28 „
Pe întreaga Rusie	6	„ 58 „	7	„ 89 „

Grupurile pravdiste ne arată un fenomen firesc, ușor de înțeles, normal, ca să spunem așa: pe măsură ce crește salariul mediu al masselor muncitoare, crește și subscripția medie a grupului muncitoresc mijlociu.

La lichidatori însă, în afară de saltul deosebit al grupurilor din Moscova (ele sunt în total 25!), constatăm că subscripțiile grupurilor din provincie *sunt mai mari decât cele ale grupurilor din Petersburg!!!* Prin ce poate fi explicat acest ciudat fenomen?

Un răspuns cert la această întrebare îl poate da numai o prelucrare mai amănunțită a datelor, lucru care cere multă muncă. Răspunsul nostru prezumtiv este următorul: lichidatorii grupează o minoritate a muncitorilor mai bine plătiți din unele ramuri ale industriei. S'a observat în lumea întreagă că astfel de muncitori perseverează cel mai mult în ideile liberale și oportuniste. La noi, la Petersburg, muncitorii tipografi au fost aceia care i-au tolerat cel mai mult pe lichidatori, și numai la ultimele alegeri care au avut loc în sindicatul lor, la 27 Aprilie 1914, pravdiștii au câștigat jumătate din numărul locurilor în comitet și majoritatea din numărul supleanților. Dar în toate țările muncitorii tipografi sunt cei mai înclinați spre oportunism, unele categorii dintre ei fiind foarte bine plătiți.

Dacă concluzia noastră cu privire la simpatiile minorității aristocrației muncitorești pentru lichidatori este o simplă presupunere, apoi în cece privește sumele strânse dela *persoane diferite* lucrul este în afară

de orice îndoială. *Mai mult de jumătate* din subscripțiile care nu provin de la muncitori o constituie subscripțiile strânse de la persoane diferite (531 din 713 la noi, 266 din 453 la lichidatori). Cifra medie a unei asemenea subscripții este la noi de 1 rublă și 97 de copeici, iar la lichidatori de 6 ruble și 05 copeici!!

Este clar că în primul caz este vorba de funcționari inferiori particulari și publici și de alte elemente mic-burgheze cu caracter semiproletar. La lichidatori însă vedem prieteni bogați din burghezie.

Intr'un mod și mai precis acești prieteni bogați din burghezie apar în fața noastră sub formă de „grupuri de partizani, prieteni etc.". Aceste grupuri ne-au dat nouă 458 de ruble și 82 de copeici, adică 2% din totalul sumelor strânse, colecta medie a unui grup fiind de 10 ruble și 92 de copeici, adică numai cu odată și jumătate mai mare decât colecta medie a unui grup muncitoresc. Lichidatorilor, însă, aceste grupuri le-au dat 2.450 de ruble și 60 de copeici, adică peste 20% din totalul sumelor strânse, iar colecta medie a unui grup = 45 ruble și 39 de copeici, adică de șase ori mai mare decât colecta medie a unui grup muncitoresc!!

Adăugăm la cifrele de mai sus strălnătatea, unde principala sursă de strângere a fondurilor este studențimea burgheză. Nouă, strălnătatea ne-a dat 49 de ruble și 79 de copeici, adică mai puțin de 1/4%; iar lichidatorilor 1.709 ruble și 17 copeici, adică 14%.

Adunând la un loc sumele strânse de la persoane diferite, de la „partizani, prieteni“ și din strălnătate, obținem totalul sumelor strânse din aceste surse:

La pravdiști — 1.555 de ruble și 23 de copeici, adică 7% din totalul sumelor strânse.

La lichidatori — 5.768 de ruble și 09 copeici, adică 48% din totalul sumelor strânse.

La noi această sursă dă mai puțin de 1/10 în comparație cu grupurile muncitorești (18.934 de ruble). La lichidatori această sursă dă *mai mult* decât grupurile muncitorești (5.296 de ruble)!!

Concluzia este limpede: ziarul lichidatorist *nu* este un ziar muncitoresc, ci un ziar *burghez*. El este susținut mai ales din fondurile strânse de la *prietanii bogați din burghezie*.

În realitate, lichidatorii depind de burghezie într'un grad mult mai mare decât arată datele noastre. Ziarele pravdiste au publicat în repetate rânduri dări de seamă asupra finanțelor lor, ca să fie cunoscute tuturor. Din aceste dări de seamă s'a putut vedea că, adăugând la venituri sumele provenite din colecte, ziarul își acoperă cheltuelile. La un tiraj de 40.000 de exemplare (media pe luna Mai 1914) lucrul este explicabil, cu toate confis-cările și lipsa anunțurilor. Lichidatorii însă n'au publicat decât o singură dată (în nr. 101 din „Luci“) o dare de seamă, care arăta un deficit de 4.000 de ruble, iar după aceea au adoptat obiceiul burghez general: a nu publica dări de seamă. La tirajul de 15.000 de exemplare al zia-rului lor, deficitul este inevitabil, și îl acoperă, evident, alți prieteni bogați din burghezie.

Politicienii care fac politică muncitorească liberală obișnuesc să facă aluzii la „partidul muncitoresc des-chis“, dar nu vor să arate deschis adevăraților munci-tori adevărata lor dependență față de burghezie! Suntem nevoiți noi, cei din mișcarea ilegală, să-i învățăm pe li-chidatorii liberali care este folosul publicării dărilor de seamă...

În general, raportul dintre colectele muncitorești și cele nemuncitorești este următorul:

	Din fiecare rublă colectată pentru ziare:	
	pravdiste	lichidatoriste
dela muncitori . . .	87 de copelci	44 de copelci
„ nemuncitori . . .	13 „ „	56 „ „
Total . . .	1 r. 00 cop.	1 r. 00 cop.

Pravdiștii se folosesc în proporție de $\frac{1}{7}$ de ajutorul burgheziei, și, după cum am văzut, ajutorul acesta vine dela păturile ei cele mai democratice și cele mai puțin avute. Întreprinderea lichidatoristă este mai cu seamă o întreprindere burgheză, pe care încă o mai urmează o mi-noritate a muncitorilor.

Datele referitoare la sursa colectelor ne arată și si-tuația de clasă a cititorilor care cumpără ziarul.

Subscripțiile benevole vin numai dela cititorii per-manenți care simpatizează în modul cel mai conștient cu orientarea ziarului. Și, la rândul ei, orientarea ziarului „este adaptată“, vrând-nevrând, cerințelor păturii celei mai „influențe“ a cititorilor săi.

Din datele noastre rezultă, în primul rând, concluzii de ordin teoretic, adică concluzii care ajută clasei muncitoare să cunoască condițiile în care se desfășoară mișcarea sa; în al doilea rând concluzii de ordin practic, care ne dau indicații directe pentru munca noastră.

Se spune uneori că în Rusia există două prese muncitorești. De curând a repetat-o până și Plehanov. Dar acest lucru nu este adevărat. Cei care vorbesc astfel manifestă fie totala lor ignoranță, fie dorința lor ascunsă de a-i ajuta pe lichidatori să promoveze influența burgheză în rândurile muncitorilor. Hotărârile partidului au arătat demult și în repetate rânduri (de pildă, în 1908 și 1910), în mod precis, limpede și direct, caracterul burghez al lichidatorismului. În articolele din presa marxistă, acest adevăr a fost explicat de sute de ori.

Activitatea unui cotidian care se adresează deschis masselor trebuia în mod inevitabil să dea la iveală adevăratul caracter *de clasă al curentului* lichidatorist. Activitatea a dat la iveală acest caracter. Ziarul lichidatorist s'a dovedit a fi în realitate o întreprindere burgheză care duce după sine o minoritate a muncitorilor.

Să nu uităm, în afară de aceasta, că aproape până în primăvara anului 1914 ziarul lichidatorist a fost organul blocului din August. Abia acum s'au desprins din acest bloc Letonii; Troțchi, Em-El, An, Burianov, Egorov i-au părăsit sau sunt pe cale de a-i părăsi pe lichidatori; blocul continuă să se destrame. Viitorul apropiat va desvălui în mod inevitabil cu și mai multă claritate atât caracterul burghez al *curentului* lichidatorist, cât și lipsa de viabilitate a *grupușoarelor* de intelectuali: vperiodiștii, plehanoviștii, troțchiștii etc.

Concluziile practice pot fi rezumate în următoarele puncte:

1) Cele 5.674 de grupuri muncitorești pe care pravdiștii le-au unit într'un interval de mai puțin de doi ani și jumătate este destul de însemnat față de condițiile grele din Rusia. Dar acesta este numai un început. Noi avem nevoie nu de mii, ci de zeci de mii de grupuri muncitorești. Trebuie să intensificăm de zece ori mai mult munca. Zece ruble adunate copeică cu copeică dela sute de muncitori sunt mai importante și mai prețioase, atât din punct de vedere ideologic cât și din punct de vedere

organizatoric, decât 100 de ruble strânse dela prieteni bogați din burghezie. Chiar și din punct de vedere financiar, experiența va face să se recunoască că cu copeicile strânse dela muncitori se poate organiza un ziar muncitoresc trainic, pe când cu rublele strânse dela burghezi lucrul acesta este cu neputință. Intreprinderea lichidatoristă este un balon de săpun, care trebuie să plesnească, și va plesni.

2) La noi, deosebit de mult a rămas în urmă provincia, unde 32% din numărul grupurilor muncitorești îi urmează pe lichidatori!! Orice muncitor conștient trebuie să-și încordeze toate forțele pentru a pune capăt acestui fenomen trist și rușinos. Asupra provinciei trebuie să concentrăm toate eforturile.

3) Muncitorii agricoli, se vede, nu sunt încă deloc atrași în mișcare. Oricât de grea este munca aci, trebuie dusă cât se poate de stăruitor și de perseverent.

4) Precum mama își îngrijește copilul bolnav hrănindu-l mai bine, tot astfel muncitorii conștienți trebuie să poarte mai mult de grijă regiunilor și fabricilor în care muncitorii suferă de boala lichidatorismului. Această boală, care vine dela burghezie, este inevitabilă într'o mișcare muncitorească tânără, dar cu o îngrijire bună și cu un tratament perseverent ea trece fără a le lăsa muncitorilor urme deosebit de dăunătoare, pe toată viața. Să-i hrănim pe muncitorii bolnavi cu literatură marxistă cu mai multă râvnă; să explicăm cu mai multă grijă și într'o formă cât mai populară istoria și tactica partidului, sensul hotărîrilor partidului asupra caracterului burghez al lichidatorismului; să ne ocupăm mai temeinic de necesitatea absolută a unității proletare, adică de necesitatea ca minoritatea muncitorilor să se supună majorității, adică o cincime să se supună celor patru cincimi de muncitori conștienți din Rusia. Aceasta este una dintre cele mai importante sarcini ale noastre.

„Trudovaia Pravda” nr. 14 și 15
din 13 și 14 Iunie 1914

Culegerea: „Marxismul și
lichidatorismul”, partea a II-a.
Ed. „Priboi”, Petersburg 1914
Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul culegerii,
confruntat cu textul ziarului
„Trudovaia Pravda”

NARODNICISMUL DE STÂNGA ȘI MARXISMUL

Marxiștii au relevat în repetate rânduri însemnătatea problemei liberei circulații (adică vânzării-cumpărării și ipotecării) a pământurilor țărănești. Tocmai în această problemă, deosebit de vie și de practică, se vădește cât se poate de concret caracterul mic-burghez și chiar *reacționarismul direct* al narodnicilor noștri.

Toți narodnicii, începând cu semicadeții („social-cadeții“, cum pe bună dreptate îi numeau cândva d-nii Cernov, Vihliaev etc.) dela „Russcoe Bogatstvo“ până la cei mai „de stânga“ narodnici dela „Stoicaia Mâsl“, sunt adversarii deplinei libertăți a circulației pământurilor țărănești și mai ales a loturilor.

Marxiștii însă spun deschis în *programul* lor că ei „vor combate întotdeauna și mereu orice încercări de a frâna mersul dezvoltării economice“.

Dezvoltarea economică a Rusiei, ca și a întregii lumi, merge dela feudalism la capitalism și, trecând prin capitalismul mării industrii mecanizate, la socialism.

„Visările“ despre „un alt“ drum spre socialism în afară de drumul dezvoltării *mai departe* a capitalismului, care trece prin marea producție *capitalistă* mecanizată, sunt caracteristice în Rusia fie domnișorilor liberali, fie micilor proprietari (mic-burghezilor) înapoiți. Aceste visări, cu care narodnicii de stânga își împue capul până în ziua de azi, nu oglindesc decât starea de înapoiere (reacționarismul) și neputința micii-burghezii.

Muncitorii conștienți din lumea întreagă, inclusiv cei din Rusia, se conving din ce în ce mai mult de justetea marxismului, deoarece însăși viața le arată că numai

marea producție mecanizată îi trezește pe muncitori, îi instruește și-i unește, creează condiții *obiective* pentru o mișcare *de masă*.

Atunci când „Puti Pravdî“ a repetat binecunoscutul adevăr marxist că în comparație cu feudalismul capitalismul este *progresist* *, că frânarea dezvoltării capitalismului este utopia cea mai reacționară, cea mai absurdă și cea mai dăunătoare oamenilor muncii, narodnicul de stânga d-l N. Rachitnicov („Smelaia Mâsl“ nr. 7) a reproșat ziarului „Puti Pravdî“ că „își asumă puțin onorabila sarcină de a înfrumuseța ștreangul capitalist“.

Iată o chestiune la care n'ar strica să reflecteze oricine se interesează de marxism și de experiența mișcării muncitorești mondiale!! Cu excepția economiștilor burghezi, rareori se poate întâlni o atât de crasă necunoaștere a marxismului ca aceea pe care o întâlnim la d-l N. Rachitnicov și la narodnicii de stânga.

Oare d-l Rachitnicov n'a citit nici „Capitalul“, nici „Mizeria filosofiei“ și nici „Manifestul Comunist“? Dacă nu le-a citit, atunci este în genere inutil să vorbești despre socialism, e și ridicol să-ți pierzi vremea.

Iar dacă le-a citit, trebuie să știe că ideea (gândul) *fundamentală* a lui Marx în *toate* operele lui, idee care a fost confirmată, după Marx, de experiența tuturor țărilor, este ideea despre caracterul *progresist* al capitalismului în comparație cu feudalismul. În acest sens Marx și toți marxiștii „înfrumusețează“ (după expresia stângăce și lipsită de inteligență a lui Rachitnicov) „ștreangul capitalist“!!

Numai anarhiștii sau mic-burghezii, care nu înțeleg condițiile de dezvoltare istorică, pot spune: tot una dacă ștreangul este feudal sau capitalist — amândouă sunt ștreanguri!! Acest lucru înseamnă a ne mărgini să *condamnăm* și să nu înțelegem mersul *obiectiv* al dezvoltării economice.

Condamnarea este expresia nemulțumirii noastre subiective. Dar mersul obiectiv al dezvoltării feudalismului spre capitalism face ca *milioane* de oameni ai muncii, datorită dezvoltării orașelor, a căilor ferate, a marilor fabrici, ca și deplasării muncitorilor, să se

* Vezi volumul de față, pag. 297—300. — Nota Red.

smulgă din condițiile de letargie feudală, să fie treziți și uniți de capitalismul însuși.

Atât feudalismul cât și capitalismul asupresc muncitorul și caută să-l țină în întuneric. Dar feudalismul *poate* să țină într'o stare de abrutizare și ține în această stare *secole de-a-rândul* milioane de țărani (bunăoară, în Rusia, din secolul al IX-lea până în secolul al XIX-lea; în China, timp de și mai multe secole). Pe când capitalismul *nu poate* să-i țină pe muncitori în stare de imobilitate, somnolență, abrutizare și întuneric.

Secolele de feudalism au fost secole de letargie a oamenilor muncii.

Deceniile de capitalism au trezit milioanele de muncitori salariați.

A nu înțelege acest lucru, domnilor narodnici de stânga, înseamnă a nu înțelege absolut nimic din socialism sau a transforma socialismul, dintr'o luptă a milioane de oameni generată de condiții obiective, în basmul unui domnișor bun la inimă!

A lua apărarea *îngrădirii libertății* de circulație a loturilor, oricare ar fi această îngrădire și oricât de mică ar fi ea, înseamnă a deveni *în fapt* un reacționar, un complice al moșierilor iobăgiști.

Ingrădirea libertății de circulație a loturilor *frânează* dezvoltarea economică, *îngreuiază* formarea, dezvoltarea, trezirea și unirea clasei muncitorilor salariați, *înrăutățește* situația atât a muncitorilor cât și a țăranilor, *întărește* influența moșierilor iobăgiști.

D-nii Peșehonovi și Rachitnicovi sunt *în fapt* complicitii tocmai ai acestor „categorii“ atunci când apără îngrădirea libertății de circulație a pământurilor țărănești.

„Trudovaia Pravda“ nr. 19
din 19 Iunie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

PROBLEMA AGRARĂ ÎN RUSIA

În momentul de față, în Rusia, problema agrară are o importanță uriașă. Toată lumea știe că nu numai masele largi populare, dar și guvernul a situat această problemă în rândul problemelor centrale.

Mișcarea din 1905 se caracterizează din punct de vedere istoric tocmai prin faptul că imensa majoritate a populației din Rusia, și anume țărănimea, a pus problema agrară pe primul plan. Atât partidul liberalo-burghez cât și partidul muncitoresc au ținut seama de acest fapt în programele lor. Pe de altă parte, și guvernul, realizând în cadrul sistemului dela 3 Iunie alianța dintre moșieri și vârfurile burgheziei, a făcut din problema agrară punctul central al politicii sale (distrugerea prin forță a sistemului de posesiune a pământului în obște și încetățenirea proprietății private asupra loturilor, mai ales în cadrul sistemului de ferme).

În ce constă, așa dar, fondul economic al problemei agrare în Rusia? În transformarea burghezo-democratică a Rusiei. Rusia a devenit o țară capitalistă, burgheză. Însă sistemul de posesiune a pământului — atât al pământului moșieresc cât și al celui țărănesc, în loturi — a rămas la noi, într'o foarte mare măsură încă, iobăgist. Într'un foarte mare număr de cazuri, sistemul economic a rămas iobăgist: dijma la tarla, claca; mici proprietari, pe jumătate ruinați, săraci, flămânzi iau dela moșier pământ, fânețe, pășuni, bani cu împrumut, obligându-se „să muncească“ în schimb pământul „boierului“.

Cu cât Rusia satelor, Rusia iobăgistă, a rămas mai mult în urmă, față de Rusia industrială, comercială, capi-

talistă, cu atât mai puternică trebuia să fie inevitabila sfărâmare a vechiului sistem iobăgist de posesiune a pământului, atât celui moșieresc cât și celui în loturi.

Moșierii s'au străduit să producă această sfărâmare în spirit moșieresc, în interesul moșierilor, păstrându-și toate pământurile și ajutând pe chiaburi să deposedeze repede pe țărani de pământurile lor. Țăranii, în majoritatea lor, s'au străduit să producă această sfărâmare în spirit țărănesc, în interesul țăranilor.

În ambele cazuri transformarea *rămâne burgheză*. Marx a dovedit complet, și în „Mizeria filosofiei“, și în „Capitalul“, și în „Teoriile plusvalorii“, că economiștii *burghezi* au cerut de multe ori *naționalizarea* pământului, adică transformarea întregului pământ în proprietate obștească, și că această măsură este o măsură *în totul burgheză*. De pe urma unei asemenea măsuri capitalismul se va desvolta și mai amplu, și mai liber, și mai rapid. Această măsură este foarte progresistă, foarte democratică; ea va stârpi definitiv iobăgia, va submina monopolul posesiunii pământului, va submina renta *absolută* (pe care lichidatorul P. Maslov în mod greșit o neagă, târîndu-se în coada savanților burghezi). Această măsură va grăbi dezvoltarea forțelor de producție în agricultură și va purifica mișcarea de clasă a muncitorilor salariați.

Dar, repetăm, aceasta este o măsură *burghezodemocratică*. Narodnicii de stânga, bunăoară d-l V—dimov în „Smelaia Mâsl“, perseverează în a da naționalizării *burgheze* a pământului denumirea de „*socializare*“ și ocolesc cu încăpățănare lămuririle foarte amănunțite ale lui Marx cu privire la esența naționalizării pământului în condițiile capitalismului.

Narodnicii de stânga repetă cu încăpățănare teoria pur burgheză a „economiei bazate pe muncă“ și a dezvoltării acesteia în condițiile „socializării“, pe când în realitate sub regimul naționalizării pământului tocmai posesiunea *capitalistă* a pământului se va desvolta inevitabil, mai mult decât orice și mai repede decât orice, în forma cea mai pură și liberă de rămășițe feudale.

Cuvințelul: „socializarea pământului“ vădește la narodnicii de stânga numai o totală lipsă de înțelegere a bazelor economiei politice a lui Marx și trecerea lor (cu

intermitențe, pe ascuns, adesea în mod inconștient) de partea economiei politice burgheze.

Marx a recomandat muncitorilor conștienți să-și formeze o idee clară despre caracterul burghez al tuturor reformelor agrare în societatea capitalistă (inclusiv naționalizarea) și să sprijine transformările burghezo-democratice împotriva moșierilor iobăgiști și a feudalismului. Marxiștii însă nu pot confunda măsuri burgheze cu socialismul.

*„Trudovaia Pravda” nr. 22
din 22 Iunie 1914*

*Se tipărește după textul
zitarului „Trudovaia Pravda”*

DESPRE SEMNIFICAȚIA POLITICĂ A INJURIEI

(ÎN JURUL PROBLEMEI UNITĂȚII)

Poate oare injuria să aibă o semnificație politică? — va întreba cititorul.

Fără îndoială că da. Iată un exemplu dintr'un domeniu care interesează pe toți muncitorii conștienți.

Nouă, pravdiștilor, ni se aruncă calificativul de „uzurpatori“ (oameni care își atribuie ilegal drepturi pe care nu le au). *In Martie 1912* „s'au unit“ în jurul acestei injurii plehanoviștii, vperiodiștii, troțchiștii, lichidatorii și încă o grămadă de alte grupușoare.

Acum, în *Iunie 1914*, după mai bine de doi ani, în jurul acestei injurii „se unesc“ din nou împotriva noastră adepții ziarului „Edinstvo“, lichidatorii, vperiodiștii, troțchiștii și, probabil, încă o duzină de alte grupușoare.

Pentru a reflecta la semnificația politică a acestor injurii, îl invităm pe cititor să-și aducă aminte de unele lucruri elementare, pe care adepții ziarului „Edinstvo“ & Co. vor să le „pună în umbră“ prin zarvă și injurii.

Conferința din Ianuarie 1912, „ei“ cu toții au declarat-o uzurpare, atribuire ilegală de drepturi pe care nu le ai. Conferința, zic ei, n'a avut dreptul să se intituleze organ suprem, for al întregului.

Excelent, domnilor! Priviți însă cum *faptele politice* demască toată lipsa de conținut și falsitatea frazelor voastre.

Să presupunem că aveți dreptate, să presupunem că conferința din Ianuarie 1912 a fost o „atribuire ilegală de drepturi pe care nu le ai“. Ce rezultă de aici?

De aici rezultă că toate grupurile, curente, cercurile, toți social-democrații care se simt nedreptățiți prin această „ilegală atribuire de drepturi“ ar fi trebuit să se ridice pentru apărarea „legalității“? Nu-i așa? Ar fi trebuit să se unească nu numai pentru a aduce injurii uzurpatorilor, dar și pentru a-i răsturna.

S'ar părea că acest lucru este indiscutabil.

S'ar părea că bravul Plehanov, curajosul Troțchi, îndrăsneții vperiodiști și nobilii lichidatori nu s'ar fi putut uni pentru a aduce injurii uzurpatorilor fără a se uni pentru a-i răsturna pe uzurpatori.

Căci dacă eroii noștri n'ar face acest lucru, ei s'ar dovedi niște simpli flecari, nu-i așa?

Și ce se cerea pentru a-i răsturna pe „uzurpatori“?

În acest scop ar fi fost suficient ca nobilii protestatari împotriva uzurpării să se întrunească fără uzurpatori, să-i condamne și să arate muncitorilor *exemplul, practica, faptul* — fapte și nu făgădueli, realități și nu fraze — organelor legale, spre deosebire de cele ale uzurpatorilor.

Cel care nu consideră pe toți muncitorii conștienți din Rusia niște idiști, va fi, firește, de acord că acești muncitori, văzând activitatea unită a nobililor protestatari împotriva „uzurpatorilor“, i-ar fi sprijinit pe acești protestatari, i-ar fi asvârlit afară pe uzurpatori, gratificându-i cu batjocuri și condamnându-i!!

Se pare că e clar.

Se pare că este absolut incontestabil că nu numai un marxist, dar și orice democrat care se respectă ar fi fost obligat să se unească cu toți adversarii „uzurpării“ pentru a-i răsturna pe uzurpatori.

Iar în realitate?

Ce s'a întâmplat în realitate?

La ce s'a ajuns după doi ani din momentul în care nobilii noștri adversari ai „uzurpării“ au pornit o campanie împotriva uzurpatorilor?

S'a ajuns la aceea că „uzurpatorii“ au unit în jurul hotărîrilor lor $\frac{4}{5}$ (*patru cincimi*) din muncitorii conștienți din Rusia.

În decurs de 2 ani și jumătate, cu începere dela 1 Ianuarie 1912 și până la 13 Mai 1914 inclusiv, ziarelor pravdiste le-au venit în ajutor, prin subscripțiile lor,

5.674 de grupuri muncitorești, pe când nobilii adversari ai „uzurpării“, lichidatorii și prietenii lor, au fost ajutați de 1.421 de grupuri.

„Uzurpatorii“ au realizat în fapt, nu în vorbe, *unitatea* a $\frac{4}{5}$ din numărul total al muncitorilor din Rusia.

Iar nobilii dușmani ai „uzurpării“ s'au risipit ca pulbera, căci blocul lor din August s'a destrămat, Troțchi, Letonii, conducătorii Caucazienilor etc. s'au despărțit de el, constituindu-se în grupușoare *separate, care în mișcarea adevărată s'au dovedit a fi niște nulități*, atât fiecare în parte cât și toate laolaltă.

Ce fel de minuni sunt acestea?

Cum s'a putut întâmpla ca $\frac{4}{5}$ din muncitori să *apere* mârșava „uzurpare“ *împotriva* numeroșilor, diferiților, nobililor dușmani ai uzurpării, care reprezintă „*numeroase curente*“?

Acest lucru, cititorule, a putut și a trebuit să se întâmple din următoarea cauză: în politică injuria acoperă adesea o totală lipsă de ideologie, slăbiciune, neputință, neputința mândioasă a celor care înjură.

Atât.

Iar muncitorii conștienți, cu toate injuriile aduse „pravdiștilor“, „uzurpatorilor“, „leniniștilor“ etc. etc., se unesc și vor continua să se unească în jurul ideilor și tacticii marxismului consecvent. Cu toate aceste injurii, ei recunosc *numai unitatea de jos, unitatea muncitorilor pe baza condamnării lichidatorismului*, pe baza recunoașterii tuturor hotărârilor „întregului“. Numai supunerea minorității față de majoritate poate constitui un principiu al mișcării muncitorești, iar nu înțelegerea cu grupușoarele de intelectuali.

„Trudovaiá Pravda“ nr. 23
din 24 Iunie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaiá Pravda“

DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORȚA DIFERITELOR CURENTE DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ¹⁰¹

Pentru muncitorii conștienți nu există o sarcină mai importantă decât aceea de a cunoaște mișcarea clasei lor, esența ei, scopul și sarcinile ei, condițiile și formele ei practice. Căci toată forța mișcării muncitorești rezidă în conștiința ei și în caracterul ei *de massă*: cu fiecare pas al dezvoltării sale, capitalismul sporește numărul proletarilor, al muncitorilor salariați, îi unește, îi organizează, îi luminează, pregătind astfel o forță de clasă care în mod inevitabil trebuie să pășească spre țelurile ei.

Programul marxiștilor și hotărârile lor cu privire la tactică, explicate neconținut în presă, ajută masei muncitorești să-și formeze conștiința în ceea ce privește esența, scopurile și sarcinile mișcării.

Lupta dintre diferitele curente din sânul mișcării muncitorești din Rusia are adânci rădăcini de clasă. Ambele „curente“ care luptă împotriva marxismului (pravdismului) în mișcarea muncitorească din Rusia și care merită (prin caracterul lor de massă și prin rădăcinile lor în istorie) denumirea de „curente“ — narodnicismul și lichidatorismul — sunt expresii ale influenței burgheziei asupra proletariatului. Lucrul acesta a fost de multe ori explicat de marxiști și stabilit într'o serie de hotărâri ale marxiștilor atât în privința narodnicilor (împotriva acestora lupta se duce de 30 de ani), cât și în privința lichidatorilor (istoria lichidatorismului numără aproape 20 de ani, căci lichidatorismul este continuarea directă a „economismului“ și menșevismului).

În timpul de față se acumulează tot mai multe date *obiective* cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească din Rusia. Trebuie să strângem, să controlăm și să studiem cu toate forțele noastre aceste date obiective privitoare la comportarea și stările de spirit nu ale unor persoane și grupuri, ci ale *masselor*, date luate din ziare diferite, *ostile*, date care pot fi *controlate* de orice om cu știință de carte.

Numai pe baza acestor date poți învăța și studia mișcarea propriei tale clase. Una din principalele lipsuri, dacă nu chiar lipsa principală (sau crimă împotriva clasei muncitoare), atât a *narodnicilor* și lichidatorilor cât și a diferitelor grupușoare de intelectuali — „*vperiodiști*“, *plehanoviști*, *troțchiști* — este *subiectivismul* lor. Dorințele lor, „*părerile*“ lor, aprecierile lor, „*obiectivele*“ lor, ei le dau la fiecare pas drept voința muncitorilor, drept nevoile mișcării muncitorești. Vorbind, de pildă, de „*unitate*“, ei ignorează cu un aer maestos *experiența* făuririi unei adevărate unități de către *majoritatea* muncitorilor conștienți din Rusia în decurs de doi ani și jumătate, dela începutul anului 1912 și până la mijlocul anului 1914.

Să totalizăm, deci, datele *obiective* existente cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească. Cine vrea, n'are decât să creadă în aprecieri subiective și promisiuni și să se ducă la „*grupușoare*“; noi însă îi chemăm numai pe aceia care vor să studieze faptele obiective. Iată faptele:

	Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narodnici de stânga	
			Pravdiști	Lichidatori		
<i>Alegerile pentru Duma de Stat:</i>						
1. Numărul de deputați din partea colegiului muncitoresc						
{	Duma a II-a, 1907	11	12	47	53	} boicot
	Duma a III-a, 1907	4	4	50	50	
	— 1912	6	3	67	33	
{	Duma a IV-a, 1912					

	Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narodnici de stânga
			Pravdiști	Lichidatori	
<i>Numărul grupurilor muncitorești care au subscris :</i>					
2. Numărul subscripțiilor din partea grupurilor muncitorești pentru ziarele din Petersburg					
în anul 1912	620	89	—	—	—
în anul 1913	2.181	661	76,9	23,1	264
până la 13 Mai 1914	2.873	671	81,1	18,9	524
<i>Alegerile de împuterniciți din partea muncitorilor pentru casele de asigurări sociale :</i>					
3. Numărul împuterniciților pentru casa centrală de asigurări din Rusia	47	10	82,4	17,6	?1—2?
4. Idem în alegerile pentru casa de asigurări sociale din Capitală	37	7	84,1	15,9	4
<i>Semnături pe rezoluțiile pentru fiecare fracțiune din Dumă :</i>					
5. Semnături în ambele ziare pentru „grupul celor șase“ (pravdiști) și pentru „grupul celor șapte“ (lichidatori)	6.722	2.985	69,2	30,8	—
<i>Legături cu grupurile muncitorești :</i>					
6. Numărul mesajelor însoțite de diferite sume de bani și trimise de grupuri muncitorești uneia sau celeilalte dintre fracțiuni (din Oct. 1913 până la 6 Iunie 1914)	1.295	215	85,7	14,3	—
<i>Tirajul ziarelor din Petersburg :</i>					
7. Numărul exemplarelor tipărite (date adunate și publicate de E. Vandervelde)	40.000	16.000	71,4	28,6	12.000 (de trei ori pe săpt.)
<i>Presa din străinătate :</i>					
8. Numere ale ziarului central apărute după conferința din August (1912) a lichidatorilor până în Iunie 1914	5	0	—	—	9

O pagină din manuscrisul lui V. I. Lenin
cu schița tabelului pentru articolul „Date
obiective cu privire la forța diferitelor
curențe din mișcarea muncitorească”. —
Iunie 1914

Micșorat

Объективные данные
о смене времени в работе
инженеров России.

№	Описание работы	Проб. время		Правильно		Абсолют. процент
		дней	часов	%	%	
1. Работа в Т. Думу. Число дней в работе инженеров:	II Дума, 1907г.	11	12	47	53	}
	III Дума, 1907-1912	4	4	50	50	
	IV Дума, 1912	6	3	67	33	
2. Число рабочих часов, затраченных на деловую работу в газетах (в с.ч.):	1912	620	89	-	-	-
	1913	2181	661	76,9	23,1	264
	1914 (с 1 мая)	2873	671	81,1	18,9	524
3. Деловая работа на работах. Прочие сборы <u>кв</u> от рабочих (с 1 янв. по 1 мая 1914г.)				13	56	50
4. Миражи на работах (с.ч. и на работе, соф. и на работе, Г. Вандервельден)	40.000	16000	74,9	25,1	12.000 (с.ч. и на работе)	
5. Число рабочих часов, затраченных на работу самим инженером в ту и другую думу фракции (с 1 мая 1913 по 1 июня 1914г.)	2295	215	85,2	14,8	-	
6. Деловая работа, проведенная через ту и другую думу фракции. Прочие суммы <u>кв</u> от рабочих (с 1 окт. 1913г. по 1 июня 1914г.)			6	46	-	
7. Число часов в Верховном суде управления. Число часов на деловую работу.	47	10	82,4	17,6	? 1-2 ?	
8. Число часов в Верховном суде управления. Число часов на деловую работу.	37	7	84,1	15,9	4	
9. Число деловых дней, проведенных в Верховном суде управления.	3	1	-	-	?	
10. Число часов работы в Верховном суде управления, на работе из числа инженеров, Г. Вандервельден, и др.			0	100	?	
11. Число подписей, сделанных в обеих думах, за ту и другую думу фракцию (с 1 мая по 1 июня)	6722	2285	69,2	31,8	-	
12. За рубежом работа. Число часов работы на работе, в том числе по делам в Верховном суде (с 1 мая по 1 июня 1914г.)	5	0	-	-	9	
13. Число часов работы в обеих думах на работе на работе организации (какие часы работы в Верховном суде)	44	0	-	-	21,8	
14. Число корреспонденции, в том числе в Верховном суде за работу, а также в Верховном суде и в Верховном суде, по делу Верховного суда	0	5 (с.ч.)	-	-	0	
15. Профессиональные советы, в которых бы деловая работа была проведена (в с.ч.)	20 14	3 4	25 77,8	19,1 22,2	2 2	

	Pravdiști	Lichidatori	Inprocente		Narodnici de stânga
			Pravdiști	Lichidatori	
9. Numărul indicațiilor din aceste numere referitoare la organizații ne deschise (fiecare loc este socotit ca o indicație)	44	0	—	—	21
<i>Dependența de burghezie :</i>					
10. Colecte de bani pentru ziarele din Petersburg (dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914). Colecte dela nemuncitori, în procente	•	—	13	56	50
11. Numărul dărilor de seamă asupra sumelor primite, publicate de ziare în toată perioada . .	3	1	—	—	?(0?)
12. Din ele, dări de seamă cu deficit, în procente, acoperit din surse necunoscute, adică burgheze	—	—	0	100	?
13. Sume de bani intrate prin intermediul celor două fracțiuni din Dumă (din Octombrie 1913 până la 6 Iunie 1914). Sume dela nemuncitori în procente .	—	—	6	46	—
14. Numărul corespondențelor prezentate tacit drept corespondențe muncitorești, în realitate însă luate din ziarele burgheze fără indicarea sursei	—	5 (în două numere : 17 și 19 din „Nașa Raboceaia Gazeta”)			0
<i>Sindicatelor :</i>					
15. Numărul sindicatelor din Petersburg în care majoritatea membrilor (judecând după majoritatea membrilor din comitet) au simpatii pentru un anumit curent	14 ¹ / ₄ *	3 ¹ / ₂ *	—	—	2

* Intr'unul din sindicate pravdiștii și lichidatorii aveau un număr egal de partizani.

Să dăm, în primul rând, câteva explicații sumare la datele citate mai sus și apoi să trecem la concluzii.

Cel mai bine va fi să dăm explicații pe puncte. Punctul 1. Date privitoare la delegați și împuterniciți *nu există*. Cel care se plânge împotriva folosirii datelor „colegiilor“ este pur și simplu ridicol, pentru că alte date nu există. Social-democrații germani își măsoară succesele după legea electorală a lui Bismarck, care exclude femeile și creează un colegiu „bărbătesc“!

Punctul 2. Numărul grupurilor muncitorești care dau bani, iar nu al acelor care nu fac decât „să tragă semnături pe rezoluții“, este cel mai sigur și fidel indiciu al forței nu numai a curentului respectiv, dar și al spiritului de organizare, al spiritului de partid.

Deaceea lichidatorii și „grupușoarele“ manifestă o antipatie subiectivă față de acest indiciu.

Lichidatorii obiectau: noi mai avem și un ziar evreesc și unul georgian, pe când „Pravda“ e singură. Nu este adevărat. Întâi, ziarele estonian și lituanian sunt pravdiste¹⁰². Al doilea, dacă ne referim la provincie, este permis oare să uităm Moscova? Ziarul muncitoresc din Moscova în cursul anului 1913 a grupat și a unit 390 de grupuri muncitorești („Rabocii“ nr. 1, pag. 19), în timp ce ziarul evreesc „Zeit“, începând cu nr. 2 (29 Decembrie 1912) până la 1 Iunie 1914, a unit 296 grupuri muncitorești (dintre care 190 până în 20 Martie 1914 și 106 dela 20.III. până la 1.VI. 1914). Prin urmare, Moscova singură „a acoperit“ cu prisosință referirea subiectivă a lichidatorilor la „Zeit“!

Invităm pe tovarășii georgieni și armeni să adune date privitoare la ziarele caucaziene ale lichidatorilor. Câte grupuri muncitorești există acolo? E nevoie de date obiective care să îmbrățișeze toate aspectele.

La calcularea grupurilor se pot face greșeli, dar parțiale. Invităm pe toată lumea să le controleze și să le îndrepte.

Punctele 3 și 4 nu necesită lămuriri. Ar fi de dorit o anchetă pentru adunarea de noi date din provincie.

Punctul 5. In cele 2.985 de semnături ale lichidatorilor sunt *incluse* 1.086 de semnături ale bundiștilor și 719 ale Caucazienilor. Ar fi de dorit ca tovarășii din localitățile respective să controleze aceste cifre.

Punctul 6. Casierii ambelor fracțiuni publică dări de seamă *asupra tuturor* sumelor primite de fracțiunea respectivă pentru diferite scopuri. Este un indiciu precis, obiectiv al legăturilor cu muncitorii.

Punctul 7. Tirajul ziarelor. Date strânse și publicate de E. Vandervelde, dar tănuite de lichidatori și liberali („Chievscăia Mâsl“). „Subiectivism“. Ar fi de dorit să fie strânse date mai complete măcar pentru o lună.

Punctele 8 și 9. Una din ilustrările obiective ale reneșării „mișcării ilegale“, adică a partidului, de către lichidatori. Străinătatea a dat pravdiștilor, dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914, 49 de ruble și 79 de copeici ($\frac{1}{4}\%$), iar lichidatorilor 1.709 ruble și 17 copeici (14%). Nu spune: „nu pot“; spune: „nu vreau“!

Punctele 10—14. Indicii obiective ale dependenței lichidatorilor și narodnicilor de burghezie, ale caracterului lor burghez. *Subiectiv*, lichidatorii și narodnicii sunt „socialiști“ și „social-democrați“. *Obiectiv*, atât prin conținutul *ideilor* lor cât și în lumina *experienței* mișcării de masă, ei sunt grupuri de intelectuali burghezi, care rup de partidul muncitoresc o minoritate de muncitori.

Atragem atenția cititorilor îndeosebi asupra falsificării de către lichidatori a corespondențelor muncitorești. Este o înșelăciune nemaipomenită, revoltătoare! Toți marxiștii din localitățile respective trebuie să demaște această înșelăciune și să adune date obiective (vezi „Trudovaia Pravda“ nr. 12 din 11 Iunie 1914) ¹⁰³.

Punctul 15. Date deosebit de importante, care ar trebui completate și verificate printr'o anchetă specială. Am luat datele din „Sputnic Rabocevo“, ed. „Priboi“, Petersburg 1914¹⁰⁴. Au fost socotite ca făcând parte din sindicatele lichidatoriste sindicatul funcționarilor de birou, cel al desenatorilor și cel al farmaciștilor (la ultimele alegeri pentru comitetul sindicatului tipografilor, care au avut loc la 27 Aprilie 1914, pravdiștii au obținut $\frac{1}{2}$ din locurile din comitet și peste 50% din locurile de membri supleanți). Au fost socotite ca făcând parte din sindicatele narodniciste, sindicatul brutarilor și cel al cartonagiștilor. Numărul total al membrilor este de circa 22.000.

La Moscova, din 13 sindicate, 10 sunt pravdiste și

3 imprecise, dar apropiate de pravdiști. Nu există niciun sindicat lichidatorist sau narodnicist.

Concluziile care se pot trage din datele obiective arată că numai pravdismul este un curent proletar, marxist, cu adevărat independent de burghezie, un curent care organizează, grupează *peste* $\frac{4}{5}$ din muncitori (81,1% din grupurile muncitorești în 1914, în comparație cu lichidatorii). Lichidatorismul și narodnicismul sunt, fără îndoială, curente burghezo-democratice, dar nicidecum muncitorești.

Experiența mișcării de masă din 1912, 1913 și din prima jumătate a anului 1914 a confirmat în întregime și în chip strălucit ideile programatice, tactice și organizatorice ale pravdiștilor, hotărârile și linia lor. Cu convingerea că suntem pe drumul cel just, trebuie să sorbim energie pentru o și mai intensă activitate.

„Trudovaia Pravda” nr. 25
din 26 Iunie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda”

CÂT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST DE STÂNGA ÎN RÂNDURILE MUNCITORILOR

Se știe că în întreaga lume o parte din muncitori mai urmează unele sau altele dintre partidele burgheze. În Rusia, în epoca prefacerilor burghezo-democratice, o minoritate a muncitorilor conștienți mai urmează grupul burghez al publiciștilor lichidatori și curentul narodnicist burghezo-democratic.

Că întregul curent narodnicist, inclusiv narodnicii de stânga, constituie democrația burgheză (țărăneasă) din Rusia, acest lucru s'a spus în repetate rânduri în modul cel mai precis, mai clar și mai formal în *hotărârile* marxiștilor (în 1903, 1907, 1913) ¹⁰⁵. Faptul că o parte dintre muncitori îi urmează pe narodnicii de stânga, care numesc „socialism“ îndrăsnețele revendicări *țărănești* (în fond, pe deplin și absolut *burgheze*), este cu totul de înțeles într'o țară capitalistă în epoca unei mișcări îndârjite împotriva feudalismului.

Dar câți muncitori conștienți îi urmează pe narodnicii de stânga?

„Sovremennic“ — una din revistele intelectualiste cele mai lipsite de principii, care „grupează“ (în jurul frazelor mincinoase) pe narodnicii de stânga, pe Plehanov, pe d-l Potriosoșov & Co. — a declarat că „circa“ $\frac{1}{3}$ din muncitori îi urmează pe narodnicii de stânga.

Este o minciună tot atât de nerușinată și de sfruntată ca și toate celelalte minciuni ale lichidatorilor.

După câte știm, există numai trei feluri de date obiective cu privire la gradul de influență a narodnicilor de stânga în rândurile muncitorilor. În primul rând,

date referitoare la tirajul ziarelor. În al doilea rând, date referitoare la numărul grupurilor muncitorești care subscriu pentru ziare. În al treilea rând, date referitoare la numărul împuterniciților la alegerile pentru casa de asigurări din Capitală.

Să confruntăm aceste date, care se deosebesc de minciunile sfruntate ale d-lor Martovi, Ghimmeri & Co. prin aceea că *oricine* le poate găsi și controla în izvoare publice, la îndemâna tuturor și care se referă la *diferite* partide.

	Pravdiști	Lichidatori	Narodnici de stânga	În procente		
				Pravdiști	Lichidatori	Narodnici de stânga
Numărul exemplarelor ziarului din Petersburg care apar în cursul unei săptămâni	240.000	96.000	36.000	64,5	25,8	9,7
Numărul subscripțiilor din partea grupurilor muncitorești pe întreg anul 1913	2.181	661	264	70,2	21,3	8,5
Pe 1914 (până la 13 Mai)	2.873	671	524	70,6	16,6	12,8
Numărul împuterniciților la alegerile pentru casa de asigurări sociale din Capitală	37	7	4	77,1	14,6	8,3

Datele cele mai „avantajoase” pentru grupurile burgheze (lichidatorii și narodnicii de stânga) sunt acelea referitoare la tirajul ziarelor. Dar ziarul lichidatorilor și ale narodnicilor de stânga sunt ziare burgheze și *nu* muncitorești! Acest lucru îl dovedesc datele referitoare la colecte (dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914). Lichidatorii au publicat colectele provenite dela *nemuncitori* și care constituie 56% din *totalul* colectelor („Trudovaia Pravda” nr. 15)*. La narodnicii de stânga cifra respectivă este de 50%, și, după cât se știe, narodnicii de stânga n’au publicat niciun fel de dări de seamă asupra ziarului lor, care, evident, este subvenționat, ca și ziarul lichidatorilor, *de prieteni bogați din burghezie*.

Numai ziarul pravdist este un ziar muncitoresc. Atât ziarul lichidatorist cât și cel narodnicist de stânga sunt

* Vezi volumul de față, pag. 365—372. — Nota Red.

ziare burgheze. Nicio minciună nu poate răsturna acest *fapt obiectiv*.

Datele cu privire la grupurile muncitorești se apropie cel mai mult și mai precis de datele publicate în Europa cu privire la numărul membrilor de partid.

Narodnicii de stânga cresc foarte repede (se constată o dublare în curs de un an), și au atins un procent de 12,8% în raport cu toate ziarele. Ei cresc *pe seama lichidatorilor*, întrucât la aceștia din urmă se constată o stagnare aproape absolută în ce privește numărul grupurilor (în prima jumătate a anului 1914, în condițiile unei enorme creșteri generale a mișcării muncitorești, ei au un spor de numai 10 grupuri) și o *scădere* a procentului de grupuri muncitorești: dela 21,3% la 16,6%.

Oportunismul și renegarea partidului de către domniii lichidatori îi împinge pe muncitori spre *cealaltă* grupare burgheză, mai „radicală“ (în vorbe).

Din 1913 până în 1914 pravdiștii și-au mărit numărul grupurilor cu 692, lichidatorii cu 10, narodnicii de stânga cu 260. În procente: pravdiștii + 31,7%, lichidatorii + 1,5%, narodnicii de stânga + 100% (cifrele mici cresc întotdeauna mai repede decât cele mari; de exemplu, Plehanov are 9 grupuri muncitorești, și dacă în momentul congresului dela Viena¹⁰⁰ — și pentru congresul dela Viena — va avea 27 sau 45, acest lucru se va exprima procentual în + 200% + 400%).

Date referitoare la alegerile pentru casele de asigurări sociale privesc numai Petersburgul. Trebuie remarcat că în 1914, la Petersburg, narodnicii de stânga au fost *înaintea lichidatorilor* sub raportul numărului de subscripții din partea grupurilor muncitorești.

Dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914 numărul subscripțiilor din partea grupurilor muncitorești din Petersburg a fost de 2.024 la pravdiști, de 308 la lichidatori și de 391 la narodnicii de stânga. În procente: 74,3% la pravdiști, 11,4% la lichidatori și 14,3% la narodnicii de stânga.

În urma acestei întăriri a narodnicilor de stânga, lichidatorii noștri, ca niște adevărați oportuniști ce sunt, nu au trecut la o intensă luptă principială pentru marxism, ci la un bloc (alianță) cu narodnicii de stânga împotriva marxiștilor (pravdiștilor)!!

Narodnicii de stânga propovăduesc pe față în „So-vremennic“, prin toți conducătorii lor, o asemenea alianță. Iar lichidatorii *nu îndrăsnesc* să spună muncitorilor deschis și în mod clar despre ce este vorba, și se ascund. Adevărați cadeți.

De pildă, de curând, în ziarul narodnicilor de stânga („Jivaia Mâsl Truda“ nr. 3 din 15 Iunie 1914) a apărut un articol intitulat: „In jurul alegerilor de împuterniciți pentru casa de ajutor de boală“ care vor avea loc la uzina «Aivaz». In acest articol citim: ..., „muncitorilor dela uzina «Aivaz» li se vor prezenta prin forța lucrurilor două liste spre a se pronunța asupra lor: o listă comună a menșevicilor și a narodnicilor de stânga... și o altă listă, a pravdiștilor“... (subliniat de noi).

In acelaș articol narodnicii de stânga interpretează alianța cu lichidatorii pur și simplu ca un principiu de colaborare între toate curentele „socialiste“, cu alte cuvinte se admite pur și simplu că lichidatorii reneagă nu numai rezoluția din 1907 cu privire la caracterul burghez al curentului narodnicist de stânga, dar și rezoluția din 1903 propusă de Axelrod.

Marxiștii văd în întărirea narodnicilor de stânga unul din semnele sau din vestitorii unui avânt al țărănimii, care, firește, poate „să-i ametească“ pe proletarii inconștienți și pe intelectualii mic-burghezi. Pe noi, marxiștii, această împrejurare ne face doar să propagăm cu mai multă energie marxismul spre deosebire de narodnicismul mic-burghez.

Tovarăși muncitori! Credeți mai puțin în încredințări — în basme! Studiați cu mai multă atenție datele *obiective* referitoare la mișcarea voastră, mișcarea muncitorească, cât și datele referitoare la influența pe care ideile burgheze și practica burgheză a lichidatorilor și a narodnicilor de stânga o exercită asupra unei minorități a muncitorilor.

„Trudovaia Pravda“ nr. 27
din 28 Iunie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

Scris în Februarie—Mai 1914

Publicat în Aprilie—Iunie 1914

în revista „Prosvetșenie” nr. 4, 5 și 6

Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul revistei

Paragraful 9 al programului marxiștilor din Rusia, paragraf care se ocupă de dreptul națiunilor la autodeterminare, a provocat în ultimul timp (cum am și arătat în „Prosveșcenie“) * o adevărată campanie a oportuniștilor. Atât lichidatorul rus Semcovschi, în ziarul lichidatorist din Petersburg, cât și bundistul Liebman și social-naționalistul ucrainean Iurchevici s’au năpustit cu toții în ziarele lor asupra acestui paragraf, vorbind de el cu aerul cel mai disprețuitor. Nu începe îndoială că această „năvălire a celor douăsprezece seminții“ ale oportunistului asupra programului nostru marxist este în strânsă legătură cu actualele oscilări naționaliste în general. De aceea, ni se pare oportună o analiză amănunțită a problemei puse. Vom remarca doar că niciunul din oportuniștii amintiți mai sus n’a adus vreun argument propriu: cu toții nu fac decât să repete cele spuse de Roza Luxemburg în articolul ei lung scris în limba poloneză în 1908—1909: „Problema națională și autonomia“. Cu argumentele „originale“ ale acestei din urmă autoare vom și avea de-a-face cel mai frecvent în expunerea noastră.

1. CE INSEAMNĂ AUTODETERMINAREA NAȚIUNILOR ?

În mod firesc, această întrebare se pune în primul rând atunci când se face o încercare de a examina din punct de vedere marxist așa numita autodeterminare. Ce trebuie să înțelegem prin autodeterminare ? Trebuie oare căutat răspunsul în definițiile juridice deduse din felurile „noțiuni generale“ ale dreptului ? Sau răspunsul tre-

* Vezi volumul de față, pag. 1—36. — Nota Red.

bue căutat în studiul istorico-economic al mișcărilor naționale?

Nu este de mirare faptul că unor domni ca Semcovschi, Liebman, Iurchevici nici nu le-a venit în gând să pună această întrebare; ei nu fac decât să chicotească pe seama „lipsei de claritate“ a programului marxist, fără a ști măcar, pe cât se vede, în naivitatea lor, că despre autodeterminarea națiunilor vorbește nu numai programul rus din 1903, ci și rezoluția congresului internațional dela Londra din 1896 (despre aceasta vom vorbi în mod amănunțit la locul cuvenit). Mult mai surprinzător este faptul că Roza Luxemburg, care a declamat atât pe tema pretinsului caracter abstract și metafizic al paragrafului în cauză, a căzut ea însăși tocmai în acest păcat al abstractismului și metafizicismului. Tocmai Roza Luxemburg alunecă mereu pe panta considerațiilor generale cu privire la autodeterminare (ajungând chiar până la foarte nostime speculații în legătură cu întrebarea: cum se poate afla voința națiunii?), fără a pune undeva în mod clar și precis chestiunea unde trebuie căutată rezolvarea problemei — în definițiile juridice sau în experiența mișcărilor naționale din lumea întreagă.

Formularea precisă a acestei probleme, pe care un marxist n'o poate ocoli, ar spulbera dintr'odată $\frac{9}{10}$ din argumentele Rozei Luxemburg. Mișcările naționale nu apar pentru prima oară în Rusia și nu sunt inerente numai ei. În lumea întreagă, epoca victoriei definitive a capitalismului asupra feudalismului a fost legată de mișcări naționale. Baza economică a acestor mișcări constă în faptul că pentru victoria deplină a producției de mărfuri este necesar ca burghezia să cucerească piața internă, este necesar ca teritoriile cu populații vorbind aceeași limbă să se închege ca state, fiind înlăturate totodată orice piedici în calea desvoltării acestei limbi și în calea încreșterii ei în literatură. Limba este mijlocul cel mai important de comunicare între oameni; unitatea limbii și desvoltarea ei nestânjenită este una din condițiile cele mai importante ale unui comerț cu adevărat liber și pe scară largă, corespunzător capitalismului contemporan, ale unei libere și largi grupări a populației în clase diferite, în sfârșit o condiție a legăturii strânse dintre piață și orice patron sau patronaș, vânzător și cumpărător.

Deaceea orice mișcare națională tinde (năzuește) spre formarea unui *stat național*, care să satisfacă în cea mai mare măsură aceste cerințe ale capitalismului contemporan. La aceasta împing factorii economici cei mai profunzi, iar pentru întreaga Europă apuseană, mai mult: pentru întreaga lume civilizată, statul național este *tipic*, normal pentru perioada capitalistă.

Prin urmare, dacă vrem să înțelegem ce înseamnă autodeterminarea națiunilor fără să ne jucăm de-a definițiile juridice, fără „să născocim“ definiții abstracte, ci analizând condițiile istorico-economice ale mișcărilor naționale, vom ajunge în mod inevitabil la concluzia că prin autodeterminarea națiunilor se înțelege despărțirea lor statală de colectivități naționale străine, se înțelege formarea unui stat național de sine stătător.

Vom vedea mai jos că mai sunt și alte cauze pentru care ar fi greșit să se înțeleagă prin dreptul la autodeterminare altceva decât dreptul la o existență de stat independentă. Acuma trebuie însă să ne oprim asupra modului în care Roza Luxemburg a încercat „să scape“ de concluzia inevitabilă că tendința formării de state naționale are cauze economice adânci.

Roza Luxemburg cunoaște foarte bine broșura lui Kautsky, „Naționalitate și internaționalitate“ (supliment la revista „Neue Zeit“¹⁰⁷ nr. 1, 1907—1908; traducerea rusă a apărut în revista „Naucinaia Mâsl“, Riga 1908). Ea știe că după ce a analizat în mod amănunțit problema statului național, în § 4 al acestei broșuri, Kautsky a ajuns la concluzia că Otto Bauer „subapreciază forța tendinței formării de state naționale“ (pag. 23 din broșura citată). Roza Luxemburg citează ea însăși cuvintele lui Kautsky: „Statul național este forma de stat care corespunde cel mai bine condițiilor contemporane“ (adică capitaliste, civilizate, progresiste din punct de vedere economic, spre deosebire de cele medievale, precapitaliste etc.), „este forma în care el poate să-și ducă cel mai ușor la îndeplinire misiunea“ (misiunea unei cât mai libere, mai largi și mai rapide dezvoltări a capitalismului). La aceasta trebuie să adăugăm observația concluzivă mai precisă a lui Kautsky, și anume că statele cu o compoziție națională eterogenă (așa zisele state de naționalități, spre deosebire de statele naționale) sunt „întotdeauna state a

căror alcătuire internă a rămas — dintr'o cauză sau alta — anormală sau nedesvoltată până la capăt" (înapoiată). Kautsky — se înțelege dela sine — vorbește de o stare anormală exclusiv în sensul unei nepotriviri cu alcătuirea cea mai adaptată cerințelor capitalismului în dezvoltare.

Se pune acum întrebarea: ce atitudine a luat Roza Luxemburg față de aceste concluzii istorico-economice trase de Kautsky? Sunt ele juste sau nu? Are dreptate Kautsky cu teoria sa istorico-economică sau Bauer, a cărui teorie este în fond o teorie psihologică? Care este legătura dintre incontestabilul „oportunism național“ al lui Bauer, pledoaria lui în favoarea autonomiei cultural-naționale, antrenarea lui pe linia naționalistă („accentuarea pe alocuirea a momentului național“, cum s'a exprimat Kautsky), „exagerarea în măsură colosală a momentului național și totala uitare a momentului internațional“ (Kautsky), pe de o parte, și subaprecierea forței pe care o are tendința formării de state naționale, pe de altă parte?

Roza Luxemburg nici n'a pus această chestiune. Ea n'a observat această legătură. Ea n'a meditat asupra *ansamblului* concepțiilor teoretice ale lui Bauer. Ea n'a confruntat de fel teoria istorico-economică cu teoria psihologică în problema națională. S'a mărginit să facă următoarele observații împotriva lui Kautsky:

„...Acest stat național «cel mai bun» nu este decât o abstracție, care poate fi ușor desvoltată și susținută teoreticește, dar care nu corespunde realității“ („Przegląd Socjaldemokratyczny“*, 1908, nr. 6, pag. 499).

Și în sprijinul acestei afirmații categorice urmează considerații în sensul că dezvoltarea marilor puteri capitaliste și imperialismul fac ca „dreptul la autodeterminare“ al popoarelor mici să devină iluzoriu. „Se poate vorbi oare în mod serios“ — exclamă Roza Luxemburg — „de «autodeterminarea» Muntenegrenilor, Bulgarilor, Românilor, Sârbilor, Grecilor, independenți numai în mod formal — și aceasta se referă în parte chiar și la Elvețieni — a căror independență este ea însăși un produs al

* „Observatorul Social-Democrat“. — Nota Red.

luptei politice și a jocului diplomatic al «concertului european»?“! (pag. 500). Condițiilor le corespunde cel mai bine „nu statul național, cum crede Kautsky, ci statul hrăpăreț“. Sunt reproduse apoi câteva zeci de cifre referitoare la mărimea coloniilor aparținând Angliei, Franței etc.

Când citești asemenea considerații, nu poate să nu te uimească darul autorului de a nu pricepe *ce cu ce se leagă!* A-l învăța cu un aer grav pe Kautsky că statele mici depind din punct de vedere economic de cele mari; că statele burgheze luptă între ele pentru subjugarea prădalnică a altor națiuni; că există pe lume imperialism și colonii, — înseamnă a filozofa în mod ridicol și copilăresc, căci toate acestea nu au absolut nicio legătură cu chestiunea tratată. Nu numai statele mici, dar și Rusia, de pildă, depinde din punct de vedere economic pe-de-a'ntregul de forța capitalului financiar imperialist al țărilor burgheze „bogate“. Nu numai statele mititele din Balcani, dar și America a fost în secolul al XIX-lea, din punct de vedere economic, o colonie a Europei, așa cum a arătat încă Marx în „Capitalul“¹⁰⁸. Toate aceste lucruri, Kautsky, ca orice marxist, le știe desigur foarte bine, dar ele n'au nici în clin, nici în mână cu problema mișcărilor naționale și a statului național.

Roza Luxemburg a substituit problemei autodeterminării politice a națiunilor în societatea burgheză, a independenței lor de stat, problema independenței lor, a neatărnării lor economice. El un procedeu la fel de inteligent ca și acela al omului care, punând în discuție revendicarea programatică a supremației parlamentului, adică a adunării reprezentanților poporului în statul burghez, s'ar apuca să-și exprime convingerea — absolut justă de altfel — că într'o țară burgheză, oricare ar fi rânduelile ei, supremația o are marele capital.

Nu încapе îndoială că țările dintr'o mare parte a Asiei, care este cea mai populată parte a lumii, se află ori în situația de colonii ale „marilor puteri“, ori în situația de state extrem de dependente și asuprite din punct de vedere național. Dar această împrejurare, care este cunoscută de toată lumea, infirmă ea oare cât de cât faptul incontestabil că, chiar în Asia, condițiile celei mai depline dezvoltări a producției de mărfuri, ale celui mai liber,

mai larg și mai rapid avânt al capitalismului s'au creat numai în Japonia, adică numai într'un stat național independent ? Este un stat burghez, și deaceia a început el însuși să asuprească alte națiuni și să subjuge colonii. Nu știm dacă Asia va apuca, înainte de prăbușirea capitalismului, să se constituie într'un sistem de state naționale independente, aidoma Europei. Un lucru însă rămâne indiscutabil, și anume că, deșteptând Asia, capitalismul a provocat și acolo, pretutindeni, mișcări naționale, că tendința acestor mișcări este de a forma state naționale în Asia și că tocmai aceste state asigură cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului. Exemplul Asiei pledează în favoarea lui Kautsky și împotriva Rozei Luxemburg.

Exemplul statelor balcanice pledează și el împotriva ei, căci oricine vede acum că cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului în Balcani se creează tocmai pe măsură ce în această peninsulă se formează state naționale independente.

Prin urmare, și exemplul întregii omeniri civilizate înaintate și exemplul Balcanilor, și exemplul Asiei dovedesc, împotriva celor susținute de Roza Luxemburg, absolută justete a tezei lui Kautsky: statul național constituie o regulă și o „normă“ a capitalismului, statul cu o compoziție națională eterogenă este o stare înapoiată sau o excepție. Din punctul de vedere al raporturilor naționale, condițiile cele mai bune pentru dezvoltarea capitalismului le oferă, fără îndoială, statul național. Acest lucru nu înseamnă, bine înțeles, că în cadrul raporturilor burgheze un astfel de stat ar putea exclude exploatarea și asuprirea națiunilor. Aceasta înseamnă numai că marxiștii nu pot trece cu vederea puternicii factori *economici* care dau naștere tendințelor de a se forma state naționale. Aceasta înseamnă că în programul marxiștilor „autodeterminarea națiunilor“ *nu poate* avea, din punct de vedere istorico-economic, altă semnificație decât aceea de autodeterminare politică, independență de stat, formare de stat național.

Vom arăta mai jos în mod amănunțit care sunt din punct de vedere marxist, adică din punct de vedere proletar, de clasă, condițiile în care poate fi sprijinită revendicarea burghezo-democratică a „statului național“.

Acum ne limităm la definirea *noțiunii* de „autodeterminare“, remarcând doar că Roza Luxemburg *știe* care este conținutul acestei noțiuni („stat național“), pe când partizanii ei oportuniști, alde Liebman, Semcovschi, Iurchevici, *nu știu nici măcar acest lucru!*

2. MODUL CONCRET-ISTORIC DE A PUNE PROBLEMA

Teoria marxistă cere în mod absolut ca orice problemă socială care urmează a fi analizată să fie pusă într'un cadru istoric *bine determinat*, iar apoi, când este vorba de o singură țară (de pildă, de programul național într'o anumită țară), să se țină seamă de particularitățile concrete prin care se deosebește această țară de celelalte țări în limitele uneia și aceleiași epoci istorice.

Ce înseamnă această cerință absolută a marxismului aplicată la problema noastră?

Inseamnă, în primul rând, că trebuie să deosebim în mod riguros două epoci ale capitalismului, fundamental diferite din punctul de vedere al mișcărilor naționale. Avem, pe de o parte, epoca prăbușirii feudalismului și absolutismului, epoca de formare a societății burghezo-democratice și a statului burghezo-democratic, când pentru prima dată mișcările naționale devin mișcări de masă, atrăgând în arena politică, într'un fel sau altul, *toate* clasele populației, prin presă, prin participarea în instituțiile reprezentative etc. Avem, pe de altă parte, epoca statelor capitaliste pe deplin constituite, cu un regim constituțional demult statornicit, cu un antagonism foarte dezvoltat între proletariat și burghezie, epocă ce poate fi denumită ajunul prăbușirii capitalismului.

Pentru prima epocă este caracteristică deșteptarea mișcărilor naționale, antrenarea țărănimii la aceste mișcări, ca fiind pătura cea mai numeroasă a populației și care „se pune cu greu în mișcare“ când e vorba de lupta pentru libertățile politice în general și pentru drepturile naționale în special. Pentru a doua epocă este caracteristic faptul că nu există mișcări burghezo-democratice de masă; în această epocă capitalismul dezvoltat, apropiind și amestecând tot mai mult națiunile complet atrase în orbita comerțului, aduce pe primul plan anta-

gonismul dintre capitalul fuzionat pe scară internațională și mișcarea muncitorească internațională.

Desigur, aceste două epoci nu sunt despărțite una de alta printr'un zid, ci sunt legate prin numeroase verigi intermediare, diferitele țări deosebindu-se totodată prin repeziciunea dezvoltării naționale, prin compoziția națională a populației, prin repartizarea acesteia etc. etc. Nici vorbă nu poate fi despre o examinare a programului național al marxiștilor dintr'o anumită țară fără a ține seamă de toate aceste condiții istorice generale, precum și de toate condițiile concrete de stat.

Și iată că aici ne lovim de punctul cel mai slab al considerațiilor Rozei Luxemburg. Cu un zel neobișnuit, ea își împodobește articolul cu o colecție de cuvintele „tari“ la adresa paragrafului 9 al programului nostru, declarându-l „prea general“, „șablon“, „frază metafizică“ și așa mai departe la infinit. În mod firesc ne-am fi putut aștepta ca o scriitoare care știe atât de bine să condamne metafizica (în accepția lui Marx, adică antidialectica) și abstracțiunile goale, să dea un exemplu de examinare concret-istorică a problemei. Este vorba de programul național al marxiștilor dintr'o anumită țară, Rusia, și dintr'o anumită epocă, începutul secolului al XX-lea. S'ar putea crede că Roza Luxemburg și pune chestiunea : prin ce epocă istorică trece Rusia, care sunt particularitățile concrete ale problemei naționale și ale mișcărilor naționale din țara dată, în epoca dată?

Despre toate acestea Roza Luxemburg nu spune absolut nimic ! Nu veți găsi la ea nici umbra unei încercări de a analiza modul în care se pune problema națională în Rusia, în epoca istorică dată, care sunt particularitățile Rusiei în această privință !

Ba ni se spune că în Balcani problema națională se pune altfel decât în Irlanda, ba ni se spune că Marx a apreciat în cutare fel mișcarea națională poloneză și cehă în condițiile concrete ale anului 1848 (o pagină cu extrase din Marx), că Engels a apreciat în cutare fel lupta cantonanelor păduroase din Elveția împotriva Austriei și bătălia dela Morgarten din 1315 (o pagină cu citate din Engels și cu comentarul respectiv din Kautsky), ba că Lassalle a considerat războiul țărănesc din Germania din secolul al XVI-lea drept un război reacționar etc.

Nu s'ar putea spune că aceste observații și citate strălucesc prin noutatea lor; în orice caz însă este interesant pentru cititor să-și reamintească încă și încă odată cum au abordat Marx, Engels și Lassalle analiza problemelor istorice concrete din diferite țări. Și recitind citatele instructive din operele lui Marx și Engels, vezi deosebit de limpede în ce situație ridicolă s'a pus Roza Luxemburg. Ea propovăduiește cu elocvență și mânie necesitatea unei analize istorice concrete a problemei naționale în diferite țări și în diferite timpuri, dar nu face *nici cea mai mică* încercare de a stabili prin *care* stadiu istoric al dezvoltării capitaliste trece *Rusia* la începutul secolului al XX-lea, care sunt *particularitățile* problemei naționale în această țară. Roza Luxemburg arată prin exemple cum au analizat *alții* în chip marxist problema, subliniind astfel parcă dinadins cum adeseori iadul este pavat cu bune intenții, cum adeseori în dosul bunelor sfaturi se ascunde lipsa de dorință sau nepriceperea de a le urma în realitate.

Iată una din comparațiile instructive. Ridicându-se împotriva lozincii independenței Poloniei, Roza Luxemburg invocă lucrarea ei din 1898, în care a demonstrat rapidă „dezvoltare industrială a Poloniei“, ale cărei produse industriale își găsesc o piață de desfacere în Rusia. Este de prisos să mai spunem că de aici nu rezultă încă absolut nimic cu privire la problema *dreptului* la autodeterminare, că lucrul acesta dovedește doar dispariția vechii Polonii a nobililor etc. Roza Luxemburg, însă, ajunge mereu, pe nesimțite, la concluzia că printre factorii care unesc Rusia de Polonia ar și predomina astăzi factorii pur economici ai raporturilor capitaliste contemporane.

Dar iată că Roza noastră trece la problema autonomiei și — deși articolul ei este intitulat „Problema națională și autonomia“ *în general* — ea începe să demonstreze dreptul *exclusiv* al regatului Poloniei la autonomie (vezi „Prosveșcenie“, 1913, nr. 12 *). În sprijinul dreptului Poloniei la autonomie, Roza Luxemburg caracterizează orânduirea de stat a Rusiei după indicii, evident, și economice, și politice, și ale condițiilor de trai, și sociologice

* Vezi volumul de față, pag. 29—36. — Nota Red.

— printr'un ansamblu de trăsături care dau laolaltă noțiunea de „despotism asiatic“ („Przeгляд“ nr. 12, pag. 137).

Toată lumea știe că o orânduire de stat de acest fel este foarte solidă în cazurile când în economia țării respective predomină trăsături cu totul patriarhale, precapitaliste, iar dezvoltarea economiei bazate pe producția de mărfuri și diferențierea de clasă sunt infime. Dacă însă într'o țară în care orânduirea de stat are un caracter pronunțat *precapitalist*, există o regiune delimitată din punct de vedere național în care capitalismul se dezvoltă *rapid*, atunci, cu cât această dezvoltare capitalistă este mai rapidă, cu atât mai adâncă va fi contradicția dintre ea și orânduirea de stat *precapitalistă*, cu atât mai probabilă este despărțirea regiunii înaintate de întreg, a regiunii care este legată de întreg nu prin legături „capitaliste contemporane“, ci prin legături „asiatice despotice“.

Iată dar că Roza Luxemburg n'a știut deloc să ducă la bun sfârșit nici măcar problema structurii sociale a puterii de stat din Rusia în raport cu Polonia burgheză, iar problema particularităților istorice concrete ale mișcărilor naționale din Rusia nici măcar n'a pus-o.

Aceasta e problema asupra căreia și trebuie să ne oprim.

3. PARTICULARITĂȚILE CONCRETE ALE PROBLEMEI NAȚIONALE DIN RUSIA ȘI TRANSFORMAREA BURGHEZO-DEMOCRATICĂ A ACESTEIA

...,Cu tot caracterul elastic al principiului «dreptul națiunilor la autodeterminare», care este pur și simplu un loc comun, fiind în mod evident deopotrivă de aplicabil nu numai la popoarele care trăiesc în Rusia, ci și la națiunile care trăiesc în Germania și Austria, Elveția și Suedia, America și Australia, nu-l găsim în niciunul din programele partidelor socialiste de astăzi... („Przeгляд“ nr. 6, pag. 483).

Așa scrie Roza Luxemburg la începutul campaniei sale împotriva paragrafului 9 al programului marxist. Căutând să ne sugereze pe nesimțite ideea că acest punct de program constituie „pur și simplu un loc comun“, Roza Luxemburg cade ea însăși tocmai în acest păcat, declarând cu o nostimă îndrăzneală că acest punct ar fi „în

mod evident deopotrivă de aplicabil“ la Rusia, Germania etc.

Este evident — vom răspunde noi — că Roza Luxemburg a hotărît să prezinte în articolul ei o colecție de greșeli logice, care ar fi mai la locul lor în temele unor liceeni. Căci tirada Rozei Luxemburg este dela un capăt la altul o absurditate pură și o batjocorire a modului concret-istoric de a pune problema.

Dacă interpretăm programul marxist nu într'un mod pueril, ci în mod marxist, nu va fi greu să înțelegem că el se referă la mișcările naționale, burghezo-democratice. Dacă este așa — și fără îndoială că este așa — atunci reiese „în mod evident“ că acest program se referă „în general“, ca „loc comun“ etc., la *toate* cazurile mișcărilor naționale burghezo-democratice. Nu mai puțin evidentă ar fi deasemenea pentru Roza Luxemburg, după o cât de mică reflecție, și concluzia că programul nostru se referă *numai* la cazurile în care există o asemenea mișcare.

Dacă Roza Luxemburg ar reflecta cât de puțin asupra acestor considerații evidente, ar vedea fără multă greutate ce absurditate a spus. Invinuindu-*ne* că oferim „un loc comun“, ea aduce *împotriva noastră* argumentul că în programul țărilor în care *nu există* mișcări naționale burghezo-democratice nu se vorbește de autodeterminarea națiunilor. Inteligent argument, nimic de zis !

A compara dezvoltarea politică a diferitelor țări, precum și programele lor marxiste, este un lucru de extremă importanță din punctul de vedere al marxismului, căci atât natura capitalistă comună statelor contemporane, cât și legea generală de dezvoltare a lor sunt incontestabile. Dar această comparație trebuie făcută cu pricepere. Cea mai elementară condiție este aceea de a se lămuri dacă *sunt comparabile* epocile istorice de dezvoltare a țărilor între care se face comparația. De pildă, programul agrar al marxiștilor din Rusia îl pot „compara“ cu programele din Europa occidentală numai oameni cu totul ignoranți (ca principele E. Trubețcoi în „Russcaia Mâsl“), căci programul nostru dă răspuns la problema transformărilor agrare *burghezo-democratice*, transformări despre care nici vorbă nu este în țările occidentale.

Acelaș lucru se poate spune și despre problema națională. În majoritatea țărilor apusene ea este de foarte

mult timp rezolvată. E ridicol să cauți soluții la probleme care nu există în programele occidentale. Roza Luxemburg a scăpat aici din vedere tocmai lucrul esențial: deosebirea dintre țările în care transformările burghezo-democratice s'au terminat demult și cele în care acestea nu s'au terminat încă.

Această deosebire constituie esențialul. Tocmai ignorarea completă a acestei deosebiri este aceea care face din articolul foarte lung al Rozei Luxemburg o culegere de pure banalități, lipsite de conținut.

În Europa occidentală, continentală, epoca revoluțiilor burghezo-democratice corespunde unui interval de timp destul de bine determinat, aproximativ din 1789 până în 1871. Epoca aceasta a fost tocmai epoca mișcărilor naționale și a formării statelor naționale. După ce s'a încheiat această epocă, Europa occidentală s'a transformat într'un sistem constituit de state burgheze, de regulă state naționale unitare. De aceea a căuta astăzi dreptul la autodeterminare în programele socialiștilor din Europa occidentală, înseamnă a nu înțelege a b c-ul marxismului.

În Europa orientală și în Asia epoca revoluțiilor burghezo-democratice a început abia în 1905. Revoluțiile din Rusia, Persia, Turcia, China, războaiele balcanice — iată în epoca *noastră* lanțul de evenimente mondiale din „Orientul“ nostru. Și numai un orb nu poate vedea în acest lanț de evenimente deșteptarea unei *întregi serii* de mișcări naționale burghezo-democratice, deșteptarea unor tendințe de a forma state naționale independente și state naționale unitare. Tocmai pentru că și numai pentru că Rusia, împreună cu țările vecine, trece prin această epocă, avem nevoie în programul nostru de punctul privitor la dreptul națiunilor la autodeterminare.

Dar să mai continuăm puțin citatul de mai sus din articolul Rozei Luxemburg:

...„Mai ales“ — scrie ea — „programul unui partid care acționează într'un stat cu o populație extrem de eterogenă și pentru care problema națională joacă un rol primordial, — programul social-democrației austriace nu conține principiul dreptului la autodeterminare“ (ibidem).

Așa dar, cititorul urmează să fie convins „mai ales“ prin exemplul Austriei. Să vedem cât de multă rațiune

conține acest exemplu dacă-l privim din punct de vedere concret-istoric.

În primul rând, să punem problema fundamentală, problema desăvârșirii revoluției burghezo-democratice. Această revoluție a început în Austria în 1848 și s'a terminat în 1867. De atunci, de aproape o jumătate de veac, domnește o constituție burgheză, care s'a statornicit în linii generale și în baza căreia acționează legal un partid muncitoresc legal.

Din acest motiv, în condițiile interne de dezvoltare ale Austriei (adică din punctul de vedere al dezvoltării capitalismului în Austria, în general, și la diferitele ei națiuni, în special) *nu există* factori susceptibili de a da naștere la salturi care pot fi însoțite, printre altele, și de constituirea unor state naționale independente. Presupunând, prin comparația pe care o face, că Rusia ar avea în privința aceasta condiții analoage, Roza Luxemburg nu numai că admite o ipoteză fundamental greșită, anti-istorică, dar alunecă fără să vrea și spre lichidatorism.

În al doilea rând, în problema de care ne ocupăm, are o importanță considerabilă raportul — cu desăvârșire diferit — existent între naționalități în Austria și în Rusia. Austria nu numai că a fost mult timp un stat în care predominau Germanii, dar Germanii din Austria pretindeau chiar să aibă hegemonia în sânul națiunii germane în general. Această „pretenție“, cum va binevoi, poate, să-și amintească Roza Luxemburg (care are o aversiune atât de mare față de locuri comune, șabloane, abstracții...), a fost spulberată de războiul din 1866. Națiunea dominantă în Austria, cea germană, s'a pomenit *dincolo de granițele* statului german independent, care s'a constituit definitiv în 1871. Pe de altă parte, încercarea Ungurilor de a forma un stat național independent a suferit un eșec încă în 1849, sub loviturile armatei feudale ruse.

S'a creat astfel o situație cât se poate de specifică: Ungurii, iar mai apoi și Cehii, nu tindeau spre despărțirea de Austria, ci spre menținerea integrității Austriei tocmai în interesul independenței lor naționale, care ar fi putut fi cu totul nimicită de vecinii mai prădalnici și mai puternici! Datorită acestei situații specifice, Austria s'a constituit într'un stat cu două centre (stat dualist), iar

acum ea se transformă într'un stat cu trei centre (trilateral: Germani, Unguri, Slavi).

Există oare ceva asemănător în Rusia ? Există oare la noi o tendință a „alogenilor“ de a se uni cu Velicorușii de teama unei *mai rele* asuprairi naționale ?

Ajunge să pui această întrebare pentru a vedea câtă absurditate, câtă platitudine și ignoranță cuprinde comparația dintre Rusia și Austria în chestiunea autodeterminării națiunilor.

Condițiile specifice ale Rusiei în ceea ce privește problema națională sunt tocmai contrare celor pe care le-am văzut în Austria. Rusia este un stat cu un centru național unic, cel al Velicorușilor. Velicorușii ocupă un teritoriu imens și compact, numărând aproximativ 70.000.000 de suflete. Particularitatea acestui stat național constă, în primul rând, în faptul că „alogenii“ (care, luați împreună, constituie majoritatea populației: 57%) populează tocmai regiunile periferice; în al doilea rând, în faptul că asuprairea acestor alogeni este cu mult mai puternică decât în statele vecine (și chiar nu numai în cele europene); în al treilea rând, în faptul că într'o mulțime de cazuri în vecinătatea regiunilor periferice, locuite de naționalități asupraite, dincolo de graniță trăiesc oameni de același neam cu ele care se bucură de o mai mare independență națională (este destul să ne amintim de Finlandezi, Suedezi, Polonezi, Ucraineni, Românii dela granița de Vest și dela cea de Sud a statului); în al patrulea rând, în faptul că deseori desvoltarea capitalismului e mai mare, iar nivelul cultural general mai ridicat în regiunile periferice, locuite de „alogenii“, decât în centrul statului. În sfârșit, chiar în statele asiatice vecine vedem că a început o perioadă de revoluții burgheze și mișcări naționale, care antrenează în parte și popoarele înrudite din Rusia.

Așa dar, tocmai particularitățile istorice concrete ale problemei naționale din Rusia fac ca recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare să fie la noi o problemă atât de vitală în epoca prin care trecem.

De altfel, chiar privind problema numai din punctul de vedere al faptelor, afirmația Rozei Luxemburg cum că programul social-democraților austriaci nu pomenește nimic despre recunoașterea drepturilor națiunilor la autodeterminare este contrară adevărului. E destul să deschi-

dem procesele-verbale ale congresului dela Brno, care a adoptat programul național, pentru a găsi declarația social-democratului rutean Ganchevici, făcută în numele întregii delegații ucrainene (rutene) (procesele-verbale, pag. 85), și cea a social-democratului polonez Reger, făcută în numele întregii delegații poloneze (pag. 108), că social-democrații din Austria ai celor două națiuni amintite mai sus includ în aspirațiile lor și aspirația de unire națională, libertatea și independența popoarelor lor. Prin urmare, social-democrația austriacă, fără a include direct în programul ei dreptul națiunilor la autodeterminare, admite în acelaș timp, întru totul, ca părți ale partidului să formuleze revendicarea independenței naționale. Se înțelege că, de fapt, aceasta înseamnă a recunoaște dreptul națiunilor la autodeterminare! Exemplul Austriei invocat de Roza Luxemburg se vedește a pleda în *toate* privințele împotriva Rozei Luxemburg.

4. „PRACTICISMUL“ IN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Oportuniștii au îmbrățișat cu un zel deosebit argumentul Rozei Luxemburg că paragraful 9 al programului nostru nu conține nimic „practic“. Roza Luxemburg este atât de încântată de acest argument, încât în articolul ei găsim uneori această „lozincă“ repetată de opt ori într'o singură pagină.

Paragraful 9 „nu oferă“ — scrie ea — „nicio indicație practică cu privire la politica de zi cu zi a proletariatului, nicio rezolvare practică a problemelor naționale“.

Să examinăm acest argument, care mai este formulat și în sensul că paragraful 9 ori nu exprimă absolut nimic, ori te obligă să susții toate aspirațiile naționale.

Ce semnificație are cerința de „practicism“ în problema națională ?

Ori sprijinirea tuturor aspirațiilor naționale, ori răspunsul: „da sau nu“ la chestiunea despărțirii de stat a fiecărei națiuni; ori, în general, „posibilitatea de a realiza“ imediat revendicările naționale.

Să examinăm toate aceste trei sensuri posibile ale cerinței „practicismului“.

Burghezia, care la începutul oricărei mișcări naționale apare în chip firesc ca hegemon (conducător) al ei,

califică drept ceva practic sprijinirea tuturor aspirațiilor naționale. Dar în problema națională (ca și în toate celelalte probleme) politica proletariatului nu susține burghezia decât într'o anumită direcție, fără a coincide vreodată cu politica acesteia. Clasa muncitoare nu susține burghezia decât în interesul păcii naționale (pe care burghezia n'o poate oferi în întregime și care nu este realizabilă decât printr'o *complectă* democratizare), în interesul egalității de drepturi, în interesul creării celor mai bune condiții pentru lupta de clasă. Tocmai deaceia, *împotriva practicismlui* burgheziei, proletarii preconizează o politică *principială* în problema națională, susținând totdeauna burghezia *numai în mod condiționat*. În sfera națională, orice burghezie vrea ori privilegiu pentru *propria* ei națiune, ori avantaje exclusive pentru ea; aceasta se și numește a fi „practic“. Proletariatul este *împotriva* oricăror privilegii, *împotriva* oricărui exclusivism. A cere proletariatului „practicism“, înseamnă a fi la remorca burgheziei, a cădea în oportunism.

Să răspundem prin „da sau nu“ la chestiunea despărțirii de stat a fiecărei națiuni? Iată o pretenție care pare a fi foarte „practică“. În realitate ea este însă absurdă; din punct de vedere teoretic e metafizică, iar în practică ea duce la subordonarea proletariatului față de politica burgheziei. Burghezia pune totdeauna pe primul plan revendicările ei naționale. Ea le pune necondiționat. Pentru proletariat însă ele sunt subordonate intereselor luptei de clasă. Teoreticește nu se poate garanta dinainte dacă revoluția burghezo-democratică se va termina prin despărțirea națiunii date sau prin egalitatea ei în drepturi cu o altă națiune; pentru proletariat este importantă *în ambele cazuri* asigurarea dezvoltării proprii sale clase; pentru burghezie este important să frâneze această dezvoltare, împingând sarcinile ei pe al doilea plan față de sarcinile „propriei“ sale națiuni. Deaceia proletariatul se mărginește la revendicarea, ca să spunem așa, negativă a recunoașterii *dreptului* la autodeterminare, fără să dea garanție vreunei națiuni și fără să se oblige de a da *ceva în contul* unei alte națiuni.

Se poate ca acest lucru să nu fie „practic“; în realitate, însă, el garantează în modul cel mai sigur cea mai democratică dintre soluțiile posibile; proletariatul are ne-

voie *numai* de aceste garanții, pe când burghezia fiecărei națiuni are nevoie de garantarea avantajelor *ei* fără a ține seamă de situația (de eventualele desavantaje) ale altor națiuni.

Ceeace interesează cel mai mult burghezia este posibilitatea de „a realiza“ această revendicare; de aici veșnica ei politică de tranzacții cu burghezia altor națiuni în dauna proletariatului. Pentru proletariat are însă importanță întărirea clasei sale împotriva burgheziei, educarea masselor în spiritul democrației consecvente și al socialismului.

Se poate ca acest lucru să nu fie „practic“ pentru oportuniști; el constituie însă singura garanție reală, garanția unui maximum de egalitate în drepturi și de pace națională în pofida și a feudalilor și a burgheziei *naționaliste*.

Intreaga sarcină a proletarilor în problema națională este „nepractică“ din punctul de vedere al burgheziei *naționaliste* a fiecărei națiuni, căci proletarii cer o egalitate în drepturi „abstractă“, cer ca principial să nu existe nici cele mai mici privilegii, ei fiind dușmanii oricărui naționalism. Roza Luxemburg, care n'a înțeles acest lucru, proslăvind în mod prea puțin inteligent practicisul, a deschis larg porțile oportunismului, în special concesiilor oportuniste față de naționalismul velicorus.

Dece velicorus ? Pentru că în Rusia, Velicorușii sunt națiunea asupritoare, iar pe tărâm național oportunismul se va exprima, firește, într'un fel la națiunile asuprite și în alt fel la cele asupritoare.

În numele revendicărilor ei „practice“, burghezia națiunilor asuprite va chema proletariatul să susțină necondiționat aspirațiile ei. Cel mai practic este să spui de-a dreptul „da“ pentru despărțirea *cutărei* națiuni, și nu pentru *dreptul* la despărțire al tuturor națiunilor, oricare ar fi ele !

Proletariatul este împotriva unui astfel de practicisul: recunoscând egalitatea în drepturi și dreptul egal de a constitui un stat național, el prețuiește mai mult decât orice și pune mai presus de orice alianța proletarilor tuturor națiunilor, privind orice revendicare națională, orice despărțire națională, *din punctul de vedere* al luptei de clasă a muncitorilor. Lozinca practicisulului

nu este de fapt decât lozinca adoptării fără critică a aspirațiilor burgheze.

Ni se spune: sprijinind dreptul la despărțire de stat, sprijiniți naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Așa spune Roza Luxemburg, așa repetă după ea oportunistul Semcovschi, — în treacăt fie zis, singurul care prezintă în ziarul lichidatorist ideile lichidatoriste în această problemă!

Răspundem: nu. Tocmai pentru burghezie este important să aibă în această chestiune o soluție „practică”, pe când pentru muncitori este importantă deosebirea *principială* a două tendințe. *Intrucât* burghezia națiunii asuprite luptă contra celei asupritoare, suntem totdeauna, suntem în orice caz, și mai hotărât decât oricine, *pentru*, căci noi suntem cei mai curajoși și cei mai consecvenți dușmani ai asupririi. *Intrucât* burghezia națiunii asuprite este pentru naționalismul *ei* burghez, noi suntem contra. Deci, luptă împotriva privilegiilor și împotriva violențelor națiunii asupritoare și nicio tolerare a vrăunei tendințe spre privilegii din partea națiunii asuprite.

Dacă nu vom da lozinca *dreptului* la despărțire de stat și nu vom face agitație în favoarea acestei lozinci, vom face nu numai jocul burgheziei, dar și al feudalilor și al absolutismului națiunii *asupritoare*. Argumentul acesta a fost demult adus de Kautsky împotriva Rozei Luxemburg, și este un argument incontestabil. Tăgăduind — de frica de a nu „ajuta” burghezia naționalistă a Poloniei — *dreptul* la despărțire, înscris în programul marxiștilor *din Rusia*, Roza Luxemburg ajută în fapt sutele negre velicoruse. Ea ajută în fapt împăcarea oportunistă cu privilegiile (și cu ceva mai rău decât privilegiile) Velicorușilor.

Antrenată de lupta împotriva naționalismului din Polonia, Roza Luxemburg a uitat de naționalismul velicorus, deși tocmai *acest* naționalism este astăzi cel mai periculos; tocmai el este mai puțin burghez, dar mai mult feudal, tocmai el este principala piedică în calea democrației și a luptei proletare. *Orice* naționalism burghez al unei națiuni asuprite are un conținut general-democratic îndreptat *împotriva* asupririi; noi sprijinim în chip *necondiționat* tocmai acest conținut, deosebindu-l riguros de tendința propriei națiuni spre exclusivism național, lup-

tând împotriva tendinței burghezului polonez de a asupra pe Evreu etc. etc.

Aceasta „nu e practic“ din punctul de vedere al burghezului și al mic-burghezului. Dar aceasta este singura politică practică și principială în problema națională și singura care ajută cu adevărat democrația, libertatea și unirea proletarilor.

Deci recunoașterea dreptului la despărțire tuturor, aprecierea fiecărei chestiuni concrete cu privire la despărțire dintr'un punct de vedere care să înlăture orice inegalitate în drepturi, orice privilegii, orice exclusivism.

Să luăm poziția unei națiuni asupraitoare. Poate fi liber un popor care asuprește alte popoare? Nu. Interesul libertății populației* velicoruse cere ca ea să ducă lupta împotriva acestei asupriri. Istoria îndelungată, istoria seculară a înăbușirii mișcărilor națiunilor asupraite, propagarea sistematică a acestei înăbușiri de către clasele „de sus“ au creat în sânul poporului velicorus prejudecăți etc. care constituie piedici uriașe în calea propriei sale eliberări.

Sutele negre velicoruse întrețin și ațâță în mod conștient aceste prejudecăți. Burghezia velicorusă se împacă cu ele sau se acomodează cu ele. Proletariatul velicorus nu poate să-și realizeze scopurile sale, nu poate să-și deschidă calea spre libertate decât combătând sistematic aceste prejudecăți.

Crearea unui stat național de sine stătător și independent rămâne deocamdată în Rusia privilegiul unei singure națiuni, al celei velicoruse. Noi, proletarii velicoruși, nu apărăm niciun fel de privilegii, nu apărăm nici acest privilegiu. Noi luptăm în cadrul acestui stat, unim muncitorii tuturor națiunilor din acest stat, dar nu putem da garanții că se va păși pe cutare sau cutare cale a dezvoltării naționale; noi mergem pe toate căile posibile spre țelul nostru de clasă.

Nu putem însă merge spre acest țel fără a lupta împotriva oricărui naționalism și fără a susține egalitatea diferitelor națiuni. Dacă îi este sau nu dat, de pildă,

* Unui oarecare L. VI. 109 din Paris cuvântul acesta i se pare nemarkist. Acest L. VI. este numit de „superklug“ (în traducere, ironic, „superdeștept“). „Superdeșteptul“ L. VI. intenționează, pe cât se vede, să scrie un studiu despre excluderea cuvintelor „populație“, „popor“ etc. din programul nostru minimal (din punctul de vedere al luptei de clasă!).

Ucrainei să se constituie într'un stat independent, acest lucru depinde de o mie de factori, care nu pot fi cunoscuți dinainte. Și fără să încercăm „a ghici“ fără rost, ne pronunțăm ferm pentru ceea ce e incontestabil: pentru dreptul Ucrainei de a avea un asemenea stat. Respectăm acest drept, nu susținem privilegiile Velicorușilor față de Ucraineni, *educăm* masele în spiritul recunoașterii acestui drept, în spiritul negării privilegiilor *de stat* ale oricărei națiuni.

În salturile prin care trec toate țările în epoca revoluțiilor burgheze, sunt posibile și probabile ciocnirile și lupta pentru dreptul de a constitui state naționale. Noi, proletarii, ne declarăm dinainte *adversari* ai privilegiilor velicoruse și desfășurăm întreaga noastră propagandă și agitație în acest sens.

În goana ei după „practicism“, Roza Luxemburg a scăpat din vedere *principala* sarcină practică a proletariatului velicorus și a proletariatului de altă naționalitate: sarcina agitației și propagandei de fiecare zi împotriva oricăror privilegii naționale de stat, pentru dreptul egal al tuturor națiunilor de a se constitui în state naționale proprii; această sarcină este (astăzi) sarcina noastră principală în problema națională, căci numai pe această cale apărăm interesele democrației și ale alianței, bazate pe drepturi egale, dintre toți proletarii, oricărei națiuni ar aparține ei.

Se poate ca această propagandă să fie „nepRACTICĂ“ atât din punctul de vedere al asupritorilor velicoruși, cât și din punctul de vedere al burgheziei națiunilor asuprite (și unii și ceilalți cer un răspuns *precis*, da sau nu, acuzându-i pe social-democrați că sunt „nepreciși“). În realitate, această propagandă, și numai ea, asigură educația cu adevărat democratică și cu adevărat socialistă a maseilor. Numai o astfel de propagandă garantează atât cele mai mari șanse de pace națională în Rusia, în caz că aceasta va rămâne un stat național eterogen, cât și cea mai pașnică (și nedăunătoare pentru lupta de clasă proletară) împărțire a ei în diferite state naționale, în caz că se va pune chestiunea unei astfel de împărțiri.

Pentru a lămuri mai concret această politică, unica politică proletară în problema națională, vom examina atitudinea liberalismului velicorus față de „autodetermi-

narea națiunilor“ și exemplul despărțirii Norvegiei de Suedia.

5. BURGHEZIA LIBERALĂ ȘI OPORTUNIȘTII SOCIALIȘTI ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Am văzut că Roza Luxemburg consideră ca unul din principalele sale „atu“-uri în lupta împotriva programului marxștilor din Rusia următorul argument: a recunoaște dreptul la autodeterminare înseamnă a susține naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Pe de altă parte, spune Roza Luxemburg, dacă înțelegem prin acest drept numai lupta împotriva oricărei violențe exercitate față de națiuni, nu avem nevoie de un punct special în program, căci social-democrații sunt în general împotriva oricărei violențe naționale și împotriva oricărei inegalități de drepturi.

Precum a dovedit Kautsky fără putință de tăgadă, cu aproape 20 de ani în urmă, primul argument aruncă păcatul naționalismului asupra altora, căci de frica naționalismului burghez al națiunilor asuprite Roza Luxemburg face *în fapt* jocul naționalismului huliganic al Velicorușilor ! Al doilea argument reprezintă, în fond, o fricoasă evitare a întrebării: recunoașterea egalității în drepturi a națiunilor implică sau nu implică recunoașterea dreptului la despărțire ? Dacă da, aceasta înseamnă că Roza Luxemburg recunoaște justetea principială a paragrafului 9 al programului nostru. Dacă nu, înseamnă că ea nu recunoaște egalitatea în drepturi a națiunilor. Răspunsurile evazive și subterfugiile nu servesc la nimic!

Dar cea mai bună verificare a argumentelor de mai sus, ca și a oricăror argumente asemănătoare, este cercetarea atitudinii *diferitelor clase* sociale în această problemă. Pentru un marxist, o asemenea verificare este obligatorie. Faptele obiective trebuie să servească drept punct de plecare, problema dată trebuie să fie privită prin prisma relațiilor dintre clase. Ne procedând astfel, Roza Luxemburg cade tocmai în păcatul metafizicismului, al abstractismului, al locului comun, al generalității etc., pe care ea încearcă în zadar să-l pună pe socoteala adversarilor ei.

Este vorba de programul marxiștilor *din Rusia*, adică al marxiștilor tuturor naționalităților din Rusia. N'ar trebui oare să aruncăm o privire asupra poziției claselor *stăpânitoare* ale Rusiei ?

Este îndeobște cunoscută poziția „birocrației“ (cerem iertare pentru folosirea acestui termen inexact) și a moșierilor feudali de tipul nobilimii unite : negarea absolută atât a egalității în drepturi a naționalităților, cât și a dreptului la autodeterminare. Lozinca veche, moștenită din timpurile iobăgiei, sună: absolutism, ortodoxie, națiune, — prin aceasta din urmă avându-se în vedere numai cea velicorusă. Până și Ucrainenii sunt declarați „alogeni“, până și limba lor maternă este persecutată.

Să aruncăm o privire asupra burgheziei din Rusia, „chemată“ să ia o parte, ce-i drept foarte modestă, dar totuși să ia parte, la exercitarea puterii, la sistemul legislației și administrației dela „3 Iunie“. Că octombriștii urmează, în fapt, pe cei de dreapta în această chestiune — iată un lucru despre care n'are sens să vorbim prea mult. Din păcate, unii marxiști acordă mult prea puțină atenție poziției burgheziei velicoruse liberale, adică a progresiștilor și cadeților. Or, cel care nu va cerceta această poziție și nu va reflecta asupra ei, va cădea inevitabil în păcatul abstractismului și al vorbelor goale când va discuta problema dreptului națiunilor la autodeterminare.

Anul trecut, polemica „Pravdei“ cu „Reci“ a silit acest organ principal al partidului cadet, atât de iscusit în arta de a se eschiva în mod diplomatic dela răspunsurile directe la întrebările „neplăcute“, să facă totuși unele mărturisiri prețioase. Tămbălăul s'a iscat din pricina congresului general al studenților ucraineni care a avut loc la Lvov în vara anului 1913. „Specialistul“ din oficiu în problemele ucrainene sau colaboratorul ucrainean al ziarului „Reci“, d-l Moghilianschi, a publicat un articol în care a împroșcat cu cele mai rele invective („delir“, „aventurism“ etc.) ideea separării (despărțirii) Ucrainei, idee pe care a susținut-o social-naționalistul Donțov și pe care o aprobase congresul amintit.

Ziarul „Raboceaia Pravda“, fără a se solidariza câtuși de puțin cu d-l Donțov și arătând de-a-dreptul că el este un social-naționalist, că mulți marxiști ucraineni nu sunt de acord cu el, a declarat totuși că *tonul* ziarului

„Reci“, mai exact: *felul în care pune în principiu problema* ziarul „Reci“ este absolut necuviincios, inadmisibil pentru un democrat velicorus sau pentru cineva care vrea să treacă drept democrat *. „Reci“ n'are decât să-i combată deschis pe domnii Donțovi; este însă inadmisibil *din punct de vedere principial* pentru un organ velicorus, chipurile democrat, să uite de *libertatea* despărțirii, de *dreptul* la despărțire.

Câteva luni mai târziu, aflând din ziarul ucrainean din Lvov „Șliahi“ ¹¹⁰ despre obiecțiile d-lui Donțov, care a constatat, printre altele, că „numai presa social-democrată rusă a ponegрит (a înfierat?) cum se cuvine ieșirea șovinistă, a ziarului «Reci»“, d-l Moghilianschi a dat în nr. 331 al ziarului „Reci“ „explicații“. „Explicațiile“ d-lui Moghilianschi au constatat în aceea că el a repetat de trei ori că „critica rețetelor date de d-l Donțov“ „n'are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare“.

„Trebue să spunem“ — scria d-l Moghilianschi — „că nici «dreptul națiunilor la autodeterminare» nu este un fetiș (ascuțat!!), care nu suferă nicio critică: condițiile nesănătoase de viață ale unei națiuni pot da naștere unor tendințe nesănătoase în problema autodeterminării naționale, iar a da la iveală acestea din urmă încă nu înseamnă a nega dreptul națiunilor la autodeterminare“.

După cum vedeți, frazele privitoare la „fetiș“ ale acestui liberal au fost cu totul în spiritul frazelor Rozei Luxemburg. Era evident că d-l Moghilianschi voia să se eschiveze dela un răspuns direct la întrebarea: recunoaște el sau nu recunoaște dreptul la autodeterminare politică, adică la despărțire ?

Și „Proletarscaia Pravda“ (nr. 4 din 11 Decembrie 1913) a pus *fără înconjur* această întrebare atât d-lui Moghilianschi cât și *partidului cadet* **.

Ziarul „Reci“ a publicat atunci (nr. 340) o declarație nesemnată, adică o declarație oficială a redacției, prin care răspundea la această întrebare. Răspunsul acesta se reduce la trei puncte:

1) Paragraful 11 din programul partidului cadeților

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 236—237. — Nota Red. Moscova.

** Ibid., pag. 475—477.

vorbește în mod direct, precis și limpede despre „dreptul la liberă autodeterminare *culturală*“ a națiunilor.

2) „Proletarscaia Pravda“ — afirmă „Reci“ — „confundă iremediabil“ autodeterminarea cu separatismul, cu despărțirea de stat a cutărei sau cutărei națiuni.

3) „*In realitate, cadeții nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus*“. (Vezi articolul „Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare“ în „Proletarscaia Pravda“ nr. 12 din 20 Decembrie 1913 *.)

Să ne concentrăm mai întâi atenția asupra punctului 2 al declarației ziarului „Reci“. Cât de concret arată el d-lor Semcovschi, Liebman, Iurchevici și celorlalți oportuniști că țipetele și vorbăria lor în legătură cu pretinsa „neclaritate“ sau „neprecizie“ a sensului „autodeterminării“ reprezintă *în fapt*, adică din punct de vedere al raportului obiectiv dintre clase și al luptei de clasă din Rusia, *pur și simplu o repetare* a cuvintelor burgheziei monarhiste liberale !

Atunci când „Proletarscaia Pravda“ a pus luminaților domni „constituțional-democrați“ dela „Reci“ *trei* întrebări: 1) neagă ei oare că în cursul întregii istorii a democrației internaționale, mai ales începând dela mijlocul secolului al XIX-lea, prin autodeterminarea națiunilor se înțelegea tocmai autodeterminarea politică, dreptul la formarea unui stat național de sine stătător? 2) neagă ei oare că hotărîrea cunoscută a Congresului socialist internațional dela Londra din 1896 are acelaș sens? și 3) că Plehanov, care încă în 1902 a scris despre autodeterminare, înțelegea prin aceasta tocmai autodeterminarea politică? — când „Proletarscaia Pravda“ a pus aceste trei întrebări, *domnii cadeți au tăcut chitic!!*

Ei n'au răspuns niciun cuvânt, pentrucă n'aveau ce să răspundă. Ei au trebuit să recunoască în mod tacit că „Proletarscaia Pravda“ avea incontestabil dreptate.

Țipetele liberalilor cum că noțiunea de „autodeterminare“ este neclară, că social-democrații o „confundă iremediabil“ cu separatismul, nu reprezintă nimic altceva decât intenția de a *încurca* chestiunea, nimic altceva decât intenția de a se eschiva dela recunoașterea unui principiu

* Vezi volumul de față, pag. 42—44. — Nota Red.

stabilit de democrație. Dacă domnii Semcovschi, Liebmani și Iurchevici n'ar fi atât de ignorați, s'ar jena să vorbească în spirit *liberal* muncitorilor.

Dar să mergem mai departe. „Proletarscaia Pravda“ a silit ziarul „Reci“ să recunoască că cuvintele referitoare la autodeterminarea „culturală“ din programul cadet înseamnă tocmai *negarea* autodeterminării *politice*.

„In realitate, cadeții nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus“ — nu degeaba a recomandat „Proletarscaia Pravda“ aceste cuvinte ale ziarului „Reci“ ziarelor „Novoe Vremia“ și „Zemșcina“ ca model al „lealității“ cadeților noștri. In nr. 13.563 ziarul „Novoe Vremia“, fără a lăsa, firește, să-i scape ocazia de „a mânca jidani“ și de a spune tot felul de cuvinte înșepătoare la adresa cadeților, a declarat totuși:

„Ceeace constituie pentru social-democrați o axiomă de înțelegere politică“ (adică recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, la despărțire), „începe astăzi să provoace divergențe chiar și în cercurile cadete“.

Cadeții au luat principial o poziție absolut analoagă cu poziția ziarului „Novoe Vremia“, declarând că ei „nici n'au avut vreodată intenția să susțină dreptul națiunilor de a se despărți de statul rus“. Aceasta și este una din trăsăturile caracteristice ale *național-liberalismului* cadeților, ale înrudirii lor cu Purișchevicii, ale dependenței lor politice de aceștia din punct de vedere ideologic și practic. „Domnii cadeți au învățat istorie“ — scria „Proletarscaia Pravda“ — „și știu prea bine la ce fel de — ca să ne exprimăm mai blând — acțiuni «în genul pogromurilor» ducea adesea în practică aplicarea dreptului din bătrâni al Purișchevicilor: «înșfacă-l și nu-i da drumul»“. Cunosând cât se poate de bine origina feudală și caracterul feudal al autopoterniciei Purișchevicilor, cadeții se situează totuși pe-de-a'ntregul *pe baza* relațiilor și granițelor create tocmai de această clasă. Știind cât se poate de bine cât de numeroase sunt elementele neeuropene, antieuropene (asiatice, am spune noi, dacă aceasta n'ar suna ca o desconsiderare nemeritată a Japonezilor și Chinezilor) în cadrul relațiilor și granițelor create sau determinate de această clasă, domnii cadeți le admit totuși pe acestea ca pe o limită care nu poate fi depășită.

Aceasta și înseamnă a te conforma Purișchevicilor, a te prosterna în fața lor, a te teme să le sdruncini situația, a-i apăra împotriva mișcării populare, împotriva democrației. „In realitate, toate acestea înseamnă“ — scria „Proletarscaia Pravda“ — „a te conforma intereselor moșierilor iobăgiști și celor mai proaste prejudecăți naționaliste ale națiunii dominante, în locul luptei sistematice împotriva acestor prejudecăți“.

Ca niște oameni care au studiat istoria și au pretenții de democratism, cadeții nu fac nici măcar încercarea de a afirma că mișcarea democratică — mișcare caracteristică în zilele noastre atât pentru Europa răsăriteană cât și pentru Asia și care tinde să transforme atât pe una cât și pe cealaltă după modelul țărilor capitaliste civilizate —, că această mișcare trebuie neapărat să lase nemodificate granițele determinate de epoca feudală, de epoca atotputerniciei Purișchevicilor, de epoca lipsei de drepturi a păturilor largi atât ale burgheziei cât și ale micii burghezii.

Că problema pe care a ridicat-o polemica dintre „Proletarscaia Pravda“ și „Reci“ n'a fost nicidecum numai o problemă de domeniul literaturii, că ea s'a referit la actualitatea politică reală, aceasta ne-a dovedit-o, printre altele, ultima conferință a partidului cadet din 23—25 Martie 1914. În darea de seamă oficială pe care o face ziarul „Reci“ (nr. 83 din 26 Martie 1914) asupra acestei conferințe, citim:

„Problemele naționale au fost discutate deasemenea cu o deosebită însuflețire. Deputații de Chiev, la care s'au raliat N. V. Necrasov și A. M. Collubachin, au arătat că problema națională este un important factor în devenire, de care trebuie să se țină seama într'un mod mult mai hotărît decât până acum. F. F. Cocoșchin a arătat însă“ (acelaș „însă“ care corespunde celui „dar“ — al lui Șcedrin — „urechile nu cresc mai sus de frunte, nu cresc“) „că atât programul cât și experiența politică de până acum impun o foarte prudentă folosire a «formulelor elastice» ale «autodeterminării politice a naționalităților»“.

Acest raționament cât se poate de admirabil, făcut la conferința cadetă, merită cea mai mare atenție din partea tuturor marxiștilor și a tuturor democraților. (Notăm în paranteză că „Chievscăia Mâsl“, care este, pe cât se vede, foarte bine informat și care redă fără doar

și poate exact ideile d-lui Cocoșchin, a adăugat că acesta — desigur pentru a-și preveni adversarii — a invocat în mod special pericolul „destrămării“ statului.)

Darea de seamă oficială a ziarului „Reci“ este făcută cu o diplomatică virtuozitate, pentru ca vălul să fie ridicat cât mai puțin posibil, pentru a se ascunde cât mai mult cu putință. Totuși, în linii generale, este clar ce s'a întâmplat la conferința cadetă. Delegații — burghezi liberali, care cunosc starea de lucruri din Ucraina, și cadeții „de stânga“ au pus *tocmai* chestiunea autodeterminării *politice* a națiunilor. Altfel d-l Cocoșchin n'ar fi avut pentru ce să apeleze la o „folosire prudentă“ a acestei „formule“.

Programul cadeților, pe care îl cunoșteau, bine înțeles, delegații la conferința cadetă, vorbește *tocmai nu* de autodeterminare politică, ci de autodeterminare „culturală“. Aceasta înseamnă că d-l Cocoșchin a apărât programul *împotriva* delegaților din Ucraina, *împotriva* cadeților de stânga, a apărât autodeterminarea „culturală“ *împotriva* celei politice“. Este cât se poate de evident că, ridicându-se împotriva autodeterminării „politice“, invocând pericolul „destrămării statului“, calificând formula „autodeterminării politice“ drept „*elastică*“ (cu totul în spiritul Rozei Luxemburg!), d-l Cocoșchin a apărât național-liberalismul velicorus împotriva elementelor mai „de stânga“ sau mai democratice din sânul partidului cadet și împotriva burgheziei ucrainene.

D-l Cocoșchin a ieșit învingător la conferința cadetă, cum o arată cuvîntul perfid „însă“ din darea de seamă publicată de ziarul „Reci“. Național-liberalismul velicorus a triumfat în lagărul cadet. Nu va contribui oare această victorie la luminarea minții acelor persoane izolate, lipsite de judecată dintre marxiștii din Rusia, care, în urma cadeților, au început și ei să se teamă de „formulele elastice ale autodeterminării politice a naționalităților“ ?

Să urmărim „însă“ concret cursul ideilor d-lui Cocoșchin. Referindu-se la „experiența politică de până acum“ (adică, evident, experiența anului 1905, când burghezia velicorusă s'a speriat că-și va pierde privilegiile naționale, și sperându-se a speriat și partidul cadet) și invocând pericolul „destrămării statului“, d-l Cocoșchin

a arătat că înțelege perfect de bine că autodeterminarea politică nu poate însemna nimic altceva decât dreptul la despărțire și la formarea unui stat național de sine stătător. Se pune întrebarea: cum trebuie privite aceste temeri ale d-lui Cocoșchin din punctul de vedere al democrației în general și din punctul de vedere al luptei de clasă proletare în special ?

D-l Cocoșchin vrea să ne încredințeze că recunoașterea dreptului la despărțire mărește pericolul „destrămării statului“. Este punctul de vedere al sergentului de stradă Mămrețov, cu deviza lui: „înșfacă-l și nu-i da drumul“. Din punctul de vedere al democrației, în general, lucrurile stau tocmai invers: recunoașterea dreptului la despărțire micșorează pericolul „destrămării statului“.

D-l Cocoșchin raționează exact în spiritul naționaliștilor. La ultimul lor congres, ei au atacat vehement pe ucrainenii „mazepiști“. Mișcarea ucraineană, a exclamat d-l Savenco & Co., amenință să slăbească legăturile dintre Ucraina și Rusia, dat fiind că Austria, prin ucrainofilia ei, întărește legăturile dintre Ucraineni și Austria!! Rămănea de neînțeles de ce nu poate încerca Rusia „să întărească“ legăturile dintre Ucraineni și Rusia *prin aceeași metodă* din care d-nii Savenco fac o vină Austriei, adică acordând Ucrainenilor libertatea limbii materne, autoadministrare, o Dietă autonomă etc.?

Raționamentele d-lor Savenco și ale d-lor Cocoșchini sunt într-un tot similar și la fel de ridicole și absurde din punct de vedere logic. Nu este oare clar că cu cât naționalitatea ucraineană se va bucura de mai multă libertate în cutare sau cutare țară, cu atât mai trainică va fi legătura dintre această naționalitate și țara respectivă? Acest adevăr elementar nu poate, pare-se, să fie contestat fără a rupe definitiv cu toate postulatele democratismului. Și poate exista, oare, pentru o naționalitate, luată ca atare, o mai mare libertate decât libertatea de a se despărți, de a forma un stat național de sine stătător?

Spre a lămuri și mai mult această chestiune, pe care o încurcă liberalii (și cei care din lipsă de judecată le țin isonul), vom aduce un exemplu cât se poate de simplu. Să luăm problema divorțului. Roza Luxemburg scrie în articolul ei că un stat democratic centralizat care admite

pe deplin autonomia unor părți ale lui trebuie să lase toate ramurile principale ale legislației, și, între altele, și legislația divorțului, în seama parlamentului central. Această grijă, ca puterea centrală a statului democratic să asigure libertatea divorțului, este cât se poate de explicabilă. Reacționarii sunt împotriva libertății divorțului, apelând la o „prudentă folosire“ a ei și țipând că această libertate înseamnă „destrămarea familiei“. Democrația însă socoate că reacționarii sunt niște fățarnici, că ei susțin în realitate atotputernicia poliției și a birocrăției, privilegiile unui sex și cea mai grea asuprire a femeii; că în realitate libertatea divorțului înseamnă nu „destrămarea“ legăturilor de familie, ci, dimpotrivă, întărirea lor pe baze democratice, singurele posibile și trainice într-o societate civilizată.

A-i acuza pe partizanii libertății de autodeterminare, adică ai libertății de despărțire, că încurajează separatismul, este o prostie și fățarnicie tot atât de mare ca și aceea de a acuza pe partizanii libertății divorțului că încurajează distrugerea legăturilor de familie. După cum în societatea burgheză împotriva libertății divorțului se ridică apărătorii privilegiilor și venalității pe care este bazată căsătoria burgheză, tot așa în statul capitalist negarea libertății autodeterminării, adică despărțirii națiunilor, nu înseamnă altceva decât apărarea privilegiilor națiunii dominante și a metodelor polițieneste de administrare, în dauna celor democratice.

Nu începe îndoială că politicianismul, care este un produs al raporturilor din societatea capitalistă, face uneori ca unii parlamentari sau publiciști să pălăvrăgească cu o extremă și chiar de-a-dreptul neghioabă ușurință despre despărțirea cutărei sau cutărei națiuni. Dar numai reacționarii pot să se lase înfricoșați (sau să simuleze că sunt înfricoșați) de această pălăvrăgeală. Cine împărtășește punctul de vedere al democrației, adică al rezolvării problemelor de stat de către masa populației, acela știe foarte bine că dela flecăreala politicienilor și până la hotărîrea masselor este o „distanță de mare dimensiune“¹¹¹. Masele populației cunosc perfect, din experiența de toate zilele, importanța legăturilor geografice și economice, avantajele unei piețe mari și ale unui stat mare și nu se vor hotărî să se despartă decât atunci când

jugul național și fricțiunile naționale vor face conlocuirea absolut insuportabilă, și vor împiedica toate relațiile economice de orice fel. Iar într'un asemenea caz interesele dezvoltării capitaliste și ale libertății luptei de clasă vor fi tocmai de partea celor care se despart.

Așa dar, din orice latură am privi raționamentele d-lui Cocoșchin, ele se dovedesc a fi culmea neghiobiei și o batjocorire a principiilor democrației. Există totuși o anumită logică în aceste raționamente: logica intereselor de clasă ale burgheziei velicoruse. D-l Cocoșchin, ca și majoritatea partidului cadet, nu este decât lacheul sacului cu bani al acestei burghezii. El apără privilegiile ei în general, privilegiile ei *de stat* în special, le apără împreună cu Purișchevici și alături de acesta, numai că Purișchevici se încrede mai mult în bâta iobăgiei, pe când Cocoșchin & Co. își dau seama că această bâta a fost frântă serios în 1905, și se bizue mai mult pe mijloacele burgheze de înșelare a masselor, de pildă, pe sperierea micii burghezii și a țăranilor cu spectrul „destrămării statului“, pe înșelarea lor cu fraze asupra îmbinării „libertății poporului“ cu temelii istorice etc.

Semnificația reală de clasă a atitudinii dușmănoase a liberalilor față de principiul autodeterminării politice a națiunilor este una și singură: național-liberalismul, apărarea privilegiilor de stat ale burgheziei velicoruse. Iar oportuniștii din rândurile marxiștilor din Rusia, care au pornit atacul tocmai acum, în epoca sistemului dela 3 Iunie, împotriva dreptului națiunilor la autodeterminare, toți aceștia: lichidatorul Semcovschi, bundistul Liebman, mic-burghezul ucrainean Iurchevici, *de fapt* se târăsc pur și simplu în coada național-liberalismului, pervertesc clasa muncitoare cu ajutorul ideilor național-liberale.

Interesele clasei muncitoare și ale luptei sale împotriva capitalismului cer o deplină solidaritate și cea mai strânsă unitate între muncitorii de toate națiunile, cer combaterea politicii naționaliste a burgheziei, de orice naționalitate ar fi ea. Deaceea atât în cazul că social-democrații ar nega dreptul la autodeterminare, adică dreptul la despărțire al națiunilor asuprite, cât și în cazul că ar susține toate revendicările naționale ale burgheziei națiunilor asuprite, ar însemna o abatere dela sarcinile politicii proletare și subordonarea muncitorilor față de po-

litica burgheză. Muncitorului salariat îi este indiferent dacă principalul lui exploatator va fi burghezia velicorusă, care ar avea întâietate față de cea alogenă, sau burghezia poloneză, care ar avea întâietate față de cea evreiască etc. Muncitorul salariat conștient de interesele sale de clasă rămâne indiferent atât față de privilegiile de stat ale capitaliștilor velicoruși, cât și față de promisiunile capitaliștilor polonezi sau ucraineni că se va înfăptui raiul pe pământ atunci când vor deține ei privilegiile de stat. Desvoltarea capitalismului merge și va continua să meargă înainte în orice caz, atât într'un stat eterogen unic, cât și în state naționale separate.

Muncitorul salariat rămâne în orice caz obiectul exploatării, și lupta victorioasă împotriva acesteia reclamă independența proletariatului față de naționalism, deplina neutralitate, ca să spunem așa, a proletarilor față de lupta burgheziei diferitelor națiuni pentru întâietate. Cel mai mic sprijin pe care proletariatul vreunei națiuni îl va da privilegiilor burgheziei „sale“ naționale va provoca inevitabil neîncrederea proletariatului de altă naționalitate, va slăbi solidaritatea internațională de clasă a muncitorilor, îi va desbina, spre bucuria burgheziei. Or, negarea dreptului la autodeterminare sau la despărțire de stat înseamnă în mod inevitabil susținerea în practică a privilegiilor națiunii dominante.

Ne putem convinge de acest lucru în mod și mai neîndoielnic, luând exemplul concret al despărțirii Norvegiei de Suedia.

6. DESPĂRȚIREA NORVEGIEI DE SUEEDIA

Roza Luxemburg ia tocmai acest exemplu și raționează asupra lui în felul următor:

„Ultimul eveniment din istoria relațiilor federative, despărțirea Norvegiei de Suedia — pe care presa poloneză social-patriotică (vezi «Naprzód»¹¹² din Cracovia) l-a considerat atunci în mod pripit ca o manifestare îmbucurătoare a forței și caracterului progresist al tendinței spre despărțirea de stat — s'a transformat îndată într'o izbătoare dovadă că federalismul și despărțirea de stat, care decurge din el, nu constituie nicidecum o expresie a progresului sau a democratismului. După așa zisa «revoluție» norvegiană, care a constatat în destituirea și înlăturarea din Norvegia a regelui suedez, Norvegienii și-au ales frumușel un alt rege, res-

pingând în mod formal, printr'un referendum, proiectul de instituire a republicii. Ceeace admiratorii superficiali ai tuturor mișcărilor naționale și ai oricărei aparențe de independență au proclamat drept «revoluție», a fost o simplă manifestare a particularismului țărănesc și mic-burghez, a dorinței de a avea pentru banii lor un rege «propriu» în locul celui impus de aristocrația suedeză, și, prin urmare, a fost o mișcare care n'a avut absolut nimic comun cu revoluționarismul. Totodată, această istorie a desfacerii uniunii suedeze-norvegiene a dovedit din nou în ce măsură federația care existase până atunci a fost și în cazul de față doar o expresie a intereselor pur dinastice, și deci o formă a monarhismului și a reacțiunii...“ („Przeгляд“).

Iată cuvânt cu cuvânt tot ce spune Roza Luxemburg în legătură cu acest punct!! Și — trebuie să mărturisim — cu greu ar putea cineva să scoată mai mult în relief neputința propriei sale poziții, decât a făcut Roza Luxemburg prin exemplul de mai sus.

Se pune și se pune chestiunea dacă social-democrații dintr'un stat național eterogen au nevoie de un program care să recunoască dreptul la autodeterminare sau despărțire?

Și ce ne spune în această chestiune exemplul Norvegiei, luat de însăși Roza Luxemburg?

Autorul nostru se învârtește și se sucește, face spirite și tună și fulgeră împotriva lui „Naprzód“, dar la chestiune nu răspunde!! Roza Luxemburg vorbește despre tot ce doriți, pentru a nu spune niciun cuvânt asupra fondului chestiunii!!

Nu încape îndoială că, dorind să aibă pentru banii lor un rege propriu și respingând prin referendum proiectul de instituire a republicii, mic-burghezii norvegieni și-au arătat urâtele lor însușiri mic-burgheze. Nu încape îndoială că „Naprzód“ — dacă n'a observat acest lucru — a arătat că are însușiri tot atât de urâte și tot atât de mic-burgheze.

Dar ce caută aici toate acestea??

Era vorba doar de dreptul națiunilor la autodeterminare și de atitudinea proletariatului socialist față de acest drept! Atunci de ce nu răspunde Roza Luxemburg la chestiune, ci se tot învârtește în jurul ei?

Se spune că pentru șoarece nu există fiară mai puternică decât pisica. Pentru Roza Luxemburg nu există, se vede, fiară mai puternică decât „fracul“. „Frac“ este

numit în limbaj popular „partidul socialist polonez“, așa zisa fracțiune revoluționară; iar fițuica „Naprzód“ din Cracovia împărtășește ideile acestei „fracțiuni“. Lupta pe care o duce Roza Luxemburg împotriva naționalismului acestei „fracțiuni“ a orbit-o într'atâta pe autoarea noastră, încât din orizontul ei dispare totul, în afară de „Naprzód“.

Dacă „Naprzód“ spune „da“, Roza Luxemburg socotește că e o datorie a ei sfântă să exclame numaidecât „nu“, fără a se gândi câtuși de puțin că prin procedeul acesta dă la iveală nu independența ei față de „Naprzód“, ci, tocmai invers, comica ei dependență de aceste „fracuri“, incapacitatea ei de a privi lucrurile dintr'un punct de vedere ceva mai profund și mai larg decât acela al furnicarului din Cracovia. „Naprzód“ este, desigur, un organ foarte prost și nicidecum marxist, dar lucrul acesta nu trebuie să ne împiedice să analizăm în fond exemplul Norvegiei, din moment ce am luat acest exemplu.

Spre a analiza acest exemplu în chip marxist, trebuie să ne oprim nu asupra însușirilor urâte pe care le au aceste atât de teribile „fracuri“, ci, în primul rând, asupra particularităților istorice concrete ale despărțirii Norvegiei de Suedia, iar în al doilea rând să vedem care au fost sarcinile *proletariatului* din aceste țări cu prilejul acestei despărțiri?

Legăturile geografice, economice și de limbă care apropie Norvegia de Suedia nu sunt mai puțin strânse decât acelea care leagă multe națiuni slave nevelicoruse de națiunea velicorusă. Dar uniunea Norvegiei și Suediei n'a fost o uniune de bunăvoie, așa încât de „fедераție“ Roza Luxemburg vorbește absolut fără rost, pur și simplu pentrucă nu știe ce să spună. Norvegia a fost *predată* Suediei de monarhi în timpul războaielor napoleoniene, împotriva voinței Norvegienilor, și Suedezii au trebuit să aducă trupe în Norvegia spre a o supune.

După aceea, în decursul a zeci și zeci de ani, cu toată autonomia extrem de largă de care s'a bucurat Norvegia (ea a avut o Dietă proprie etc.), fricțiunile dintre Norvegia și Suedia n'au încetat o clipă, iar Norvegienii s'au străduit din răspuțeri să scuture de pe umerii lor jugul aristocrației suedeze. În August 1905 ei au scuturat în cele din urmă acest jug: Dieta norvegiană a hotărît

ca regele suedez să înceteze de a mai fi rege al Norvegiei, iar referendumul, consultarea poporului norvegian, care a avut loc apoi, a dat o zdrobitoare majoritate de voturi (vreo 200.000 contra câtorva sute) în favoarea despărțirii totale de Suedia. După unele ezitări, Suedezii s'au împăcat cu faptul despărțirii.

Exemplul acesta ne arată pe ce baze sunt posibile și se întâmplă cazurile de despărțire a națiunilor, în condițiile economice și politice actuale, și ce *forme* ia uneori despărțirea în condițiile libertății politice și ale democratismului.

Niciun social-democrat, în afară doar de cazul că s'ar decide să declare că-i sunt indiferente problemele libertății politice și ale democratismului (și într'un asemenea caz ar înceta, bine înțeles, să mai fie social-democrat), nu poate tăgădui că acest exemplu dovedește *de fapt* că muncitorii conștienți au *datoria* de a face propagandă și pregătiri sistematice pentru ca eventualele conflicte din pricina despărțirii națiunilor să fie rezolvate *numai așa* cum a fost rezolvat în 1905 conflictul între Norvegia și Suedia, și nu „rusește“. Tocmai acest lucru și exprimă revendicarea programului cu privire la recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare. Și Rozei Luxemburg nu i-a rămas altceva de făcut decât să ocolească acest fapt, neplăcut pentru teoria ei, cu ajutorul atacurilor strașnice împotriva filistinismului mic-burghezilor norvegieni și publicației „Naprzód“ din Cracovia, căci ea înțelegea foarte bine în ce măsură acest fapt istoric *desminte odată pentru totdeauna* frazele ei prin care pretinde că dreptul națiunilor la autodeterminare e o „utopie“, că el echivalează cu dreptul de „a mânca din farfuria de aur“ etc. Astfel de fraze nu sunt decât expresia unei credințe oportuniste, neputincioase și suficiente în imuabilitatea actualului raport de forțe dintre naționalitățile din Europa răsăriteană.

Să mergem mai departe. În problema autodeterminării națiunilor, ca și în oricare altă problemă, ne interesează înainte de toate și mai mult decât orice autodeterminarea proletariatului în sânul națiunii. Roza Luxemburg a ocolit cu modestie și această chestiune, simțind cât de neplăcută ar fi pentru „teoria“ ei analizarea acestei chestiuni în baza exemplului Norvegiei, luat de ea.

Care a fost și trebuia să fie poziția proletariatului norvegian și a celui suedez în conflictul cu privire la despărțire? Muncitorii conștienți din Norvegia ar fi votat, firește, *după* despărțire pentru republică *, iar dacă au fost socialiști, care au votat altfel, acest lucru dovedește numai cât de mult oportunism mic-burghez stupid mai există uneori în socialismul european. Despre acest lucru nu pot exista două păreri, iar noi atingem punctul acesta numai pentru că Roza Luxemburg încearcă să cocoloșească miezul problemei prin vorbărie *pe cu totul altă temă*. Nu știm dacă programul socialist norvegian îi obliga pe social-democrații norvegieni să aibă o singură părere bine precizată în problema despărțirii. Să admitem că nu, să admitem că socialiștii norvegieni au lăsat deschisă chestiunea de a ști în ce măsură era suficientă autonomia Norvegiei pentru libertatea luptei de clasă și în ce măsură veșnicile fricțiuni și conflicte cu aristocrația suedeză frâneau libertatea vieții economice. Dar că proletariatul norvegian trebuia să acționeze împotriva acestei aristocrații, pentru democrația țărănească norvegiană (cu toată mărghinirea mic-burgheză a acesteia din urmă), este incontestabil.

Dar proletariatul suedez? Se știe că moșierii suedezi, susținuți de popii suedezi, au propovăduit războiul împotriva Norvegiei; și deoarece Norvegia este cu mult mai slabă decât Suedia, dat fiind că a suferit o invazie din partea Suediei și că aristocrația suedeză este foarte influentă în țara ei, această propagandă a constituit o amenințare foarte serioasă. Putem garanta că Cocoșchinii suedezi au pervertit cu zel și timp îndelungat masele suedeze, chemându-le să „folosească cu prudență“ „formulele elastice ale autodeterminării politice a națiunilor“, înfățișându-le pericolul „destrămării statului“ și încredințându-le că „libertatea poporului“ este compatibilă cu temeliiile aristocrației suedeze. Nu încapă nici cea mai mică îndoială că social-democrația suedeză ar fi trădat cauza socialismului și a democrației dacă n'ar fi luptat din toate puterile atât împotriva ideologiei și politicii mo-

* Dacă majoritatea națiunii norvegiene era pentru monarhie, iar proletariatul pentru republică, în fața proletariatului norvegian se deschideau, în general vorbind, două căi: ori să facă revoluție, dacă condițiile ar fi fost coapte pentru aceasta, ori să se supună majorității și să înceapă o muncă de propagandă și agitație de lungă durată.

șierești, cât și împotriva ideologiei și politicii „gen Coșșchin“, dacă n'ar fi susținut *pe lângă* egalitatea în drepturi a națiunilor, în general (recunoscută și de Coșșchini), și dreptul națiunilor la autodeterminare, libertatea de despărțire a Norvegiei.

Alianța strânsă dintre muncitorii norvegieni și cei suedezi, deplina lor solidaritate tovarășească de clasă a *câștigat* de pe urma recunoașterii de către muncitorii suedezi a dreptului Norvegienilor la despărțire. Căci muncitorii norvegieni s'au convins că muncitorii suedezi nu sunt infectați de naționalismul suedez, că pentru ei frăția cu proletarii norvegieni e mai presus de privilegiile burgheziei și aristocrației suedeze. Ruperea legăturilor impuse Norvegiei de monarhii europeni și de aristocrații suedezi a întărit legăturile dintre muncitorii norvegieni și cei suedezi. Muncitorii suedezi au dovedit că vor ști, înfruntând *toate* peripețiile politicii burgheze — în cadrul raporturilor burgheze este cu totul posibilă o reeditare a subjugării forțate a Norvegienilor de către Suedezi! —, să mențină și să apere cu succes deplina egalitate în drepturi și solidaritatea de clasă dintre muncitorii celor două națiuni, în lupta lor atât împotriva burgheziei suedeze, cât și împotriva celei norvegiene.

De aici se vede, între altele, cât de neîntemeiate și pur și simplu chiar neserioase sunt încercările pe care le fac uneori „fracurile“ de „a exploata“ împotriva social-democrației poloneze divergențele noastre cu Roza Luxemburg. „Fracurile“ nu sunt un partid proletar, socialist, ci un partid naționalist mic-burghez, un fel de partid socialist-revoluționar polonez. N'a fost niciodată vorba — și nici nu putea fi — despre vreo unitate între social-democrații din Rusia și acest partid. În schimb, niciun social-democrat din Rusia nu „s'a căit“ vreodată de apropierea și unirea cu social-democrații polonezi. Social-democrația poloneză are marele merit istoric de a fi creat pentru întâia oară un partid cu adevărat marxist, cu adevărat proletar în Polonia atât de îmbibată de tendințe și pasiuni naționaliste. Dar acest merit al social-democrațiilor polonezi este un merit mare nu datorită faptului că Roza Luxemburg a spus o mulțime de prostii împotriva paragrafului 9 al programului marxist din Rusia, ci tocmai în ciuda acestui fapt trist.

Desigur, pentru social-democrații polonezi „dreptul la autodeterminare“ n'are o atât de mare importanță ca pentru cei ruși. Este foarte explicabil faptul că lupta dusă împotriva micii burghezii poloneze, orbite de naționalism, i-a făcut pe social-democrații polonezi „să întindă coarda“ cu un zel deosebit (uneori, poate, ceva prea mult). Niciun marxist din Rusia nu s'a gândit vreodată să facă social-democraților polonezi o vină din faptul că sunt împotriva despărțirii Poloniei. Acești social-democrați greșesc numai atunci când încearcă — ca Roza Luxemburg — să nege necesitatea recunoașterii dreptului la autodeterminare în programul marxiștilor *din Rusia*.

În fond, aceasta înseamnă să vrei să iei anumite raporturi — care sunt explicabile când le privești din punctul de vedere al orizontului Cracoviei — drept măsură pentru toate popoarele și națiunile Rusiei, inclusiv pentru Velicoruși. Aceasta înseamnă a fi „naționaliști polonezi de-a'n-doaselea“, și nu social-democrați, internaționaliști din Rusia.

Căci social-democrația internațională stă tocmai pe poziția recunoașterii dreptului națiunilor la autodeterminare. La acesta și trecem acum.

7. HOTĂRIREA CONGRESULUI INTERNAȚIONAL DELA LONDRA DIN 1896

Această hotărâre glăsuște:

„Congresul se declară în favoarea dreptului la autodeterminare (Selbstbestimmungsrecht) al tuturor națiunilor și exprimă simpatia sa pentru muncitorii din orice țară care actualmente gem sub jugul absolutismului militar, național sau de altă natură; congresul cheamă pe muncitorii din toate aceste țări să intre în rândurile muncitorilor conștienți (Klassenbewusste = conștienți de interesele clasei lor) din lumea întreagă spre a lupta împreună cu aceștia ca să fie înfrânt capitalismul internațional și ca să se realizeze scopurile social-democrației internaționale“ *

* Vezi darea de seamă germană oficială asupra congresului dela Londra: „Verhandlungen und Beschlüsse des internationalen sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts-Kongresses zu London, vom 27. Juli bis 1. August 1896“ („Procesele-verbale și hotărârile congresului internațional al partidelor muncitorești socialiste și al sindicatelor ținut la Londra dela 27 Iulie până la 1 August 1896“. — *Nota Red.*), Berlin 1897, pag. 18. Există o broșură rusească cu hotărârile congreselor internaționale, în care cuvântul „autodeterminare“ este în mod greșit tradus prin „autonomie“.

După, cum am arătat, oportuniștii noștri, d-nii Semcovschi, Liebman, Iurchevici, pur și simplu nu cunosc această hotărîre. Roza Luxemburg însă o cunoaște și îi reproduce în întregime textul, în care se află aceeași expresie ca și în programul nostru: „autodeterminare“.

Se pune întrebarea: cum înlătură oare Roza Luxemburg această piedică din calea „originalei“ ei teorii?

O, foarte simplu: ...centrul de greutate se află aici în partea a doua a rezoluției... caracterul ei declarativ... numai în baza unei neînțelegeri ne putem referi la ea!!

Neputința și zăpăceala autoarei noastre sunt pur și simplu uimitoare. De obicei numai oportuniștii, care evită cu lașitate polemica directă în legătură cu punctele de program consecvent democratice și socialiste, spun că aceste puncte au un caracter declarativ. Se vede că nu în zadar s'a pomenit de data aceasta Roza Luxemburg în jalnica companie a d-lor Semcovschi, Liebman și Iurchevici. Roza Luxemburg nu se decide să declare pe față dacă socotește justă sau greșită rezoluția reprodușă. Se eschivează și se ascunde, ca și cum ar conta pe un cititor neatent și necunoscător în materie, care uită prima parte a rezoluției înainte de a fi terminat să citească partea a doua, sau care n'a auzit niciodată de desbaterile din presa socialistă din *ajunul* congresului dela Londra.

Dar Roza Luxemburg se înșeală amarnic dacă își închipue că va reuși să calce atât de ușor în picioare în fața muncitorilor conștienți din Rusia rezoluția Internaționalei asupra unei importante probleme principiale, fără a binevoi măcar s'o supună unei analize critice.

În desbaterile care au precedat congresul dela Londra — mai ales în coloanele revistei marxiștilor germani „Die Neue Zeit“ — a fost expus punctul de vedere al Rozei Luxemburg, și *acest punct de vedere a suferit de fapt o înfrângere în fața Internaționalei!* Iată un lucru esențial pe care trebuie să-l aibă în special în vedere cititorul rus.

Desbaterile s'au desfășurat în jurul chestiunii independenței Poloniei. Au fost expuse trei puncte de vedere:

1) Punctul de vedere al „fracurilor“, în numele căroră a vorbit Hecker. Fracurile voiau ca Internaționala să

recunoască în programul ei revendicarea independenței Poloniei. Propunerea n'a fost primită. Acest punct de vedere a suferit o înfrângere în fața Internaționalei.

2) Punctul de vedere al Rozei Luxemburg: socialiștii polonezi nu trebuie să ceară independența Poloniei. Conform acestui punct de vedere nici vorbă nu putea fi de proclamarea dreptului națiunilor la autodeterminare. Acest punct de vedere a suferit și el o înfrângere în fața Internaționalei.

3) Punctul de vedere dezvoltat pe atunci cât se poate de amplu de către K. Kautsky, care o combătea pe Roza Luxemburg dovedind că materialismul ei este extrem de „unilateral”. Din acest punct de vedere, Internaționala nu poate să introducă astăzi în programul ei independența Poloniei, dar socialiștii polonezi — a spus Kautsky — pot foarte bine să formuleze o asemenea revendicare. Din punctul de vedere al socialiștilor, ar fi absolut greșit să fie ignorată sarcina eliberării naționale în condițiile asupririi naționale.

În rezoluția Internaționalei au și fost reproduse tezele esențiale și fundamentale ale acestui punct de vedere: pe de o parte, recunoașterea directă, care nu permite nicio falsă interpretare, a dreptului deplin la autodeterminare al tuturor națiunilor; pe de altă parte, un apel, tot atât de lipsit de echivocuri, către muncitori pentru unitatea *internațională* a luptei lor de clasă.

Socotim că această rezoluție este cu totul justă și că, în ceea ce privește țările Europei răsăritene și ale Asiei dela începutul secolului al XX-lea, tocmai această rezoluție și tocmai în legătura indisolubilă a celor două părți ale ei dă singura directivă justă pentru o politică de clasă proletară în problema națională.

Să ne oprim ceva mai mult asupra celor trei puncte de vedere arătate mai sus.

Se știe că K. Marx și F. Engels au considerat că întreaga democrație din Europa occidentală, și cu atât mai mult social-democrația, trebuie fără doar și poate să sprijine activ revendicarea independenței Poloniei. Între anii 1840—1850 și 1860—1870, epoca revoluției burgheze în Austria și Germania, epoca „reformei agrare” în Rusia, acest punct de vedere a fost cu totul just și singurul punct de vedere consecvent democratic și proletar. Cât timp

massele populare din Rusia și din cele mai multe țări slave erau cufundate într'un somn adânc, cât timp nu existau încă în aceste țări mișcări democratice, de masă, de sine stătătoare, mișcarea de eliberare a *nobilimii* din Polonia căpăta o importanță uriașă, primordială, nu numai din punctul de vedere al democrației întregii Rusii și a tuturor Slavilor, dar și a întregii Europe *.

Dar dacă acest punct de vedere al lui Marx a fost perfect just în a doua treime sau a treia pătrime a secolului al XIX-lea, el a încetat să mai fie just în secolul al XX-lea. În cele mai multe țări slave, și chiar într'una din cele mai înapoiate țări slave, Rusia, și-au făcut apariția mișcări democratice de sine stătătoare, și chiar o mișcare proletară de sine stătătoare. Polonia nobililor a dispărut, cedând locul Poloniei capitaliste. În aceste condiții, Polonia n'a putut să nu-și piardă însemnătatea ei revoluționară *exclusivă*.

Dacă P. P. S. („Partidul Socialist Polonez“, „fracurile“ de astăzi) a încercat în 1896 „să consacre“ punctul de vedere al lui Marx dintr'o *altă epocă*, aceasta a însemnat folosirea *literei* marxismului împotriva *spiritului* marxismului. De aceea au avut absolută dreptate social-democrații polonezi când s'au ridicat împotriva beției naționaliste a micii burghezii poloneze, arătând că problema națională are o importanță secundară pentru muncitorii polonezi, creând pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia și proclamând extrem de importantul principiu al celei mai strânse alianțe dintre muncitorul polonez și cel rus în lupta lor de clasă.

Dar însemna oare aceasta că Internaționala putea să considere la începutul secolului al XX-lea că pentru Europa răsăriteană și Asia principiul autodeterminării po-

* Ar constitui o foarte interesantă lucrare istorică paralela între poziția unui nobil insurgent polonez din 1863, poziția democratului revoluționar al Rusiei Cernășevski, care a știut și el (ca și Marx) să aprecieze însemnătatea mișcării poloneze, și poziția mic-burghezului ucrainean Dragomanov, care a acționat cu mult mai târziu și care a fost exponentul punctului de vedere al țăranului, al țăranului atât de primitiv încă, atât de adormit, atât de strâns lipit de grămada lui de bălegar, încât din pricina urii lui îndreptățite împotriva panului polonez n'a putut să înțeleagă însemnătatea luptei acestor pani pentru democrația din întreaga Rusie. (Comp. „Polonia istorică și democrația velicorusă“ de Dragomanov.) Dragomanov a binemeritat pe deplin sărutările entuziaste cu care l-a răsplătit mai târziu d-l P. B. Struve, devenit între timp național-liberal.

litice a națiunilor, al dreptului lor la despărțire este de prisos? Ar fi fost o enormă absurditate, echivalentă (în teorie) cu admiterea ideii că transformarea burghezo-democratică a statelor turc, rus, chinez s'a terminat, echivalentă (în practică) cu o atitudine oportunistă față de absolutism.

Nu. Pentru Europa răsăriteană și Asia, în epoca revoluțiilor burghezo-democratice deja începute, în epoca deșteptării și întezirii mișcărilor naționale, în epoca apariției partidelor proletare de sine stătătoare, sarcina acestor partide în politica națională trebuie să fie dublă: recunoașterea dreptului la autodeterminare pentru toate națiunile, deoarece transformarea burghezo-democratică nu este încă terminată, deoarece democrația muncitoare apare în mod consecvent, serios și sincer, nu în maniera liberală, nu în maniera unui Cocoșchin, egalitatea în drepturi a națiunilor, — și cea mai strânsă, cea mai indisolubilă unire în lupta de clasă a proletarilor tuturor națiunilor din interiorul statului respectiv, în toate împrejurările istoriei sale și indiferent de schimbările de graniță pe care le-ar face burghezia în cadrul diferitelor state.

Această dublă sarcină a proletariatului și este formulată în rezoluția din 1896 a Internaționalei. Acestea sunt și principiile fundamentale ale rezoluției consfătuirii din vara anului 1913 a marxiștilor din Rusia. Există oameni cărora li se pare o „contradicție“ faptul că această rezoluție, recunoscând la punctul 4 dreptul la autodeterminare, la despărțire, „dă“ parcă naționalismului maximum (în realitate, recunoașterea *dreptului* la autodeterminare pentru *toate* națiunile înseamnă maximum de *democratism* și minimum de naționalism), iar la punctul 5 pune în gardă pe muncitori împotriva lozincilor naționaliste ale indiferent cărei burghezii și cere unirea și fuzionarea muncitorilor tuturor națiunilor în organizații proletare internaționale unice. Dar o „contradicție“ pot să vadă în acest caz numai mințile cu totul obtuze, incapabile să înțeleagă, de pildă, de ce unitatea și solidaritatea de clasă a proletariatului suedez și norvegian *au câștigat* atunci când muncitorii suedezi au apărut libertatea Norvegiei de a se despărți și de a se constitui într'un stat de sine stătător.

8. UTOPISTUL KARL MARX ȘI PRACTICA ROZA LUXEMBURG

Declarând că independența Poloniei este o „utopie“ și repetând lucrul acesta atât de des că ți se face lehamite, Roza Luxemburg exclamă ironic: de ce să nu se ceară și independența Irlandei?

Pe cât se vede, „practica“ Roza Luxemburg nu știe cum a privit K. Marx problema independenței Irlandei. Merită să ne oprim asupra acestui lucru, spre a arăta un exemplu de analiză cu adevărat marxistă, și nu oportunistă, a unei revendicări concrete a independenței naționale.

Marx avea obiceiul „să-i caute la dinți“ — cum se exprima el — pe socialiștii pe care îi cunoștea, spre a vedea cât sunt de conștienți și de convinși¹¹³. După ce a făcut cunoștință cu Lopatin, Marx îi scrie lui Engels o scrisoare, la 5 Iulie 1870, în care are cuvinte de laudă pentru tânărul socialist rus, adăugând însă totodată:

„...Un punct slab: *Polonia*. În această privință Lopatin vorbește ca un Englez — să zicem un chartist englez de școală veche — despre Irlanda“¹¹⁴.

Pe socialistul care aparține unei națiuni asupra toare Marx îl întreabă despre atitudinea lui față de națiunea asupra și dă pe loc la iveală lipsa comună a socialiștilor națiunilor dominante (engleză și rusă): neînțelegerea îndatoririlor lor socialiste față de națiunile asupra, rumegarea prejudecăților preluate dela burghezia „națiunii dominante“.

Înainte de a trece la declarațiile pozitive ale lui Marx cu privire la Irlanda, trebuie să observăm că Marx și Engels au privit, în genere, în chip strict critic problema națională, arătând că însemnătatea ei este condiționată istoricește. Astfel, la 23 Mai 1851 Engels îi scria lui Marx că studiul istoriei îl face să tragă concluzii pesimiste în cece privește Polonia, că însemnătatea Poloniei este vremelnică, numai până la revoluția agrară în Rusia. „Prostii curajoase“ — iată rolul Polonezilor în istorie. „Nu se poate admite nici pentru o clipă că Polonia, fie chiar și numai în comparație cu Rusia, este un exponent al progresului sau are vreo importanță istorică“. În Rusia există mai multe elemente de civilizație, instrucțiune, in-

dustrie, burghezie decât în „adormita Polonie a nobilimii“. „Ce însemnează Varșovia și Cracovia față de Petersburg, Moscova, Odesa!“¹¹⁵. Engels nu crede în succesul răscoalelor nobilimii poloneze.

Dar toate aceste idei, pline de atâta genială perspicacitate, nu i-au împiedicat cătuși de puțin pe Engels și pe Marx, 12 ani mai târziu, atunci când Rusia mai continua să doarmă, iar Polonia fierbea, să manifeste cea mai profundă și fierbinte simpatie pentru mișcarea poloneză.

În 1864, pe când întocmea adresa Internaționalei, Marx îi scrie lui Engels (4 Noembrie 1864) că trebuie luptat împotriva naționalismului lui Mazzini. „Când se vorbește în adresă despre politica internațională, am în vedere țările, iar nu naționalitățile, și demasc Rusia, iar nu statele mai puțin importante“ — scrie Marx. Pentru Marx era în afară de orice îndoială că, în comparație cu „problema muncitorească“, problema națională nu are decât o însemnătate subordonată. Dar teoria lui este tot atât de departe de ignorarea mișcărilor naționale ca cerul de pământ.

Vine anul 1866. Marx îi scrie lui Engels despre „clica lui Proudhon“ din Paris care „declară că naționalitățile sunt o absurditate și-i atacă pe Bismarck și Garibaldi. Ca polemică împotriva șovinismului, această tactică este folositoare și explicabilă. Când însă credincioșii lui Proudhon (printre care se află și bunii mei prieteni de aici, Lafargue și Longuet) își închipue că toată Europa poate și trebuie să stea liniștită în capul oaselor până când domnii din Franța vor desființa mizeria și ignoranța... sunt niște caraghioși“ (scrisoarea din 7 Iunie 1866).

„Ieri“ — scrie Marx la 20 Iunie 1866 — „au fost debateri în Consiliul Internaționalei asupra războiului actual... Discuția s'a concentrat, precum era de așteptat, în jurul problemei «naționalităților» și a atitudinii noastre față de ea... Reprezentanții «tinerei Franțe» (*nemuncitori*) au emis părerea că orice naționalitate și însăși națiunea sunt niște prejudecăți învechite. Stirnerianism proudhonist... Lumea întreagă trebuie să aștepte până când Francezii vor deveni maturi pentru a săvârși revoluția socială... Englezii au răs mult când mi-am început

discursul spunând că prietenul nostru Lafargue și alții, care au desființat naționalitățile, ni se adresează în limba franceză, adică într'o limbă pe care n'o înțeleg ^{9/10} din auditoriu. Am dat apoi să se înțeleagă că, fără să-și dea seama, Lafargue pare a înțelege prin negarea naționalităților absorbirea lor de către națiunea model, națiunea franceză" ¹¹⁶.

Concluzia care reiese din toate aceste observații critice ale lui Marx este clară: nu există un lucru din care clasa muncitoare să-și poată face mai puțin un fetiș decât din problema națională, pentru că dezvoltarea capitalismului nu deșteaptă în mod obligator *toate* națiunile la o viață de sine stătătoare. Dar din moment ce au apărut mișcări naționale de masă, a le neglija, a refuza să sprijinim tot ce e progresist în ele, înseamnă în realitate a cădea pradă prejudecăților *naționaliste*, și anume: a considera „propria“ națiune ca o „națiune model“ (sau, adăugăm noi, ca o națiune care are privilegiul exclusiv de a se constitui ca stat) *.

Dar să revenim la Irlanda.

Poziția lui Marx în această problemă este exprimată în modul cel mai limpede în următoarele fragmente din scrisorile lui:

„M'am străduit în fel și chip ca muncitorii englezi să facă o demonstrație de simpatie pentru lupta fenianilor... Înainte, socoteam că despărțirea Irlandei de Anglia este imposibilă. Astăzi, socot că este inevitabilă, chiar dacă după despărțire s'ar ajunge la o federație“. Așa scria Marx în scrisoarea sa către Engels din 2 Noembrie 1867.

În scrisoarea din 30 Noembrie acelaș an, el adăuga:

„Ce sfat trebuie să dăm muncitorilor *englezi*? După mine, Repeal-ul (anularea) uniunii“ (dintre Irlanda și Anglia, adică despărțirea Irlandei de Anglia) „trebuie să devină un punct în programul lor; pe scurt, ei trebuie să reia revendicarea din 1783, democratizând-o însă și adaptând-o la condițiile de astăzi. Despărțirea Irlandei este singura formă legală și deaceea singura formă posibilă de eliberare a Irlandei care trebuie să fie înscrisă în

* Compară și scrisoarea lui Marx către Engels din 3 Iunie 1867: „...Cu o adevărată plăcere am aflat, citind corespondența din Paris a ziarului «Times», despre exclamațiile filopoloneze ale Parizienilor împotriva Rusiei... D-l Proudhon și clicușoara lui doctrinară nu sunt unul și acelaș lucru cu poporul francez" ¹¹⁷.

programul partidului muncitoresc *englez*. Experiența va arăta ulterior dacă o simplă uniune personală între cele două țări va putea dăinui multă vreme...

...Irlandezilor le sunt necesare:

1. Autoadministrarea și independența de Anglia;
2. Revoluția agrară“...

Deoarece a dat o enormă importanță problemei irlandeze, Marx a ținut la asociația muncitorească germană conferințe de câte o oră și jumătate pe această temă (scrisoarea din 17 Decembrie 1867) ¹¹⁸.

În scrisoarea sa din 20 Noembrie 1868, Engels vorbește despre „ura de care sunt stăpâniți muncitorii englezi împotriva Irlandezilor“, iar aproape un an mai târziu (la 24 Octombrie 1869), reluând această temă, scrie:

„Dela Irlanda până la Rusia il n'y a qu'un pas (nu-i decât un pas)... Din exemplul istoriei Irlandei se poate vedea ce nenorocire este pentru un popor să subjuge un alt popor. Toate ticăloșiile engleze își au origina în sfera irlandeză. Trebuie să mai studiezi epoca lui Cromwell; ceea ce mi se pare însă în orice caz cert, este că lucrurile ar fi luat și în Anglia o altă întorsătură dacă n'ar fi existat necesitatea de a stăpâni militărește Irlanda și de a crea o aristocrație nouă“.

Să menționăm, în treacăt, scrisoarea lui Marx către Engels din 18 August 1869:

„La Posen muncitorii polonezi au biruit într'o grevă mulțumită ajutorului primit dela tovarășii lor berlinezi. Această luptă împotriva «Domnului Capital», fie chiar în forma ei inferioară, de grevă, va termina mai serios cu prejudecățile naționale decât perorațiile despre pace în gura domnilor burghezi“ ¹¹⁹.

Politica pe care a dus-o Marx în sânul Internaționalei în problema irlandeză se poate vedea din următoarele:

La 18 Noembrie 1869 Marx îi scrie lui Engels că a ținut în fața Consiliului Internaționalei un discurs de o oră și un sfert asupra atitudinii guvernului britanic în chestiunea amnistiei în Irlanda și că a propus următoarea rezoluție:

„Se constată că:

în răspunsul pe care l-a dat revendicărilor irlandeze privitoare la punerea în libertate a patrioților irlandezi, d-l Gladstone insultă intenționat națiunea irlandeză;

el face ca amnistia politică să depindă de condiții deopotrivă de înjositoare atât pentru victimele unui guvern rău, cât și pentru poporul reprezentat de acesta; cu toată situația sa oficială, d-l Gladstone a salutat în mod public și solemn rebeliunea stăpânilor de sclavi din America, iar acum predică poporului irlandez doctrina su-punerii pasive;

toată politica sa în chestiunea amnistiei irlandeze constituie cea mai concretă manifestare a «*politicii de cu-cerire*», prin demascarea căreia d-l Gladstone a răsturnat guvernul adversarilor săi — tory-i;

Consiliul General al Asociației internaționale a muncitorilor își exprimă admirația pentru felul curajos, ferm și măreț în care poporul irlandez duce campania sa pentru amnistie;

această rezoluție va fi comunicată tuturor secțiilor Asociației internaționale a muncitorilor și tuturor organizațiilor muncitorești din Europa și America legate de ea“¹²⁰.

La 10 Decembrie 1869 Marx scrie că raportul său în problema irlandeză, pe care-l va face în Consiliul Internaționalei, va fi alcătuit astfel:

„...,Făcând cu desăvârșire abstracție de orice frază «internaționalistă» și «umanitaristă» asupra «echității față de Irlanda» — acest lucru se înțelege dela sine în Consiliul Internaționalei — *este în interesul absolut și direct al clasei muncitoare din Anglia să rupă legătura ei de astăzi cu Irlanda. Aceasta-i convingerea mea fermă, întemeiată pe cauze pe care în parte nu le pot împărtăși nici chiar muncitorilor englezi. Mult timp am crezut că ar fi posibilă răsturnarea regimului irlandez prin ridicarea clasei muncitoare din Anglia. Am susținut totdeauna acest punct de vedere în «New York Tribune» (ziar american, la care Marx a colaborat un timp îndelungat). Un studiu mai aprofundat al acestei probleme m'a convins de contrarul. Clasa muncitoare engleză nu va putea întreprinde nimic înainte de a fi scăpat de Irlanda... Reacțiunea engleză din Anglia își are rădăcinile în subjugarea Irlandei“ (subliniat de Marx)¹²¹.*

Cred că cititorilor le este acum absolut clară politica lui Marx în problema irlandeză.

„Utopistul“ Marx este atât de „nepractic“, încât este

pentru despărțirea Irlandei, despărțire care a rămas ne-realizată chiar după cincizeci de ani.

Ce a determinat, însă, această politică a lui Marx? N'a fost ea oare o greșală?

La început, Marx a crezut că nu mișcarea națională a națiunii asupraite, ci mișcarea muncitorească din sânul națiunii asupraite va elibera Irlanda. Marx nu consideră mișcările naționale ceva absolut, pentru că știe că numai victoria clasei muncitoare va putea aduce deplina eliberare a tuturor naționalităților. A prevedea toate eventualele corelații dintre mișcările de eliberare burgheze ale națiunilor asupraite și mișcarea de eliberare proletară din sânul națiunii asupraite (tocmai aceasta este chestiunea care face atât de grea problema națională în Rusia de astăzi), este un lucru imposibil.

Dar iată că s'au creat condițiile care au făcut ca pentru un timp destul de îndelungat clasa muncitoare engleză să cadă sub influența liberalilor, să devină o anexă a lor, decapitându-se printr'o politică muncitorească liberală. Mișcarea de eliberare burgheză din Irlanda s'a întărit și a luat forme revoluționare. Marx își revizuește punctul de vedere, îndreptându-l. „E o nenorocire pentru un popor să subjuge un alt popor“. Clasa muncitoare din Anglia nu se va putea elibera atâta vreme cât Irlanda nu se va elibera de sub jugul englez. Reacțiunea din Anglia este întărită și alimentată de faptul subjugării Irlandei (după cum reacțiunea din Rusia este alimentată de subjugarea de către ea a unei întregi serii de națiuni!).

Și Marx, care obține să se voteze în Internațională o rezoluție de simpatie pentru „națiunea irlandeză“, pentru „poporul irlandez“ (deșteptul de L. VI. l-ar fi făcut, probabil, praf pe bietul Marx pentru că a dat uitării lupta de clasă!), preconizează *despărțirea* Irlandei de Anglia, „chiar dacă după despărțire s'ar ajunge la o federație“.

Care sunt postulatele teoretice ale acestei concluzii trase de Marx? În Anglia revoluția burgheză este în genere demult terminată. În Irlanda însă ea nu este încă terminată; se desăvârșește abia acum, după cincizeci de ani, prin reformele liberalilor englezi. Dacă capitalismul ar fi fost răsturnat în Anglia atât de repede cum se așteptase la început Marx, n'ar fi fost loc în Irlanda pentru o

mişcare burghezo-democratică cu caracter național general. Din moment însă ce aceasta a apărut, Marx îi sfătuște pe muncitorii englezi s'o susțină, să-i dea un imbold revoluționar și s'o ducă la bun sfârșit în interesul propriei lor libertăți.

În anii 1860—1870 legăturile economice dintre Irlanda și Anglia erau, firește, și mai strânse decât cele dintre Rusia și Polonia, Rusia și Ucraina etc. Faptul că despărțirea Irlandei este „nepractică” și „irealizabilă” (fie chiar numai datorită condițiilor geografice și puterii coloniale nemărginite a Angliei), era foarte evident. Adversar din principiu al federalismului, Marx admite în cazul de față chiar și o federație *, numai și numai ca eliberarea Irlandei să se înfăptuiască nu pe cale reformistă, ci pe cale revoluționară, pe baza mișcării masei populare din Irlanda, susținute de clasa muncitoare din Anglia. Nu încapă nicio îndoială că numai o asemenea soluționare a problemei istorice ar fi favorizat în cea mai mare măsură interesele proletariatului și ritmul dezvoltării sociale.

Lucrurile au luat însă altă întorsătură. Atât poporul irlandez cât și proletariatul englez s'au dovedit a fi slabi. Abia acum, printr'un târg mizerabil între liberalii englezi și burghezia irlandeză, se rezolvă (și exemplul Ulsterului ne arată cât de anevoie se face acest lucru) problema irlandeză, prin reforma agrară (cu despăgubiri) și prin autonomie (care deocamdată nu este încă introdusă). Și atunci? Urmează oare de aici că Marx și Engels au fost niște „utopiști”, că au formulat revendicări naționale „irealizabile”, că s'au lăsat influențați de naționaliștii irlandezi mic-burghezi (caracterul mic-burghez al mișcării „fenianilor” este neîndoielnic) etc.?

Nu. Marx și Engels au dus și în problema irlandeză o politică consecvent proletară, care educa cu adevărat masele în spiritul democratismului și al socialismului.

* Nu este, de altfel, greu de văzut de ce prin dreptul de „autodeterminare” a națiunilor nu se poate înțelege, din punct de vedere social-democrat, nici federație, nici autonomie (deși, abstract vorbind, și una și alta intră în noțiunea de „autodeterminare”). Dreptul la federație este în general lipsit de sens, căci federația este un contract între două părți. Marxiștii nu pot nicidecum să înscrie în programul lor apărarea federalismului în general; despre acest lucru nici vorbă nu poate fi. Iar în ceea ce privește autonomia, marxiștii apără nu „dreptul la” autonomie, ci însăși autonomia ca principiu general, universal al statului democratic cu o populație națională eterogenă, cu o deosebire pronunțată în condițiile geografice, ca și în cele de altă natură. Deaceia a recunoaște „dreptul națiunilor la autonomie” ar fi tot atât de absurd ca și a recunoaște „dreptul națiunilor la federație”.

Numai această politică ar fi fost în stare să izbăvească atât Irlanda cât și Anglia de târăgănarea, timp de cincizeci de ani, a transformărilor ce deveniseră necesare, precum și de denaturarea acestor transformări de către liberali pentru a face pe plac reacțiunii.

Politica lui Marx și Engels în problema irlandeză ne-a dat cel mai mare exemplu cu privire la atitudinea pe care trebuie s'o aibă proletariatul națiunilor asupra fațade mișcărilor naționale, exemplu care și-a păstrat până astăzi uriașa însemnătate *practică*; ea ne-a pus în gardă împotriva „grabei servile“ cu care mic-burghezii din toate țările, de toate culorile și de toate limbile sunt gata să califice drept „utopică“ orice modificare a granițelor statelor, create prin violența și prin privilegiile moșierimii și ale burgheziei unei națiuni.

Dacă proletariatul irlandez și cel englez n'ar fi adoptat politica lui Marx și n'ar fi lansat lozinca despărțirii Irlandei, acest lucru ar fi însemnat manifestarea unui oportunism de cea mai proastă speță, ar fi însemnat uitarea sarcinilor ce revin democraților și socialiștilor, o concesie făcută reacțiunii și burgheziei *engleze*.

9. PROGRAMUL DIN 1903 ȘI LICHIDATORII LUI

Procesele-verbale ale congresului din 1903, care a adoptat programul marxiștilor din Rusia, au devenit extrem de rare, astfel că, în marea lor majoritate, activiștii de azi ai mișcării muncitorești nu cunosc motivările diferitelor puncte din program (cu atât mai mult cu cât nu toată literatura care se referă la această chestiune se bucură de binefacerile legalității...). De aceea este necesar să ne oprim asupra felului în care a fost examinată la congresul din 1903 problema care ne interesează.

Constatăm înainte de toate că oricât de săracă este literatura social-democrată rusă referitoare la „dreptul națiunilor la autodeterminare“, se poate totuși vedea din ea cât se poate de limpede că prin acest drept s'a înțeles întotdeauna dreptul la despărțire. D-nii Semcovschi, Lieberman și Lurchevici, care se îndoiesc de acest lucru, care declară că paragraful 9 „nu e clar“ etc., vorbesc de „neclaritate“ numai din completă ignoranță sau nepăsare. Încă în 1902, susținând înscrierea „dreptului la autodetermina-

re“ în proiectul de program, Plehanov scria în „Zaria“ că această revendicare, care nu este obligatorie pentru democrații burghezi, „este obligatorie pentru social-democrați“. „Dacă am uita de ea“ — scria Plehanov — „sau nu ne-am hotărî s'o formulăm, de frică să nu ne atingem de prejudiciile naționale ale compatrioților noștri velicoruși, atunci chemarea...: «Proletari din toate țările, uniți-vă!» ar deveni în gura noastră o minciună infamă...“¹²².

Iată o foarte reușită caracterizare a principalului argument în favoarea punctului examinat, atât de reușită încât nu în zadar au ocolit-o și o ocolesc cu frică criticii programului nostru care-și „uită rubedeniile“. Renunțarea la acest punct, oricare ar fi motivele renunțării, înseamnă în *fapt* o concesie „infamă“ făcută naționalismului *velicorus*. Dece *velicorus*, când se vorbește de dreptul *tuturor* națiunilor la autodeterminare? Pentru că este vorba de despărțirea *de Velicoruși*. În interesul *unirii proletarilor*, în interesul solidarității lor de clasă, se cere recunoașterea dreptului *națiunilor* la *despărțire*; acest lucru l-a recunoscut cu 12 ani în urmă Plehanov în cuvintele citate: dacă oportuniștii noștri ar fi reflectat la ele, n'ar fi spus, probabil, atâtea prostii în legătură cu autodeterminarea.

La congresul din 1903, care a aprobat acest proiect de program susținut de Plehanov, munca principală a fost concentrată în *comisia de redactare a programului*. Din păcate, nu s'au făcut procese-verbale la ședințele ei. Or, tocmai în ceea ce privește acest punct ele ar fi fost cât se poate de interesante, căci *numai* în comisie au încercat reprezentanții social-democraților polonezi, Varșavschi și Ganețchi, să-și susțină părerile și să conteste „recunoașterea dreptului la autodeterminare“. Cititorul care ar avea prilejul să confrunte argumentele lor (expuse în discursul lui Varșavschi și în declarația acestuia și a lui Ganețchi, procesele-verbale, pag. 134—136 și 388—390) cu argumentele Rozei Luxemburg din articolul ei despre problema poloneză analizat de noi, ar vedea că ele sunt cu totul identice.

Ce atitudine a luat, deci, față de aceste argumente comisia de redactare a programului creată de congresul al II-lea, unde împotriva marxiștilor polonezi a vorbit cel mai mult Plehanov? Aceste argumente au fost luate în bătaie de joc! A fost demonstrat atât de clar și de concret

cât de absurd este să se propună marxiștilor *din Rusia* excluderea din program a recunoașterii dreptului națiu-
nilor la autodeterminare, încât marxiștii polonezi *nici n'au
mai avut curajul să repete argumentele lor în ședința
plenară a congresului !!* Ei au părăsit congresul după ce
s'au convins că poziția lor n'are nicio șansă de succes în
fața adunării supreme a marxiștilor atât velicoruși, cât
și evrei, georgieni și armeni.

Se înțelege dela sine că acest episod istoric are o im-
portanță foarte mare pentru oricine se interesează în mod
serios de propriul său program. Răsturnarea totală a ar-
gumentelor marxiștilor polonezi în comisia de redactare
a programului creată de congres și renunțarea acestora
la încercarea de a-și susține părerile în fața congresului
constitue un fapt extrem de semnificativ. Nu degeaba a
trecut Roza Luxemburg „cu modestie“ sub tăcere lucrul
acesta în articolul ei din 1908 — prea neplăcută îi era,
pesemne, amintirea congresului ! Ea a trecut sub tăcere
și propunerea, nefericită până la ridicol, de „a se înd-
drepta“ paragraful 9 al programului, propunere făcută în
1903 de Varșavschi și Ganețchi în numele tuturor marxiș-
tilor polonezi și pe care n'au avut curajul (și nu vor avea
curajul) s'o repete nici Roza Luxemburg și nici ceilalți
social-democrați polonezi.

Dar dacă Roza Luxemburg, pentru a ascunde înfrân-
gerea din 1903, a trecut sub tăcere aceste fapte, în schimb
oamenii care se interesează de istoria partidului lor vor
avea grijă să afle aceste fapte și să reflecteze la semni-
ficația lor.

...,„Propunem“ — scriau prietenii Rozei Luxemburg congresu-
lui din 1903, înainte de a-l părăsi — „ca punctul șapte (acum punct-
tul 9) al proiectului de program să fie formulat în felul următor:
§ 7. *Instituții care să garanteze tuturor națiunilor din cadrul sta-
tului deplină libertate de dezvoltare culturală*“ (procesele-verbale,
pag. 390).

Așa dar, marxiștii polonezi au avut pe atunci concep-
ții atât de imprecise în problema națională, încât *în locul*
autodeterminării ei n'au propus de fapt nimic altceva
decât un pseudonim al faimoasei „autonomii cultural-na-
ționale“ !

Acest lucru pare aproape de necrezut; din păcate,
însă, este un fapt. Chiar la congres, deși au luat parte 5

bundiști cu 5 voturi și 3 Caucazieni cu 6 voturi, fără a socoti votul consultativ al lui Costrov, nu s'a găsit *nici un singur* om care să voteze pentru *înlăturarea* punctului privitor la autodeterminare. Pentru adăugarea „autonomiei cultural-naționale“ la acest punct, s'au pronunțat trei voturi (pentru formula lui Goldblat: „înființarea unor instituții care să garanteze națiunilor deplina libertate de dezvoltare culturală“) și patru voturi pentru formula lui Lieber („dreptul pentru ele — pentru națiuni — la liberă dezvoltare culturală“).

Astăzi, când a apărut un partid liberal rus, partidul cadeților, știm că în programul *acestuia* autodeterminarea politică a națiunilor este înlocuită prin „autodeterminarea culturală“. Prin urmare, prietenii polonezi ai Rozei Luxemburg, „*luptând*“ împotriva naționalismului P. P. S., au făcut-o cu atâta succes, încât au propus înlocuirea programului marxist prin programul *liberal* ! Și tot ei au adus în acelaș timp programului nostru învinuire de oportunism. Este oare de mirare că în comisia pentru redactarea programului, creată de congresul al II-lea, această învinuire a fost primită cu ilaritate ?

În ce sens au înțeles „autodeterminarea“ delegații la congresul al II-lea, printre care, după cum am văzut, nu s'a găsit *niciunul* care să fie împotriva „autodeterminării națiunilor“ ?

Acest lucru îl arată următoarele trei extrase din procesele-verbale:

„*Martânov* este de părere că nu se poate da cuvântului «autodeterminare» o interpretare largă; autodeterminarea nu înseamnă altceva decât dreptul națiunii de a se separa ca tot politic distinct, și nicidecum o autoadministrare regională“ (pag. 171). *Martânov* a fost unul din membrii comisiei de redactare a programului, comisie în care au fost respinse și luate în răs argumentele prietenilor Rozei Luxemburg. Prin concepțiile sale, *Martânov* era pe atunci economist, adversar înfocat al „*Iscrei*“, și dacă ar fi exprimat o părere pe care n'ar fi împărtășit-o majoritatea comisiei, el ar fi fost, desigur, desmințit.

Când, după lucrările comisiei, congresul a luat în discuție paragraful 8 (acum § 9) al programului, cel dintâi a luat cuvântul bundistul Goldblat.

„Impotriva «dreptului la autodeterminare»” — a spus Goldblat — „nu se poate obiecta nimic. Atunci când o națiune oarecare luptă pentru independența ei, nu ne putem împotrivi acestul lucru. Dacă Polonia nu va voi să încheie o căsătorie legitimă cu Rusia, să fie lăsată în pace, cum s'a exprimat tov. Plehanov. În aceste limite sunt de acord cu o astfel de părere” (pag. 175—176).

La plenara congresului, Plehanov n'a luat deloc cuvântul în legătură cu acest punct. Goldblat invocă cuvintele spuse de Plehanov în comisia de redactare a programului, în care „dreptul la autodeterminare” a fost lămurit în mod amănunțit și pe înțelesul tuturor, în sensul dreptului la despărțire. Lieber, care a vorbit după Goldblat, a remarcat:

„Firește, dacă o naționalitate oarecare nu e în stare să trăiască în cadrul Rusiei, partidul nu-i va pune piedici în cale” (pag. 176).

Cititorul vede că la congresul al II-lea al partidului care a adoptat programul nu au existat două păreri asupra faptului că autodeterminarea nu înseamnă „decât” dreptul la despărțire. Până și bundiștii și-au însușit atunci acest adevăr, și numai în tristele noastre vremuri de contrarevoluție, care mai continuă, și de tot felul de „renegări” s'au găsit oameni care, cu îndrăsneala ignoranței, au declarat că programul „nu este clar”. Dar înainte de a ne ocupa de acești jalnici pseudosocial-democrați, să terminăm cu atitudinea Polonezilor față de program.

La congresul al II-lea (1903) ei au venit cu o declarație în sensul că unirea e necesară și urgentă. Dar au părăsit congresul după „eșecurile” lor în comisia de redactare a programului, și *ultimul* lor *cuvânt* a fost o declarație în scris, consemnată în procesele-verbale ale congresului și care conține propunerea reprodușă mai sus, *de a se înlocui* autodeterminarea prin autonomie cultural-națională.

În 1906 marxiștii polonezi au intrat în partid, și nici în momentul când au intrat, și *nici măcar o singură dată* după aceea (nici la congresul din 1907, nici la conferințele din 1907 și 1908, nici la plenara din 1910), *n'au făcut* vreo propunere de modificare a paragrafului 9 al programului partidului din Rusia !!

Este un fapt.

Și acest fapt dovedește concret, în ciuda tuturor frazelor și asigurărilor, că prietenii Rozei Luxemburg au socotit că problema fusese lichidată prin desbaterile din comisia de redactare a programului, creată de congresul al II-lea, și prin hotărârea acestui congres, că și-au recunoscut tacit greșala și au reparat-o atunci când, în 1906, după ce părăsiseră congresul în 1903, au reintrat în partid, fără să fi făcut vreodată încercarea de a ridica, pe linie *de partid*, chestiunea revizuirii paragrafului 9 al programului.

Articolul Rozei Luxemburg a apărut sub iscălitura ei în 1908 — se înțelege că nu i-a trecut niciodată nimănui prin cap să tăgăduiască publiciștilor din partid dreptul de a critica programul — și nici *după* acest articol *nicio* instanță oficială a marxiștilor polonezi n'a ridicat chestiunea unei revizuirii a paragrafului 9.

Deaceea Troțchi face într'adevăr un prost serviciu unora dintre admiratorii Rozei Luxemburg, atunci când scrie în nr. 2 (Martie 1914) al revistei „Borba“ în numele redacției:

„...Marxiștii polonezi consideră că «dreptul națiunilor la autodeterminare» este cu desăvârșire lipsit de orice conținut politic și trebuie scos din program“ (pag. 25).

Serviabilul Troțchi este mai periculos decât un dușman! De nicăieri decât numai din „convorbiri particulare“ (adică pur și simplu din bârfeli, în care permanent se complace) *n'a putut* Troțchi să împrumute dovezi că „marxiștii polonezi“ ar fi în genere de acord cu toate articolele Rozei Luxemburg. Troțchi i-a înfățișat pe „marxiștii polonezi“ ca pe niște oameni necinstiți și fără scrupule, care nu știu nici măcar să-și respecte convingerile și programul partidului lor. Serviabilul Troțchi!

În 1903, când reprezentanții marxiștilor polonezi au părăsit congresul al II-lea *din pricina* dreptului la autodeterminare, *atunci* Troțchi ar fi putut să spună că ei au considerat că acest drept este lipsit de conținut și că trebuie scos din program.

După aceea însă marxiștii polonezi *au intrat* în partid, în partidul care avea acest program, și nici o singură

dată n'au făcut vreo propunere de revizuire a programului *.

Dece a tăinuit Troțchi cititorilor revistei sale aceste fapte ? Numai pentru că îi convine să speculeze agravarea divergențelor dintre adversarii polonezi și ruși ai lichidatorismului și să înșele pe muncitorii ruși în chestiunea programului.

Niciodată încă, în nicio problemă serioasă a marxismului, Troțchi n'a avut păreri ferme, ci întotdeauna „s'a strecurat prin crăpătura“ cutărei sau cutărei divergențe, trecând dintr'o tabără într'alta. În momentul de față el se găsește în compania bundiștilor și a lichidatorilor. Or, domnii aceștia nu prea se sinchiesc de partid.

Să luăm pe bundistul Liebman.

„Atunci când social-democrația din Rusia“ — scrie acest gentleman — „a înscris în programul ei, acum 15 ani, punctul referitor la dreptul fiecărei naționalități la «autodeterminare», toți (!) s'au întrebat: ce înseamnă propriu zis această expresie la modă (!)? Dar răspunsul n'a urmat (!). Cuvântul acesta a rămas (!) învăluit în ceață. Intr'adevăr, era greu pe vremea aceea să fie risipită această ceață. Nu sosise încă timpul ca să se poată concretiza acest punct — se spunea pe vremea aceea — să-l lăsăm deocamdată să rămână învăluit în ceață (!), și viața însăși va arăta ce conținut va trebui să i se dea acestui punct“.

Nu-i așa că e nostim acest „băiat fără pantalo-nași“¹²³, care-și bate joc de programul partidului?

Și dece își bate joc ?

Numai pentru că este cu desăvârșire ignorant, n'a învățat nimic, n'a citit nimic despre istoria partidului, ci pur și simplu a nimerit în mediul lichidatorilor, unde „se obișnuiește“ să umbli în pielea goală atunci când e vorba de partid și de spiritul de partid.

Seminaristul lui Pomialovschi se laudă că „a scuipat într'un butoi cu varză“ **. D-nii bundiști merg și mai departe. Ei îi scot în arenă pe Liebmani, pentru ca acești

* Aflăm că la consfătuirea din vara anului 1913 a marxștilor din Rusia, marxștii polonezi au participat numai cu vot consultativ, iar în chestiunea dreptului la autodeterminare (la despărțire) n'au votat deloc, pronunțându-se în general împotriva acestui drept. Se înțelege că au avut tot dreptul să procedeze astfel și să facă, ca și până atunci, agitație în Polonia împotriva despărțirii ei. Dar asta e cu totul altceva decât ceace spune Troțchi, căci marxștii polonezi n'au cerut „scoaterea din program“ a paragrafului 9.

** Este vorba de vestita operă a scriitorului rus N. Pomialovschi „Din viața de seminar“, consacrată demascării absurdului sistem educativ și grosolăniei moravurilor care domneau în seminariile ruse între anii 1850—1870.— Nota Red.

gentlemen să scuipe în mod public în propriul lor butoi. Că a existat o anumită hotărâre a unui congres internațional, că la congresul propriului tău partid doi reprezentanți ai propriului tău Bund s'au arătat (și încă ce critici „severi“ și dușmani hotărâți ai „Iscrei“ erau ei) întru totul capabili să înțeleagă sensul „autodeterminării“ și chiar să fie de acord cu ea — ce-i privește toate acestea pe d-nii Liebmani? Și nu va fi oare mai ușor să fie lichidat partidul dacă „publiciștii din partid“ (nu râdeți!) vor trata istoria și programul partidului aidoma seminaristului ?

Iată-l pe al doilea „băiat fără pantalonași“, d-l Iurchevici dela „Dzvin“. D-l Iurchevici a avut, probabil, în mână procesele-verbale ale congresului al II-lea, pentrucă citează cuvintele lui Plehanov, reproduse de Goldblat, și arată că știe că autodeterminarea nu poate însemna altceva decât dreptul la despărțire. Dar acest lucru nu-l împiedică să răspândească în rândurile micii burghezii ucrainene calomniile la adresa marxiștilor ruși, în sensul că ei ar fi pentru „integritatea de stat“ (1913, nr. 7—8, pag. 83 și urm.) a Rusiei. Desigur, d-nii Iurchevici nu puteau să născocoască un mijloc mai bun decât această calomnie pentru a înstrăina democrația ucraineană de cea velicorusă. Or, această înstrăinare este pe linia întregii politici a grupului publiciștilor dela „Dzvin“, care propovăduesc *separarea* muncitorilor ucraineni pentru a alcătui o organizație națională *aparte* ! *

Unui grup de mic-burghezi naționaliști, care caută să scindeze proletariatul — căci acesta-i rolul obiectiv al „Dzvin“-ului —, îi șade foarte bine, firește, să samene o totală confuzie în ce privește problema națională. Se înțelege dela sine că d-nii Iurchevici și Liebmani, care se supără „grozav“ atunci când sunt calificați drept „elemente dela periferia partidului“, n'au suflat nicio vorbă, literalmente nicio vorbă, despre felul cum ar voi ei să soluționeze în cadrul programului problema dreptului la autodeterminare!

Iată-l și pe al treilea și principalul „băiat fără pantalonași“, d-l Semcovschi, care, în coloanele ziarului lichid-

* Vezi mai ales prefața d-lui Iurchevici în cartea d-lui Levinschi: „Naris rozvitcu ucrainscovo robitniciovo ruhu v Galicini“ („Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene în Galiția“. — Nota Red.), Chiev, 1914.

datorist, „face praf“ paragraful 9 al programului în fața publicului velicorus, declarând în acelaș timp că „din anumite considerente nu este de acord cu propunerea“ de a elimina acest paragraf!!

E de necrezut, dar este un fapt !

În August 1912 conferința lichidatorilor pune în mod oficial problema națională. Timp de un an și jumătate nu apare niciun articol în afară de articolul d-lui Semcovschi în chestiunea paragrafului 9. Și în acest articol autorul *combate* programul, „nefiind de acord, din *anumite* considerente“ (cumva vreo boală secretă ?), cu propunerea de a-l îndrepta !! Putem garanta că va fi greu de găsit în lumea întreagă asemenea exemple de oportunism, ba ceva mai rău decât oportunismul, exemple de renegare a partidului, de lichidare a lui.

Pentru a vedea care sunt argumentele lui Semcovschi, e suficient chiar un singur exemplu:

„Cum va trebui să se procedeze“ — scrie el — „dacă proletariatul polonez va voi să ducă în cadrul aceluiaș stat lupta comună cu întregul proletariat din Rusia, iar clasele reacționare din societatea poloneză ar dori, dimpotrivă, să despartă Polonia de Rusia și ar obține printr'un referendum (consultarea generală a poporului) majoritatea voturilor în favoarea despărțirii: va trebui oare ca noi, social-democrații ruși, să votăm în parlamentul central, cu tovarășii noștri polonezi, *împotriva* despărțirii sau, spre a nu călca «dreptul la autodeterminare», să votăm *pentru* despărțire?“ („Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 71).

De aici se vede că d-l Semcovschi nici nu înțelege *despre ce este vorba !* El nu s'a gândit că dreptul la despărțire presupune să hotărască în această problemă *nu* parlamentul central, ci numai parlamentul (seimul, referendumul etc.) regiunii *care se desparte*.

Prin nedumerirea puerilă în legătură cu modul în care „va trebui să se procedeze“ dacă în condițiile democrației majoritatea se pronunță în favoarea reacțiunii, se eclipsează chestiunea politicii reale, adevărate, vii, atunci când *atât* Purișchevicii *cât* și Cocoșchinii consideră că până și gândul la despărțire este criminal ! Probabil că proletarii din *întreaga* Rusie nu trebuie să lupte astăzi *împotriva* Purișchevicilor și Cocoșchinilor, ci, lăsându-i pe aceștia la o parte, trebuie să lupte *împotriva* claselor reacționare din Polonia !!

Și asemenea prostii de necrezut sunt scrise în organul lichidatorilor, printre ai cărui conducători ideologici se află d-l L. Martov. Acelaș L. Martov care a întocmit proiectul de program și a luptat pentru adoptarea lui în 1903 și care a scris și mai târziu în favoarea libertății de despărțire. Pesemne că L. Martov cugetă astăzi conform cu zicala:

De deșteptăciune acolo nu-i nevoie,
Să-l trimiteți pe Read,
Iar eu am să mai văd ¹²⁴.

El îl trimite pe Read-Semcovschi, permițându-i să denatureze și să încurce la infinit, într'un ziar cotidian, programul nostru, în fața unor noi pături de cititori care nu-l cunosc !

Da, da, lichidatorismul a ajuns departe: la foarte mulți, chiar și la foști social-democrați de vază, n'a mai rămas nici urmă de spirit partinic.

Desigur, Roza Luxemburg nu poate fi comparată cu alde Liebman, Iurchevici, Semcovschi; faptul însă că tocmai asemenea oameni au luat în brațe greșala ei, este o dovadă deosebit de evidentă a oportunismului în care a căzut.

10. INCHEIERE

Să facem bilanțul.

Din punctul de vedere al teoriei marxiste în general, problema dreptului la autodeterminare nu prezintă nicio dificultate. Vorbind serios, nici vorbă nu poate fi de a contesta nici hotărîrea dela Londra din 1896, nici faptul că prin autodeterminare nu se înțelege decât dreptul la despărțire și nici faptul că formarea de state naționale de sine stătătoare este o tendință a tuturor revoluțiilor burghezo-democratice.

Dificultatea provine într'o anumită măsură din faptul că în Rusia luptă și trebuie să lupte cot la cot proletariatul națiunilor asuprite și proletariatul națiunii asuprite. A apăra unitatea luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, a respinge toate influențele burgheze și huliganice ale naționalismului — aceasta este sarcina. La națiunile asuprite, constituirea proletariatului într'un partid de sine stătător duce uneori la o luptă atât de

înverșunată împotriva naționalismului națiunii respective, încât perspectiva este denaturată și naționalismul națiunii asupritoare este uitat.

Dar această denaturare a perspectivei este posibilă numai pentru scurt timp. Experiența luptei comune a proletarilor diferitelor națiuni dovedește cu prisosință că problemele politice trebuie puse nu dintr'un punct de vedere „cracovian“, ci din punctul de vedere al Rusiei întregi. Or, în politica întregii Rusii domină Purișchevicii și Cocoșchinii. Ideile lor domină, campania lor turbată de ațâțare împotriva alogenilor — pentru că ar preconiza „separatismul“, pentru că *s'ar gândi* la despărțire — este propagată și dusă în Dumă, în școli, în biserici, în cazărmi, în sute și mii de ziare. Otrava aceasta a naționalismului, a naționalismului velicorus, înveninează toată atmosfera politică a întregii Rusii. E nenorocirea poporului, care, subjugând alte popoare, întărește reacțiunea în întreaga Rusie. Amintirile anilor 1849 și 1863 * constituie o tradiție politică vie, care, dacă nu va surveni o furtună de foarte mari proporții, amenință să fie încă timp de decenii întregi o piedică în calea oricărei mișcări democratice și *mai ales* în calea mișcării social-democrate.

Nu încapă nicio îndoială că oricât de natural ar părea uneori punctul de vedere al unora dintre marxiștii națiunilor asuprite (a căror „nenorocire“ constă uneori în faptul că masele populației sunt orbite de ideea eliberării „lor“ naționale), *în fapt*, dat fiind raportul obiectiv de forțe dintre clasele din Rusia, renunțarea la apărarea dreptului de autodeterminare echivalează cu oportunismul de cea mai rea speță, cu infectarea proletariatului cu ideile Cocoșchinilor. Or, aceste idei sunt în fond ideile și politica Purișchevicilor.

Deaceia, dacă punctul de vedere al Rozei Luxemburg mai putea fi scuzat la început, ca o îngustime „cracoviană“ **, specific poloneză, apoi în timpul de față, când

* Este vorba de acțiunea de reprimare a revoluției ungare din 1849 cu ajutorul trupelor ruse ale țarului Nicolai al II-lea, ca și de înăbușirea răscoalei poloneze din 1863 de către guvernul țarist. — *Nota Red.*

** Nu e greu de înțeles că recunoașterea de către marxiștii din întreaga Rusie, și în primul rând de către Velicoruși, a dreptului națiunilor la despărțire, nu exclude nicidecum agitația marxiștilor cutărei sau cutărei națiuni asuprite împotriva despărțirii, după cum recunoașterea dreptului la divorț nu exclude agitația împotriva divorțului într'un caz sau altul. Iată de ce noi credem că se va înmulți în mod inevitabil numărul marxiștilor polonezi care vor râde de „contradicția“ inexistentă, „ațâțată“ azi de Semcovschi și Troțchi.

naționalismul și în primul rând naționalismul guvernamental, velicorus, s'a întetit pretutindeni, când *el* dirijează politica, o asemenea îngustime devine pur și simplu de neiertat. În realitate, de ea se agață oportuniștii tuturor națiunilor, oportuniștii care fug de ideea „furtunilor” și „salturilor”, care socotesc terminată revoluția burghezo-democratică și înclină spre liberalismul Cocoșchinelor.

Naționalismul velicorus, ca și oricare naționalism, va trece prin diferite faze, în funcție de predominarea cutărei sau cutărei clase ca și în oricare altă țară burgheză. Până în 1905 aproape că nu cunoșteam decât pe național-reacționari. După revoluție au apărut la noi *național-liberalii*.

Pe aceeași poziție stau la noi, de fapt, atât octombriștii cât și cadeții (Cocoșchin), adică toată burghezia contemporană.

Mai apoi vor apare *inevitabil* național-democrații velicoruși. Unul dintre fondatorii partidului „socialist-populist”, d-l Peșehonov, a și exprimat acest punct de vedere, când a recomandat (în „Russcoe Bogatstvo”, numărul din August 1906) prudență față de prejudecățile naționaliste ale țaranului. Ori cât am fi calomniați noi, bolșevicii, că l-am „idealiza” pe țaran, am făcut și vom face totdeauna o strictă deosebire între judecata țaranului și judecata lui, între democratismul țaranului împotriva lui Purișchevici și tendința țaranului de a se împăca cu popa și moșierul.

Democrația proletară trebuie să țină seamă de pe acum, și va ține seamă, probabil, încă un timp destul de îndelungat, de naționalismul țaranilor velicoruși (nu în sensul de a-i face concesii, ci în sensul de a lupta împotriva lui) *. Deșteptarea naționalismului la națiunile asuprite, care s'a manifestat atât de puternic după 1905 (să

* Ar fi interesant să urmărim cum evoluează, de pildă, naționalismul în Polonia, transformându-se dintr'un naționalism al nobililor într'unul burghez și apoi țărănesc. În cartea sa, „Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat” („Comunitatea poloneză în statul prusian”; există traducere rusă), Ludwig Bernhard, situându-se el însuși pe punctul de vedere al unui Cocoșchin german, descrie un fenomen extrem de caracteristic: formarea unui fel de „republică țărănească” a Polonezilor din Germania, sub forma unei străne uniiri a tot felul de cooperative și a altor uniuni ale țaranilor polonezi în lupta lor pentru naționalitate, pentru religie, pentru pământul „polonez”. Jugul german i-a unit pe Polonezi, i-a făcut să se izoleze, deșteptând întâi naționalismul nobilimii, apoi pe cel al burgheziei și în sfârșit pe cel al masei țărănești (mai ales după campania începută de Germani în 1873 împotriva limbii polone în școli). Într'acolo merg lucrurile și în Rusia, și nu numai față de Polonia.

amintim numai grupul „autonomist-federalist“ din Duma I-a, creșterea mișcării ucrainene, a celei musulmane etc.), va provoca în mod inevitabil o înțețire a naționalismului micii burghezii velicoruse dela orașe și sate. Cu cât transformarea democratică a Rusiei se va face mai încet, cu atât mai îndârjită, mai brutală și mai înverșunată va fi ațâțarea națională și zăzaniile între burgheziile diferitele națiuni. Reacționarismul special al Purișchevicilor ruși va da naștere la tendințe „separatiste“ (și le va intensifica) în sânul cutărei sau cutărei națiuni asupra care se bucură uneori de o libertate cu mult mai mare în statele vecine.

Această stare de lucruri pune în fața proletariatului din Rusia o sarcină dublă, sau, mai exact, o sarcină bilaterală: lupta împotriva oricărui naționalism, și în primul rând împotriva naționalismului velicorus; recunoașterea nu numai a deplinei egalități în drepturi a tuturor națiunilor în general, ci și a egalității în privința dreptului de a se constitui ca stat, adică dreptul națiunilor la autodeterminare, la despărțire; — dar în acelaș timp, și tocmai în interesul luptei victorioase împotriva oricărui naționalism al oricăror națiuni, apărarea unității luptei proletare și a organizațiilor proletare, unirea lor cât mai strânsă într'o comunitate internațională, în ciuda tendințelor burgheze de izolare națională.

Egalitatea deplină în drepturi a națiunilor; dreptul națiunilor la autodeterminare; unirea muncitorilor de toate națiunile — iată programul național pe care marxismul îl indică muncitorilor, pe care-l indică experiența lumii întregi și experiența Rusiei.

Articolul era deja cules când am primit nr. 3 al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“, în care d-l Vl. Cossovschi scrie despre recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare pentru toate națiunile:

„Luată în mod mecanic din rezoluția congresului I al partidului (1898), care la rândul său a împrumutat-o din hotărârile congreselor socialiste internaționale, ea a fost concepută de congresul din 1903, precum reiese din desbateri, în sensul pe care l-l dăduse și Internaționala Socialistă: în sensul autodeterminării politice, adică al autodeterminării națiunilor în sensul independenței politice.

Așa dar, formula autodeterminării naționale, care înseamnă dreptul la separare teritorială, nu atinge deloc chestiunea felului în care trebuie să fie reglementate relațiile naționale *înăuntrul* unui anumit organism de stat, în cece privește naționalitățile care nu pot sau nu vor să iasă din statul existent“.

Se vede din aceste rânduri că d-l Vl. Cossovschi a avut în mână procesele-verbale ale congresului al II-lea din 1903 și cunoaște cât se poate de bine adevăratul (și singurul) sens al noțiunii autodeterminării. Puneți față în față acest fapt cu faptul că redacția ziarului bundist „Zeit“ îl scoate în arenă pe d-l Liebman ca să-și bată joc de program și să pretindă că nu e clar !! Ciudate mai sunt moravurile „de partid“ ale d-lor bundiști... Dece o fi spunând Cossovschi că autodeterminarea adoptată de către congres e luată *mecanic*, „alah o știe“. Sunt oameni care „vor să contrazică“, dar ce, cum, dece, pentru ce o fac, asta nu le este dat s'o știe.

METODELE DE LUPTĂ ALE INTELECTUALITĂȚII BURGHEZE ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

În toate țările capitaliste din întreaga lume, burghezia folosește două metode de luptă împotriva mișcării muncitorești și partidelor muncitorești. Prima metodă constă în violență, persecuție, interdicții, reprimare. Aceasta este în fond o metodă feudală, medievală. Pretutindeni — în țările înaintate în mai mică măsură, în cele înapoiate în mai mare măsură — există păături și grupuri ale burgheziei care preferă asemenea metode, și în anumite momente, în momentele deosebit de critice ale luptei muncitorilor împotriva robiei salariate, aceste metode unesc *întreaga* burghezie, oricare ar fi ea. Un exemplu de asemenea momente istorice ne oferă chartismul în Anglia, anii 1849 și 1871 în Franța.

Cealaltă metodă de luptă a burgheziei împotriva mișcării constă în divizarea muncitorilor, în desorganizarea rândurilor lor, în coruperea unor anumiți reprezentanți sau a unor anumitor grupuri ale proletariatului în scopul atragerii lor de partea burgheziei. Metodele de acest gen nu sunt metode feudale, ci metode *pur* burgheze, moderne; ele corespund rânduelilor înaintate și civilizate ale capitalismului, corespund orânduiri democratice.

Căci orânduirea democratică este una din rânduelile burgheze, cea mai pură și mai desăvârșită rânduelă burgheză, în care paralel cu maximum de libertate, amploare și claritate a luptei de clasă se observă maximum de viclenie, de șiretlicuri, de subterfugii, de înrâurire „ideologică” a burgheziei asupra robilor salariați cu scopul de a-i abate dela lupta împotriva robiei salariate.

În Rusia, potrivit cu starea ei de infinită înapoiere, metodele feudale de luptă împotriva mișcării muncitorești predomină într-o măsură extrem de mare. După anul 1905, însă, se observă un „progres“ foarte mare în ceea ce privește metodele liberale și democratice de mistificare și pervertire a muncitorilor. Printre metodele liberale se numără, bunăoară, creșterea naționalismului, intensificarea tendințelor de a înnoi și înviora religia „pentru popor“ (atât direct cât și sub forma indirectă de dezvoltare a filosofiei idealiste kantiene și machiste), „succesele“ teoriilor economice burgheze (îmbinarea cu teoria valorii bazată pe muncă, sau înlocuirea primei cu cea de a doua) etc. etc.

Printre metodele democratice de prostire a muncitorilor și de subordonare a lor față de ideologia burgheză se numără metodele lichidatoristo-narodnicisto-cadete. Tocmai asupra lor voim să fixăm, în articolul de față, atenția cititorului, în legătură cu unele evenimente actuale care au loc *la periferia* mișcării muncitorești.

1. ALIANȚA DINTRE LICHIDATORI ȘI NARODNICI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

Se spune că istoriei îi plac ironiile, că-i place să joace feste oamenilor. Pornești spre un loc și nimerești în altul. În istorie acest lucru se întâmplă în permanență cu oamenii, grupurile și curente care nu au înțeles, nu și-au dat seama de adevăratul lor caracter, adică nu și-au dat seama *spre care clase gravitează în realitate* (și nu în închipuirea lor). Dacă această neînțelegere este sinceră sau fățarnică, aceasta este o chestiune care poate să intereseze pe biograful unei persoane sau alteia. Pentru un om politic, însă, această chestiune este în orice caz o chestiune secundară.

Esențial este felul în care istoria și politica *demască* grupușoarele și curente, scoțând la iveală esența burgheză care se ascunde în dosul frazelor pseudosocialiste sau pseudomarxiste. În epoca revoluțiilor burghezo-democratice, peste tot, în toată lumea, zeci de grupușoare și curente și-au închipuit că sunt și s'au dat drept „socialiste“ (vezi, de pildă, enumerarea unora din ele în capitolul trei al „Manifestului Comunist“ al lui Marx și

Engels ¹²⁵). Istoria le-a demască repede, în 10—20 ani, sau chiar în și mai puțină vreme.

Rusia trece tocmai printr'o asemenea epocă.

Au trecut mai mult de 10 ani de când au început să se desprindă de mișcarea muncitorească dela noi „econo-miștii“, apoi urmașii lor, „menșevicii“, apoi urmașii menșevicilor, „lichidatorii“.

Menșevicii au țipat deosebit de tare, ne-au asurzit cu țipetele lor despre o „apropiere“ între bolșevici și narodnici...

Și iată că avem în față o alianță pe deplin încheată între lichidatori și narodnici, împotriva clasei muncitoare și împotriva bolșevicilor, rămași credincioși acestei clase.

Alianța intelectualității mic-burgheze, alianță între intelectualitatea mic-burgheză lichidatoristă și cea narodnicistă, îndreptată împotriva muncitorilor, a crescut și crește în mod spontan. La început a împins la această alianță „practica“ — nu degeaba se spune că înainte vine practica și apoi teoria (mai ales la cei care se călăuzesc după o teorie falsă). Când la Petersburg muncitorii „i-au scos din posturi“ pe lichidatori, alungându-i din condăcerele sindicatelor, din posturile de răspundere ale Caselor de asigurări sociale pe acești reprezentanți ai influenței burgheze, lichidatorii au nimerit *dela sine* în alianță cu narodnicii.

„Deîndată ce am intrat în local (localul unde aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor)“ — a scris un narodnic sincer și naiv în nr. 5 din „Stolcaia Mâsl“ — „am putut vedea clar poziția îngust-fracționistă a pravdiștilor; dar nu pierdem speranța. Impreună cu lichidatorii, alcătuim acum o listă comună nefracționistă, în care ni se rezervă în Consiliu un loc de membru și două locuri de supleanți“ (vezi „Puti Pravdi“ nr. 38 din 16 Martie 1914).

Bieții lichidatori, rău și-a mai bătut joc istoria de ei! Cât de necruțător i-a demască noul lor „amic și aliat“, narodnicul de stânga !

Lichidatorii nici n'au apucat măcar să renege propriile lor declarații și rezoluții formale din 1903 și din alți ani, în care narodnicii de stânga erau calificați drept democrație burgheză.

Istoria a măturat frazele, a risipit iluziile, a desvăluit

esența de clasă a acestor grupușoare. Atât narodnicii cât și lichidatorii sunt niște grupușoare de intelectuali mic-burghezi care au fost înlăturate de mișcarea muncitorească marxistă și care vor să se strecoare prin înșelăciune în sânul ei.

Înșelăciunea se face cu ajutorul cuvîntelului „fracționism“, acelaș cuvîntel cu care faimosul Achimov, conducătorul „economistilor“, i-a combătut pe iscriști la congresul al doilea al partidului din 1903. Cuvîntelul lui Achimov, cuvîntelul unui oportunist extremist, e singura armă care le-a mai rămas lichidatorilor și narodnicilor. Revista „Sovremennic“ parcă înadins a apărut pe lume pentru a arăta în mod mai concret oricărui om mai ridicat cât de putredă, de netrebnică, de ruginită este această armă.

Acest „Sovremennic“ este un fenomen nemaiîntâlnit în lumea noastră publicistică democratică. Alături de nume întâmplătoare de colaboratori (pe cine nu-l împinge la noi nevoia să-și caute un câștig colaborând la reviste străine!) vedem o alăturare de nume *vădit demonstrativă*, care trebuie să însemne o unire a curențelor.

Liberalul Bogucearschi, narodnicii Suhanov, Rachitnicov, B. Voronov, V. Cernov etc., lichidatorii Dan, Martov, Troțchi, Șer (Potriosov a fost anunțat în nr. 66 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ alături de Plehanov, dar apoi a dispărut... nu se știe de ce), machiștii Bazarov, Lunacearschi și, în sfârșit, eroul principal al „unității“ (atât cu literă mică cât și cu majusculă) G. V. Plehanov—iată numele *demonstrative* prin care strălucește lista colaboratorilor revistei „Sovremennic“. Și în deplină concordanță cu aceasta, *pivotul* orientării revistei îl constituie propovăduirea (de către narodnici) a unei alianțe între narodnici și „marxiști“ (nu râdeți!).

Ce fel de propovăduire este aceasta, să judece cititorul după articolele șefului revistei, d-l Suhanov. Iată câteva „idei“ *esențiale* ale acestui domn:

„...Vechile grupări sunt în orice caz lichidate. Nu se mai poate stabili unde se termină marxismul și unde începe narodnicismul. Și de o parte și de alta găsim și narodnicism și marxism. Și ambele părți nu sunt nici marxiste, nici «narodniciste». Dar putea oare și poate fi altfel? Poate oare vreun colectivist din secolul al XX-lea să nu gândească în chip marxist? Și poate oare vreun socialist din Rusia să nu fie narodnic?“

..., „Despre programul agrar marxist de astăzi trebuie să spunem absolut același lucru care s'a spus rândul trecut despre programul narodnic: este un program marxist prin metodele sale de fundamentare și un program narodnic prin sarcinile sale practice. Acest program apelează la «mersul istoric al lucrurilor» și tinde să întruchipeze lozinca: pământ și libertate” (nr. 7, pag. 75—76).

Cred că ajunge, nu ?

Acest domn Suhanov se laudă în mod public că Plehanov este de acord cu el. Iar Plehanov tace !

Cercetați însă raționamentele d-lui Suhanov.

Noul aliat al lui Plehanov și al lichidatorilor „a lichidat” deosebirea dintre marxism și narodnicism pe considerentul că ambele curente ar întruchipa, în ceea ce privește sarcinile lor practice, lozinca: pământ și libertate.

Aceasta este, literalmente și în totul, o argumentare care susține ideea „unității” între muncitori și burghezie. De pildă, în ceea ce privește „sarcinile lor practice”, clasa muncitoare și burghezia liberală „tind să întruchipeze”, s'ar putea spune, lozinca: constituția. Deșteptul domn Suhanov trebuie să conchidă de aici că împărțirea în proletariat și burghezie este „lichidată”, că „nu se poate stabili unde se termină” democrația proletară și unde începe democrația burgheză.

Luați textul programului agrar marxist. Suhanov procedează ca și toți burghezii liberali care extrag o lozincă „practică” („constituția”) și declară că deosebirea dintre concepția socialistă asupra lumii și cea burgheză este „de ordin abstract-teoretic”!! Noi însă ne permitem a crede că unui muncitor conștient, ca și oricărui om politic conștient, nu-i sunt indiferente semnificația și sensul lozincilor practice, nu-i este indiferent cărei clase folosesc aceste lozinci și cum anume folosesc ele.

Să deschidem programul agrar marxist (de care pomenește d-l Suhanov pentru a-l denatura într'un mod scandalos) și vom găsi numaidecât, pe lângă puncte practice controversate de marxiști (de pildă, municipalizarea), și puncte care nu sunt controversate.

„În scopul înlăturării rămășițelor feudalismului, care ca un jug greu apasă direct pe grumazul țăranilor, și în interesul dezvoltării libere a luptei de clasă la sate”... astfel începe programul agrar marxist. Pentru d-l Suhanov aceasta este o „teorie abstractă” fără importanță ! Că

vrem constituția pentru dezvoltarea liberă a luptei de clasă dintre proletariat și burghezie sau pentru „concilierea socială“ între muncitori și capitaliști, acest lucru n'are importanță, asta e o „teorie abstractă“ — așa ne asigură toți burghezii.

Burghezii își exprimă just interesele lor de clasă atunci când caută să-i convingă de aceasta pe muncitori. D-l Suhanov procedează întocmai ca un burghez, *lăsând la o parte chestiunea pentru ce avem nevoie de prefaceri agrare: pentru dezvoltarea liberă a luptei de clasă dintre muncitorul salariat și proprietari și mici proprietari, sau pentru „concilierea socială“ a acestora cu ajutorul cuvințelilor burgheze despre gospodăria „bazată pe muncă“?*

Puțin mai departe, citim în programul agrar marxist: *marxiștii... „se vor opune întotdeauna și în mod invariabil oricăror încercări de a opri mersul dezvoltării economice“.* Se știe că tocmai pentru acest motiv marxiștii declară că orice îngrădire, fie ea cât de mică, a libertății de circulație (vânzare-cumpărare, ipotecare etc.) a pământurilor țărănești este o măsură *reacționară*, foarte dăunătoare pentru muncitori și pentru întreaga dezvoltare socială.

Narodnicii, dela „social-cadetul“ Peșehonov și până la narodnicii de stânga dela „Smelaia Mâsl“, *sunt pentru o îngrădire sau alta a libertății de circulație a pământurilor.* Narodnicii sunt cei mai răi *reacționari* în această chestiune, spun marxiștii.

D-l Suhanov ocolește acest lucru ! El nu dorește să-și amintească că din această cauză Plehanov i-a numit pe narodnici „socialiști-reacționari“. D-l Suhanov se debarasează de „teoria abstractă“ invocând „practica“ și se debarasează de „practică“ (libertatea de circulație a pământurilor țărănești) invocând în general lozinca „pământ și libertate“.

Concluzia este clară: d-l Suhanov nu este altceva decât un burghez *care vrea să pună în umbră antagonismul de clasă dintre muncitori și patroni.*

Tocmai pe asemenea burghezi îi are în vedere programul agrar marxist atunci când spune:

„...In toate cazurile și oricare ar fi modalitatea prefacerilor agrare democratice“... (luați aminte: în toate cazurile și oricare ar fi modalitatea, adică și când e vorba de municipalizare, și când e vorba de împărțire și de orice

altă posibilitate)... **marxiștii** „își pun ca sarcină să tindă ferm către o organizare de clasă independentă a proletariatului rural, să-l lămurească asupra contradicției *ireconciliabile* dintre interesele sale și interesele burgheziei țărănești, să-l pună în gardă împotriva mirajului sistemului micii gospodării, care, în condițiile producției de mărfuri, nu este niciodată în stare să lichideze sărăcia masselor“ etc.

Astfel glăsuește programul agrar marxist. Astfel glăsuește tocmai acel punct din program pe care menșevicii l-au acceptat *din proiectul bolșevicilor* la congresul dela Stockholm, *adică* punctul cel mai necontroversat, cel mai recunoscut de toți marxiștii.

Astfel glăsuește punctul cel mai esențial în chestiunea narodnicismului, punct care se ocupă tocmai de „sistemul micii gospodării“.

Iar d-l Suhanov trece cu desăvârșire sub tăcere acest punct !!

D-l Suhanov a lichidat „vechea împărțire“ a curențelor, împărțirea lor în marxism și narodnicism, *trecând sub tăcere* cuvintele clare și precise din „programul agrar marxist“ *împotriva* narodnicismului !!

Nu incăpe nicio îndoială: d-l Suhanov este un flecar superficial, cum se întâlnesc atâția în saloanele „societății“ noastre liberale, care nu are nicio idee despre marxism și care „lichidează“ cu plăcere împărțirea în marxism și narodnicism făcută, pasă-mi-te, de socialiști.

Or, în realitate între marxism și narodnicism există o prăpastie atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic. Teoria lui Marx este teoria desvoltării capitalismului și a luptei de clasă dintre muncitorii salariați și patroni. Teoria narodnică este o înfrumusețare burgheză a capitalismului cu ajutorul unor cuvinte despre „gospodăria bazată pe muncă“, este o teorie a estompării, camuflării și împiedicării luptei de clasă cu ajutorul aceluiași cuvinte, prin apărarea îngrădirilor circulației pământurilor etc.

Istoriceste, adâncă prăpastie dintre marxism și narodnicism în Rusia a fost scoasă la iveală de *practica...* nu a lozincilor, desigur, căci numai niște oameni complect neserioși pot considera „lozincile“ drept „practică“..., ci de *practica luptei de masă fățișe a milioane de oameni*

din anii 1905—1907. Această practică a dovedit contopirea marxismului cu mișcarea clasei muncitoare și contopirea (sau începutul contopirii) narodnicismului cu mișcarea țărănimii mic-burgeze (uniunea țărănească, alegerile pentru Duma I-a și a II-a de Stat, mișcarea țărănească etc.).

Narodnicismul este democrația burgheză din Rusia.

Acest lucru a fost dovedit de evoluția de jumătate de veac a acestui curent și de acțiunea deschisă a milioane de oameni în anii 1905—1907. Lucrul acesta l-au declarat în repetate rânduri în modul cel mai categoric și mai oficial instanțele superioare ale „întregului“ marxist, începând din 1903 până în 1907 și până la conferința din vara anului 1913.

Dacă astăzi vedem o alianță în publicistică între *conducătorii* narodnicismului (Cernov, Rachitnicov, Suhanov) și diferitele fracțiuni social-democrate de intelectuali care sau combat direct mișcarea ilegală, adică partidul muncitoresc (lichidatorii * Dan, Martov, Cerevanin), sau îi ajută pe aceiași lichidatori *din grupușoarele fără muncitori* (Troțchi și Șer, Bazarov, Lunacearschi, Plehanov), atunci *de fapt* n'avem în fața noastră altceva decât o alianță a intelectualității burgheze împotriva muncitorilor.

Unitatea muncitorilor pe baza unei recunoașteri reale a mișcării ilegale și a hotărîrilor precise care unifică și dirijează tactica în spiritul vechiului (hotărîrile din Ianuarie 1912, Februarie și vara anului 1913), noi o vedem în pravdism. Este o realitate că în intervalul dintre 1 Ianuarie 1912 și 13 Mai 1914 pravdismul a unit efectiv în jurul său 5.674 de grupuri muncitorești, pe când la lichidatori vedem 1.421, iar la grupușoarele vperiodiștilor, a lui Plehanov, a lui Troțchi și Șer etc. nu vedem niciunul sau aproape niciunul. (Vezi ziarul „Rabocii“ nr. 1, „Din istoria presei muncitorești din Rusia“, pag. 19 și „Trudovaia Pravda“ nr. 2 din 30 Mai 1914 **.)

Este fapt că această unitate a muncitorilor stă pe baza solidă a unor hotărîri integrale, complete și consecvente din punct de vedere principal în *toate* chestiunile privitoare la viața marxiștilor-muncitori. Iată care

* Cu câtă grijă îi apără d-l Voronov în „Sovremennic“ pe lichidatori !!

** Vezi volumul de față, pag. 319—321. — Nota Red.

este *întregul*, căci $\frac{4}{5}$ au dreptul absolut incontestabil de a se manifesta, de a acționa și vorbi în numele „întregului“.

Iar alianța din „Sovremennic“ între leaderii narodnicismului și feluritele grupușoare social-democrate fără muncitori (fără o tactică precisă, fără hotărâri precise, și care nu fac decât să oscileze între curentul și întregul pravdist, pe de o parte, și lichidatori, pe de altă parte) s'a format *în mod spontan*. Niciunul din „grupușoarele social-democrate fără muncitori“ n'a îndrăznit să se pronunțe direct, clar, fățiș *pentru* o asemenea alianță, dat fiind că conferința din vara anului 1913 se pronunțase împotriva unei alianțe cu narodnicii! Niciun grupușor — nici lichidatorii, nici vperiodiștii, nici Plehanov & Co., nici Troțchi & Co! Cu toții s'au lăsat pur și simplu duși de curent, antrenați de opoziția față de pravdism, cuprinși de dorința de a-l distruge sau slăbi, căutând în mod instinctiv ajutor unul la altul *împotriva* celor $\frac{4}{5}$ din muncitori: lichidatorii la Suhanov și Cernov, Suhanov și Cernov la Plehanov, Plehanov la cei dinainte, Troțchi tot la aceștia etc. N'au nici o politică unitară, nici o tactică cât de cât precisă, nici nu susțin deschis în fața muncitorilor alianța cu narodnicii — nimic din toate acestea nu există la toate aceste grupușoare.

Aceasta este o alianță cu totul lipsită de principii a intelectualității burgheze împotriva muncitorilor. Il deplângem pe Plehanov că a ajuns într'o societate atât de jalnică, dar vom privi adevărul drept în față. Cine vrea n'are decât să numească „unitate“ alianța dintre aceste grupușoare, noi însă o numim *rupere* de întregul muncitoresc, iar *faptele* dovedesc justetea părerii noastre.

2. CUM SUSȚIN LIBERALII „UNITATEA“ INTRE MUNCITORI ȘI LICHIDATORI

Sosirea în Rusia a lui Emil Vandervelde, președintele Biroului socialist internațional, a înviorat, firește, discuția asupra chestiunii unității. Sarcina directă a lui E. Vandervelde era de a culege informații asupra acestei chestiuni, de a sonda terenul și de a face, în măsura posibilității, demersuri în favoarea unității. Din ziare se știe că el a vizitat redacțiile ambelor ziare, a ziarului marxist și

a celui lichidatorist, și că a avut la un „banchet“ un schimb de păreri cu reprezentanții ambelor redacții.

De îndată ce E. Vandervelde s'a înapoiat din Rusia acasă, adică la Bruxelles, în cele două principale cotidiene în limba franceză, „L'Humanité“ („Umanitatea“) ¹²⁶ din Paris și „Le Peuple“ („Poporul“) din Bruxelles, au apărut duminică 21 Iunie stil nou interview-uri cu președintele Biroului socialist internațional. Cu această ocazie Vandervelde a formulat în mod inexact divergențele din sânul social-democraților ruși. Unii — a spus el — „vor să se organizeze în mod legal și cer dreptul de coaliție“; ceilalți vor să obțină proclamarea directă a... „balenei“... și exproprierea pământurilor. Vandervelde a declarat că *această* divergență este „destul de puerilă“.

Nu cred să greșim dacă presupunem că, citind această părere a lui Vandervelde, muncitorii conștienți din Rusia vor zâmbi „cu destulă bunăvoință“. Dacă „unii“ „vor să se organizeze în mod legal“, adică sunt pentru un partid deschis, legal, este evident că ceilalți obiectează *în acest punct* nu referindu-se la „balenă“ sau la „balene“, ci susținând mișcarea ilegală și refuzând categoric să participe la „lupta pentru un partid deschis“. O asemenea divergență înseamnă un desacord în chestiunea ființei partidului, și în această chestiune, să nu-i fie cu supărare stimatului tovarăș E. Vandervelde, nu este posibilă nicio „împăcare“. Nu poți să înmormântezi nițel mișcarea ilegală și s'o înlocuești nițel cu un partid legal...

Dar Vandervelde nu s'a informat numai despre divergențe; în servieta președintelui și secretarului Biroului socialist internațional se află o mulțime de hârtii, rapoarte și scrisori asupra acestei chestiuni, primite dela reprezentanții tuturor „organelor de conducere“, reale și fictive. Se vede că Vandervelde a căutat să profite de șederea lui la Petersburg pentru a culege unele date *de fapt* cu privire la gradul de influență pe care îl au *în masse* diferitele curente și grupuri ale socialismului (și ale pseudosocialismului) din Rusia. Vandervelde este un om cu o mare experiență politică și știe, desigur, foarte bine că în politică, în general, și în mișcarea muncitorească, în special, pot fi luate în serios numai curente care au răspândire în masse.

În această chestiune găsim în ambele ziare socialiste

în limba franceză amintite mai sus următoarea comunicare a lui Vandervelde: „Socialiștii din Rusia au trei cotidiene. Revoluționarii“ (este vorba, se vede, despre *narodnicii* de stânga) „scot ziarul lor în 10.000—12.000 de exemplare; leniniștii în 35.000—40.000; moderații“ (*modérés*) (este vorba, se vede, de lichidatori) „în circa 16.000“.

E. Vandervelde a făcut aici o mică greșală: după cum se știe, ziarul *narodnicilor* de stânga nu apare zilnic, ci de trei ori pe săptămână. În afară de aceasta, față de datele pe care le deținem, pentru tirajul maxim al ziarului *pravdist* s'a dat o cifră inferioară celei reale: el a atins cifra de 48.000 de exemplare. Ar fi de dorit ca în această chestiune importantă (pentru ca mișcarea muncitorească să se cunoască pe ea însăși) să se strângă date exacte, de pildă, pentru o lună întregă, dacă nu pot fi strânse pentru un an.

Dar cât de mare este deosebirea dintre adevăratul european Vandervelde, care nu acordă importanță obiceiului asiatic de a „crede pe cuvânt“ sau „a aprecia după ochi“, ci adună *fapte*, și palavragiilor lichidatori și liberalo-burghezi ruși, care-și dau aere de „europeni“! Reprezentanții oficiali ai cadeților au scris, de pildă, în articolul intitulat: „E. Vandervelde și socialiștii ruși“, apărut în ziarul „*Reci*“ (nr. 152 din 7 (20) Iunie, tocmai în ajunul interview-ului pe care Vandervelde l-a dat la Paris și la Bruxelles):

„Când la banchet unul dintre bolșevici îl asigură pe Vandervelde că el nu are cu cine să se unească, dat fiind că «în ateliere, în sânul clasei muncitoare toți sunt deja uniți exclusiv în jurul steagului *pravdist*, în afara căruia nu mai rămâne decât un pumn de intelectuali», el săvârșea, desigur, o excesivă exagerare polemică“.

Avem aici o mostră de minciună lichidatoristă și liberală, învăluită în fraze netede și meșteșugite.

„O excesivă exagerare polemică“! Ca și cum ar exista și exagerări neexcesive... Dar cadeții oficiali nu numai că scriu ca niște agramați, dar îi înșeală pur și simplu pe cititori. Dacă bolșevicii se dedau la „exagerări polemice“, de ce oare d-v., domnilor cadeți, din moment ce v'ați apucat să discutați în presă chestiunea ridicată de voi, nu aduceți *date* care să nu fie exagerate și care să nu conțină nimic polemic ?

Vandervelde, care nu cunoaște limba rusă, a reușit să adune date *obiective* în cele 3—4 zile cât a stat în Rusia. Iar domnii cadeți din Petersburg, absolut la fel ca și lichidatorii din Petersburg*, n'au publicat *niciodată* în ziare, *niciun fel* de date obiective și aduc pravdiștilor în mod fățarnic și neîntemeiat acuzația de „exagerare“!

Să luăm datele lui Vandervelde. După aceste date, tirajul săptămânal al ziarelor marxist, lichidatorist și narodnic se exprimă în următoarele cifre:

ziarul marxist . . .	240.000	64,5	71,4	} 100%
„ lichidatorist . . .	96.000	25,8	28,6	
„ narodnic . . .	36.000	9,7		
<i>Total</i> . . .	372.000	100		

Iată datele obiective pe care le-a adunat președintele Biroului socialist internațional. Chiar dacă adăugăm pe narodnici, cu care vor „să se unească“ numai lichidatorii, machiștii și Plehanov, temându-se însă s'o spună pe față, rezultă că pravdiștii au o majoritate de aproape $\frac{2}{3}$. Iar dacă nu socotim pe narodnici, majoritatea pravdiștilor față de lichidatori reprezintă 71,4%, adică *peste 7 zecimi!*

Ziarele însă nu sunt citite și susținute numai de muncitori. Datele obiective cu privire la subscripții, care s'au publicat atât în ziarul marxist cât și în cel lichidatorist, arată că pravdiștii au strâns în jurul lor (în perioada dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914) 80% din grupurile muncitorești, iar la Piter acest procent se ridică la 86%. Din 21.000 de ruble colectate de pravdiști, peste $\frac{8}{10}$ au fost colectate de muncitori, pe când la lichidatori *mai mult de jumătate a dat burghezia***. Prin urmare, a fost dovedit pe deplin și fără putință de tăgadă că informațiile referitoare la tirajul ziarelor *diminuează* preponderența pravdiștilor, întrucât ziarul lichidatorist *este susținut* de burghezie. Iar datele nu mai puțin obiective cu privire la alegerile pentru Casele de asigurări sociale arată că la alegerile pentru Casa centrală de asigurări, din 57 de împuțerniciți, pravdiștii au avut 47, adică 82,4%.

* Ziarul liberal „Chievsciaia Măsl“, la care scriu o mulțime de lichidatori, a reprodus interview-ul lui Vandervelde apărut în „Le Peuple“, însă a ascuns tocmai cifrele referitoare la tiraj!! („Chievsciaia Măsl“ nr. 159).

** Vezi articolul „Clasa muncitoare și presa muncitorească“ în „Trudovaia Pravda“ din 14 Iunie. (Vezi volumul de față, pag. 365—372.— *Nota Red.*)

Cadeții, aruncând în masse, prin presa lor, pravdiștilor acuzația de „exagerare“ (și chiar de „exagerare excesivă“) fără să aducă niciun fel de date obiective, nici în ceea ce privește tirajul ziarelor, nici în ceea ce privește grupurile muncitorești, nici în ceea ce privește alegerile pentru Casele de asigurări sociale, făcând acest lucru, cadeții mint cu nerușinare, *preamărindu-i pe lichidatori*.

Desigur, interesele de clasă ale burgheziei liberale din Rusia o silesc pe aceasta să-i apere pe lichidatori, care au fost calificați în unanimitate de către marxiști (hotărârea din 1910) drept „*promotori ai influenței burgheze asupra proletariatului*“. Dar dacă liberalii își mai dau și aere de oameni „imparțiali“, minciuna lor devine deosebit de fățarnică și de respingătoare.

Semnificația politică a vorbăriei cadeților este una singură: ei caută să promoveze prin intermediul lichidatorilor influența burgheză asupra muncitorilor.

„E în afară de orice îndoială“ — continuă „Reci“ — „că adevărata (!) intelectualitate muncitorească, muncitorii care în anii cei mai grei au dus pe umerii lor munca social-democrată“ (!) după aprecierea cadeților pricepuți în materie de social-democrație), „nu simpatizează cu bolșevicii, ci cu adversarii lor (lichidatorii, menșevicii). Înălăturarea acestor elemente din partidul muncitoresc rus ar însemna o asemenea diminuare a acestuia din punct de vedere intelectual, încât bolșevicii înșiși s'ar îngrozi de rezultatele operei lor“.

Așa scriu cadeții într'un articol redacțional din ziarul „Reci“.

Și iată, pentru comparație, ce scrie conducătorul ideologic al lichidatorilor, d-l L. M., în nr. 3 al ziarului „Nașa Zaria“ (1914, pag. 68):

„Aceasta este o rebeliune“ (a muncitorilor pravdiști) „împotriva Dementievilor, Gvozdiovilor, Circhinilor, Romanovilor, Bulchinilor, Cabțanilor etc., reprezentanți ai unei întregi pătri, destul de dense în capitale, de muncitori marxiști, care au încercat și încearcă «să lichideze» stadiul infantil-romantic al mișcării muncitorești rusești“.

După cum vedeți, identitatea este perfectă. În articolele redacționale din ziarul „Reci“, cadeții reiau în întregime pe cont propriu cele scrise de L. M. în „Nașa Zaria“. Insuficiența tirajului ziarelor „Nașa Zaria“ și

„Naşa Licvidatorscaia Gazeta“ *este compensată* de zia-rele cadete, care garantează publicului social-democratis-mul Bulchinilor, Circhinilor & Co.

D-l L. M. enumeră numele unui pumn de muncitori lichidatorişti. Repetăm cu plăcere aceste nume. Toţi muncitorii conştienţi din Rusia vor recunoaşte imediat în ei *pe muncitorii liberali* cunoscuţi demult prin lupta lor împotriva mişcării ilegale, adică împotriva partidului. Citiţi ce scrie Bulchin în aceeaşi „Naşa Zaria“, alături de L. M., şi veţi vedea că amândoi reneagă mişcarea ilegală şi, spre satisfacţia liberalilor, o înjură.

Luăm notă şi vom şti de acum înainte că „Dementievii, Gvozdiovii, Circhinii, Romanovii, Bulchinii, Cabţanii“ pomeniţi de d-l L. M. sunt, după cum *ne încredinţează ca-deţii*, „adevărata intelectualitate muncitorească“. Intr'adevăr, aceştia sunt adevăraţi muncitori liberali ! Articolul lui Bulchin a dovedit-o pe deplin. Il recomandăm stăruiitor atenţiei muncitorilor conştienţi care n'au avut încă ocazia să audă personal ce spun proletarii liberali pomeniţi mai sus.

Ziarul liberal „Recl“ ne sperie cu perspectiva „înlăturării din partidul muncitoresc“ a acestor (după cum ne încredinţează „Recl“) social-democraţi, a acestor social-democraţi elogiaţi de „Recl“.

Nu vom răspunde decât cu un zâmbet, deoarece toată lumea ştie că mănunchiul de oameni amintit mai sus s'a înlăturat el singur, plecând la lichidatorii liberali, şi că această „înlăturare“ a fost chezăşia şi baza constituirii unui adevărat partid *muncitoresc* (şi nu liberal-muncitoresc).

În acelaş articol redacţional „Recl“ laudă „*curajul civic al cuvintelor calme, care uneori au un efect de temperare*“, ale lichidatorilor şi muncitorilor liberali. Cum să nu le laude „Recl“ şi liberalii ! Liberalii din Rusia nu pot să influenţeze în mod direct pe muncitori, mai ales după anul 1905. Atunci cum să nu-i aprecieze ei pe lichidatori, care, sub masca social-democraţiei, duc aceeaşi acţiune liberală de „temperare“ şi promovează aceeaşi „influenţă burgheză asupra proletariatului“ (vezi hotărîrea din 1910!).

„Divergenţele dintre ele“ (dintre fracţiunile social-democrate) „nu vor fi înlăturate curând“ — scrie „Recl“ — „dar, chiar păs-

trându-și fizionomia proprie, fracțiunile trebuie să se unească și să nu aducă discordiile lor în masa muncitorească, care abia se trezește la o viață politică conștientă. Sciziunea din rândurile muncitorimii face multă bucurie reacțiunii. Chiar numai acest fapt trebuie să constituie pentru oamenii cinștiți din ambele fracțiuni un îndemn de a năzui în mod sincer și serios să se unească“.

Așa scrie „Reci“.

Ne bucură foarte mult că *nu* facem parte din compania liberală de oameni „cinstiți“ și nici dintre cei pe care această companie îi socotește „cinstiți“. Ar fi o *ne-cinste* pentru noi să ne numărăm printre acești oameni. După convingerea noastră, numai niște oameni absolut naivi sau proști pot crede în „imparțialitatea“ burghezilor liberali, mai ales atunci când este vorba despre mișcarea de eliberare a clasei muncitoare, adică despre mișcarea acesteia împotriva burgheziei.

În zadar își închipue cadeții că muncitorii ruși sunt naivi ca niște copii, că pot crede în „imparțialitatea“ părerii pe care burghezia liberală o are despre „cinste“. Burghezii liberali îi consideră „cinstiți“ pe lichidatori și pe apărătorii lor *numai și numai pentru motivul* că lichidatorismul servește din punct de vedere politic burghezia, promovând influența burgheză asupra proletariatului.

Luându-și întreaga răspundere pentru faptele lor, marxistii uniți din Rusia au declarat în mod direct și deschis în fața tuturor muncitorilor din Rusia că un anumit grup, grupul lichidatorilor, grupul dela „Nașa Zaria“ și „Luci“ etc., este *în afara partidului*. Ei au declarat acest lucru în Ianuarie 1912. De atunci, în decurs de 2 ani și jumătate, 5.674 de grupuri muncitorești față de 1.421 de grupuri ale lichidatorilor și ale tuturor apărătorilor lor, adică $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia, au aderat la „pravdism“, adică *au aprobat* hotărîrea din Ianuarie. Lichidatorii s’au purtat în fapt în așa fel, încât muncitorii i-au *părăsit*. Hotărîrea noastră a fost confirmată de viață și de experiența imensei majorități a muncitorilor.

Liberalii susțin „unitatea“ (între muncitori și lichidatori) din interese *egoiste de clasă*. Numai despărțirea lichidatorilor de partidul muncitoresc a permis acestui partid să iasă *cu cinste* — noi înțelegem altminteri acest cuvânt, domnilor dela „Reci“ ! — din perioada de restricție. Despărțirea lichidatorilor de partidul muncitoresc nu

a făcut reacțiunii „bucurie“, ci *supărare*, căci lichidatorii împiedicau recunoașterea vechilor forme, a vechii „ierarhii“, a vechilor hotărâri etc., iar în decurs de 2 ani și jumătate s'au dovedit absolut incapabili să creeze ei înșiși vreo organizație oarecare. Blocul „din August“ (1912) al lichidatorilor și al prietenilor lor s'a destrămat.

Numai în *profida* lichidatorilor, numai *fără* ei și *împotriva* lor muncitorii au dus și au putut să ducă strălucita campanie pentru mișcarea grevistă, pentru asigurările sociale, pentru înființarea de ziare, campanie care a dat acum pretutindeni o majoritate de $\frac{4}{5}$ adversarilor lichidatorismului.

Prin „sciziune“ liberalii înțeleg înlăturarea din rândurile muncitorilor a adversarilor mișcării ilegale, a unui mănunchi de intelectuali lichidatori. Prin „unitate“ liberalii înțeleg *menținerea influenței* lichidatorilor asupra muncitorilor.

Noi însă privim altfel lucrurile: noi numim „unitate“ unirea a $\frac{4}{5}$ din muncitori în jurul vechiului steag; numim despărțire faptul că grupușorul de lichidatori nu vrea să recunoască voința majorității muncitorilor și să i se supună, faptul că ei sabotează această voință. Convingându-ne din experiență că în 2 ani și jumătate pravdismul a unit în jurul său $\frac{4}{5}$ din muncitori, socotim că trebuie să mergem mai departe, spre o unitate și mai deplină, de la $\frac{4}{5}$ la $\frac{9}{10}$, și apoi și la $\frac{10}{10}$ din muncitori, *pe aceeași cale*.

Cele două păreri opuse asupra lichidatorilor, părerea noastră și părerea liberalilor, rezultă din deosebirea dintre situația și punctul de vedere al proletariatului și situația și punctul de vedere al burgheziei.

Cum se explică poziția lui Plehanov ? El a rupt atât de categoric cu lichidatorii în 1908 și a promovat un timp cu atâta fermitate în presă hotărârile partidului împotriva lichidatorilor, încât unii sperau că oscilările lui Plehanov vor lua sfârșit. Astăzi, când $\frac{4}{5}$ din muncitori s'au unit în jurul pravdismului, Plehanov începe din nou să oscileze. Nimic, în afară de propriile sale oscilări — boală care a început la el din 1903 —, nu poate explica „poziția“ lui, care în fond coincide astăzi *în totul* cu poziția ziarului liberal „Reci“.

Intocmai ca și „Reci“, Plehanov numește astăzi „unitate“ asigurarea influenței lichidatorilor asupra muncito-

rilor în pofida voinței muncitorilor, în pofida hotărîrilor partidului și cu toate că lichidatorii sabotează aceste hotărîri. Plehanov, care ieri îl compara pe d-l Potriosov cu Iuda, argumentând foarte just că *fără* Iuda apostolii au fost mai puternici decât *cu* Iuda, astăzi, când *faptele* au dovedit definitiv că lichidatorii sunt complect solidari cu Potriosov și scuiță pe hotărîrile partidului, astăzi Plehanov se întoarce spre lichidatori și-i sfătuește pe pravdiști să nu le țină acestora un „limbaj de învingători“ !!! Cu alte cuvinte, vorbind mai pe șleau și mai pe înțeles, majoritatea muncitorilor *nu* trebuie să ceară ca voința lor să fie recunoscută și hotărîrile lor respectate de o minoritate care îi urmează pe cei care încalcă în mod direct hotărîrile partidului !!!

Muncitorii conștiinți vor trebui să constate cu tristețe că la Plehanov s'a declarat din nou boala lui politică a șovăelilor și oscilărilor, care a început acum zece ani, și vor trece mai departe.

Mai există de altfel și o altă explicație a oscilărilor lui Plehanov, explicație pe care o punem pe al doilea plan, deoarece ea este cu mult mai în defavoarea lui Plehanov. Intre *curentele* în luptă: curentul lichidatorist (care-și trage forța socială din simpatia burgheziei liberale) și cel „pravdist“ (care-și trage forța din conștiința și coeziunea majorității muncitorilor din Rusia care se trezesc din beznă la lumină), apar în mod inevitabil grupușoare de intelectuali care oscilează. Ele nu au nicio forță socială, nu pot avea influență asupra masei de muncitori, iar din punct de vedere politic sunt inexistente. În locul unei linii ferme, clare, care să-i atragă pe muncitori și care să fie confirmată prin experiența vieții, în aceste grupușoare domnește o *diplomație de cerc*. Lipsa unei legături cu masele, lipsa unor rădăcini istorice în curentele de masă ale social-democrației din Rusia (social-democrația a căpătat în Rusia un caracter de masă de pe vremea greveilor din 1895), lipsa unei linii consecvente, unitare, clare, bine precizate și verificate printr'o experiență de mulți ani, adică lipsa unor răspunsuri la problemele de tactică, organizare, program — iată terenul pe care se dezvoltă diplomația de cerc, iată ce o caracterizează.

Ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov, ca colectiv politic, i se potrivește în totul această caracterizare (întocmai ca și ziarului „Borba“ al lui Troțchi; în această ordine de idei, să reflecteze cititorii asupra *cauzelor* desbinării dintre „Borba“ și „Edinstvo“, acești preținși „unificatori“...). Deputatul Burianov, ca orice deputat relativ „de lungă durată“ printre politicienii de foarte scurtă durată din Rusia, a fost multă vreme lichidator, iar acum „a oscilat“ spre Plehanov. Dacă a oscilat pentru multă vreme și în ce anume direcție a oscilat, nu știe nici el. Însă pentru diplomația de cerc nu există, desigur, fericire mai mare decât un asemenea deputat „oscilant“ care visează o „unitate“ între grupul celor șase care visează să-i ajute pe lichidatorii partidului să *saboteze* voința majorității muncitorilor, și grupul celor șase care dorește să îndeplinească această voință.

Inchipuiți-vă o „unitate“ între cele două grupuri de șase care să se facă *independent* de voința majorității muncitorilor. Veți obiecta că aceasta ar fi o monstruoșitate, deoarece deputații trebuie să îndeplinească voința majorității! Dar tocmai ceace este monstruos pentru proletariat este denumit de *liberali* virtute, binefacere, folos, cinste, probabil chiar și lucru sfânt (Struve, desigur, va dovedi mâine în „Russcaia Mâsl“, cu ajutorul lui Berdiaev, Izgoev, Merejcovschi & Co., că „leniniștii“ sunt niște „scizioniști“ plini de păcate, iar lichidatorii și Plehanov, care le ia astăzi apărarea împotriva muncitorilor „învingători“, sunt executori sacri ai voinței lui Dumnezeu).

Adoptați pentru o clipă acest punct de vedere (în fapt liberal) al unei „unități“ între cele două grupuri de șase din Dumă, înfăptuită *independent* de majoritatea muncitorilor. Adoptând acest punct de vedere, veți înțelege imediat interesul de cerc pe care îl au Burianov și grupușorul de publiciști dela „Edinstvo“ de a *exploata* divergențele dintre cele două grupuri de șase, de a folosi divergențele lor pentru a juca veșnic rolul de... „împăciuitori“!

Pe de o parte — poate spune un împăciuator ca Burianov, Troțchi, Plehanov, Șer, Cernov, Suhanov sau oricare altul — cei șase lichidatori nu au dreptate, deoarece lichidează hotărârile partidului. Pe de altă parte, nu au

dreptate nici cei șase pravdiști, căci vorbesc cu colegii lor, în numele unei pretinse majorități, pe un ton nepotrivit, necuviincios, reprobabil, pe un „ton de învingători“. S'ar putea chiar ca acest „împăciuator“ să numească comportarea sa eclectică și de intrigant, o comportare „dialectică“ și să pretindă titlul de „unificator“... S'a mai întâmplat doar așa ceva în partidul nostru: amintiți-vă, de pildă, de rolul bundiștilor și a lui Tyszka la congresele dela Stockholm și dela Londra și în general în perioada 1906—1911 !

Au fost vremuri, vremuri fericite pentru diplomații de cerc și triste pentru partidul muncitoresc, când muncitorii conștienți nu erau îndeajuns de uniți împotriva promotorilor influenței burgheze, „economiștii“ și „menșevicii“.

Acum vremurile acestea dispar. „Reci“ al domnilor cadeți *deplânge* faptul că „se aduc discordiile în massa muncitorească“. Acesta este punctul de vedere al unui boier liberal. Noi *salutăm* faptul că „se aduc discordiile în massa muncitorească“, deoarece tocmai această massă și numai ea *va ști să facă deosebire* între „discordii“ și divergențe propriu zise, se va orienta *ea singură* în aceste divergențe, își va forma o părere *proprie* și va rezolva nu problema „cu cine să meargă, ci încotro să meargă“ *, adică problema propriei sale linii, a unei linii precise, clare, chibzuite și verificate de ea însăși.

Această epocă a și început și continuă. Massa muncitorilor pravdiști deosebește *deja* „discordiile“, ea se orientează *deja* în divergențe, ea și-a precizat *deja* linia sa. Datele cu privire la grupurile muncitorești *după* doi ani de luptă deschisă (1912 și 1913) dovedesc *concret* acest lucru.

Diplomației de cerc i se apropie sfârșitul **.

* După expresia foarte fericită a muncitorilor din Moscova (vezi nr. 6 din „Rabocii“ din 29 Mai 1914), care au scos dintr'odată la iveală toată falsitatea ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov.

** Participarea *leaderilor* diferitelor grupuri, a grupului lichidatorist (Dan și Martov), a lui Plehanov, Troțchi, Lunacearschi, la alianța cu narodnicii („Sovremennic“) este și ea o mostră de diplomație de cerc, dat fiind că *nimeni* nu s'a putut hotărî să spună dinainte muncitorilor, limpede și deschis: închei această alianță din cutare și cutare motive. Rod al diplomației de cerc, „Sovremennic“ este o întreprindere care s'a născut moartă.

3. DECE ORGANIZAȚIILE MUNCITOREȘTI AU INFIERAT ÎN MOD PUBLIC PE LICHIDATORI, CA FIIND CALOMNIATORI?

În nr. 92 al ziarului „Puti Pravdi“ din 21 Mai 1914 a fost publicată rezoluția *reprezentanților a 10 sindicate din orașul Moscova*. Această rezoluție condamnă în chipul cel mai aspru și mai categoric plecarea lui Malinovschi, acest act de desorganizare, calificând-o drept „crimă“, apoi exprimă deplina încredere în fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Duma de Stat („urmați-vă cu hotărâre drumul, clasa muncitoare este cu voi!“) și, în sfârșit, înfierează în mod public pe lichidatorii dela „Nașa Raboceaia Gazeta“ ca pe niște oameni „care aruncă în urma deputatului plecat o calomnie murdară“; procedeul acestor oameni este asemuit cu „răspândirea de către presa de dreapta a unor svonuri calomnioase cu scopul de a produce confuzie în rândurile muncitorilor“.

„Toți aceia căroră le este scumpă cauza muncitorească“ — scriu în rezoluția lor reprezentanții celor 10 sindicate din orașul Moscova — „au datoria sfântă de a se uni și de a da în mod solidar o ripostă calomniatorilor“. „Drept răspuns, clasa muncitoare își va strânge și mai mult rândurile în jurul reprezentanților săi“ (adică în jurul fracțiunii muncitorești social-democrate ruse) „și va trece cu dispreț pe lângă calomniatori“.

Ar fi de prisos să mai cităm și celelalte rezoluții, foarte numeroase, cu conținut analog, ale muncitorilor, aprecierile ziarului muncitoresc leton* etc. Ar însemna să ne repetăm.

Să cercetăm cele întâmplate.

Dece muncitorii conștienți din Rusia, prin reprezentanții a 10 sindicate din Moscova și prin mulți alții, au condamnat în mod public pe lichidatorii dela „Nașa Raboceaia Gazeta“ ca pe niște calomniatori murdari și au cerut clasei muncitoare să treacă cu dispreț pe lângă ei?

Ce-a făcut „Nașa Raboceaia Gazeta“?

* „Găsim că nu este necesar să ne oprim asupra svonurilor răspândite prin presă și asupra calomniei crase la adresa lui Malinovschi și la adresa întregii fracțiuni și a orientării sale consecvente, deoarece acestea sunt întotdeauna lansate în scopuri mărunte și întotdeauna contrare adevărului“ („Trudovaia Pravda“ nr. 1 din 23 Mai 1914)

Ea a răspândit svonuri anonime și insinuări cu privire la pretinsa provocare a lui Malinovschi.

Nu s'a dat numele niciunui acuzator. N'a fost adus niciun fapt precis. Nici o singură dovadă care să fie formulată cu precizie, care să fie întărită prin indicarea, de pildă, a unor nume conspirative, a căderii unor adrese, a unor date, nici o singură dovadă de acest gen nu a fost adusă.

Numai svonuri tenebroase, numai exagerarea faptului că „n'a fost explicată“ plecarea din Dumă. Dar tocmai pentru faptul că nu și-a explicat plecarea, tocmai pentru această dezertare misterioasă l-au condamnat cu asprime pe Malinovschi muncitorii organizați, membrii partidului muncitoresc.

Muncitorii marxiști organizați și-au întrunit de îndată toate organele lor de conducere, cele locale, sindicale, fracțiunea din Dumă, organul central de conducere, și au declarat proletariatului și lumii întregi direct, deschis, în mod public următoarele: Malinovschi nu ne-a explicat plecarea lui și nu ne-a prevenit despre aceasta. Faptul de a nu ne fi explicat plecarea sa, faptul de a fi comis acest nemaipomenit act de indisciplină, face ca pasul său să echivaleze cu o dezertare; aceasta în timp ce noi ducem un război de clasă, greu, serios, plin de răspundere. Noi l-am judecat pe dezertor, îl condamnăm și l-am condamnat fără milă. Și cu asta punct. Chestiunea a fost lichidată.

„Unul nu înseamnă nimic. Clasa este totul. Apărați cu dârzenie pozițiile pe care le-ați ocupat. Suntem cu voi“ (telegrama trimisă de patruzeci de funcționari comerciali din Moscova fracțiunii muncitorești social-democrate ruse. Vezi „Puti Pravdi“ nr. 86 din 14 Mai 1914).

Chestiunea a fost lichidată. Muncitorii organizați au dus lucrurile până la capăt *în mod organizat* și și-au strâns rândurile pentru a duce mai departe munca. Înaintea la muncă !

Însă cercurile de intelectuali au cu totul altă atitudine. Faptul că plecarea „n'a fost explicată“, nu are la ei drept consecință o atitudine *organizată* față de această chestiune (*nici un singur organ de conducere al lichidatorilor sau al prietenilor lor n'a dat în mod fățiș, direct o apreciere deplină asupra fondului chestiunii!!!*), ci stârnește doar un interes *de cancan*. A, plecarea „n'a

fost explicată“? — cumetrele din societatea intelectuală sunt intrigate.

Clevetitorii nu prezintă niciun fel de fapte. Cumetrele din cercul lui Martov *nu sunt capabile* de o acțiune *organizată*: să convoace cutare sau cutare for, să adune informații care să prezinte un interes politic sau să aibă o semnificație politică, să verifice, să analizeze, să chibzuiască împreună, să adopte o hotărâre formală, oficială care să dea o indicație proletariatului. Cumetrele nu sunt în stare să facă acest lucru.

În schimb, să pălăvrăgească și să bârfească, să alerge la Martov (sau la alți calomniatori murdari de teapa lui) sau dela Martov și să alimenteze svonurile tenebroase, să prindă diferite insinuări și să le transmită mai departe — o, ce meștere mai sunt cumetrele intelectuale în această privință! Cine a cunoscut măcar odată în viață acest mediu de cumetre intelectuale bârfitoare, acela va rămâne cu siguranță toată viața (dacă nu e și el o cumătră) cu un sentiment de desgust față de aceste ființe mizerabile.

Fiecare cu ale lui. Fiecare pătură socială își are „maniera“ ei „de viață“, obiceiurile și apucăturile ei. Fiecare insectă are arma sa de luptă: există insecte care luptă secretând un lichid rău mirositor.

Muncitorii marxști organizați au acționat în mod organizat. Au lichidat în mod organizat chestiunea plecării cu dela sine putere a fostului coleg și tot în mod organizat au pornit mai departe la muncă și la luptă. Cumetrele intelectuale ale lichidatorilor n’au putut merge și n’au mers mai departe de bârfele și calomniile murdare.

Muncitorii marxști organizați au recunoscut îndată pe aceste cumetre, după primele articole apărute în „Nașa Raboceaia Gazeta“, și i-au calificat de îndată în mod absolut just: „calomnie murdară“, „să trecem cu dispreț“. Nu găsim nici urmă de crezare în „svonurile“ lansate de Martov și Dan, ci hotărârea fermă de a nu le da atenție, de a nu le acorda importanță.

În treacăt fie zis. În rezoluțiile muncitorilor indignați de comportarea lichidatorilor, se vorbește despre lichidatori în general. După părerea mea, ar fi fost mult mai just să se vorbească despre domnii Martov și Dan, așa cum face telegrama lui Lenin¹²⁷ și unele articole și

rezoluții. Nu avem niciun temei să acuzăm pe *toți* lichidatorii în general și să-i înfierăm în mod public pentru această calomnie murdară; însă în decurs de 10 ani, începând cu încercările de a sabota voința Congresului al II-lea (1903) al partidului, tocmai Martov și Dan au dovedit în repetate rânduri că „maniera“ lor de luptă se bazează pe insinuări și calomnii murdare. În zadar s'au ascuns acești doi indivizi îndărătul afirmației că cineva i-ar demasca pe redactorii de fapt ai ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“. Nu s'a pronunțat nicăieri absolut niciun cuvânt, nici despre redactori, nici despre redactorii de fapt.

Însă calomniatorii pe care partidul muncitoresc îi cunoaște de 10 ani trebuiau să fie și au fost numiți pe numele lor adevărat.

Calomniatorii au încercat să deruteze pe oamenii absolut neexperimentați, sau pe aceia care nu știu deloc să gândească, prin cerința „plauzibilă“ a unei judecăți „neoficiale“; noi, pasă-mi-te, nu știm nimic absolut precis, nu acuzăm pe nimeni, svonurile „nu sunt suficiente“ pentru a acuza, ele sunt suficiente numai pentru a cere facerea unei „anchete“ !

Dar tocmai aceasta constituie, ca să întrebuițăm o expresie juridică, „corpul“ acestei calomnii murdare, și anume că oamenii aceștia lansează prin presă svonuri te-nebroase și anonime fără a fi în stare să aducă nici o singură garanție a *seriozității* acestor svonuri din partea niciunui cetățean cinstit, din partea niciunui organ democratic solid și de răspundere !

Acesta e miezul chestiunii.

Martov și Dan sunt niște calomniatori cunoscuți de multă vreme și au fost demascați în repetate rânduri. În presa străină s'a scris de zeci de ori despre acest lucru. Când Martov a scris în mod special, cu participarea și sub răspunderea lui Dan, o broșură calomnioasă intitulată : „Salvatori sau distrugători“, *până și blajinul și prudentul Kautsky*, care în ultima vreme „înclină“ cu deosebire spre „concesii“ în favoarea lichidatorilor, a numit-o „*desgustătoare*“.

Acesta este un lucru cert. Este un lucru despre care s'a vorbit demult în presa străină.

Și după toate acestea Martov și Dan vor ca din iniția-

tiva lor, în urma acțiunii lor calomnioase să consimțim la facerea unei anchete la care să participe grupușoare care acoperă pe Martov și pe Dan!!!

Este culmea nerușinării și culmea stupidității din partea calomniatorilor.

Nu dăm crezare niciunui cuvânt al lui Dan și Martov. Și niciodată nu vom admite niciun fel de „anchetă” asupra unor svonuri tenebroase, la care să participe lichidatorii și grupușoarele care le dau ajutor. Căci acest lucru ar însemna să acoperim crima lui Martov și a lui Dan, pe când noi înțelegem s'o desvăluim complet în fața clasei muncitoare.

Atunci când Martov și Dan, plus cei care îi acoperă, bundiștii, Ciheidze & Co., „auguștiștii” etc., ne invită în mod direct sau indirect să procedăm la o „anchetă” împreună cu ei, noi le răspundem: n'avem încredere în Martov și Dan. Nu-i considerăm cetățeni cinstiți. Ii vom trata ca pe niște calomniatori josnici, numai așa, și nu altfel.

Cei care îi acoperă pe Dan și Martov sau intelectualii cu nervii slabi care cred în „svonurile” acestor domni n'au decât să se vaiete la gândul justiției burgheze. Acest lucru nu ne sperie. Impotriva șantajiştilor noi suntem întotdeauna și în mod necondiționat pentru legalitatea burgheză a justiției burgheze.

Când cineva îți spune : dă-mi 100 de ruble, altfel te voi denunța că-ți înșeli soția și trăiești cu X, aceasta înseamnă un șantaj cu caracter penal. În acest caz, noi suntem pentru justiția burgheză.

Când cineva îți spune : fă-mi concesiile politice, recunoaște-mă ca tovarăș cu drepturi egale al întregului marxist, căci altfel voi face tapaj în jurul svonurilor că Malinovschi a comis o provocare — aceasta înseamnă un șantaj politic.

În acest caz, noi suntem pentru justiția burgheză.

Muncitorii au adoptat ei singuri acest punct de vedere, când chiar dela primele articole ale lui Dan și Martov s'au arătat neîncredători față de ei și nu s'au întrebat : cine știe, poate că acestor „svonuri” sunt adevărate, dacă Martov și Dan scriu despre ele? — Nu, muncitorii au înțeles imediat cum stau lucrurile și au declarat: „clasa muncitoare va trece pe lângă această calomnie murdară”.

Ori acuzați în mod fățiș sub proprie semnătură, pentru ca justiția burgheză să vă poată demasca și pedepsi (nu există alte mijloace de luptă împotriva șantajului), ori rămâneți cu stigmatul unor oameni pe care reprezentanții a 10 sindicate muncitorești i-au numit în mod public calomniatori. Alegeți, domnilor Martov și Dan!

Organul conducător a cercetat svonurile și a declarat că sunt absurde. Muncitorii din Rusia au încredere în acest organ, care va demasca *până la capăt* pe răspânditorii de calomnii. Să nu creadă Martov că *el* va rămâne nedemascată.

Dar grupușoarele politice care-i apără pe lichidatori, sau care măcar în parte simpatizează cu ei, au oare încredere în organul nostru conducător? Desigur că nu! Noi nu avem nevoie de încrederea lor și nu vom face *niciun* pas care să arate măcar o umbră de încredere față de ei.

Noi spunem: domnilor membri ai grupușoarelor *care au încredere* în Martov și Dan, care doresc „să se unească” cu ei, voi toți, auguștiști, troțchiști, vperiodiști, bundiști etc. etc., poftim, luați atitudine, manifestați-vă! Una din două, domnilor:

Dacă voi înșivă vreți „să vă uniți” cu Martov și Dan și-i îndemnați pe muncitori la aceasta, înseamnă că voi aveți o încredere elementară (pe care noi n’o avem) în ei, în acești conducători notorii ai curentului politic și ideologic al lichidatorilor. Din moment ce aveți această încredere, din moment ce admiteți posibilitatea unei „uniri” cu ei, din moment ce admiteți și propovăduiți acest lucru, treceți la *fapte* și nu vă limitați la *vorbe!*

Ori cereți lui Dan și Martov (voi aveți încredere în ei și ei au încredere în voi) să indice sursele „svonurilor”, le cercetați voi înșivă și declarați în mod public în fața clasei muncitoare: noi garantăm că nu este vorba de o bârfeală stupidă a unor cumetre, că nu este vorba de niște șușoteli răutăcioase ale unor lichidatori iritați, ci de probe *serioase, convingătoare*. Dacă ați face acest lucru și dacă s’ar dovedi că, chiar la apariția svonurilor, organele de conducere ale lichidatorilor, plehanoviștilor etc., după ce le-au controlat, au informat imediat despre aceasta organul de conducere al pravdiștilor, noi am răspunde: suntem convinși că greșiți, domnilor, și vă

vom dovedi greșala voastră, dar recunoaștem că ați procedat ca niște democrați cinstiți.

Ori vă ascundeți, domnilor conducători ai „curenților” și grupușoarelor care îndeamnă pe muncitori să se unească cu lichidatorii, vă ascundeți îndărătul lui Dan și Martov, îi lăsați să calomnieze după pofta inimii, fără a le cere să indice sursele, fără a vă da osteneala (*și fără a vă lua răspunderea politică*) de a controla seriozitatea svonurilor.

În cazul acesta noi vom spune muncitorilor deschis: tovarăși, nu vedeți oare că acești conducători de grupușoare sunt *complicii și ajutoarele* calomniatorilor murdari?

Să vedem cum vor hotărî muncitorii.

Pentru a lămuri lucrurile, să luăm un caz concret. Când organul de conducere recunoscut de $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia a declarat că a cercetat svonurile și este absolut convins că sunt cu totul absurde (dacă nu și mai rău), *două* grupuri au luat atitudine în presă: 1) grupul Ciheidze, Cihencheli, Scobelev, Haustov, Tuliacov, Mancov și Iagello; 2) „augustiștii”, adică organul conducător augustist al lichidatorilor.

Și ce-au spus aceștia ?

Au spus *numai* că ei *nu au luat parte* la cercetarea svonurilor întreprinse de organul conducător al pravdiștilor !! Atâta tot !

Să analizăm acest caz.

Să ne închipuim, întâi, că în locul grupului lui Ciheidze & Co. avem în fața noastră democrați cinstiți. Acești oameni l-au ales pe Malinovschi ca vicepreședinte al fracțiunii lor din Dumă. Și deodată se răspândește în presă, în organul a cărui răspundere politică o au, svonul că Malinovschi ar fi un agent provocator !

Pot oare exista două păreri asupra datoriei celei mai elementare, mai indiscutabile a tuturor democraților cinstiți într'un caz ca acesta ?

Ei trebuie să creeze imediat o comisie formată din oameni de ai lor sau din oricare alții, să cerceteze imediat de unde provin svonurile, cine și când le-a răspândit, să controleze seriozitatea acestor svonuri și dacă au fost lansate *cu bună credință* și să declare în mod public, deschis, cinstit clasei muncitoare: tovarăși, noi am muncit,

am cercetat și vă asigurăm că este vorba de ceva serios.

Astfel ar fi procedat niște democrați cinstiți. A tăcea, a nu face cercetări și a continua să porți răspundere pentru un organ de presă care răspândește svonuri tenebroase, este culmea josniciei și a ticăloșiei, este o atitudine nedemnă de un cetățean cinstit.

Să ne închipuim, apoi, că în locul lui Ciheidze & Co. avem în fața noastră pe niște complici și tănuitori ai acestei calomnii murdare, care *ori au auzit ei înșiși* aceste svonuri tenebroase dela Martov sau dela prietenii lui, însă nu s'au gândit niciun moment să le ia în serios (căci cine dintre cei care au avut de-a-face cu activitatea social-democrată n'a auzit de zeci de ori „svonuri“ stupide, vădit absurde, cărora e ridicol să le acorzi atenție?), ori n'au auzit nimic, însă, cunoscând bine „maniera“ lui Dan și Martov, preferă „să stea la o parte într'o chestiune grea și spinoasă“¹²⁸, temându-se că, declarând deschis că sunt încredințați de seriozitatea svonurilor răspândite prin presă de Martov și Dan, se vor murdări și compromite pe toată viața, și dorind în acelaș timp să-i acopere în taină pe Martov și Dan.

Asemenea oameni, care corespund celei de a doua ipoteze a noastre, *ar fi procedat întocmai așa cum au procedat Ciheidze & Co.*

Cele spuse mai sus se referă în totul și la „augustiști“.

Muncitorii să aleagă ei înșiși una din cele două ipoteze, să analizeze și să reflecteze ei înșiși asupra comportării lui Ciheidze & Co.

Să analizăm și atitudinea lui Plehanov. În nr. 2 din „Edinstvo“ el spune că articolele lichidatorilor cu privire la Malinovschi sunt „revoltătoare“ și „desgustătoare“, adăugând în acelaș timp cu o vădită notă de reproș la adresa pravdiștilor: *iată rolul sciziunii voastre, „cui i s'a tăiat capul nu mai plânge după păr!“*.

Care este sensul acestei atitudini a lui Plehanov ?

Dacă Plehanov, cu toată declarația directă a lui Dan și Martov că ei consideră svonurile ca fiind serioase și de bună credință (căci altfel n'ar fi cerut o anchetă), — dacă Plehanov, cu toate acestea, declară că articolele lichidatorilor sunt revoltătoare și desgustătoare, înseamnă

că nu are niciun pic de încredere în Dan și Martov!! Inseamnă că îi consideră și *el* drept niște calomniatori murdari!!

Căci, în caz contrar, pentru ce motiv și pe ce temelii rațional declară în mod public „desgustătoare“ articolele unor oameni care doresc (după afirmațiile lor) să aducă folos democrației și proletariatului prin demascarea unui rău atât de teribil și grav cum este provocarea??

Dacă însă Plehanov nu crede niciun cuvânt din cele spuse de Martov și Dan, dacă îi consideră calomniatori murdari, atunci cum poate să ne socotească vinovați pe noi, pravdiștii, de aceste metode de luptă ale lichidatorilor, excluși din partid? Cum poate el să scrie: „cui i s'a tăiat capul nu mai plânge după păr“. Căci aceasta înseamnă că el îi *justifică* pe Dan și Martov prin „sciziune“!!

E monstruos, dar așa este.

Plehanov *justifică* pe acești calomniatori murdari, în care nu are nici el niciun pic de încredere, prin aceea că pravdiștii sunt vinovați deoarece i-au exclus din partid.

Această atitudine a lui Plehanov este o apărare „diplo-matică“ a șantajistilor (cum i-a și spus-o în mod public un „grup de marxiști“ care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov, dar s'a desiluzionat curând), adică o apărare determinată de diplomația de cerc și care obiectiv echivalează cu a încuraja pe șantajști să-și continue opera.

Dacă noi — trebuie să-și spună Martov și Dan — am obținut dintr'odată ca „antilichidatorul“ Plehanov, care nu are încredere în noi, să-și *acuze* pe pravdiști, fie și în mod indirect, fie și în parte, că prin „sciziune“ ne-au împins la o luptă atât de aprigă, — aceasta înseamnă... înseamnă, *dă-i înainte!* continuă în aceeași manieră! Plehanov ne *dă speranțe* că drept recompensă pentru șantajul nostru *vom obține concesiile!* *

Diplomația de cerc a lui Plehanov s'a demascat de îndată în fața muncitorilor. Acest lucru îl dovedește părerea exprimată de moscoviți cu privire la nr. 1 din

* Cititorul poate găsi la Troțchi o apărare a șantajului absolut identică cu cea a lui Plehanov, numai că este făcută într'o formă și mai voalată și mai lașă. În nr. 6 din „Borba“, el, colaborator al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“, nu condamnă prin niciun cuvânt „campania“ lui Dan și Martov; în schimb, îi învinuiește pe pravdiști că au asvârlit „sămânța otrăvită a urii și a desbinării“ (pag. 44)!! Așa dar „otrava“ nu trebuie văzută în răspândirea de calomnii, nu, nicidecum, ci în îndeplinirea hotărârii partidului cu privire la promotorii influenței burgheze și la defăimătorii mișcării ilegale. Luăm notă.

„Edinstvo“ și răspunsul „grupului de marxiști“ care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov și care l-a numit pe Plehanov „diplomat“. Diplomația de cerc a lui Plehanov se va demasca foarte curând până la capăt.

In Ianuarie 1912 reprezentanții muncitorilor au exclus din partid în mod deschis și formal un anumit grup, grupul lichidatorilor, în frunte cu Martov și Dan. De atunci, într'un interval de 2 ani și jumătate, muncitorii din Rusia au aprobat cu o majoritate de $\frac{4}{5}$ această hotărîre, recunoscînd-o ca fiind *propria lor* hotărîre. Șantajul și calomnia lui Martov și Dan nu vor determina pe muncitori să facă „concesii“, ci-i va face să se convingă și mai mult că „întregul“ marxist muncitoresc, deja construit în proporție de $\frac{4}{5}$, nu poate fi construit decât *fără* lichidatori și *împotriva* lor.

Toată lumea și fiecare vorbește astăzi despre creșterea conștiinței politice a muncitorilor ruși, despre faptul că treburile partidului muncitoresc au trecut în întregime și în mod exclusiv în mâna lor, despre creșterea uriașă a maturității și a spiritului lor de independență după revoluție. Și Troțchi și Plehanov apelează la muncitori împotriva „cercurilor de intelectali“ sau a „fracționismului intelectualist“. Inșă — fapt demn de remarcat! — de îndată ce vine vorba de datele *obiective* referitoare la chestiunea de a se ști care este orientarea politică pe care *actualii* muncitori conștienți din Rusia și-o aleg, o aprobă și o creează, atât Plehanov cât și Troțchi și lichidatorii fac o schimbare de front și țipă: acești muncitori, muncitorii pravdiști, care alcătuiesc majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia, urmează pravdismul numai din cauză că sunt „desorientați“ („Borba“ nr. 1, pag. 6), ei se lasă numai *antrenați* de „demagogie“ sau fracționism etc. etc.

Reiese că lichidatorii, Plehanov și Troțchi recunosc voința majorității muncitorilor conștienți *nu* în prezent, ci în viitor, și anume în acel viitor — și numai în acel viitor — în care muncitorii vor fi de acord cu ei, cu lichidatorii, cu Plehanov, cu Troțchi!!

Amuzant subiectivism! Amuzantă teamă de date obiective! Or, dacă e să nu ne aruncăm pur și simplu învinuiri reciproce de spirit intelectualist de cerc, trebuie să luăm tocmai datele *actuale* și tocmai datele *obiective*.

Despre educația politică a muncitorilor, care, după cum recunoaște toată lumea, progresează, împăciuitoarii noștri Plehanov, Troțchi & Co. vorbesc deasemenea cu un subiectivism amuzant. Plehanov și Troțchi *oscilează* între cele două curente în luptă în sânul mișcării de clasă social-democrate și caută să impună muncitorilor oscilările lor subiective, spunând: participarea muncitorilor la lupta dintre curente denotă că muncitorii nu sunt conștienți; însă când vor deveni mai conștienți vor înceta să lupte, nu vor mai fi „fracționiști“ (Plehanov, ca și Troțchi, repetă „în virtutea inerției“ cuvântul „fracționism“ învățat pe de rost, cu toate că din Ianuarie 1912, adică cu 2 ani și jumătate în urmă, pravdiștii au terminat cu „fracționismul“, excluzând în mod direct și deschis pe lichidatori.

Subiectivismul de care dau dovadă Plehanov și Troțchi privind astfel lucrurile sare în ochi. Luați istoria — doar nu-i un păcat pentru un marxist să consulte istoria mișcării! — ea vă arată lupta *care se duce de aproape douăzeci de ani* împotriva curentelor burgheze ale „economismului“ (1895—1902), menșevismului (1903—1908) și lichidatorismului (1908—1914). Este în afară de orice îndoială că între aceste trei variante ale „influenței burgheze asupra proletariatului“ este o legătură indisolubilă și o perfectă continuitate. Este un fapt istoric că muncitorii înaintați din Rusia au participat de fiecare dată la această luptă și că au fost de partea „iscriștilor“ împotriva „economistilor“, de partea bolșevicilor împotriva menșevicilor (după cum recunoaște *însuși* Levițchi, constrâns de mulțimea faptelor obiective), în sfârșit de partea „pravdismului“ împotriva lichidatorismului.

Și atunci întrebăm: nu ne spune acest fapt istoric care se referă la mișcarea social-democrată *de masă* a muncitorilor ceva mult mai serios decât dezideratele subiective ale lui Plehanov și ale lui Troțchi, care de 10 ani își fac un merit din faptul că nu reușesc cu niciun chip

să fie în unison cu orientarea social-democrată de masă a muncitorilor?

Faptele obiective ale epocii actuale, luate din ambele surse — lichidatoristă și pravdistă —, precum și istoria acestor 20 de ani, dovedesc concret până la evidență că tocmai în lupta împotriva lichidatorismului și în victoria obținută asupra lui se afirmă educația politică a muncitorilor ruși și crearea unui adevărat partid muncitoresc care nu cedează în fața influențelor mic-burgheze într-o țară mic-burgheză.

Prezentând muncitorilor dezideratele lor subiective (care nu țin seamă nici de istorie, nici de curentele de masă din sânul social-democraților) cu privire la evitarea luptei, Plehanov și Troțchi privesc educația politică a muncitorilor dintr'un punct de vedere simplist. Până acum a fost istorie — cum a spus Marx persiflându-l pe Proudhon — iar acum nu mai este!¹²⁹ Până acum, în decurs de 20 ani, educația politică a muncitorilor nu s'a făcut altfel decât în lupta împotriva curentului burghez al „economismului“ și împotriva manifestărilor ulterioare ale unui curent la fel, iar astăzi, după vreo două adevăruri „simpliste“ despre caracterul dăunător al luptei, adevăruri servite de Plehanov și Troțchi, istoria își va înceta cursul, vor dispărea rădăcinile de masă — de masă, datorită sprijinului burgheziei — ale lichidatorismului, va dispărea „pravdismul“ de masă (care a căpătat un caracter de masă datorită exclusiv „desorientării“ muncitorilor!) și se va înscăuna ceva „adevărat“... Amuzant mai raționează Plehanov și Troțchi!

Adevărata educație politică a muncitorilor nu se poate face decât în lupta fermă, consecventă, dusă până la capăt a influențelor, năzuințelor, curentelor proletare împotriva celor burgheze. Că lichidatorismul (ca și economismul din 1895—1902) este o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului, lucrul acesta nu îndrăznește să-l conteste nici Troțchi, iar Plehanov însuși, într'un trecut foarte, foarte îndepărtat, acum vreun an și jumătate — doi ani și jumătate, a apărat hotărârea partidului care stabilise acest adevăr.

Însă influențele burgheze asupra muncitorilor nu au constat niciodată și nicăieri în lume numai în influențe de ordin ideologic. Când influența ideologică a burgheziei

asupra muncitorilor scade, este sdruncinată sau slăbește, burghezia a recurs și va recurge *peste tot și întotdeauna* la minciuna cea mai nerușinată. Tocmai atunci când sabotau voința majorității marxștilor organizați, tocmai atunci când nu aveau suficiente arme de luptă ideologică, Martov și Dan recurgeau în permanență la arma insinuării și a calomniei.

Numai că până acum ei au făcut acest lucru în condițiile emigrației, în fața unor cercuri relativ restrânse de „ascultători“, și multe le-au mers. Acum însă ei au acționat în fața a zeci de mii de muncitori ruși, și s'au poticnit numaidecât. „Trucul“ bârfelii și calomniei specific emigrației nu le-a reușit. Muncitorii s'au dovedit a fi atât de conștienți din punct de vedere politic, încât și-au dat imediat seama de lipsa de sinceritate și de bună credință a acțiunilor lui Martov și Dan *după caracterul* acestor acțiuni, și i-au stigmatizat în mod public, în fața întregii Rusii, ca pe niște calomniatori.

Muncitorii înaintați din Rusia au mai făcut un pas înainte pe calea educării lor politice, *smulgând* arma calomniei din mâinile unui grup burghez (lichidatorii).

Nici alianța burgheză a conducătorilor lichidatorilor, a lui Plehanov și Troțchi cu narodnicii, nici sforțările presei liberale de a proclama ca o sarcină a oamenilor „cinstiți“ unirea muncitorilor cu lichidatorii partidului muncitoresc, nici campania de calomnii a lui Martov și Dan nu vor putea opri creșterea și dezvoltarea unirii proletare în jurul ideilor, programului, tacticii și organizației „pravdismului“.

„Prosvetzenie“ nr. 6, Iunie 1914
Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul
revistei „Prosvetzenie“

DESPRE „VPERIODIȘTI“ ȘI DESPRE GRUPUL „VPERIOD“

A. Bogdanov a adus în ziarul lichidatorilor din Petersburg cele mai grave acuzații „Pravdei“ și „pravdismului“. Acum s'a publicat în revista lui Troțchi, cel mai bun prieten de ieri al lichidatorilor, dar care astăzi i-a părăsit pe jumătate, scrisoarea cercului din Paris și Geneva a grupului ideologic marxist „Vperiod“ (nr. 4, pag. 56).

În Rusia nu s'a găsit decât un singur grup, în Caucaz, care să ia apărarea acestui grup din Paris și Geneva care există din 1909, adică de aproape 5 ani. Din această cauză, poate că nici n'ar trebui să pierdem timpul cu explicații suplimentare, în afară de acelea pe care le-am și dat în „Puti Pravdi“ *.

Dar perseverența cu care lichidatorii și Troțchi, prietenul lor de ieri, apără pe „vperiodiști“, ne determină să le răspundem încăodată acestora din urmă, cu atât mai mult cu cât alianța efectivă dintre lichidatori, Troțchi și „vperiodiști“ — alianță din nou conturată — oferă posibilitatea de a explica muncitorilor din Rusia care este însemnătatea principială și politică a acestei alianțe.

Grupul „Vperiod“ s'a rupt de bolșevici în 1909 în străinătate. La sfârșitul acestui an, el a publicat o broșură intitulată „Situția actuală și sarcinile partidului“, în care și-a expus „platforma“.

„La elaborarea platformei“ — citim în pag. 32 a acestei broșuri — „au luat parte 15 membri de partid, și anume: 7 muncitori

* Vezi volumul de față, pag. 113—116. — Nota Red.

și 8 intelectuali. Cea mai mare parte a platformei a fost adoptată în unanimitate. Numai în chestiunea Dumei de Stat s'au abținut dela vot trei persoane (doi «otzoviști» și un «antibolcivist»).

În platformă (pag. 17 și urm.) se apăra „filosofia proletară“.

Dintre „vperiodiștii“ pe care ei înșiși i-au amintit în presă, menționăm: N. Maximov, Voinov, Alexinschi, Lunacearschi, Liadov, St. A. Volschi, Domov, A. Bogdanov¹³⁰.

Ce-au devenit, însă, acești „vperiodiști“?

N. Maximov a părăsit grupul „Vperiod“.

Voinov și Alexinschi au rămas, dar s'au despărțit unul de altul și fac parte acum din două grupuri „Vperiod“ separate; acest lucru a fost comunicat oficial la Paris.

A. Lunacearschi s'a despărțit de Alexinschi.

După cât se pare, Liadov a părăsit grupul; nu se știe nimic despre poziția lui în noua sciziune a grupului „Vperiod“.

St. A. Volschi a trecut la narodnicii de stânga, dacă ar fi să judecăm după colaborarea sa sistematică la organele acestora (vezi „Zavetî“).

Domov a publicat în nr. 3 al revistei „Vperiod“ (Mai 1911) o declarație în care spune că „nu mai colaborează la nicio publicație a grupului «Vperiod»“ (pag. 78).

A. Bogdanov a declarat în presă că a părăsit grupul „Vperiod“.

Așa se prezintă faptele.

Și acum comparați aceste fapte cu declarația „vperiodiștilor“ din Paris și Geneva pe care o publică Troțchi:

„Afirmația ziarului «Puti Pravdi» care pretinde că grupul «Vperiod» a fost dela bun început înjghebat de elemente antimarxiste eterogene, care s'au destrămat odată cu înviorarea mișcării muncitorești, nu corespunde realității“.

De aici cititorul își dă seama că Troțchi, care cunoaște perfect toate numele amintite și întreaga istorie a grupului „Vperiod“, căruia i-a acordat de multe ori ajutorul său, publică un neadevăr revoltător, strigător la cer, pe care l-au pretins și „vperiodiștii“, tot așa cum își dă seama că „Puti Pravdi“ a spus adevărul curat.

Să mai amintim și următorul fapt: în „Sovremennâi Mir“, pare-se din 1910 sau 1911, a apărut o recenzie a lui G. A. Alexinschi la o lucrare a lui A. A. Bogdanov,

acesta din urmă fiind tratat de autor ca un „domn” care n’are nimic comun cu marxismul.

Așa dar, despre ce este vorba?

Despre faptul că grupul „Vperiod” a fost înjghebat într’adevăr din elemente antimarxiste eterogene. Din punctul de vedere ideologic, aceste elemente se reduc la două curente: „machişti” și „otzoviști”, lucru care se vede, între altele, din pasajele citate.

„Machismul” este filosofia lui Mach și Avenarius, cu rectificările aduse de Bogdanov, filosofie pe care Bogdanov, Lunacearschi, Volschi au apărut-o și care se ascunde în platforma grupului „Vperiod” sub falsul nume de „filosofie proletară”. În realitate, această filosofie este o variantă a idealismului filosofic, adică a unei apărări rafinate a religiei, și nu este întâmplător faptul că Lunacearschi a alunecat dela această filosofie pe panta propagării unirii socialismului științific cu religia. A. Bogdanov apără și astăzi, într’o serie de cărți „noi”, această filosofie profund antimarxistă și profund reacționară, împotriva căreia au luptat cu hotărâre atât menșevicul G. V. Plehanov cât și bolșevicul V. Ilin.

Intrebăm pe oricine dacă lichidatorii A. Bogdanov, Troțchi și vperiodiștii din Paris și Geneva procedează cinstit atunci când, publicând declarațiile grupului „Vperiod” și cele despre „Vperiod”, ascund muncitorilor ruși faptul că:

1) grupul „Vperiod” a introdus el însuși în platforma sa „filosofia proletară”, adică „machismul”;

2) în rândurile marxiștilor din diferite fracțiuni s’a dat o luptă dâră și îndelungată împotriva „machismului” ca filosofie profund reacționară;

3) chiar și Aléxinschi, un vperiodist înflăcărat, după ce a semnat personal platforma împreună cu machiștii, a fost nevoit peste câțva timp să se ridice cu cea mai mare vehemență împotriva machismului.

Să trecem acum la otzovism.

Am văzut mai sus că „otzoviștii” au făcut parte din grupul „Vperiod”. Chiar platforma acestui grup cuprinde, așa cum s’a arătat imediat după publicarea ei în presa din străinătate, otzovism camuflat, concesii inadmisibile față de acesta, de pildă la punctul d) pag. 16 a platformei, în care se spune că (până la un anumit timp)

„toate metodele și căile de luptă legale și semilegale ale clasei muncitoare, inclusiv participarea la Duma de Stat, nu pot avea prin ele însele o importanță hotărâtoare“.

Este acelaș „otzovism“, însă camuflat, echivoc și confuz. Atât bolșevicii-partiiți, adică cei ostili lichidatorismului, cât și menșevicii-partiiți au explicat mereu și de mai multe ori că o astfel de platformă nu poate fi admisă de social-democrați, că ea înseamnă o apărare a „otzovismului“, că e profund greșită și dăunătoare.

Otzoviștii au fost împotriva participării la Duma a III-a, și evenimentele au arătat limpede că au greșit și că *în realitate* punctul lor de vedere ducea la anarhism.

Apărarea camuflată și atenuată a „otzovismului“ despre care am vorbit mai sus n'ar fi putut permite promovarea *în fapt* a liniei pe care „Pravda“ a promovat-o cu succes și care a adus pravdiștilor victoria asupra celor care căutau să distrugă partidul, asupra lichidatorilor, în imensa majoritate a organizațiilor muncitorești legale și arhilegale.

Iată dece, atunci când „vperiodiștii“ vorbesc până în ziua de azi despre „marxismul de stânga neciuntit“, suntem datori să luăm cuvântul și să avertizăm pe muncitori, suntem datori să declarăm că îndărătul acestor cuvinte sonore se ascunde o teorie antimarxistă care aduce un foarte mare prejudiciu mișcării muncitorești, o teorie absolut incompatibilă cu mișcarea.

Această varietate vperiodistă a „marxismului de stânga neciuntit“ este, după cum au spus și au arătat mai demult bolșevicii, de mai bine de 5 ani, o caricatură a bolșevismului; chiar dacă vperiodiștii n'ar fi conștienți de acest lucru, în realitate avem a face aici cu o deviere dela marxism la anarhism.

Plenara din Ianuarie 1910 — plenara la care se referă vperiodiștii în revista lui Troțchi, afirmând că ea a aprobat grupul lor — *a condamnat în unanimitate o asemenea deviere*, tot atât de dăunătoare ca și devierea lichidatoristă. În tot cursul anului 1910 organele de conducere create de plenară pentru a traduce în viață hotărârile sale, de pildă redacția Organului Central, au arătat *în mai multe rânduri* și în mod amănunțit în paginile publicațiilor sale că vperiodiștii, întocmai ca și lichidatorii, *au încălcat* hotărârile plenarei; că ei, întocmai ca

și lichidatorii, sunt de fapt *promotorii influenței burgheze în rândurile proletariatului.*

Dacă vperiodiștii se referă acum în revista lui Troțchi la „prima și cea de a doua școală vperiodistă”, suntem datori să amintim faptele: prima școală a fost părăsită de jumătate din muncitorii care s’au convins din experiență de caracterul antimarxist și desorganizator al acestei școli. În ceea ce privește a doua școală, Organul Central — care traduce în viață hotărârile plenarei — a avertizat în mod special pe muncitori, lămurindu-i asupra caracterului arătat mai sus al acestei școli.

Și cine ajută această a doua școală?

Numai lichidatorii și Troțchi, în *poftida* avertizării oficiale făcute de organul oficial al partidului.

În această a doua școală, întocmai ca și azi în coloanele ziarului lichidatorist din Petersburg și ale revistei „Borba” a lui Troțchi, vedem cu propriii noștri ochi că există de fapt un bloc, o alianță între lichidatori, vperiodiști și grupșorul lui Troțchi.

Este o alianță între grupurile antimarxiste, cu caracter desorganizator, care urăsc marxismul „Pravdei” și disciplina, disciplina tovărășească de partid care grupează în jurul „Pravdei” covârșitoarea majoritate a muncitorilor conștienți din Rusia.

Nu putem să nu numim „aventurism” această alianță, ca și însuși grupul „Vperiod” și întreg „vperiodismul”, în sensul că în afară de lipsa de principialitate, în afară de încurajarea ideilor antimarxiste (fără a se lua în mod direct apărarea acestora) și de acțiuni de desorganizare a mișcării muncitorești, nu ne putem aștepta la nimic altceva din partea „vperiodismului” și a „blocului” acestuia cu Troțchi și lichidatorii.

Deși principial suntem categoric ostili grupului „Vperiod” și vperiodismului, noi nu am închis ușa nicio dată și nici nu o vom închide „vperiodiștilor” care părăsesc acest grup (cum face majoritatea dintre întemeietorii grupului „Vperiod”), care intenționează să dea un ajutor majorității muncitorilor conștienți din Rusia pe care i-a grupat și i-a unit „pravdismul”. Niciun fel de îngăduință apărării „machismului” (în care, din păcate, „s’a împotmolit” defintiv Bogdanov) sau „vperiodismului”, dar și niciun fel de piedici tovarășilor de bună cre-

dință care și-au dat seama de greșelile grupului „Vperiod“ și revin *dela* „Vperiod“ la partid.

În ceea ce privește atacurile și injuriile lui Bogdanov în ziarul lichidatorilor și cele ale vperiodiștilor în revista lui Troțchi la adresa „publiciștilor Ilin, Zinoviev și Camenev“, vom arăta pe scurt următoarele: numiții publiciști au aplicat întotdeauna *hotărârile* muncitorilor marxiști uniți, care au arătat fățiș lumii întregi prin unirea lor în jurul „pravdismului“, sau prin alegerile pentru casele de asigurări sociale din Capitală și pentru casa centrală de asigurări, că ei alcătuiesc majoritatea covârșitoare a muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

Acționând conform acestor hotărâri și în spiritul lor, numiții publiciști au toate motivele să considere că activitatea lor corespunde voinței majorității muncitorilor marxiști și că, așa cum e și firesc, nu ieșirile injurioase ale vperiodiștilor, ale lui Troțchi și ale lichidatorilor îi vor abate *dela* activitatea lor.

Istoricul grupului „Vperiod“, al destrămării lui, al blocurilor lui permanente cu Troțchi și cu lichidatorii prezintă un anumit interes general pentru muncitori și chiar un anumit interes de ordin social, deoarece aici avem a face cu un fenomen tipic de alcătuire a unor grupușoare aparte, formate din intelectuali în epoca de desagregare și de destrămare. Oricine este liber să creeze un grup ideologic aparte și să arate proletariatului un drum aparte, dar fiecare creator al unui nou grup „își asumă o mare răspundere“. Incontestabil, greșelile nu sunt puse pe seama nesincerității, dar *a persista* în greșelile care au fost lămurite atât de teoria cât și de practica mișcării de mai bine de cinci ani, înseamnă a declara război deschis marxismului și majorității unite și cimentate a muncitorilor.

Oscilarea sau devierea lichidatoristă și vperiodistă nu sunt întâmplătoare, ci sunt produsul unei epoci de destrămare și desagregare. De o parte și de alta a drumului luptei de clasă duse de muncitorii marxiști, vedem aceste devieri burgheze care servesc drept avertisment oricărui muncitor conștient.

P. S. Când am primit numărul revistei „Borba” a lui Troțchi în care a publicat o nouă scrisoare „a cercurilor marxiste «Vperiod» din Geneva, Paris, Tiflis și a tovarășilor lor de idei din Petersburg”, rândurile de mai sus erau deja scrise.

După semnăturile scrisorii vedem că vperiodiștii, care și-au formulat platforma „*proprie*” pe la sfârșitul anului 1909, au câștigat în Rusia în decurs de 4 ani și jumătate *un singur* „cerc la Tiflis” și, probabil, *doi* „tovarăși de idei la Petersburg” (deoarece trei ar fi constituit cu siguranță un cerc ideologic marxist din Petersburg, din capitală, sau din Rusia!). Pentru oamenii care raționează cât de cât serios asupra politicii, este suficient chiar și acest rezultat al celor patru ani de „activitate” a grupului „Vperiod” pentru a face o apreciere asupra lui. Troțchi n’are decât să se amuze unindu-se cu acest grup în coloanele revistei „*sale*”, vperiodiștii și troțchiștii n’au decât să se joace de-a „puteri” și de-a „curențe” care încheie acorduri între ele! Acesta nu-i decât un joc copilăresc al unor oameni care prin cuvinte mari vor să acopere iremediabila lipsă de conținut a „grupușoarelor” lor.

E ridicol să citești cum aceste grupușoare tipă despre unitate și sciziune! Prea stimabililor, înțelegeți că se poate vorbi despre unitatea mișcării de masă a muncitorilor, despre unitatea partidului muncitoresc; cât despre unitatea cu cercurile intelectualilor care în decurs de 4 ani n’au găsit simpatii în rândurile muncitorilor din Rusia, n’aveți decât să flecăriți cu Troțchi! Despre acest lucru nici nu merită să discutăm.

„*Prosvetzenie*” nr. 6, Iunie 1914
Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul
revistei „*Prosvetzenie*”

**NOTĂ „DIN PARTEA REDACȚIEI“
LA „APELUL CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI“
AL LUI OKSEN LOLA¹³¹**

Publicăm cu plăcere apelul tovarășului nostru, marxist ucrainean, către muncitorii ucraineni conștienți. Unire fără deosebire de naționalitate. Această chemare este deosebit de actuală astăzi în Rusia. Sfătuitoarii răi ai muncitorilor, intelectualii mic-burghezi dela „Dzvin“, se dau peste cap, străduindu-se să-i rupă pe muncitorii social-democrați ucraineni de cei velicoruși. „Dzvin“ face o operă de mic-burghezi naționaliști.

Iar noi vom face o operă de muncitori internaționaliști: vom strânge laolaltă, vom uni, vom contopi pe muncitorii de toate naționalitățile pentru a activa împreună uniți.

Trăiască strânsa alianță frățească dintre muncitorii ucraineni, velicoruși și de orice altă naționalitate din Rusia!

„Trudovaia Pravda“ nr. 28
din 29 Iunie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

**RAPORTUL C. C. AL P. M. S. D. R.
ȘI INSTRUCȚIUNILE DATE DELEGAȚIEI C. C.
LA CONSFĂȚUIREA DELA BRUXELLES ¹³²**

*Scris între 23 și 30 Iunie (6—13 Iulie)
1914*

*Publicat pentru întâia oară în 1929
în ediția a 2-a și a 3-a a Opereilor
lui V. I. Lenin, vol. XVII*

Se tipărește după manuscris

32 — V. I. Lenin, vol. 20

Incepându-mi raportul în numele C. C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, mă folosesc în primul rând de acest prilej pentru a-mi împlini o plăcută datorie și a exprima, în numele acestui organ, profundă recunoștință tovarășului Vandervelde, Președintele Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional, pentru vizita pe care a făcut-o în țara noastră și pentru că a luat personal contact cu fruntașii mișcării muncitorești din Petersburg. Ii suntem cu atât mai recunoscători tovarășului Vandervelde, cu cât el este primul care a inițiat cunoașterea directă de către membrii de seamă ai Internaționalei, a muncitorilor conștienți și de frunte din Rusia, precum și publicarea în presa socialistă din străinătate (ne referim la „*Le Peuple*“ * și „*L'Humanité*“ **) a datelor obiective cu privire la mișcarea muncitorească din Rusia, date culese la fața locului dela redacțiile ziarelor celor trei curente: „pravdist“ (adică partidul nostru), „lichidatorist“ și „socialist-revoluționar“.

Raportul meu în problema unității social-democrației din Rusia va fi alcătuit din următoarele patru părți: 1) mai întâi voi expune *fondul* celor mai importante divergențe din rândurile social-democraților; 2) apoi voi expune datele referitoare la mișcarea muncitorească de masă din Rusia, care lămuresc felul în care linia partidului nostru a fost verificată prin experiența acestei mișcări; 3) voi expune cum a fost verificată linia și poziția adversarilor noștri prin aceeași experiență a muncii. În sfârșit, 4) voi formula, în numele C. C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, propuneri concrete, pozitive, *practice* cu privire la unitate.

* „Poporul”. — Nota Red.

** „Umanitatea”. — Nota Red.

I

Există două puncte de vedere principale în privința celor ce se întâmplă astăzi în rândurile social-democrației din Rusia.

Un punct de vedere, expus de Roza Luxemburg în propunerea făcută anul trecut (Decembrie 1913) Biroului socialist internațional, punct de vedere împărtășit atât de lichidatori cât și de grupurile care-i apără, se rezumă la următoarele: în Rusia domnește „haosul“ luptei fracționiste între o sumedenie de fracțiuni, dintre care cea mai rea, fracțiunea „leninistă“, ațâță cel mai mult la sciziune. În realitate, divergențele nu exclud nicidecum posibilitatea unei activități comune. Drumul spre unitate trece prin înțelegere sau compromis între toate curentele și fracțiunile.

Celălalt punct de vedere, împărtășit de noi, se rezumă la aceea că în Rusia nu are loc nimic asemănător cu „haosul luptei fracționiste“. Există acolo *numai* lupta împotriva lichidatorilor, și *numai* în această luptă se formează partidul social-democrat *cu adevărat* muncitoresc, care a și unit acum *majoritatea covârșitoare*, $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia. Partidul ilegal, care grupează majoritatea muncitorilor din Rusia, a fost reprezentat de conferințele și consfăturile: din Ianuarie 1912, din Februarie 1913 și din vara anului 1913. Organul legal este ziarul „Pravda“ („Vérité“), de unde și denumirea de pravdiști. Acest punct de vedere a fost exprimat, între alții, de un muncitor din Petersburg care, la banchetul dela Petersburg la care a participat tov. Vandervelde, a spus că în fabricile și uzinele din Petersburg muncitorii sunt uniți și că în afara unității muncitorilor sunt numai niște „state-majore fără armată“.

În a doua parte a raportului meu, voi expune datele obiective care arată justetea punctului nostru de vedere, iar acum mă voi ocupa de problema esenței lichidatorismului.

Excluderea formală din partid a grupului lichidatorilor s'a făcut la conferința P. M. S. D. R. din Ianuarie 1912. Totuși chestiunea lichidatorismului a fost pusă de către partidul nostru cu mult înainte. Chiar conferința

generală a P. M. S. D. R. care s'a ținut în Decembrie 1908 a adoptat o rezoluție precisă și formală, obligatorie pentru întregul partid, care condamnă în mod absolut lichidatorismul. Această rezoluție dă lichidatorismului următoarea definiție:

(lichidatorismul înseamnă) „încercările unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația existentă a P. M. S. D. R. și de a o înlocui printr'o grupare informă, care să acționeze cu orice preț în cadrul legalității, chiar dacă aceasta din urmă ar trebui să fie dobândită cu prețul renunțării vădite la programul, tactica și tradițiile partidului“.

De aici se vede că lichidatorismul a fost declarat și recunoscut în mod formal ca un curent al *intelectualilor* încă din 1908 și că esența lui constă în *renegarea* partidului ilegal și în *înlocuirea* sau preconizarea înlocuirii cu partidul legal.

Plenara C. C. din Ianuarie 1910 a condamnat din nou în *unanimitate* lichidatorismul, ca „*manifestare a influenței burgheziei asupra proletariatului*“.

De aici se vede cât de greșită este părerea că divergențele dintre noi și lichidatori n'ar fi mai adânci, ci mai puțin importante decât divergențele dintre așa numiții radicali și moderați din Europa occidentală. În niciun partid, literalmente în niciun partid din Europa occidentală nu vom putea găsi vreo hotărîre generală a partidului împotriva unor oameni care ar vrea să *dissolve* partidul și să - l *înlocuiască* printr'un partid nou!!

Nicăieri în Europa nu s'a pus, nu se pune și nu se poate pune chestiunea dacă e permis să se folosească cineva de titlul de membru al partidului preconizând în *acelaș timp* disolvarea acestui partid, ineficacitatea și inutilitatea lui, înlocuirea lui printr'un alt partid. Nicăieri în Europa occidentală nu se pune, așa cum se pune la noi, problema *existenței* însăși a partidului, a *ființei* lui.

Aceasta nu este o divergență de ordin organizatoric, nu este o divergență în legătură cu felul *cum* ar trebui să fie construit partidul, ci o divergență în chestiunea *ființei* partidului. Aici nu poate fi vorba de nicio împăciuire, de nicio înțelegere, de niciun compromis.

N'am fi putut construi partidul nostru (în proporție de $\frac{4}{5}$) și nu putem continua să-l construim decât luptând

cu hotărîre împotriva publiciștilor care în presa legală combat „mișcarea ilegală“ (adică partidul ilegal), o declară drept un „rău“, justifică și preamăresc dezertarea din această mișcare și preconizează un „partid deschis“.

În Rusia de astăzi, unde nici chiar partidul liberalilor foarte moderați nu este legalizat, partidul nostru nu poate exista decât ca partid ilegal. Caracterul original, specificul situației noastre — care ne amintește oarecum situația social-democraților germani din timpul legii excepționale (deși la Germani exista și atunci de o sută de ori mai multă legalitate decât în Rusia) — constă în următoarele: partidul nostru muncitoresc social-democrat ilegal este alcătuit din organizații muncitorești *ilegale* (numite deseori „celule“), care sunt înconjurate de o rețea mai mult sau mai puțin deasă de asociații muncitorești *legale* (case de asigurări sociale, sindicate, asociații culturale, asociații sportive, societăți anti-alcoolice etc.). În capitală asociațiile legale sunt mai numeroase, dar în provincie adeseori nu există deloc.

Uneori organizațiile ilegale sunt destul de largi, altele foarte înguste, reducându-se chiar numai la „oameni de încredere“¹³³.

Prin asociațiile legale se asigură într'un anumit sens *camuflarea* organizațiilor ilegale și o largă și legală propagare în masse a ideii de unire a muncitorilor. Unirea pe întreaga Rusie a organizațiilor de conducere ale clasei muncitoare, crearea unui centru (C. C.), adoptarea unor rezoluții de partid precise asupra tuturor problemelor — toate acestea se fac, bine înțeles, în mod cu totul ilegal și cer cea mai strictă conspirativitate și încrederea muncitorilor încercați, înaintați.

Cine scrie în presa legală *împotriva* „mișcării ilegale“ sau în favoarea unui „partid deschis“, *desorganizează* în mod direct partidul nostru, și nu putem să nu considerăm asemenea oameni ca *dușmani neîmpăcați* ai partidului nostru.

Este firesc ca negarea „mișcării ilegale“ să fie legată de negarea tacticii revoluționare, de apărarea reformismului. Rusia trece prin epoca revoluțiilor burgheze. Astăzi, în Rusia, sunt hotărît nemulțumiți de guvern până și burghezii cei mai moderați, „cadeții“ și „octombriștii“. Dar toți laolaltă sunt dușmanii revoluției și ne

urăsc pentru „demagogie“, pentru că năzuim să ducem din nou masele pe baricade ca în 1905. Toți aceștia, burghezii, preconizează numai „reforme“ și răspândesc în mase ideea — care le pervertește profund — *compatibilității* reformelor cu actuala monarhie țaristă.

Tactica noastră este alta. Noi folosim orice reformă (de pildă, asigurările sociale) și orice asociații legale. Dar le folosim pentru a ridica conștiința revoluționară a masselor și pentru a desvolta lupta lor revoluționară. Și în Rusia, unde până acum nu există libertăți politice, aceste cuvinte au astăzi pentru noi o semnificație mult mai directă decât în Europa. Partidul nostru conduce *greve revoluționare* care iau în Rusia o amploare mai mare ca oriunde în lume. Să luăm, bunăoară, numai luna Mai. În Mai 1912 au participat la grevele economice 64.000 de muncitori, iar în 1914 — 99.000.

Iar la grevele politice au participat, în anul 1912, 364.000 muncitori, iar în 1914 — 647.000 muncitori. Din îmbinarea luptei politice cu lupta economică rezultă greva revoluționară, care, sguduind milioanele de țărani, îi educă în vederea revoluției. Partidul nostru desfășoară o campanie prin *meetinguri revoluționare* și *demonstrații revoluționare de stradă*. În acest scop, partidul nostru difuzează *proclamații revoluționare* și un *ziar ilegal*, Organul Central al partidului. La unificarea ideologică a ansamblului acestei munci de propagandă și agitație desfășurate în rândurile masselor, ne servesc lozincile adoptate de organele supreme ale partidului nostru: 1) ziua de lucru de 8 ore; 2) confiscarea pământurilor moșierești și 3) republica democrată. În actuala situație din Rusia, în condițiile unei totale lipse de drepturi și unei totale samavolnicii, în condițiile încălcării tuturor legilor de către monarhia țaristă, *n u m a i* aceste lozinci pot într'adevăr să unifice și să îndrumeze întreaga propagandă și agitație a partidului în sensul acordării unui sprijin real mișcării revoluționare a clasei muncitoare.

Ni se pare ridicol să-i auzim pe lichidatori spunând, bunăoară, că suntem împotriva „libertății de coaliție“, dat fiind că noi nu numai că am subliniat într'o rezoluție specială adoptată la conferința din Ianuarie 1912 însemnătatea acestui paragraf din programul nostru, dar am și

folosit în fapt, cu un succes de zece ori mai mare decât lichidatorii, drepturile ciuntite de coalțiie (bunăoară, casele de asigurări sociale). Dar când în presa legală se afirmă că lozincile referitoare la confiscarea pământurilor și la republică nu pot fi subiect de agitație în masse, noi declarăm că nici vorbă nu poate fi de unitate între asemenea oameni și un asemenea grup de publiciști și partidul nostru.

Punându-mi ca sarcină să expun în această primă parte a raportului meu *fondul* divergențelor, mă voi mărgini la cele spuse mai sus, menționând că în partea a patra a raportului meu, în textul propunerilor practice, vor fi enumerate întocmai toate abaterile lichidatorilor dela programul și hotărârile partidului.

Nu voi intra aici în amănuntele istoriei *ruperii* lichidatorilor de partidul nostru ilegal, P. M. S. D. R. Voi arăta numai *trei* perioade principale ale acestei istorii.

Prima perioadă: din toamna anului 1908 până în Ianuarie 1910. Partidul luptă împotriva lichidatorismului prin hotărâri de partid formale, precise, condamându-l.

A doua perioadă: din Ianuarie 1910 până în Ianuarie 1912. Lichidatorii *împiedică* refacerea Comitetului Central al partidului, lichidatorii distrug Comitetul Central al partidului și *disolvă* comisia tehnică a „Biroului din străinătate al C. C.”¹³⁴, ultima rămășiță a C. C. Atunci comitetele partidului *din Rusia* creează în vederea refacerii partidului (în toamna anului 1911) „Comisia organizatorică din Rusia”. Această comisie convoacă conferința din Ianuarie 1912. Această conferință reface partidul, alege Comitetul Central și exclude din partid grupul lichidatorilor.

A treia perioadă: din Ianuarie 1912 până în prezent. Caracteristica esențială a acestei perioade este că majoritatea de $\frac{4}{5}$ a muncitorilor conștienți din Rusia se unește tocmai în jurul hotărârilor și organelor create de conferința din Ianuarie 1912.

Trec acum la partea a doua a raportului meu, la caracterizarea situației actuale a partidului nostru și a lichidatorilor din punctul de vedere al mișcării muncitorești de masă din Rusia. Mă voi strădui să lămuresc următoarea problemă: în ce măsură *experiența*

mişcării de massă a confirmat linia partidului nostru sau linia lichidatorilor.

II

Dela 22 Aprilie 1912 stil vechi a început să apară în Rusia cotidianul muncitoresc „Pravda“, creat *datorită* refacerii partidului la conferința din Ianuarie 1912 și care promovează (deseori prin aluzii și întotdeauna într'o formă ciuntită) hotărârile acestei conferințe. Se înțelege că niciodată nu vorbim *în niciun fel de presă* despre legătura ilegală dintre conferința ilegală a partidului din Ianuarie 1912, și Comitetul Central creat de ea și ziarul legal „Pravda“. Din Septembrie 1912 a început să apară ziarul concurent „Luci“ al lichidatorilor, intitulat azi „Nașa Raboceiaia Gazeta“. Apoi, în toamna anului 1912, au avut loc alegeri pentru Duma a IV-a de Stat. Din 1913 a început să se introducă în Rusia o nouă lege a asigurărilor sociale, pe baza căreia se creează casele muncitorești de ajutor pentru boală. În sfârșit, sindicatele legale, deși crunt persecutate de guvern și mereu închise de acesta, reapar totuși în permanență.

Nu este greu să înțelegem că toate manifestările mișcării muncitorești *de massă* pe care le-am enumerat — îndeosebi cotidienele *ambelor* curente — oferă un număr uriaș de date *obiective*, fățișe, verificabile. Socotim că este de datoria noastră să protestăm în mod hotărât în fața Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional împotriva procedurii obișnuit al lichidatorilor și al apărătorilor lor din străinătate de a face afirmații gratuite, de a încredința, și perora, *ignorând* faptele obiective ale mișcării muncitorești de massă din Rusia.

Tocmai aceste fapte ne-au întărit pe deplin convingerea în justețea liniei noastre.

În Ianuarie 1912 a avut loc conferința P. M. S. D. R. care a refăcut partidul ilegal. Lichidatorii și grupușoarele din străinătate (printre care și Plehanov) au întâmpinat-o cu injurii. Dar muncitorii din Rusia?

Răspunsul la aceasta l-au dat alegerile pentru Duma a IV-a de Stat.

Aceste alegeri au avut loc în toamna anului 1912. Dacă în Duma a III-a, 50% dintre deputații aleși de colegiul muncitoresc aparțineau curentului nostru (4 din 8), în Duma a IV-a, 6 din 9, adică 67% dintre deputații aleși de colegiul muncitoresc erau de partea partidului. Acest lucru dovedește că masa muncitorească a trecut de partea partidului și a respins lichidatorismul. Dacă astăzi șase membri ai Dumei care înclină spre lichidatorism doresc într'adevăr unitatea cu fracțiunea *partidului* din Dumă, cu fracțiunea muncitorească social-democrată rusă, suntem datori să arătăm că condiția unității este recunoașterea faptului că deputații trebuie să îndeplinească voința majorității muncitorilor.

Mai departe. Cotidianele sunt o armă foarte importantă pentru *organizarea* clasei muncitoare. În ziare există foarte mult material care ne arată acest lucru. Bunăoară, datele referitoare la *numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești*. Ambele ziare, atât cel pravdist (adică al partidului) cât și cel lichidatorist, publică dări de seamă cu privire la subscripțiile grupurilor muncitorești. Aceste dări de seamă sunt cel mai bun indiciu care se poate concepe în Rusia — indiciu legal și evident — asupra adevăratului *grad de organizare* al maselor muncitoare.

În Europa occidentală, unde partidele socialiste sunt legale, numărul membrilor de partid este cunoscut de toată lumea și este luat ca bază atunci când se fac tot felul de considerații asupra mișcării muncitorești organizate.

În Rusia nu există un partid deschis, un partid legal. Organizațiile partidului sunt ilegale, secrete, „clandestine“, cum se spune la noi. Dar un indiciu *indirect* — și de altfel cert — al stării acestor organizații îl constituie *numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești*.

Intrucât aceste date se publică în mod deschis și regulat în ambele ziare, de mai bine de doi ani la noi și de mai bine de un an și jumătate la lichidatori, și dat fiind că orice neadevăr sau greșală ar fi provocat imediat protestul muncitorilor înșiși, aceste date sunt *absolut sigure* și constituie cel mai bun dintre indiciile legale și fățișe în ceea ce privește gradul de organizare al maselor muncitoare.

Dacă lichidatorii noștri și grupușoarele din străinătate care îi apără ignorează cu încăpățănare aceste date, le trec sub tăcere în presa lor, muncitorii noștri nu văd în aceasta decât o manifestare a dorinței *de a sabota voința majorității muncitorilor*, nu văd decât o lipsă de bună credință.

Iată datele referitoare la *întreg* anul 1913. Numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești era de 2.181 la pravdiști și de 661 la lichidatori. În 1914 (până la 13 Mai) 2.873 de grupuri muncitorești la pravdiști, 671 la lichidatori. Aceasta înseamnă că procentul grupurilor muncitorești organizate de pravdiști era de 77% în 1913 și de 81% în 1914.

Începând din 1912, pravdiștii publică în mod sistematic aceste date, cerând ca ele să fie verificate, relevând caracterul lor obiectiv și chemând pe *adevărații* (și nu pe fățarnicii) prieteni ai „unității“ să recunoască cinstit și deschis voința majorității muncitorilor. *Fără* acest lucru toate discuțiile cu privire la unitate nu sunt decât fățarnicie.

După lupta dusă timp de un an și jumătate de lichidatori împotriva partidului, muncitorii conștienți din Rusia *au aprobat* cu o majoritate de $\frac{1}{3}$ linia „pravdistă“, fidelitatea față de „mișcarea ilegală“ și tactica revoluționară. Iar dela lichidatori și dela prietenii lor așteptăm nu fraze despre „unitate“ *împotriva* voinței partidului, ci o declarație directă: vor, în sfârșit, să recunoască această voință a covârșitoarei majorități a muncitorilor conștienți din Rusia, sau nu?

E ușor să dai asigurări gratuite. A organiza însă un adevărat ziar muncitoresc, care să fie realmente susținut de muncitori, este foarte greu. Acest lucru îl știu toți tovarășii din străinătate, care au mai multă experiență decât noi. Un ziar cu adevărat muncitoresc, adică un ziar care să fie realmente susținut cu banii muncitorilor și care să promoveze linia partidului, înseamnă un imens aparat organizatoric.

Și ce ne arată datele? Datele obiective ne arată că „Pravda“ este un adevărat ziar muncitoresc, iar ziarul lichidatorist, care neagă „mișcarea ilegală“, adică partidul, este *de fapt* atât prin ideile sale, cât și prin proveniența mijloacelor sale un ziar *burghez*.

Dela 1 Ianuarie și până la 13 Mai 1914 ambele ziare au publicat, ca întotdeauna, dări de seamă asupra sumelor colectate, dări de seamă totalizate în ziarul nostru. Iată rezultatele: „Pravda“ a strâns 21.584 de ruble și 11 copeici, dintre care 18.934 de ruble și 10 copeici din partea grupurilor muncitorești. Deci 87% din colecte provin dela muncitorii organizați, și numai 13% dela burghezie.

Lichidatorii au strâns 12.055 de ruble și 89 de copeici, dintre care 5.296 de ruble și 12 copeici dela grupurile muncitorești, adică *mai puțin de jumătate*, în total 44%. *Mai mult de jumătate* din bani, lichidatorii îi primesc dela burghezie.

În plus, întreaga presă liberalo-burgheză îi laudă mereu pe lichidatori, *ajutându-i* să saboteze voința majorității muncitorilor, *încurajând* reformismul lichidatorilor și negarea mișcării ilegale de către aceștia.

Pentru a ilustra activitatea grupurilor din străinătate, voi arăta unele date din ziarul „Edinstvo“ al tovarășului Plehanov, al deputatului Burianov și al altora. Am în față trei numere ale acestui ziar: primul din 18 Mai, al treilea din 15 Iunie anul curent. Din dările de seamă se vede că cineva a donat ziarului, prin Olghin, un tovarăș din străinătate, 1.000 de ruble; colectele făcute în străinătate au însumat 207 ruble și 52 de copeici. *Șase* (șase!) grupuri muncitorești au dat 60 de ruble.

Și acest ziar, care se sprijină pe șase grupuri muncitorești din Rusia, cere muncitorilor să nu se supună hotărîrilor partidului, declarând acest partid „scizionist“!! Partidul, care în decurs de 2 ani și jumătate a unit 5.600 de grupuri muncitorești în jurul hotărîrilor precise ale *celor trei* conferințe ilegale din 1912 și 1913, este un partid „scizionist“. Iar grupul lui Plehanov, care a unit șase grupuri muncitorești din Rusia și a strâns în străinătate 1.200 de ruble pentru *a sabota* voința muncitorilor ruși, este, vedeți d-v., un grup „unificator“!!

Plehanov acuză pe alții de fracționism, ca și cum colectele de bani făcute în mod separat pentru un grup separat și chemarea adresată muncitorilor de a nu îndeplini hotărîrile majorității de $\frac{4}{5}$ *n'ar fi* fracționism.

În ceea ce ne privește, declarăm pe față că pentru noi comportarea grupului lui Plehanov este un model de ac-

țiune de *desorganizare*. Comportarea lui Plehanov este acelaș lucru ca și cum Mehring, în Germania, ar fi unit șase grupuri muncitorești și ar fi chemat într'un ziar separat al social-democrațiilor germani să nu se dea ascultare partidului care s'a despărțit, bunăoară, de Polonezi.

Noi și Plehanov vorbim limbi diferite. Unirea a $\frac{4}{5}$ din muncitori o numim unitate în fapt și nu în vorbe. Iar lupta pe care grupurile din străinătate o duc, cu banii adunați în străinătate, împotriva majorității muncitorilor ruși, o numim *acțiune desorganizatoare*.

După datele pe care tov. Vandervelde le-a cules la Petersburg și pe care le-a publicat, „Pravda“ se tipărește în 40.000 de exemplare, iar ziarul lichidatorilor în 16.000. „Pravda“ își acoperă cheltuelile cu ajutorul muncitorilor și este susținută de ei, iar pe lichidatori îi susțin aceia pe care ziarul nostru îi numește *prieteni bogăți din burghezie*.

Prezentăm Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional dările de seamă financiare publicate în ambele ziare. Pentru tovarășii din străinătate care știu ce lucru serios este un ziar muncitoresc, aceasta va fi mai important decât asigurările, promisiunile, declarațiile și înjurăturile adresate „leniniștilor“.

Ii întrebăm pe lichidatori: doresc ei oare și de acum încolo să nu țină seama de *faptul obiectiv* că ziarul grupului lor este *în realitate* o întreprindere burgheză care preconizează renegarea mișcării ilegale și care *sabotează* voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia ?

Dacă așa este, vorbele lor despre „unitate“ vor stârni, ca și până acum, batjocura necruțătoare a muncitorilor noștri.

Cine dorește serios unitatea, să recunoască în mod leal că linia lichidatoristă este în ansamblul ei complet greșită, fapt dovedit atât prin hotărârile luate de partid începând din 1908, cât și prin *experiența* luptei duse timp de 2 ani și jumătate de *massele muncitoare*.

Mai departe. Iată datele obiective cu privire la alegerile efectuate de muncitori pentru casele de asigurări sociale. Respingem ca având un caracter liberal orice vorbărie cu privire la reformele politice și constituționale din

Rusia de astăzi, Rusia țaristă; *adevăratele* reforme însă, ca, de pildă, asigurările sociale, le folosim *în fapt* și nu în vorbe. *Intregul* grup muncitoresc al casei centrale de asigurări din Rusia este compus din *pravdiști*, adică din muncitori care au condamnat și respins lichidatorismul. La alegerile pentru această casă centrală de asigurări din Rusia, din 57 de împuterniciți 47 au fost pravdiști, adică 82⁰/₀. La alegerile pentru casa de asigurări din capitală, din Petersburg, au fost 37 de împuterniciți pravdiști și 7 lichidatori, adică procentul pravdiștilor a fost de 84⁰/₀.

Acelaș lucru și în cece privește sindicatele. Poate că tovarășii din străinătate, auzind spusele social-democraților ruși din străinătate cu privire la „haosul luptei fracționiste“ din Rusia (acestea sunt spusele Rozei Luxemburg, ale lui Plehanov, Troțchi și ale altora), cred că în mișcarea noastră sindicală domnește desbinarea ?

Nici pomeneală de așa ceva.

În Rusia nu există sindicate paralele. Atât la Petersburg cât și la Moscova, sindicatele sunt *unitare*. Aceasta se datorește faptului că în aceste sindicate există *complectă* preponderență a *pravdiștilor*.

Din cele 13 sindicate din Moscova niciunul nu este lichidatorist.

Din cele 20 de sindicate din Petersburg enumerate în calendarul nostru muncitoresc, indicându-se și numărul membrilor acestora, numai desenatorii tehnici, farmaciștii și funcționarii din birouri, precum și jumătate din tipografi, sunt lichidatori. În toate celelalte sindicate: și la metalurgiști, și la textiliști, și la croitori, și la muncitorii din industria de prelucrare a lemnului, și la funcționarii din magazine etc., există *complectă* preponderență a pravdiștilor.

Declarăm pe față: dacă lichidatorii nu vor să-și schimbe în modul cel mai hotărît întreaga lor tactică și să înceteze lupta desorganizatoare împotriva majorității organizate a muncitorilor conștienți din Rusia, atunci nici să nu vorbească despre „unitate“.

„Pravda“ laudă zilnic, fie chiar și prin aluzii, *mișcarea ilegală*, condamându-i pe renegații acestei mișcări. Și muncitorii urmează „Pravda“ lor.

Iată datele totalizate referitoare la presa ilegală din

străinătate. După conferința lichidatorilor din August 1912, partidul nostru a scos, până în Iunie 1914, *cinci* numere de ziar ilegal de îndrumare politică, *lichidatorii zero*, iar socialiștii-revoluționari *nouă* numere. În aceste date n'au fost incluse proclamațiile răspândite în Rusia în scopul agitației revoluționare în timpul grevelor, la meetinguri și demonstrații.

Partidul nostru are în aceste 5 numere de ziar *44* de indicații cu privire la organizațiile ilegale, lichidatorii n'au *niciuna*, iar socialiștii-revoluționari *21* (mai ales tineretul studios și țărănimea).

În sfârșit, când în Octombrie 1913 s'a constituit în Dumă fracțiunea muncitorească social-democrată rusă independentă, care, spre deosebire de lichidatori, a vrut să traducă în fapt voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia și nu să încalce această voință, au fost publicate în *ambele* ziare *rezoluțiile* muncitorilor din toate colțurile Rusiei în favoarea uneia sau celeilalte fracțiuni, în favoarea fracțiunii partidului sau a celei lichidatoriste. Cu acest prilej au fost publicate *6.722 de semnături* pentru fracțiunea „pravdistă“, adică pentru fracțiunea partidului din Dumă, și *2.985* pentru fracțiunea lichidatoristă (printre care *1.086* de semnături ale muncitorilor bundiști și *719* ale muncitorilor din Caucaz). Prin urmare, lichidatorii, împreună cu toți aliații lor, au putut întruni *mai puțin de o treime*.

Acestea sunt, pe scurt, datele obiective pe care le opunem asigurărilor pe care ni le dau lichidatorii și care sunt lipsite de conținut. Aceste date obiective referitoare la mișcarea de masă a clasei muncitoare din Rusia pe o perioadă de doi ani și jumătate dovedesc definitiv, prin experiența muncitorilor conștienți, justețea liniei partidului nostru.

Trebue să fac aici o digresiune și să mă opresc asupra unui exemplu concret, pentru a arăta din ce cauză nici vorbă nu poate fi de „unitate“ și nici chiar de „pace“ între noi și actualul ziar al actualilor lichidatori.

Este un exemplu extrem de important, care explică atitudinea lichidatorilor față de munca ilegală a partidului nostru, și de aceea rog pe tovarăși să-i acorde o atenție deosebită.

Se știe că în Rusia greva revoluționară de massă se desvoltă din 1912 cu un succes remarcabil. Fabricanții au încercat să folosească împotriva ei lock-out-ul. Pentru a stabili atitudinea partidului față de acest mijloc de luptă, consfătuirea partidului nostru din Februarie 1913 (notați data: 1913!) a elaborat și a publicat în mod ilegal o rezoluție¹³⁵.

Această rezoluție (pag. 11-a din ediția ilegală) trasează în mod direct „sarcina imediată a organizării unor demonstrații revoluționare de stradă“. Această rezoluție recomandă în mod direct (ibidem) „să se caute noi forme de luptă împotriva lock-out-urilor, de pildă greva italiană, și să se înlocuiască grevele politice prin meetinguri revoluționare și demonstrații revoluționare de stradă“.

Acest lucru s'a petrecut, repetăm, în Februarie 1913, adică la o jumătate de an după conferința lichidatorilor din August (1912), aceeași conferință care asigură întreaga lume că lichidatorii nu sunt împotriva mișcării ilegale. Nici în cursul acestei jumătăți de an, din August 1912 până în Februarie 1913, nici în anul următor, din Februarie 1913 până în Februarie 1914, n'a existat niciun fel de rezoluție a blocului din August. Absolut niciun fel de rezoluție!! Ascultați mai departe.

La 20 Martie 1914 fabricanții din Petersburg hotărăsc să răspundă la greve prin lock-out. Intr'o singură zi au fost aruncați pe drumuri la Petersburg 70.000 de oameni.

Potrivit rezoluției partidului, organizația ilegală din Petersburg a partidului nostru, „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“, hotărăște să răspundă la lock-out prin organizarea la 4 Aprilie, ziua măcelului dela Lena, a unei demonstrații revoluționare.

Se tipărește o proclamație ilegală către muncitori, pe care o am aici în fața mea. Ea este semnată „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“. Această proclamație reia lozincile partidului (republica și confiscarea pământului) și se termină cu cuvintele:

„Tovarăși, în ziua de 4 Aprilie, ora 11 dimineața, ieșiți pe perspectiva Nevski“.

Este dela sine înțeles că ziarul legal „Pravda“ nu poate nu numai să reproducă, dar nici măcar să amintească despre această proclamație.

Așa dar, ce era de făcut ? Cum să fie exprimată pentru cititorii muncitori, măcar pentru cei mai conștienți și înaintați, *ideea* că este necesar să fie sprijinită chemarea ilegală la o demonstrație ilegală, revoluționară ?

Nu ne rămânea decât, așa cum făceam întotdeauna, să recurgem la aluzii.

Și iată, chiar în ziua demonstrației, Vineri 4 Aprilie 1914, a apărut în ziarul nostru („Puti Pravdî“ nr. 54) un articol redacțional nesemnat, intitulat modest: „Despre formele mișcării muncitorești“*. Acest articol *vorbește direct* despre „hotărîrea formală a marxiștilor din Februarie 1913“ și face o *aluzie* la demonstrația cu caracter revoluționar prin următoarele cuvinte :

„Muncitorii conștienți cunosc foarte bine și unele forme concrete superioare“ (adică forme de luptă superioare), „verificate în repetate rânduri de-a-lungul istoriei și «neînțelese», «străine» numai pentru lichidatorii“ („Puti Pravdî“, 1914, nr. 54).

Poliția rusă și procurorii n’au înțeles aluzia. Dar muncitorii conștienți au înțeles-o.

Demonstrația a avut loc. Despre ea au vorbit toate ziarele burgheze care au apărut în seara zilei de 4 Aprilie. În consecință, a doua zi, la 5 Aprilie, ziarul nostru (vezi „Puti Pravdî“ nr. 55) *citează* extrase din ziarele burgheze, în care se spune că:

„în ultimele zile în rândurile muncitorilor au fost răspândite în cantități masive manifeste care chemau la demonstrație în ziua de 4 Aprilie, ziua aniversării evenimentelor dela Lena; manifestele era semnate de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“.

Pentru un *astfel* de citat din ziare burgheze, ziarul nostru nu putea fi dat în judecată. Rezultatul a fost că am reușit să fie adusă la îndeplinire hotărîrea partidului ilegal; să se organizeze o demonstrație revoluționară și să se *sprijine* această activitate de către ziarul legal, citit de patruzeci de mii de muncitori.

Ce fac însă lichidatorii ?

După cum am mai spus, nici în jumătatea de an din August 1912 până în Februarie 1913, nici în tot cursul

* Vezi volumul de față pag. 204—207. — *Nota Red.*

anului următor nu apar la ei *niciun fel de hotărâri ilegale* ale blocului din August.

La Petersburg nimeni n'a auzit nimic despre vreun apel ilegal al lichidatorilor în preajma zilei de 4 Aprilie 1914 și nici ziarele burgheze n'au amintit despre aceasta. Trebuie să spunem că mărturia ziarelor burgheze *este foarte importantă*, deoarece atunci când proclamațiile sunt răspândite într'adevăr în cantități masive, ziarele burgheze știu întotdeauna și vorbesc despre aceasta. Și, dimpotrivă, dacă proclamațiile sunt răspândite într'un număr infim, masele nu cunosc lucrul acesta, și ziarele burgheze tac.

Prin urmare, lichidatorii înșiși n'au făcut nimic pentru organizarea demonstrației revoluționare din 4 Aprilie 1914. Ei au stat de o parte.

Mai mult. Ziarul legal al lichidatorilor, vorbind a doua zi despre demonstrație,

nu reproduce știrile ziarelor burgheze despre răspândirea manifestelor în numele Comitetului din Petersburg al partidului nostru!!

E monstruos, dar așa este. Anexez aici un exemplar din ziarul lichidatorist din 5 Aprilie 1914 („Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 48) pentru a înfiera acest fapt în fața Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional.

Gândiți-vă numai ce înseamnă aceasta !! Oamenii care țipă că doresc „unitatea“ cu partidul nostru, oamenii care pretind să se întituleze social-democrați, *ascund muncitorilor faptul existenței organizației ilegale a partidului nostru, a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., faptul răspândirii proclamațiilor sale revoluționare, ilegale, clandestine, precum și faptul organizării de către acesta a demonstrației cu prilejul zilei de 4 Aprilie 1914.*

Oamenii care țipă despre „unitatea“ cu partidul nostru *nu reproduc* din ziarele burgheze știrea despre răspândirea în cantități masive a manifestelor *ilegale*, semnate de Comitetul din Petersburg al partidului nostru!

Tovarășii din partidele din străinătate pot să înțeleagă de aici de ce chestiunea mișcării ilegale are pentru noi o importanță atât de vitală, de fundamentală.

Dar nu numai atât. După o săptămână, la 11 Aprilie 1914, în ziarul lichidatorist („Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 51) apare un articol în care autorul *tocmai își bate joc* de articolul despre „formele superioare“ de luptă publicat de „Pravda“ la 4 Aprilie, în ziua demonstrației, *își bate joc* de faptul că „Pravda“

„și-a îmbrăcat ideile într-o formă greu de înțeles“ !!

Inchipuiți-vă numai: ziarul legal al lichidatorilor, care mereu condamnă și aduce injurii mișcării ilegale, *își bate joc* de faptul că ziarul nostru legal, care vrea să ajute mișcarea ilegală, nu face aceasta decât sub formă de aluzii !!

Și pentru *aluzia* ziarului nostru la „formele superioare“, adică la demonstrația revoluționară organizată de Comitetul din Petersburg al partidului nostru, lichidatorii ne numesc în mod public în ziarul lor, în acelaș articol, „aventurieri“, și „aventurierii cei mai lipsiți de principii“, „anarho-sindicaliști“, „care ațâță pe muncitori“ !!

Sunt în posesia tuturor documentelor, a proclamației Comitetului din Petersburg, a ziarului nostru și a ziarului lichidatorist. Tovarășii pe care lucrul acesta îi interesează, să ceară să li se traducă în întregime aceste documente.

Iar eu declar în numele C.C. al partidului nostru și în numele imensei majorități a muncitorilor social-democrați organizați din Rusia: *niciun fel de „unitate“ și niciun fel de „pace“ cu un asemenea grup de lichidatori, atâta timp cât există un asemenea ziar !!*

Noi *nu putem* duce munca noastră revoluționară în rândurile masselor în „unitate“ cu un asemenea ziar.

III

Trec acum la partea a 3-a a raportului meu. După ce am analizat *experiența* mișcării muncitorești de masă din Rusia, care a confirmat linia noastră, vreau să analizez *practica* adversarilor noștri.

Adversarilor noștri, atât lichidatorilor cât și grupșoarelor din străinătate, în genul grupșorului lui Plehanov, le place să ne aducă injurii numindu-ne „uzurpatori“. În coloanele ziarului „Vorwärts“ * din Martie 1912,

* „Inainte“. — Nota Red.

ei au repetat această injurie. Nouă, însă, „Vorwärts“ nu ne-a permis să răspundem !! Să vedem care poate fi sensul politic al acestei învinuiri de „uzurpare“.

Am mai spus că conferința din 1912 a fost convocată de „Comisia organizatorică din Rusia“, creată de comitetul partidului, după ce vechiul C.C. a fost distrus de către lichidatori. Ne facem un merit din această refacere a partidului ilegal, și majoritatea muncitorilor din Rusia a recunoscut lucrul acesta.

Dar să admitem pentru o clipă că adversarii noștri atât de numeroși (dacă avem în vedere pe cei din străinătate și grupușoarele de intelectuali) au dreptate. Să admitem că suntem vinovați de „uzurpare“, de „sciziune“ etc. In acest caz nu este oare firesc să ne așteptăm ca adversarii noștri să ne combată *nu prin vorbe, ci prin practica* activității lor și a unirii lor?

Dacă nu avem dreptate atunci când afirmăm că partidul nu poate fi construit altfel decât luptând împotriva grupului lichidatorilor, nu trebuia oare să ne așteptăm ca grupurile și organizațiile în desacord cu noi să *dovedească prin practica* activității lor posibilitatea unei unități cu lichidatorii?

Iată însă ce ne arată practica adversarilor noștri. In Ianuarie 1912 partidul ilegal a fost refăcut de conferința noastră, la care a fost reprezentată majoritatea organizațiilor din Rusia.

In Martie 1912, în coloanele ziarului „Vorwärts“ s'au unit pentru a ne aduce injurii :

și lichidatorii
și Bundul
și Letonii
și Polonezii
și „troțchiștii“
și „vperiodiștii“.

S'ar părea că sunt multe „curente“ și „grupuri“. Ce ușor le-ar fi să dea, prin unitatea lor, un exemplu bun muncitorilor din Rusia !!

Dar când s'a pășit la pregătirea conferinței „din August“ a lichidatorilor, s'a dovedit că adversarii noștri *nu pot* să meargă împreună.

Atât Polonezii cât și Plehanov au refuzat chiar să vină la conferința „din August“ a lichidatorilor.

Dece ?

Pentru că *n'au putut* cădea de acord nici măcar în ceea ce privește noțiunea calității de membru de partid !!!

Și iată, dacă acum grupul lui Plehanov sau Roza Luxemburg, sau oricare altul, se încredințează pe ei și pe alții că *se poate* face unirea cu lichidatorii, noi le răspundem: încercați voi înșivă, dragi tovarăși, să vă „uniți“ cu lichidatorii, *nu în vorbe, ci în fapte* în ceea ce privește definirea calității de membru de partid.

Mai departe. „Vperiodiștii“ s'au dus la conferința din August, dar *au plecat* de acolo protestând și demascând caracterul ei fictiv.

Acum, în Februarie 1914, adică un an și jumătate dela „conferința din August“ a lichidatorilor, a avut loc congresul partidului leton. Letonii au fost întotdeauna pentru „unitate“. Muncitorii letoni *doreau* să lucreze împreună cu lichidatorii și au dovedit aceasta nu cu vorbe, ci prin fapte, *în practică*.

Și după un an și jumătate de experiență, Letonii, *rămânând strict neutri*, au declarat la congresul lor că părăsesc blocul din August, întrucât

— rezoluția congresului letonilor sună astfel:

„Încercarea împăciuitorilor de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (conferința din August 1912) s'a dovedit a fi zadarnică, și unificatorii au căzut ei înșiși într'o situație de dependență ideologico-politică față de lichidatori“.

Acum n'are decât să repete cine vrea „experiența unirii cu lichidatorii“. Noi, însă, declarăm că atâta timp cât ei nu vor înceta în mod categoric să urmeze linia lor lichidatoristă, nu este posibilă niciun fel de unire cu ei.

În sfârșit, și grupul lui Troțchi, și Caucazienii, în frunte cu An, conducătorul lor, și încă o serie de lichidatori („Em-El“, de exemplu) *s'au desprins* de fapt din blocul din August, întemeind o revistă *aparte*, „Borba“. Această revistă nu are niciun fel de legături cu muncitorii, dar prin însuși faptul existenței sale, prin critica pe care o face oportunistului lichidatorilor, prin despărțirea sa de lichidatori, această revistă a unui grup de lichidatori de până mai ieri *arătând* prin fapte, a arătat în practică că unitatea cu lichidatorii este imposibilă.

Unitatea nu este posibilă decât dacă lichidatorii sunt gata să rupă în mod hotărît cu întreaga lor tactică și să înceteze să fie lichidatori.

Trec deci la expunerea condițiilor precise și formale ale unei asemenea „unități“.

IV

Iată cum formulează Comitetul nostru Central condițiile practice, concrete, care ar face posibilă pentru partidul nostru „unitatea“ cu lichidatorii.

Prima condiție:

1. Rezoluțiile întregului partid, din Decembrie 1908 și Ianuarie 1910, cu privire la lichidatorism să-și găsească confirmarea în modul cel mai categoric și fără rezerve în aplicarea lor la lichidatorism.

Pentru ca această confirmare să fie înțeleasă de toți muncitorii conștienți din Rusia ca ceva într'adevăr serios și definitiv și totodată ca să nu dea loc la niciun fel de echivoc, să se recunoască că trebuie înfierăți și nu pot fi tolerați în rândurile P.M.S.D.R. ilegal cei care vor lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva mișcării ilegale, adică împotriva organizației ilegale, care o vor declara un „cadavru“, care vor declara că ea nu există, că refacerea ei este o utopie reacționară etc. și care în general vor diminua, sub orice formă, rolul și importanța „mișcării ilegale“.

Să se recunoască că trebuie înfierăți și nu pot fi tolerați în rândurile partidului ilegal cei care ar lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva faptului că „se face reclamă presei ilegale“. Membru al partidului ilegal poate fi numai acela care contribuie sincer și cu toate forțele lui la dezvoltarea presei ilegale, la răspândirea proclamațiilor ilegale etc.

Să se recunoască că trebuie înfierăți și că nu pot fi tolerați în rândurile partidului ilegal cei care sub orice formă preconizează în Rusia de astăzi un partid muncitoresc „deschis“ (adică legal) — întrucât în mod obiectiv acesta ar fi un partid muncitoresc monarho-țarist — cei care lansează lozinca „partidului deschis“ sau a „luptei“ pentru un astfel de partid.

Să se recunoască că trebuie înfierăți și că nu pot fi

tolerați în rândurile partidului ilegal cei care iau atitudine, indiferent de forma în care fac aceasta (mai ales în presa legală), împotriva grevelor revoluționare de masă (adică a grevelor care îmbină lupta economică și politică cu agitația revoluționară), — împotriva meetinurilor revoluționare și demonstrațiilor de stradă. Printre aceste atacuri inadmisibile împotriva muncii revoluționare a partidului care conduce grevele și demonstrațiile se numără, de pildă, condamnarea în presa legală a „pașiunii pentru greve“ a muncitorilor sau a „formelor superioare de luptă“ (=pseudonimul legal al demonstrațiilor).

Să se recunoască că aceste abateri dela linia social-democrată în direcția „influenței burgheze“ sunt comise tocmai de revista „Nașa Zaria“ și ziarul „Nașa Raboceaia Gazeta“.

2. Să se recunoască că trebuie înfierăți și nu pot fi membri ai partidului ilegal cei care proclamă, indiferent de forma în care o fac (mai ales în presa legală), ca fiind nepotrivite sau puțin potrivite pentru agitația în masse lozincile cu privire la republica democrată și confiscarea pământurilor moșierești — lozinci adoptate de programul partidului nostru și care sunt de o deosebită actualitate în Rusia de astăzi, unde monarhia țaristă a transformat recunoașterea formală de către țar a Constituției într'o batjocorire a poporului.

Să se recunoască că, din cauza unei largi răspândiri în masse de către presa liberală a ideilor reformismului, a ideii unei concilieri între libertatea politică și monarhia țarului, a ideii că răsturnarea revoluționară a țarismului e inutilă, dăunătoare, o crimă, — că din această cauză agitația pentru o reformă constituțională, cum e libertatea coalițiilor, trebuie să fie dusă pe scară cât mai largă, cu conștiința clară a faptului că clasa muncitoare este ostilă propagandei reformiștilor liberali, trebuie dusă în legătură strânsă cu lămurirea și răspândirea lozincii cu privire la republică, ca o lozincă de asalt revoluționar al masselor împotriva monarhiei țariste.

3. Să se recunoască că intrarea oricărei părți a partidului nostru, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, într'un bloc sau alianță cu *un alt* partid este absolut inadmisibilă și incompatibilă cu apartenența la partid.

Să se recunoască că un asemenea bloc inadmisibil este blocul Bundului și lichidatorilor cu partidul *ne* social-democrat, „P.P.S. levița“, *împotriva* voinței social-democrației *poloneze* și fără consimțământul ei, precum și fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R.

Deputatul Iagello, în calitate de membru al unui partid *ne* social-democrat, poate fi numai un aderent al fracțiunii din Dumă a partidului nostru, dar nicidecum membru al acestei fracțiuni.

4. Să se recunoască că în fiecare oraș și în fiecare localitate trebuie să existe numai o singură organizație social-democrată unită, o organizație care să unească pe muncitorii de toate naționalitățile și care să-și ducă munca în toate limbile vorbite de proletariatul local.

Să se condamne separatismul național-evreesc al Bundului, care, în ciuda hotărîrii adoptate la congresul P.M.S.D.R. ținut la Stockholm în 1906 și în ciuda faptului că această hotărîre a fost confirmată de către conferința din Decembrie 1908, refuză să înfăptuiască pe teren principiul unității internaționale a muncitorilor social-democrați, principiu verificat într'un mod atât de strălucit în Caucaz cu începere din 1898 ¹³⁶.

5. Să se recunoască că revendicarea „autonomiei cultural-naționale“, care îi divide pe muncitori după naționalități și propagă un naționalism rafinat, revendicare respinsă printr'o hotărîre formală a celui de al II-lea congres al P.M.S.D.R. (1903), este în contradicție cu programul partidului (întocmai ca și pseudonimul autonomiei cultural-naționale, așa numita „creare de instituții care să garanteze libertatea desvoltării naționale“).

Toate hotărîrile tuturor organizațiilor locale, naționale sau speciale ale partidului nostru (inclusiv ale fracțiunii din Dumă) care admit principiul autonomiei cultural-naționale să fie anulate și să se recunoască ca incompatibilă cu apartenența la partid reintroducerea lor fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R.

6. Toate organizațiile de partid, toate publicațiile sale, în orice limbă ar apărea, să cheme imediat pe muncitorii social-democrați de toate nuanțele să înfăptuiască imediat *unitatea de jos*, adică să creeze celule, organizații și grupuri social-democrate ilegale în toate localitățile sau să intre în asemenea organizații acolo unde ele există.

Totodată, principiul federației sau al egalității în drepturi a tuturor „curenților“ să fie respins în mod categoric și să nu fie recunoscut decât principiul supunerii leale a minorității față de majoritate. Numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești din 1913 pentru ziare de diferite orientări să fie considerat în presa legală drept cel mai precis indiciu, deși aproximativ, al raportului de forțe între diferitele curente din mișcarea muncitorească. Deaceea acest număr să se publice în toate publicațiile partidului, și toate publicațiile să recomande tuturor social-democraților din diverse localități să se călăuzească în toate acțiunile practice, până la un nou congres al P.M.S.D.R., după aceste date.

În chestiunea definirii calității de membru de partid, să se recunoască că numai apartenența la o celulă ilegală, grup sau altă organizație (indiferent dacă e organizație locală, de uzină, raională sau un grup social-democrat dintr'o asociație legală), numai activitatea ilegală desfășurată în legătură cu organizarea de ședințe, discutarea hotărârilor partidului, difuzarea literaturii ilegale, — numai aceasta să se ia în considerație la definirea calității de membru de partid.

Toate grupurile și „curențele“ să fie obligate să publice imediat proclamații ilegale în legătură cu aceasta, perfect clare și precise.

7. Să se recunoască că este absolut inadmisibilă existența în acelaș oraș sau localitate a două ziare concurente. Minoritatea să aibă dreptul să discute în fața întregului partid divergențele de program, tactice și organizatorice într'o revistă de discuții, care trebuie să fie creată separat, dar să n'aibă dreptul să ducă într'un ziar concurent o discuție care să desorganizeze acțiunile și hotărârile majorității.

Având în vedere că ziarul lichidatorist din Petersburg, care este susținut în cea mai mare măsură cu bani proveniți dela burghezi și nu dela proletari, se publică împotriva voinței majorității evidente și incontestabile *

* În ziarul lor („Nașă Raboceaia Gazeta“ nr. 34 din 13.VI.1914), lichidatorii aduc date după care la Petersburg sunt 72% pravdiști și 28% lichidatori. Acest calcul ciudat nu ia în considerație numărul grupurilor muncitorești, ci suma de bani strânsă atât dela muncitori cât și dela burghezi, încât 10.000 de muncitori, care au dat câte 10 copeici fiecare, sunt echivalați cu 1 burghez, care a dat 1.000 de ruble. În realitate, numărul subscripțiilor din partea grupurilor muncitorești din Petersburg a fost dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914 la pravdiști de 2.024 și la lichidatori de 308, adică de 86% și 14%.

a muncitorilor social-democrați conștienți din Petersburg și că constituie un factor de gravă desorganizare prin faptul că propagă ideea ignorării voinței majorității, să se recunoască necesară interzicerea imediată a acestui ziar, creându-se în același timp o revistă de discuții.

8. Să se confirme în mod cu totul precis și categoric rezoluția congresului al II-lea din 1903, precum și rezoluția congresului dela Londra din 1907, în legătură cu caracterul burghezo-democratic al curentului narodnic în genere și inclusiv al partidului socialiștilor-revoluționari.

Să se recunoască că sunt absolut inadmisibile orice blocuri, alianțe sau acorduri provizorii încheiate între o parte a social-democraților cu socialiștii-revoluționari (și în general cu narodnicii) împotriva unei alte părți a social-democraților.

Să fie înfierăți în mod direct și fără nicio rezervă lichidatorii din Petersburg, care, fără să fi proclamat chiar la propria lor „conferință din August“ vreo linie nouă a social-democraților față de socialiștii-revoluționari, au practicat și practică în alegerile pentru casele de asigurări sociale blocuri și acorduri cu socialiștii-revoluționari împotriva majorității covârșitoare a muncitorilor social-democrați din Petersburg.

Să se recunoască că e inadmisibil blocul publicistic al lichidatorilor de seamă și social-democraților de seamă din grupușoarele care apără lichidatorismul (Plehanov, Troțchi și alții) cu socialiștii-revoluționari, care propagă în revista „Sovremennic“ din Petersburg ideea că „vechile grupuri sunt în orice caz lichidate“ și că „nu se poate stabili unde se termină marxismul și unde începe narodnicismul“ („Sovromennic“ nr. 7, pag. 76).

Publiciștii care colaborează la acest organ, colaborând la publicațiile burgheze nu numai din nevoia de a-și câștiga existența, și care vor să fie membrii partidului social-democrat, să fie invitați să înceteze colaborarea la această revistă și să anunțe în mod public că nu se mai numără printre colaboratorii ei.

9. Dată fiind extrema desorganizare introdusă în mișcarea muncitorească din Rusia de diferite grupușoare izolate din străinătate, care acționează fără niciun fel de mandat din partea vreunei organizații de partid din Rusia

și fără vreo înțelegere cu o astfel de organizație, să se recunoască că e necesar de a hotărî și de a traduce în fapt această hotărîre, prin care toate grupurile din străinătate, fără nicio excepție, să nu poată comunica cu organizațiile care activează în Rusia decât prin intermediul C.C. al partidului.

Grupurile din străinătate care nu se supun centrului social-democrat din Rusia, adică Comitetului Central, și care constituie un factor de desorganizare prin legăturile separate pe care le au cu Rusia, trecând peste C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.

Trebue creată în străinătate, cu sumele provenite din colectele făcute în străinătate, o revistă social-democrată de discuții pentru desbaterea ilegală, sub toate aspectele, a problemelor privitoare la program, tactică și organizare.

Trebue confirmată și tradusă necondiționat în fapt dispoziția din statutul partidului (§ 3) prin care numai o „organizație de partid confirmată are dreptul să editeze literatura de partid“.

10. Să fie, în mod necondiționat, recunoscută obligatorie pentru toți social-democrații rezoluția adoptată în unanimitate de C.C. din Londra (la începutul lunii Ianuarie 1908), care spune:

„munca intensă a social-democraților în mișcarea sindicală, pe care o impune întreaga stare de lucruri de astăzi, trebue dusă în spiritul rezoluțiilor dela Londra * și Stuttgart **, adică în niciun caz în spiritul unei recunoașteri principiale a neutralității sau a neapartenenței de partid a sindicatelor, ci, dimpotrivă, în spiritul unei năzuințe ferme spre o apropiere cât mai strânsă între sindicate și partidul social-democrat“.

Să se recunoască că încercările de a duce în sindicate agitație împotriva P.M.S.D.R. ilegal sunt incompatibile cu apartenența la partid.

Lichidatorii să se oblige să nu îndemne la nesupunere față de conducerea sindicatelor, să se supună în mod leal majorității marxiste din sindicate și în niciun caz să nu organizeze sindicate paralele scizioniste.

Aceasta se referă și la activitatea în orice fel de asociații muncitorești, cluburi etc.

* Adică a congresului dela Londra al P.M.S.D.R. din 1907.

** Adică a congresului socialist internațional dela Stuttgart din 1907.

Toți social-democrații din orice sindicat, din orice asociație culturală să fie obligați să facă parte din celele ilegale ale acestor sindicate și asociații. Hotărârile partidului ilegal sunt obligatorii pentru toate celulele.

Să se recunoască că lupta tuturor social-democraților *împotriva* împărțirii sindicatelor după criterii naționale este obligatorie.

11. Să se recunoască că sunt *inadmisibile* atacurile în presă împotriva reprezentanței alese de muncitorii din Petersburg în casele de asigurări sociale (Consiliul general al asigurărilor sociale din Rusia, Casa de asigurări sociale din capitală etc.), precum și îndemnurile de a nu se supune directivelor acesteia etc. Să se recunoască că programul de asigurări sociale aprobat de această reprezentanță a muncitorilor este *obligator*.

Revista „Strahovanie Rabocih“¹³⁷, care concurează organul oficial al reprezentanței muncitorilor din asigurări („Voprosi Strahovania“), să-și înceteze apariția.

12. Social-democrații din Caucaz trebuie să recunoască că agitația pentru autonomia cultural-națională respinsă de programul P.M.S.D.R. este inadmisibilă.

Social-democrații din Caucaz trebuie să se oblige să nu încalce principiul organizației internaționale unice din fiecare oraș și în niciun caz să nu treacă la împărțirea muncitorilor pe naționalități nici în organizația politică și nici în cea sindicală.

13. Cei șase deputați din Duma de Stat (fracțiunea lui Ciheidze), precum și deputatul Burianov, trebuie să recunoască toate condițiile arătate mai sus.

Fracțiunea lui Ciheidze trebuie să declare dela tribuna Dumei că, în conformitate cu programul social-democraților din Rusia, *retrage* proclamarea „autonomiei cultural-naționale“ (și a pseudonimului ei: „instituțiile“ etc.).

Fracțiunea lui Ciheidze trebuie să recunoască conducerea exercitată de Comitetul Central al partidului, ales la conferința din Ianuarie 1912, trebuie să recunoască drept obligatorii pentru ea toate hotărârile partidului, precum și dreptul de veto * al Comitetului Central.

* Veto — interzic; în cazul de față — dreptul C.C. de a interzice orice hotărâre. — Nota Red. Moscova.

Acestea sunt condițiile în care C.C. al partidului nostru consideră posibilă înfăptuirea unității și își asumă inițierea campaniei pentru unitate. Considerăm că orice fel de tratative și raporturi cu grupul lichidatorilor care editează „Nașa Zaria“ și „Nașa Raboceaia Gazeta“ sunt absolut imposibile în condițiile tacticii *actuale* a acestui grup. Iar toate celelalte grupuri, curente, fracțiuni și organe care îi apără pe lichidatori sau preconizează unitatea sau vreun compromis cu ei le considerăm drept ficțiuni din punctul de vedere al realităților politice a mișcării muncitorești.

Declarăm că a hrăni clasa muncitoare din Rusia cu încredințări și promisiuni verbale cu privire la posibilitatea și ușurința realizării unității cu grupul lichidatorilor, înseamnă a face un foarte prost serviciu cauzei și a prezenta frazeologia drept realitate.

Deaceea facem următoarea propunere practică.

În partidul nostru a fost pusă încă de acum un an chestiunea convocării unui congres al partidului. Acest lucru a fost publicat în rezoluțiile consfătuirii C.C. al P.M.S.D.R. din vara anului 1913. Acum acest plan al convocării congresului este aproape de realizare. Probabil că congresul partidului nostru ¹³⁸ va avea loc într'un viitor apropiat, imediat după congresul dela Viena sau chiar în timpul acestui congres. Se înțelege că îi rugăm pe tovarăși să nu scrie și să nu vorbească despre aceasta. Dacă vor avea loc prea multe arestări, s'ar putea ca în locul congresului să aibă loc o conferință.

Și iată: refuzând să facem vreun pas în direcția unei apropieri de grupul lichidatorilor sau de apărătorii lui *atâta timp cât nu sunt îndeplinite condițiile enumerate mai sus*, propunem tuturor grupurilor, curentelor, fracțiunilor care — spre deosebire de noi — consideră posibilă unitatea sau pacea sau vreun compromis cu actualul grup al lichidatorilor, cu actuala lui tactică, așa cum se prezintă ea, — propunem tuturor acestor grupuri să profite de congresul dela Viena pentru a organiza o discuție formală în comun asupra condițiilor noastre.

Cei care preconizează pace sau compromis cu lichidatorii nu trebuie să se limiteze numai să le preconizeze, ci trebuie să dovedească *prin fapte* posibilitatea unității cu lichidatorii actuali.

În ceea ce ne privește, am fi foarte bucuroși dacă la congresul sau conferința partidului nostru am putea comunica reprezentanților celor $\frac{4}{5}$ din muncitorii din Rusia rezultatele consfătuirii tuturor grupurilor care îi apără pe lichidatori și grupul lichidatorilor.

14. În încheiere, trebuie să mai vorbesc despre un punct foarte neplăcut, dar care nu poate fi ocolit atunci când are loc un schimb de păreri leal și sincer cu privire la problema unității social-democrate din Rusia.

Iată despre ce este vorba.

Adversarii noștri, lichidatorii, duc în presa lor o înverșunată campanie cu caracter personal împotriva câtorva membri ai partidului nostru, învinuindu-i în mod public și în fața masselor de o sumedenie de fapte necinstite, mârșave și de infrațiuni penale, sau publicând în ziarul lor „svonuri“ despre astfel de fapte. Presa partidului nostru răspunde la aceste atacuri, numindu-i direct și categoric în numele C.C. al partidului nostru pe lichidatori — și în special pe doi dintre leaderii lor, Dan și Martov — calomniatori.

Nu e greu să ne închipuim câtă desorganizare și demoralizare provoacă în mase această „campanie“ a lichidatorilor, campanie la care am răspuns și vom răspunde întotdeauna după principiul „à corsaire — corsaire et demi“ *. Vom arăta pe scurt patru exemple:

1) În 1911 L. Martov a publicat la Paris o broșură intitulată „Salvatori sau distrugători“, consacrată în special învinuirii pe care i-o aducea lui Lenin de a fi comis fapte necinstite și infrațiuni penale. Martov a trimis traducerea germană a acestei broșuri lui Kautsky, care pe atunci era arbitru într-o chestiune controversată în sânul social-democrației din Rusia. Într-o scrisoare către Lunacearschi (grupul „Vperiod“), Kautsky a numit această broșură a lui Martov „desgustătoare“, și această apreciere a fost publicată de către Plehanov în presa social-democrată din Rusia. În momentul de față, ziarul lichidatorilor începe treptat, sub formă de aluzii, să facă cunoscut publicului din Rusia conținutul acestei broșuri.

2) Din 1913 și până în momentul de față, ziarul lichidatorilor îl învinuiește în mod public de necinste pe

* Traducere liberă: „tot nașul își are naș“. — Nota Red.

Danschi, un membru al partidului nostru, funcționar la casa de asigurări sociale. Motivul acestei învinuiri este că Danschi a fost în serviciul unei organizații patronale, în serviciul burgheziei. Partidul nostru, prin intermediul unei serii de organe (redacția ziarului „Pravda“ și a revistei „Prosveșcenie“, fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Duma de Stat, câteva sindicate etc.), a examinat aceste învinuiri și a constatat că Danschi a trecut treptat din serviciul la patroni în serviciul mișcării muncitorești, fiind la început colaborator anonim al ziarului „Pravda“. Când Danschi a intrat definitiv în partidul nostru, i s'a propus ca, în conformitate cu rezoluțiile partidului nostru, să părăsească definitiv organizația patronală. Danschi s'a conformat și a plecat din serviciu. În numele C.C. repet că partidul nostru îl consideră un tovarăș cinstit și nu va permite nimănui să bla-meze cinstea sa fără a răspunde pentru acest fapt. Presa noastră, acuzând pe lichidatori de calomnie la adresa lui Danschi, a arătat că în cazul de față lichidatorii sunt de o deosebită rea credință, dat fiind că însuși Martov scrie în mod permanent, sub un alt pseudonim, la un ziar burghez (fac aici cunoscut faptul în întregime : *Egorov* dela „Chievsciaia Mâsl“), iar dintre colaboratorii cei mai apropiați ai ziarului lichidatorist, *Ejov* a fost în serviciul unui sindicat patronal, iar *Ermanschi* a fost sau este încă în serviciu.

3) Malinovschi, membru al Dumei, a părăsit pe neașteptate Duma, fără a explica motivele, declinându-și împuternicirile. Muncitorii noștri au convocat organele locale și centrale de conducere și au hotărât excluderea lui Malinovschi din partid pentru părăsirea postului de luptă, ceea ce echivalează cu desorganizare, cu o dezertare, părăsire pe care n'a explicat-o și care nici n'a fost desbătută în prealabil în colegiu. Ziarul lichidatorilor a început să publice svonuri anonime cum că Malinovschi este un provocator, cerând ca aceste svonuri să fie cercetate de o comisie în care să fie reprezentate toate fracțiunile. Comitetul nostru Central a declarat că garantează pentru Malinovschi, că a cercetat svonurile și garantează că Dan și Martov l-au calomniat în mod murdar. C.C. nu acceptă niciun fel de comisii comune cu lichidatorii și, urmând exemplul reprezentanților a 10 sindicate din Moscova, acuză de ca-

lomie pe oamenii care îndrăsnesc să lanseze în presă „svonuri“ anonime despre provocare în loc să aducă la cunoștință aceste svonuri pe cale organizatorică, fie Comitetului nostru Central, fie Comitetului lor Central („C.O.“), Bundului și colectivelor grupurilor care au încredere în lichidatori, ca svonurile să fie cercetate de către *collegii* și organe de răspundere. Burțev a declarat că nu dă crezare svonurilor. Comisia de anchetă a Comitetului nostru Central a declarat că va publica date referitoare la cei care răspândesc aceste svonuri. Pot numai să adaug că cei care le răspândesc sunt *lichidatorii*.

4) Zilele acestea ziarul lichidatorilor a publicat o scrioare deschisă a lui Alexinschi, fost deputat în Duma a II-a, în care acesta îl acuză de trădare pe tovarășul Antonov, membru al partidului nostru, care a fost închis la ocnă. Or, comportarea tovarășului Antonov a fost recunoscută ireproșabilă atât de către o comisie specială compusă din tovarășii săi de ocnă, cât și printr'o hotărîre a C.C. al partidului, luată în Finlanda, în 1907—1908, când din C.C. făceau parte și menșevicii (adică actualii lichidatori) și toate „organizațiile naționale“. Răspunsul dat de presa noastră este acelaș cu răspunsul dat lui Dan și Martov pe care i-a acuzat de răspândire de calomnii.

Din însărcinarea C.C. trebuie să fac în fața Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional o propunere practică în această privință. Considerăm procedeul lichidatorilor un procedeu specific folosit în lupta politică de oamenii excluși din partid. Deaceea nu sperăm într'o „îndreptare“ a lucrurilor prin sentințe morale. Inșă atunci când organele care îi acoperă pe lichidatori („C.O.“ și Bundul, de pildă, precum și Troțchi) și numeroase grupuri din străinătate (printre care și Plehanov) ne vorbesc de „unitate“ cu acești lichidatori, noi le facem, în fața Comitetului Executiv al Biroului socialist internațional, următoarea propunere:

să declare deschis și public, fără ocoluri, dacă aprobă sau nu „campania“ lichidatorilor așa cum a fost arătat în cele 4 puncte de mai sus (la care, suntem siguri de aceasta, lichidatorii vor adăuga încă 44).

Dacă nu aprobă, muncitorii din Rusia trebuie să știe acest lucru.

Dacă aprobă, atunci *toate* grupurile care ne pro-

pun „unitatea“ sau un compromis cu lichidatorii să aleagă o comisie comună și să formuleze împotriva unor membri ai partidului nostru o acuzație pentru fapte necinstite, o acuzație motivată, concretă și fățișă. Noi vom supune această acuzație congresului partidului nostru, vom propune reprezentanților din comisie care reprezintă toate grupurile ce apără pe lichidatori să se prezinte la congresul nostru și să aducă dovezile lor.

Socotim că este de datoria noastră să declarăm că, dacă acest lucru nu se va face, în partidul nostru se va întări părerea, care s'a și exprimat în rândurile sale, și anume că toate grupurile care apără „unitatea“ cu lichidatorii îi susțin *pe ascuns* pe calomniatori.

În numele majorității muncitorilor conștienți din Rusia, vom apăra organizația partidului nostru împotriva desorganizatorilor și nu recunoaștem alte metode de apărare în afara celor folosite de noi și amintite mai sus (dacă facem abstracție de justiția burgheză, la care vom recurge de îndată ce va fi posibil).

Mi-am terminat raportul pe care am fost însărcinat să-l fac în numele C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Imi voi permite să-l rezum în două teze concise:

Din punct de vedere formal, situația se prezintă astfel. Partidul nostru, care s'a reconstituit la conferința din Ianuarie 1912 în ciuda împotrivirii grupului lichidatorilor, i-a exclus pe aceștia din partid. *După* aceasta, după 2 ani și jumătate de desfășurare a mișcării, majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia a aprobat linia partidului nostru. Deaceea avem toate motivele să fim și mai ferm convinși decât am fost până acum de justetea liniei noastre și *nu ne vom abate dela ea*. Dacă lichidatorii și grupurile care îi apără doresc să anulăm rezoluția asupra excluderii lichidatorilor din partid, Comitetul nostru Central e gata să facă la congresul partidului nostru propunerea respectivă și s'o susțină, dar *numai* pe baza condițiilor pe care le-am enumerat mai sus.

Concret, adică în fond, situația e următoarea. Rusia trece printr'o epocă de revoluții burgheze, în care grupșoarele nestabile de intelectuali înclină uneori să se considere social-democrate sau să sprijine acel curent

oportunist din sânul social-democrației împotriva căruia partidul nostru luptă de 20 de ani („economismul“ între 1895 și 1902; „menșevismul“ între 1903 și 1908 și „lichidatorismul“ între 1908 și 1914). Experiența blocului din August (1912) al lichidatorilor și a destrămării lui a arătat că lichidatorii și apărătorii lor sunt absolut incapabili să creeze ei înșiși vreun partid sau organizație. Numai în lupta împotriva acestor grupuri se formează și se poate forma partidul social-democrat din Rusia cu adevărat muncitoresc, care a unit de pe acum, cu toate uriașele greutăți, $\frac{8}{10}$ din muncitorii conștienți (dacă-i socotim numai pe social-democrați) sau $\frac{7}{10}$ (dacă-i socotim și pe social-democrați și pe socialiștii-revoluționari).

I N S T R U C Ț I U N I

I. INSEMĂRI PRIVÉES *

Cu privire la chestiunea legăturii care există între datele despre majoritatea sau minoritatea muncitorilor din Rusia care sunt alături de pravdiști, sau, mai exact, care sunt pravdiști, și „unitate“, trebuie să remarcăm următoarele:

1. Dacă un anumit partid sau un anumit grup își formulează în mod hotărît și precis un program sau o tactică cu care partidul nostru nu poate fi în principiu de acord, atunci, firește, chestiunea majorității nu prezintă importanță. De pildă, dacă partidul socialist-revoluționar (narodnicii de stânga), care se deosebește de partidul nostru atât în ceea ce privește programul cât și tactica, ar câștiga de partea lui majoritatea muncitorilor din Rusia, aceasta nu ne-ar determina cătuși de puțin să ne abatem dela linia noastră. Acelaș lucru e valabil și pentru cei care neagă direct și net „mișcarea ilegală“ (= partidul ilegal) în Rusia de astăzi.

Dar unele grupuri social-democrate și o parte dintre lichidatori afirmă că între noi și ei nu există divergențe principiale ireductibile. Unor asemenea grupuri și persoane, dacă refuză să se supună majorității, suntem nevoiți să le arătăm inconsecvența lor.

2. Ne-am convins de justetea liniei noastre tactice și organizatorice datorită, în primul rând, faptului că noi cunoaștem de mulți ani mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia și că participăm la această mișcare,

* Particulare. — Nota Red.

precum și datorită convingerilor noastre teoretice marxiste. Suntem însă de părere că practica mișcării muncitorești *de massă* nu e nicidecum mai puțin importantă decât teoria și că numai această practică poate constitui o *verificare* serioasă a principiilor noastre. „Teoria, scumpe amice, e cenușie, dar pomul vieții e veșnic verde“ (Faust). Deaceia faptul că, după 2 ani și jumătate de luptă împotriva lichidatorismului și aliaților săi, $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți se pronunță pentru „pravdism“, ne întărește convingerea în justetea liniei noastre și face ca această convingere să devină de neclintit.

3. La noi, în Rusia, aproape fiecare grup sau „fracțiune“ (după vechea denumire) învinuște pe cealaltă că *nu este* muncitorească, ci burghezo-intelectualistă. Socotim că această acuzație sau, mai exact, acest considerent, această indicație cu privire la semnificația socială a unui grup sau altul este *extrem de importantă din punct de vedere principial*. Dar tocmai pentru că o considerăm extrem de importantă, socotim că e de datoria *noastră* să nu facem considerații gratuite cu privire la semnificația socială a altor grupuri, ci să întărim considerațiile noastre prin fapte *obiective*. Căci faptele obiective dovedesc în mod irevocabil și incontestabil că în Rusia *numai* pravdismul este un curent *muncitoresc*, iar lichidatorismul și social-revoluționarismul sunt *de fapt* curente burghezo-intelectualiste.

II. INSEMNĂRI PRIVÊES

Dacă se va face o încercare (indiferent din partea cui, a cuiva din Biroul socialist internațional sau dintre adversari) de „a recuza“ sau de *a nesocoti* datele referitoare la majoritatea noastră, date obiective, trebuie neapărat să se ceară cuvântul pentru a face o declarație formală în numele întregii delegații, ca și pentru a exprima un protest formal cu următorul conținut:

Protestăm categoric împotriva declarației (sau încercării, indicației etc.) care arată că datele noastre obiective cu privire la problema de partea cui este majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia n'ar putea fi supuse spre examinare Comitetului executiv, pentru

motivul că nu sunt verificate de acesta (sau că nu au legătură cu problema unității). Dimpotrivă, considerăm că interesul incontestabil al întregii Internaționale și voința Biroului socialist internațional, clar exprimată în rezoluția acestuia (din Decembrie 1913), este de a căpăta informații cât mai complete, precise și documentate despre situația reală a mișcării muncitorești din Rusia.

Considerăm că adversarii noștri, care știau de hotărârea din Decembrie a Biroului socialist internațional, nu și-au făcut datoria, deoarece n'au strâns până acum în mod independent date obiective cu privire la mișcarea muncitorească din Rusia.

Declarăm că după călătoria plină de succes a tov. Vandervelde în Rusia nu mai încapе nicio îndoială că Comitetul Executiv al Biroului socialist internațional ar putea să adreseze complet legal, prin tov. Vandervelde, o scrisoare deschisă redacțiilor tuturor ziarelor muncitorești (sau care doresc să fie muncitorești) din Rusia și tuturor membrilor din conducerea tuturor asociațiilor muncitorești legale din Rusia, pentru a culege direct dela sursă date cu privire la împărțirea muncitorilor conștienți din Rusia în pravdiști, lichidatori, socialiști-revoluționari (narodnici de stânga) și alte curente.

Fără asemenea date obiective, declarațiile subiective ale reprezentanților diferitelor „grupuri“ n'au absolut nicio valoare.

III. NU PENTRU RAPORT

Judecând după unele declarații fragmentare ale lichidatorilor făcute la congresul letonian și după aluziile din presă, unul dintre planurile lor de mistificare „unificatoare“ îl constituie proiectul unui „congres comun“.

Acest proiect, prin care ei urmăresc, vădit, să-i capteze pe străinii creduli, constă aproximativ în următoarele: ori se formează un comitet organizatoric „federativ“ în vederea convocării congresului comun, ori C.C. al partidului nostru „se completează“ cu reprezentanții oricăreia dintre organizațiile lichidatoriste în vederea convocării congresului comun.

Acest plan, indiferent de forma în care se prezintă, este absolut inacceptabil pentru noi, și dacă va ieși la

iveală, într'un fel sau altul, la „conferința“ dela Bruxelles, delegația C.C. va trebui să declare:

Atât timp cât grupul lichidatorilor nu va satisface condițiile pe care le-am pus, nu putem face niciun pas spre un congres comun sau o federație sau o apropiere cât de neînsemnată. Căci nu putem acorda nici *cea mai mică* încredere grupului lichidatorilor, care a fost exclus din partid și care-și continuă zi de zi în ziarul lui activitatea desorganizatoare, decât *d u p ă* ce va îndeplini aceste condiții.

A acorda încredere acestui grup, ar însemna din partea noastră a-l *î n c u r a j a* să-și continue activitatea desorganizatoare. Noi însă, pe baza hotărîrilor congreselor noastre, ale consfătuirilor noastre și ale Comitetului nostru Central, cerem *s ă s e p u n ă c a p ă t* acestei activități a lichidatorilor, ca o *conditio sine qua non* * a „păcii“.

Faptul că lichidatorii sunt camuflați de grupurile sau organizațiile care formal n'au fost excluse din partid (de pildă, Bundul sau Biroul regional caucazian sau „grupul celor șase“ deputați etc.), nu schimbă cu nimic lucrurile. În Rusia, din punctul de vedere al activității din Rusia, este real și esențial *n u m a i* un singur lucru, și anume: numai acest grup de lichidatori cu ziarul lor care îndeamnă la încălcarea voinței majorității.

Dacă Bundul, „grupul celor șase“ deputați — Ciheidze și ceilalți — sau Comitetul regional caucazian, sau Troțchi, sau C. O. sau oricine altul, doresc o apropiere de noi, n'au decât *s ă o b ț i n ă* mai întâi ca grupul lichidatorilor să accepte condițiile noastre, sau să-l condamne în mod hotărît și s'o rupă cu el. Fără aceasta, nici vorbă nu poate fi de a face vreun pas, *c ă t d e m i c*, care să exprime încrederea noastră în grupul lichidatorilor.

Cei care doresc cu adevărat unitatea social-democrației din Rusia să nu-și facă iluzii și să nu se lase influențați de încredințări subiective, făgădueli etc. Există o singură cale, și numai una singură spre unitate, și anume: a determina minoritatea care a părăsit partidul ilegal, care desorganizează și subminează activitatea majorității și sabotează voința ei, să rupă cu această practică și s ă

* Condiție obligatorie. — *Nota Red.*

dovedească prin fapte că dorește să respecte voința majorității.

A încuraja, direct sau indirect, grupul lichidatorilor în comportarea lui *actuală* sau a-i insufla speranța în posibilitatea unei „fедераții“ sau „împăcări“ sau unei „apropieri“ sau unui „congres comun“ etc. cu acest grup, nu va duce la niciun rezultat *atâta timp* cât el nu-și va înceta actuala activitate și nu va trece *în fapt* la supunerea față de voința majorității. Partidul muncitorilor social-democrați din Rusia, care a unit $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți, *nu va permite* ca voința lui să fie sabotată.

Grupurile sau organele care „se asigură“ pe ele înseși și pe alții că lichidatorii nu-s chiar atât de răi (Bundul, C. O., Comitetul regional caucazian), să înțeleagă că nouă nu ne trebuie vorbe, ci fapte. Dacă au încredere în lichidatori, să organizeze *ei* un congres *al lor* împreună cu aceștia, să propună acestui congres condițiile *noastre*, să obțină dela lichidatori un răspuns favorabil și îndeplinirea în fapt a acestor condiții. Vom vedea rezultatele, vom aștepta *fapte*, iar făgăduelilor nu le dăm crezare.

După îndeplinirea în fapt a condițiilor noastre și numai după aceasta, e posibil congresul comun și acțiunea în vederea congresului.

Amarnic se mai înșeală uneori tovarășii socialiști din străinătate dacă cred că ajută unității insuflând lichidatorilor speranța că vom lucra cu ei *fără* ca lichidatorii să-și schimbe complet și radical comportarea, *fără* ca ei să se supună voinței majorității. În mod obiectiv, această tactică se reduce la un ajutor dat scizioniștilor, și nu unității.

Condițiile noastre le constituie proiectul nostru de „pacte d'unité“ (pact de unitate), și până când lichidatorii nu vor semna acest pact, până când nu-l vor îndeplini în fapt, nu poate fi vorba de vreun pas spre apropiere.

IV.

Cu privire la demonstrația din 4.IV.1914 *. 1) Am mai comandat la Petersburg (pe numele lui Popov) „Stoi-

* Vezi volumul de față, pag. 512—515. — Nota Red.

caia Mâsl“ nr. 18 (ziar socialist-revoluționar) și ziarele burgheze din 4—5.IV.1914. Dacă vor sosi, vor trebui să fie folosite la complectarea documentelor pentru raport.

Noi *nu* afirmăm că lichidatorii n'au scos niciodată manifeste. Au scos manifestul din Mai 1913 (la Viena); în 1914, *după cum spun cei din Petersburg*, n'au scos nimic. Se spune că au scos un manifest cu privire la o grevă.

Dar *unul* din cazurile tipice de zădărniciere a activității ilegale este acela din 4.IV.1914.

Dacă Plehanov sau Rubanovici vor dori să afle dacă vom vota *pentru* prezența lor ? Eu aș răspunde: „noi am vota *contra*, întrucât Rubanovici nu e social-democrat, iar Plehanov *nu reprezintă nimic în Rusia*. Dar deoarece raportul nostru conține un atac direct împotriva grupului lui Plehanov și împotriva orientării lui Rubanovici, nu vrem să votăm *contra* și *ne abținem*“.

Vom fi întrebați: ce garanții dăm minorității ?

„Nu, nu consimțim să vorbim despre niciun fel de garanții nici cu grupul lichidatorilor exclus din partid, nici cu privire la acest grup. Noi înșine cerem garanții dela lichidatori și prietenii lor“.

N.B : spiritul general al condițiilor noastre este lupta împotriva abaterilor dela *vechiul*, **împotriva cotiturii spre un partid nou**. Nous ne marchons pas !* Compară cu ceea ce a scris Axelrod despre „*reforma partidului sau mai exact despre revoluționarea partidului*“**.

N. B. ||| Cine scrie astfel e ridicol atunci când se plânge de sciziune!!!

* Nu suntem de acord! — Nota Red.

** Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 18, pag. 154—165. — Nota Red. Moscova.

Este oare legitimă denumirea de „P.M.S.D. din **R u s i a**“ fără grupurile celorlalte naționalități?

E legitimă, deoarece el s'a numit P.M.S.D. *din R u s i a* din 1898 până în 1903 fără să cuprindă pe Polonezi și Letoni, din 1903 până în 1906 fără să cuprindă pe Polonezi, Letoni și Bundul !!

N'am exclus grupurile celorlalte naționalități; ele au plecat singure din cauza lichidatorilor. Tant pis pour eux!! *

Trebue luptat *din răspuțeri* pentru publicarea proceselor-verbale ale conferinței, înaintând un protest *scris* în caz de refuz (dacă se va refuza publicarea în genere, să se ceară publicarea rezoluțiilor noastre — *noi ori-cum le vom publica* — și a *contrarezoluțiilor* (Comitetul Executiv poate să excludă „chestiuni personale“)).

Avem un singur scop: să-i determinăm pe lichidatori + Bundul + P.P.S. + Plehanov să *formuleze* contrarezoluții și contrapropuneri. Noi însă *nu* consimțim în *niciun caz la nimic* și plecăm, *promițând* să aducem la congresul nostru „contrapropunerile“ *scumpilor* tovarăși.

Lucrul cel mai principal e să *se* sublinieze (mai bine în răspuns) că în *esența* lor „condițiile“ noastre *au fost demult publicate de muncitori*. Trimit lui Popov numerele respective din „Pravda“.

Care ar fi, din punctul nostru de vedere, ordinea de dorit a lucrărilor conferinței dela Bruxelles ?

Mai întâi, rapoartele *tuturor* organizațiilor și grupurilor, ceea ce ne va lua o bună bucată de vreme. Apoi replici scurte și după ele *formularea* de propuneri *concrete* de către *toate* organizațiile și grupurile.

* Cu atât mai rău pentru ei!! — Nota Red.

După ce toți participanții la conferință își vor formula propunerile concrete, fiecare să se pronunțe dacă consideră că este posibil ca *în baza* propunerilor *formulate* să se facă alți pași în vederea apropierii sau să se ducă discuții cu privire la apropiere sau, dacă consideră că acest lucru nu este posibil, atunci să transmită organizației sale *toate* propunerile.

Se înțelege că, în ceea ce privește, *oricum nu vom accepta* propunerile lichidatorilor, ale Bundului, ale Rozei și ale lui Plehanov (și nici pe ale lui Kautsky și Vandervelde) și vom transmite propunerile lor congresului sau conferinței noastre.

Sarcina noastră este doar de a arăta cât mai limpede condițiile noastre, de a *lua notă* de condițiile „lor“ și de a pleca.

Vom fi întrebați dacă condițiile noastre au un caracter de ultimatum? Nu. Vom vedea ce contrapropuneri ni se vor face și vom răspunde atunci dacă considerăm posibilă sau nu continuarea discuției pe această bază (să așteptăm să se pronunțe toți, să-i rugăm *pe toți* să facă contrapropuneri în *toate* problemele și să plecăm. Voilà notre programme! *).

Să despărțim problemele poloneze de cele ruse? Cred că trebuie să fim împotriva despărțirii. Ne vom sfătui cu Polonezul nostru.

E limpede că vor căuta să ne atace în toate chipurile pentru cerințele noastre „monstruoase“. Noi trebuie să ne referim calm la rezoluțiile conferințelor și consfătuirilor noastre și la rezoluțiile celor din Petersburg, Moscova, Caucaz etc., cu privire la unitate. Voi trimite colecția rezoluțiilor. Noi *facem bilanțul* părerilor organizațiilor noastre. Dacă nu vor vrea să le ia în considerație, n'au decât. Nous n'y pouvons rien **.

Judecând după cele scrise de ziarul lichidatorist, Vandervelde a tatonat terenul la Petersburg pentru a afla dacă nu cumva vom consimți ca Comitetul exectiv să fie *nu un intermediar*, ci *un arbitru*, adică un „judecător“ *definitiv* în ceea ce privește divergențele noastre?

Răspunsul e următorul: când în 1905 Bebel a propus acest lucru, congresul nostru a respins această propunere

* Iată programul nostru. — *Nota Red.*

** N'avem ce le face. — *Nota Red.*

mulțumind, dar declarând că noi suntem un partid autonom¹³⁹. Cred că și acum congresul nostru va răspunde la fel (cel puțin C.C. este de această părere).

În ceea ce privește „calomniile“, „ei“ vor propune, probabil, *retractarea generală a tuturor acuzațiilor*. A se cere să se pună la vot! *Noi vom vota contra*. Iar propunerea lor o vom aduce la congresul nostru. (Ei vor intra serios la apă dacă vor face o astfel de propunere și vor face să fie adoptată.) [[Noi nu asemuim vina celor care răspândesc calomnia cu fapta celui care l-a numit pe calomniator calomniator.]]

În genere este neîndoielnic că „ei“ vor căuta toți formule „intermediare“, „împăciuitoare“. Noi vom arăta că s'a mai făcut cu noi această încercare în Ianuarie 1910 și cu Letonii în August 1912 și că *nu o vom repeta*. Să se împartă conferința în două tabere distincte: cei care consideră cu puțință apropierea cu *actualii* lichidatori, și acei care nu acceptă apropierea fără *o schimbare radicală a tacticii și comportării* lichidatorilor.

Formulele „împăciuitoare“ trebuie notate *cu cât mai multă grijă* (aceasta e principalul), apoi puțințel criticate și — — respinse toate.

CUM AU REACȚIONAT MUNCITORII LA CONSTITUIREA FRAȚIUNII MUNCITOREȘTI SOCIAL-DEMOCRATE RUSE ÎN DUMA DE STAT ¹⁴⁰

Se înțelege că în urma constituirii în Duma de Stat a unei fracțiuni de sine stătătoare muncitorești social-democrate ruse, lupta *fățîșă* împotriva lichidatorilor trebuia să se întetească cu o deosebită vigoare, să devină foarte aprigă. Nici nu se putea închipui un pretext mai comod și mai plauzibil pentru lichidatorii partidului (și pentru apărătorii lor direcți și camuflați) de a face zarvă în jurul „unității”. Pentru cei care privesc chestiunea dintr’un punct de vedere filistin, totul se rezumă parcă la faptul că unul sau două grupuri din Dumă vor să se numească social-democrate; dar să-și dea seama a cui voință o aduce la îndeplinire un grup sau altul, care grup exprimă hotărârile majorității muncitorilor conștienți și organizați, ce este „mișcarea ilegală”, — filistinul e incapabil și se teme chiar s’o facă.

Deaceea, dacă este o chestiune în care lichidatorilor să le fi fost asigurată simpatia mic-burghezilor și a filistinilor care se sinchiseau prea puțin de un oarecare „partid” — acolo, apoi este chestiunea așa numitei „sci-ziuni” a fracțiunii social-democrate din Dumă. Văicărelile mic-burghezilor care vor să se numească social-democrați n’au fost niciodată atât de sgomotoase și de jalnice. Caracterul public al celor întâmplute a înlesnit în mod deosebit participarea muncitorilor și a publicului la aprecierea lor, iar ziarul „Pravda”, într’un glas cu ziarul lichidatorilor, chema proletariatul conștient să-și spună părerea.

În ambele ziare au început să apară o mulțime de scrisori, declarații și rezoluții primite dela muncitori.

Au trecut multe luni dela constituirea (la sfârșitul lui Octombrie 1913) a fracțiunii de sine stătătoare muncitorești social-democrate ruse. Campania rezoluțiilor dusă în ambele ziare pentru „grupul celor șase“ (fracțiunea muncitorească social-democrată rusă) și pentru „grupul celor șapte“ (al lichidatorilor) a luat sfârșit.

Se pune întrebarea: care sunt rezultatele ei?

Cu privire la aceasta avem înaintea de toate următoarea declarație a d-lui L. Martov din nr. 10—11 al revistei „Nașa Zaria“:

„Cum a reacționat“ — scrie d-l L. Martov — „proletariatul la sciziunea fracțiunii din Dumă, pe care se obișnuise să și-o reprezinte ca pe un singur tot? E greu (!??) să ne dăm seama despre aceasta pe baza datelor din presă. Peste zece mii de muncitori s'au pronunțat în această chestiune în «Novaia Raboceaia Gazeta» și în «Za Pravdu». *Ceva mai mult de jumătate* (subliniat de noi) dintre ei au aprobat acțiunea «grupului celor șase». Semnificația acestei preponderențe e diminuată însă (ascultați!) de faptul că o mulțime de colective de partid, printre care și unele care reunesc un număr relativ important de muncitori, s'au pronunțat împotriva sciziunii și, prin urmare, pentru majoritatea fracțiunii social-democrate“ („N. Z.“, 1913, nr. 10—11, pag. 97).

Iată în întregime raționamentul d-lui Martov, care ne învederează în mod concret pentru a mia oară procedeele sale cu adevărat bureniniste de denaturare a adevărului! „Ceva mai mult de jumătate“!! Se poate exprima cineva mai evaziv? Și 51 și 99 din 100 vor fi „ceva mai mult de jumătate“.

În ce fel poate fi „diminuată“ preponderența de o mulțime de colective de partid? În primul rând, nici aici nu se dau cifre; prin „o mulțime“ fiecare poate înțelege ce vrea; formularea aceasta a fost imaginată parcă dinadins de d-l Martov pentru a ascunde adevărul. În al doilea rând — și acesta e principalul — dacă o mulțime de colective, cică, de partid cuprind partea *mai mică* a muncitorilor, e clar că aceste colective sunt *fictive*. Căci numai un cititor cu desăvârșire necompetent sau neatent va da crezare d-lui L. Martov cum că ar fi posibil ca un colectiv *nefictiv să nu întrunească* în ziar, într'o chestiune importantă și de arzătoare actualitate, *toate voturile* muncitorilor pe care îi reprezintă.

D-nul L. Martov s'a întrecut în şiretenie. El a recunoscut nu numai faptul că *majoritatea* muncitorilor a condamnat partea *lichidatoristă* a fracţiunii social-democrate, „grupul celor şapte“, dar şi faptul că d-nii lichidatori fac paradă cu colective *fictive*, în spatele cărora *nu există* muncitori.

Recunoscând înfrângerea, d-l Martov a încercat ca un Burenin să ascundă *proporţiile* înfrângerii, invocând „colective“ fictive. Dar tocmai acesta e nodul chestiunii. Şi în privinţa acestor proporţii au fost *deja* publicate *cifre precise* şi comunicate prietenilor lui Martov la şedinţa Biroului internaţional socialist din 1 (14) Decembrie 1913! Atunci de ce lichidatorii n'au scris *niciodată* *niciun cuvânt* în presă despre aceste cifre? Nu cumva pentru că n'au conştiinţa curată?

Aceste cifre dădeau totalurile până la 20 Noembrie 1913. N'au fost luate decât *semnăturile* de pe declaraţiile muncitorilor, adică datele cele mai precise, care n'au fost *deloc* contestate niciodată. Totalurile au arătat: 4.850 de semnături pentru „grupul celor şase“ şi numai 2.539 (dintre care 1.086 ale Bundului şi 636 din Caucaz) pentru lichidatori, adică pentru „grupul celor şapte“.

Gândiţi-vă acum cum trebuie caracterizate procedeele unui publicist care încearcă să convingă publicul că preponderenţa adversarilor lichidatorismului *este* „diminuată“ de „o mulţime“ de colective (fictive), care toate *laolaltă* n'au putut întruni în întreaga Rusie decât o *treime* din muncitorii care şi-au exprimat părerea!

Iată datele privitoare la numărul de *semnături* de pe rezoluţiile precis formulate care au fost publicate în ambele ziare în *tot* decursul campaniei (care s'a terminat la începutul lunii Ianuarie):

	Numărul de semnături de pe rezoluţiile şi declaraţiile publicate		
	pentru „grupul celor şase“ (pentru partid)	pentru „grupul celor şapte“ (pentru lichidatori)	total
Petersburg	5.003	621	5.624
Restul Rusiei	1.511	559	2.070
Caucaz	208	719	927
Bundul	—	1.086	1.086
<i>Total</i>	6.722	2.985	9.707

Lichidatorii, printr'o repetare nemaivăzut de nerușinată a unor afirmații mincinoase, cu totul neîntemeiate și care nu pot fi controlate în niciun fel, au pervertit într'atât publicul care le citește operele, încât n'am putea insista cu destulă tărie asupra importanței cifrelor citate. Ele sunt luate din ambele ziare rivale și orice om cu știință de carte poate să verifice socoteala noastră și să facă și el socoteala.

Aceste cifre ne dau în general un tablou extrem de instructiv al situației de partid a marxiștilor din Rusia. Niciun partid politic din Rusia, literalmente niciunul, nu poate prezenta pentru întreaga perioadă contrarevoluționară în general și pentru anul 1913 în special o asemenea *consultare publică și cu caracter de masă făcută printre toți membrii de partid* asupra unei probleme importante a vieții de partid. Niciunul din partidele legale din Rusia, niciunul din bogatele partide liberale și democrate, care dispun de nenumărate forțe intelectuale și de tot felul de organe de presă, n'a dat ceea ce a dat partidul clasei muncitoare, partidul proletarilor săraci goniți în ilegalitate, care susțin din puținii lor bani micul lor ziar.

Partidul muncitoresc a dat *tuturor* partidelor din Rusia un exemplu de felul *cum* trebuie atrasă *masa* membrilor de rând ai partidului într'o dezbateră publică asupra chestiunilor controversate, sub toate aspectele lor. Liberalilor și filistinilor din toate partidele, de toate vârstele și toate soiurile, le place să deplângă „sciziunile“ social-democrației. Acești oameni buni la inimă n'au nici cea mai slabă idee de faptul că fără luptă nu poate fi adusă la îndeplinire voința majorității, și că fără îndeplinirea voinței majorității nici vorbă nu poate fi nici de partinitate și nici măcar de o acțiune politică organizată în general.

Proștii numesc „unitate“ o „rânduială“ în care 13 deputați din Dumă acționează *împotriva* voinței majorității muncitorilor marxiști organizați și conștienți din Rusia, numind „sciziune“ faptul că șase deputați din Dumă constituie o fracțiune de sine stătătoare în Dumă *potrivit* voinței majorității acestor muncitori și *pentru* aducerea la îndeplinire a acestei voințe.

Nu sunt oare ridicoli acești proști? Nu sunt ei demni de dispreț?

Pentru toată lumea, în afară de cei care vor să-i înșele pe muncitori, trebuie să fie clar acum că faimoasa „unitate“ a celor treisprezece deputați (despre care pâlăvrăgesc lichidatorii și împăciuitorii) a însemnat *sabotarea* voinței partidului, a însemnat o *batjocorire* a voinței majorității muncitorilor.

Și invers. Abordați chestiunea sub alt aspect. Niciun om în toate mințile n'a încercat să pună la îndoială faptul că în vara anului 1913 a avut loc o consfătuire a marxiștilor (consfătuire foarte nelegală), a cărei hotărîre, confirmată de organul conducător al partidului, a devenit voința și hotărîrea partidului. Această hotărîre cerea o acțiune de sine stătătoare a „grupului celor șase“ *. D-v., domnilor lichidatori și împăciuitori, aduceți injurii acestei consfătuiri? O numiți cerc, adunătură, ficțiune etc.? Foarte bine! Injuriiile voastre nu sunt însă decât expresia neputinței voastre, deoarece faptele obiective sunt incontestabile: în urma hotărîrii acestui „cerc“, $\frac{2}{3}$ din muncitorii conștienți din Rusia au luat atitudine, toți ca unul, *pentru* consfătuire, *pentru* îndeplinirea voinței acesteia.

Aceasta se și numește *partid*, domnilor palavragii ieftini pe tema „unității“, care în fapt numiți „unitate“ *permisiunea* pentru lichidatori de a *sabota* voința partidului.

Luați aminte că, de vreme ce există două organe cotidiene rivale, nici vorbă nu putea fi ca cineva să împiedice să se pronunțe măcar pe un singur muncitor conștient care dorea să se pronunțe. Și s'a văzut că de partea lichidatorilor sunt mai puțin de o treime, iar mai mult de jumătate din totalul voturilor date lichidatorilor revin Bundului și Caucazului. Și trebuie notat că în statistica *semnăturilor* prezentată de noi aproape că n'au intrat muncitorii letoni (ei au dat 98 de semnături pentru „grupul celor șase“ și 70 pentru lichidatori, în timp ce dintre muncitorii letoni care au votat în această chestiune, dar care n'au semnat, 863 au votat pentru „grupul celor șase“ și 347 pentru lichidatori), și n'au intrat deloc peste 800 de muncitori social-democrați polonezi care, votând deasemenea pentru „grupul celor șase“, nu și-au dat semnăturile (în aceeași situație sunt circa 400 de „levițiști“ care au votat pentru lichidatori).

* Vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 382—383. — Nota Red. Moscova.

CE ARATĂ EXPERIENȚA PRIMELOR TREI LUNI DE ACTIVITATE A CELOR DOUĂ FRAȚIUNI ?

Nu ne putem opri aici *asupra* conținutului *politic* al acestei activități. Chestiunea foarte interesantă a felului cum s'a *îmbunătățit* acum activitatea celor 6 deputați din punctul de vedere al aducerii la cunoștință de pe tribuna Dumei a cerințelor, revendicărilor, părerilor și a voinței *majorității* muncitorilor, trebuie s'o lăsăm cu părere de rău pentru altădată. Vom releva numai în două cuvinte că în discursurile pe care le-au rostit în Dumă la 4 Martie 1914, reprezentanții *grupului* celor șase din Duma de Stat, Badaev și Malinovski, au pus *pentru întâia oară* problema libertății presei *nu* în mod liberal, ci într'un mod demn de proletariat, în timp ce lichidatorii se încurcau într'un mod pur liberal în această problemă, atât în cercurile publiciștilor cât și în coloanele publicațiilor lor și în cuvântările ținute în Dumă de „cei șapte“ ai lor; nu mai departe decât în nr. din 13 Martie al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ putem citi, în pag. 2, că „reclama făcută presei ilegale nu poate decât să slăbească lupta muncitorilor pentru presa lor legală“. Despre faptul cât de necesară a fost din punct de vedere *principal* constituirea în Duma de Stat a unei fracțiuni de sine stătătoare muncitorești social-democrate ruse în vederea combaterii unor declarații și păreri atât de rușinoase, demne de niște renegați, ca cea pe care am citat-o adineaori, am mai vorbit în repetate rânduri în textul cărții și vom mai vorbi nu o singură dată.

În momentul de față ne luăm sarcina mai modestă de a opri atenția cititorului asupra dovezilor „exterioare“, dacă ne putem exprima astfel, care ne arată *ce* a devenit dintr'odată fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Duma de Stat, spre *deosebire* de grupul celor șapte al lichidatorilor.

Fiecare fracțiune publică în ziarul ei dări de seamă ale casierului său cu privire la sumele de bani care trec prin mâinile fracțiunii respective. Aceste sume, destinate pentru deținuții politici, pentru ajutorarea greviștilor din diferite fabrici și ramuri industriale, pentru diverse alte nevoi ale mișcării muncitorești, desvăluie în fața noastră o serie întreagă de aspecte ale *vieții muncitorești*, arată

în mod concret — prin cifre precise, incontestabile, obiective — care anume este *legătura* dintre o fracțiune sau alta din Duma de Stat și mișcarea muncitorească.

Ultima dare de seamă de felul celei descrise mai sus cuprinde în ambele ziare și pentru ambele fracțiuni perioada de timp *până* la 21 Ianuarie 1914. Avem, prin urmare, dări de seamă numai pentru *trei* luni de existență separată a celor două fracțiuni: dela sfârșitul lui Octombrie până la sfârșitul lui Ianuarie. Iată situația care rezultă din dările de seamă ale ambelor fracțiuni pentru acest sfert de an:

Sume trecute prin mâinile fracțiunilor:

	totalul sumelor	din care:		numărul grupurilor muncitorești
		dela nemuncitori	dela muncitori	
1) Prin mâinile fracțiunii muncitorești social-democrate ruse	6.173 r.—c.	71 r. 31 c.	6.101 r. 69 c.	719
2) Prin mâinile fracțiunii social-democrate	2.212 ,, 78,, 765,, 80 ,,	1.446 ,, 98 ,,		94 *

Aceste cifre seci ne dau o imagine deosebit de vie a legăturilor *organizatorice* și a întregii vieți a celor două fracțiuni. Numărul grupurilor muncitorești care s'au adresat în cursul unui sfert de an fracțiunii lichidatorilor e aproape *de opt ori* mai mic decât numărul grupurilor care s'au adresat fracțiunii partidului.

* Aceste date sunt calculate în text numai până la 21 Ianuarie 1914 (dela constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse, adică dela sfârșitul lunii Octombrie 1913).

Considerăm că e de datoria noastră să aducem aici date mai complete, după calculele făcute de tov. V. A. T., pe întreaga perioadă dela constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse până în Iunie 1914.

Sumele de bani (pentru deținuți politici etc.) care au trecut, potrivit dărilor de seamă ale ziarelor marxiste și ale ziarelor lichidatoriste, din Octombrie 1913 până la 6 Iunie 1914 prin mâinile fiecărei fracțiuni din Dumă:

	total	din care:		numărul grupurilor muncitorești
		dela nemuncitori	dela muncitori	
Prin mâinile fracțiunii muncitorești social-democrate ruse	12.891 r. 24 c.	828 r. 63 c.	12.062 r. 61 c.	1.295
Prin mâinile fracțiunii social-democrate	6.114 ,, 87 ,,	2.828 ,, 04 ,,	3.286 ,, 83 ,,	215

Sumele primite dela nemuncitori reprezintă la fracțiunea muncitorească social-democrată rusă 6% din totalul sumelor, iar la fracțiunea lichidatoristă („social-democrată”) 46% din totalul sumelor. Numărul grupurilor muncitorești care s'au adresat fracțiunii muncitorești social-democrate ruse reprezintă 85,7% din numărul total (1.295 din 1.510), iar al celor care s'au adresat fracțiunii „social-democrate” 14,3% din numărul total.

În schimb la fracțiunea lichidatorilor sumele care provin dela *nemuncitori* * sunt *de zece ori* mai mari: 765 de ruble față de 71 de ruble. La fracțiunea partidului sumele provenite dela *nemuncitori* * reprezintă *unu* la sută din totalul sumelor (71 de ruble din 6.173 de ruble). La lichidatori reprezintă *treizeci și patru* la sută din totalul sumelor primite (765 de ruble din 2.213 ruble).

Aceste cifre dau posibilitatea marelui public, care stă departe de viața fracțiunilor din Dumă, să cântărească cu precizie și să chibzuiască bine asupra unor fapte pe care oamenii care stau aproape de această viață le cunosc din miile de „mărunțișuri“ ale vieții de zi de zi, și anume:

— Că fracțiunea lichidatorilor (grupul celor șapte) este o fracțiune fără muncitori;

— Că fracțiunea lichidatorilor are de treizeci de ori mai multe legături cu mediul *nemuncitoresc* decât fracțiunea muncitorească social-democrată rusă.

Aceste fapte au fost relevate demult și din diferite părți. Ziarul liberal „Reci“ a dat pe bună dreptate fracțiunii lichidatorilor denumirea de fracțiune de „intelectuali“, și întreaga presă liberală a confirmat aceasta în repetate rânduri. Plehanov arăta demult că lichidatorii au primit în rândurile lor numeroase elemente oportuniste mic-burgeze în afară de d-l Potrișov. Ziarul „Puti Pravdi“ a arătat deja abundența de colaboratori ai *ziarelor* liberale în rândurile lichidatorilor și invers (Enzis, Egorov, St. Novici, E. Smirnov, Antid Oto, Nevedomschi, Lvov-Rogacevschi, Cerevanin¹⁴¹ și mulți alții).

Prin adevărata lor semnificație socială, lichidatorii sunt o filială a partidului liberal-burgez, al cărei rost este să promoveze în rândurile proletariatului ideile politicii muncitorești liberale și să *saboteze* voința majorității muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

*Scris în Martie—Aprile 1914,
complectat în Iunie 1914*

*Publicat în 1914 în culegerea:
„Marxism și lichidatorism“, partea a II-a.
Ed. „Priboi“, Petersburg*

Se tipărește după textul culegerii

* Aici sunt cuprinse sumele provenite dela persoane particulare, precum și cele provenite din străinătate și dela tineretul studios.

CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE!

(IN JURUL PROBLEMEI UNITĂȚII)

1. DESPRE OAMENII CARE AU DOUĂ PĂRERI

Se poate oare vorbi serios cu oameni care în mod evident nu știu să aibă o atitudine serioasă față de probleme serioase? E greu, tovarăși, foarte greu! Totuși problema despre care unii oameni nu știu să vorbească cu seriozitate este prin ea însăși atât de serioasă, încât nu strică să analizăm chiar și răspunsurile vădit n serioase care s'au dat la această problemă.

Această problemă serioasă este problema unității mișcării muncitorești din Rusia. Oamenii care nu știu să se comporte cu seriozitate față de această problemă sunt colaboratorii ziarului „Edinstvo“.

Iată primul exemplu. În nr. 4 al ziarului „Edinstvo“ a fost publicată o convorbire cu deputatul Ciheidze. Redacția ziarului „Edinstvo“ speră că această convorbire va servi „unificării clasei muncitoare din Rusia“. Foarte bine. Să vedem însă ce a spus Ciheidze despre problemele organizatorice și tactice care interesează pe muncitorii ruși.

Ciheidze s'a exprimat astfel: „Eu personal împărtășesc pe deplin vederile în problemele tactice și organizatorice dezvoltate în ultima vreme în presă de tovarășul An“.

Care sunt vederile dezvoltate în ultima vreme de tovarășul An?

Ce a spus el, de pildă, despre vederile luciștilor, care sunt totodată și lichidatori?

An — menșevic de vază și adversar al „pravdismului” — a dezvoltat „în ultima vreme în presă” punctul de vedere că „lichidatorii se orientează înspre reforme”, că punctul lor de vedere cu privire la mișcarea ilegală, greve, „lozinci neciuntite” etc. e indisolubil legat de reformismul lor în general, că, dacă muncitorii ar asculta de sfaturile lor, atunci muncitorii din provincie ar trebui să se abțină dela greve etc.

Aceste vederi ale lui An înseamnă că el începe să se elibereze din captivitatea lichidatorilor, și noi am salutat acest început de eliberare.

Astăzi Ciheidze declară că el împărtășește „pe deplin” aceste vederi ale lui An. Aflăm cu plăcere acest lucru. Cunoașterea esenței lichidatorismului și renegarea fățișă a acestuia este începutul înțelepciunii — nu-i așa? Și am fi gata să salutăm iluminarea deputatului Ciheidze, — care s'a lăsat atât de mult așteptată — în privința rolului lichidatorismului ca curent.

Însă față de o problemă serioasă trebuie să ai o atitudine serioasă; deaceia e folositor să ne documentăm nu numai cu privire la declarațiile lui Ciheidze în „Edinstvo”, ci și cu privire la faptele sale.

Răspunsul dat de fracțiunea social-democrată din Dumă (al cărei președinte este deputatul Ciheidze) fracțiunii muncitorești social-democrate ruse cu privire la condițiile unității propuse de aceasta din urmă, putea să aibă o enormă importanță pentru *cauza* unității.

Acest răspuns a apărut nu demult în nr. 2 al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta”, sub forma unui apel către muncitori.

În acest apel către muncitori deputatul Ciheidze și tovarășii lui de idei răspund, între altele, și la chestiunea atitudinii lor față de lichidatorism, reprezentat de organul acestuia din urmă, care pe atunci era „Severnaia Raboceaia Gazeta”.

„Cât privește ziarul marxist «Severnaia Raboceaia Gazeta» — scriu deputatul Ciheidze și prietenii săi — „atitudinea noastră față de el e determinată de *solidaritatea noastră deplină cu orientarea lui*”.

Prin urmare, într'un apel oficial către muncitori deputatul Ciheidze se declară „pe deplin solidar” cu orien-

tarea ziarului lichidatorist, iar în convorbirea publicată în „Edinstvo“ afirmă că „împărtășește pe deplin“ vederile lui An, care critică acest ziar ca fiind un organ al reformiștilor care joacă rolul unei frâne dăunătoare în mișcarea muncitorească contemporană.

E admisibil oare aceasta? Vădește oare aceasta o atitudine serioasă față de o problemă serioasă? Poate oare deputatul Ciheidze să spună ceva serios în problema unității cu lichidatorii, dacă în decurs de două luni a reușit să exprime două păreri diametral opuse despre lichidatori?

Probabil însă — ni se va spune — că, în momentul când se întocmea „Răspunsul public al fracțiunii social-democrate“, deputatul Ciheidze nu cunoaștea încă vederile lui An și din această cauză nu s'a putut lămuri încă asupra semnificației lichidatorismului.

Însă, vai, aceasta nu va corespunde realității, căci articolul lui An a fost publicat cu mult înainte de a fi apărut „Răspunsul public“.

Mai luați în considerare încă un fapt.

Câteva zile după apariția articolelor lui An, L. M. a intervenit cu hotărâre în favoarea lichidatorilor în „Severnaia Raboceaia Gazeta“, apărându-i împotriva criticii lui An. Dar Ciheidze? A spus el oare un singur cuvânt pentru a apăra vederile pe care, cum s'a aflat astăzi, le „împărtășește pe deplin“? Nu, Ciheidze a tăcut, iar deputatul Tuliacov, tovarășul său de fracțiune, a luat tocmai atunci atitudine în calitate de editor al ziarului „Nașă Raboceaia Gazeta“...

Repetăm: e admisibil oare din partea președintelui fracțiunii social-democrate o astfel de atitudine față de o problemă care frământă masele largi ale muncitorilor și care a fost discutată în repetate rânduri la consfătuiri, conferințe etc.? Putem oare găsi la Ciheidze un răspuns la problema unității? Nu se substitue oare aici problemei unității considerente diplomatice de cerc privitoare la salvarea lichidatorilor?

Și aceasta e nenorocirea tuturor „unificatorilor“ noștri: ei n'au un răspuns clar la problemele la ordinea zilei, ei singuri nu știu ce vor.

Un singur lucru este clar în articolele lor: ei au hotărât să-i salveze pe lichidatori și să evite în acest scop

claritatea și precizia în formularea și rezolvarea problemelor.

Claritatea și precizia sunt mai primejdioase ca orice pentru lichidatori în momentul de față. Vom avea prilejul să ne mai convingem de acest lucru, când vom vorbi despre alte articole din „Edinstvo“.

Muncitorii însă doresc claritatea și o vor obține, căci ei vor să construiască unitatea organizației lor nu pe diplomație și echivocuri, ci pe cunoașterea precisă a semnificației politice a diferitelor „curențe“. Oamenii care au în această problemă două sau chiar mai multe păreri sunt răi sfătuitori aici.

„Trudovaia Pravda“ nr. 39
din 2 Iulie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBTINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREȘTI

DIN DAREA DE SEAMĂ A ZIARULUI „PUTI PRAVDI“

Abia acum putem totaliza unele rezultate ale „zilei presei muncitorești“, care a avut loc la 22 Aprilie ¹⁴².

Ziua jubileului de doi ani al ziarului „Pravda“ a devenit o zi de evaluare a forțelor marxiste.

În această zi, toți muncitorii conștienți au venit în ajutorul organelor lor muncitorești. Și iată, ban cu ban, s'au adunat sute și mii de ruble.

Abia la 14 Iunie, în nr. 15 al ziarului „Trudovaia Pravda“, a apărut ultima dare de seamă cu privire la sumele strânse cu prilejul zilei presei muncitorești. „Ziua presei“ s'a prelungit aproape două luni.

„Mai bine mai târziu decât niciodată“ — scriau mulți tovarăși, trimitându-și obolul după 22 Aprilie.

Redacția a primit un număr atât de mare de rezoluții, încât n'a existat nicio posibilitate nu numai de a le publica pe toate, dar nici măcar de a le enumera.

Ele și-au ajuns însă scopul; ne-au convins că suntem pe calea cea bună și că majoritatea covârșitoare a muncitorilor se alătură lozincilor marxismului consecvent.

După cum se știe, ziua jubileului de doi ani al ziarelor de orientare „pravdistă“ a fost proclamată de lichidatori „ziua presei“ și pentru ziarul lor. Mare tătălbău, au mai făcut la timpul său ca să-și dovedească dreptul de a fixa și ei ziua presei tot la 22 Aprilie. Încă de pe atunci au propus o federație, cerând ca sumele strânse să fie împărțite pe jumătate. Ziua de 22 Aprilie a arătat că ziarul lichidatorilor a început să vorbească

prea devreme despre „fедераție“ și „egalitate în drepturi“.

Muncitorii din orașul Petersburg au respins cu desăvârșire „colectele comune“. Această chemare a ziarului lichidatorist a găsit un oarecare răsunet numai în rândurile unei părți a studențimii și în unele uzine din provincie.

Aceste sume strânse prin colecte comune n'au influențat aproape cu nimic rezultatul definitiv al donațiilor de ziua presei. În nr. 34 din 13 Iunie „Nașa Raboceaia Gazeta“ a și făcut o încercare de a compara colectele făcute pentru ea cu cele făcute pentru ziarul „Puti Pravdi“. Spunem încercare, căci nu putem admite nici decum ca definitive și complete comparațiile făcute de „Nașa Raboceaia Gazeta“. Și dacă am dori să obținem din partea ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“ o asemenea comparație completă, ar trebui să așteptăm până la sfârșitul veacului, deoarece lichidatorilor le convine de minune să opereze cu cifre generale, fără a intra în analiza amănunțită a acestor sume și fără a stabili dela cine provin acești bani.

Deaceea suntem nevoiți să luăm asupra noastră munca de a prelucra amănunțit și dările de seamă ale lichidatorilor.

„Nașa Raboceaia Gazeta“ ajunge la concluzii destul de liniștitoare: 1) că „pravdiștii“ au de partea lor ceva mai puțin de $\frac{3}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia; 2) că preponderența „pravdiștilor“ este puternică numai la Petersburg; în provincie însă, dimpotrivă, preponderența o au aderenții ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“.

Înainte de toate suntem nevoiți să facem o mică complectare la suma definitivă a fondurilor strânse pentru noi, sumă pe care „Nașa Raboceaia Gazeta“ a luat-o din numărul din 11 Iunie al ziarului „Trudovaia Pravda“. — Acolo era totalul sumelor strânse până la 1 Iunie, dar, dat fiind că „Nașa Raboceaia Gazeta“ publică totalul sumelor strânse pentru ea până la 10 Iunie, noi vom îngloba, pentru justetea comparației, și darea de seamă asupra sumelor strânse între 1—10 Iunie, dare de seamă publicată în nr. 15 din 14 Iunie a. c. De altfel, totalul din 10 Iunie nu era tocmai exact, deoarece unele sume mici venite din provincie au fost înglobate în totalul sumelor strânse la Petersburg.

Efectuând toate aceste rectificări, obținem următoarele cifre definitive, cu care vom opera de acum încolo:

Petersburg	11.680	de ruble	96	copeici
Restul Rusiei	6.325	„ „	28	„
Străinătatea	104	„ „	97	„
<i>Total</i>	<i>18.111</i>	<i>ruble</i>	<i>21</i>	<i>de copeici</i>

Cifrele respective ale colectelor pentru „Nașa Raboceaia Gazeta“

Petersburg	4.446	de ruble	13	copeici
Provincie	6.409	„ „	12	„
Străinătatea	946	„ „	55	„
<i>Total</i>	<i>11.801</i>	<i>ruble</i>	<i>80</i>	<i>de copeici</i>

La prima vedere diferența nu este prea însemnată și pare a dovedi că „Nașa Raboceaia Gazeta“ are într'adevăr de partea sa $\frac{2}{5}$ din muncitorii conștienți. Dar ajunge să repartizăm aceste cifre corespunzător sumelor strânse dela muncitori și dela nemuncitori, pentru ca tabloul să se schimbe radical.

La chemarea ziarului „Puti Pravdî“ de „ziua presei muncitorești“ au răspuns în întreaga Rusie:

1.915 grupuri muncitorești, care au strâns pentru fondul ziarului 16.163 de ruble și 71 de copeici.

La chemarea ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ au răspuns:

588 de grupuri muncitorești, care au strâns 5.651 de ruble și 78 de copeici.

Dela nemuncitori „Puti Pravdî“ a primit 1.842 de ruble și 53 de copeici, în timp ce „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a primit 6.062 de ruble și 02 copeici, adică mai mult decât dela muncitori.

Aceste cifre ale sumelor strânse de ziua presei muncitorești desvăluie acelaș tablou pe care ni l-a oferit și evaluarea colectelor și grupurilor cu începere dela 1 Ianuarie 1914. Din numărul total al grupurilor muncitorești care au răspuns de „ziua presei muncitorești“, numai ceva mai mult de $\frac{1}{5}$ revine ziarului lichidatorist. Și totuși lichidatorii au făcut tot ce le-a stat în putință ca până la ziua presei muncitorești să schimbe în favoarea lor raportul de forțe. Ei n'au isbutit să facă acest

lucru. Patru cincimi din muncitorii conștienți urmează pravdismul; acest fapt, care reiese din cifrele privitoare la cei doi ani de existență a ziarelor legale, *este confirmat* și de ziua presei muncitorești.

Să trecem la starea de lucruri din Petersburg și din provincie. La Petersburg numărul colectelor (grupurilor) pentru ziarul pravdist a fost de 1.276, rezultând 10.762 de ruble și 46 de copeici; pentru ziarul lichidatorist numărul lor a fost de 224, rezultând 2.306 ruble și 27 de copeici. Diferența e atât de isbitoare, încât nici lichidatorii nu se încumetă să nege preponderența „pravdiștilor” în rândurile proletariatului din capitală, care este mai înaintat, mai energic, mai organizat și mai experimentat din punct de vedere politic.

Ei au însă pretenții în ceea ce privește provincia.

„In provincie” — scria „Nașa Raboceala Gazeta” — „vedem un fenomen invers celui dela Petersburg; în provincie numai «Severnaia Raboceala Gazeta» a strâns *mai mult* decât organul pravdist”.

Iată o mostră de *înșelătorie* asupra căreia atragem în mod deosebit atenția tovarășilor muncitori. Ce-i drept, e drept: pravdiștii au strâns în provincie 6.325 de ruble 28 de copeici, iar lichidatorii 6.409 ruble și 12 copeici. Mai mult! Nu-i așa? Priviți, însă, vă rog, următoarele cifre.

În provincie s’au strâns pentru ziarul pravdist 5.401 ruble și 25 de copeici dela 639 de grupuri muncitorești și 924 de ruble și 03 copeici dela grupuri nemuncitorești.

În schimb, pentru ziarul lichidatorist s’au strâns 3.345 de ruble și 51 de copeici dela 364 de grupuri muncitorești și 3.004 ruble și 89 de copeici dela 78 de grupuri nemuncitorești și diferite persoane.

Da, fără îndoială că *preponderența* o au în provincie lichidatorii, dar nu printre muncitori, ci printre „prietenii și simpatizanții” cu stare.

Lichidatorii au procedat foarte simplu: pentru a dovedi că ei dețin „*preponderența*” în provincie, au adăugat la bănuții primiți dela muncitori capitalurile prietenilor lor din burghezie și prin aceasta „i-au strivit” pe pravdiști!

Poate că procedeul este abil, dar, stimații mei domni, prin aceasta nu ați dovedit preponderența voastră în pro-

vincie, ci numai faptul că sunteți ruși de muncitorii din provincie, într'o măsură nu mai mică decât de cei din Petersburg.

În opera de creare a presei *muncitorești* și a întregului *muncitoresc*, se poate și trebuie să ții seamă nu de capitalurile „prietenilor“ bogați, ci numai de inițiativa muncitorilor înșiși.

În ceea ce privește ziarul muncitoresc și întregul muncitoresc, faptul că lichidatorii au obținut dela nemuncitori aproape tot atâta cât dela muncitori (5.115 ruble, și 5.651 de ruble), constituie, după părerea noastră, nu un plus, ci un minus; este încă o dovadă a strânsei legături dintre lichidatorism și mediul burghezo-intelectualist.

Și noi, în ceea ce ne privește, suntem mândri că „fondul“ nostru „de oțel“ constă aproape în întregime din bănuții muncitorilor care în decurs de 6 săptămâni au strâns pentru ziarul lor peste 16.000 de ruble.

Cum s'a adunat această sumă? Muncitorii de care profesii, din care raioane și în ce măsură au ajutat la crearea unui ziar marxist consecvent?

Răspunsul la toate acestea îl dă tabelul de mai jos, care constituie și un document dintre cele mai caracteristice pentru starea mișcării muncitorești din zilele noastre.

Iată acest tabel al sumelor primite de „Puti Pravdî“, tabel alcătuit pe categorii de muncitori (profesii). Bine înțeles, în frunte figurează metalurgistii. Primiți salutul nostru, tovarăși!

	Petersburg			Provincia		
	Grupuri	Ruble	Copeici	Grupuri	Ruble	Copeici
Metalurgiști	393	5.304	95	108	1.319	02
Muncitori din industria de prelucrare a lemnului	116	1.014	73	24	172	10
Tipografi	113	966	34	37	236	47
Feroviarî	24	165	93	34	345	24
Funcționari din magazine	59	238	11	18	132	76
Salariați din birturi . .	27	107	58	3	68	73
Croitori	49	203	21	28	245	82
Pielari	36	271	50	5	23	89
Electricieni	31	275	35	6	39	76

	Petersburg			Provincia		
	Grupuri	Ruble	Copeici	Grupuri	Ruble	Copeici
Textiliști	41	303	88	24	130	32
Intreprinderi comunale (tramvaie etc.)	32	340	93	11	132	14
Muncitori constructori .	12	57	14	4	15	71
Instalatori de apă și canal	10	27	10	1	3	—
Giuvaergii	29	128	45	2	16	50
Brutari	39	124	06	11	28	60
Mineri	—	—	—	14	71	44
Organizații muncitorești	9	79	97	9	112	04
Zugravi	12	50	20	3	14	60
Cărnățari	8	31	45	2	5	63
Industria chimică	22	92	59	6	32	04
Caretași	16	78	62	1	5	—
Cofetari	12	79	76	3	14	25
Cartonagiști	5	13	45	—	—	—
Muncitori din industria tutunului	12	83	63	—	—	—
Muncitori petroliști din Bacu	—	—	—	12	83	98
Funcționari (de birou etc.)	38	273	11	18	123	65
Deportați	—	—	—	23	67	72
Oameni de serviciu (por- tari)	12	27	90	—	—	—
Diferite categorii și nei- dentificați	99	422	52	232	1.960	84
<i>Total</i>	1.276	10.762	46	639	5.401	25

PETERSBURG

În fruntea mișcării muncitorești din ultimii ani se află Petersburgul. Pe când în unele (actualmente nu mai sunt multe) localități din provincie proletariatul nu se poate trezi încă din somnul greu al perioadei 1907—1911, iar în alte localități el abia face primii pași pentru a merge în rând cu proletariatul din Petersburg, acesta din urmă a desfășurat o activitate uriașă, reacționând ca un barometru sensibil la toate evenimentele care au legătură cu mișcarea muncitorească. Proletariatul din Pe-

tersburg deține locul de frunte — acest lucru cu greu s'ar încumeta să-l nege până și „Severnaia Raboceaia Gazeta“.

Și iată cum a răspuns proletariatul din Petersburg de „ziua presei muncitorești“.

Aici colectele pentru „Puti Pravdî“ au fost făcute de 1.276 de grupuri, care au dat 10.762 de ruble și 46 de copeici; pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ colectele au fost făcute de 224 de grupuri, care au dat 2.306 de ruble și 27 de copeici.

După numărul grupurilor, lichidatorii formează în prezent în mișcarea muncitorească din Petersburg nu $\frac{1}{5}$, ci numai $\frac{1}{7}$ din muncitorii conștienți, iar în raport cu sumele strânse de pravdiști, sumele strânse de ei formează ceva mai mult de $\frac{1}{6}$.

Aceste date arată că majoritatea covârșitoare a proletariatului din Petersburg, care pășește în fruntea mișcării muncitorești, a întors spatele lichidatorilor și apără vechile lozinci neciuntite.

Chiar și printre muncitorii tipografi, unicul refugiu al lichidatorilor printre muncitorii organizați, s'a strâns pentru presa „pravdistă“ aproape de 5 ori mai mult decât pentru cea lichidatoristă (966 de ruble și 34 de copeici pentru „Puti Pravdî“ față de 201 ruble și 21 de copeici pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“).

Acelaș lucru îl arată datele referitoare la sumele strânse de muncitorii metalurgiști. Dela acești muncitori s'au strâns pentru „Puti Pravdî“ 5.075 de ruble și 49 de copeici, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 1.238 de ruble și 66 de copeici, adică iarăși de 4 ori mai mult, lucru dovedit încă de pe vremea existenței sindicatului prin permanentele eșecuri ale lichidatorilor în alegeri, la adunările generale etc.

Și mai prost stau lichidatorii în ceea ce privește muncitorii de celelalte categorii din Petersburg. Pe când muncitorii din industria de prelucrare a lemnului au dat ziarului „Puti Pravdî“ 1.014 ruble și 73 de copeici, „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a primit dela ei numai 38 de ruble și 14 copeici*.

* Cerem anticipat iertare ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ dacă, cercetând dările lui de seamă, am omis unul sau două ateliere din cauză că n'a fost specificată ramura de producție căreia aparține. Acest lucru nu s'ar fi întâmplat dacă „Severnaia Raboceaia Gazeta“ și-ar fi prelucrat mai amănunțit datele.

Publicațiile lichidatoriste au trâmbițat de mai multe ori că „Pravda“ e urmată de masele cele mai înapoiate, care nu se orientează în problemele serioase ale mișcării. În numărul din Iunie, recent apărut, al revistei „Nașa Zaria“, d-l A. Gorev, un lichidator peste măsură de zelos, afirmă că colectele și rezoluțiile care sprijină „Pravda“ „provin din acele pături de muncitori care pentru întâia oară în istoria mișcării muncitorești din Rusia sunt atrase în sfera intereselor și controverselor social-democrației“, din rândurile tineretului înapoiat și inconstient și ale muncitorilor înapoiți.

Indrăsnesc domnii lichidatori să numere în rândurile acestor „pături“ și pe metalurgiști și pe tipografi, care au stat întotdeauna în primele rânduri ale mișcării muncitorești? Firește, d-l Gorev n'are niciun fel de dovezi în sprijinul argumentului său; el pornește dela speculații subiective. N'are decât să rămână cu aceste speculații. Noi însă am dovedit cu cifre incontestabile că și în categoriile de muncitori atât de înaintați cum sunt muncitorii tipografi și metalurgiști din Petersburg, lichidatorii abia dacă au o cincime.

Nu putem reproduce aici cifrele comparative ale colectelor făcute în cadrul tuturor celorlalte categorii, întrucât aceasta ar cere prea mult spațiu. Deaceia vom da cifre comune pentru toate aceste categorii.

În afară de categoriile enumerate, „Puti Pravdî“ a primit dela muncitori 3.700 de ruble, iar „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 500 de ruble (în cifre rotunde). Aici intră donațiile funcționarilor din magazine, ale muncitorilor croitori, muncitorilor pielari, textiliști, brutari etc., ale muncitorilor din mica industrie.

Și dela acești muncitori s'a strâns pentru „Puti Pravdî“ de 7 ori mai mult decât pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“. Nu există o categorie care să fi dat pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ mai mult decât pentru „Puti Pravdî“. Chiar și funcționarii de birou și alți funcționari au strâns pentru „Puti Pravdî“ 273 de ruble și 11 copeici, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ funcționarii de birou și funcționarii din magazine au strâns împreună (după datele ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“) 262 de ruble și 32 de copeici; funcționarii din magazine au dat ziarului „Puti Pravdî“ 238 de ruble și 11 copeici.

Dăm și lista întreprinderilor care au sprijinit mai activ ziarul lor muncitoresc:

1) Uzina Novâi Aivaz — 791 de ruble și 37 de copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 464 de ruble și 67 de copeici); 2) Uzina Putilov — 335 de ruble și 46 de copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 59 de ruble și 38 de copeici); 3) Uzina metalurgică din Petersburg — 273 de ruble și 36 de copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 116 ruble și 92 de copeici); 4) Uzina de țevi — 243 de ruble și 80 de copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 113 ruble și 41 de copeici); 5) Siemens-Schuckert — 229 de ruble și 26 de copeici; 6) Fabrica Erikson — 228 de ruble și 82 de copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 55 de ruble și 13 copeici); 7) Parviainen — 183 de ruble și 93 de copeici; 8) Uzina Starâi Lessner — 168 de ruble și 30 de copeici; 9) Uzina Franco-Rusă — 148 de ruble și 82 de copeici; 10) Uzina Novâi Lessner — 116 ruble și 25 de copeici; 11) Uzina de cabluri — 112 ruble și 62 de copeici; 12) Siemens-Halske — 104 ruble și 30 de copeici; 13) Uzina Obuhov — 91 de ruble și 02 copeici; 14) Imprimeriile Statului — 79 de ruble și 12 copeici (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 54 de ruble) ¹⁴³.

„Trudovaia Pravda“ nr. 30 și 31
din 2 și 3 Iulie 1914

Se tipărește după textul
ziarului „Trudovaia Pravda“

OPOZIȚIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPÂNTIE

Trecerea la lichidatori a opoziției social-democrate poloneze la consfătuirea dela Bruxelles a părut multora neașteptată și i-a surprins extrem de dureros pe toți membrii de partid. Se credea că opoziția social-democrată poloneză e tot atât de apropiată de pravdiști ca și Letonii. Și iată că Letonii iau poziție împotriva lichidatorilor, iar social-democrații polonezi au trădat!!

Ce s'a întâmplat?

Fapt e că la social-democrații polonezi există două curente: unii vor să-l înlocuiască pe Tyszka și Roza Luxemburg, ca să continue ei înșiși politica lui Tyszka. Aceasta este o politică diplomatică fără principii și de „joc“ între bolșevici și menșevici, între partid și lichidatorii acestuia. Să votezi azi pentru unii, mâine pentru alții. Sub aparența unei „imparțialități“, să-i trădezi la rând pe toți, obținând pentru tine „avantaje și privilegii“. Punctele cu caracter federativ din acordul (1906) dela Stockholm încheiat între social-democrații polonezi și social-democrații din Rusia¹⁴⁴ constituie o armă comodă pentru această politică respingătoare pe care Tyszka împreună cu Roza Luxemburg au dus-o cu virtuozitate.

Celălalt curent este pentru ruperea complectă cu lichidatorii, cu federalismul, cu „joaca“ „de-a pendula“ între cele două părți în luptă; — pentru o alianță sinceră și strânsă cu pravdiștii, cu partidul.

La Bruxelles a învins primul curent din rândurile social-democraților polonezi. Se înțelege că din această cauză e inevitabil ca noi să avem cea mai deplină ne-

încredere în social-democrații polonezi. Vom trăi și vom vedea dacă cel de al doilea curent va reuși să-și strângă rândurile, să arboreze stindardul luminos al politicii consecvente, precise, definite, principiale, politică care e îndreptată nu numai împotriva cercului lui Tyszka, dar și împotriva esenței metodelor lui Tyszka. Nici vorbă că unificarea proletariatului social-democrat polonez e cu puțință numai pe baza unei astfel de politici.

Măsurile care urmează să fie luate în vederea realizării unei astfel de unificări vor desvălui definitiv adevărul despre starea reală de lucruri din rândurile social-democrației poloneze și prin aceasta vor determina și atitudinea noastră față de aceasta.

Scris după 7 (21) Iulie 1914

*Publicat pentru întâia oară în 1937
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

RĂSPUNS LA UN ARTICOL DIN „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG“ ¹⁴⁵

In numărul 157 al ziarului „Leipziger Volkszeitung“ din 11 Iulie 1914 a fost publicat un articol intitulat „In jurul problemei unității în Rusia“ semnat Z. L. Insuficienta obiectivitate a autorului acestui articol ne silește să atragem atenția tovarășilor germani asupra unor anumite fapte. Pentru ilustrare, dăm mai jos tabelul care a fost publicat în „Pravda“ *.

*Colectele pentru ziarele marxiste (pravdiste) și lichidatoriste
la Petersburg dela 1 Ianuarie până la 13 Mai 1914*

Dela	Pravdiști		Lichidatori	
	Numărul colectelor	Suma colectată	Numărul colectelor	Suma colectată
Grupuri muncitorești . . .	2.873	18.934,10	671	5.296,12
Grupuri nemuncitorești . .	713	2.650,01	453	6.759,77
Din care:				
Grupuri de elevi, studenți și tineret	54	650,92	45	630,22
Grupuri de „partizani“, „prieteni“ etc.	42	458,82	54	2.450,60
Alte grupuri	33	125,29	30	186,12
Diferite persoane	531	1.046,62	266	1.608,32
Din surse neindicate . . .	43	318,57	24	175,34
Din străinătate	10	49,79	34	1.709,17
<i>Total</i>	3.586	21.584,11	1.124	12.055,89

* Vezi volumul de față, pag. 366. — Nota Red.

1. Noi indicăm exact pentru ce perioadă s'a făcut calculul (dela 1 Ianuarie la 13 Mai 1914). Lichidatorii nu indică perioada. In acest caz, ar fi oare corect să se confrunte date care nu pot fi comparate și nu sunt sigure?

2. Lichidatorii înșiși au declarat și au spus în presă (nr. 34 al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“) că cifra de 948 reprezintă numărul *tuturor* grupurilor de care dispun, adică nu numai al grupurilor muncitorești. Or, în statistica noastră se arată clar că cifrele 2.873 și 671 se referă *numai* la grupurile muncitorești. Numărul total al grupurilor *e indicat* în tabelul nostru și acest număr *nu coincide* cu numărul grupurilor muncitorești. Este oare corect a trece acest lucru sub tăcere?

3. Ziarul nostru a precizat că noi indicăm pentru ambele ziare subscripțiile grupurilor muncitorești și că n'avem date din care să reiasă că unele și aceleași grupuri au subscris de mai multe ori. Informațiile sunt date în acelaș fel pentru ambele ziare. Este cu totul de neînțeles cum de a putut un critic cinstit să ne găsească aici o „greșală“.

4. Am prezentat date *paralele*, adică pentru una și aceeași perioadă pentru ambele ziare, și informațiile ambelor ziare au fost prelucrate *după aceeași metodă*.

Lichidatorii nu dau în genere date paralele, călcând prin aceasta regulile elementare și îndeobște cunoscute ale oricărei lucrări statistice. Oricine se interesează de această chestiune își poate procura cu ușurință ambele ziare și controla informațiile noastre.

Suntem siguri că niciun om obiectiv nu va putea numi corecte metodele „criticii“ lui Z. L.

„Leipziger Volkszeitung“ nr. 165
dîn 21 Iulie 1914
Semnat: Redacția „Pravdei“

Se tipărește după textul
ziarului „Leipziger Volkszeitung“
Traducere din limba germană

ADNOTĂRI

1 Articolul „*Note critice în problema națională*” a fost scris de Lenin în Octombrie—Decembrie 1913 și publicat în acelaș an în revista legală bolșevică „*Prosveșcenie*” nr. 10, 11 și 12.

Articolul a fost precedat de referatele lui Lenin privitoare la problema națională pe care le-a citit în vara anului 1913 într'un șir de orașe din Elveția : Zürich, Geneva, Lausanne și Berna.

În toamna anului 1913, la consfătuirea „din August” („din vară”) a C.C. al P.M.S.D.R. cu activiștii de partid, Lenin a citit un referat despre problema națională. În urma referatului lui Lenin a fost adoptată o rezoluție scrisă de el. După terminarea consfătuirii, Lenin a început să lucreze la articolul „*Note critice în problema națională*”. — 1.

2 „*Severnaia Pravda*” („*Pravda din Nord*”) — unul dintre titlurile cotidianului bolșevic legal „*Pravda*”, care a apărut la Petersburg.

„*Pravda*” a fost fondată în urma directivei lui V. I. Lenin și din inițiativa lui I. V. Stalin. Sub conducerea lui I. V. Stalin a fost elaborată platforma „*Pravdei*” și pregătit primul număr, care a apărut la 22 Aprilie (5 Mai) 1912.

„*Pravda*” se edita cu banii muncitorilor : în 1912 muncitorii au făcut pentru presa bolșevică 620 de colecte în grupuri, în 1913 — 2.181, în Ianuarie—Mai 1914 — 2.873. Muncitorii înaintați erau corespondenți ai „*Pravdei*”. Tirajul ei atingea zilnic 40.000—60.000 de exemplare. Fiecare exemplar al ziarului era citit de zece de muncitori.

Pe atunci bolșevicii erau denumiți „pravdiști”. „*«Pravda* anului 1912” — scria I. V. Stalin — „a fost piatra de temelie a victoriei bolșevismului în 1917”.

Lenin conducea din străinătate ziarul „*Pravda*”, scria aproape în fiecare zi la ziar, dădea directive redacției ei. După ce a evadat din locul de deportare Narâm, în Septembrie 1912, I. V. Stalin a luat parte la conducerea „*Pravdei*”. În Ianuarie—Februarie 1913 redactorul ziarului a fost I. M. Sverdlov. În Februarie 1913 I. V. Stalin împreună cu I. M. Sverdlov, pe baza directivei lui Lenin, a reorganizat redacția „*Pravdei*”. Din Mai până în Noembrie 1912 V. M. Mo-

lotov a fost secretar de redacție și membru al colegiului de redacție; în toamna anului 1913, aflându-se în ilegalitate, el conducea în „Pravda“ secția mișcării sindicale. M. S. Olminski, N. N. Baturin, C. S. Eremeev, N. G. Poletaev, C. N. Samolova, A. I. Elizarova și alții au fost colaboratori permanenți ai redacției. Deputații bolșevici în Duma a IV-a au participat activ la gazetă. „Pravda“ publica operele lui A. M. Gorchi.

Guvernul țarist a suspendat de opt ori ziarul „Pravda“, dar el continua să apară sub un alt titlu: „Raboceaia Pravda“, „Severnaia Pravda“, „Pravda Truda“, „Za Pravdu“, „Proletarscaia Pravda“, „Puti Pravdi“, „Rabocli“, „Trudovaia Pravda“.

„Pravda“, care a fost interzisă în preajma războiului imperialist — 8 (21) Iulie 1914, a reinceput să apară abia după revoluția din Februarie, 5 (18) Martie 1917; ziarul a apărut ca organ oficial al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P. M. S. D. (b) din Rusia. În ședința lărgită a biroului C.C. din 15 (28) Martie, I. V. Stalin a fost numit membru al colegiului de redacție al „Pravdei“. Dela înapoierea sa în Rusia, în Aprilie 1917, V. I. Lenin a stat în fruntea conducerii „Pravdei“. După evenimentele din Iulie, în legătură cu trecerea lui V. I. Lenin în ilegalitate, I. V. Stalin a devenit redactorul responsabil al Organului Central al partidului. În Iulie—Octombrie 1917, „Pravda“, fiind persecutată de Guvernul Provizoriu, și-a schimbat de patru ori titlul și a apărut succesiv sub titlul de: „Listoc Pravdi“, „Proletarul“, „Rabocli“, „Rabocli Puti“. Dela 27 Octombrie (9 Noembrie) ziarul a apărut sub vechiul lui titlu — „Pravda“. — 3.

3 „Zeit“ („Timpul“) — ziar săptămânal, organul Bundului; a apărut la Petersburg din Decembrie 1912 până în Iunie 1914. — 3.

4 „Dzvin“ („Clopotul“) — revistă legală lunară, naționalistă, de orientare menșevică; a apărut în limba ucraineană, la Chiev, din Ianuarie 1913 până la mijlocul anului 1914. — 3.

5 „Russcoe Slovo“ („Cuvântul rus“) — cotidian liberalo-burghez; a apărut la Moscova în 1895; a fost interzis în Noembrie 1917. — 4.

6 „Bundul“ — „Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia“ — a fost organizat în 1897 și reunea în special meseriași evrei din regiunile apusene ale Rusiei. În Martie 1898, la primul congres al P.M.S.D.R., Bundul a intrat în P.M.S.D.R. La al doilea congres al P.M.S.D.R. budiștii au pretins ca Bundul să fie recunoscut ca singurul reprezentant al muncitorilor evrei din Rusia. După ce congresul a respins naționalismul organizatoric al Bundului, acesta a părăsit partidul. În 1906, după congresul al IV-lea (de unificare), Bundul a intrat iarăși în P.M.S.D.R.

Bundiștii îi sprijineau în mod permanent pe menșevici și duceau o luptă neîncetată împotriva bolșevicilor. Făcând formal parte din P.M.S.D.R., Bundul era o organizație cu caracter burghezo-naționalist. Dreptului națiunilor la autodeterminare — revendicare cuprinsă în programul bolșevicilor — Bundul îi opunea autonomia cultural-națională. În timpul primului război mondial, între 1914 și 1918, bundiștii se aflau pe pozițiile social-șovinismului; în 1917 Bundul a susținut Guvernul Provizoriu contrarevoluționar, luptând alături de dușmanii Revoluției Socialiste din Octombrie. În perioada războiului civil, bundiștii de seamă s'au unit cu forțele contrarevoluției. Totodată în rândurile membrilor simpli ai Bundului a început să se producă o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea Sovietică. Când victoria dictaturii proletarietului asupra contrarevoluției din interior și a intervenției străine a devenit vădită, Bundul a declarat că renunță la lupta împotriva Puterii Sovietice. În Martie 1921 Bundul s'a autolichidat; o parte dintre membrii săi au fost primiți în P.C. (b) din Rusia în aceleași condiții ca și alții. Printre bundiștii care au intrat în P.C. (b) din Rusia erau și oameni cu două fețe, care au intrat în partid cu scopul de a-l submina dinăuntru; ulterior ei au fost demascați ca dușmani ai poporului. — 10.

- 7 *S.E.R.P.* (Partidul muncitoresc socialist evreesc) — organizație naționalistă mic-burgheză; s'a constituit în 1906. La baza programului S.E.R.P. stătea revendicarea autonomiei naționale a Evreilor — crearea unor parlamente evrești teritoriale (diete), împuternicite să rezolve problemele organizării politice a Evreilor în Rusia. S.E.R.P. a fost apropiat socialiștilor-revoluționari și împreună cu aceștia a luptat împotriva P.M.S.D.R. — 20.
- 8 *Afacerea Beilis* — un proces de provocare pus la cale în 1914 la Chiev de guvernul țarist împotriva Evreului Beilis, învinuit în mod mincinos de a fi omorât în scop ritual un băiat creștin, Iușcinski (de fapt omorul a fost pus la cale de sutele-negre). Inscenând acest proces, guvernul țarist a căutat să ațâțe antisemitismul și să provoace pogromuri evrești în scopul de a distrage masele de la mișcarea revoluționară, care creștea din ce în ce mai mult în țară. Procesul a provocat o mare agitație socială; în multe orașe au avut loc demonstrații muncitorești de protest. Beilis a fost achitat. — 22.
- 9 *P.P.S.* — (Partidul socialist polonez) — partid naționalist mic-burghez, înființat în 1893. Având la baza programul său lupta pentru o Polonie independentă, P.P.S. ducea printre muncitorii polonezi o propagandă separatistă, naționalistă, și căuta să-i îndepărteze de la lupta comună cu muncitorii ruși împotriva autocrației și capitalismului. În 1906, sub influența primei revoluții din Rusia, P.P.S. s'a scindat în două fracțiuni: „levița“ P.P.S. și „pravița“ P.P.S. („fracurile“).

Fără a combate în mod categoric naționalismul, „*levița*“ a renunțat la o serie de revendicări naționaliste și metode teroriste de luptă. În problemele tactice ea se apropia de menșevicii-lichidatori ruși și lupta împreună cu aceștia împotriva bolșevicilor. În perioada primului război mondial, cea mai mare parte a „*leviței*“ a trecut pe pozițiile internaționaliste și s'a apropiat de partidul social-democrat polonez; în Decembrie 1918 au constituit împreună Partidul muncitoresc comunist al Poloniei.

Având în frunte pe Pilsudsky, „*pravița*“ continua politica național-șovinismului; mai târziu, din „*pravița*“ s'a născut P.P.S. În 1918, constituindu-se statul polonez burghez, P.P.S. devine un partid guvernamental, duce o politică antisovietică și sprijină aservirea popoarelor Ucrainei apusene și ale Bielorusiei apusene, care făceau parte din statul polonez.

În perioada celui de al doilea război mondial, P.P.S. s'a scindat în două grupuri. Partea reacționaro-șovinistă a P.P.S., care se numea „W.R.N.“ („*Wolność, równość i niepodległość*“ — „Libertate, egalitate și independență“), a pășit pe calea colaborării cu fasciștii. Cealaltă parte, care se numea „Partidul muncitoresc al socialiștilor polonezi“, alături de Partidul muncitoresc polonez (comunist) și de patrioții polonezi fără partid, lupta pentru eliberarea Poloniei de sub jugul fascist și pentru stabilirea unor legături de prietenie cu U.R.S.S. După cel de al doilea război mondial, P.P.S. intră în coaliția guvernamentală a republicii democratice poloneze. 22.—

- 10 „*Luci*“ („*Raza*“) — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg din Septembrie 1912 până în Iulie 1913; a subsistat „din mijloacele date de prieteni bogafi din burghezie“ (Lenin). Din Iulie 1913, în locul ziarului „*Luci*“ a apărut ziarul „*Jivala Jizni*“ („*Viața vie*“) apoi „*Novala Raboceaia Gazeta*“ („*Noul ziar muncitoresc*“). — 23.
- 11 Lenin se referă la articolul lui I. V. Stalin „*Marxismul și problema națională*“, unde în capitolul IV e dat textul programului național adoptat la congresul din Brno al partidului social-democrat din Austria (vezi I. V. Stalin, *Opere*, vol. 2, 1946, pag. 322 [vezi și I. Stalin, *Opere*, vol. 2, ed. P.M.R. 1949, pag. 338. — *Nota Red.*]). Articolul lui I. V. Stalin a fost publicat în revista „*Prosvetșenie*“ nr. 3, 4, 5 din 1913, sub titlul „*Problema națională și social-democrația*“, având semnătura K. Stalin. În 1914, articolul a fost editat într'o broșură separată, purtând titlul „*Problema națională și marxismul*“.

„*Prosvetșenie*“ — revistă bolșevică lunară, social-politică și literară; a apărut legal la Petersburg din Decembrie 1911. Revista a fost creată, după directiva dată de Lenin, în locul revistei bolșevice „*Măslî*“ care a apărut la Moscova și care a fost interzisă de guvernul țarist. Lenin conducea din străinătate revista; în această revistă au fost publicate lucrările sale:

„Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului“, „Problemele principale ale campaniei electorale“, „Rezultatele alegerilor“, „Note critice în problema națională“, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ și altele.

În perioada 1912 și 1913, în timpul șederii sale la Petersburg, I. V. Stalin a participat îndeaproape la activitatea revistei. V. M. Molotov a fost un colaborator permanent al revistei „Prosveșcenie“. Rubrica literară și artistică era redactată de A. M. Gorchi. În colegiul redacțional au lucrat : M. A. Saveliev, M. S. Olmînschi, A. I. Elizarova și alții. Tiraajul revistei ajungea la 5.000 de exemplare.

În Iunie 1914, în ajunul primului război mondial, revista a fost interzisă de guvernul țarist. Revista „Prosveșcenie“ a reapărut în toamna anului 1917 ; a apărut numai un singur număr (dublu), în care au fost publicate lucrările lui Lenin „Vor păstra bolșevicii puterea de stat?“ și „Cu privire la revizuirea programului partidului“. — 24.

- 12 „*Novaia Raboceaia Gazeta*“ („Noul ziar muncitoresc“) — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg începând din August 1913. Începând dela 30 Ianuarie (12 Februarie) 1914, în locul acestui ziar au apărut : „*Severnala Raboceaia Gazeta*“ („Ziarul muncitoresc din Nord“) și apoi „*Nașa Raboceaia Gazeta*“ („Ziarul nostru muncitoresc“). În repetate rânduri Lenin a numit acest ziar „*Novala Licvidatorskaia Gazeta*“ („Noul ziar lichidatorist“). — 24.
- 13 Datele citate au fost luate de Lenin din culegerea statistică „*Recensământul de o zi al școlilor elementare din Imperiu, efectuat la 18 Ianuarie 1911. Secția I, partea a 2-a. Districtul școlar Petersburg. Guberniile: Arhanghelsc, Vologda, Novgorod, Olonețc, Pscov și Petersburg*“. Petersburg 1912, pag. 72. — 28.
- 14 *Dragomanov, M. P.* (1841—1895) — istoric și publicist ucrainean ; exponentul ideologiei național-liberalismului burghez ucrainean. — 31.
- 15 „*Przeгляд Socjaldemokratyczny*“ („*Revista social-democrată*“) — revistă ; a fost editată din 1902 până în 1904 și din 1908 până în 1910, la Cracovia, de către social-democrații polonezi cu participarea activă a Rozei Luxemburg. — 31.
- 16 „*Vestnic Evropi*“ — revistă lunară ; a apărut la Petersburg din 1866 până în primăvara anului 1918. Revista promova concepțiile burgheziei liberale ruse ; după 1890 a dus o luptă sistematică împotriva marxismului. — 34.
- 17 *Biroul socialist internațional* (B.S.I.) — organul executiv al Internaționalei a II-a ; a fost creat în urma hotărârii „*Congresului dela Paris*“ din 1900. La 14 Decembrie (stil nou) 1913, urmărind, chipurile, scopul restabilirii unității P.M.S.D.R.,

B.S.I. a adoptat o hotărîre cu privire la convocarea de către Comitetul Executiv al Biroului a unei consfătuiri „a tuturor fracțiunilor mișcării muncitorești din Rusia“, pentru lămurirea, printr'un „schimb general de păreri“, a divergențelor existente. Această chestiune a fost pusă la sesiunea B.S.I. din inițiativa Rozei Luxemburg cu scopul de a-i susține pe lichidatorii din Rusia, care au fost înfrânți în lupta împotriva bolșevicilor. În legătură cu hotărîrea B.S.I., „Novala Raboceaia Gazeta“, ziarul lichidatorilor, a publicat o telegramă din Londra în care se anunța că la ședința B.S.I. a fost respinsă cererea bolșevicilor de a trimite un reprezentant al fracțiunii muncitorești social-democrate din Duma de Stat (al „grupului celor șase“) în secțiunea interparlamentară a Internaționalei a II-a. Din însărcinarea lui Lenin, reprezentantul C.C. la Bruxelles s'a adresat secretarului B.S.I., Huysmans, întrebându-l cum are de gând să reacționeze față de această ieșire a lichidatorilor. Huysmans a fost nevolt să desmintă în mod oficial informația falsă a ziarului „Novala Raboceaia Gazeta“. — 37.

- 18 *D.* — F. I. Dan — unul dintre leaderii menșevicilor-lichidatori. — 38.
- 19 *L. S.* (Colțov, L. Sedov) — pseudonimele menșevicului-lichidator B. A. Ghinsburg. — 38.
- 20 Lenin are în vedere „Rezoluția cu privire la hotărîrea Biroului socialist“ semnată: „Grupul marxistilor organizați“ și publicată în numărul 9 al ziarului „Proletarskaia Pravda“ („Adevărul proletar“) din 17 Decembrie 1913. — 39.
- 21 „*Tri chita*“ („trei balene“) — expresie convențională adoptată în presa bolșevică legală și la adunări deschise, legale, pentru a indica cele trei lozinci revoluționare de bază („neclintite“): republica democratică, confiscarea întregului pământ moșieresc, ziua de muncă de 8 ore. — 39.
- 22 „*Revi*“ („Graiul“) — cotidian, organul central al partidului ca-deților; a apărut la Petersburg din Februarie 1906. A fost interzis la 26 Octombrie (8 Noembrie) 1917 de Comitetul militar revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd; a apărut sub alte denumiri până în August 1918. — 42.
- 23 „*Rossia*“ („Rusia“) — cotidian polițist huliganic; a apărut la Petersburg din 1905 până în 1914. Din 1906 a fost organul oficial al Ministerului Afacerilor Interne.

„*Novoe Vremia*“ („Timpuri noi“) — cotidian; a apărut la Petersburg din 1868 până în Octombrie 1917. Fiind la început un ziar liberal-moderat, el s'a transformat, începând din 1876, în organul cercurilor reacționare ale nobilimii și ale birocrăției funcționărești. Ziarul ducea lupta nu numai împotriva mișcării revoluționare, ci și împotriva mișcării liberale burgheze; din 1905 ziarul a fost unul din organele sutelor-negre. Lenin numea „*Novoe Vremia*“ un model de ziar venal.

- „*Zemščina*“ — ziar cotidian hulițanic, organul deputaților de extrema dreaptă din Duma de Stat; a apărut la Petersburg din Iulie 1909 până în Februarie 1917 inclusiv. — 43.
- 24 „*Severnaia Mâsli*“ („Gândirea Nordului“) — una dintre denumirile ziarului narodnic de stânga (socialist-revoluționar) legal „*Jivaia Mâsli*“ („Gândire vie“), care a apărut la Petersburg din August 1913 până în Iulie 1914, de două ori și mai târziu de trei ori pe săptămână. În această perioadă ziarul și-a schimbat de zece ori titlul : „*Zavetnaia Mâsli*“, „*Volnaia Mâsli*“ („Gândirea liberă“), „*Vernaia Mâsli*“ („Gândirea adevărată“) și altele. — 45.
- 25 Lenin are în vedere *consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu activității partidului* care a avut loc între 23 Septembrie și 1 Octombrie (6—14 Octombrie) 1913 în satul Poronin și care a fost denumită din motive conspirative *consfătuirea „din August“* („din vară“). Rezoluția „*Despre narodnici*“, de care este vorba aici, este scrisă de Lenin (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 387—388). — 45.
- 26 „*Zaveti*“ — revistă politică și literară lunară, legală, de orientare socialist-revoluționară; a apărut la Petersburg din Aprilie 1912 până în Iulie 1914. — 46.
- 27 Această notă este o postfață la scrisoarea lui Kautsky publicată în ziarul „*Vorwärts*“ — organ central al social-democrației germane — și reprodusă în nr. 12 al ziarului „*Proletarskaia Pravda*“ din 20 Decembrie 1913. Scrisoarea lui Kautsky a fost un răspuns la scrisoarea trimisă de R. Luxemburg redacției ziarului „*Vorwärts*“. — 50.
- 28 „*Deni*“ („*Ziua*“) — cotidian de orientare liberalo-burgheză; a fost scos la Petersburg începând din 1912. La acest ziar au colaborat menșevicii-lichidatori, în mâna cărora ziarul a trecut complet după Februarie 1917. A fost interzis la 26 Octombrie (8 Noembrie) 1917 de Comitetul revoluționar militar de pe lângă Sovietul din Petrograd. — 59.
- 29 „*Russcaia Mâsli*“ („Gândirea rusă“) — revistă lunară a burgheziei liberale; a apărut la Moscova începând din 1880. După revoluția din 1905 a fost organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a numit „*Russcaia Mâsli*“ din această perioadă „*Clornosotennaia Mâsli*“ („Gândirea sutelor-negre“). Revista a fost interzisă pe la mijlocul anului 1918. — 59.
- 30 Lenin are în vedere revista bilunară „*Osvobojdenie*“ („Eliberarea“), a liberalilor burghezi, care a fost scoasă între 1902—1905 în străinătate sub redacția lui P. B. Struve. Din Ianuarie 1904 devine organul „*Uniunii eliberării*“ liberalo-monarhiste. Mai târziu, cel dela „*Osvobojdenie*“ au constituit nucleul partidului cadetilor — principalul partid burghez în Rusia. — 61.

- 31 Lenin are în vedere hotărârile conferinței generale a P.M.S.D.R. (a cincea conferință a P.M.S.D.R.) și ale plenarei din Ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.

A cincia conferință a P.M.S.D.R. a avut loc la Paris între 21 și 27 Decembrie 1908 (3—9 Ianuarie 1909). La această conferință au fost de față 16 delegați cu vot deliberativ: 5 bolșevici, 3 menșevici, 5 social-democrați polonezi și 3 bundiști. Reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. a fost Lenin. La această conferință, Lenin a făcut un referat intitulat „Despre momentul actual și sarcinile partidului”; el a rostit deasemenea cuvântări despre fracțiunea social-democrată din Dumă, despre chestiunea organizatorică și despre alte chestiuni. La conferință, bolșevicii au luptat împotriva a două feluri de oportunism în sânul partidului: lichidatorismul și otzovismul. La propunerea lui Lenin, conferința a condamnat lichidatorismul și a chemat toate organizațiile de partid la lupta hotărâtă împotriva încercărilor de a lichida partidul.

Vezi aprecierea asupra hotărârilor conferinței în articolele lui Lenin „La drum”, și „Lichidarea lichidatorismului” (Opere, ed. a 4-a, vol. 15, pag. 316—326; 417—424).

Plenara C.C. al P.M.S.D.R. a avut loc la Paris între 2 și 23 Ianuarie (15 Ianuarie — 5 Februarie) 1910. Plenara a fost convocată împotriva voinței lui Lenin, cu concursul aliaților camuflați ai lui Troțchi: Zinoviev, Camenev, Râcov. La această plenară au participat, în afară de bolșevici, reprezentanții tuturor fracțiunilor și grupurilor fracționiste, precum și reprezentanții organizațiilor social-democrate naționale. Pentru a contrabalansa planul leninist, care prevedea o apropiere de menșevicii-partiți (plehanoviști) în vederea luptei împotriva lichidatorismului, împăciuitoarii, troțchiști camuflați, cereau disolvarea tuturor fracțiunilor și unificarea bolșevicilor cu lichidatorii și troțchiștii. Elementele împăciuitoariste au căpătat la această plenară preponderența, ceea ce le-a dat posibilitatea să facă să fie adoptate o serie de hotărâri antileniniste. Numai în urma cererilor insistente ale lui Lenin, plenara a adoptat o hotărâre de condamnare a lichidatorismului și otzovismului. — 62.

- 32 Congresul dela Copenhaga al Internaționalei a II-a a avut loc între 28 August și 3 Septembrie (stil nou) 1910. În legătură cu debaterile referitoare la sciziunea dintre Cehi și Austriaci, congresul s'a pronunțat împotriva principiilor „bundisto-naționaliste” ale separatiștilor cehi. — 63.
- 33 *F. D., Gamma, L. M., Em-El, Rachitin* — menșevici: *F. D.* — *F. I. Dan*; *Gamma* și *L. M.* — *L. Martov* (*I. O. Tederbaum*); *Em-El* — *M. I. Lucomschl*, și *Rachitin* — *V. Levițchi* (*V. O. Tederbaum*). — 79.
- 34 *Grupul „Vperiod” („Înainte”)* — un grup antipartinic format din otzoviști, ultimatiști, ziditori de dumnezeu, empiriomiști

- (adeptii filosofiei idealiste reacționare a lui Mach și Avenarius); acest grup s'a organizat în străinătate în Decembrie 1909 în frunte cu A. Bogdanov și G. Alexinschi; a avut câteva cercuri mici la Paris, Geneva și Tiflis, formate mai cu seamă din intelectuali. Concepțiile grupului „Vperiod“ erau, după expresia lui Lenin, „o caricatură a bolșevismului“. Neavând sprijinul muncitorilor, grupul „Vperiod“ s'a destrămat de fapt în 1913. (Privitor la grupul „Vperiod“, vezi volumul de față, pag. 489—495. — *Nota Red.*). — 81.
- 35 *An* — pseudonimul lui N. N. Jordania, leaderul menșevicilor caucazieni. — 84.
- 36 „*Nașa Zaria*“ („Zorile noastre“) — revistă lunară legală a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg între 1910 și 1914. În jurul revistei „*Nașa Zaria*“ s'a format centrul lichidatorilor din Rusia. — 86.
- 37 Lenin are în vedere articolul lui I. V. Stalin „Marxismul și problema națională“, tipărit în nr. 3, 4, 5 ale revistei „Proșveșenie“ din 1913, sub titlul „Problema națională și social-democrația“, semnat K. Stalin (vezi I. V. Stalin, Opere, vol. 2, 1946, pag. 290—367 [vezi și I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P.M.R. 1949, pag. 305—386. — *Nota Red.*]). — 88.
- 38 *Bieloruscaia gromada* — organizație mic-burgheză, naționalistă, de tip narodnic; s'a constituit la congresul din 1903. În perioada revoluției din 1905—1907 revendica o așa zisă „autonomie cultural-națională“. În 1917 susținea politica Guvernului Provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, organizația s'a destrămat.
- Dașnacutiu* (dașnaci) — partidul burghezo-naționalist armean; s'a înființat la începutul ultimului deceniu al veacului trecut; lupta împotriva mișcării revoluționare a muncitorilor și țăranilor.
- În 1918—1920 dașnacii au stat în fruntea guvernului burghezo-naționalist al Armeniei, transformând-o într'un punct de sprijin al intervenționiștilor anglo-francezi și al gardiștilor albi ruși în lupta împotriva Puterii Sovietice.
- Socialiștii-federaliști din Georgia* — partid burghezo-naționalist, creat în 1904. Cerea autonomia națională a Georgiei în cadrul statului rus burghezo-moșieresc. În perioada reacțiunii, socialiștii-federaliști au devenit dușmani declarați ai revoluției.
- După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie în Rusia, socialiștii-federaliști împreună cu menșevicii georgieni, dașnacii și mussavatiștii au organizat un bloc contrarevoluționar, sprijinit de intervenționiștii germano-turci, iar mai târziu de intervenționiștii anglo-francezi. — 89.
- 39 E vorba de cartea „Statistica în legătură cu sistemul posesiunii pământului din 1905. Culegere de date din 50 gubernii ale

Rusiei Europene". Petersburg, publicația Comitetului statistic central al Ministerului Afacerilor Interne, 1907. — 92.

- 40 „*Russcoe Bogatstvo*“ („Bogăția Rusiei“) — revistă lunară ; a apărut la Petersburg din 1876 până la mijlocul anului 1918. Dela începutul ultimului deceniu al secolului trecut, revista a fost organul narodnicilor liberali. Din 1906 „*Russcoe Bogatstvo*“ devine de fapt organul partidului semicadet, al enesilor („al socialiștilor-populiști“). Lenin a definit orientarea revistei „*Russcoe Bogatstvo*“ din această perioadă ca „narodnică, cadeto-narodnică“. — 94.
- 41 *Nicolai — on* — pseudonimul lui N. F. Danielson, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din perioada 1880—1890.— 94.
- 42 Lenin are în vedere *consfătuirea redacției lărgite a „Proletarului“* care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21—30) Iunie 1909. La consfătuire au luat parte 9 membri ai Centrului Bolșevic (ales de fracțiunea bolșevică la Congresul al V-lea (dela Londra) al P.M.S.D.R. din 1907) în frunte cu Lenin, reprezentanții organizațiilor din Petersburg, regiunea Moscovei și Ural.
- Consfătuirea a fost convocată pentru a discuta comportarea otzoviștilor și ultimatiștilor.
- La consfătuire s'au desbătut următoarele chestiuni: 1) despre otzovism și ultimatism ; 2) despre tendințele zidirii de dumnezeu în rândurile social-democraților ; 3) despre atitudinea față de activitatea în Dumă printre alte domenii ale muncii de partid ; 4) sarcinile bolșevicilor în partid ; 5) despre școala de partid organizată în străinătate (la Capri) ; 6) despre agitația pentru un congres bolșevic separat sau o conferință bolșevică separată de partid ; 7) despre plecarea tov. Maximov, și alte chestiuni.
- Consfătuirea a fost condusă de Lenin. Lenin a ținut cuvântări în legătură cu toate problemele fundamentale de pe ordinea de zi. A. Bogdanov (Maximov) și V. Șanțer (Marat) au reprezentat și au susținut la consfătuire otzovismul și ultimatismul. Camenev, Zinoviev, Râcov, Tomschi au avut o poziție de duplicitate.
- Consfătuirea a condamnat otzovismul și ultimatismul ca fiind „lichidatorism pe-de-a'ndoaselea“. Consfătuirea a calificat școala „de partid“ din Capri organizată de otzoviști ca „centrul unei fracțiuni care se desprinde de bolșevici“. A. Bogdanov a refuzat să se supună hotărârilor redacției lărgite a „*Proletarului*“ și a fost exclus din organizația bolșevică.
- Consfătuirea a condamnat deasemenea zidirea de dumnezeu și a hotărît să se ducă o luptă necruțătoare împotriva acestui curent, demascând caracterul său antimarxist (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 15, pag. 391—416). — 113.

43 *Ilin* — pseudonimul lui V. I. Lenin. Sub pseudonimul *Vl. Ilin* a apărut în 1909 cartea lui Lenin „Materialism și empirio-criticism. Note critice despre o filosofie reacționară”. — 114.

44 *Veteran* — P. I. Stucica. — 117.

45 „*Marxism și lichidatorism. Culegere de articole despre problemele fundamentale ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a*” a apărut în Iulie 1914 în editura partidului, „*Priboi*”. În planul acestei culegeri, întocmit de Lenin, sunt indicate articolele pe care Lenin a socotit necesar să fie incluse în culegere, precum și numerele ziarelor din care trebuiau reproduse articolele (Lenin a modificat în culegere titlurile unui șir de articole). Conform acestui plan, culegerea trebuia să fie alcătuită din două părți, al căror cuprins a fost anunțat în nr. 42 al ziarului „*Puti Pravdi*” din 21 Martie 1914.

Prima parte a culegerii n'a apărut. Câteva zeci de exemplare din partea a doua a culegerii, pe care editura n'a reușit să le scoată la timp din tipografie, au fost confiscate. Cea mai mare parte a tirajului a fost difuzată.

Pe lângă prefață, cu data Februarie 1914, și încheiere, în partea a doua a culegerii au intrat următoarele 14 lucrări ale lui Lenin: „Partidul deschis și marxistii”, „Manifestul partidului muncitoresc liberal”, „Cum îi demască P. B. Axelrod pe lichidatori”, „Despre separatismul Bundului”, „Marxism și reformism”, „Burghezia liberală și reformismul”, „Orbire liberală”, „O lămurire necesară”, „Greva economică și greva politică”, „Convorbire despre «cadetofagie»”, „Despre caracterul și semnificația polemicii noastre cu liberalii”, „Burghezia liberală și lichidatorii”, „Clasa muncitoare și presa muncitorească”, „Materiale privitoare la istoria constituirii fracțiunii muncitorești social-democrate ruse”.

Ultima lucrare conține o complectare scrisă special pentru culegere — articolul „Cum au reacționat muncitorii la constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse în Duma de Stat” (vezi vol. de față, pag. 540—547. — *Nota Red.*). În Iunie 1914 Lenin a mai adăugat o notă la acest articol (vezi pag. 546. — *Nota Red.*), care cuprinde date noi cu privire la colectele pentru ziarele marxiste și lichidatoriste făcute prin intermediul fracțiunilor din Dumă. — 119.

46 „*Vehi*” — culegere cadetă; a apărut la Moscova în primăvara anului 1909, cuprinzând articole de N. Berdiaev, S. Bulgacov, P. Struve, M. Gherșenzon și alți reprezentanți ai burgheziei liberale contrarevoluționare. În articolele despre intelectualitatea rusă, „vehistii” au încercat să defăimeze tradițiile revoluționar-democratice ale celor mai buni reprezentanți ai poporului rus, printre care V. G. Bielinschi și N. G. Cernâșevschi; ei ponegreau mișcarea revoluționară din 1905 și-și exprimau recunoștința față de guvernul țarist, care, cu „bationetele și închisorile sale”, a salvat burghezia de „furia po-

- porului". Culegerea chema pe intelectuali să se pună în slujba autocrației. V. I. Lenin a comparat programul culegerii „Vehi” atât în filosofie cât și în publicistică cu programul ziarului huliganic „Moscovskie Vedomosti”, denumind culegerea „o enciclopedie a renegatismului liberal”, „un torent de lături reacționare vărsate asupra democrației” (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 16, pag. 107 și 112). — 122.
- 47 Lenin are în vedere „Culegerea economico-statistică. Fascicola VII. Grădinăritul și pomicultura în județul Moscovei”, Moscova 1913. — 125.
- 48 Organul sindicatului metalurgiștilor a fost revista bilunară „*Rabocii po Metallu*” („Muncitorul metalurgist”).
Revista a apărut la Petersburg dela 30 August (12 Septembrie) 1906 până la 12 (25) Iunie 1914, schimbându-și din cauza cenzurii de 7 ori numele : „Rabocii po Metallu”, „Cuzneț”, „Vestnic Rabocih po Obrabotche Metalla”, „Nadejda”, „Edinstvo”, „Naș Puti”, „Metallist”.
- La început, redacția revistei, ca și conducerea uniunii, se afla în mâna lichidatorilor. În 1913, când s'a ales un nou comitet al uniunii, conducerea uniunii și a redacției revistei a trecut în mâna bolșevicilor. În nr. 7 (31), 8 (32) și 10 (34) din 1913 ale revistei „Metallist” a fost publicat articolul lui V. I. Lenin : „Grevele metalurgiștilor în 1912”. Revista a avut un rol important în unirea muncitorilor în jurul Partidului Bolșevic.
- Lenin are aici în vedere articolele de fond din nr. 20 din 11 August 1911 al revistei „Naș Puti” și din nr. 3 din 27 Octombrie 1911 al revistei „Metallist”. — 133.
- 49 „*Russchie Vedomosti*” („Analele ruse”) — cotidian, editat în 1863 la Moscova de către profesorii liberali dela Universitatea din Moscova și zemiți ; exprima interesele moșierilor liberali și ale burghezimii. Din 1905 devine organul cadetilor de dreapta ; a fost interzis curând după Revoluția Socialistă din Octombrie 1917. — 136.
- 50 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. XXIII, 1932, pag. 464, și K. Marx și F. Engels. Scrisori alese, 1947, pag. 195. — 142.
- 51 Conferința din Ianuarie 1912 — a VI-a Conferință generală („dela Praga”) a P.M.S.D.R. a avut loc între 5 și 17 (18—30) Ianuarie 1912. La conferință au fost reprezentate peste 20 de organizații de partid. Formal, conferința a avut importanța unui congres al partidului. Lenin a vorbit la conferință despre constituirea conferinței ; a prezentat rapoartele asupra momentului actual și sarcinile partidului, asupra activității Biroului socialist internațional, asupra sarcinilor social-democrației în lupta împotriva foametei, asupra problemei organizatorice, asupra activității Organului Central „Soțial-Democrat” și a luat cuvântul și în alte chestiuni.

Conferința a ales Comitetul Central al partidului, format din : V. I. Lenin, I. V. Stalin, G. C. Ordjonichidze, I. M. Sverdlov, S. S. Spandarian și alții. I. V. Stalin și I. M. Sverdlov au fost aleși în C.C. în lipsă, deoarece se aflau în deportare. M. I. Calinin a fost ales membru supleant al C.C. Conferința a creat un centru practic pentru conducerea activității revoluționare în Rusia — Biroul rus al C.C., în frunte cu I. V. Stalin.

În urma hotărârii conferinței, menșevicii au fost izgoniți din partid, punându-se capăt pentru totdeauna unirii formale a bolșevicilor și menșevicilor într'un singur partid. Conferința dela Praga a marcat nașterea partidului de tip nou, partidul leninismului, Partidul Bolșevic. (Despre importanța conferinței dela Praga, vezi „Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice“, pag. 134—139 [vezi și „Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice“, ed. P.M.R. 1948, ediția a III-a, pag. 193—199. — *Nota Red.*]). — 151.

- 52 „*Borba*“ („Lupta“) — revista lui Troțchi ; a apărut la Petersburg din Februarie până în Iulie 1914. Sub masca „nefracționismului“, Troțchi a dus în paginile revistei lupta împotriva lui Lenin, împotriva Partidului Bolșevic. — 151.
- 53 *Ejov* — menșevicul-lichidator S. O. Ţederbaum. — 153.
- 54 *Împotriva celor două „balene“*, adică împotriva lozincilor bolșevice: republica democrată și confiscarea întregului pământ moșieresc. — 153.
- 55 E vorba de Congresul al IV-lea al social-democrației din Ținutul leton, care a avut loc între 26 Ianuarie și 8 Februarie (stil nou) 1914 la Bruxelles.
- Lenin a participat activ la pregătirea și la lucrările congresului. În Mai 1913 el a scris pentru bolșevicii letoni un „Proiect de platformă în vederea Congresului al IV-lea al social-democrației din Ținutul leton“, publicat în Noembrie 1913 ca supliment la nr. 8 al „Buletinului“ („Biletens“) editat de Biroul grupurilor din străinătate ale social-democrației Ținutului leton și apoi în nr. 9—10 al „Buletinului“ (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 87—94).
- Lenin a asistat la congres în calitate de oaspete de onoare din partea C. C. al P.M.S.D.R. El a luat cuvântul la congres criticând activitatea C.C. al social-democrației letone, care ocupa o poziție oportunistă. Lenin a arătat ulterior că a luptat cu hotărâre la congres împotriva puternicelor tendințe împăciuitoare. Lenin a obținut ieșirea social-democraților letoni din blocul din August. — 173.
- 56 Lenin reproduce aici rezoluția Congresului al IV-lea al social-democrației din Ținutul leton, cu „schimbările inevitabile“ din cauza cenzurii țariste; astfel, în locul cuvintelor:

- „congresul social-democrației din Ținutul leton“ se spune „reprezentanții tuturor muncitorilor letoni marxisti“; în loc de „P.M.S.D.R.“ — „întregul marxist“; în loc de „conferința din 1908 pe întreaga Rusie și plenara C. C. al P.M.S.D.R. din 1910“ — „reprezentanța marxistilor din întreaga Rusie din Decembrie 1908 și Ianuarie 1910“; în loc de „C.C. al social-democrației din Ținutul leton“ — „organul lor de conducere“.
- 173.
- 57 Articolul „*Încă o nimicire a socialismului*“ a apărut în Martie 1914 în revista „*Sovremennâi Mir*“ nr. 3.
- „*Sovremennâi Mir*“ („Lumea contemporană“) — revistă lunară literară, științifică și politică; a apărut la Petersburg din 1906 până în 1918. Menșevicii, inclusiv G. V. Plehanov, colaborau regulat la această revistă. În perioada blocului cu grupul menșevicilor-partiții al lui Plehanov, au colaborat la revistă și bolșevicii. — 181.
- 58 L. N. Tolstol spune acest lucru în prefața la albumul de tablouri „*Țărani ruși*“ de N. Orlov, 1909. — 183.
- 59 „*Jizni*“ („Viața“) — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1897 până în 1901; în 1902 a apărut în strălănatate. Din 1899 revista a fost organul „marxiștilor legali“.
- Lenin a publicat în această revistă articolul „Răspuns d-lui P. Nejdanov“ (în nr. 12, Decembrie 1899) și două articole intitulate „Capitalismul în agricultură. (Despre cartea lui Kautsky și despre articolul d-lui Bulgacov)“, nr. 1 și 2, Ianuarie și Februarie 1900 (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 4, pag. 142—147, 89—141). — 186.
- 60 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XIX, partea I, 1939, pag. 194. — 188.
- 61 Articolul „*Despre formele mișcării muncitorești*“ a fost scris în legătură cu lock-out-ul declarat la 20 Martie (2 Aprilie) 1914 de fabricanții din Petersburg drept răspuns la grevele muncitorilor. Declararea grevei de massă în momentul unui lock-out nu era indicată, deaceea „*Pravda*“ bolșevică i-a îndemnat pe muncitori să folosească alte forme de luptă — meetinguri de massă în uzine și demonstrații de stradă. Un manifest ilegal scos de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. chema deasemenea pe muncitori la demonstrația revoluționară fixată pentru ziua celei de a doua aniversări a măcelului dela Lena.
- Demonstrația a avut loc la 4 (17) Aprilie. În ziua demonstrației a apărut numărul obișnuit al ziarului „*Puti Pravdi*“, conținând articolul lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești“. Toate ziarele burgeze au vorbit despre această demonstrație revoluționară. „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“, ziarul lichidatorilor, vorbind despre această demon-

strație, a trecut sub tăcere faptul că s'a răspândit manifestul Comitetului din Petersburg și a luat atitudine împotriva articolului lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești“.

În raportul C.C. al P.M.S.D.R. la conferința din Bruxelles, Lenin a demascat conduita lichidatorilor și a organului lor (vezi volumul de față, pag. 511—515. — *Nota Red.*). — 204.

- 62 E vorba de *consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu activiștii de partid*, care a avut loc la Cracovia în zilele de 28 Decembrie 1912 — 1 Ianuarie 1913 (10—14 Ianuarie 1913) și care a fost denumită din motive conspirative *consfătuirea „din Februarie“*. La consfătuire au participat 14 persoane: membrii C.C. V. I. Lenin, I. V. Stalin și alții, deputații bolșevici din Duma a IV-a de Stat și reprezentanții organizațiilor de partid din Petersburg, regiunea Moscova, din Ural, Caucaz și Sudul Rusiei.

Lenin și Stalin au depus o intensă activitate în vederea organizării consfătuirii. V. I. Lenin a trimis la Petersburg lui I. V. Stalin, ca membru în C.C., instrucțiuni în privința pregătirii consfătuirii; în scrisorile sale, el sublinia că este absolut necesar ca I. V. Stalin să participe personal la consfătuirea dela Cracovia.

Consfătuirea a decurs sub președinția lui Lenin; el a luat cuvântul într'o serie de chestiuni, a scris rezoluțiile și comunicatul despre consfătuire.

Consfătuirea a adoptat următoarele rezoluții, scrise de Lenin: „Avântul revoluționar, grevele și sarcinile partidului“ (despre care e vorba aici), „Construirea organizației ilegale“, „Despre fracțiunea social-democrată din Dumă“, „Despre literatura ilegală“, „Despre campania alegerilor pentru casele de asigurări sociale“, „Despre atitudinea față de lichidatorism și despre unitate“, „Despre organizațiile social-democrate «naționale»“ (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 18, pag. 426—436). — 206.

- 63 Alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale din Petersburg au avut loc în ziua de 2 (15) Martie 1914. În jurul acestor alegeri s'a încins o luptă aprigă între bolșevici, pe de o parte, și lichidatorii și narodnicii de stânga (socialiștii-revoluționari), pe de altă parte. În baza hotărârii „Despre activitatea în asociațiile legale“, luată de consfătuirea „din August“ („din vară“) 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu activiștii de partid, bolșevicii au desfășurat lupta pentru cucerirea organizațiilor și asociațiilor muncitorești legale. În această luptă ziarul „Pravda“ a jucat un rol enorm. În legătură cu alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale a fost publicat în „Proletarscaia Pravda“, în revista „Voprosi Strahovania“ și apoi în „Puti Pravdi“ mandatul bolșevic pentru reprezentanții muncitorilor în casele de asigurări sociale și în Consiliul asigurărilor sociale.

Lichidatorii au publicat în „Novaia Raboceaia Gazeta“ mandatul lor, care cerea ca reprezentanții muncitorilor să se constituie într'un grup de sine stătător, independent de partid. Însă în cursul alegerilor pentru Consiliul asigurărilor sociale

- lichidatorii au suferit o înfrângere totală : trei sferturi din participanții la adunarea delegaților s'au pronunțat pentru mandatul bolșevic și au respins mandatul propus de blocul lichidatorilor și socialiștilor-revoluționari. Toți candidații listei „pravdiste“ au fost aleși în Consiliul asigurărilor sociale.
— 206.
- 64 *Batrac* — socialistul-revoluționar M. Zatonshi. — 208.
- 65 Lucrarea lui Lenin „*Cu privire la problema politicii naționale*“ este proiectul discursului pe care trebuia să-l pronunțe în Duma de Stat unul din deputații bolșevici. Acest discurs n'a putut fi pronunțat din cauză că la 22 Aprilie (5 Mai) 1914 deputații de stânga au fost excluși dela 15 ședințe (vezi volumul de față, pag. 270—272.— *Nota Red.*). Manuscrisul proiectului nu s'a păstrat integral ; pasajele care lipsesc în text sunt indicate în adnotările din josul paginii. — 212.
- 66 „*Grajdantin*“ („Cetățeanul“) — revistă săptămânală de orientare reacționară ; a apărut la Petersburg din 1872 până în 1914. De prin anii 1880-1890 a fost organul monarhiștilor extremiști ; a avut ca principală sursă de existență subvențiile guvernului țarist. — 212.
- 67 Lenin are în vedere răspunsul C.C. al partidului prin care se declara de acord să participe la consfătuirea reprezentanților diferitelor curente social-democrate din Rusia, convocată de Biroul socialist internațional, chipurile, în vederea unui „schimb general de păreri“ în chestiunea posibilității restabilirii unității în P.M.S.D.R. Acest răspuns cuprindea „raportul oficial“ al C.C. pe care Lenin i-l promisese lui Huysmans în scrisoarea din 18—19 Ianuarie (31 Ianuarie—1 Februarie) 1914 (vezi volumul de față, pag. 61—68. — *Nota Red.*). — 228.
- 68 „*Colocol*“ („Clopotul“) — revistă politică ; apărea sub deviza „Chem pe cei vii !“ („Vivos voco !“). A fost editat de A. I. Herțen și N. P. Ogariov, din 1857 până în Aprilie 1865 la Londra, iar din 1865 până în Decembrie 1868 la Geneva, fiind tipărit la Volnaia ruscaia tipografia (Tipografia rusă liberă), fondată de A. I. Herțen. În 1868 revista a apărut în limba franceză ; simultan se tipăreau și suplimente la revistă în limba rusă.
- Lenin a făcut o caracterizare a revistei „*Colocol*“ în articolul său „In amintirea lui Herțen“ (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 18, pag. 9—15 [vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese în două volume, vol. I, partea a II-a, ed. P.M.R. 1949, pag. 245—252. — *Nota Red.*]). — 240.
- 69 „*Scrisoarea către Gogol*“ a fost scrisă de V. G. Bielinski în Iulie 1847 ; a fost publicată pentru întâia oară de A. I. Herțen în „*Poliarnaia Zvezda*“ („Steaua Polară“) în 1855

(vezi V. G. Bielinski, Opere complete în trei volume, vol. III, 1948, pag. 707—715). — 241.

70 „*S.-Petersburgschii Rabocii Listoc*“ („Foaie muncitorească din Petersburg“) — ziar ilegal, organul „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. Au apărut două numere: nr. 1, în Februarie (datat Ianuarie) 1897, tipărit în Rusia la multiplicator în 300—400 de exemplare, și nr. 2, în Septembrie 1897 la Geneva (Elveția). — 243.

71 „*Vperiod*“ („Înainte“) — ziar bolșevic ilegal; s'a editat la Geneva dela 22 Decembrie 1904 (4 Ianuarie 1905) până la 5 (18) Mai 1905; au apărut 18 numere. V. I. Lenin a fost organizatorul, inspiratorul ideologic și conducătorul ziarului. Din redacție mai făceau parte V. V. Vorovschi, M. S. Olmînschi și A. V. Lunacearschi.

Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. a relevat printr'o rezoluție specială rolul important jucat de ziarul „*Vperiod*“ în lupta împotriva menșevismului, pentru restabilirea partinității în formularea și lămurirea problemelor de tactică ridicate de mișcarea revoluționară și a adus mulțumiri redacției ziarului.

„*Proletarii*“ („Proletarul“) — săptămânal bolșevic ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R., creat în urma hotărîrii Congresului al III-lea al partidului. Prin hotărîrea plenarei Comitetului Central al partidului din 27 Aprilie (10 Mai) 1905, V. I. Lenin a fost numit redactor responsabil al Organului Central.

„*Proletarul*“ s'a editat la Geneva din 14 (27) Mai până la 12 (25) Noembrie 1905. Au apărut 26 de numere. V. V. Vorovschi, A. V. Lunacearschi și M. S. Olmînschi au participat în mod permanent la activitatea redacției. „*Proletarul*“ a continuat linia vechii „*Iscre*“, a „*Iscrei*“ leniniste, și a avut o deplină continuitate cu ziarul bolșevic „*Vperiod*“. Lenin a scris în acest ziar peste 50 de articole și note. Articolele lui Lenin din ziarul „*Proletarul*“ erau reproduse în organele locale ale presei bolșevice și se scoteau în foi volante separate. O foarte strânsă colaborare s'a stabilit între „*Proletarul*“ și ziarul bolșevic ilegal „*Proletariatis Brdzola*“ („Lupta proletariatului“) — organul Uniunii caucaziene a P.M.S.D.R., care apărea sub redacția lui I. V. Stalin; din redacție mai făceau parte A. G. Tîluchidze și S. G. Șaumian.

Editarea ziarului „*Proletarul*“ a încetat curând după plecarea lui Lenin în Rusia, în Noembrie 1905. Ultimele două numere ale ziarului (25 și 26) au apărut sub redacția lui V. V. Vorovschi. — 246.

72 „*Novaia Jizni*“ („Viața Nouă“) — primul ziar bolșevic legal; a apărut zilnic la Petersburg dela 27 Octombrie (9 Noembrie) până la 3 (16) Decembrie 1905. La începutul lui Noembrie, odată cu venirea lui Lenin la Petersburg din emigrație, ziarul a început să apară sub directa lui conducere. „*Novaia Jizni*“

a fost de fapt Organul Central al P.M.S.D.R. Colaboratorii cei mai apropiați ai ziarului au fost V. V. Vorovschi, M. S. Olminski, A. V. Lunacearschi și alții. A. M. Gorchi a colaborat activ la „Novaia Jizni“, dându-i și un important ajutor material.

În nr. 9 din 10 Noembrie 1905 al ziarului „Novaia Jizni“ a apărut primul articol al lui Lenin publicat în acest ziar, articolul „Despre reorganizarea partidului“. Apoi au mai fost publicate peste zece articole ale lui. Tirajul zilnic al ziarului ajungea până la 80.000 de exemplare. „Novaia Jizni“ a fost obiectul a numeroase represii. Din 27 de numere ale ziarului, 15 au fost confiscate și distruse. După apariția nr. 27 din 2 (15) Decembrie, ziarul „Novaia Jizni“ a fost interzis de guvern. Ultimul număr, al 28-lea, a apărut clandestin. — 246.

73 „Nacealo“ („Inceputul“) — cotidian menșevic legal; a apărut la Petersburg în Noembrie—Decembrie 1905. — 246.

74 „Volna“ („Valul“) — cotidian bolșevic legal; a apărut la Petersburg dela 26 Aprilie (9 Mai) până la 24 Mai (6 Iunie) 1906; au fost scoase 25 de numere. Începând cu nr. 9 din 5 (18) Mai 1906 (după terminarea lucrărilor Congresului al IV-lea și sosirea lui Lenin dela Stockholm), ziarul a fost redactat de fapt de Lenin. În acest ziar au apărut peste 20 de articole ale lui Lenin. La activitatea redacțională au luat parte V. V. Vorovschi și M. S. Olminski. Ziarul „Volna“ a avut de suferit numeroase represii din partea poliției; a fost interzis de guvernul țarist. În locul ziarului „Volna“ a început să apară ziarul legal bolșevic „Vperiod“.

„Eho“ („Ecolul“) — cotidian bolșevic legal; a apărut la Petersburg dela 22 Iunie (5 Iulie) până la 7 (20) Iulie 1906, în locul ziarului „Vperiod“ care fusese interzis de guvern. Au apărut 14 numere. Redactorul ziarului a fost de fapt Lenin. Articolele sale apăreau în fiecare număr. Lenin participa direct la activitatea secției „Printre ziare și reviste“.

Aproape toate numerele ziarului „Eho“ au avut de suferit represii. Ziarul a fost interzis în preajma disolvării primei Dume de Stat. — 246.

75 „Narodnaia Duma“ („Duma Poporului“) — cotidian menșevic; a apărut la Petersburg în Martie—Aprilie 1907. — 246.

76 *Partidul socialist din America* — partid reformist, oportunist; a fost întemeiat în 1901. În timpul primului război mondial (1914—1918) majoritatea de dreapta a partidului a justificat războiul imperialist și a sprijinit politica imperialismului american. Minoritatea revoluționară, care se situa pe poziții internaționaliste, a luat atitudine împotriva războiului și, sub influența Revoluției Socialiste din Octombrie din Rusia, a format o aripă stângă care, în 1921, a avut inițiativa creării Partidului comunist din Statele Unite și a fost principalul lui nucleu.

Actualmente, Partidul socialist din America e o mică organizație sectară, compusă din trădători social-reformiști, troțchiști și alți trădători ai clasei muncitoare, fiind o agentură a cercurilor reacționare imperialiste din Statele Unite.

Federația americană a clasei muncitoare sau Federația americană a muncii (A.F.L.) — uniunea unei părți din sindicatele din Statele Unite ale Americii; a fost întemeiată de Gompers în 1881.

Conducătorii Federației sunt agenți ai imperialismului american în mișcarea sindicală din Statele Unite. Ei duc o activitate scizionistă în mișcarea muncitorească mondială. — 249.

- 77 Lenin are în vedere atitudinea înaltei birocrății țariste față de funcționarii democrați ai zemstvelor — medici, statisticieni, învățători, agronomi etc. pe care vice-gubernatorul din Samara, Condoidi, i-a numit într-o cuvântare a sa din 1900 „al treilea element”. Expresia „al treilea element” a devenit uzuală în literatură ca denumire a intelectualilor democrați din zemstve. — 251.
- 78 Problema colonială a fost unul din punctele principale de pe ordinea de zi a Congresului socialist internațional, care a avut loc în August 1907 la Stuttgart. Partea oportunistă a congresului a propus o rezoluție care justifică cuceririle coloniale (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 13, pag. 59—77). — 252.
- 79 „*Revista socialistă lunară*” („Sozialistische Monatshefte”) — organul principal al oportuniștilor din social-democrația germană și unul dintre organele oportunismului internațional. În timpul războiului mondial imperialist (1914—1918) a avut o poziție social-șovină. A apărut la Berlin din 1897 până în 1933. — 252.
- 80 „*Inițiativa*” („L'Initiative”) — revistă de orientare narodnicolichidatoristă, editată de un grup de socialiști-revoluționari. A apărut numai un singur număr, la Paris, în Iunie 1912. — 261.
- 81 „*Tovarișci*” („Tovarășul”) — cotidian burghez; a apărut la Petersburg din Martie 1906 până în Ianuarie 1908; formal nu era organul vreunui partid, în fapt însă era organul cadeților de stânga. La acest ziar au colaborat și menșevicii. — 266.
- 82 „*Za Partiu*” („Pentru Partid”) — ziar al grupurilor de menșevici și împăciuitori dela Paris; a apărut la Paris, în mod neregulat, din Aprilie 1912 până în Februarie 1914.
- Burianov, A. F.* — membru în Duma a IV-a de Stat; a făcut parte din „grupul celor șapte” al menșevicilor. — 267.
- 83 „*Chievscăia Măslî*” („Gândirea Chievului”) — cotidian liberaloburghez; a apărut la Chiev din Decembrie 1906 până în Decembrie 1918. Menșevicii lichidatori au colaborat activ la acest ziar. — 267.

- 84 In ziua de 22 Aprilie (5 Mai) 1914, la ședința Dumei de Stat, fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Dumă („grupul celor șase“, bolșevic), fracțiunea social-democrată (menșevicii) și trudovicii au propus să fie scoasă de pe ordinea de zi discuția asupra bugetului până la adoptarea proiectului de lege cu privire la libertatea cuvântului pentru deputați.
- Această propunere a fost respinsă de majoritatea Dumei de Stat. Atunci bolșevicii, menșevicii și trudovicii au făcut obstrucție în timpul cuvântării lui Goremâchin, președintele Consiliului de Miniștri. Drept răspuns, la propunerea lui Rodzianco, președintele Dumei, toți social-democrații și trudovicii au fost excluși din Duma de Stat pentru 15 ședințe. Muncitorii din Petersburg și Moscova au răspuns la această excludere a deputaților prin greve de protest. — 270.
- 85 „Proletariî“ („Proletarul“) — ziar ilegal, fondat de bolșevici după Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului; a apărut sub redacția lui Lenin dela 21 August (3 Septembrie) 1906 până la 28 Noembrie (11 Decembrie) 1909. „Proletarul“ purta denumirea de organ al comitetelor din Moscova și Petersburg, iar un timp oarecare și al comitetului districtului Moscova și al Comitetelor din Perm, Cursc și Cazan. „Proletarul“ a fost organul central al bolșevicilor. Din ziarul „Proletarul“ au apărut 50 de numere; primele 20 de numere au apărut în Finlanda. Dela 13 (26) Februarie până la 1 (14) Decembrie 1908, „Proletarul“ a apărut la Geneva; dela 8 (21) Ianuarie 1909 la Paris.
- În acest ziar au fost publicate peste 100 de articole și notițe ale lui Lenin. În anii reacțiunii stolâpiniste, „Proletarul“ a jucat un rol de seamă în menținerea și consolidarea organizațiilor bolșevice. La plenara din Ianuarie 1910 a Comitetului Central al P.M.S.D.R., „împăciunitorii“, agenți camuflați și complici ai lui Troțchi, au reușit să facă să fie votată hotărârea cu privire la încetarea apariției ziarului „Proletarul“. — 275.
- 86 „Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale“ era destinat a fi propus în Duma de Stat de către fracțiunea bolșevică.
- Lenin a expus planul „Proiectului“ în scrisoarea adresată lui S. G. Șaumian la 6 (19) Mai 1914. Lenin acorda o însemnătate deosebită faptului ca acest „Proiect“ să fie propus în Dumă: „Mi se pare“ — scrie el — „că pe această cale ar putea fi lămurită în chip popular nerozia autonomiei cultural-naționale și ar putea fi *nimiciți* definitiv partizanii acestei nerozii“.
- Nu s'a reușit ca proiectul de lege să fie propus în Dumă. — 277.
- 87 „Sovremennic“ („Contemporanul“) — revistă lunară literară și politică; a apărut la Petersburg în perioada 1911—1915. În jurul revistei s'au grupat menșevicii-lichidatori, socialiștii-revoluționari, socialiștii-populiști și liberalii de stânga. Revista n'a avut nicio legătură cu masele muncitorești. — 295.

88 Lenin are în vedere părăsirea Dumei de Stat de către Malinovschi, membru al Dumei. Pentru că a părăsit postul de luptă, ceea ce echivala cu desorganizare și dezertare, Malinovschi a fost exclus din partid.

Ulterior s'a constatat că Malinovschi a fost un agent provocator. În 1918, în urma sentinței Tribunalului revoluționar, a fost executat prin împușcare. — 301.

89 „*Voprosi Strahovania*“ („Probleme de asigurări sociale“) — revistă legală bolșevică; a apărut cu întreruperi, la Petersburg, din Octombrie 1913 până în Februarie 1918. Revista a fost condusă de Comitetul Central al Partidului Bolșevic. Lupta nu numai pentru introducerea asigurărilor sociale, ci și pentru „lozincile neclintite“ bolșevice.

Un grup de bolșevici deportați, în frunte cu I. V. Stalin, salutând reparația revistei „*Voprosi Strahovania*“ după o îndelungată întrerupere, scria în Martie 1916 din locul de deportare Turuhan : „*Voprosi Strahovania*» să depună toate eforturile și să-și dea toată silința și în munca de asigurare ideologică a clasei muncitoare din țara noastră împotriva propagandei domnilor Potrișov, Levitchi și Plehanov, propagandă profund corupătoare, antiproletară, care contrazice fundamental principiile internaționaliste“. — 307.

90 „*Edinstvo*“ („Unitatea“) — ziar legal; a fost editat la Petersburg de un grup de menșevici-partiți, în frunte cu Plehanov, și de bolșevici-impăciuitori, din Mai până în Iunie 1914; au apărut în total 4 numere. — 309.

91 Lenin are în vedere rezoluția „Despre lichidatorism și despre grupul lichidatorilor“, adoptată de a VI-a conferință generală („de la Praga“) a P.M.S.D.R., care a avut loc în Ianuarie 1912. Autorul acestei rezoluții este Lenin (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 17, pag. 431—432). — 310.

92 Lucrarea „*Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii*“ este proiectul unui discurs scris de Lenin, care urma să fie pronunțat în Duma de Stat de către un deputat bolșevic. Discursul a fost pronunțat de G. I. Petrovski în ziua de 28 Mai (10 Iunie) 1914.

În edițiile anterioare ale Operelor lui V. I. Lenin, proiectul de discurs s'a tipărit după manuscris, din care se pierduseră 4 pagini. În ediția de față proiectul de discurs e complectat cu paginile care lipseau și care au fost găsite în 1941. Sfârșitul manuscrisului n'a fost găsit. — 313.

93 *Consiliul nobilimii unite* — o organizație moșterească contrarevoluționară; s'a format în Mai 1906; a exercitat o influență considerabilă asupra politicii guvernului. În perioada Dumei a III-a de Stat o parte însemnată din membrii Consiliului au făcut parte din Consiliul de Stat și din centrele de conducere ale organizațiilor huliganice. — 313.

- 94 E vorba de rezoluția „Unitatea partidului“, adoptată în August 1904 de Congresul dela Amsterdam al Internaționalei a II-a. — 320.
- 95 „Lupta“ („Der Kampf“) — revistă lunară, organul social-democrației austriace; ocupa o poziție oportunistă, centristă, camuflând cu fraze de stânga trădarea cauzei revoluției proletare și servilismul ei față de burghezia contrarevoluționară; a apărut la Viena din 1907 până în 1938.
- F. A. — Friedrich Adler — unul din conducătorii social-democrației austriace. — 322.
- 96 „Poporul“ („Le Peuple“) — cotidian, organul central al partidului muncitoresc (reformist) belgian; apare la Bruxelles din 1884. — 323.
- 97 In nr. 50 al ziarului „Puti Pravdi“ din 30 Martie 1914 a fost publicată rezoluția celui de al IV-lea congres al social-democrației din Ținutul leton în problema sciziunii din fracțiunea social-democrată din Dumă. In rezoluție se sublinia necesitatea unității fracțiunii social-democrate din Dumă cu condiția recunoașterii programului și statutului partidului, hotărîrilor Congresului al V-lea al P.M.S.D.R., rezoluțiilor conferinței a V-a a P.M.S.D.R. din Decembrie 1908 și ale plenei C.C. al P.M.S.D.R. din Ianuarie 1910.
- In legătură cu rezoluția congresului leton, în acelaș număr al ziarului „Puti Pravdi“ a fost publicată o „Interpelare publică“ adresată deputaților menșevici, prin care erau întrebați ce atitudine au față de principiile enunțate de muncitorii letoni. Menșevicii n'au răspuns la această întrebare a ziarului bolșevic. Atunci fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Dumă a publicat în nr. 63 din 17 Aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdi“ o „Scrisoare deschisă“, prin care cerea un răspuns precis și clar la întrebarea pusă.
- „Scrisorile deschise“ i-a urmat „Răspunsul public“ al fracțiunii lui Ciheidze, care este analizat în articolul de față. — 352
- 98 E vorba de programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat de Congresul al II-lea al partidului din 1903 (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, 1940, pag. 19—23). — 352.
- 99 V. I. Lenin citează rezoluția conferinței a V-a a P.M.S.D.R. — „Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Din Decembrie 1908)“. Editura ziarului „Proletarul“, Paris, 1909, pag. 38 (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.“ partea I, 1940, pag. 125). — 354.
- 100 V. A. T. — inițialele colaboratorului „Pravdei“ V. A. Tihomirnov. — 365.

- 101 Redactarea articolului „*Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească*“ a fost precedată de o scrupuloasă culegere, verificare și de o adâncă analiză a cifrelor și datelor cu privire la colectele de bani pentru presa muncitorească, care constituiau o mărturie obiectivă a forței diferitelor curente din mișcarea muncitorească din Rusia. În arhiva Institutului Marx-Engels-Lenin se găsesc manuscrisele lui Lenin — calcularea colectelor de bani făcute de ziarul „Pravda“, calcularea grupurilor muncitorești reunite de ziarul „Zeit“, calcule pentru tabelul inclus în articol (vezi volumul de față, pag. 383—385. — *Nota Red.*), tabele cu cifre care arată unde și ce fel de colecte s'au făcut în folosul diferitelor ziare. În afară de aceasta s'au păstrat: clorna inițială a conspectului și conspectul articolului „*Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească*“. Ulterior, Lenin a folosit în repetate rânduri cifrele prezentate în acest articol. — 382.
- 102 Ziarul estonian pravdist — „*Töö Hääl*“ („Glasul Muncii“), a apărut la Narva de trei ori pe săptămână, din Ianuarie 1914. Ziarul lituanian pravdist — „*Vilnis*“ („Valul“), a apărut la Riga, începând din Noembrie 1913. — 386.
- 103 În nr. 12 din 11 Iunie 1914 al ziarului „*Trudovaja Pravda*“ a fost publicată o notiță sub titlul „*Cum o fac ?*“. În notiță se citau mai multe cazuri în care organul lichidatorilor „*Nașă Raboceaia Gazeta*“ prezenta drept corespondențe primite dela muncitori informații reproduse din ziare burghize, care denaturau faptele reale din viața muncitorească. — 387.
- 104 „*Sputnic Rabocevo na 1914 god*“ („Călăuza muncitorului pe 1914“) — calendar de buzunar apărut în Decembrie 1913 în editura partidului, „*Priboi*“. Tirajul calendarului s'a epuizat într-o singură zi. În Februarie 1914 a apărut a doua ediție revăzută.
Lenin a publicat în „*Sputnic Rabocevo*“ articolul „*Grevele din Rusia*“ (vezi *Opere*, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 484—487). — 387.
- 105 Lenin are în vedere: rezoluția Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. din 1903 „*Despre socialiștii revoluționari*“; rezoluția Congresului al V-lea al P.M.S.D.R. din 1907 „*Despre atitudinea față de partidele burghize*“; rezoluția consfătuirii C.C. al P.M.S.D.R. „*din August*“ („*din vară*“) 1913 „*Despre narodnici*“ (vezi „*Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.*“, partea I, 1940, pag. 27—28; 100—101; 212). — 389.
- 106 Potrivit hotărârii Biroului socialist internațional, în August 1914 trebuia să albească loc la Viena al X-lea Congres socialist internațional; pe ordinea de zi urma să figureze chestiunea unificării curentelor social-democrate din Rusia.
Bolșevicii au luptat cu dârzenie ca la acest congres să fie

- trimiși delegați muncitori și pentru obținerea unui număr mai mare de mandate. Lenin a acordat o deosebită atenție pregătirilor în vederea congresului, compoziției delegației bolșevicilor. În arhiva Institutului Marx-Engels-Lenin se păstrează în manuscris planul lui Lenin al unei dări de seamă către congresul dela Viena, în care sunt expuse în mod amănunțit toate punctele dării de seamă pe care o pregătea Comitetul Central al P.M.S.D.R. Un loc special este rezervat în această dare de seamă demascării lichidatorilor. — 391.
- 107 „*Die Neue Zeit*“ („Timpuri Noi“) — revistă a social-democrației germane; a apărut la Stuttgart din 1883 până în 1923. Între 1885 și 1895 au fost publicate în „*Die Neue Zeit*“ câteva articole de F. Engels. El dădea deseori indicații redacției revistei și o critica cu asprime pentru abaterile ei dela marxism. Începând cu a doua jumătate a ultimului deceniu al secolului al XIX-lea, după moartea lui Engels, revista a publicat sistematic articole ale revizionistilor. În timpul războiului imperialist mondial (1914—1918) revista a avut o poziție kautskistă centristă și a susținut pe social-șovini. — 397.
- 108 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XVII, 1937, pag. 836 (vezi și *Karl Marx*, Capitalul, vol. I, ed. P.M.R. 1948, ediția a II-a, pag. 674. — *Nota Red.*). — 399.
- 109 *L. VI.* — L. Vladimirov (pseudonimul lui M. K. Șeinfinkel). — 413.
- 110 „*Șliahi*“ („Drumuri“) — organul Uniunii studenților ucraineni, de orientare naționalistă; a apărut la Lvov din Aprilie 1913 până în Martie 1914. — 417.
- 111 Lenin întrebuințează o expresie din comedia lui A. S. Griboedov „*Prea multă minte strică*“ (vezi A. S. Griboedov, Opere, 1945, pag. 39). — 423.
- 112 E vorba de ziarul „*Naprzód*“ („Înainte“), organul central al partidului social-democrat polonez din Galiția și Silezia, care a apărut la Cracovia începând din 1892. — 426.
- 113 Lenin are în vedere amintirile lui W. Liebknecht, despre Marx (vezi culegerea „*Amintiri despre Marx*“, 1940, pag. 82). — 436.
- 114 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXIV, 1931, pag. 348. — 436.
- 115 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXI, 1932, pag. 210—211. — 437.
- 116 Vezi K. Marx și F. Engels, Scrisori alese, 1947, pag. 148, 178, 179. — 438.

- 117 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXIII, 1932, pag. 413—414. — 438.
- 118 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXIII, 1932, pag. 488. — 439.
- 119 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXIV, 1931, pag. 133, 240—241 și 223. — 439.
- 120 Vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. XXIV, 1931, pag. 250. — 440.
- 121 Vezi K. Marx și F. Engels, Scrisori alese, 1947, pag. 230, 231. — 440.
- 122 Lenin citează din articolul lui Plehanov „Proiect de program al partidului social-democrat din Rusia“, publicat în revista „Zaria“ nr. 4 din 1902.
- „Zaria“ („Zorile“) — revistă marxistă politico-științifică; a fost editată în anii 1901—1902 la Stuttgart de redacția ziarului „Iscra“. Au apărut 4 numere — dintre care unul dublu. În „Zaria“ sunt publicate articolele lui Lenin: „Insemnări diverse“, „Prigonitorii zemstvei și Hanibali liberalismului“, primele patru capitole din lucrarea „Problema agrară și «criticii lui Marx»“ (sub titlul „Domnii «critici» în problema agrară“), „Cronica internă“ și „Programul agrar al social-democrației ruse. — 444.
- 123 Expresia e luată din schițele lui N. Șcedrin „Peste hotare“ (vezi M. E. Saltăcov-Șcedrin, Opere alese, 1947, pag. 344—350). — 449.
- 124 Lenin citează cuvinte dintr'un cântec soldătesc din Sevastopol, în care e vorba de bătălia dela pârâul Ciornaia, care a avut loc la 4 August 1855 în timpul războiului Crimeei. Autorul cântecului a fost L. N. Tolstoi (vezi L. N. Tolstoi, Opere complete, vol. 4, 1935, pag. 307—308). — 452.
- 125 Vezi K. Marx și F. Engels: „Manifestul Partidului Comunist“, 1948, pag. 81—98 (vezi și K. Marx și F. Engels: „Manifestul Partidului Comunist“, ed. P.M.R. 1950, ediția a III-a, pag. 44—54. — Nota Red.). — 459.
- 126 „L'Humanité“ („Umanitatea“) — ziar cotidian fondat în 1904 de J. Jaurès ca organ al Partidului socialist francez. În timpul războiului imperialist mondial (1914—1918) ziarul se afla în mâna aripii de extremă dreaptă a Partidului socialist francez și avea o poziție social-șovină. Curând după sciziunea din partidul socialist la congresul din Decembrie 1920 și constituirea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit organul acestuia

din urmă; apare și astăzi la Paris, fiind Organul Central al partidului comunist. — 466.

- 127 Telegrama lui Lenin prin care cerea lui Martov și Dan să nu se ocupe cu răspândirea de șvonuri tenebroase și de calomnii mârșave, ci să formuleze o acuzație directă sub propria lor semnătură, a fost publicată în nr. 4 al ziarului „Rabocii” („Muncitorul”) din 25 Mai 1914. — 478.
- 128 Lenin citează cu oarecare schimbări poezia lui N. A. Necrasov „Omul generației 1840—50” (vezi N. A. Necrasov, Opere alese, 1947, pag. 144). — 483.
- 129 Vezi K. Marx: „Mizeria filosofiei”, 1941, pag. 104 (vezi și K. Marx: „Mizeria filosofiei”, ed. P.C.R. 1947, pag. 107. — *Nota Red.*). — 487.
- 130 N. Maximov și A. Bogdanov — pseudonimele lui A. A. Malinovschi; Voinov — A. V. Lunacearschi; Liadov — M. N. Mandelștam; St. A. Volschi — A. V. Socolov; Domov — M. N. Pocrovschi. — 490.
- 131 „Apel către muncitorii ucraineni”, apărut în limba ucraineană în nr. 28 din 29 Iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda”, sub semnătura lui Oksen Lola, chema pe muncitori să se unească, fără deosebire de naționalitate, în vederea luptei împotriva capitalului și editării unei „Foi a muncitorilor ucraineni” pe lângă ziarul „Trudovaia Pravda”.
Proiectul acestui „Apel” a fost scris de Lenin în limba rusă, în primăvara anului 1914 și trimis lui Oksen Lola prin I. Armand. „Foaia muncitorilor ucraineni” n'a mai fost editată. — 496.
- 132 Raportul C.C. al P.M.S.D.R. la consfătuirea din Bruxelles s'a păstrat sub forma a două manuscrise (incomplete): un manuscris este manuscrisul lui Lenin, celălalt este o copie scrisă de E. V. Crupșcaia, cu rectificările lui Lenin. În afară de aceasta s'au mai păstrat manuscrisele lui Lenin — instrucțiuni pentru reprezentanții C.C. la consfătuire: „Insemnări privées”, însemnările „Nu pentru raport” și scrisoarea către delegație (scrisoarea se publică pentru prima oară [vezi volumul de față pag. 535—539. — *Nota Red.*]).
Raportul C.C., scris de Lenin între 23 și 30 Iunie (6—13 Iulie) 1914 a fost citit la consfătuire în limba franceză de Inesse Armand. Lenin conducea din Poronin (Galiția) activitatea delegației bolșevice la consfătuirea din Bruxelles.

„Consfătuirea de unificare” din Bruxelles, convocată de Comitetul executiv al B. S. I. „pentru un schimb de păreri” în chestiunea posibilității restabilirii unității în P.M.S.D.R., a avut loc între 16 și 18 Iulie (stil nou) 1914. La consfătuire au fost reprezentate 11 grupuri diferite; C.C. al P.M.S.D.R.

(bolșevici); Comitetul organizatoric (al menșevicilor) cu organizațiile care au aderat la acesta — Comitetul regional caucazian și gruparea „Borba” (troțchiști); fracțiunea social-democrată din Durnă (menșevici); grupul lui Plehanov „Edinstvo”; grupul „Vperiod”; Bundul; social-democrații din Ținutul leton; social-democrații din Lituania; social-democrații polonezi; opoziția social-democrată poloneză; P.P.S. (levița).

Deși consfătuirea trebuia să se limiteze numai la un schimb de păreri și nu să adopte hotărâri obligatorii, a fost pusă la vot rezoluția lui Kautsky referitoare la unificarea P.M.S.D.R. Rezoluția a fost adoptată cu majoritate de voturi. Bolșevicii și social-democrații letoni au refuzat să participe la votarea acestei rezoluții.

„Sub pretextul «impăcării» bolșevicilor cu lichidatorii, sub pretextul «păcii în partid», Internaționala a II-a ceru bolșevicilor să înceteze critica pe care o făceau politici conciliatoare a lichidatorilor. Bolșevicii fură însă intransigenți: ei refuzară să se supună hotărârilor Internaționalei a II-a oportuniste, și nu făcură nicio concesie” („Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice”, pag. 151—152 [vezi și „Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice”, ed. P.M.R. 1948, ediția a III-a, pag. 219—220. — *Nota Red.*]). — 497.

- 133 „*Oameni de încredere*” — muncitori înaintați, desemnați pentru stabilirea unei legături vii, permanente între C.C. și grupurile social-democrate locale, precum și pentru crearea unor forme elastice de conducere a activității locale în marile centre ale mișcării muncitorești.

Sarcina creării unui sistem al oamenilor de încredere a fost pusă de consfătuirea „din Februarie” 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, 1940, pag. 196). — 502.

- 134 *Comisia tehnică a „Biroului din străinătate al C.C.”* (C. T. din străinătate) a fost creată de consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. în Iunie 1911 pentru îndeplinirea funcțiilor tehnice (activitatea editorială, transport etc.) ca un organ provizoriu până la convocarea plenarei C.C. Comisia tehnică din străinătate era subordonată unui grup de membri al C.C. care au luat parte la consfătuirea din Iunie 1911. În C. T. din străinătate a intrat câte un reprezentant din partea bolșevicilor, a împăciuitorilor și a social-democrației poloneze. Majoritatea împăciuitoare a C. T. din străinătate a căutat să zădărnicească măsurile organizatorice ale bolșevicilor, a refuzat să se supună hotărârilor Comisiei organizatorice din Rusia, a încetat să mai dea fonduri pentru editarea ziarului „Social-Democratul” — Organ Central al P.M.S.D.R., a atacat în presă (în manifeste și în „Buletinul Informativ” al C. T. din străinătate) pe Lenin și pe bolșevici.

La 19 Octombrie (1 Noembrie) 1911 M. F. Vladimirschi,

- reprezentantul bolșevicilor, a ieșit din C. T. din străinătate și bolșevicii au rupt orice legături cu ea. — 504.
- 135 Lenin are în vedere rezoluția consfătuirii „din Februarie” 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. : „Avântul revoluționar, grevele și sarcinile partidului”, publicată în broșura intitulată „Comunicările și rezoluțiile consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu activiștii partidului. Februarie 1913”. Ediția C.C. al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor și conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, 1940, pag. 194—195). — 512.
- 136 E vorba de organizațiile social-democrate bolșevice din Caucaz, create de I. V. Stalin împreună cu V. Z. Chețhoveli și A. G. Țuluchidze pe baze internaționaliste. Lenin a apreciat foarte mult activitatea revoluționară a organizațiilor bolșevice din Caucaz, care uneau în rândurile lor proletarii înaintați de diferite naționalități (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 19, pag. 31, 68, 219).
I. V. Stalin scria: „Dacă, de pildă, Caucazienii au izbutit să birue fricțiunile naționale dintre muncitorii armeni și tătari, dacă au izbutit să pună în siguranță populația, ferind-o de posibilitatea unor masele și a unor încăierări armate, dacă în Bacu — acest caleidoscop de grupuri naționale — nu mai sunt astăzi posibile ciocniri naționale, dacă acolo am reușit să atragem pe muncitori pe făgașul unic al unei puternice mișcări, — un rol dintre cele mai însemnate l-a jucat aici structura organizatorică internațională a social-democrației caucaziene” (I. V. Stalin, Opere, vol. 2, 1946, pag. 364—365 [vezi și I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P.M.R. 1949, pag. 383. — *Nota Red.*]). — 520.
- 137 „*Strahovanie Rabocih*” — revista menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg din Decembrie 1912 până în Iunie 1918. — 524.
- 138 E vorba de convocarea unui congres al partidului în conformitate cu hotărârea luată de consfătuirea „din August” („din vară”) a C.C. al P.M.S.D.R., care a avut loc în 1913.
În Aprilie 1914, la consfătuirea membrilor C.C. cu un reprezentant al fracțiunii bolșevicilor din Dumă, consfătuire condusă de Lenin, s'a discutat chestiunea măsurilor practice care urmează să fie luate în vederea convocării congresului. S'a hotărît înființarea unei comisii speciale pentru pregătirea congresului, trimiterea pe teren a celor mai de seamă activiști de partid și organizarea în acest scop a evadării din locurile de deportare a lui I. V. Stalin, I. M. Sverdlov și S. S. Spandarian. În afară de aceasta se proiectau călătoriile prin toată Rusia ale deputaților bolșevici din Dumă în scopuri organizatorice și agitatorice.
Tot atunci a fost stabilită și ordinea de zi a congresului: 1) darea de seamă a C.C. și dările de seamă ale organizațiilor locale; 2) moment politic; 3) problemele organizatorice ale partidului; 4) problemele mișcării greviste; 5) atitudinea față

de lichidatori; 6) alegeri pentru Comitetul Central și Organul Central și alte probleme.

Pregătirile pentru congres se făceau în mod conspirativ, sub pretextul participării la Congresul socialist internațional, acesta fiind fixat la aceeași dată.

Din cauza izbucnirii primului război mondial, Congresul n'a mai avut loc. — 525.

- 139 In Februarie 1905 A. Bebel i-a adresat lui Lenin, în numele conducerii social-democrației germane, o scrisoare prin care se oferea să fie arbitru între adepții „Iscrei“ menșevice și adepții ziarului bolșevic „Vperiod“. Lenin a răspuns că „nici el, nici altcineva dintre adepții ziarului «Vperiod» cunoscuți de el nu au dreptul să angajeze întregul partid prin acțiunile lor și că deaceia propunerea lui Bebel trebuie să fie supusă spre examinare congresului partidului, care urma să fie convocat de biroul rus“ (vezi Opere, ed. a 4-a, vol. 8, pag. 154).
- Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. a respins propunerea lui Bebel. — 539.
- 140 Articolul „Cum au reacționat muncitorii la constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse în Duma de Stat“ a fost precedat de o serie de materiale pregătitoare. În arhiva Institutului Marx-Engels-Lenin se păstrează manuscrisele lui Lenin — numărătoarea semnăturilor pentru „grupul celor șase“ al bolșevicilor și pentru „grupul celor șapte“ al menșevicilor, numărătoarea sumelor de bani care au trecut prin mâinile fracțiunii muncitorești social-democrate ruse și fracțiunii social-democrate, din Octombrie 1913 până la 6 (19) Iunie 1914. — 540.
- 141 E vorba de menșevicii-lichidatori: *Enzis* — V. N. Rozanov; *Egorov* — L. Martov (I. O. Tederbaum); *St. Novici* — S. I. Portugheis; *E. Smirnov* — E. L. Gurevici; *Antid Oto* — L. Troțchi; *Nevedomski* — M. P. Miclașevski; *Lvov-Rogacevski* — V. L. Rogacevski; *Cerevanin* — F. A. Lipchin. — 547.
- 142 La 22 Aprilie (5 Mai) 1912 a apărut primul număr al „Pravdei“, ziar muncitoresc de masă. La 21 Martie (3 Aprilie) 1914 în nr. 42 al ziarului „Puti Pravdi“ a fost publicată o scrisoare deschisă semnată „Un grup de pravdiști“, care chema, în cinstea apariției ziarului cotidian bolșevic, la proclamarea zilei de 22 Aprilie a anului 1914 ca zi a presei muncitorești.
- Această chemare a avut un puternic răsunet în rândurile muncitorilor din Rusia. A doua aniversare a „Pravdei“ a fost sărbătorită de bolșevici sub semnul continuei întăriri și lărgiri a legăturilor dintre ziar și masele muncitorești. — 552.
- 143 La sfârșitul articolului este o notă din partea redacției: „Va urma“. Totuși în numerele următoare ale ziarului n'a fost publicată urmarea promisă la acest articol, iar la 8 (21) Iulie 1914 ziarul a fost interzis. — 560.
- 144 E vorba de condițiile fuziunii dintre social-democrația din Polonia și Lituania, pe de o parte, și P.M.S.D.R., pe de altă parte,

condiții care fuseseră adoptate în 1906 la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ținut la Stockholm (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I-a, 1940, pag. 80—81). — 561.

- 145 În ziarul „Leipziger Volkszeitung“ articolul a fost publicat sub următorul titlu dat de redacție: „O obiecție. Ni se scrie“. Titlul articolului: „Răspuns la un articol din «Leipziger Volkszeitung»“ a fost dat de Institutul Marx-Engels-Lenin.

„Leipziger Volkszeitung“ („Gazeta populară din Leipzig“) — organul aripii de stânga a social-democrației germane. Ziarul a apărut zilnic din 1894 până la 1933; a fost redactat ani de-a rândul de F. Mehring și R. Luxemburg. Din 1917 până în 1922 „Leipziger Volkszeitung“ a fost organul „independenților“ germani; după 1922 a fost organul social-democraților de dreapta. — 563.

**DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA
LUI
V. I. LENIN**

(Decembrie 1913 — August 1914)

1913

- Octombrie—Decembrie.* In nr. 10, 11 și 12 ale revistei „Prosvetzenie“ apare articolul lui Lenin „Note critice în problema națională“.
- Decembrie, 19 (1 Ianuarie 1914).* Ziarul „Proletarscaia Pravda“ publică în nr. 11 articolul lui Lenin „Încă odată despre Biroul socialist internațional și despre lichidatori“.
- Decembrie, 20 (2 Ianuarie 1914).* In nr. 12 al ziarului „Proletarscaia Pravda“ apar articolele lui Lenin „Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare“, „Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de desăgare în mișcarea muncitorească“ și „Despre scrisoarea lui Kautsky“.
- Răspunzând la invitația de a participa la lucrările celui de al IV-lea Congres al social-democrației din Ținutul leton, Lenin se interesează la bolșevicii letoni despre compoziția, locul și data congresului.
- Decembrie, 25 (7 Ianuarie 1914).* Intr'o scrisoare către bolșevicii letoni, Lenin pune problema unirii lor în vederea apropiatului congres al social-democrației letone.
- In nr. 16 al ziarului „Proletarscaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „«Novoe Vremia» și «Reci» despre dreptul națiunilor la autodeterminare“.
- Decembrie, 26—27 (8—9 Ianuarie 1914).* Lenin pleacă dela Cracovia la Berlin spre a se întâlni cu bolșevicii letoni în legătură cu convocarea celui de al IV-lea Congres al social-democrației din Ținutul leton.
- Decembrie, 27—29 (9—11 Ianuarie 1914).* Lenin organizează la Cracovia o consfătuire a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la problemele activității fracțiunii bolșevice din Dumă.

1914

- Ianuarie, 1 (14)* In nr. 19 al ziarului „Proletarscaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „4.000 de ruble pe an și ziua de muncă de 6 ore“.
- Ianuarie, nu mai târziu de 5 (18).* Lenin sosește la Paris.
- Ianuarie, 5 (18).* La o adunare a bolșevicilor la Paris, Lenin face o comunicare despre intervenția Biroului socialist internațional în treburile P.M.S.D.R. în scopul unei împăcări între bolșevici și menșevici.
- Ianuarie, 9 (22).* Lenin vorbește la două meetinguri ale social-democraților la Paris, consacrate comemorării zilei de 9 Ianuarie 1905.
- Ianuarie, 10 (23)* In sala mare a societății geografice din Paris, Lenin citește un referat despre „Problema națională“.
- Ianuarie, nu mai târziu de 12 (25).* Lenin sosește la Bruxelles.
- Ianuarie, 13 (26).* Lenin trimite la Paris material redactat de el pentru nr. 1 al „Buletinului C.C. al P.M.S.D.R.“. „Buletinul“ apare la Paris în ziua de 28 Ianuarie (stil nou).
- Ianuarie, 13—20 (Ianuarie, 26—Februarie, 2).* Lenin participă la lucrările celui de al IV-lea Congres al social-democrației din Ținutul leton și prezintă un raport în care critică activitatea C.C. al social-democrației letone, care adoptase o poziție oportunistă.
- Ianuarie, 18 (31).* In nr. 14 (32) al ziarului „Proletarscaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Este necesară o limbă de stat obligatorie?“.
- Ianuarie, 18—19 (Ianuarie, 31—Februarie, 1).* Lenin scrie lui Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, un scurt raport despre punctele esențiale ale divergențelor dintre C.C. al P.M.S.D.R. și Comitetul organizatoric al lichidatorilor.
- Ianuarie, 20 (Februarie, 2).* Lenin citește la Liège un referat despre „Problema națională“.
- Intre 21 și 24 Ianuarie (3 și 6 Februarie).* Lenin citește la Leipzig un referat despre „Problema națională“.
- Ianuarie, 24 (Februarie, 6).* Lenin se întoarce la Cracovia.

- Ianuarie, 25*
(Februarie, 7). Apare nr. 1 al revistei „Prosveșcenie“, cuprinzând articolul lui Lenin „Cu privire la sarcinile statisticii zemstvei“ și recenzia cărții „Obiecte privitoare la protecția muncii, expuse la expoziția de igienă din Rusia, organizată la Petersburg în 1913“.
- Ianuarie, 31*
(Februarie, 13). În nr. 9 al ziarului „Puti Pravdi“ apar articolele lui Lenin „Pervertirea muncitorilor în spirit liberal“ și „Scrisoare către redacție“.
- Februarie, 4 (17).* În nr. 12 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Conducătorul lichidatorilor despre condițiile lichidatoriste ale «unității»“.
- Februarie, 5 (18).* În nr. 13 al ziarului „Puti Pravdi“ apar articolele lui Lenin „Cu privire la istoria programului național în Austria și Rusia“ și „Un prea luminat moșier liberal despre «noua Rusie a zemstvelor»“.
- Februarie, 18*
(Martie, 3). În nr. 15 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Narodnicismul și clasa muncitorilor salariați“.
- Februarie, 20*
(Martie, 5). În nr. 17 al ziarului „Puti Pravdi“ apar articolele lui Lenin „Încă odată despre «naționalism»“ și „Țărănimea și munca salariată“.
- Februarie, 21*
(Martie, 6). În nr. 18 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „D-l Struve despre «asanarea puterii de stat»“.
- Februarie, 22*
(Martie, 7). În nr. 19 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Narodnicii despre N. C. Mihailovschi“.
- Februarie, 25*
(Martie, 10). În nr. 21 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Despre A. Bogdanov“.
- Apare nr. 2 al revistei „Prosveșcenie“ cu articolul lui Lenin „Nota redacției la articolul lui Veteran: «Problema națională și proletariatul leton»“.
- Februarie—*
Aprilie. Lenin întocmește planul culegerii „Marxism și lichidatorism“, scrie prefața și încheierea la această culegere.
- Februarie—Mai.* Lenin scrie articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“.
- Martie, 1 (14).* În nr. 25 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Controverse politice în rândurile liberalilor“.

- Martie, 2 (15).* In nr. 26 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Țărâtimea «muncitoare» și comerțul de pământ“.
- Martie, 6 (19).* In nr. 29 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Preocuparea liberalilor“.
- Martie, 7 (20).* In nr. 30 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Narodnicii și lichidatorii în mișcarea sindicală (Mărturisiri prețioase)“.
- Martie, 8 (21).* Lenin citește la Cracovia un referat pe tema „Social-democrația din Rusia și problema națională“.
- Martie, 9 (22).* In nr. 32 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Deziderate ploase“.
- Martie, 11 (24).* Lenin refuză invitația redacției revistei „Sovremennic“ de a colabora la această revistă, motivându-și refuzul prin faptul că nu e de acord cu programul revistei.
- In nr. 33 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Un profesor liberal despre egalitate“.
- Martie, 12 (25).* In nr. 34 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Liberalii englezi și Irlanda“.
- Martie, 13 (26).* In nr. 35 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Sistemul Taylor înseamnă robirea omului de către mașină“.
- Martie, 14 (27).* In nr. 36 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „O «opozitie care își înțelege răspunderea» și participarea cadeților la consfătuirea dela 1 Martie“.
- Martie, 15 (28)* In nr. 37 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Destrămarea blocului «din August»“.
- Martie, 19 (Aprilie, 1).* Lenin trimite proiectul „Apelului către muncitorii ucraineni“, scris de el pentru Oksen Lola.
- Martie, 20 (Aprilie, 2).* In nr. 41 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Capitalismul și presa“.
- Martie, 22 (Aprilie, 4).* Apare nr. 3 al revistei „Prosveșcenie“ cu articolele lui Lenin „Un burghez radical despre muncitorii ruși“ și „Invățăminte politice“.
- Martie, 28 (Aprilie, 10).* In nr. 48 al ziarului „Puti Pravdi“ apare „Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor“, scris de Lenin.

- Martie, 29*
(*Aprilie, 11*). In nr. 49 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Salariile muncitorilor agricoli”.
- Martie, 30*
(*Aprilie, 12*). In nr. 50 al ziarului „Puti Pravdi” apar articolele lui Lenin „Muncitorii letoni despre sciziunea din sânul fracțiunii social-democrate” și „Demas-carea ficțiunii «blocului din August»”.
- Martie.* In nr. 3 al revistei „Sovremennâi Mir” apare articolul lui Lenin „Încă o nimicire a socialismului”.
- Martie—Aprilie.* Lenin scrie articolul: „Răsunetul pe care l-a avut în rândurile muncitorilor constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse în Duma de stat”.
- Aprilie, 4 (17).* In nr. 54 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești (Lock-out-ul și tactica marxistă)”.
- Aprilie, 6 (19).* In nr. 56 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Narodnicii de stânga caută să infrumusețeze burghezia”.
- Aprilie, după*
6 (19). Lenin scrie pentru fracțiunea bolșevică din Duma de Stat proiectul cuvântării „Cu privire la problema politicii naționale”.
- Aprilie, 10 (23).* In nr. 57 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Crisa constituțională din Anglia”.
- Aprilie, 12 (25).* In nr. 59 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Unitate”.
- Aprilie, 15 (28).* In nr. 61 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Marxiștii organizați despre intervenția Biroului internațional”.
- Aprilie, 16 (29).* In nr. 62 al ziarului „Puti Pravdi” apar articolele lui Lenin „Egalitatea în drepturi a naționalităților” și „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă”.
- Aprilie, 20*
(*Mai, 3*). In nr. 66 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Sistemul iobăgist la sate”.
- Aprilie, 22*
(*Mai, 5*). In nr. 1 al ziarului „Rabocii” apare articolul lui Lenin „Din trecutul presei muncitorești din Rusia”.
- Apare nr. 4 al revistei „Prosveșcenie” cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, „Ce nu trebuie să imităm din

mișcarea muncitorească germană" și recenzia cărții lui N. A. Rubachin „Printre cărți“.

- Aprilie, înainte de 26 (9 Mai)** Lenin conduce consfătuirea membrilor C.C. cu reprezentantul fracțiunii bolșevice din Dumă, în legătură cu participarea la Congresul dela Viena al Internaționalei a II-a și în legătură cu pregătirea congresului partidului.
- Aprilie, 26 (Mai, 9).** Lenin pleacă din Cracovia și se mută la Poronin.
- Aprilie, 29 (Mai, 12).** În nr. 73 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Definiția lichidatorismului“.
- Mai, 3 (16).** În nr. 76 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Încă odată despre criza politică“.
- Mai, 4 (17).** În nr. 77 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească“.
- Mai, după 6 (19).** Lenin scrie „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale“.
- Mai, 8 (21).** În nr. 80 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „«Vecini de moșie»“.
- Mai, 9 (22).** În nr. 81 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Narodnicii și «violența fracționistă»“.
- Mai, 10 (23).** În nr. 82 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Pervertirea muncitorilor prin naționalism rafinat“.
- Mai, 13 (26).** În nr. 85 al ziarului „Puti Pravdi“ apar articolele lui Lenin „Despre situația politică“ și „Unitatea muncitorilor și «curențele» intelectualilor“.
- Mai, 14 (27)** În nr. 86 al ziarului „Puti Pravdi“ apare articolul lui Lenin „Despre narodnicii de stânga“.
- Mai, 24 (Iunie, 6).** În nr. 3 al ziarului „Rabocii“ apare articolul lui Lenin „Despre cele două căi“.
- Mai, 25 (Iunie, 7).** Apare nr. 4 al ziarului „Rabocii“ cu articolul lui Lenin „Plehanov, care nu știe ce vrea“.
- Mai, înainte de 28 (10 Iunie).** Lenin scrie pentru fracțiunea bolșevică din Duma de Stat proiectul de cuvântare „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii“.
- Mai, 30 (Iunie, 12).** În nr. 2 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Despre unitate“.

- Iunie, 1 (14).* Apare nr. 5 al revistei „Prosveșcenie“ cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ (urmare), „Graba strică treaba“, „Cum este disimulată călcarea unității prin țipete despre unitate“ și recenzia cărții lui I. Drozdov „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din anii 1905—1906“.
- Iunie, 5 (18).* În nr. 7 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Lucrurile s'au lămurit. În atenția muncitorilor conștienți“.
- Iunie, 9 (22).* Apare nr. 7 al ziarului „Rabocii“ cu articolele lui Lenin „Despre aventurism“ și „Hotărârile marxștilor letoni și lichidatorii“.
- Iunie, 13 și 14 (26 și 27).* În nr. 14 și 15 ale ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Clasa muncitoare și presa muncitorească“.
- Iunie, 19 (Iulie, 2).* În nr. 19 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Narodnicismul de stânga și marxismul“.
- Iunie, 22 (Iulie, 5).* În nr. 22 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Problema agrară în Rusia“.
- Iunie, 23 (Iulie, 6).* Lenin stabilește compoziția delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Consfătuirea dela Bruxelles a reprezentanților tuturor curentelor din rândurile social-democraților ruși, consfătuire convocată de Biroul socialist internațional.
- Iunie, 23—30 (Iulie, 6—13).* Lenin scrie raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile date delegației C.C. la Consfătuirea dela Bruxelles.
- Iunie, 24 (Iulie, 7).* În nr. 23 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Despre semnificația politică a injuriei (în jurul problemei unității)“.
- Iunie, 26 (Iulie, 9).* În nr. 25 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească“.
- Iunie, 28 (Iulie, 11).* În nr. 27 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Cât de puternic este curentul narodnicist de stânga în rândurile muncitorilor“.

Apare nr. 6 al revistei „Prosveșcenie“ cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ (sfârșit), „Metodele de luptă ale in-

telectualității burgheze împotriva muncitorilor“ și „Despre «vperiodiști» și despre grupul «Vperiod»“.

- Iunie, 29*
(Iulie, 12). In numărul 28 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare „Notă «din partea redacției» la «apelul către muncitorii ucraineni» al lui Oksen Lola“, scrisă de Lenin.
- Iunie, 30*
(Iulie, 13). Lenin trimite delegației bolșevicilor la Consfătuirea dela Bruxelles raportul C.C., scris de el.
- Iulie, 2 (15).* In nr. 30 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Claritate înainte de toate! (In jurul problemei unității)“.
- Iulie, 2 și 3*
(15 și 16). In nr. 30 și 31 ale ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești. Din darea de seamă a ziarului «Puti Pravdi»“.
- Iulie, 3—5*
(16—18). Lenin conduce din Poronin (Galiția) activitatea delegației bolșevicilor la consfătuirea dela Bruxelles.
- Iulie, 5 (18).* Apare partea a II-a a culegerii „Marxism și lichidatorism“, pregătit de Lenin.
- Iulie, după 5*
(18). Lenin scrie o scrisoare lui V. M. Casparov, la Berlin, cu rugămintea ca acesta să-l informeze asupra desfășurării evenimentelor revoluționare din Rusia.
- Iulie, înainte*
de 6 (19). Lenin conduce o consfătuire a membrilor C.C. cu activiști de partid veniți din Rusia cu privire la problemele activității fracțiunii din Dumă și ale pregătirii congresului partidului.
- Iulie, după 6*
(19) Lenin scrie planul dării de seamă a C.C. care urmează să fie prezentată la congresul dela Viena.
- Iulie, după 7*
(20). Lenin scrie articolul „Opoziția social-democrată poloneză la răspântie“.
- Iulie, 8 (21).* In nr. 165 al ziarului „Leipziger Volkszeitung“ apare răspunsul lui Lenin la un articol publicat de ziarul „Leipziger Volkszeitung“.
- Iulie, 15 (28).* Lenin consimte să termine articolul „Karl Marx“ pentru dicționarul enciclopedic „Granat“.
- Intre 15 și 17*
(28 și 30 Iulie). Lenin schițează conținutul numărului următor al ziarului „Soțial-Democrat“, scrie planul articolului de fond „Revoluția și războiul“; rezolvă

chestiunile tehnice ale editării (formatul numărului, numărul literelor etc.).

- Iulie, 25*
(*August, 7*). Autoritățile austriace efectuează o percheziție la domiciliul lui Lenin din Poronin (Galiția).
- Iulie, 26*
(*August, 8*). Lenin este arestat la Novy Targ (Galiția).
- August, 6 (19)*. Lenin este eliberat din închisoare.
- August, 13 (26)*. Lenin capătă permisiunea să plece din Austro-Ungaria în Elveția.
- August, 15 (28)*. Lenin pleacă în Elveția.

CUPRINSUL

Prefață	VII
<i>1913</i>	
NOTE CRITICE IN PROBLEMA NAȚIONALĂ	1—36
1. Liberalii și democrații în problema limbii	4
2. „Cultura națională“	7
3. „Asimilarea“, cal de bătaie al naționalismului ..	11
4. „Autonomia cultural-națională“	18
5. Egalitatea în drepturi a națiunilor și drepturile minorității naționale	24
6. Centralizare și autonomie	29
INCĂ ODATĂ DESPRE BIROUL SOCIALIST INTERNA- ȚIONAL ȘI DESPRE LICHIDATORI	37—41
NAȚIONAL-LIBERALISMUL ȘI DREPTUL NAȚIUNI- LOR LA AUTODETERMINARE	42—44
NARODNICISMUL ȘI LICHIDATORISMUL CA ELE- MENTE DE DESAGREGARE IN MIȘCAREA MUNCITO- REASCĂ	45—49
DESPRE SCRISOAREA LUI KAUTSKY	50—51
„NOVOE VREMIA“ ȘI „RECI“ DESPRE DREPTUL NA- ȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE	52—53
SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE	54

1914

4.000 DE RUBLE PE AN ȘI ZIUA DE MUNCĂ DE 6 ORE	55—57
ESTE NECESARĂ O LIMBĂ DE STAT OBLIGATORIE?	58—60
LUI C. HUYSMANS	61—68
I	61
II	62
III	63
IV	63
V	64
VI	67
CU PRIVIRE LA SARCINILE STATISTICII ZEMSTVEI	69—76
RECENZIE. „Obiecte privitoare la protecția muncii, expuse la Expoziția de igienă din Rusia, organizată la Petersburg în 1913“. Petersburg, 1913, 78 pag. Fără preț....	77
PERVERTIREA MUNCITORILOR IN SPIRIT LIBERAL	78—80
SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE	81—82
CONDUCĂTORUL LICHIDATORILOR DESPRE CONDIȚIILE LICHIDATORISTE ALE „UNITĂȚII“	83—86
CU PRIVIRE LA ISTORIA PROGRAMULUI NAȚIONAL IN AUSTRIA ȘI RUSIA	87—89
UN PREA LUMINAT MOȘIER LIBERAL DESPRE „NOUA RUSIE A ZEMSTVELOR“	90—93
NARODNICISMUL ȘI CLASA MUNCITORILOR SALARIAȚI	94—97
INCĂ ODATĂ DESPRE „NAȚIONALISM“	98—100
ȚĂRĂNIMEA ȘI MUNCA SALARIATĂ	101—104
D-L STRUVE DESPRE „ASANAREA PUTERII DE STAT“	105—107
NARODNICII DESPRE N. C. MIHAILOVSCHI	108—112
DESPRE A. BOGDANOV	113—116
NOTA REDACȚIEI LA ARTICOLUL LUI VETERAN : „PROBLEMA NAȚIONALĂ ȘI PROLETARIATUL LETON“	117—118
PREFAȚĂ LA CULEGEREA : „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“	119—121
CONTROVERSE POLITICE IN RÂNDURILE LIBERALILOR	122—124

ȚĂRĂNIMEA „MUNCITOARE“ ȘI COMERȚUL DE PĂ- MÂNT	125—128
PREOCUPAREA LIBERALILOR	129—130
NARODNICII ȘI LICHIDATORII ÎN MIȘCAREA SIN- DICALĂ (<i>Mărturisiri prețioase</i>)	131—134
DEZIDERATE PIOASE	135—136
UN PROFESOR LIBERAL DESPRE EGALITATE	137—140
LIBERALII ENGLEZI ȘI IRLANDA	141—144
SISTEMUL TAYLOR INSEAMNĂ ROBIREA OMULUI DE CĂTRE MAȘINĂ	145—147
O „OPOZIȚIE CARE ÎȘI ÎNȚELEGE RĂSPUNDEREA“ ȘI PARTICIPAREA CADEȚILOR LA CONSĂTUIREA DELA 1 MARTIE	148—150
DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST“	151—154
CAPITALISMUL ȘI PRESA	155—158
UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUȘI	159—163
INVĂȚĂMINTE POLITICE	164—165
PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR	166—168
Proiect de lege pentru abrogarea tuturor îngrădirilor drepturilor Evreilor și în genere a tuturor îngrădi- rilor legate de origina sau de apartenența la vreo naționalitate, oricare ar fi ea	167
SALARIIILE MUNCITORILOR AGRICOLI	169—171
MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN SĂNUL FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE	172—176
DEMACAREA FICȚIUNII „BLOCULUI DIN AUGUST“	177—180
INCĂ O NIMICIRE A SOCIALISMULUI	181—203
I	184
II	185
III	188
IV	190
V	192
VI	194
VII	197
VIII	199
IX	201
X	202

DESPRE FORMELE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI (<i>Lock-out-ul și tactica marxistă</i>)	204—207
NARODNICII DE STÂNGA CAUTĂ SĂ INFRUMUSE- ȚEZE BURGHEZIA	208—211
CU PRIVIRE LA PROBLEMA POLITICII NAȚIONALE	212—220
CRIZA CONSTITUȚIONALĂ DIN ANGLIA	221—224
UNITATE	225—227
MARXIȘTII ORGANIZAȚI DESPRE INTERVENȚIA BI- ROULUI INTERNAȚIONAL	228—231
EGALITATEA IN DREPTURI A NAȚIONALITĂȚILOR	232—233
LICHIDATORII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ LE- TONĂ	234—236
SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE	237—239
DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREȘTI DIN RUSIA	240—248
CE NU TREBUE SĂ JMITĂM DIN MIȘCAREA MUNCIT- TOREASCĂ GERMANĂ	249—253
RECENZIE. N. A. R u b a c h i n. „Printre cărți“, vol. II (ed. „Nauca“). Moscova 1913. Prețul 4 ruble (ed. a 2-a)	254—256
DEFINIȚIA LICHIDATORISMULUI	257—259
INCHEIERE LA CULEGEREA: „MARXISM ȘI LICHIDA- TORISM“	260—269
INCĂ ODATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ	270—272
LUPTA IDEOLOGICĂ IN MIȘCAREA MUNCITO- REASCĂ	273—276
PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA IN DREPTURI A NAȚIUNILOR ȘI LA APĂRAREA DREP- TURILOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE	277—279
„VECINI DE MOȘIE“	280—281
NARODNICII ȘI „VIOLENȚA FRAȚIONISTĂ“	282—285
PERVERTIREA MUNCITORILOR PRIN NAȚIONALISM RAFINAT	286—289
DESPRE SITUAȚIA POLITICĂ	290—292
UNITATEA MUNCITORILOR ȘI „CURENTELE“ INTE- LECTUALILOR	293—296
DESPRE NARODNICII DE STÂNGA	297—300
LICHIDATORII ȘI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI..	301—304

DESPRE CELE DOUĂ CĂI	305—308
PLEHANOV, CARE NU ȘTIE CE VREA	309—312
CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII	313—318
DESPRE UNITATE	319—321
GRABA STRICĂ TREABA	322—324
CUM ESTE DISIMULATĂ CĂLCAREA UNITĂȚII PRIN ȚIPETE DESPRE UNITATE	325—348
I. Despre „fracționism“	327
II. Despre sciziune	332
III. Despre destrămarea blocului din August.....	337
IV. Sfaturile date de un împăciuitoar „grupului celor șapte“	339
V. Concepțiile lichidatoriste ale lui Troțchi.....	343
RECENZIE. I. D r o z d o v. „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din anii 1905— 1906“. Petersburg (Ed. M. I. Semenov) 1914. 68 pag. Prețul, 50 de copeici	349—351
LUCRURILE S'AU LĂMURIT. <i>In atenția muncitorilor conștienți.</i>	352—357
1. Programul și problema națională	353
2. Rezoluția din 1908	354
3. Rezoluția din 1910	355
4. „Curente“	356
DESPRE AVENTURISM	358—361
HOTĂRIRILE MARXIȘTILOR LETONI ȘI LICHIDA- TORII	362—364
CLASA MUNCITOREASCĂ ȘI PRESA MUNCITOREASCĂ	365—372
NARODNICISMUL DE STÂNGA ȘI MARXISMUL	373—375
PROBLEMA AGRARĂ IN RUSIA	376—378
DESPRE SEMNIFICAȚIA POLITICĂ A INJURIEI (<i>In jurul problemei unității</i>)	379—381
DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORȚA DIFERITE- LOR CURENTE DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ..	382—388
CÂT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST DE STÂNGA IN RÂNDURILE MUNCITORILOR.....	389—392
DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETER- MINARE	393—456

1. Ce înseamnă autodeterminarea națiunilor ?	395
2. Modul concret-istoric de a pune problema	401
3. Particularitățile concrete ale problemei naționale din Rusia și transformarea burghezo-democratică a acesteia	404
4. „Practicismul“ în problema națională	409
5. Burghezia liberală și oportuniștii socialiști în problema națională	415
6. Despărțirea Norvegiei de Suedia	425
7. Hotărîrea Congresului internațional dela Londra din 1896	431
8. Utopistul Karl Marx și practica Roza Luxemburg	436
9. Programul din 1903 și lichidatorii lui	443
10. Incheiere	452

METODELE DE LUPTĂ ALE INTELECTUALITĂȚII BURGHEZE ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR 457—488

1. Alianța dintre lichidatori și narodnici împotriva muncitorilor	458
2. Cum susțin liberalii „unitatea“ între muncitori și lichidatori	465
3. Dece organizațiile muncitorești au înfierat în mod public pe lichidatori, ca fiind calomniatori?	476

DESPRE „VPERIODIȘTI“ ȘI DESPRE GRUPUL „VPERIOD“ 489—495

NOTĂ „DIN PARTEA REDACȚIEI“ LA „APELUL CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI“ AL LUI OKSEN LOLA	496
--	-----

**RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. ȘI INSTRUCȚIUNILE
DATE DELEGAȚIEI C.C. LA CONFĂTUIREA DELA
BRUXELLES 497—530**

I	500
II	505
III	515
IV	518

Anexe. Instrucțiuni	531—539
I. Insemnări privées	531
II. Insemnări privées	532
III. Nu pentru raport	533
IV.	535

CUM AU REACȚIONAT MUNCITORII LA CONSTITUIREA Fracțiunii Muncitorești Social-Democrate Ruse în Duma de Stat	540—547
Ce arată experiența primelor trei luni de activitate a celor două fracțiuni?	545
CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE! (<i>În jurul problemei unității</i>)	548—551
1. Despre oamenii care au două păreri	548
CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBTINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREȘTI. <i>Din darea de seamă a ziarului „Puti Pravdi”</i>	552—560
Petersburg	557
OPOZIȚIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPĂNTIE	561—562
RĂSPUNS LA UN ARTICOL DIN „LEIPZIGER VOLKS- ZEITUNG”	563—564
<i>Adnotări</i>	565—596
<i>Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin</i>	597—607

C L I Ș E E

Portretul lui V. I. Lenin. — 1914	VIII—1
Paginile 29—30 din scrisoarea lui V. I. Lenin către C. Huysmans. — 31 Ianuarie — 1 Februarie 1914	65—66
O pagină din manuscrisul lui V. I. Lenin cu schița tabelului pentru articolul „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească”. — Iunie 1914	384—385

